

ნინო გოგნიაშვილი

კრიმინალისტიკა

ძირითადი საკითხები კითხვა-პასუხებით, ტესტებით,
კაზუსებითა და პრაქტიკული სავარჯიშოებით

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი 2021

ნაშრომში განხილულია კრიმინალისტიკის კურსის მეთოდოლოგიის, კრიმინალისტიკის ტექნიკის, კრიმინალისტიკის ტაქტიკისა და ცალკეულ დანაშაულთა გახსნის მეთოდის მნიშვნელოვანი საკითხები კითხვა-პასუხებით.

განხილული საკითხების თემატიკის მიხედვით, მოცემულია ტესტები და კაზუსები, ასევე პრაქტიკული სავარჯიშოები, რაც დაეხმარება მკითხველს საკითხების უკეთ აღქმასა და გაანალიზებაში.

წიგნი განკუთვნილია უმაღლესი სასწავლებლის სტუდენტებისათვის, საგამოძიებო ორგანოების თანამშრომლების, მოსამართლეების, ადვოკატებისა და აღნიშნული საკითხებით დაინტერესებული მკითხველისათვის.

ავტორი: ნინო გოგნიაშვილი

სამართლის დოქტორი

რედაქტორი

ლევან სიმონიშვილი

სსიპ ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიუროს კრიმინალისტიკური ექსპერტიზის დეპარტამენტის უფროსის მოადგილე

ISBN 978-9941-34-016-1

© ნ. გოგნიაშვილი

© გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2021

ს ა რ ჩ ე ვ ი

ნაწილი I – კრიმინალისტიკური თეორია და მეთოდოლოგია

თავი I – კრიმინალისტიკის საგანი, მიზანი, ამოცანები, სისტემა; კრიმინალისტიკური მეთოდოლოგია; კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაცია; კრიმინალისტიკისა და კრიმინალისტიკური დაწესებულებების განვითარების ისტორია7

ნაწილი II – კრიმინალისტიკური ტექნიკა

თავი II – კრიმინალისტიკური ტექნიკის ცნება, არსი და ამოცანები; მტკიცებულებათა აღმოჩენის, დამაგრებისა და ამოღების ძირითადი ტექნიკური საშუალებები15

თავი III – შემთხვევის ადგილის დათვალიერება და მის სრულფასოვან ჩატარებასთან დაკავშირებული სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებები; ფოტოგადაღება და ფიქსაციის სხვა საშუალებები17

თავი IV – დაქტილოსკოპია29

თავი V – ფეხის კვალი45

თავი VI – კბილის კვალი53

თავი VII – სისხლის კვალი60

თავი VIII – დნმ70

თავი IX – გატეხის იარაღები85

თავი X – სატრანსპორტო საშუალებათა კვალი89

თავი XI – თმის კვალი (ადამიანის თმა და მისი ტიპები)100

თავი XII – ცხოველის ფეხის კვალი, მიკროობიექტები, სუნის კვალი.....103

თავი XIII – ფონოსკოპია (ხმის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია)109

თავი XIV – დოკუმენტების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა112

თავი XV – ბალისტიკა126

თავი XVI – ცივი იარაღი143

თავი XVII – გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია	151
თავი XVIII – კრიმინალისტიკური რეგისტრაცია	159
თავი XIX – ჩონჩხის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია	163
თავი XX – ენტომოლოგია	168

ნაწილი III – კრიმინალისტიკური ტაქტიკა

თავი XXI – კრიმინალისტიკური ტაქტიკის ცნება, არსი და ამოცანები; საგამოძიებო ვერსიის ცნება და მისი აგების თავისებურებები;	173
თავი XXII – სპეციალური ცოდნის გამოყენების ტაქტიკა დანაშაულთა გახსნის პროცესში	176
თავი XXIII – გამოძიების დაგეგმვა.....	178
თავი XXIV – შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების ტაქტიკა	182
თავი XXV – საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ტაქტიკა	186
თავი XXVI – ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა ..	192
თავი XXVII – გამოკითხვის ჩატარების ტაქტიკა	196
თავი XXVIII – ამოსაცნობად წარდგენის ჩატარების ტაქტიკა	208
თავი XXIX – გვამის ექსჰუმაციის ჩატარების ტაქტიკა	214

ნაწილი IV – დანაშაულის გახსნის მეთოდика

თავი XXX – დანაშაულის გახსნის მეთოდის ცნება, არსი და ამოცანები; დანაშაულის ჩადენის ხერხების ცნება და კლასიფიკაცია; სპეციალური ტექნიკური საშუალებების გამოყენების თავისებურებები დანაშაულის გახსნის პროცესში;	220
თავი XXXI – მკვლელობის გახსნის მეთოდика	223
თავი XXXII – სქესობრივი დანაშაულის გახსნის მეთოდика.	250
თავი XXXIII – სამოხელეო დანაშაულის გახსნის მეთოდика	256

თავი XXXIV – სატრანსპორტო დანაშაულის გახსნის მეთოდика	262
თავი XXXV – საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდика	272
თავი XXXVI – ტერორიზმის გახსნის მეთოდика	277
თავი XXXVII – არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის გახსნის მეთოდика	280
თავი XXXVIII – ცეცხლის ნაკიდებისა და სახანძრო უსაფრთხოების წესების დანაშაულებრივი დარღვევის გახსნის მეთოდика.....	284
თავი XXXIX – გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დანაშაულებრივი დარღვევის გახსნის მეთოდика	290
თავი XXXX – ნარკოტიკული დანაშაულის გახსნის მეთოდика	293
თავი XXXXI – ოჯახურ და მეზობლურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის გახსნის მეთოდика	300
ტესტები	308
კაზუსები	342
საგამოძიებო მოქმედებათა ოქმები	357
საფარჯიშო №1	395
საფარჯიშო №2.....	399
საფარჯიშო №3.....	400
საფარჯიშო №4.....	401
საფარჯიშო №5.....	402
საფარჯიშო №6.....	403
საფარჯიშო №7.....	404
საფარჯიშო №8.....	405
ტესტის პასუხები	408
საფარჯიშოს პასუხები	409
ბიბლიოგრაფია	412

ნაწილი I

კრიმინალისტიკის თეორია და მეთოდოლოგია

თავი I

კრიმინალისტიკის საგანი, მიზანი, ამოცანები, სისტემა; კრიმინალისტიკური მეთოდოლოგია; კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაცია; კრიმინალისტიკისა და კრიმინალისტიკური დანესებულებების განვითარების ისტორია

1. რას ნიშნავს ტერმინი კრიმინალისტიკა?

ტერმინი „კრიმინალისტიკა“ ლათ. სიტყვაა „CRIMINALIS“ და ნიშნავს დანაშაულს, ე. ი. მეცნიერებას, რომელიც მოწოდებულია დანაშაულის წინააღმდეგ საბრძოლველად.

2. რა არის კრიმინალისტიკა და მისი შესწავლის საგანი?

კრიმინალისტიკა არის სპეციალური იურიდიული მეცნიერება, რომელიც საპროცესო ნორმების საფუძველზე და შესაბამისად სწავლობს, კვალთა და სხვა მტკიცებულებათა ეფექტური აღმოჩენის, ფიქსირების, გამოკვლევისა და გამოყენების კანონზომიერებებს, აგრეთვე ტექნიკურ საშუალებებს, ტაქტიკურ ხერხებსა და ცალკეული დანაშაულის გახსნის მეთოდებს, დანაშაულის ორგანიზებულად, მიზანსწრაფულად გახსნის, მისი აცილებისა და საქმეზე ობიექტური ქვშმარიტების დადგენის მიზნით.

3. რა არის კრიმინალისტიკის მიზანი და ამოცანა?

კრიმინალისტიკის უმთავრესი მიზანია დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა. ამ მიზნის უზრუნველსაყოფად იგი საგამოძიებო-სამართლო და საექსპერტო პრაქტიკის განზოგადების, ასევე, ტექნიკური მეცნიერების მიღწევების საფუძველზე ქმნის და საგამოძიებო-სამართლო პრაქტიკაში ნერგავს ისეთ სამეცნიერო-ტექნიკურ საშუალებებს, ტაქტიკურ ხერხებსა და გამოძიების მეთოდებს, რომელთა თანმიმდევრული გამოყენებაც უზრუნველყოფს დანაშაულის გამოძიებასა და გახსნას, ასევე საქმეზე

არსებული გარემოებების დადგენასა და ცალკეულ დანაშაულთა თავიდან აცილებას.

4. მეცნიერების რომელ დარგებთან აქვს კრიმინალისტიკას მჭიდრო კავშირი?

კრიმინალისტიკას მჭიდრო კავშირი აქვს როგორც იურიდიულ, ისე არაიურიდიულ დისციპლინებთან.

იურიდიული დისციპლინები: სისხლის სამართალი; სისხლის სამართლის პროცესი; სასჯელაღსრულებითი სამართალი; სამოქალაქო სამართლის პროცესი და ა.შ.

არაიურიდიული დისციპლინები: სასამართლო მედიცინა; სასამართლო ფსიქიატრია; ფსიქოლოგია; სასამართლო ბუღალტერია და ა.შ.

5. რამდენი ნაწილისაგან შედგება კრიმინალისტიკის სისტემა?

კრიმინალისტიკის საგნის სისტემა შედგება 4 ნაწილისაგან:

1. კრიმინალისტიკური მეთოდოლოგია;
2. კრიმინალისტიკური ტექნიკა;
3. კრიმინალისტიკური ტაქტიკა;
4. ცალკეულ დანაშაულთა გახსნის მეთოდика;

6. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკის მეთოდოლოგია?

კრიმინალისტიკური მეთოდოლოგია შეისწავლის ზოგადი ხასიათის საკითხებს, რომლებიც ფუძემდებლურია მთელი კურსისთვის. კერძოდ: კრიმინალისტიკის საგანი, სისტემა და ამოცანები, კრიმინალისტიკური მეთოდოლოგია, კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაცია, კრიმინალისტიკის განვითარების ისტორია.

7. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ტექნიკა?

კრიმინალისტიკური ტექნიკა იმ სამეცნიერო-ტექნიკური ხერხების, საშუალებებისა და მეთოდების ერთობლიობაა, რომელსაც კრიმინალისტიკური ტექნიკა იყენებს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის საფუძველზე. მტკიცებულებათა აღმოჩენის, ფიქსირების, გამოყენებისა და გამოკვლევისათვის, დანაშაულის გახსნისა და თავიდან აც-

ილებისათვის. კერძოდ, იგი შეისწავლის: კრიმინალისტიკური ტექნიკის საფუძვლებს, შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას და მასთან დაკავშირებულ ტექნიკურ საშუალებებს, დაქტილოს-კოპიას, კბილის, სისხლის, ფეხის, სატრანსპორტო საშუალება-თა, გატეხის იარაღების, თმის კვალს, პიროვნების გენეტიკურ იდენტიფიკაციას, ფონოსკოპიურ გამოკვლევას, დოკუმენტების კრიმინალისტიკურ გამოკვლევას, ბალისტიკას, გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციას, კრიმინალისტიკურ რეგისტრაციას და ა.შ.

8. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ტაქტიკა?

კრიმინალისტიკური ტაქტიკა გამომდინარეობს და შეესაბამება სისხლის სამართლის საპროცესო ნორმებს. იგი შეისწავლის შემდეგ საკითხებს: კრიმინალისტიკური ტაქტიკის ცნება და ადგილი სამართლის სისტემაში, დანაშაულთა „გახსნისა“ და „გამოძიების“ ცნება, მათი ურთიერთშეფარდებითი მნიშვნელობა, კრიმინალისტიკური ვერსიები, გამოძიების დაგეგმვა და ორგანიზება, შემთხვევის ადგილის დათვალიერების, საგამოძიებო ექსპერიმენტის, ჩხრეკისა და ამოღების, გამოკითხვის, ამოცნობის ჩატარების ტაქტიკა, გვამის ექსპუმაციის ჩატარების ტაქტიკა და ა.შ.

9. რას შეისწავლის ცალკეულ დანაშაულთა გახსნის მეთოდისტიკა?

ცალკეულ დანაშაულთა გახსნის მეთოდისტიკა შეისწავლის და ადგენს კრიმინალისტიკურ მეცნიერებაში შემუშავებულ ისეთ რეკომენდაციებს, რომლებიც გამოიყენება ყველა სახის დანაშაულის გამოძიებისა და გახსნის პროცესში და არსებითი მნიშვნელობა აქვს დანაშაულთა გახსნის მეთოდისტიკის სწორად გასაგებად. იგი შეისწავლის შემდეგ საკითხებს: ადამიანის სიცოცხლის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდისტიკა; ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდისტიკა; სქესობრივი თავისუფლებისა და ხელშეუხებლობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდისტიკა; ოჯახისა და არასრულწლოვნის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდისტიკა; საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის

გახსნის მეთოდის; სამეწარმეო და სხვა ეკონომიკური საქმიანობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდის; საფინანსო საქმიანობის სფეროში ჩადენილი დანაშაულის გახსნის მეთოდის; საზოგადოებრივი უშიშროებისა და წესრიგის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდის; ნარკოტიკული დანაშაულის გახსნის მეთოდის; სატრანსპორტო დანაშაულის გახსნის მეთოდის; კიბერდანაშაულის გახსნის მეთოდის; გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდის; სამოხელეო დანაშაულის გახსნის მეთოდისა და ა.შ.

10. რა სახის მეთოდებს იყენებს კრიმინალისტიკა საკუთარი ამოცანების განსახორციელებლად?

კრიმინალისტიკა საკუთარი ამოცანების განსახორციელებლად იყენებს სხვადასხვა მეთოდს, რომელთა სისტემა იყოფა შემდეგ სახეებად: შემეცნების საერთო მეთოდებად, საერთომეცნიერულ, მეცნიერების სხვა დარგებისათვის დამახასიათებელ კერძო და სპეციალურ – კრიმინალისტიკურ მეთოდებად.

11. რა სახის საერთომეცნიერულ და კერძო მეთოდებს იყენებს კრიმინალისტიკა?

კრიმინალისტიკა საკუთარი მიზნებისათვის იყენებს მრავალი სახის მეთოდს, მათ შორისაა საერთომეცნიერული მეთოდები: დაკვირვება, აღწერილობა, მოდელირება, შედარება და ექსპერიმენტი. ასევე, კერძო მეცნიერულ მეთოდებს: მათემატიკურ, ფიზიკურ და ქიმიურ, ბიოლოგიურ, კიბერნეტიკულ, ფსიქოლოგიურ, ანთროპომეტრიულ, სოციოლოგიურ მეთოდებს.

12. რა სახის კრიმინალისტიკური მეთოდები არსებობს?

კრიმინალისტიკური მეთოდებია: **ტექნიკურ – კრიმინალისტიკური** მეთოდი (ფერგაცოფა, ობიექტების მიღება ექსპერიმენტული კვლევისათვის და ა.შ.); **სტრუქტურულ – კრიმინალისტიკური** მეთოდი, რომლებიც გამოიყენება დანაშაულის გამოძიების დაგეგმვისას, ტაქტიკური ხერხები, რომელიც გამოიყენება საგ-

ამოძიებო მოქმედებების ჩატარებისას, რეკომენდაციები და ა.შ. გარდა ამისა, ეს არის **კრიმინალისტიკური ფოტოგრაფიის მოდითიფიცირებული** მეთოდი, **ვიდეო ჩანაწერი** და ა.შ.

13. რა არის კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაცია?

სისხლის სამართლის საქმეზე არსებითი გარემოებების დადგენის ერთ-ერთი უმთავრესი მეთოდია კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაცია. ტერმინი „იდენტიფიკაცია“ ლათ. სიტყვაა „IDENTIFICATIO“ და ნიშნავს „იგივეობას“ „გაიგივებას“.

იდენტიფიკაციის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ დავადგინოთ ის ობიექტი, რომლის მოქმედებამაც გამოიწვია გარკვეული ცვილილება კვალის მიმღებ ობიექტზე.

14. კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის მიხედვით რამდენი სახის ობიექტი არსებობს?

კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის მიხედვით არსებობს **ორი სახის ობიექტი**: კვალის მიმღები ანუ გამაიგივებელი და კვალის დამტოვებელი, ანუ გასაიგივებელი ობიექტი.

15. ვინ შეიძლება იყოს კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის სუბიექტი?

კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის სუბიექტებს მიეკუთვნებიან ის პირები, რომლებიც გამოსაკვლევი ობიექტების შედარების საფუძველზე ადგენენ იდენტურობას ან ჯგუფურ კუთვნილებას (მაგ: ექსპერტი, გამომძიებელი).

16. რას ნიშნავს ნაწილების მიხედვით მთელის იდენტიფიკაცია?

გაიგივების ობიექტი შედგება ცალკეული ნაწილებისაგან, რომელთა გამოკვლევის საფუძველზე დგინდება ერთი მთლიანი ობიექტი. ამ ამოცანების გადასაწყვეტად ობიექტის ნაწილების იდენტიფიკაცია (ნამსხვრევები, დოკუმენტის ნაწილები, დეტალები და ა.შ.) ხდება მათი გაერთიანების საფუძველზე, იმ საერთო ნიშნების დამთხვევის შესწავლით, რაც თითოეულ მათგანს აერთიანებს.

17. ვინ არის კრიმინალისტიკის, როგორც დარგის ფუძემდებელი?
კრიმინალისტიკა, როგორც დამოუკიდებელი მეცნიერება ჩამოყალიბდა XIX ს. დასასრულს. მისი ფუძემდებელია, ავსტრიელი კრიმინალისტი **ჰანს გროსი**. მან პირველმა გამოიყენა ტერმინი „**კრიმინალისტიკა**“ **1898** წელს გამოცემულ ნაშრომში „**სამართლო გამომძიებლის სახელმძღვანელო**“.

18. სად და როდის ჩამოყალიბდა „ხელწერაში დაოსტატებულ ნაფიცთა კორპორაცია“?

1570 წელს პარიზში ჩამოყალიბდა „**ხელწერაში დაოსტატებულ ნაფიცთა კორპორაცია**“, სადაც პირველად მოხდა ხელნაწერების გამოკვლევა. **1595** წელს მეფე ჰენრიხ IV-მ „კორპორაციას“ მიანიჭა პატენტი ექსპერტიზების ჩატარების უფლების შესახებ. **1727** წელს მეფე ლუდოვიკო XV-მ „კორპორაცია“ აკადემიად გადააკეთა, რომელმაც **1792** წლამდე იარსება.

19. ვინ, როდის და სად დაიწყო ანთროპომეტრიული აღრიცხვა და რა ინფორმაციას შეიცავდა იგი?

XIX ს. დასაწყისში პარიზში, პრეფექტურის პოლიციის წერილების დამტარებლის თანაშემწე ალფონს ბერტილიონმა დაიწყო მსჯავრდებულთა აღრიცხვა. აღნიშნული მოიცავდა შემდეგი სახის ინფორმაციას: სახელი, გვარი, ნასამართლობა, და ინფორმაცია პირის გარეგნული ნიშნების შესახებ. **1885** წლიდან ანთროპომეტრიული მეთოდი დაინერგა საფრანგეთის ყველა საპყრობილეში. **1890** წელს კი შეიქმნა ე. წ. „ანთროპომეტრიული“ სადგური პეტერბურგის პოლიციის სისტემაშიც.

20. ვინ არის საქართველოში კრიმინალისტიკის პირველი სახელმძღვანელოს ავტორი?

ქართული კრიმინალისტიკური სკოლის ფუძემდებელი და კრიმინალისტიკის პირველი სახელმძღვანელოს ავტორი არის პროფ. ბეჟან ხარაზიშვილი. **1954** წელს ბ. ხარაზიშვილმა გამოსცა კრიმინალისტიკის „**ზოგადი ნაწილი**“, **1956** წელს კი „**განსაკუთრებული ნაწილი**“, **1969** და **1981** წწ. გამოსცა ასევე 2 სახელმძღვანელო.

21. საქართველოში ვინ და როდის ჩამოაყალიბა პირველი კრიმინალისტიკური დაწესებულება, ქიმიური ლაბორატორია?

1867 წელს საქართველოში, ქიმიური ექსპერტიზის ნივთმტკიცებათა კვლევის პირველი ლაბორატორია დაარსდა. ლაბორატორიას ხელმძღვანელობდა რუსეთში კარგად ცნობილი ქიმიკოსი **ჰენრიხ ვასილის ძე სტრუვე**.

ნაწილი II
კრიმინალისტიკური ტექნიკა

თავი II

კრიმინალისტიკური ტექნიკის ცნება, არსი და ამოცანები; მტკიცებულებათა აღმოჩენის, დამაგრებისა და ამოღების ძირითადი ტექნიკური საშუალებები

22. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ტექნიკა?

კრიმინალისტიკური ტექნიკა თანამედროვე მეცნიერების მიღწევების საფუძველზე შეისწავლის და ადგენს დანაშაულის გახსნისა და თავიდან აცილებისათვის საჭირო სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებებისა და მათი პრაქტიკული გამოყენების ხერხებისა და მეთოდების ერთიან სისტემას.

23. რა სახის სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებები გამოიყენება კრიმინალისტიკაში კვალთა აღმოჩენა-ამოღებისა და ფიქსირების მიზნით?

კვალთა აღმოჩენა-ამოღებისა და ფიქსირების მიზნით გამოიყენება სხვადასხვა სახის სამეცნიერო ტექნიკური საშუალებები. კერძოდ: საგამოძიებო ჩემოდანი, დოკუმენტებზე მუშაობისათვის განკუთვნილი ჩემოდანი, დაქტილოსკოპიური, მოცულობით კვალზე მუშაობისათვის განკუთვნილი ჩემოდანი, მოძრავი კრიმინალისტიკური ლაბორატორია და ა.შ. რაც თავისთავად უზრუნველყოფს მომსახურების სათანადო ხარისხს, დროის მცირე მონაკვეთში.

თითოეული მათგანი შეიცავს ყველა იმ საჭირო ტექნიკურ საშუალებას რომელიც საჭიროა კვალის აღმოჩენის, ამოღებისა და ფიქსაციისათვის. მაგ: დაქტილოსკოპიურ ჩემოდანში მოთავსებულია დაქტილოფირები, ხელის კვალთა გამოვლენისათვის საჭირო მაგნიტური და არამაგნიტური ფხვნილები, ფუნჯები, მასშტაბური სახაზავი, გამადიდებელი ხელსაწყოები და ა.შ. სქემებისა და გეგმების შედგენისათვის საჭირო ჩემოდანში კი მოთავსებულია: კომპასი, სახაზავები, საქალაღდე, მეტრიანი, საგამოძიებო მოქმედებების ოქმები და სხვა.

24. რა შემთხვევაში არის ეფექტური ინფრანითელ სხივებში ნივ-

თიერ მტკიცებულებათა გამოკვლევა?

ინფრანთელი სხივების გამოყენება ეფექტურია კვამლსა და ნისლიან ამინდში ფოტოგადაღებისათვის, აგრეთვე მელნით, სისხლით ან სხვა ნივთიერებით დაფარული ტექსტის ან ქალაქდღანებზე ტექსტის წასაკითხად, ამა თუ იმ საგანზე ცეცხლსასროლი იარაღიდან გასროლის შედეგად შავი ფერის ნატყვიარ ობიექტზე ფეთქებადი ნივთიერების კვალის აღმოსაჩენად და სხვა. ამ გზით მიღებული შედეგების დასამაგრებლად აუცილებელია მოხდეს მათი დაუყოვნებლივი ფოტოგადაღება.

25. კრიმინალისტიკური მიზნებისათვის რა შემთხვევაში გამოიყენება რენტგენის სხივები?

რენტგენის სხივები გამოიყენება ლითონისგან დამზადებული საგნების, მოწყობილობის გასაშუქებლად, ბინისა და დამხმარე სათავეების ჩხრეკის დროს ძვირფასი ნივთების შესანახად მოწყობილი სპეციალური სამალავების აღმოსაჩენად.

26. რა არის კრიმინალისტიკური ტექნიკის მიზანი?

დანაშაულის გახსნისა და საქმეზე არსებული ფაქტობრივი გარემოებების დადგენის მიზნით მნიშვნელოვანია, კრიმინალისტიკური სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების გამოყენება, რომელიც ხელს უწყობს მტკიცებულებათა აღმოჩენას, ფიქსირება-ამოღებას და მათ სათანადოდ გამოკვლევას.

თავი III

შემთხვევის ადგილის დათვალიერება და მის სრულფასოვან ჩატარებასთან დაკავშირებული სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებები; ფოტოგადაღება და ფიქსაციის სხვა საშუალებები

27. რა არის შემთხვევის ადგილის დათვალიერება?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერება სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების ეტაპზე წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან, პირველად და გადაუდებელ საგამოძიებო მოქმედებას, რომლის დროსაც მონმდება მოწოდებული ინფორმაცია დანაშაულის ჩადენის შესახებ, ნათელი ხდება დანაშაულის განვითარების სხვადასხვა ეტაპები და შესაძლებელი ხდება სავარაუდო დამნაშავის შესახებ ინფორმაციის მოპოვება.

28. რა განსხვავებაა შემთხვევის ადგილსა და დანაშაულის ადგილს შორის?

დანაშაულის ადგილი და შემთხვევის ადგილი ყოველთვის არ ემთხვევა ერთმანეთს. დანაშაულის ადგილი არის ის ადგილი, სადაც უშუალოდ განხორციელდა დანაშაულებრივი ქმედება. შემთხვევის ადგილზე კი შეიძლება იქნეს აღმოჩენილი დანაშაულის ადგილიდან გადაადგილებული ნივთები, გვამი ან გვამის ნაწილები და ა.შ.

29. რომელი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებაა მიზანშეწონილი შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს ეფექტურია საგამოძიებო ჩემოდნის გამოყენება და ყველა იმ საშუალების, რომელშიც განთავსებულია შემდეგი სახის ტექნიკური აღჭურვილობა: სახაზავი, მასშტაბური სახაზავი, ფოტოაპარატი, დაქტილოსკოპიური ფხვნილები, ფუნჯები, მოცულობითი კვანძის აღმოსაჩენი და ამოსაღები საშუალებები და ა.შ.

30. როგორ ხდება მტკიცებულებათა კლასიფიკაცია?

მტკიცებულებათა კლასიფიკაცია ხდება განსაზღვრულ და განსაზღვრელ მტკიცებულებებად.

31. რას ნიშნავს განსაზღვრული მტკიცებულება?

განსაზღვრულ მტკიცებულებებს მიეკუთვნება ისეთი სახის მტკიცებულებები, რომელთა ფიზიკური და სტრუქტურული ბუნება თავიდანვე აშკარაა.

32. რას ნიშნავს განუსაზღვრელი მტკიცებულება?

განუსაზღვრელი მტკიცებულებები ისეთი სახის მტკიცებულებებია, რომელთა ბუნება, სტრუქტურა და მნიშვნელობა, შეიძლება მხოლოდ ლაბორატორიული გამოკვლევის შედეგად დადგინდეს. ასეთი მტკიცებულებებია: აბები, ჭიქაში აღმოჩენილი სითხე, ორგანული, ან არაორგანული ნაერთის ლაქები.

33. რა სახის აქტივობა უნდა განახორციელოს ოპერატიულმა ჯგუფმა შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს?

ოპერატიულმა ჯგუფმა უნდა განახორციელოს 2 სახის აქტივობა: პასიური და აქტიური აქტივობა.

34. რას ნიშნავს პასიური აქტივობა?

პასიურია აქტივობა, როდესაც ჩამტარებული სუბიექტი ერთი მხრივ, არაფერს არ უნდა შეეხოს (რომელიმე საგნის მარტივმა გადაადგილებამ შეიძლება შემთხვევის ადგილის სრული სურათი შეცვალოს), თავიდან უნდა აიცილოს ყოველგვარი ტექნიკური ჩარევა და, ამავე დროს, უნდა შეამონმოს, მაგალითად: დანაშაულის იარაღის მდგომარეობა.

35. რას ნიშნავს აქტიური აქტივობა?

ოპერატიული ჯგუფის წევრმა უნდა გააკონტროლოს ყველაფერი, უზრუნველყოს დანაშაულის ადგილის დაცვა, დაცვის პერსონალითა და სპეციალური ლენტის გამოყენებით.

36. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს მაქსიმალური

შედეგების მისაღწევად, რა გარემოებები უნდა იყოს გათვალისწინებული?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს აუცილებელია: 1. მკაცრად ორგანიზებული და ეტაპობრივად გაწერილი ქმედება შემთხვევის ადგილის დათვალიერების პროცესში; 2. დაცული იყოს „დანაშაულის ადგილის ეპიცენტრი“, ანუ შემთხვევის ადგილის ცენტრი, სადაც მოხდა კონკრეტული დანაშაულებრივი შემთხვევა, ან აღმოჩენილია ადამიანის გვამი, ან რაიმე კონკრეტული მტკიცებულება. შემთხვევის ადგილზე შეიძლება იმუშავონ მხოლოდ ექსპერტებმა და საგამოძიებო ორგანოების წარმომადგენლებმა. აღნიშნული პირები ვალდებული არიან მაქსიმალურად დაიცვან შემთხვევის ადგილი დაბინძურებისაგან საკუთარი თუ უცხო პირთა კვალისაგან, ამიტომ ისინი ვალდებული არიან შემთხვევის ადგილზე შევიდნენ მხოლოდ სპეციალური აღჭურვილობით (კომბინიზონი, ხელთათმანი და ა.შ.).

37. რა დანიშნულება აქვს პლანიმეტრიულ მეთოდებს და რა გარემოებებში ხდება მათი გამოყენება?

პლანიმეტრიული მონაცემები წარმოადგენს შემთხვევის ადგილის დოკუმენტურ აღწერას. პლანიმეტრიის ძირითადი პრინციპების თანახმად, ხდება შემთხვევის ადგილის 30 კმ-იანი რადიუსის სხივის წარმოსახვა, კუთხეების მარტივი, თუმცა ერთნაირი სიზუსტით, გაზომვის საშუალებით. პლანიმეტრიული მონაცემების გამოყენება, რომელიც მუდამ განსაკუთრებულ სიფრთხილეს საჭიროებს, შეიძლება განხორციელდეს როგორც დახურულ, ისე გაშლილ სივრცეში. თუმცა, ბევრად უფრო მოხერხებული და ეფექტურია ლაბორატორიაში მუშაობის პროცესი.

38. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ფოტოგრაფია?

კრიმინალისტიკური ფოტოგრაფია კრიმინალისტიკური ტექნიკის დარგია, რომელიც ფოტოგრაფიული პროცესების ცოდნის სისტემაზე დაყრდნობით შეისწავლის და ადგენს დანაშაულის გახსნისა და საქმეზე არსებული გარემოებების დადგენისათვის საჭირო ფოტო და ვიდეოგადაღების იმ სპეციალურ ხერხებს,

საშუალებებსა და მეთოდებს, რომლებიც გამოიყენება საგამოძიებო მოქმედებებისა და ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებათა ჩატარების დროს გამოძიებისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებების, ფაქტების, საგნების, ობიექტებისა და კვალის აღსაბეჭდად, აგრეთვე ნივთიერ მტკიცებულებათა გამოკვლევისა და საექსპერტო კვლევის შედეგების საილუსტრაციოდ.

39. რა უნდა გავითვალისწინოთ შემთხვევის ადგილზე გასვლამდე – ფოტოგადაღების მომზადების პროცესში?

4 ძირითადი ფაქტორი უნდა გავითვალისწინოთ კამერით ადგილზე გასვლამდე: 1. ბატარეის შემოწმება; 2. დროის და თარიღის დაყენება; 3. SD ბარათის ფორმატირება; 4. გამოსახულების უმაღლეს ხარისხზე დაყენება.

40. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს ძირითადად რომელი სახის ფოტოგადაღების ხერხები გამოიყენება?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს ძირითადად გამოიყენება 4 სახის ფოტოგადაღება: საორიენტაციო, მიმოხილვითი, საკვანძო და მასშტაბურ-დეტალური ფოტოგადაღება.

41. რას ნიშნავს საორიენტაციო ფოტოგადაღება?

საორიენტაციო ფოტოგადაღების დროს შემთხვევის ადგილის ფოტოგადაღება ხდება შემთხვევის ადგილის გარემომცველ გარემოსთან ერთად. ამ შემთხვევაში ფოტოაპარატი უნდა განთავსდეს შორ მანძილზე გადასაღებ ადგილთან მიმართებაში. აღნიშნული ფოტოსურათი ნათელ წარმოდგენას გვიქმნის იმ ადგილმდებარეობაზე, სადაც აღმოჩენილი იქნა დანაშაულის ნიშნები.

42. მიმოხილვითი ფოტოგადაღებისას ტერიტორიის რა ნაწილის დაფიქსირება ხდება?

მიმოხილვითი ფოტოგადაღების დროს შემთხვევის ადგილის ფოტოგადაღება ხდება უშუალოდ, ფართო გარემომცველი გარემოებების გარეშე. ახლო მანძილიდან დაფიქსირებისას

უფრო დიდი მოცულობით აღიბეჭდება ფოტოსურათზე შემთხვევის ადგილი.

43. რა გარემოებების დაფიქსირება ხდება საკვანძო სახის ფოტოგადაღების დროს?

საკვანძო სახის ფოტოგადაღებით ხდება შემთხვევის ადგილის ცენტრალური ნაწილის, ან მისი რომელიმე მნიშვნელოვანი უბნის, ან ობიექტის უშუალო ფოტოგადაღება გარემომცველი გარემოებების გარეშე.

44. როგორ ხდება მასშტაბურ-დეტალური სახის ფოტოგადაღება?

მასშტაბურ-დეტალური სახის ფოტოგადაღებისას ხდება უშუალოდ გადასაღებ საგანზე არსებული კვალის ფოტოგადაღება მის გვერდით, პარალელურად მოთავსებულ მასშტაბურ სახაზავთან ერთად.

45. შემთხვევის ადგილზე არსებული რა სახის გარემოებების დაფიქსირება ხდება პანორამული ფოტოგადაღებისას?

პანორამული ფოტოგადაღების დროს ხდება გამოძიებისათვის მნიშვნელობის მქონე ისეთი დიდი მოცულობის ობიექტის ან სივრცის აღბეჭედა, რომელიც ერთ კადრში არ თავსდება.

46. რას ნიშნავს სტერეოსკოპული და განზომილებითი ფოტოგადაღება?

სტერეოსკოპული ეწოდება ისეთი სახის ფოტოგადაღებას, რომელიც საშუალებას გვაძლევს ფოტოსურათებით აღვიქვათ აღბეჭდილი საგნები და გარემოებები თავიანთი მოცულობის, სივრცეში მდებარეობისა და ურთიერთგანლაგების მიხედვით. განზომილებითი ფოტოგადაღების დროს კი საშუალება გვქმნება განვსაზღვროთ ფოტოსურათზე აღბეჭდილი საგნების რეალური სიდიდე, მასშტაბი და მათ შორის არსებული მანძილი.

47. რა თავისებურებებით ხასიათდება საამოსაცნობო ფოტოგადაღება?

საამოსაცნობო ფოტოგადაღებას მიმართავენ, ძირითადად

ცოცხალი ადამიანებისა და გვამის აღსაბეჭდად, შემდგომში მათი ამოცნობის მიზნით. საამოსაცნობო ფოტოგადაღება წარმოებს აგრეთვე დამნაშავეთა რეგისტრაციისათვის. ამოუცნობი გვამების საამოსაცნობო ფოტოგადაღებისას რეკომენდირებულია ფოტოგადაღების დროს მოხდეს ანფასისა და სახის მარჯვენა და მარცხენა პროფილის დაფიქსირება შემდგომში მისი ამოცნობის გაადვილების მიზნით.

48. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი რეპროდუქციული, რეფლექსური და დეტექტური ფოტოგადაღებისათვის?

რეპროდუქციული ფოტოგადაღებისათვის გამოიყენება სპეციალური ხელსაწყო, რომელიც თავისი მონოპოლიზით შეიძლება იყოს ვერტიკალური ან ჰორიზონტალური კონსტრუქციის. რეპროდუქციული ფოტოგადაღების დროს განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს გადასაღები საგნის და ფოტონეგატიური მასალის პარალელურ მდგომარეობაში ყოფნას, ფოტოგადაღების პროცესში ეკრანის თანაბარ განათებას, გადასაღები საგნის სიმკვეთრეზე დაყენებასა და ექსპოზიციის სწორად განსაზღვრას. გადასაღები საგნის განათება უნდა მოხდეს ორივე მხრიდან ისე, რომ სინათლის სხივები ეცემოდეს 45° დახრილობით.

რეფლექსური ფოტოგადაღება აღარ გამოიყენება, იგი ქსეროქსის აპარატმა ჩაანაცვლა. დეტექტური ფოტოგადაღება გამოიყენება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ფოტო ან ვიდეო გადაღება ფარულად უნდა განხორციელდეს.

49. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური კვლევითი ფოტოგრაფია?

კრიმინალისტიკური კვლევითი ფოტოგრაფია გამოიყენება ექსპერტის მიერ ექსპერტიზის ჩატარების პროცესში სხვადასხვა მტკიცებულებათა კვლევისა და მისი შედეგების საილუსტრაციოდ.

50. რა სახის ფოტოგადაღება გამოიყენება კვლევით ფოტოგრაფიაში?

კვლევით ფოტოგრაფიაში გამოიყენება-კონტრასტულობის შეცვლის ფოტოგრაფიული მეთოდი, ფოტოგადაღება უხილავ სხივებში, მაკრო და მიკროფოტოგადაღება.

51. რა არის მაკროფოტოგადაღება და რა შემთხვევაშია მისი გამოყენება ეფექტური?

მაკროფოტოგადაღება ეფექტურია იმ შემთხვევაში, როდესაც საგნისა თუ ობიექტის გადაღება საჭიროა ნატურალურ ზომაში, ან ტყვიის, მასრის, მონეტების, შემთხვევის ადგილზე არსებული კვალის დასაფიქსირებლად (გადიდებულ მდგომარეობაში). მისი გამოყენება ხდება გარკვეულ მასშტაბში 1:10-დან 20:1-მდე. მაკროფოტოგადაღებისთვის გამოიყენება ციფრული ფოტოაპარატები, რომელთაც გააჩნიათ მაკრო და სუპერმაკროფოტოგადაღების რეჟიმი, რომელიც უზრუნველყოფს მცირე ზომის ობიექტების ფოტოგადაღებას დაახლოებით 5-10 სმ-ის დაშორებიდან. დიდი ზომით გადიდება შეიძლება მხოლოდ, პროფესიონალური და ნახევრადპროფესიონალური სარკისებური ფოტოკამერებით, რომელიც სტაციონარული ფოტოდანადგარების ოპტიკურ სისტემასთან არის შერწყმული.

52. რა არის მიკროფოტოგადაღება და რა შემთხვევაში არის მისი გამოყენება ეფექტური?

კრიმინალისტიკური გამოკვლევების დროს აღნიშნული ფოტოგადაღება იძლევა შესაძლებლობას გამოავლინოს რელიეფის ყველაზე მცირე ელემენტებიც კი, მაგალითად, ტყვიაზე დარჩენილი ცეცხლსასროლი იარაღის ცალკეული ნაწილების კვალი, დოკუმენტის იმ ნაწილების თავისებურება, რომელზედაც განხორციელდა ცვლილება. მისი საშუალებით შესაძლებელია შედარდეს ფურცლის ბოჭკოები და ქსოვილი, ფოტოგრაფიული მასალის სტრუქტურა, ავტომობილის მიკრონაწილაკები და სხვა მიკროობიექტები.

53. რა შემთხვევაშია ეფექტური ფოტოგადაღება სპექტრის უხილავ სხივებში?

სპექტრის უხილავ სხივებში გადაღება გამოიყენება ისეთი ობი-

ექტების გამოსაკვლევად, რომლის ცალკეული დეტალებიც უზილავია ჩვეულებრივი განათების პირობებში. ასეთი კი შეიძლება იყოს მაგალითად, ძველი დოკუმენტები, საგნები რომელზეც არის დენტის კვალი, ბიოლოგიური წარმომავლობის ნივთიერებები და ა.შ. განასხვავებენ ულტრაიისფერ და ინფრანითელ სხივებში გადაღებას.

54. რა დანიშნულება აქვს კონტრასტულ ფოტოგადაღებას?

კონტრასტული ფოტოგადაღება შესაძლებლობას იძლევა შეცვალოს უმნიშვნელო განსხვავება ფერებსა და განათებაში ცუდადხილვადი კვლების გამოკვლევის ეტაპზე. მისთვის დამახასიათებელია ის ფაქტორი, რომ შეუძლია გააძლიეროს ან შეამციროს კონტრასტი, გამოყოს საჭირო (მნიშვნელოვანი) დეტალები. ცალკეულ შემთხვევებში ეს არის პირველი საფეხური ცუდადხილვადის გამოსავლენად. შემდგომი ეტაპი კი, მიღებული გამოსახულების კონტრასტის შეცვლის მეთოდია.

55. რამდენად მნიშვნელოვანია ვიდეოგადაღება საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების ეტაპზე?

ვიდეოჩანანერი აუმჯობესებს დაფიქსირებული ინფორმაციის უკეთ აღქმას და შესაძლებელს ხდის მის შეფასებას. კრიმინალისტიკური ვიდეოფიქსაციის საფუძველს წარმოადგენს, ტრადიციული ვიდეოჩანანერისათვის დამახასიათებელი მეთოდები და საშუალებები, მეცნიერულად დასაბუთებული გარემოებები, კრიმინალისტიკაში მის გამოყენებასთან დაკავშირებით დაგროვილი და სისტემატიზირებული გამოცდილება.

კინო და ვიდეოგადაღების საგამოძიებო, საექსპერტო და სასამართლო პრაქტიკაში გამოყენების მრავალწლიანმა გამოცდილებამ ჩამოაყალიბა ტაქტიკური ხერხები და მეთოდური ხასიათის რეკომენდაციები.

ვიდეოგადაღების როლი საგამოძიებო და ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობაში მდგომარეობს იმაში, რომ მოვლენები და გარემოებები ასახოს დინამიკაში, სინქრონულად, რაც იძლევა შესაძლებლობას გადაჭრილი იქნეს რთული ამოცანები, ისეთები

როგორიცაა:

1. მატერიალური გარემოსა და გამოსაძიებელი მოვლენის დოკუმენტური სიზუსტით დაფიქსირება მათი განვითარებისა და ცვლილებების განხორციელების ეტაპზე.

2. დაფიქსირებული ინფორმაციის შენახვა და მისი შეფასება ნებისმიერ დროს გამოძიებისა და სასამართლოში საქმის განხილვის ეტაპზე.

3. ცალკეული სახის მატერიალური კვლებისა და ობიექტების, მათ შორის ნივთიერი მტკიცებულებების წინასწარი და საექსპერტო კვლევა.

4. იმ დროის ზუსტად დადგენა, რომლის განმავლობაშიც ხდებოდა მოვლენის დაფიქსირება.

ვიდეოგადაღება, მის წინაშე მდგარი ამოცანებისა და მეთოდების გადაწყვეტის შესაბამისად იყოფა შემდეგ სახეებად:

ა. დამაფიქსირებელ და

ბ. კვლევით (საექსპერტო) გადაღებად.

56. რა ეტაპზე ხდება დამაფიქსირებელი და კვლევითი ფოტოგადაღების გამოყენება?

დამაფიქსირებელი გადაღება – ხდება საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისას, ადგილზე არსებული სიტუაციისა და საგამოძიებო მოქმედების შედეგების ფიქსაციის მიზნით. აღნიშნულ შემთხვევაში შესაძლებელია განხორციელდეს საორიენტაციო, მიმოხილვითი, საკვანძო და დეტალური გადაღება. **კვლევითი (საექსპერტო) ვიდეოგადაღება** – ხდება ექსპერტის მიერ ლაბორატორიულ პირობებში, სპეციალური აპარატურისა და ნივთიერი მტკიცებულებების გამოკვლევისათვის შესაფერისი მეთოდების გამოყენებით.

ვიდეოგადაღებისთვის საჭირო აპარატურა საკმაოდ კომპაქტური და მოსახერხებელია. იგი არ საჭიროებს ხანგრძლივი დროით მომზადებას.

57. რომელი მეთოდი გამოიყენება შემთხვევის ადგილის დათვალიერების პროცესში კვალთა აღმოჩენა-გამოვლენის მიზნით?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს კვალთა აღმოჩე-

ნა-გამოვლენის მიზნით გამოიყენება 5 ძირითადი მეთოდი. ეს მეთოდებია:

1. ზონებად დაყოფის;
2. სპირალური;
3. სხივური;
4. დაქსელვის;
5. კავშირთა მეთოდი;

58. რას ნიშნავს ზონებად (კვადრატებად) დაყოფის მეთოდი?

კვადრატებად დაყოფის მეთოდი გულისხმობს, ადგილის დაყოფას კვადრატებად, ან სექტორებად, რომელიც შესაბამისად უნდა იყოს დანომრილი. ეს დანომვრა ამარტივებს კვალის სავარაუდო მდებარეობის განსაზღვრას. აღნიშნული ძირითადად, ავტოფარეხში, დახურულ სივრცეში, ბინაში და ა.შ. გამოიყენება. მეთოდი ეფექტურია მაშინაც, როდესაც ჯგუფს მუშაობა დიდი მოცულობის ადგილზე უწევს (მაგ: ისეთი შემთხვევების დროს, როგორიცაა აფეთქება, უბედური შემთხვევა).

59. როგორ ხდება სხივური მეთოდის დროს გადაადგილება შემთხვევის ადგილზე?

სხივური მეთოდის დროს ძებნა ხდება შემთხვევის ადგილის სავარაუდო ცენტრში და ჯგუფი ამუშავებს კვალის გავრცელების სავარაუდო მიმართულებებს, რომელთაც სხივების საშუალებით გამოხატავს. ეს სხივები შეიძლება მიმართული იყოს ცენტრიდან პერიფერიისაკენ ან პირიქით პერიფერიიდან ცენტრისაკენ, რა დროსაც სხივების ბოლოები, თავის მხრივ, პატარა წრეებს ქმნიან.

60. რა შემთხვევაში გამოიყენება სპირალური მეთოდი?

საკვლევ ტერიტორიაზე ფიზიკური დაბრკოლების არსებობის შემთხვევაში გამოიყენება სპირალური მეთოდი. მაგალითად იმ შემთხვევაში, თუ შემთხვევის ადგილზე, სხვადასხვა მიმართულებით განთავსებულია საგნები, ობიექტები, ბორცვები და ა.შ., რომელიც ხელს უშლის სწორხაზოვნად დათვალიერებას.

61. ეფექტურია თუ არა დაქსელვის მეთოდის გამოყენება და რა შემთხვევაში?

დაქსელვის მეთოდი ეფექტურია დიდი მოცულობის ტერიტორიის კვლევის პროცესში. ვინაიდან ამ დროს ხდება დიდი მოცულობის ტერიტორიის მთლიანი დაფარვა-გადამოწმება. აღნიშნული მიზნით კი გამოიყენება მაქსიმალური ადამიანური და მატერიალური რესურსი.

62. რა სახის ღონისძიებები უნდა განხორციელდეს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს უნდა განხორციელდეს შემდეგი სახის ღონისძიებები:

1. სპეციალური ლენტით შემოისაზღვროს შემთხვევის ადგილი;
2. დადგინდეს, სავარაუდო დამნაშავის შესაძლო გადაადგილების ტრაექტორია;
3. შემთხვევის ადგილთან დაკავშირებული ყველა მონაცემის დაფიქსირება და სათანადო აღწერა უშუალოდ შემთხვევის ადგილზე;
4. ნებისმიერი ცვლილების დაფიქსირება;
5. კვალის დაცვა გარემო პირობების მავნე ზეგავლენისაგან;
6. ყველა ბიუროკრატიული აქტივობის შესრულება შემოსაზღვრული ადგილის გარე პერიმეტრზე;
7. კვალის დაფიქსირება მის შეცვლამდე;
8. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი და ამოღებული საგნების ცალ-ცალკე, მათი მახასიათებლებისა და ზომების მიხედვით მოთავსება;
9. აღმოჩენილი ნივთიერი მტკიცებულებების მნიშვნელობის გააზრება;
10. იმ გარემოების დადგენა, რომ დაბინძურების ნყარო შეიძლება თავად ვიყოთ;
11. შემთხვევის ადგილისა და შემთხვევის ადგილზე დარჩენილი ყველა კვალისა და ნივთიერ მტკიცებულებათა სათანადო ფიქსაცია (ფოტოგადაღების გზით);
12. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების პროცესში განხორ-

ციელებული ყველა მოქმედების ვიდეოგადაღება;

63. რა სახის მოქმედებები არ შეიძლება განხორციელოთ შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს არ შეიძლება მთელი რიგი ღონისძიებების განხორციელება. კერძოდ:

1. უცხო პირთა გადაადგილება შემთხვევის ადგილზე;
2. სავარაუდო დამნაშავის ნაკვალევის აღმოჩენის შემთხვევაში, ნაკვალეზზე გადაადგილება, შესაბამისი ტექნიკური საშუალებების გარეშე;
3. შემთხვევის ადგილზე არსებული გარემოებების დაფიქსირება დათვალიერების შემდგომ;
4. შემთხვევის ადგილზე არსებული საგნების ადგილმდებარეობის შეცვლა და მათი დაბინძურება;
5. კვალზე, ბუნებრივი პირობებიდან გამომდინარე, ზეგავლენის მოხდენა;
6. ისეთი მოქმედება, რომელმაც შეიძლება არსებითად შეცვალოს არსებული მონაცემები;
7. კვალის შეცვლა, ან მისი წაშლა მის სათანადოდ დაფიქსირებამდე;
8. ყველა საგნის ერთობლივად მოთავსება ერთ კონტეინერში;
9. იმ საგნების უარყოფა, რომელიც შემთხვევის ადგილის ვითარებიდან გამომდინარე კონტექსტიდან ამოვარდნილად, ან წარმოუდგენლად გვეჩვენება;
10. საგნებთან და შემთხვევის ადგილზე არსებულ კვალთან კონტაქტი შესაბამისი ტექნიკური საშუალებების გარეშე;
11. საგნებისა და კვალის ფოტოგადაღება მხოლოდ შემოსაზღვრულ ადგილზე;
12. შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისას ვიდეოგადაღების პროცესში ერთი კონკრეტული მოქმედებიდან მეორეზე გადასვლა, მოქალაქეთა კომენტარების ჩაწერა;

თავი IV

დაქტილოსკოპია

64. რა არის დაქტილოსკოპია?

დაქტილოსკოპია ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს: „**DAQTILOS**“ თითის და „**SKOPOS**“ დაკვირვებას. დაქტილოსკოპია შეისწავლის ხელის თითების ქარგებს და მათ აგებულებას.

65. რა არის დაქტილოსკოპიის კვლევის საგანი?

დაქტილოსკოპია არის კრიმინალისტიკური ტექნიკის დარგი, რომელიც სწავლობს ადამიანის ხელის თითების ბოლო ფალანგებზე დვრილოვანი ხაზების აღმოცენებას, მათ აღნაგობას, ქარგების სახეობას, მათი ზოგადი და კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნების განლაგებას, ქარგების კვალთა წარმოქმნის მექანიზმს, კვალთა გამოვლენა-გამოკვლევასა და გამოყენებას, პიროვნების იდენტიფიკაციისა და დამნაშავეთა რეგისტრაციის მიზნით.

66. პირველად როდის იქნა გამოყენებული თითის ანაბეჭდი როგორც პიროვნების საიდენტიფიკაციო საშუალება?

თითის ანაბეჭდი პირველად ჩინეთში, ჯერ კიდევ მე-7 საუკუნეში გამოიყენებოდა. კერძოდ, გაყრის მონშობაზე ხდებოდა თითის ანაბეჭდის დასმა, რომელიც ადასტურებდა პირის ვინაობას.

1913 წლიდან კი სახელმწიფოთა უმრავლესობამ, მათ შორის რუსეთმაც, როდესაც უკვე წერა-კითხვა განვითარდა და ხელის თითის ანაბეჭდებით დადასტურების საჭიროებას არ წარმოადგენდა, დაიწყო დაქტილოსკოპიის გამოყენება სისხლის სამართლის დამნაშავეთა რეგისტრაციის მიზნით.

67. რომელმა მეცნიერებმა შეისწავლეს და ჩამოაყალიბეს დაქტილოსკოპია, როგორც კრიმინალისტიკური მეცნიერების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი დარგი?

დაქტილოსკოპიის შესწავლასა და ჩამოყალიბებაში უდიდესი წვლილი შეიტანეს: ფ. გალტონმა (ინგლისელი ფსიქოლოგი და ანთროპოლოგი, ბიომეტრიის ერთ-ერთი ფუძემდებელი), ჰ.

ფოლდსმა (შოტლანდიელი მეცნიერი), ე. ჰენრიმ (ინგლისელი მეცნიერი).

68. რა თავისებურება ახასიათებს შემთხვევის ადგილზე არსებულ ხელის თითების კვალთა აღმოჩენა-ამოღებას?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს აუცილებელია გულდასმით დათვალიერდეს მთლიანი გარემო და მხედველობიდან არ გამოგვრჩეს არც ერთი მნიშვნელოვანი გარემოება. ამიტომ, სტატიკურ სტადიაზე უნდა წარმოვიდგინოთ რას გააკეთებდა დამნაშავე სავარაუდოდ, როგორ გადაადგილდებოდა, რას შეეხებოდა. ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს ის გარემოება, რომ გადაადგილებულ ნივთებზე წარმოიქმნება სხვადასხვა მოცულობისა და ფორმის ხელის კვალი, რომლებიც საგრძნობლად განსხვავდება ერთმანეთისაგან.

69. რა მეთოდები გამოიყენება უხილავი და ნაკლებად ხილვადი თითის ანაბეჭდების აღმოჩენისა და ამოღებისათვის?

დაქტილოსკოპიაში არსებობს თითის ანაბეჭდების გამოკვლევის სპეციალური მეთოდები და ხერხები. ზოგიერთი მეთოდი ძალზე სპეციფიკურია სხვადასხვა ნივთიერებიდან და მათი შემცველობიდან გამომდინარე, რადგან თავდაპირველად შეუძლებელია ანაბეჭდის ფიზიკო-ქიმიური ბუნების დადგენა და რთულია რომელიმე ეფექტური მეთოდის გამოყოფა. ამ შემთხვევაში იყენებენ მრავალ მეთოდს თანმიმდევრულად. ძალზედ მნიშვნელოვანია იმ ზედაპირის თვისებების განსაზღვრა (ფოროვანი ან არაფოროვანი), რომელზეც დატოვებულია ანაბეჭდი, ვინაიდან თითის ანაბეჭდის ალებაზე მრავალი ფაქტორი მოქმედებს. **ა. ზედაპირის სტრუქტურა** (არსებობს მასალა, რომელზეც ძნელია თითის ანაბეჭდის დატოვება მაგალითად ქსოვილები);

ბ. ზედაპირზე არსებული ელექტროსტატიკური მახასიათებლები; ფოროვან ზედაპირზე წყალში ხსნადი კომპონენტები მალე შეიწოვება, ცხიმში ხსნადი კომპონენტები კი რჩება ზედაპირზე უფრო დიდი ხნის განმავლობაში (დაახლოებით 1 დღე-ღამემდე), თუმცა მისი უმნიშვნელო ნაწილი შეიძლება დარჩეს დიდი ხნის მანძილზეც. ნახევრად ფოროვანი ზედაპირები წყალში ხსნად

კომპონენტებს ადვილად ადსორბირებენ (რამდენიმე წუთიდან – რამდენიმე საათამდე). ცხიმში ხსნადი კომპონენტები კი შეიძლება შენარჩუნებულ იქნეს ერთიდან რამდენიმე დღემდე. თითის ანაბეჭდი – ეს არის ეპიდერმისზე არსებული პაპილარული ქარგების გადატანა ამ ზედაპირთან კონტაქტის გზით. ზედაპირის და სხვა გარემო პირობების მიხედვით კვალი შეიძლება იყოს:

- ხილული (თუ თვალთ შესამჩნევია) და უხილავი;
- ზედაპირული ან მოცულობითი (თუ მოხვედრილია სუსტად შემწოვ ზედაპირზე);
- გადატანილი;

თუ ანაბეჭდი უხილავი ან ნაწილობრივ ხილულია იგი მოითხოვს გამომჟღავნებას, ანაბეჭდსა და სუბსტრაქტს შორის სპექტრალური სხვაობის საშუალებით, შემდგომი დათვალიერებისა და გადატანისათვის.

70. რა სახის ტექნიკური საშუალებები გამოიყენება ხელის კვალის აღმოჩენის მიზნით?

ხელის კვალის აღმოჩენის მიზნით, კვალის ვიზუალური დათვალიერებისას გამოიყენება სხვადასხვა ხელსაწყო (კვალის გასანათებლად): ფარანი, დაქტილოსკოპიური ლუპა ავტონომიური განათებით. ასევე, Ruvis (ულტრაიისფერი სხივები), ფუნჯები, ციანოაკრილატის კამერა, ნინჰიდრინისა და იოდის ამპორტელებელი კამერა და ა.შ.

71. რა სახის მეთოდებია ეფექტური ხელის კვალის გამოსავლენად?

ხელის კვალთა გამოვლენისათვის ეფექტურია ფიზიკური და ქიმიური, ასევე ფიზიკო-ქიმიური მეთოდები.

72. რატომ ენიჭება უპირატესობა ოპტიკური მეთოდის გამოყენებას თითის ანაბეჭდების კვლევისას?

ოპტიკური მეთოდების უპირატესობა მდგომარეობს მათ უსაფრთხოებაში, რადგან მათი გამოყენების დროს ანაბეჭდი არ ზიანდება. მათ მიეკუთვნება შემდეგი მეთოდები:

1. განათება – კერძოდ, განათება ხდება მაღალი ძაბვის სინათლის ნაკადის საშუალებით, რომელიც ეფექტურია გლუვ ზედაპირთან ერთად შავ-თეთრი კონტრასტის შესაქმნელად. ამ დროს ანაბეჭდი ხილული ხდება და მისი გადაღებაც შესაძლებელია.

2. გარემოდან მოხვედრილი დამაბინძურებელი ნივთიერებები ჩვეულებრივ პირობებში შესამჩნევი ხდება მაღალი ინტენსივობის გამოსხივების წყაროს გამოყენებისას. აღნიშნულ მეთოდს ასევე იყენებენ ქიმიური ნივთიერებებით დამუშავების შემთხვევაშიც. მაგ: ამინომჟავების ან საღებავების მიმართ მგრძნობიარე ანაბეჭდების დროს გამოიყენება ციანოაკრილატი. თუმცა, ზოგიერთი ტიპის ანაბეჭდი შთანთქავს სინათლეს, მაგრამ ზედაპირის თავისებურების გათვალისწინებით არ არის ფლუროსცენციული. მაგ: სისხლით ან ნინჰიდრინით დაფარული გამოსახულება შეიძლება გამომჟღავნდეს როგორც მუქი გამოსხივება ნათელ ფონზე, თუ ეს ფონი (მაგ: ქაღალდი, მუყაო, ხე ან ლაქით დაფარული ზედაპირი) ფლუროსცენციულია. გამოსაკვლევი ზედაპირის დასხივება ხდება დაბალი სიგრძის ტალღის სპექტრით (მაგ: ულტრაიისფერი ლურჯი ან მწვანე სხივებით). აღნიშნული მეთოდი ერთ – ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მეთოდია თითის ანაბეჭდების დამუშავებისას.

3. შთანთქმა და RUVIS (ულტრაიისფერი სხივები) UV სისტემით არეკვლა. აღნიშნული მეთოდი ხორციელდება UV 254 ნმ ტალღის სიგრძის წყაროსა და UV მგრძნობიარე კამერის საშუალებით. ამ მეთოდის მოქმედების პრინციპი დაფუძნებულია არეკვლად ზედაპირსა და ულტრაიისფერი სხივების მშთანთქმელ ანაბეჭდს შორის არსებულ კონტრასტზე. ეს მეთოდი გამოიყენება, როგორც პირველადი ასევე განმეორებითი გამოკვლევის დროს.

73. რა სახის ზედაპირის დამუშავებისას არის ეფექტური დაქტილოსკოპიური ფხვნილების გამოყენება?

დაქტილოსკოპიური ფხვნილების გამოყენება ეფექტურია გლუვ და სუფთა ზედაპირზე არსებული ანაბეჭდების გამოსავლენად. იგი არ გამოდგება ნოტიო, ხაოიანი და ჭუჭყიანი ზედაპირის დასამუშავებლად.

74. რა შემადგენლობა აქვს მაგნიტურ ფხვნილებს?

მაგნიტური ფხვნილების უმრავლესობა შედგება მეტალების და მათი ოქსიდების ნარევისაგან – შედარებით დიდი ზომის ნაწილაკებისაგან.

75. რა სახის ფიზიკური მეთოდები არსებობს?

ფიზიკური მეთოდებია: ოპტიკური, ლუმინესცენციური, ფხვნილის და მეტალით თერმოვაკუუმური დამტვერვის მეთოდები. ფიზიკურ მეთოდს მიეკუთვნება ასევე უხილავ კვალთა რადიო-აქტიური იზოტოპების მეშვეობით გამოვლენის მეთოდი.

76. რომელი მეთოდები შეიძლება გამოვყოთ ფიზიკო-ქიმიურ მეთოდებს შორის, რომელიც ეფექტურია სხვადასხვა სახის ანაბეჭდების აღმოსაჩენად და გამოსავლენად?

ფიზიკო-ქიმიურ მეთოდებს შორის შეიძლება გამოვყოთ შემეჭვარტლისა და იოდის ორთქლით უხილავი და ნაკლებად ხილვადი თითის ანაბეჭდების აღმოჩენის მეთოდები.

შემეჭვარტლის მეთოდი, ფაქტობრივად, ფხვნილის მოქმედების ანალოგიურია. იგი წარმოადგენს დისპერსიულ ფხვნილს, რომელიც კარგად ენებება კვალის ზედაპირს. აღნიშნული მეთოდი ეფექტურია ხელის კვალის გამოსავლენად ისეთ საგნებზე როგორიცაა: პლასტმასის, შუშის საგნები, მარმარილო. მისი გამოყენება დაუშვებელია ცხიმოვან ზედაპირზე.

77. იოდის ორთქლის გამოყენების დროს რა სახის შეფერილობას იღებს თითის ანაბეჭდი?

იოდის ორთქლი ადსორბირდება თითის ანაბეჭდებზე, მასზე არსებული უჯვრი ცხიმის მჟავებთან ურთიერთქმედებისას და შედეგად ვიღებთ ყავისფერ ანაბეჭდს.

78. იმისათვის, რომ თავიდან ავიცილოთ იოდით გამომჟღავნებული თითის ანაბეჭდის კვალის გახუნება-რომელი ნივთიერების გამოყენებაა მიზანშეწონილი?

იოდით გამჟღავნებული კვალი ხუნდება და ამის თავიდან ასაც-

ილებლად იგი ფიქსირდება **alpha Naphtoflavone** – ით, რომელიც ანაბექტს მუქ ლურჯ შეფერილობას ანიჭებს.

79. იოდის ორთქლით გამომჟღავნებული თითის კვალის დასაფიქსირებლად რომელი მეთოდის გამოყენებაა სავალდებულო?

იოდის ორთქლით გამომჟღავნებული თითის ანაბექტების დასაფიქსირებლად აუცილებელია ანაბექტების დროული ფოტოგრაფირება.

80. რას ნიშნავს ციანო-აკრილატის ორთქლით დამუშავების მეთოდი და რამდენად ეფექტურია იგი?

ციანო – აკრილატი უნდა გაცხელდეს 70-80 გრადუსამდე, რის შედეგადაც წარმოიქმნება ორთქლი რომელიც დაახლოებით 20 წუთში უზრუნველყოფს უხილავი ანაბექტების გამოვლენას. აღნიშნული მეთოდის გამოყენების დროს თითის ანაბექტების მკაფიო გამოსახულების მისაღებად შესაბამისი, საჭირო ფერის ფხვნილით დამუშავების საშუალებას იძლევა. ციანო-აკრილატის მეთოდით გამოვლენილი დვრილოვანი ქარგები განუსაზღვრელი ვადით ინახება.

ციანო-აკრილატის საშუალებით თითის ანაბექტების გამოვლენის შემდეგ, ფლუროსცენტობის მისაღებად, ასევე გამოიყენება სხვა უახლესი საშუალებები (ფხვნილები, სითხეები–კერძოდ: **Basic Yellow 40, Basic Red 28, Red-Yellow Mixture** და სხვა), სხვადასხვა ფერის ზედაპირიდან უხილავ კვალთა გამოვლენის მიზნით.

81. ქიმიური მეთოდის გამოყენება – რა სახის კვალის გამოსავლენად არის ყველაზე ეფექტური?

ქიმიური მეთოდები ძირითადად დაფუძნებულია ოფლცხიმოვანი ნივთიერების შემადგენელ ნაწილებსა და ამ მიზნით აღებულ რეაქტივს შორის არსებულ რეაქციაზე. აღნიშნული მეთოდი ძალზე ეფექტურია დაფარული (ლატენტური) კვალის გამოსავლენად. ამ მიზნით იყენებენ, ალოქსანს, აზოტმჟავა ვერცხლის ხსნარს, ნინჰიდრინს, **DFO** – დეფეოს სითხე, ინდანედიონს, გოგირდოვანი მოლბიდენის სუსპენზიას (**SPR (Small Particell Re-**

agent). ხშირ შემთხვევაში აღნიშნული ნივთიერებით შესაძლებელია გამოვლენილ იქნეს დიდი ხნის წინ დატოვებული ხელის კვალიც.

82. რა არის ალოქსანი და რა მიზნით გამოიყენება იგი?

ალოქსანი არის თეთრი ან ვარდისფერი ფერის კრისტალური ფხვნილი, რომელიც კარგად იხსნება წყალში, აცეტონსა და სპირტში. გაცხელების შედეგად კი იღებს ნარინჯისფერ შეფერილობას.

83. რა არის ნინჰიდრინი და როგორ ხდება მისი დახმარებით კვალის გამოვლენა?

ნინჰიდრინი წარმოადგენს თეთრ კრისტალურ ფხვნილს, რომელიც კარგად იხსნება წყალში, აცეტონში, სპირტში. ხსნარის ოფლცხიმოვანი ნივთიერების შემადგენლობაში არსებულ ამინომჟავებთან და ცილებთან რეაქციაში შესვლისას, მათ ღებავს მოვარდისფრო-იისფრად. კვალის გამოსაველენად დაიტანება 0,22% ნინჰიდრინის ხსნარი პულვერიზატორის ან ბამბის ტამპონის საშუალებით. რამდენიმე საათში იგი იღებს მკვეთრ იისფერ შეფერილობას.

84. რა არის ინდანედიონი – რა სახის ზედაპირის დასამუშავებლად გამოიყენება იგი?

ინდანედიონი-ნინჰიდრინის ანალოგს წარმოადგენს, რომელიც, ასევე, ურთიერთქმედებს თითის ანაბეჭდებში შემავალ ამინომჟავებთან. იგი გამოიყენება ნებისმიერი სახის ფოროვან ზედაპირზე. რეაქციის შედეგად მიიღება იისფერ-ვარდისფერი შეფერილობის გამოსახულება, რომელიც ხასიათდება ფლუროსცენციულობით, მჟღავნდება მაღალი ძაბვის წყაროს გამოყენებისას 515 ნმ ფილტრით.

85. გარემო პირობები მოქმედებს თუ არა თითის ანაბეჭდების შენახვის ხანგრძლივობაზე?

გარემო პირობები მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს შენახვის ხანგრძლივობაზე. ამიტომ, უნდა დადგინდეს დრო, რომლის

განმავლობაშიც კვალი ინარჩუნებს თავის საიდენტიფიკაციო და დიაგნოსტიკურ ნიშნებს. კერძოდ, ოფლცხიმოვანი ნივთიერებები გარემო პირობების ზემოქმედების შედეგად ინარჩუნებენ თუ არა ძირითად ნიშან-თვისებებს, რაც უზრუნველყოფს მათ ვარგისიანობას საიდენტიფიკაციო და დიაგნოსტიკური გამოკვლევისათვის.

ხელის თითების კვალთა შენახვის ხანგრძლივობაზე უპირველეს ყოვლისა გავლენას ახდენს მეტეოროლოგიური პირობები-წვიმა, ქარი, მზე და ა.შ. თუმცა ამასთან ერთად გათვალისწინებული უნდა იქნეს კვალის მიმღები ობიექტის ზედაპირის თავისებურება, რომელიც, ასევე, არსებით გავლენას ახდენს, ოფლცხიმოვანი კვალის შენახვის ხანგრძლივობაზე.

86. რა სახის დვრილოვანი ქარგები არსებობს?

დვრილოვანი ქარგების შემდეგი სახეები არსებობს: რკალისებური, მარყუჟისებური, ხეუღლი.

87. როგორია რკალისებური ქარგა და აქვს თუ არა მას ქვესახეები?

რკალისებურია ისეთი ქარგა, როდესაც იგი იწყება თითის ფალანგის ერთი გვერდიდან, მიემართება ცენტრისკენ და ეშვება თითის ფალანგის მეორე მხარეს, ისე რომ ქმნის რკალისმაგვარ გამოსახულებას. რკალისებურ ქარგას გააჩნია ორი ქვესახე: მარტივი რკალისებური და კარვისებური ქარგა.

88. რა სახისაა მარყუჟისებური ქარგა?

მარყუჟისებურ ქარგას მიეკუთვნება დვრილოვანი ხაზების ისეთი განლაგება, როდესაც ისინი წარმოქმნიან თითის ცენტრში მარყუჟის გამოსახულებას, კერძოდ: დვრილოვანი ხაზები იწყება თითის ფალანგის ერთ მხარეს და მიემართება თითის ცენტრისაკენ, სადაც წარმოქმნის მარყუჟისებურ გამოსახულებას და ეშვება თითის მეორე მხარეს.

89. ჩამოთვალეთ მარყუჟისებური ქარგის ქვესახეები.

მარყუჟისებური ქარგა თავის მხრივ იყოფა შემდეგ ქვესახეებად:

1. ჰორიზონტალური მარყუჭი;
2. მარყუჭი ჩამოშვებული თავით;
3. შეკრული მარყუჭი;
4. შემხვედრი მარყუჭი;
5. პარალელური მარყუჭი.

მარყუჭისებურ ქარგაში, რკალისებური ქარგისაგან განსხვავებით არის ერთი დელტა. მარყუჭისებური ქარგა იყოფა კიდევ ორ სახედ, იმის მიხედვით თუ საით არის მიმართული მარყუჭის დაბოლოება: **ა. რადიალური მარყუჭი** (მარყუჭის დაბოლოება მიმართულია ცერა თითისაკენ) და **ბ. ულნარული მარყუჭი** (მარყუჭის დაბოლოება მიმართულია ნეკა თითისაკენ).

90. რა სახის არის ხვეული ქარგა და დამახასიათებელია თუ არა მისთვის დელტა?

ხვეულ ქარგას მიეკუთვნება დვრილოვანი ქარგების ისეთი განლაგება, როდესაც თითის ცენტრში წარმოიქმნება ხვეული გამოსახულება. **ხვეულ ქარგაში** არის **2 დელტა** (გარკვეულ შემთხვევაში **3 დელტაც**), რომელიც ხვეული ქარგის ფუძეზეა განლაგებული. ასევე განასხვავებენ ხვეული ქარგის შემდეგ ქვესახეებს:

1. წრიული ხვეული ქარგა;
2. ოვალური;
3. სპირალისებური;
4. სპირალი-ლოკოკინა;
5. ხვეული ქარგა გაურკვეველი ცენტრით;
6. ტყუპი ხვეული ქარგა.

91. რას წარმოადგენს ადამიანის კანი და რამდენი შრისაგან შედგება იგი?

კანი წარმოადგენს მემბრანას, რომლითაც დაფარულია მთელი სხეული-ღრუების გამოკლებით, რომლებიც ხშირ შემთხვევაში დაფარულია ლორწოვანი გარსით. კანში იხსნება საოფლე და ცხიმოვანი ჯირკვლები. მას გააჩნია გარკვეული ტიპის ვასკულარიზაცია და ინერვაცია. კანი შედგება ორი ფენისაგან, რომლებიც გამოყოფილია ერთმანეთისაგან მოსაზღვრე მემბრანით.

ზედა ფენას ეპითელური სტრუქტურა გააჩნია (ეპიდერმისი), მეორე, შედარებით ღრმა, შემაერთებელქსოვილიანი ფენა კი შეიცავს დერმას და ეპიდერმას.

92. რას შეისწავლის ფოროსკოპია?

ფოროსკოპია შეისწავლის ნერტილოვან ხვრელებს, რომლებიც შეიცავენ თმის ჩანთას და საოფლე ფორას.

93. პიროვნების იდენტიფიცირებისას მნიშვნელოვანია თუ არა ადამიანის ხელის გულის შესწავლა?

პიროვნების იდენტიფიცირებისას მნიშვნელოვანია ადამიანის ხელის გულის შესწავლა. რომლის ზედაპირი დაფარულია ასევე უამრავი დვრილოვანი **ხაზებით, ნოჭებით, საკეცი ხაზებითა და ნასვრეტებით (ფორებით)**. ხელის გულის ანაბეჭდებიც ინდივიდუალური თვისებებით ხასიათდება. ჩვეულებრივ ერთმანეთისაგან გამოყოფენ სამი სახის ნოჭს:

- 1. რადიალურ სიგრძივ ნოჭს (პროქსიმალური ნოჭი),** რომელიც მდებარეობს დიდ და საჩვენებელ თითებს შორის მიდამოსა და მტევნის ქვედა ნაწილს შორის;
- 2. პროქსიმალურ განივ ნოჭს (შუა ნოჭი),** რომელიც რადიალური ნოჭის მახლობლად იწყება და საპირისპირო მხარეს ბოლოვდება.
- 3. პროქსიმალურ დისტალურ ნოჭს,** რომელიც კვეთს ხელის გულის ზედა თაღს. ხშირ შემთხვევაში იგი იწყება საჩვენებელ და შუა თითებს შორისი მიდამოდან. ეს ნოჭები ხელის გულს ჰყოფს 3 ზონად:
 - 1. თითებისა და ხელის გულის შემალღება** (ზედა თითებს შორისი), რომელიც პროქსიმალური თაღით გამოიყოფა.
 - 2. ჰიპოტენარული შემალღება,** რომელიც მდებარეობს ფირფიტოვან-ფალანგურ ნილში მე-3 თითის და ნეკის მახლობლად.
 - 3. დიდი თითის შემალღება,** რომელიც გამოიყოფა რადიალური ნოჭით და შესაბამისად, მოიცავს დიდი თითის მიდამოს.

94. როგორ ხდება ხელის თითების კვალთა კლასიფიკაცია მათი წარმოქმნის მექანიზმის მიხედვით?

შემთხვევის ადგილზე დარჩენილი თითის ანაბეჭდების აღმოჩენას განაპირობებს კვალის მიმღები და კვალის წარმოქმნელი ობიექტების ზემოქმედება.

კვალის წარმოქმნელია ისეთი ობიექტი, რომელიც კვალის მიმღებ ობიექტზე ზემოქმედების შედეგად წარმოქმნის თავის რელიეფურ გამოსახულებას. **კვალის მიმღებია** ისეთი ობიექტი, რომელზედაც კვალის წარმოქმნელი ობიექტის ზემოქმედების შედეგად წარმოიქმნება ამა თუ იმ სახის კვალი. მაგ., მინაზე ხელის შეხებისას წარმოიქმნება ზედაპირული კვალი. კვალის მიმღები ობიექტი ამ შემთხვევაში არის მინა, ხოლო წარმოქმნელი კი ადამიანის ხელის თითები. კვალი ასევე შეიძლება იყოს აშრევებული და დაშრევებული (აშრევებული სახის კვალი წარმოიქმნება ისეთ საგანზე ხელის შეხებისას, რომლის ზედაპირიც დაფარულია მტვრით ან რაიმე საღებავით. თუ ადამიანის თითები დაფარულია მაგ., სისხლით, რომლის ერთი ფენა საგანზე შეხებისას დვრილოვანი ხაზებიდან სცილდება და აღიბეჭდება მასზე, წარმოიქმნება დაშრევებული კვალი). ჩაღრმავებული ან ზედაპირული, უხილავი და ხილვადი. წარმოქმნის მექანიზმის მიხედვით კი, სტატიკური და დინამიკური. თითების სტატიკური კვალი წარმოიქმნება კვალის მიმღებ ობიექტზე ხელის შეხების მომენტში, როდესაც ორივე მათგანი უძრავ მდგომარეობაშია. დინამიკური სახის კვალი კი შეიძლება იყოს ზედაპირული და მოცულობითი. ზედაპირული კვალი წარმოიქმნება გლუვი ზედაპირის მქონე საგანზე ხელის თითების გაცურების შედეგად. მოცულობითი სახის კვალი კი წარმოიქმნება ნაკლებად მყარ საგანზე ხელის თითების შეხებით მისი რელიეფური ზედაპირის შეცვლის შედეგად.

95. რა სახის თავისებურება არის დამახასიათებელი სისხლიანი კვალისათვის და რა სახის ნივთიერებები შეიძლება გამოვიყენოთ მის გამოსაკვლევად?

სისხლიანი კვალის გამოკვლევას ახასიათებს გარკვეული თავისებურება. ამიტომ მიზანშეწონილია მხოლოდ გარკვეული სახ-

ის ნივთიერებების გამოყენება, კერძოდ, ე. წ. „შავი სახამებელი“ ურთიერთქმედებს სისხლში და სხვა ბიოლოგიურ სითხეებში არსებულ ცილებთან და მოლურჯო-მოშავო შეფერილობას ანიჭებს მათ. იგი ადვილად აღსორბირდება ფოროვანი ზედაპირით და იწვევს ფონის ძლიერ შეღებვას, რამაც შეიძლება ხელი შეუშალოს ანაბეჭდის გამომჟღავნებას. არსებობს წყლის და მეთანოლის საფუძველზე დამზადებული ნაერთები, აღნიშნულ შემთხვევაში გამოიყენება მხოლოდ წყლის შემცველი ნაერთი, რადგან მეთანოლი შეიძლება-ტოქსიკური აღმოჩნდეს.

„უნგრული ნითელი“ – ეს საღებავი ურთიერთქმედებს სისხლთან და სხვა ბიოლოგიურ სითხეებში არსებულ ცილებთან, ანიჭებს მათ ალისფერ-მონითალო შეფერილობას. „უნგრული ნითელის“ გამოყენებისას ჭარბ რაოდენობას რეცხავენ და აშრობენ თბილი ჰაერის ნაკადით.

„ყვითელი მჟავა-7“ – საღებავია, რომელიც ურთიერთქმედებს სისხლში და სხვა ბიოლოგიურ სითხეებში არსებულ ცილებთან, შედეგად მიიღება ფლუროსცენციული გამოსახულება, რომელიც ხილულია. 485 ნმ ტალღის სიგრძეზე, ნარინჯისფერი ფილტრის გამოყენებისას. იგი ეფექტურია არაფოროვანი ზედაპირის კვალის დამუშავებისას, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც „შავი სახამებლის“ და „უნგრული ნითელის“ გამოყენება შეუძლებელია.

96. ხელის კვალთა გამოვლენა-დამუშავებისა და ფოტოგადაღების შემდეგ რა საშუალებაზე უნდა მოხდეს მისი გადატანა?

ხელის კვალთა გამოვლენა-დამუშავებისა და ფოტოგადაღების შემდეგ საჭიროა მოხდეს გამოვლენილ კვალთა გადატანა სპეციალურ დაქტილოსკოპიურ ფირზე ან ნებოვან ლენტზე, რომელიც შეიძლება იყოს გამჭირვალე ან შავი ფერის. დაქტილოსკოპიურ ფირზე თითის ანაბეჭდის გადატანისას რეკომენდირებულია ფირისა და კვალის ფერების ურთიერთშეხამება. მაგ., თუ კვალი გამოვლენილია მუქი ფერის ფხვნილით, მაშინ, იგი გადატანილი უნდა იქნეს თეთრი ფერის გამჭირვალე ფირზე, ხოლო თუ კვალი გამოვლენილია თეთრი ფერის ფხვნილით მაშინ იგი გადაიტანება მუქი ფერის დაქტილოსკოპიურ ფირზე.

97. რა არის დაქტილოსკოპიური ფირი და როგორ ხდება მასზე თითის ანაბეჭდის გადატანა?

დაქტილოსკოპიური ფირი შედგება ორი ერთიმეორეზე მიწებებული წებოვანი და დამცავი ფენისაგან. დაქტილოსკოპიურ ფირზე გადასატანად საჭიროა დაქტილოსკოპიურ ფირს ავაცალოთ დამცავი ფენა და წებოვანი მხრიდან კვალზე დავანებოთ. შემდეგ კი ფირი დავანებოთ დამცავ ფენას.

98. რა არის დაქტილოსკოპიური ბარათი და რა სახის ინფორმაციის დატანა ხდება მასზე?

შედარებითი გამოკვლევისათვის თითის ანაბეჭდების მიღება წარმოებს სპეციალური ფორმის ბარათზე, რომელსაც ეწოდება „დაქტილოსკოპიური ბარათი“. აღნიშნული ბარათი განკუთვნილია ადამიანის ხელის ათივე თითის ანაბეჭდების მისაღებად. ამისათვის იყენებენ სპეციალურ შავ საღებავს, ასევე გამოიყენება ე. წ. სკანირების მეთოდიც. დაქტილოსკოპიურ ბარათზე დაიტანება შემდეგი სახის ინფორმაცია:

1. დაქტილოსკოპირებული პიროვნების გვარი, სახელი, მამის სახელი;
2. დაქტილოსკოპირებული პიროვნების ხელმოწერა;
3. დაქტილოსკოპირებული პიროვნების საცხოვრებელი ადგილი;
4. ინფორმაცია იარების შესახებ;
5. დაბადების თარიღი;
6. თითის ანაბეჭდების ამლეები პირის სახელი და გვარი/ხელმოწერა;
7. წოდება და მისამართი;
8. თანამდებობა;
9. სამუშაო ადგილი, დეპარტამენტი, ბიურო (ქალაქი, რაიონი);
10. მარჯვენა და მარცხენა თითების ანაბეჭდები;
11. მარცხენა ოთხი თითის ანაბეჭდი ერთდოულად;
12. მარჯვენა ოთხი თითის ანაბეჭდი ერთდოულად;
13. მარცხენა ცერა თითის საკონტროლო ანაბეჭდი;
14. მარჯვენა ცერა თითის საკონტროლო ანაბეჭდი;

99. რა თავისებურება ახასიათებს გარდაცვლილის თითის ანაბეჭდების აღება-დაქტილოსკოპირებას?

გვამის დაქტილოსკოპირებას განსაკუთრებული მომზადება სჭირდება. კერძოდ: გვამის თითებზე საღებავი გადააქვთ სპეციალური სამელნე ბალიშის საშუალებით, შემდეგ კი ჩვეულებრივი წესით იღებენ თითის ანაბეჭდს ოთხკუთხა ქალაღდის ნაჭერზე, სპეციალური კოვზის გამოყენებით.

მიღებულ ანაბეჭდებს აწებებენ ერთ მთლიან ქალაღზე და თითოეულ მათგანს უკეთებენ წარწერას, თუ რომელი ხელია და რომელი თითის ანაბეჭდია. მათი განლაგება უნდა მოხდეს დაქტილოსკოპიურ ბარათზე თანმიმდევრობით. მაგრამ იმ შემთხვევაში თუ გვამი გაციების სტადიაზეა, წარმოშობილი ნაოჭების (მაცერაცია) ან კანის დაჭკნობის გამო რეკომენდებულია 15-20 წუთით ხელის მტევნის მოთავსება თბილ წყალში. აღნიშნული პროცედურის შემდეგ თითის ბალიშებში ხდება თხევადი ვაზელინის შეყვანა, რომელიც გაშლის თითის ბალიშს (ამოიბურცება). ამოიბურცულ ბალიშზე კი, სპეციალური საღებავი – ბალიშის დახმარებით ხდება საღებავის დატანა და დადგენილი წესით შესაბამის ქალაღზე ანაბეჭდის გადატანა.

100. როგორ უნდა მოხდეს ღვინის პროცესში ან გვამური გაშვების მდგომარეობაში არსებული გვამიდან თითის ანაბეჭდების აღება?

იმ შემთხვევაში თუ გვამი ღვინის პროცესშია და კანს დაკარგული აქვს ელასტიურობა, ანაბეჭდის აღება კი ვერ ხერხდება სპეციალური სამელნე ბალიშის დახმარებით, გამოიყენება მიკროსილი. გვამური გაშვების დროს კი, ხდება მყესების გადახსნა, რათა გაიშალოს ხელის მტევანი და თავისუფლად მოხდეს ანაბეჭდის გადატანა ზემოთ აღწერილი მეთოდის მსგავსად.

101. რა ეტაპებს მოიცავს მასალების მომზადება დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზისათვის?

დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზისათვის მასალების მომზადება მოიცავს რამდენიმე ეტაპს. კერძოდ:

1. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე აუცილებელ-

ლია განსაკუთრებული სიფრთხილის გამოჩენა იმ ადგილების მიმართ რომელსაც სავარაუდოდ შეიძლება შეხებოდა დამნაშავე;

2. თუ შესაძლებელია იმ საგნების ამოღება, რომლებზეც დარჩენილია ხელის თითების კვალი, ფოტოგადაღების შემდეგ უნდა მოხდეს მათი ამოღება და შეფუთვა.
3. გამოვლენილი თითის კვალის გადატანა დაქტილოსკოპიურ ფირზე ან სკოჩზე უნდა მოხდეს სათანადო ინფორმაციის მითითებით.
4. მოხდეს ხელის თითების კვალზე აღბეჭდილი ქარგების წინასწარი დათვალიერება.
5. მოხდეს დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზის დანიშვნის შესახებ დადგენილების გამოტანა.
6. დადგენილებაში გარკვევით უნდა მოხდეს ექსპერტიზის წინაშე გადასაწყვეტად დასმული საკითხებისა და კითხვების ჩამოყალიბება.

ექსპერტიზაზე გამოსაკვლევ ობიექტთან ერთად საჭიროა აგრეთვე შედარებითი გამოკვლევისათვის გადაიგზავნოს მონმის, დაზარალებულის, ბრალდებულის თითის ანაბეჭდების ნიმუშები. შედარებითი კვლევისათვის წარდგენილი ნიმუშები უნდა იყოს სწორად და მაღალხარისხოვნად შედგენილი, მასზე მკვეთრად და სრულყოფილად უნდა იყოს ასახული ყველა თითის დვრილოვანი ქარგა.

102. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზის ჩატარებისას?

დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზის წინაშე გადასაწყვეტად შეიძლება დაისვას შემდეგი სახის კითხვები:

1. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ხელის თითების ანაბეჭდები ვარგისია თუ არა პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის?
2. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ხელის თითების კვალი ხომ არაა დატოვებული იმ პირთა მიერ რომელთა დაქტილოსკოპიური ბარათები წარმოდგენილია ექსპერტიზაზე გამოსაკვლევად?

3. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ხელის თითების კვალი დატოვებულია თუ არა მოცემული პირის მიერ?
4. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ხელის თითების კვალი რომელი ხელის თითებითაა დატოვებული?
5. სხვადასხვა შემთხვევის ადგილიდან ამოღებული ხელის თითების კვალი ხომ არაა დატოვებული ერთი და იმავე პირის მიერ?
6. რა სახის დასკვნების გაკეთება შეიძლება შემთხვევის ადგილზე კვალის დამტოვებელი პირის ხელის აგებულების თავისებურებათა შესახებ და ა.შ.

თავი V

ფეხის კვალი

103. რას შეისწავლის ტრასოლოგია?

ტრასოლოგია, ფრანგული სიტყვა „Trase“ გზა, კვალი და ბერძნული სიტყვა „Logos“-ის ნაზავია და მოძღვრება-სწავლებას ნიშნავს. შესაბამისად ტრასოლოგია ეს არის სწავლება კვალთა შესახებ.

104. როგორია კვალთა კლასიფიკაცია კვალის წარმოქმნის მექანიზმის მიხედვით?

კვალის წარმოქმნის მექანიზმის მიხედვით კვალი შეიძლება იყოს მოცულობითი ანუ ჩაღრმავებული და ზედაპირული, ასევე, სტატიკური და დინამიკური, ლოკალური და პერიფერიული.

105. რა განსხვავებაა დინამიკური და სტატიკური სახის კვლებს შორის?

დინამიკური სახის კვალი წარმოიქმნება მაშინ, როცა კვალის მიმღები და კვალის წარმომქმნელი ობიექტი ერთიმეორესთან შეხების მომენტში იმყოფებიან ურთიერთსაწინააღმდეგო მოძრაობაში ან, როცა კვალის წარმომქმნელი ობიექტი კვალის მიმღებ ობიექტთან შეხების დროს გაცურებით, ანუ სრიალით აგრძელებს თავის მოძრაობას. მაგ: დინამიკური კვალი წარმოიქმნება თოვლზე თხილამურებით სრიალის დროს. **სტატიკური კვალის** დროს კი კვალის მიმღები და კვალის წარმომქმნელი ობიექტი ურთიერთშეხების მომენტში იმყოფებიან მყარ, უძრავ მდგომარეობაში. მაგ: პრიალა ზედაპირის საგანზე ხელის შეხებისას მასზე, როგორც კვალის მიმღებ ობიექტზე, აუცილებლად წარმოიქმნება ხელის თითების ოფლცხიმოვანი კვალი, რომელიც თავის მხრივ კვალის მიმღებ საგანზე შეიძლება აღმოცენდეს, როგორც ხილვადი, ისე ნაკლებად ხილვადი კვალის სახით.

უნდა აღინიშნოს, რომ კრიმინალისტიკური მიზნებისათვის

უფრო მეტად გამოიყენება სტატისტიკური სახის კვალი, ვინაიდან მასზე უკეთ აისახება კვალის წარმომქმნელი ობიექტისათვის დამახასიათებელი გარეგანი საერთო და კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნები.

106. რამდენი სახის შეიძლება იყოს ზედაპირული კვალი?

ზედაპირულია ისეთი სახის კვალი, რომელიც კვალის მიმღებ ობიექტზე აღმოცენდება კვალის წარმომქმნელი ობიექტის ზემოქმედების შედეგად, ზედაპირულად, ობიექტის ზედაპირის შეცვლის გარეშე.

107. რა არის ნეგატიური კვალი?

ნეგატიური სახის კვალი ძირითადად გვხვდება დანაშაულის ინსცენირების დროს. კერძოდ, იმ შემთხვევაში, როდესაც დანაშაულებრივი ქმედების განხორციელების შემდგომ შემთხვევის ადგილზე აუცილებლად უნდა ყოფილიყო, მაგრამ არ აღმოჩნდა რაიმე სახის კვალი. მაგ: აღმოჩენილია ადამიანის გვამი, რომელსაც ცეცხლსასროლი იარაღითა და ცივი იარაღით მიყენებული აქვს არაერთი დაზიანება, თუმცა მის ირგვლივ საერთოდ არ არის აღმოჩენილი სისხლის კვალი.

108. რა არის ფეხის კვალი და რამდენად ეფექტურია მისი კვლევა პიროვნების იდენტიფიკაციის პროცესში?

ფეხის კვალი სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების ეტაპზე ხშირად გვხვდება შემთხვევის ადგილზე. ფეხის კვალის მიხედვით შესაძლებელია დადგინდეს დანაშაულის ჩადენის გარემოება. კერძოდ, განისაზღვროს ფეხის კვალის დამტოვებლის სქესი, სიმაღლე, პირთა რაოდენობა, ასევე დანაშაულის ჩადენის დრო, ადგილი, ფეხსაცმლის ფორმა, ზომა, ფეხსაცმლის ზოგადი და კერძო დამახასიათებელი ნიშნები. იმ შემთხვევაში, როდესაც ფეხის კვალი დატოვებულია შიშველი ფეხით, მისი საშუალებით შესაძლებელია უშუალოდ პიროვნების იდენტიფიცირება (დვრილოვანი ქარგების გამოკვლევის საფუძველზე), სხვა შემთხვევაში კი მოხდება ფეხსაცმლის იდენტიფიცირება.

109. როგორ უნდა დავადგინოთ ადამიანის სიმაღლე ფეხის კვალის მიხედვით?

ფეხის კვალის მიხედვით პიროვნების სიმაღლის დადგენის რამდენიმე ხერხი და საშუალება არსებობს. ერთ-ერთ ასეთ ტრადიციულ ხერხს მიეკუთვნება შემდეგი წესი: ფეხსაცმლის კვალს სიგრძივ გაზომავენ ქუსლის უკანა ნაწილიდან ტერფის წინა ნაწილის ჩათვლით და მიღებულ რიცხვს გამოაკლებენ 1,5 სმ-ს. დარჩენილი კვალის სიგრძეს ამრავლებენ 100 და მიღებულ შედეგს ყოფენ 15,8-ზე, რომელიც მამაკაცის ფეხის კვალის ტერფის სიგრძედაა მიჩნეული და შეადგენს მამაკაცის სიმაღლის 15,8%-ს. მიღებული შედეგი იქნება კვალის დამტოვებელი მამაკაცის სავარაუდო სიმაღლე. ქალებისათვის ტერფის სიგრძედ მიჩნეულია 15,5 სმ. კვალის გაზომვით მიღებულ მონაცემებს ასევე ამრავლებენ 100-ზე და ამით მიღებულ შედეგს ყოფენ 15,5სმ-ზე, კერძოდ, თუ საბოლოო მონაცემია 2700, მას გაყოფენ 15,5სმ-ზე, მივიღებთ $2700:15,5=174,2$ სმ ე. ი. მოცემული კვალის დამტოვებელი ქალის სიმაღლე ყოფილა 174,2 სმ. დადგენილია, რომ ქუსლის სიგანე 27-ჯერ ნაკლებია ადამიანის სიმაღლეზე. აღნიშნული გამოთვლები პირობითია და პიროვნების სიმაღლის ზუსტად იდენტიფიცირების საშუალებას არ წარმოადგენს

110. ფეხსაცმლიანი ფეხით დატოვებული კვალის მიხედვით კვალში რამდენ ნაწილს განასხვავებენ და რა მიეკუთვნება კვალის ზოგად ნიშნებს?

ფეხსაცმლიანი ფეხით დატოვებულ კვალში განასხვავებენ 3 ნაწილს: ლანჩით, შუალებდურ, ქუსლით ნაწილებს.

ზოგად ნიშნებს კი მიეკუთვნება:

- ა. ზომა;
- ბ. ფეხსაცმლის ძირის საერთო ფორმა;
- გ. ლანჩითი;
- დ. შუალებდური;
- ე. ქუსლითი;

111. რა სახის კვალი აღიბეჭდება ფეხსაცმლის ძირიდან მიმღებ

ზედაპირზე და ფეხსაცმელის ძირის დამაგრების რა ხერხები არსებობს?

მიმღებ ზედაპირზე აღიბეჭდება საფაბრიკო ნიშანი. ფეხსაცმელის ძირის დამაგრების ხერხებია: ა. მიკერება; ბ. ხრახნილები; გ. ლურსმნების შემოჭედება; დ. დანებება;

112. რა არის ფეხის კვალთა ბილიკი და როგორ ხდება მისი საშუალებით სქესის დადგენა?

ფეხის კვალთა ბილიკი პრაქტიკაში ხშირად გვხვდება და მიუთითებს სიარულის მიმართულებას. მისი მეშვეობით შეიძლება ვიმსჯელოთ:

1. ადამიანის სქესზე;
2. სიარულის თავისებურებაზე;
3. ნაბიჯის სიგრძეზე;
4. ნაბიჯის სიგანეზე;
5. ნაბიჯის კუთხეზე;

კრიმინალისტიკაში დადგენილია, რომ ნაბიჯის სიგრძე მამაკაცებისათვის მერყეობს **65-90 სმ**-ის ფარგლებში. ხოლო ქალებში **50-70სმ**. აღნიშნული მაინც პირობითია, ვინაიდან ნაბიჯის სიგრძე მაინც დამოკიდებულია ადამიანის სიმაღლეზე, სიარულის სიჩქარეზე, ტვირთის სიმძიმეზე. სირბილის შემთხვევაში კი, ნაბიჯის სიგრძემ შეიძლება **1** მეტრსაც მიაღწიოს.

113. როგორ ხდება ნაბიჯის სიგრძის გაზომვა?

ნაბიჯის სიგრძე იზომება მარჯვენა და მარცხენა ფეხის ქუსლის ნაწილთა შორის. ნაბიჯის სიგანე მერყეობს **6-12 სმ** ფარგლებში. ნაბიჯის კუთხე არის ის კუთხე, რომელიც წარმოიშობა კვალთა ბილიკის წარმოსახვის სწორ ხაზსა და ფეხის გადადგმის მდგომარეობის ღერძს შორის. მამაკაცის ნაბიჯის კუთხე მერყეობს **18-25** გრადუსამდე, ხოლო ქალების კი **12-20** გრადუსამდე.

114. როგორ უნდა მოხდეს მოცულობითი და ზედაპირული სახის ფეხის კვალის დამუშავება და ამოღება?

მოცულობითი ფეხის კვალი რჩება ისეთი სახის რბილ ზედაპირზე, რომლის დეფორმირებაც ადვილია. მიწის ტიპი განსაზღვრავს არა

მხოლოდ ნაკვალევის სიღრმეს, არამედ მის ხარისხსაც.

მოცულობითი ანაბეჭდების გადატანა, ყოველთვის თაბაშირის საშუალებით ხდება. წყალი და თაბაშირი ერევა ერთმანეთს **3** წუთის განმავლობაში, შემდეგ კი ფრთხილად ისხმება კვალში. მის გასამაგრებლად, დაახლოებით **20** წუთია საჭირო. ამ დროის გასვლის შემდეგ, უკვე შესაძლებელია მისი ფრთხილად ამოღება და გასაშრობად დადება. დაახლოებით **2** საათის შემდეგ, წყლის მთელი რაოდენობა აორთქლებული იქნება და უკვე შესაძლებელი გახდება მისი გარეცხვა არასაჭირო ელემენტების მოცილების მიზნით. რაც შეეხება თოვში დატოვებულ მოცულობით ფეხის კვალს და მისგან ტვიფარის დამზადებას, აუცილებელია დამზადებამდე მოხდეს მისი ფოტოგადაღება შესაბამისი შუქფილტრების გამოყენებით.

შემდეგ მინუს **1** გრადუსამდე დაყვანილ წყალში ხსნიან ასევე **0** გრადუსამდე დაყვანილ თაბაშირს, ფრთხილად ასხამენ თოვლიან კვალში. თოვლი ასეთ შემთხვევაში გადნობას ვერ ასწრებს თაბაშირის ხსნარი კი მაგრდება. დაახლოებით **20-30** წუთის შემდეგ ხდება ტვიფარის ამოღება. ზედაპირული ფეხის კვალი რჩება არადეფორმირებად (მყარ) ზედაპირზე.

115. რა სახის ზოგადი და კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნები არის დამახასიათებელი ფეხსაცმელიანი ფეხით დატოვებული ფეხის კვალისათვის?

ფეხსაცმელის ძირის ზოგად ნიშნებად მიჩნეულია მისი მთლიანი ფორმა, ცალკეული ნაწილების ფორმა, მისი საერთო სიგრძე, ლანჩის ზედა, ქვედა და განივი ნაწილის ფორმა, ქუსლის წინა და უკანა ნაწილის ფორმა, ქარხნის მარკა და დამლა, ფეხსაცმლის ძირისა და მისი ნაწილების დამაგრების ხერხი. კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნად ითვლება ფეხსაცმელის ძირზე არსებული პატარ-პატარა რელიეფური გამოსახულებები; კერვის დროს მასზე წარმოქმნილი ნაკერის ზოგიერთი თავისებურება; ქუსლსა და ტერფზე ცვეთის შედეგად წარმოქმნილი სხვადასხვა სახის დამახასიათებელი ნიშნები; ფეხსაცმელის ძირზე არსებული რიცხვებისა და წარწერების განლაგების თავისებურება; ფეხსაცმელის ქუსლისა და ლანჩის დაკერებით წარმოქმნილი

სხვადასხვა სახის კერძო ნიშნები.

116. შესაძლებელია თუ არა ფეხსაცმლის მარკისა და მოდელის დადგენა და რა მნიშვნელობა აქვს მას იდენტიფიკაციის პროცესისათვის?

ფეხის კვალის იდენტიფიკაციის პროცესში მნიშვნელოვანია ფეხსაცმლის მარკისა და მოდელის დადგენა. ამ მიზნით, ტრადიციული გამოკვლევის გარდა, შესაძლოა გამოყენებულ იქნეს ფეხსაცმლის მონაცემთა ბაზა. ამ ბაზაში ძეგლის პარამეტრი მხოლოდ ფეხსაცმლის ლანჩია. აღსანიშნავია, რომ ბაზის განახლება ხდება ფეხსაცმლის მწარმოებელ ყველაზე მსხვილ ფირმებთან ერთად, რომლებიც ბაზას ეტაპობრივად აწვდიან ახალი მოდელების შესახებ მონაცემებს; თუმცა, უნდა აღინიშნოს, რომ ბაზარი სავსეა ცნობილი მარკების „იმიტაციებით“. ამიტომ, მონაცემთა ბაზიდან მიღებული ინფორმაცია, გამოკვლევის მხოლოდ საწყის ეტაპზე არის ეფექტური. მარკის განსაზღვრის შემდეგ, დაკვირვების შედეგად, შეიძლება განისაზღვროს ფეხსაცმლის ზომაც – ზომების საერთაშორისო ცხრილის გამოყენებით, მაგრამ კონკრეტული ფეხსაცმლის შესატყვისი ზომის გათვალისწინებით.

117. ფიქსაციის კიდეზე რა ხერხების გამოყენებაა ეფექტური ფეხის კვალის გამოკვლევისას?

ფეხის კვალის გამოკვლევის ეტაპზე შესაძლებელია ფოტოგადაღების საშუალებით მოხდეს ფიქსაცია. კერძოდ: საგამოძიებო ფოტოგრაფია-გამოიყენება აღმოჩენილი კვალის „კონტექსტის“ გარკვევის მიზნით; თავდაპირველად ხდება კვალის შესაბამისი ასოებისა და რიცხვების საშუალებით მონიშვნა და ფოტოგადაღება. ამგვარ ინფორმაციას თან უნდა ახლდეს ზომებისა და ანოტაციების განსაზღვრა-განმარტებაც.

მიზანშეწონილია ფოტოგადაღების განხორციელება ყველა კუთხიდან. ასევე მნიშვნელოვანია კვლევითი ფოტოგრაფიის ხერხებისა და მეთოდების გამოყენებაც. აღნიშნული ფოტოგადაღების მეშვეობით მარტივად მოხდება ფეხის კვალის იდენტიფიკაცია. ესაა მაღალი ხარისხის გამოსახულების მქონე, დე-

ტალური ფოტო. ამ მიზნით გამოიყენება „Reflex Analogiche“, ან ბოლო თაობის, ციფრული აპარატები. ფოტოაპარატი სადგამზე იმგვარად მაგრდება, რომ ობიექტივი კვალის პერპენდიკულარულად იყოს მიმართული, იქამდე, ვიდრე არ მოხდება დაშორების აღწერა. შემდეგ, კი მიზანშეწონილია ფოკუსის ხელით კონტროლირება. უმნიშვნელოვანესია მეტრული ორიენტირი განლაგებული იყოს კვალის ყველაზე დაბალ პოზიციაზე. ამგვარად შესაძლებელი იქნება განზომილებების შედარება. ამ შემთხვევაში გადამწყვეტ როლს თამაშობს განათება. ამდენად, აუცილებელია, განათების სხვადასხვა კუთხიდან, რაც შეიძლება მეტი სურათის გადაღება.

118. ფეხის კვალის გამოკვლევის რომელი მეთოდებია ცნობილი?
ფეხის კვალის კვლევის მეთოდებია: ფოტოგრაფიული, ფიზიკური, ქიმიური და ციფრული მეთოდი.

119. შესაძლებელია თუ არა ფეხსაცმლიანი ფეხის კვალის აღმოჩენის ეტაპზე ცვეთის ხარისხის დადგენა და რა თავისებურებებზე შეიძლება ვიმსჯელოთ მისი დახმარებით?

ლანჩის ცვეთა არის ლანჩის ძირითადი ფორმის დროში ცვლილება, რაც მჭიდროდაა დაკავშირებული არა მხოლოდ ხმარებასთან, არამედ თვით იმ პიროვნებასთან, რომელსაც ეს კონკრეტული ფეხსაცმელი აცვია. ერთი მხრივ ლანჩს აქვს ფორმა, რომელიც დამოუკიდებელია პატრონის მიუხედავად და ხმარების პროცესში, განსაზღვრულ ადგილებში, იცვლის ფორმას. მეორე მხრივ, არსებობს შემთხვევები, როდესაც ცვეთა მჭიდროდაა დაკავშირებული პიროვნულ მახასიათებლებთან, სიარულის მანერასთან.

გათვალისწინებული უნდა იქნეს დროის ფაქტორიც. ანუ, კონკრეტულად რა დრო არის გასული ანაბეჭდის დატოვებასა და სავარაუდო ფეხსაცმელის მოპოვების დროს შორის. რაც დრო გადის, მით უფრო მეტია შესაძლებლობა, რომ ლანჩი კიდევ უფრო გაცვდეს და შედარების დროს, ანაბეჭდისაგან განსხვავებული მახასიათებლები მოგვცეს.

120. ექსპერტიზის დანიშვნისას რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს?

ფეხის კვალის ექსპერტიზის დანიშვნისას დადგენილებაში ექსპერტს შეიძლება დავუსვათ შემდეგი სახის კითხვები:

1. შემთხვევის ადგილზე ფეხის მოცულობითი კვალიდან აღებული ტვიფარი და გადაღებული ფოტოსურათები ვარგისია თუ არა იდენტიფიკაციისათვის?
2. გამოსაკვლევად წარმოდგენილი კვალი დატოვებულია ფეხსაცმელით თუ წინდებიანი ფეხით?
3. რა ზომისა და ფორმის ფეხსაცმელითაა დატოვებული გამოსაკვლევად წარმოდგენილი კვალი?
4. გამოსაკვლევად წარმოდგენილი შიშველი ფეხით წარმოქმნილი კვალი ვარგისია თუ არა პიროვნების იდენტიფიკაციისთვის?
5. ერთი და იმავე ფეხსაცმელითაა თუ არა სხვადასხვა ადგილას დატოვებული კვალი?
6. საით, რა მიმართულებით მიდიოდა კვალის დამტოვებელი პიროვნება?

თავი VI

კბილის კვალი

121. რა მნიშვნელობა აქვს ადამიანის კბილის კვალის გამოკვლევას სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების ეტაპზე და ვინ ახდენს მის შესწავლას?

ცალკეული დანაშაულთა გამოძიების ეტაპზე, პიროვნების იდენტიფიკაციის მიზნით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ადამიანის კბილის კვალის გამოკვლევა (კბილის კვალი, ძირითადად გვხვდება მკვლელობის, გაუპატიურების, სხეულის დაზიანების და სხვა კატეგორიის საქმეების გამოძიების დროს). კბილის კვალის გამოკვლევას, რომელიც დატოვებულია ადამიანის სხეულზე, ახდენს სასამართლო სამედიცინო ექსპერტი, ხოლო საგნებზე დატოვებული კვალის გამოკვლევას კი ექსპერტ-ტრასოლოგი. გარკვეულ შემთხვევებში ორივე ექსპერტი კომპლექსურად ერთად ატარებს ექსპერტიზას.

122. როგორ უნდა მოხდეს კბილის კვალის ნიმუშის აღება?

კბილის კვალის ამოღება უნდა მოხდეს ექსპერტ-კრიმინალისტიკის მიერ. ნიმუშების აღება უნდა მოხდეს ორივე ყბაზე განლაგებული კბილებისაგან და ექსპერტს გამოსაკვლევად გადაეგზავნოს, როგორც შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი კბილის კვალიანი საგანი, ისე მისგან დამზადებული ტვიფარი და ბრალდებულის ორივე ყბაზე მოთავსებული კბილებისგან დამზადებული ტვიფარი.

123. რა თავისებურებით ხასიათდება კბილის კვალის ზოგადი და კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნები?

ადამიანის კბილები ერთმანეთისაგან განსხვავდება არამარტო თავიანთი ფორმით, ზომით, ფერით, დაცილების მანძილით, დახრილობითა და რაოდენობით, არამედ მათთვის დამახასიათებელი კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნებითაც, რომლებიც შეიძლება იყოს როგორც თანდაყოლილი, ისე ცხოვრებაში შეძე-

ნილი. კბილის კვალი როგორც წესი გვხვდება ზედა კიდურებსა და მკერდის არეში, იშვიათად-სასქესო ორგანოებისა და ქვედა კიდურების მიდამოებში. კბენისას კანზე ხდება ზეწოლა, რაც იწვევს მის დაჭიმვას, აღნიშნული განსაზღვრავს კბილებით მიყენებული დაზიანების კვალის თავისებურებას. კბილის ბოლოები თუ მახვილია და მათი სიგრძე სიგანეს აღემატება, მიიღება დაზიანებები ნაჩხვლეტი ჭრილობის მსგავსი ნიშნებით. ყბების ძლიერი ზეწოლით შესაძლებელია ქსოვილის ან სხეულის ნაწილის მოკბეჩა და მიიღება დაჟეჟილ-ნაფლეთოვანი ჭრილობა. კბენით განვითარებულ დაზიანებას ხშირად ორმაგი რკალის ფორმა აქვს. რკალის ზომით შეიძლება ვიმსჯელოთ, დაზიანება ბავშვის მიერ არის მიყენებული თუ მოზრდილი ადამიანის მიერ. ნაკბენი ჭრილობის კვალზე თუ ეშვებს შორის მანძილი **3 სმ**. აღემატება, დაზიანება მოზრდილი ადამიანის მიერაა მიყენებული.

დაზიანების მიმყენებელი პირის კბილთა მწკრივის თავისებურებებს ასახავს ნაკბენი რკალი. კბილები თუ მჭიდროდ ეკვრის ერთმანეთს, ნაკბენი რკალი მთლიანია; კბილები თუ ერთმანეთისაგან დაშორებულია, წყვეტილ რკალს ტოვებს. რკალი ასახავს კბილთა მწკრივის ზოგად და ინდივიდუალურ თვისებებს. ასეთი კვალი სტომატოლოგიური სტატუსის მატერიალურ ასახვას წარმოადგენს. დაზიანების მიმყენებელი კბილები უნდა შეფასდეს, როგორც ბლაგვნახნაგოვანი მყარი საგანი, რომელიც კვალის წარმოქმნელი ზედაპირით უპირატესად სტატიკურად ძალის პერპენდიკულარული მოქმედებით, ან დინამიკურად, ძალის კუთხითი მოქმედებით ვითარდება. განასხვავებენ კბილების შემდეგ კვლებს: კბენა, ჩაკბეჩა, მოკბეჩა და კბილთა კვალი-ანაბეჭდი ანუ „კბილის ჩავლება“. კბილით მიყენებულ დაზიანებებს ახასიათებს ოთხკუთხედი ფორმის ნაჭდევებისა და სისხლნაჟღენთების განვითარება. ხელოვნური კბილები ნაკლებად გამოხატულ დაზიანებებს იწვევს, ვიდრე ბუნებრივი კბილები. ასეთივე შედეგია მოსახსნელი პროტეზით კბენისას, რადგან კბენის დროს პროტეზის უკანა ფირფიტა ჩამორჩება და წინააღმდეგობას უწევს ყბების სრულ დახურვას.

თავის არეში მიყენებული დაზიანებებიდან კბილის კვალი ყველაზე ხშირად გვხვდება ცხვირზე და ყურის ნიჟარაზე. რაც

მათი მცირე ზომით და ზედაპირიდან წამოწევიტაა განპირობებული. გულმკერდზე, ზურგზე, საჯდომზე, მხრებზე, წინამხრებზე, ბარძაყებზე და წვივებზე კბენისას კი, ხშირად მასიური სისხლჩაქცევა რჩება. ხელის მტევანზე, სადაც განსაკუთრებით სუსტადაა გამოხატული რბილი ქსოვილი, ძვალი კანქვეშ ახლოს მდებარეობს. კბილებით მიყენებული დაზიანებისას ხშირად ქრილობა ვითარდება.

124. რა თავისებურებებით ხასიათდება შემთხვევის ადგილის დათვალიერება, როდესაც აღმოსაჩენი და ამოსაღებია კბილის კვალი?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე უნდა მოხდეს იმ მახასიათებლების გარკვევა, რაც გვამის ან დამნაშავის იდენტიფიცირებისთვისაა აუცილებელი. იმ შემთხვევაში როდესაც გვამზე რაიმე გამოკვლევის ჩატარებაა აუცილებელი, მიზანშეწონილია განხორციელდეს გვამის ფოტოგრაფირება მასშტაბური ფოტოგადაღების გზით და მეტი ყურადღება უნდა მიექცეს პირის ღრუსა და პირის ირგვლივ არსებული პერიორალური ზონის ფოტოგადაღებას.

125. რატომ არის მნიშვნელოვანი გვამის პერიორალური ზონის დაცვა და როგორ ხორციელდება იგი?

გვამის გამოკვლევის ფაზაში სასურველია, განსაკუთრებული სიფრთხილე და წინდახედულება იქნეს გამოჩენილი პირის ღრუს მიდამოების შესწავლისას, კბილების თუ პროთეზირების კვალის აღმოჩენის მიზნით, რაც გვამის იდენტიფიცირებისთვისაა საჭირო (კერძოდ, გვამის გადაადგილებისას მნიშვნელოვანია პირისა და პერიორალური ზონის დაცვა, რათა თავიდან იქნეს აცილებული ისეთი მნიშვნელოვანი ელემენტების დაკარგვა, რომლებიც ბიოლოგიური პროფილისა თუ იდენტიფიკაციისათვისაა საჭირო).

126. კბილის მიხედვით შესაძლებელია თუ არა პიროვნების ასაკის, სქესის და ცხოვრების წესის დადგენა?

კბილის მიხედვით ადამიანის სქესის დადგენა ნაკლებად სავარაუ-

დოა, აღნიშნული ძირითადად, ანთროპოლოგიისა და გენეტიკის კვლევის საგანია და ხშირად, კბილის პულპის გენეტიკური ანალიზის საშუალებით ხორციელდება. დაბადებიდან დაახლოებით 21 წლის ასაკამდე, კბილები სუბიექტის ბიოლოგიური ასაკის განსაზღვრის უტყუარი იდენტიფიკატორია და მაქსიმალურად ახლოსაა ანაგრაფიულ ასაკთან. დაახლოებით 14 წლამდე ასაკის ადამიანის პირის ღრუს მარტივი დათვალიერებითაც კი, თითქმის შეუცდომლად შეიძლება ასაკის დადგენა.

127. შეიძლება თუ არა კბილის მიხედვით-ადამიანისა და ცხოველის კბილის კვალის განსხვავება და რა ძირითადი თავისებურებებია მისთვის დამახასიათებელი?

ექსპერტს შეუძლია ცხოველის კბილებით მიყენებული დაზიანების დიფერენცირება ადამიანის კბილებით მიყენებული დაზიანებისაგან. ასეთ შემთხვევაში სადიაგნოსტიკო ნიშნებს წარმოადგენს კვლების ანაბეჭდები, რომელიც ასახავს კბილთა რკალის ზომებს და კუთხეებს, კბილების კიდეებს, მათ ზომებს, კბილთა შორის მანძილს და სხვ. მაგ: ძაღლს ძლიერი მჭრელი ეშვები აქვს, რომელთაც კონუსისებური ფორმა აქვს, ადამიანის თანამოსახელე კბილებზე უფრო გრძელია, კბილთა რკალი კი, ვიწროა და წინ წამოწეული. აღნიშნულის გამო ძაღლის ნაკბენს აქვს მრავლობითი წერტილოვანი ან ხაზოვანი რკალისებური ნაჭდევების მრგვალი ან მომრგვალო ჭრილობების ფორმა. ზოგიერთ შემთხვევაში კბილთა რკალის ანაბეჭდებით შეიძლება ძაღლის ჯიშზეც ვიმსჯელოთ. ძაღლისგან მიყენებული დაზიანებები, როგორც წესი ქვედა კიდურებზეა განლაგებული.

128. რა არის კბილის პულპა?

პულპა არის ფაშარი შემაერთებული ქსოვილი, რომლითაც ამოვსებულია კბილის გვირგვინი და ფესვის ღრუ.

129. კბილის მიხედვით შესაძლებელია თუ არა რასის დადგენა?

კბილების გამოკვლევის საშუალებით, მართალია არა ცალსახა, მაგრამ მაინც მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიღებაა შესაძლებელი – ადამიანის ეთნიკური წარმომავლობის შესახებ. ზოგიერ-

თი მახასიათებელი ქარბადაა წარმოდგენილი ნეგროიდული რასის ან მონგოლოიდური რასის წარმომადგენლებში. შესამჩნევია ასევე, კბილების შუა ნაწილის სიმკვეთრე, ამას „ნიჩბისებური კბილები“ ეწოდება და აზიელი ხალხებისთვისაა დამახასიათებელი. კბილების ეს თავისებურება საკმარისი არაა წარმოშობის ეთნიკური ჯგუფის დასადგენად, თუმცა ჩონჩხის სხვა ნაწილების კვლევის შედეგად მიღებული ინფორმაციის მნიშვნელოვან დანამატს წარმოადგენს.

130. რა ინფორმაციას მოიცავს პიროვნების გარდაცვალებამდე არსებული მონაცემები?

პიროვნების გარდაცვალებამდე არსებული მონაცემები, ესაა დაკარგული პიროვნების კბილების მონაცემების შესახებ არსებული ინფორმაცია, რომელიც სავარაუდოდ, უნდა შეესაბამებოდეს ამოსაცნობი პიროვნების მონაცემებს. მაღალგანვითარებულ ქვეყნებში ეს ძალიან მარტივი პროცესია, ვინაიდან მოსახლეობის უმეტესი ნაწილი, ერთხელ მაინც ყოფილა ექიმთან და სავარაუდოდ, ერთი ჩანაწერი, კბილის ფოტო მაინც არსებობს მის შესახებ.

131. რამდენად მნიშვნელოვანია პიროვნების გარდაცვალების შემდგომი მონაცემები და რა ტიპის ინფორმაციას უნდა შედარდეს იგი?

გარდაცვალების შემდგომი მონაცემები, ანუ ამოსაცნობი გვამის გამოკვლევისას მოპოვებული და გარდაცვალებამდე არსებული ინფორმაციის შესაბამისად მიღებული ოდონტოლოგიური ინფორმაცია ძალიან მნიშვნელოვანია. ცნობილია, რომ ამოსაცნობი გვამის სტრუქტურა ხშირად ძალიან მყიფეა, ამდენად ორალური კვლევა, ძირითადად, ერთჯერადია. ამიტომ ხდება ოდონტოლოგიური ანალიზის ყოველი ფაზის ფიქსირება სხვადასხვა საშუალებით მაგ: ფოტოგადაღების გზით. გარდაცვალების შემდგომ გამოკვლევისას გამოიყენება შემდეგი საშუალებები: პატარა სარკე, ლანცეტი, ხერხი, პატარა ფუნჯები, ღრუბელი, ულტრაიისფერი სხივები, ფოტოაპარატი, ორალური რადიოგრაფიისა და კბილის ფოტოგრაფირება შესაბამისი გა-

ნათების წყაროს გამოყენებით.

ძალიან ხშირად თერაპიული თავისებურებები გარდაცვალებამდე არსებული კლინიკური მონაცემების იდენტიფიკაცია, რაც გვამის ამოცნობის საშუალებას იძლევა, მაშასადამე, ხდება ყველა ტიპის ოდონტოლოგიური ჩარევის ზედმიწევნითი სიზუსტით დაფიქსირება: ასე, რომ, გარდაცვალების შემდგომი დათვალიერება შესაძლოა განხორციელდეს კბილის კალკირების საშუალებითაც, პრაქტიკულ საქმიანობაში გამოყენებული ჩვეულებრივი მასალის გამოყენებით და ორალური რადიოგრაფიის დახმარებით.

132. რა არის სასის ნაოჭები და მნიშვნელოვანია თუ არა იგი პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის?

სასის ნაოჭები მაგარ სასაზე არსებული ლორწოვანი გარსის ნაოჭებია. მათი მორფოლოგიური მახასიათებელია ცალკეულ ელემენტებად ჩამოყალიბება და დროის მიმართ გამძლეობა.

ჩვეულებრივი ოდონტოლოგიური პროცედურების ჩატარებისას, სასის თაღის მოდელის აღებისას, ხდება სასის ნაოჭების ანაბეჭდის აღებაც. ეს მახასიათებელი საშუალებას იძლევა სასის ანაბეჭდი, ამოცნობის პროცესში, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან დეტალად მივიჩნიოთ. რა თქმა უნდა, გარდა სასის ქსოვილის დაზიანების შემთხვევებისა, ამოსაცნობ ცხედარზე ჩატარებული გარდაცვალების შემდგომი გამოკვლევის შედეგად მოპოვებული სასის ნაოჭების შედარება, გარდაცვალებამდე არსებულ მონაცემებთან მოხდეს ანაბეჭდების ერთმანეთზე განთავსების მეთოდის გამოყენებით.

133. რა სახის კითხვები უნდა დავუსვათ ექსპერტს კბილის კვალის გამოკვლევისას?

კითხვები, რომლებიც შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს:

1. შემთხვევის ადგილზე კვების პროდუქტებზე დატოვებული კვალი ვარგისია თუ არა პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის?
2. გამოსაკვლევად წარმოდგენილი კბილის კვალი ადამიანის კბილის კვალს მიეკუთვნება თუ ცხოველის კბილის კვალს?

3. რომელი კბილით ან კბილებით არის დატოვებული კვალი?
4. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი კბილის კვალი ხომ არაა დატოვებული პროთეზით?
5. სხვადასხვა საგნებზე დატოვებული კბილის კვალი ერთი და იმავე პირის მიერაა დატოვებული თუ სხვადასხვა პირის მიერ?
6. რა ნიშნებით ხასიათდება გამოსაკვლევი პირის კვალი?

თავი VII

სისხლის კვალი

134. რამდენად მნიშვნელოვანია შემთხვევის ადგილზე არსებული სისხლის კვალის გამოკვლევა და რას წარმოადგენს სისხლი?

მნიშვნელოვანია შემთხვევის ადგილზე არსებული სისხლის კვალის გამოკვლევა. სისხლი არის მუქი წითელი ფერის, ნებოვანი სითხე, აქვს მლაშე გემო და ტუტე რეაქცია. მისი ხვედრითი წონაა 1055. სისხლი შედგება პლაზმისა და მასში შემავალი ფორებიანი ელემენტებისაგან. მიუხედავად იმისა, რომ სისხლის შემადგელობა ყველა ადამიანს ერთნაირი აქვს, თითოეულ მათგანს მაინც აქვს გარკვეული თავისებურება, რომელიც გვაძლევს პიროვნების იდენტიფიცირების საშუალებას.

135. სისხლის კვალის წარმოქმნის მექანიზმის მიხედვით შესაძლებელია თუ არა დანაშაულებრივი ქმედების სხვადასხვა ფაზის დინამიკური განვითარების სურათის აღდგენა?

სისხლის კვალის წარმოქმნის მექანიზმის მიხედვით შესაძლებელია დანაშაულებრივი ქმედების სხვადასხვა ფაზის დინამიკური განვითარების სურათის აღდგენა. ეს გარემოება ვლინდება:

ა. ტექნიკური კვლევის;

ბ. კვალისა და ანაბეჭდების სხვადასხვა გამოკვლევის;

გ. ექსპერტ-კრიმინალისტების მიერ განხორციელებული გამოკვლევების საფუძველზე.

136. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე სად შეიძლება მოხდეს სისხლის კვალის აღმოჩენა და რა ნიშნებია მისთვის დამახასიათებელი?

როგორც ცნობილია, დამნაშავე ხშირ შემთხვევაში ცდილობს დანაშაულის კვალი გაანადგუროს. ამიტომ დათვალიერების ეტაპზე განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს საგნების იმ მონაკვეთს, სადაც ძნელია სისხლის კვალის განადგურება და ის შეიძლება შეუმჩნეველი დარჩეს დამნაშავეს. მაგ: იატაკის

ღარები, პლინტუსების ქვეშ არსებული ადგილი, ტანსაცმლის ნაკერები, ღილები, ჯიბის სარჩული.

ავეჯის დათვალიერებისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ცალკეული ნაწილების გადაბმის ადგილებს, ღარებსა და ჩაღრმავებებს.

გვამის დანაწევრების შემთხვევაში გულდასმით უნდა დათვალიერდეს აბაზანა, ნიჟარები, ჯაკუზი და სხვა მსგავსი საგნები. გამადიდებელი ლუპის საშუალებით უნდა მოხდეს, იმ საგნების დეტალებისა და საეჭვო ადგილების დათვალიერება, სადაც შეიძლება მცირე ზომის ლაქები იქნეს აღმოჩენილი.

თუ დათვალიერება ხდება ღია ადგილას, ყურადღება უნდა გამახვილდეს, ფოთლებზე, ბალახებზე, ქვებზე რაზეც შეიძლება აღმოჩნდეს სისხლის ლაქა. დაუშვებელია სისხლის ლაქაზე ხელის შეხება, ვინაიდან შესაძლებელია იგი დაბინძურდეს.

137. რა გარემოებების დადგენას უწყობს ხელს სისხლის ლაქების ზომის, ფორმისა და ხასიათის კვლევა?

სისხლის ლაქების ხასიათი, ზომა, ფორმა და განლაგება ეხმარება გამოძიებას, აღადგინოს შემთხვევის სურათი, საშუალებას იძლევა დაადგინოს დამნაშავესა და დაზარალებულის ურთიერთმდებარეობა, სხეულის დაზიანების მომენტში; დაზიანების წარმოშობის მექანიზმი, ხასიათი და სირთულე; მსხვერპლის შესაძლო გადაადგილება დაზიანების შემდეგ. მაგ: სისხლის გუბის მკვეთრი საზღვრები მიუთითებს გვამის პირველადი მდგომარეობის უცვლელობაზე; გვამის ტანსაცმელზე კი ახალი და გამშრალი სისხლის ნალექნები წარმოიქმნება გვამის გადატრიალებისას; სხეულის თრევისას ტანსაცმელზე ზოლად წარმოიქმნება ლაქა ნანაცხების სახით და ა.შ.

138. როდის მოხდა პირველად სისხლისსამართალწარმოების ეტაპზე ადამიანის სისხლისა და სხვა გამონაყოფების კვლევის შედეგების გამოყენება?

მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან უკვე შესაძლებელი გახდა ადამიანის სისხლისა და სხვა გამონაყოფების გამოკვლევის შედეგების გამოყენება სისხლისსამართალწარმოების ეტაპზე

(აღნიშნულ პერიოდში შესაძლებელი გახდა, ასევე სისხლის დიფერენცირება სქესისა და ჯგუფის მიხედვითაც კ. ლანდ-შტეინერისა და ი. იანსკის მიერ). გამოკვლევის საშუალებით შესაძლებელი გახდა ადამიანის სისხლის დაყოფა **4** ჯგუფად, რომელმაც შესაძლებელი გახდა სისხლის ჯგუფის განსაზღვრა სხვადასხვა ადამიანის სისხლის კვალის კვლევისას.

139. წარმოქმნის მექანიზმისა და ზემოქმედების ძალის გათვალისწინებით რამდენ სახედ იყოფა სისხლის კვალი?

სისხლის კვალი, მისი წარმოქმნის მექანიზმისა და ზემოქმედების ძალის გათვალისწინებით, შეიძლება დაიყოს შემდეგ სახეებად:

- 1. პასიური კვალი;**
- 2. შხეფის სახით დატოვებული კვალი;**
- 3. ცრუ კვალი;**

140. რა არის პასიური სისხლის კვალი?

ტერმინი „პასიური“ აღნიშნავს თავისუფლად დაღვრილი სისხლის ჭავლისა და წვეთების შედეგად წარმოქმნილ სისხლის კვალს, რომელიც გაჩნდა მხოლოდ ისეთი გარეგანი ძალის ზემოქმედების შედეგად, როგორიცაა, გრავიტაცია და ჰაერის წინააღობა. ასეთი კვალი მიიღება წვეთის მცირე სიჩქარით დაცემისას, დაახლოებით **1,5 მ/წმ** სიჩქარით და მისი დიამეტრი **3 მმ-ს** არ აღემატება.

141. რა ფორმის არის თავისუფლად ვარდნილი წვეთი?

ჰორიზონტალურ ზედაპირზე დაცემული თავისუფლად ვარდნილი სისხლის წვეთი, წარმოქმნის წრიულ კვალს, რომლის დიამეტრი დამოკიდებულია წვეთის სიდიდეზე, დაცემის მანძილზე და ზედაპირის მახასიათებლებზე. გლუვ, მყარ და არაფოროვან ზედაპირზე დაცემისას წვეთი ინარჩუნებს წრიულ ფორმას დაცემის სიმაღლის მიუხედავად. ამის საპირისპიროდ, დამაშრული, უსწორმასწორო, ფორებიანი ზედაპირი ინვევს წვეთის ფორმის შეცვლას და, შესაბამისად, ვიღებთ უსწორმასწორო ფორმის კვალს, შხეფებსა და სხვა მცირე ზომის ლაქებს. თუ წვეთი დახრილ ზედაპირზე ეცემა, კვალის ფორმა იქნება არა

წრიული, არამედ ელიფსური, იმდენად წაგრძელებული, რამდენადაც დახრილია ზედაპირი. თუ კუთხე ძალიან მახვილია და წვეთიც საკმაოდ დიდი ძალით ეცემა, წვეთის ერთი ნაწილი შეიძლება მოწყდეს და დაცემისას მეორე კვალი წარმოქმნას.

142. რა თავისებურებებით გამოირჩევა სისხლის „შხეფი“?

როდესაც სისხლი ძალიან დიდი სიმაღლიდან, ან დიდი რაოდენობით იღვრება ზედაპირზე, კვალის აღსაწერად გამოიყენება ტერმინი „სისხლის შხეფი“. ასეთი კვალი ხასიათდება ერთი დიდი კვალითა და ბევრი ნაშხეფი კვალით მის გერშემო, რომლებიც მისგანვე გამომდინარეობს, ასევე, მისთვის დამახასიათებელია ბევრი წაგრძელებული კვალიც, რომლის სიგრძეც ბევრად მეტია სიგანეზე კუთხის სიმახვილის მიხედვით.

143. რა ინფორმაციის მატარებელია „ნადენი“ სისხლის კვალი?

გრაფიტაციის ძალამ შესაძლოა ზედაპირზე უკვე დაცემულ წვეთზეც იმოქმედოს, სისხლი გადაადგილოს ერთი ადგილიდან მეორეზე და კვალს ფორმა შეუცვალოს. ასეთი კვალი, როდესაც იგი მსხვერპლის სხეულზე, ტანსაცმელზე ან გვამის მდებარეობის ადგილზეა აღმოჩენილი, იძლევა ინფორმაციას მსხვერპლისა და თავმდამსხმელის გადაადგილების შესახებ, ამასთანავე გასაგებს ხდის სხეულის გადაადგილების შემთხვევას და დანაშაულებრივი სცენის განვითარებას.

144. „ავზის“ მეშვეობით რა გარემოებების დადგენა ხდება?

ჭრილობა, საიდანაც ბევრი სისხლი იღვრება, ერთგვარ ავზს ემსგავსება. თუ სისხლი მთლიანად არ გადმოიღვრება იმ ზედაპირიდან, რომელზედაც მოთავსებულია, შესაძლოა გაშრეს, ან შედედდეს. ამ დროს ხდება მისი გამოყოფა შრატისაგან. თუმცა, თუ სისხლის კვალი ფორებიან ზედაპირზეა დარჩენილი მას აქვს შეწოვის უნარი და ზედაპირი მთლიანად იჟლინდება. აღნიშნულ მდგომარეობას კი გაჯერების მდგომარეობა ეწოდება.

145. რა არის ცრუ კვალი?

ცრუ კვალისთვის დამახასიათებელია, მთელი რიგი ნიშნები,

რომელთა დადგენა და გამოკვლევა საშუალებას იძლევა, გავაკეთოთ სწორი დასკვნა. მაგალითად, გასხმის თავისებურება ზედაპირზე, განთხევის მახასიათებელი და ა.შ. რომელიც მოგვცემს შესაძლებლობას, დავადგინოთ რა ფაქტორმა გამოიწვია სისხლის ასე გასხმა, რა სახის ზემოქმედებას შეიძლება გამოეწვია და ან ხომ არ არის დანაშაულის იმიტაცია და ა.შ.

146. კონტაქტისა და გადაადგილების ეტაპზე რა თავისებურებების გამოვლენა ხდება?

გადაადგილების დროს ხდება ორი ზედაპირის ერთმანეთთან შეხება და წარმოიქმნება კვალი. მნიშვნელოვანია იმ მოძრაობის დადგენა, რაც განხორციელდა მსხვერპლის გადასადგილებლად, რათა ნათელი გახდეს მსხვერპლისა და აგრესორის მოძრაობის ტრაექტორია. ტერმინი ზემოქმედება გამოიყენება იმ მოქმედების აღსაწერად, რაც დაბინძურებული ობიექტის სუფთა ზედაპირზე გადაადგილებას გულისხმობს. ხშირად, შესაძლოა ტრაექტორია მიმართული იყოს დიდი რაოდენობით სისხლის კვალიდან მცირე რაოდენობით სისხლის კვალისკენ. ტერმინი „გასუფთავება“ კი აღნიშნავს მოქმედებას, როდესაც კვალი რჩება სისხლიან ზედაპირზე რაიმე საგნის გადაადგილების შედეგად, რაც გამოიწვევს სისხლის კვალის ერთი ნაწილის წაშლას და მისი გარეგნული ფორმის შეცვლას.

147. რას ნიშნავს „საშეფი მექანიზმი“?

ამ კლასიფიკაციაში შედის ყველა ის მექანიზმი რომელიც ახდენს სისხლზე მოქმედი გარეგანი ძალის შედეგად წარმოქმნილი, სხვადასხვა ფორმისა და ზომის სისხლის წვეთების დისპერსიას („დისპერსია“ ლათ. სიტყვაა და დამლა, დაყოფა, დაქუცმაცება, გაბნევა ნიშნავს).

148. სისხლის შხეფების წარმოქმნის რამდენი სახის მექანიზმი არსებობს?

შხეფების ფართობისა და ცალკეული შხეფების რაოდენობის მიხედვით, რომელიც დამოკიდებულია სისხლის ნაკადის რაოდენობასა და დინების ძალაზე, წარმოიქმნება 3 სახის მექანიზ-

მი. ესენია:

1. მეორადი მექანიზმი;
2. დაცემის მექანიზმი;
3. პროექციის მექანიზმი;

149. რა არის მეორადი მექანიზმი?

მეორადი მექანიზმია წვეთი, რომელიც ზედაპირზე დაცემისას, თვის მხრივ, წარმოშობს სხვა პატარა წვეთებს, ე. წ. თანხლებით წვეთებს. წვეთის ფორმა, გავრცელების არეალი, რაოდენობა და ლოკალიზება კი განსაზღვრულია დაცემის იმ სახეობით, რომლის შედეგადაც მოხდა მათი წარმოშობა, აგრეთვე დაცემის ზედაპირის გვარეობით, თავდაპირველი წვეთის ზომებითა და დაცემის სიმაღლით.

150. რა თავისებურება ახასიათებს დაცემის მექანიზმს?

დაცემის მექანიზმი, თავის მხრივ იყოფა ორ კატეგორიად: საშუალო სიჩქარის და მაღალი სიჩქარის მექანიზმად. ზემოქმედების შედეგად საშუალო სიჩქარით წარმოქმნილი სისხლის კვალი წარმოიშობა ისეთი საგნით, როგორიცაა, მაგ: დანა, კეტი ან ჩაქუჩი, ასეთ დროს სისხლი იღვრება დაახლოებით 1,2-7,5 მ/წმ სიჩქარით. წარმოქმნილი სისხლის კვალის საშუალო დიამეტრი კი დაახლოებით 1-3 მმ-ია. პირველი დარტყმისას წარმოიქმნება მცირე რაოდენობის წვეთები, რადგან მხოლოდ მოგვიანებით ხდება ჭრილობიდან სისხლის გადმოდენა, ანუ გადმოდინება ხდება მომდევნო დარტყმებისას. მიყენებული დარტყმებიდან წარმოშობილი სისხლის სიდიდე, ფორმა და გავრცელების არეალი სხვადასხვაა შემდეგი ფაქტორებიდან გამომდინარე: საგნის ფორმა და ზომა; ზემოქმედების რაოდენობა; გამოყენებული ძალა; ძალის მიმართულება; ჭრილობების განლაგება; თავდასხმის მომენტში მსხვერპლისა და აგრესორის მოძრაობის ტრაექტორია.

151. როგორ ხდება პროექციის მექანიზმის დადგენა და რა თავისებურებები ახასიათებს მას?

არტერიის დაზიანება იწვევს დიდი რაოდენობით სისხლის სწრაფ

გადმოდინებას. ამ ტიპის სისხლის კვალი ხასიათდება დიასტოლებითა და სისტოლებით გამოწვეული რხევით, რომელიც წარმოშობს სინუსოიდურ ნახაზს. თუ არტერიის დაზიანება ღრმავ, ზემოთ მდებარე ქსოვილებმა შესაძლოა შეაჩეროს სისხლდენა იმგვარად, რომ წარმოქმნას სისხლის მხოლოდ მცირე ზომის წვეთები, რომლებსაც სისტოლებიდან გადმოსვლის შემდეგ ექნებათ ე. წ. ზიგსაგისებური ფორმა. მათი ზომები 1მმ-დან 1სმ-ზე უფრო მეტი ზომის დიამეტრს შორის მერყეობს. ფორმა ცვალებადია ფერი კი მუქი წითელი. აღნიშნული განსხვავებები შემდეგი ძირითადი ფაქტორებისაგან გამომდინარეობს: დაზიანებული არტერიის მდებარეობა; ჭრილობის სიძიმიე; დაღვრილი სისხლის რაოდენობა; დაცემის ზედაპირის კუთხე და მახასიათებლები; კანითა და ტანსაცმლით გამოწვეული სისხლდენის შეჩერების ეფექტურობა; მსხვერპლის მოძრაობა და პოზიცია; მრავლობითი დაზიანების თანმიმდევრობა; კვალის წაშლა; ასევე მნიშვნელოვანია ამოხველებული სისხლის პროექცია და ცენტრიფუგული ძალის შედეგად გამოყოფილი სისხლის პროექცია.

152. რა გავლენას ახდენს სისხლის კვალი მისი წარმოქმნის მექანიზმის გათვალისწინებით სისხლის კვალის ფორმირებაზე?

სისხლის ლაქების ხასიათი, ზომა, ფორმა, განლაგება და ლოკაცია ეხმარება გამოძიებას ალადგინოს შემთხვევის სურათი, საშუალებას იძლევა დაადგინოს სავარაუდო დამნაშავესა და დაზარალებულის ურთიერთმდებარეობა, სხეულის დაზიანების მომენტში; დაზიანების წარმოშობის მექანიზმი, ხასიათი და სირთულე; მაგ: სისხლის გუბის მკვეთრი საზღვრები მიუთითებს გვამის პირველადი მდგომარეობის უცვლელობაზე; შემთხვევის ადგილზე სისხლის არ არსებობა სხეულის დაზიანებისას, რომელიც სისხლდენას იწვევს, მიუთითებს იმაზე, რომ გვამი გადატანილია დანაშაულის ადგილიდან; გვამის ტანსაცმელზე ახალი და გამშრალი სისხლის ნალექნები წარმოიქმნება გვამის გადატრიალებისას. სხეულის თრევისას ტანსაცმელზე ზოლად წარმოიქმნება ლაქა წანაცხების სახით; სხეულის დაზიანების მომენტში დაზარალებულის ვერტიკალურ მდგომარეობაში

ყოფნაზე შეიძლება მიუთითებდეს: ტანსაცმელზე ვერტიკალური ჩამონალვენებისა და ფეხსაცმელებზე წვეთისებური ლაქების არსებობა. თუ დაზარალებულს დაზიანება მიაყენეს ჰორიზონტალურ მდგომარეობაში, სისხლის ლაქები შესაძლებელია ძირითადად განლაგებული იყოს დამნაშავის ქვედა სამოსზე, შარვალზე და ფეხსაცმელზე; თუ დამნაშავემ მსხვერპლს რამდენჯერმე ჩაარტყა გასისხლიანებული იარაღი, რომელსაც გრძელი სახელური აქვს მაგ: ცული ან ჩაქუჩი, ამ შემთხვევაში სისხლის კვალი შესაძლებელია აღმოჩნდეს დამნაშავის ზურგზე და მხრებზე;

153. რა გავლენას ახდენს დრო სისხლის კვალის ცვლილებაზე?

დროის გასვლასთან ერთად, სისხლი მნიშვნელოვან ცვლილებებს განიცდის. იგი გადის რამდენიმე საფეხურს, რა დროსაც იცვლის შეფერილობას. წითელი სხეულაკებიდან ჟანგბადი იკარგება, იღებს შავ შეფერილობას. სისხლის ფერის შეცვლაზე გავლენას ახდენს ისეთი ფაქტორებიც, როგორიცაა მზე, სიცხე, ნესტი, ბაქტერიებისა და მიკროორგანიზმების არსებობა, უჯრედების ლპობის პროცესი.

154. რას ნიშნავს ცენტრიფუგა?

ცენტრიფუგა – მანქანა, რომელიც ცენტრიდანული ძალების მოქმედებით მექანიკურად ჰყოფს ნარევს შემადგენელ ნაწილებად. იგივე ციბრუტი (**ციბრუტი** – ხელსაწყო, რომელიც სწრაფად, ყოველგვარი შეფერხების გარეშე ტრიალებს).

155. როგორ უნდა მოვახდინოთ სისხლის კვალის წარმოშობისა და შეერთების წერტილების განსაზღვრა?

შედეგება და ზედაპირის გაშრობა უზრუნველყოფს სისხლის წვეთის ფორმისა და მახასიათებლების გარეგანი ზემოქმედებისაგან დაცვას. ამ გარეგანმა ზემოქმედებამ შესაძლოა წარმოქმნას სისხლის კვალის მრავალი სახე, განსაზღვროს წვეთის მიმართულება და დაცემის ზედაპირის მიხედვით მოხდეს მისი დაყოფა.

როდესაც, სისხლის წვეთი რაიმე ზედაპირზე ეცემა, მასზე მო-

ქმედებს გარეგანი ძალა, რაც გარდაქმნის წვეთის სფეროსებრ ფორმას, დაცემის სირქარესა და დახრის კუთხეს. წვეთის ზომისა და ზედაპირის ტიპის შესაბამისად. საბოლოო შედეგი არის სისხლის ლაქა, რომლის გამოკვლევამაც შესაძლოა მოგვანოდოს ინფორმაცია მისივე წარმოშობის შესახებ.

ასეთია:

1. წარმოქმნის მიმართულება;
2. ზედაპირთან დაცემის კუთხე;
3. სისხლის კვალის წარმოშობის სავარაუდო სათავე;

156. რა თავისებურებებით ხასიათდება სისხლის კვალის წარმოშობის ადგილი?

კვალის წარმოშობის ადგილი განისაზღვრება, როგორც წერტილი, საიდანაც ხდება წვეთების სხვადასხვა ტრაექტორიით გაფანტვა.

157. რა საშუალებები არსებობს ნივთმტკიცებაზე სისხლის კვალის აღმოსაჩენად?

სისხლის კვალის აღმოჩენა ხდება შემთხვევის ადგილზე, დანაშაულის იარაღზე, ტანსაცმელზე, ასევე დაზარალებულის, ბრალდებულის სხეულზე, ავტოსაგზაო შემთხვევის დროს სატრანსპორტო საშუალებებზე და სხვადასხვა საგნებზე. შემთხვევის ადგილზე სისხლის კვალის აღმოსაჩენად რაიმე სპეციალური მეთოდის გამოყენება არ არის საჭირო, თუმცა ხდება ყველა იმ საგნის ამოღება, რომელზეც აღინიშნება სისხლის ან სისხლისმაგვარ ნივთიერებათა კვლები.

თუ დროის შუალედი დანაშაულის ჩადენის მომენტიდან მასალის აღების მომენტისათვის დიდია, სისხლის კვალი განიცდის ცვლილებას, რაც დამოკიდებულია როგორც დროის შუალედზე, ასევე შენახვის პირობებზე. ექსპერტიზაზე უნდა გადაიგზავნოს ის საგნებიც, რომელზეც აღინიშნება სისხლისათვის არატიპიური ფერის ლაქები. თუ არსებობს წინასწარი ცნობები, რომ დამნაშავემ მოასწრო კვალის დაფარვა, საჭიროა საგნების, ტანსაცმლის დეტალური დათვალიერება იმ უბნებში, რომელიც კვალის განადგურებისთვის ძნელად ხელმისაწვდომია. მაგ: ტანსაცმლის

ნაკერები, იარაღის ჭრილები, ტანსაცმლის სარჩული და სხვ. სისხლის კვალის აღმოჩენა შესაძლებელია ადამიანის სხეულზეც. კერძოდ: ფრჩხილებიდან უნდა მოხდეს ანაფხეკის აღება, სადაც სისხლი მიზანმიმართული დამუშავების გარეშე დიდხანს რჩება. ფრჩხილიდან ანაფხეკის აღება სასურველია ფრჩხილის ფრაგმენტებთან ერთად. მარჯვენა და მარცხენა ფრჩხილის ანაფხეკები ცალ-ცალკე პაკეტებში უნდა განთავსდეს. განსხვავებული პროცედურაა თოვლზე და გრუნტზე არსებული კვალის ამოსაღებად. კერძოდ: თოვლის საფარიდან სისხლის კვალის აღებისას, სისხლს იღებენ ისე, რომ მოჰყვეს თოვლის მინიმალური რაოდენობა, ათავსებენ ჭურჭელში, რომლის ძირზეც განთავსებულია დოლბანდი და ამრობენ ოთახის ტემპერატურაზე. გრუნტზე არსებული ლაქის შემთხვევაში, ხდება გრუნტის იმ ნაწილის ამოღება რომელზედაც სისხლია დარჩენილი, მასთან ერთად ხდება საკონტროლო ნიმუშის იმ ადგილიდან ამოღება, რომელიც სისხლით დაბინძურებული არ არის.

158. რა თავისებურებები არის დამახასიათებელი ულტრაიისფერ სხივებში სისხლის კვალის აღმოჩენისათვის?

ულტრაიისფერ სხივებში სისხლის კვალი გამოვლინდება მოყვანისფროდ, ძველი ლაქები კი ნარინჯისფერ შეფერილობას მიიღებს. განსაკუთრებული ღირებულება ამ მეთოდს გადარეცხილ კვლებთან მიმართებაში გააჩნია, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ნივთმტკიცება გადარეცხილია სარეცხი საშუალებებით ან დაფარულია უცხო ნადებით.

1. რა საკითხები უნდა გადაწყდეს სისხლის საექსპერტო კვლევისას?

სისხლის საექსპერტო კვლევისას უნდა გადაწყდეს შემდეგი საკითხები:

- ა. არის თუ არა ნივთმტკიცებაზე არსებული კვალი სისხლი;
- ბ. განისაზღვროს მისი სახეობრივი კუთვნილება (ადამიანისა თუ ცხოველის);
- გ. განისაზღვროს სისხლის ჯგუფი;
- დ. დადგინდეს სქესი;
- ე. კონკრეტულად რომელ პიროვნებას მიეკუთვნება სისხლი და ა.შ.

თავი VIII

დნმ

159. რა არის დნმ და რამდენად ეფექტურია მისი კვლევა პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის?

დნმ-დეზოქსირიბონუკლეინის მჟავა პოლიმერული მოლეკულაა, რომელიც ნუკლეოდიტთა თანმიმდევრობისაგან შედგება და შეიცავს 3 კომპონენტს: ხუთნახშირბადიან შაქარს-დეზოქსირიბოზას; აზოტშემცველ ფუძეს და ფოსფატურ ჯგუფს. ფუძეები ორი ტიპისაა, პურინები და პირი-მიდინები.

დნმ-ის სტრუქტურა შეიცავს ქიმიურ ინფორმაციას, რომელიც საშუალებას იძლევა, ზუსტად გადაეცეს გენეტიკური ინფორმაცია დედისეული უჯრედიდან შვილეულ უჯრედს და თაობიდან მომდევნო თაობას. დნმს უწოდებენ „მემკვიდრეობითობის“ ნივთიერებასაც, რომელშიც გენეტიკური ინფორმაციაა კოდირებული. სხეულის ყოველი ბირთვიანი უჯრედი, მიუხედავად მისი წარმოშობისა და ლოკალიზაციისა, შეიცავს დნმ-ს, რომელსაც გააჩნია ინდივიდუალური სპეციფიკა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მსოფლიოში არ არსებობს ორი ადამიანი – ერთნაირი გენოტიპით, გარდა მონოზიგოტური ტყუპებისა, რომელთა დნმ ყოველთვის ერთმანეთის იდენტურია. აღნიშნული გარემოება კი სრულად გვაძლევს პიროვნების იდენტიფიცირების შესაძლებლობას.

160. სად და როდის მოხდა დნმ-ის აღმოჩენა და გამოყენება დანაშაულის გახსნის მიზნით?

ურთიერთკავშირი კრიმინალისტიკასა და მოლეკულურ გენეტიკას შორის პირველად 80-იან წლებში დაფიქსირდა. ინგლისელმა მეცნიერმა და მკვლევარმა ალექ ჯეფრისმა აღმოაჩინა, რომ დნმ-ის გარკვეული უბნები, მინისატელიტები, გენომში არიან გაბნეულნი და ერთმანეთის მიყოლებით მეორდებიან. დნმ-ის ჯეფრისისეული აღმოჩენა თავდაპირველად 1986 წელს, ინგლისში იქნა გამოყენებული დანაშაულის გახსნის მიზნით.

161. რა მიმართულებებით გამოიყენება საექსპერტო პრაქტიკაში გენეტიკური გამოკვლევა?

საექსპერტო პრაქტიკაში გენეტიკური გამოკვლევა ეფექტურად გამოიყენება ორი ძირითადი მიმართულებით: პიროვნების იდენტიფიკაციისა და ბიოლოგიური ნათესაობის დადგენის მიზნით.

162. კრიმინალისტიკურ დაქტილოსკოპიასთან შედარებით, რამდენად ეფექტურია გენომური დიაგნოსტიკა?

გენომური დიაგნოსტიკა, ტრადიციული კრიმინალისტიკური დაქტილოსკოპიისაგან განსხვავებით, იძლევა არა მხოლოდ პიროვნების იდენტიფიკაციის, არამედ მისი სისხლით (ბიოლოგიური) ნათესაური კავშირების დადგენის საშუალებასაც, რაც მას შეუცვლელ საექსპერტო კვლევის მეთოდად ხდის ადამიანთა შეცვლის, დაკარგვის, ბავშვის გატაცების, მესხიერების დაკარგვის დროს. გენეტიკური კვლევის ეს მეთოდი ეფექტურად გამოიყენება სამოქალაქო სამართალწარმოების ეტაპზეც, ბიოლოგიური მამობის, დედობის ან მამისა თუ დედის ხაზით, ნათესაობის დადგენის შემთხვევაში.

163. როგორ ხდება დნმ-ის ანალიზისათვის ნივთმტკიცების, საკვლევი მასალის შეგროვება?

ბირთვულ დნმ-ს შეიცავს ბირთვის მქონე ყველა უჯრედი და ცხადია, შემთხვევის ადგილიდან აღებული ყველა ეს ნიმუში, რომელიც შეიცავს ბიოლოგიურ მასალას, დნმ-ის კვლევისათვის ვარგისია. ბიოლოგიურ მასალას მიეკუთვნება სისხლი, თმა, ძვალი, რბილი ქსოვილები, ფრჩხილი, კანი, სპერმა, ნერწყვი და ორგანიზმის ნებისმიერი გამონაყოფი. ბიოლოგიური ნიმუშებიდან, ყველაზე დიდი სიხშირით სასამართლო ექსპერტიზის ლაბორატორიებში იკვლევენ სისხლსა და სპერმას, ძირითადად მშრალი ლაქების სახით, თუმცა, დნმ-ის ტესტირების ტექნოლოგია იმდენად მგრძნობიარეა, რომ ხშირად შეუიარაღებელი თვალით ძნელად დასანახი ბიოლოგიური მასალიდან ან უხილავი ლაქიდანაც კი შესაძლებელია ბრალდებულის ან დაზარალებულის გენეტიკური იდენტიფიკაცია. თვით ბირთვული ანუ გენომური დნმ გარემო პირობების მიმართ იმდენად სათუთია,

რომ დეგრადაციას განიცდის და უვარგისია შემდგომი კვლევითი სათვის.

164. რა სახის მასალა (გამონაყოფი) არის ძირითადად დნმ-ის მატარებელი?

დნმ-ის წყაროა: ოფლი, თმა, ქერტლი, კანი, ნერწყვი, სპერმა, ვაგინალური ან რექტალური უჯრედები, შარდი, სისხლი, ქსოვილები.

165. კონკრეტულად რა სახის ნივთებსა და ადგილებშია განთავსებული დნმ-ისათვის საჭირო ინფორმაცია?

დნმ-ის აღება შესაძლებელია შემდეგი სახის მასალიდან (საგნებიდან):

1. ქუდი, ბენდენა, ნილაბი-შიგნითა მხარეს;
2. სათვალე-ცხვირისა და ყურის მხარე;
3. კბილის ჯაგრისი-ღერები;
4. სიგარეტის ფილტრი-პირთან ახლოს შეხების ადგილი;
5. ცხვირსახოცი-ზედაპირი;
6. მარკა, საფოსტო კონვერტი-დასაწებელი ადგილი;
7. ბოთლი-ბოთლის გვერდები, პირი;
8. პრეზერვატივი-შიგნით/გარეთა მხარე;
9. თეთრეული-ზედაპირი;
10. ფრჩხილი-შიგნითა ზედაპირი.

166. რა უნდა გავაკეთოთ იმისათვის, რომ არ დავაბინძუროთ ჩვენი ან სხვა პირის დნმ-ით ნივთიერი მტკიცებულება?

საკუთარი, ან სხვისი დნმ-ით დაბინძურების თავიდან აცილების მიზნით საჭიროა ნივთიერი მტკიცებულებებთან ვიმუშაოთ მხოლოდ ერთჯერადი ხელთათმანებით. გენეტიკური ექსპერტიზისათვის ნიმუშების შეგროვებისას, უნდა მოხდეს ახალი ხელთათმანების გამოყენება, რომელიც უნდა იცვლებოდეს თითოეულ ნივთსა თუ საგანთან ყოველი შეხებისას.

167. რატომ არის სავალდებულო სისხლის, სპერმის ან სხვა სახის სველი ლაქებისა და გამონაყოფების აღება დაუყოვნებლივ?

სისხლის, სპერმის თუ სხვა სახის სველი ლაქები, ორგანიზმის გამონაყოფები, დაობების თავიდან ასაცილებლად, კარგი ვენტილაციის პირობებში, ჰაერზე კარგად უნდა გაშრეს, შეიფუთოს და დაილუქოს. გაშრობის შემდეგ, ნიმუშები უნდა მოთავსდეს ქაღალდის კონვერტებში ან პაკეტებში. პოლიეთილენის და სხვა ჰაერგაუმტარი შესაფუთი მასალის გამოყენება ქსოვილშერჩენილი ძვლების, კუნთებისა და რბილი ქსოვილების ამოღებისას არ შეიძლება. ისინი ამოღებისთანავე უნდა გაიყინოს. რადგან მათში წყლის კონცენტრაციამ, განსაკუთრებით კი ნესტიან გარემოში, შესაძლოა დააჩქაროს დნმ-ის დეგრადაცია და შემდგომი კვლევისათვის იგი უვარგისი გახადოს.

შესაფუთი მასალის გამოყენებისას მაქსიმალურად უნდა მოხდეს ნიმუშის დაცვა დაბინძურებისაგან. რამდენიმე დაულუქავი ნიმუშის ერთ პაკეტში მოთავსებამ, შესაძლოა, ნივთმტკიცებას დაუკარგოს ღირებულება გენეტიკური ექსპერტიზისათვის.

168. იმ შემთხვევაში, თუ ნიმუში ბიოლოგიურ საფრთხეს წარმოადგენს, უსაფრთხოების რა ზომები უნდა იქნეს დაცული ნივთიერი მტკიცებულების ამოღებისას?

ნიმუშებს, რომლებიც შესაძლოა წარმოადგენდნენ ბიოლოგიურ საფრთხეს, პაკეტზე აუცილებლად უნდა მიეთითოს – „**ბიოლოგიურად საშიში მასალა**“, სპეციალური სტიკერის საშუალებით.

იმ შემთხვევაშიც, კი, თუ არსებობს მხოლოდ ვარაუდი, რომ ნიმუში ჰეპატიტის, იმუნოდეფიციტის ვირუსის ან სხვა საშიში ვირუსის მატარებელი შეიძლება იყოს, აუცილებლად უნდა ეცნობოს სამსახურის პასუხისმგებელ პირს.

169. რა საშუალების გამოყენება არ არის ეფექტური ნივთმტკიცების გასაშრობად?

ნივთმტკიცების გასაშრობად არ შეიძლება თმის საშრობი საშუალებების გამოყენება. ასევე მზის სხივების პირდაპირი ზემოქმედება.

170. რა სახის მასალა არ არის ეფექტური გენეტიკური კვლევისათვის?

გენეტიკური კვლევისათვის არ არის ეფექტური-ტყავის მასალა, ასევე ჯინსი, რომელიც შეიცავს საღებავ-დემინს და ყველა ის ბიოლოგიური ნიმუში, რომელიც დაბინძურებულია ნიადაგით.

171. რას ნიშნავს მოკლე ტანდემური განმეორებები?

ისევე, როგორც ყველა ცოცხალ ორგანიზმს, ადამიანსაც გააჩნია ინდივიდუალური ფენოტიპი¹, რაც იმას ნიშნავს, რომ ინდივიდში გამოვლენილი ბიოქიმიური ფიზიოლოგიური და მორფოლოგიური მახასიათებლები განისაზღვრება მისი გენოტიპით² და იმ გარემოებით სადაც ის ექსპრესირებს. ადამიანთა ამ ნიშნების მიხედვით განსხვავებულობა განპირობებულია ინდივიდუალური გენოტიპით, რაც თავისთავად უნიკალურს ხდის მას, გარდა მონოზიგოტური³ ტყუპების შემთხვევისა, სადაც ასეთი ტიპის ტყუპებს ყოველთვის აბსოლუტურად იდენტური გენოტიპი გააჩნიათ და მათი გენეტიკური იდენტიფიკაცია ფაქტობრივად შეუძლებელია, თუმცა ფენოტიპიურად ისინი მეტნაკლებად მაინც განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, ონტოგენეზის⁴ პროცესში სხვადასხვა ეპიგენეტიკური⁵ ფაქტორების კომპლექ-

¹ ფენოტიპი – phainotypus, (ბერძნ. phaino – ვუჩვენებ, ვავლენ, typos – ანაბეჭდი) – ორგანიზმის ყველა გარეგანი და შინაგანი ნიშან-თვისებების ერთობლიობა, რაც ყალიბდება ორგანიზმის ინდივიდუალური განვითარების პერიოდში.

² გენოტიპი – genos – დაბადება, typos – ანაბეჭდი, ნიმუში – ამა თუ იმ ინდივიდისათვის დამახასიათებელი ალელური გენების ერთობლიობა. უფრო ფართო გაგებით გენოტიპი წარმოადგენს მემკვიდრული ფაქტორების ერთობლიობას.

³ მონოზიგოტური – monos – ერთი, ერთიანი, zygotos – შერწყმული, შეერთებული – ერთი კვერცხუჯრედიდან განვითარებული იდენტური ტყუპები.

⁴ ონტოგენეზი – on (ontos) და genesis – „არსებული“ და „წარმოშობა“, „განვითარება“ ორგანიზმის ინდივიდუალური განვითარება მისი ჩასახვიდან სიცოცხლის დასასრულამდე.

⁵ ეპიგენეტიკა – 2005 წელს ესპანელ მეცნიერთა ჯგუფმა გამოაქვეყნა ნაშრომი, რომელიც 3-დან 74 წლამდე ასაკის 160 მონოზიგოტური ტყუპის გამოკვლევის შედეგებს ეხებოდა. მასში განხილული იყო საკითხი, რომელიც უკვე დიდი ხანია ალელვებთ გენეტიკოსებსაც და ექიმებსაც: რატომ არ არიან მონოზიგოტური ტყუპები იდენტურნი. როგორც ცნობილია, მონოზიგოტური ტყუპები ვითარდებიან ერთი კვერცხუჯრედიდან, რომელიც განვითარების ადრეულ სტადიაზე ორ ან მეტ ნაწილად გაიყო და თითოეული მათგანი დამოუკიდებელ ორგანიზმად ჩამოყალიბდა.

მონოზიგოტურ ტყუპისცალებს ასეთივე „ტყუპისცალი“ დნმ-ს მოლეკულები

ქსური ზეგავლენის გამო. ადამიანის ორგანიზმის ნებისმიერი

აქვთ და, აქედან გამომდინარე, გენებსაც ერთსა და იმავეს ატარებენ, ამიტომ აუცილებლად ერთი სქესისანი არიან, ერთი და იგივე სისხლის ჯგუფი აქვთ და ა.შ. მიუხედავად ამისა, მონოზიგოტური ტყუპები მაინც განსხვავდებიან ერთმანეთისგან და ეს განსხვავება ასაკთან ერთად სულ უფრო მკაფიო ხდება. ჩვენ უცნაურად გვეჩვენება, რომ ერთნაირი გენეტიკური კოდის მქონე ადამიანები მრავალი ფიზიკური ნიშან-თვისებით განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან, სხვადასხვანაირად მგრძნობიარენი არიან ერთი და იმავე დაავადების მიმართ, მათი თითის ანაბეჭდები მხოლოდ 92%-ით არის იდენტური და ა.შ. იბადება კითხვა: თუკი ორ ადამიანს დნმ ერთნაირი აქვს, რა წარმოშობს ამ განსხვავებას? ხომ არ არსებობს სხვა მექანიზმი, რომელიც ჩვენი გენების მოქმედებას არეგულირებს? პასუხი ერთმნიშვნელოვანია: დიახ, არსებობს. დნმ და მისი კოდი დღეს ყველას გაუგონია, მაგრამ ეპიგენეტიკური მემკვიდრეობისა და ეპიგენეტიკური კოდის შესახებ ცოტამ თუ იცის. მეცნიერებმა დაადგინეს, რომ მონოზიგოტურ ტყუპებს ერთნაირი დნმ კოდი აქვთ, მაგრამ სხვადასხვანაირია მათი ეპიგენეტიკური კოდი. მისი მოქმედება შეუმჩნეველია ადრეულ ასაკში და შესამჩნევი ხდება ასაკთან ერთად. ეს განსხვავება უფრო თვალშისაცემია, როდესაც მონოზიგოტური ტყუპები ცხოვრობენ ერთმანეთისგან განცალკევებით, სხვადასხვა გარემოში, სხვადასხვა კლიმატურ პირობებში, მისდევენ ცხოვრების სხვადასხვა წესს და ა.შ. როდესაც ცხვარ დოლის კლონი გამოიყვანეს, ბევრმა დაიჯერა, რომ ცხოველთა კლონირება და მათთან ერთად – ადამიანისაც მალე ჩვეულებრივი და მარტივი პროცედურა გახდებოდა, მაგრამ ეს სფერო ძალიან ნელა მიიწევს წინ. აღმოჩნდა, რომ ეპიგენეტიკური კოდის კლონირება უფრო ძნელია, ვიდრე დნმ-ის კოდის, რადგან დნმ-ის კოდი მუდმივი სიდიდეა, ეპიგენეტიკური კი დროთა განმავლობაში იცვლება. ნ წლის დონორი ცხვრის უჯრედის ეპიგენომი მკვეთრად განსხვავდება კვერცხუჯრედის ეპიგენომისგან. კლონირებისას კვერცხუჯრედს მოუხდა დონორი უჯრედის ეპიგენომური კოდის გადახაზვა, გაუქმება და თავიდან გადანერა, ახლად დაპროგრამება. დოლის შემქმნელმა, იან ვილმუტმა ერთ-ერთ ინტერვიუში აღნიშნა: „თუ წარმოვიდგენთ, რამხელა სამუშაოს შესრულება ვაიძულეთ კვერცხუჯრედს, გაკვირვებული დავრჩებით, რომ კლონირება საერთოდ შეეძლებოდა“. ეპიგენეტიკა გენეტიკის დისციპლინაა, რომელიც სულ ახლახან ჩამოყალიბდა დამოუკიდებელ დარგად. ტერმინი „ეპიგენეტიკა“ ინგლისელმა გენეტიკოსმა კონრად უოტინგტონმა ჯერ კიდევ 1947 წელს შექმნა. მანვე მოგვანოდა ამ დისციპლინის კონცეფცია; ადამიანის ორგანიზმის განვითარება ზიგოტიდან ზრდასრულ ასაკამდე და მერეც სხვა არაფერია, თუ არა სხვადასხვა შესაძლებლობისა და განვითარების სხვადასხვა ტრაექტორიაზე მოძრაობა; თუ ორგანიზმმა განვითარების განსაზღვრულ ეტაპზე გარემოდან ან ორგანიზმის შიგნიდან მიიღო ესა თუ ის გენეტიკური თუ არაგენეტიკური სიგნალი, ის გაემართება განვითარების

ამა თუ იმ, ანუ სხვადასხვა ეპიგენეტიკური გზით. სულ ცოტა ხნის წინ მიაჩნდათ, რომ ინდივიდისთვის განმსაზღვრელია დედისეული და მამისეული

უჯრედი თუ ქსოვილი შეიცავს იდენტურ გენეტიკურ მასალას. ინდივიდუალური გენეტიკური უნიკალურობა და ორგანიზმის უჯრედებისა თუ ქსოვილების გენეტიკური ერთგვაროვნება, მოლეკულურ-გენეტიკური ინდივიდუალიზაციის ძირითად კონცეფციას შეადგენს.

172. რატომ არის მნიშვნელოვანი მამაკაცის სასქესო Y ქრომოსომის კვლევა?

ადამიანის 23 წყვილი ქრომოსომიდან⁶, მამაკაცებში ერთ-ერთი Y ქრომოსომაა, რომელსაც მემკვიდრეობით იღებს მამისაგან და

გენების ნაკრები, რომელიც თითოეული ჩვენგანის უჯრედებშია მოთავსებული, ხოლო ცხოვრების წესი, კვება, მავნე ჩვევები, თუნდაც ხასიათი ვერავითარ გავლენას ვერ ახდენს შთამომავლობის გენებზე, მის ჯანმრთელობაზე. ცოტა ხნის წინ კი გაირკვა, რომ ასე არ ყოფილა. მონოზიგოტური ტყუპებისა და ოჯახურ დაავადებათა ისტორიების გულდასმით შესწავლამ ცხადყო, რომ იმაზე, როგორ ცხოვრობდნენ ჩვენი მშობლები და მათი მშობლები, დამოკიდებულია ჩვენი და ჩვენი შვილების და უფრო მეტიც – შვილიშვილების გენთა მოქმედება და ჯანმრთელობა. ახალი დარგი არ უარყოფს გენეტიკის დებულებებს, გენეტიკა ისევ კურირებს გენებს, მაგრამ როგორ მოხდება გენებში ჩანერგილი ინფორმაციის რეალიზება, ამ ამოცანის გადაჭრა ეპიგენეტიკას ევალება. ძალიან მარტივად რომ ვთქვათ, ჩვენი გენები შეიძლება იყოს როგორც აქტიური, „ჩართულ“, ისე არააქტიური, „გამორთულ“ მდგომარეობაში. გენთა ორივე ამ მდგომარეობას განსაზღვრავს მოლეკულური მექანიზმები, რომლებიც არეგულირებს ჩვენს ორგანიზმში არსებული 300 000 გენის მოქმედებას ორგანიზმის სხვადასხვა უჯრედში. სასქესო უჯრედებში ფიქსირებული ეპიგენეტიკური ცვლილებები კი შთამომავლობას გადაეცემა. მოლეკულურ მექანიზმთა ამ ნაკრებს ეპიგენომსაც უწოდებენ, რომ დნმ გენომისგან განასხვავონ. ბევრი ეპიგენეტიკურად განპირობებული ცვლილება ისეთი მდგრადია (ანუ გადადის თაობიდან თაობაში), რომ ძნელია, ჩვეულებრივი დნმ-ს მუტაციისგან განასხვავო, ამიტომ ინგლისელმა გერონტოლოგმა რობინ ჰოლიდიმ მათ ასაღწერად ტერმინი ეპიმუტაცია შემოგვთავაზა. აღსანიშნავია, რომ 1999 წელს სტარტი აიღო ახალმა საერთაშორისო პროექტმა – ადამიანის ეპიგენომის შესწავლამ. ამ პროექტს ვადა არ აქვს – ეპიგენეტიკა და ეპიგენომი მუდმივად ცვალებადია. რომელია უფრო მნიშვნელოვანი იმ ფაქტორებიდან, რომლებიც ეპიგენეტიკურ ცვლილებებს იწვევს? მნიშვნელოვანია ყველა ის ფაქტორი, რომელიც კი მოქმედებს განვითარების „მგრძნობიარე“ ეტაპებზე.

⁶ ქრომოსომა – [ბერძ. chrōma ფერი, საღებავი და soma სხეული] – (ბიოლ.). უჯრედის ბირთვის ის ნაწილი, რომელიც იღებება და ყველაზე უფრო მკაფიოდ ჩანს უჯრედის გაყოფის დროს.

თავად მხოლოდ ვაჟიშვილს გადასცემს. აღნიშნულ ქრომოსომას დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სასამართლო ექსპერტიზაში, რადგან ეს ის ქრომოსომაა, რომელიც მხოლოდ მამაკაცებში გვხვდება და სქესობრივი ძალადობისას, როდესაც ქალის დნმ გაცილებით ჭარბობს და მთლიანად ფარავს მამაკაცის გენეტიკურ პროფილს და აუტოსომური ქრომოსომებით კვლევა დიდ შედეგს არ იძლევა, მამაკაცის იდენტიფიკაციის საშუალებას იძლევა. იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ Y ქრომოსომა თაობიდან თაობაში ერთი ოჯახის მამაკაცებს და მათ მამრობითი სქესის შთამომავლობას, უცვლელად გადაეცემა, Y ქრომოსომის კვლევა საუკეთესო გამოსავალია მამის ხაზით ნათესაობის დასადგენად როგორც ახლო, ისე შორეული ნათესავების შემთხვევაში. გვარის დადგენის, მამის ხაზით გენეტიკური ხისა და გენეოლოგიის შესწავლის თვალსაზრისით, მამაკაცის სასქესო ქრომოსომის კვლევა ერთ-ერთი ღირებული მეთოდია ნათესაობის განსაზღვრისათვის.

173. რა არის მიტოქონდრიული დნმ?

ადამიანის გენომში, ბირთვულ გენომთან ერთად, არსებობს ადამიანის გენომის საკმაოდ მცირე, მაგრამ მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილი, რომელიც უჯრედის ორგანელაში – მიტოქონდრიაში⁷, მიტოქონდრიული დნმ-ის სახით, ციტოპლაზმაშია⁸

⁷ მიტოქონდრია – (mitos „ძაფი“, qondrion „მარცვალი“) – წაგრძელებული ფორმის წარმონაქმნები. ფორმა და ზომა განსხვავებულია. ისინი შეიძლება ჩხირისებრი და ოვალური ფორმის იყოს. მათი რაოდენობა დამოკიდებულია უჯრედის ფუნქციურ აქტივობაზე. სუნთქვის პროცესი მიტოქონდრიაში მიმდინარეობს. მიტოქონდრიის გარსი ორი მემბრანისგან შედგება. სივრცე შიგნითა მემბრანის შიგნით ამოვსებულია თხევადი ნივთიერებით – მატრიქსით. შიგნითა მემბრანასა და მატრიქსში მოთავსებულია ფერმენტები, რომლებიც ორგანულ ნივთიერებებს წვავენ. იგი შემოსაზღვრულია ორმაგი მემბრანით. მის შიგნით მოთავსებულია რიბოსომები, დნმ-ს რამდენიმე მოლეკულა და რნმ. შიგა მემბრანაში ჩაშენებულია ფერმენტები, რომლის მეშვეობითაც ხდება ორგანიზმისთვის აუცილებელი ენერგიის წარმოქმნა.

⁸ ციტოპლაზმა – ანუ უჯრედის შიგთავსი ნახევრად თხევადი უჯრედშიდა გარემოა, რომელშიც განლაგებულია ორგანოიდები: გლუვი და მარცვლოვანი ენდოპლაზმური ბადე, მიტოქონდრია, გოლჯის კომპლექსი, ლიზოსომები, რიბოსომები, უჯრედის ცენტრი. ციტოპლაზმისაგან ისინი გამოყოფილია პლაზმური

მოთავსებული. მიტოქონდრიული რგოლის ფორმის ქრომოსომა ატარებს მთელ რიგ უჩვეულო თვისებებს, რაც მას ადამიანის გენომის დანარჩენი ნაწილიდან გამოარჩევს. მიტოქონდრიული დნმ სულ რაღაც 37 გენს შეიცავს, მაგრამ, მიუხედავად ამ სიმცირისა, აღმოჩენილია დაავადებათა გამომწვევი 100-ზე მეტი მუტაცია, რომლებიც გენეტიკური სტრუქტურის ცვალებადობას უკავშირდება. მიტოქონდრიული დნმ-ის გამოყენების შედეგია რუსეთის სამეფო ოჯახის, რომანოვების ოჯახის წევრთა იდენტიფიკაცია, რომელიც წლების განმავლობაში მეცნიერთა კვლევის საგანს წარმოადგენდა.

174. შესაძლებელია თუ არა ადამიანის ნაშთის, დნმ-ის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია?

ადამიანის ნაშთის, დნმ-ის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი გამოკვლევაა. ვინაიდან, ადამიანის დნმ არის უნიკალური და ადამიანის სიცოცხლისა თუ გარდაცვალების შემდეგ უცვლელი რჩება. იმ შემთხვევაში, თუ მოძიებული იქნება ბიოლოგიური მასალა, რომელიც ადამიანის მიერ გარდაცვალებამდეა დატოვებული ისეთ ნივთებზე, როგორიცაა კბილის ჯვარისი, სავარცხელი, წვერის საპარსი მოწყობილობა და სხვა, შესაძლებელია გენეტიკური პროფილით ადამიანის პირდაპირი იდენტიფიკაცია.

175. როგორ უნდა მოხდეს დნმ-ისათვის აღებული საკვლევი მასალის შეფუთვა, მარკირება და დალუქვა?

პაკეტი ითვლება დალუქულად, თუ შეუძლებელია მისგან ნივთმტკიცების ამოღება ლუქის დაუზიანებლად. დაუშვებელია პოლიეთილენის ელვასაკეტიანი პაკეტებისა და სტეპლერის დასაღუქად გამოყენება. დასაშვებია შემდეგი სახის შესაფუთი მასალის გამოყენება:

მემბრანის მსგავსი მემბრანით. ციტოპლაზმა მრავალრიცხოვანი ცილოვანი ძაფებით არის დასერილი, რომლებიც “ჩოჩხის” ფუნქციას ასრულებს და უნარჩუნებს უჯრედს შედარებით მუდმივ ფორმას. ციტოპლაზმაში მიმდინარეობს ნივთიერებათა ცვლის პროცესი. იგი აერთიანებს ყველა ორგანოიდს, უზრუნველყოფს მათ ურთიერთქმედებას.

ა. ქალღმრთელის პაკეტი; ბ. მუყაოს მყარი ყუთი; გ. პოლიეთილენის პაკეტი; დ. მეტალის, პლასტმასის ან შუშის კონტეინერი.

176. რა სახის ინფორმაცია უნდა განთავსდეს ნივთიერი მტკიცებულების დასაღუპ პაკეტზე?

პირი, რომელიც დაღუპავს ნივთიერ მტკიცებულებას ვალდებულია, მასზე მიანიშნოს საკუთარი სახელი, გვარი ან საიდენტიფიკაციო მონაცემი.

პაკეტზე დატანილი უნდა იყოს შემდეგი ინფორმაცია: ა. დაწესებულების დასახელება; ბ. საქმის ნომერი; გ. ნივთის ნომერი; დ. თარიღი; ე. გამომძიებლის საიდენტიფიკაციო მონაცემები.

177. სისხლის სამართლის საქმეზე მოპოვებული ნივთიერი მტკიცებულების ამოღების შემთხვევაში რა სახის ინფორმაცია უნდა იყოს მითითებული პაკეტზე?

პაკეტზე დატანილი უნდა იყოს შემდეგი სახის დამატებითი ინფორმაცია:

- ა. სად იქნა საგანი აღმოჩენილი;
- ბ. აღმოჩენის დრო და ადგილი;
- გ. ვინ აღმოაჩინა საგანი;
- დ. საგნის აღწერილობა.

სისხლისა და შარდის ნიმუშის შემთხვევაში, პაკეტზე დატანილი უნდა იყოს დამატებითი ინფორმაცია:

- ა. იმ პირის სახელი და გვარი, ვისგანაც აღებულ იქნა ნიმუში;
- ბ. ნიმუშის აღების დრო და ადგილი;
- გ. ნიმუშის ამღები პირი;
- დ. დამსწრე პირების ვინაობა.

178. შეიძლება თუ არა ნივთმტკიცებულების დაბრუნება გამომძიებლის ან ექსპერტიზის დამკვეთი პირისათვის?

გამომძიებლის ან ექსპერტიზის დამკვეთი პირის მიერ ბიოლოგიური ექსპერტიზისათვის ჩაბარებული ყველა გაუხარჯავი ნივთმტკიცება დაუბრუნდება შემტანს – ექსპერტიზის დასრულებისა და ლაბორატორიის საცავში მოკლევადიანი შენახვის შემდეგ.

179. როგორ უნდა მოხდეს ცოცხალი პირისაგან თხიერი სისხლის აღება და ვის მიერ?

ცოცხალი პირისაგან თხიერი სისხლი აღებული უნდა იყოს კვალიფიციური სამედიცინო პერსონალის მიერ. სისხლი აღებული უნდა იქნეს **EDTA**-ს შემცველ (სასურველია), ორ სინჯარაში, თითოეულ 2 მლ ოდენობით. თითოეულ სინჯარაზე უნდა მიეთითოს ალების თარიღი, დრო, პაციენტის გვარი, ალების ადგილი, ამლების გვარი, საქმის ნომერი და პირობითი კოდი. სისხლის ნიმუში უნდა მოთავსდეს მაცივარში ან საყინულეში და ლაბორატორიაში გადაგზავნილ უნდა იქნეს უმოკლეს ვადაში.

180. რა თავისებურებაა დამახასიათებელი შემთხვევის ადგილიდან თხიერი სისხლის აღებისათვის?

თხიერი სისხლის ნიმუშები აღებულ უნდა იქნეს სტერილური ერთჯერადი შპრიცით ან ერთჯერადი პიპეტით და გადატანილი იქნეს სუფთა სინჯარაში. სისხლის კოლტი შესაძლებელია გადატანილი იქნეს სტერილურ სინჯარაში სპეციალური სუფთა წკირით. სუფთა ბამბა, შეიძლება გაიჟღინთოს თხიერი სისხლით ან კოლტით. ნიმუშზე უნდა მიეთითოს საქმის ნომერი, თარიღი, დრო, ადგილი და იმ პირის გვარი ვისგანაც მოხდა ნიმუშის აღება. სისხლის თხიერი ნიმუშები, შესაბამისი ანტი-კოაგულანტის დამატების შემდეგ, შენახულ უნდა იქნეს მაცივარში და ლაბორატორიაში გადაგზავნილ იქნეს უმოკლეს ვადაში ან, ანტი-კოაგულანტის არარსებობის შემთხვევაში, შენახულ უნდა იქნეს საყინულეში, ან ლაბორატორიაში გადაგზავნილ იქნეს დაუყოვნებლივ.

181. იმ შემთხვევაში თუ სისხლის კვალი დარჩენილია თოვლზე ან წყალში როგორ უნდა მოვახდინოთ მისი აღება?

თოვლზე ან წყალში ნანახი თხიერი სისხლის ნიმუშები, დაუყოვნებლივ უნდა იქნეს აღებული, მისი შემდგომი განზავების თავიდან ასაცილებლად. ნიმუშები უნდა მოგროვდეს სტერილურ ჭურჭელში ან კონტეინერში დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად. ნიმუში დაუყოვნებლივ უნდა გაიყინოს. იმ შემთხვევაში, თუ გაყინვა შეუძლებელია, ნიმუში დაუყოვნებლივ უნდა

გადაიგზავნოს გენეტიკურ ექსპერტიზაზე.

182. როგორ პირობებში არ უნდა შევინახოთ სველი ნივთმტკიცება?

სველი ნივთმტკიცება უნდა მოთავსდეს სუფთა ადგილას და გაშრეს კარგად განიავებულ ოთახში, მზის სხივების პირდაპირი მოქმედებისაგან დაცულ პირობებში. მცირე ზომის ნივთები სისხლის სველი ლაქებით, კარგად უნდა გაშრეს და მხოლოდ ამის შემდეგ შეიფუთოს და დაილუქოს. თუ დიდი ზომის ნივთია, რომლის გადაადგილება, გადატანა ლაბორატორიაში შეუძლებელია, უნდა მოხდეს მასზე არსებული სისხლის კვალის ამოღება სუფთა ბამბის დახმარებით, გაშრეს, შემდგომ მოთავსდეს ქაღალდის პაკეტში და გაუკეთდეს შესაბამისი მარკირება. სველი ნივთის პოლიეთილენის ან ჰაერგაუმტარ მასალაში ან კონტეინერში შენახვა დაუშვებელია. ვინაიდან, ინვესტს ნივთმტკიცების დატენიანებას, დაობებას, ბაქტერიების გამრავლებას, რაც ნიმუშს, გენეტიკური კვლევისათვის ყოვლად უვარგისს ხდის.

183. სისხლის მშრალი ლაქების უძრავი საგნებიდან აღებისათვის რა სახის თავისებურება არის დამახასიათებელი?

იმ შემთხვევაში, თუ ნივთის წარმოდგენა, რომელზეც მშრალი სისხლის კვალია, ვერ ხერხდება, ლანცეტით ან დანით ლაქა მთლიანად უნდა იყოს ამოღებული ან ჩამოფხეკილი სტერილურ სუფთა ქაღალდზე, რომელიც უნდა დაიკეცოს ოთხად, ჩაიდოს კონვერტში და დაილუქოს. იმ შემთხვევაში, თუ დიდი ზომის ნივთიდან მშრალი სისხლის ლაქის მთლიანად ამოღება ან ჩამოფხეკა ვერ ხერხდება, შეიძლება მომზადდეს სტერილურ წყალში დასველებული ბამბის ან სპეციალური ჩხირით გაკეთებული ანანმენდი. იგი უნდა გაშრეს, მოთავსდეს ქაღალდის პაკეტში და დაილუქოს. იმ შემთხვევაში, თუ ადგილი აქვს სისხლის მშრალი ლაქების არსებობას ხალიჩაზე, რბილ ავეჯზე, შალითაზე, შესაძლოა საკვლევი უბანი სუფთა მაკრატლით ამოიჭრას.

184. როგორ ხდება სპერმის კვალის ფიქსირება?

სპერმის ნიმუშის დოკუმენტირება უნდა მოხდეს ჩანანერებით,

ფოტოგრაფირებით, ვიდეო გადაღებით.

185. როგორ უნდა მოვახდინოთ შემთხვევის ადგილზე ნაპოვნი თხიერი სპერმის ნიმუშის აღება?

სუფთა სტერილურ სინჯარაში თხიერი სპერმის გადასატანად, გამოიყენება ერთჯერადი შპრიცი ან პიპეტი. სინჯარაზე უნდა მოინიშნოს საქმისა და ნიმუშის ნომერი, თარიღი, დრო, ადგილი და ნიმუშის ამღების ვინაობა. ნიმუში უნდა მოთავსდეს მაცივარში და ლაბორატორიაში გაიგზავნოს უმოკლეს ვადაში. ნიმუში ასევე შესაძლებელია გადატანილ იქნეს სუფთა ბამბაზე. ბამბა უნდა გაშრეს ჰაერზე, შეიფუთოს, დაილუქოს და მოინიშნოს დადგენილი წესით.

186. რა თავისებურება ახასიათებს სპერმის ლაქების აღებას არა-აბსორბირებული ზედაპირიდან?

არააბსორბირებული ზედაპირი აქვს, მაგალითად: იატაკს, სამზარეულოს ფილებსა და რკინის ზედაპირებს. ლაქის აფხეკა უნდა მოხდეს სუფთა სკალპელით, სუფთა ქაღალდზე. ქაღალდი უნდა დაიკეცოს მჭიდროდ. სკალპელი უნდა გასუფთავდეს ყოველი გამოყენების წინ, დაბინძურების თავიდან ასაცილებლად. ქაღალდი უნდა მოთავსდეს მუყაოს კონტეინერში. თითოეული კონტეინერი უნდა დაილუქოს და მოინიშნოს დადგენილი წესით.

187. რამდენად მნიშვნელოვანია სქესობრივი ძალადობის მსხვერპლის სხეულიდან სპერმის ნიმუშის აღება და შესაძლებელია თუ არა მისი დახმარებით მოძალადის იდენტიფიკაცია?

სქესობრივი ძალადობის მსხვერპლის შემოწმება ხდება სამედიცინო დანესებულებაში. სამედიცინო შემოწმებისას, ნიმუშები აღებულ უნდა იქნეს დადგენილი პროცედურების გამოყენებით. თითოეული ნიმუში ცალ-ცალკე უნდა შეიფუთოს, დაილუქოს და მოინიშნოს დადგენილი წესით. ნიმუშები ლაბორატორიაში უნდა გადაიგზავნოს უმოკლეს დროში, რათა დროულად მოხდეს დამნაშავის იდენტიფიცირება – მამაკაცის სასქესო Y ქრომოსომის საშუალებით.

188. რა ინფორმაციის მატარებელია ადამიანის ორგანო ქსოვილი, ძვალი და როგორ უნდა მოხდეს მისი ამოღება?

თითოეული ნიმუში ცალ-ცალკე უნდა იქნეს აღწერილი ჩანაწერებში, მოხდეს მათი დოკუმენტირება ფოტოგადაღების, ჩანახატების ან ვიდეო-გადაღების გზით. ამ ტიპის მასალა შესაძლებელია აღებულ იქნეს სუფთა პინცეტით. თითოეული ნიმუში უნდა მოთავსდეს სუფთა კონტეინერში, საფიქსაციო საშუალებების დამატების გარეშე. თითოეული კონტეინერი უნდა დაილუქოს, მოინიშნოს დადგენილი წესით, და მოთავსდეს მაცივარში. ნიმუში ლაბორატორიაში უნდა გაიგზავნოს უმოკლეს დროში.

189. აქტუალურია თუ არა შარდის, ნერწყვისა და სხეულის სხვა სითხეების აღება – გამოკვლევა და როგორ უნდა მოვახდინოთ მისი ამოღება?

აღნიშნული ნიმუშების ამოღება აქტუალურია, თუმცა სპეციფიკურ მიდგომას საჭიროებს. თხიერი შარდი ან ნერწყვი უმოკლეს დროში გადატანილ უნდა იქნეს სუფთა სტერილურ კონტეინერში. მასალა უნდა მოთავსდეს მაცივარში და უმოკლეს დროში გადაიგზავნოს ლაბორატორიაში.

190. სად და როგორ უნდა მოხდეს შემთხვევის ადგილზე დარჩენილი თმის ღერების აღმოჩენა – ამოღება?

თმის ნიმუშები შესაძლებელია აღებულ იქნეს სუფთა პინცეტით. თმის ნიმუშების თითოეული ჯგუფი ცალკე უნდა იქნას შეფუთული, ფუთა უნდა დაილუქოს და მოინიშნოს დადგენილი წესით. საჭიროა სიფრთხილე ისეთ ნიმუშებთან, როდესაც თმა შერეულია ქსოვილთან, სისხლთან ან სხეულის სხვა სითხეებთან. ასეთ შემთხვევაში თითოეული ნიმუშის ცალკე ამოღება უნდა მოხდეს.

191. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს დნმ ანალიზის ჩატარების ეტაპზე?

დნმ ანალიზის ჩატარების ეტაპზე შესაძლებელია შემდეგი სახის კითხვები დავუსვათ ექსპერტს:

1. არის თუ არა ნივთმტკიცებაზე დატოვებული კვალი ბიოლოგიური წარმოშობის (მიეკუთვნება სისხლს, ნერწყვს, სპერმას, ოფლს, თმას, ძვალს, რბილ ქსოვილს)?
2. რომელ სახეობას მიეკუთვნება ბიოლოგიური წარმოშობის ობიექტი (ადამიანს, ცხოველს, ფრინველს)?
3. რომელ ჯგუფს, რეზუსს, ტიპს მიეკუთვნება საკვლევ ობიექტზე არსებული სისხლი?
4. არის თუ არა ნაცხში/სხეულზე/ტანსაცმელზე სპერმატოზოიდები და ეკუთვნის თუ არა კონკრეტულ პიროვნებას (პიროვნების/პიროვნებების მითითებით)?
5. ეკუთვნის თუ არა ბიოლოგიური მასალა კონკრეტულ ადამიანს (პიროვნების/პიროვნებების მითითებით)?
6. არის თუ არა ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი პიროვნება ბავშვის/პიროვნების ბიოლოგიური მამა/დედა?
7. არის თუ არა პიროვნება მუცლადმყოფი ნაყოფის ბიოლოგიური მამა?
8. გამოსაკვლევად წარმოდგენილი გვამური მასალა (ძვლები, კუნთი, თმა) ეკუთვნის თუ არა პიროვნების ბიოლოგიურ მამას/დედას/მვილს/ მამის ხაზით ნათესავს)?

თავი IX

გატეხის იარაღები

192. რას შეისწავლის გატეხის იარაღების კვალი და სად შეიძლება მისი აღმოჩენა?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისას, სხვადასხვა კატეგორიის დანაშაულის შემთხვევაში, ხშირად გვხვდება გატეხის იარაღების კვალი (ყველაზე ხშირად, საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის შემთხვევაში).

დაზიანებული საგნის ზედაპირზე აღმოჩენილი ასეთი სახის კვალი დაფიქსირებული და გამოკვლეული უნდა იყოს კვალის წარმომქმნელი ხელსაწყოს დადგენის მიზნით. ასეთი კვალი შეიძლება აღმოჩენილი იქნეს სხვადასხვა მასალაზე: ხეზე, ლითონზე, თაბაშირზე, საღებავზე.

193. რა სახის ნიშნებია დამახასიათებელი გატეხის იარაღების კვალისათვის?

გატეხის იარაღების მიერ დატოვებულ კვალს ახასიათებს ორი ძირითადი ნიშანი:

1. კვალი, რომელზედაც აღბეჭდილია ხელსაწყოს ფორმა და ზომა. ასეთი სახის კვალის არსებობის შემთხვევაში ადვილია ხელსაწყოს ტიპის დადგენა;
2. კვალი, რომელზედაც ჩანს უფორმო, უსწორმასწორო ნაკანრები, ძნელად ამოსაცნობი მახასიათებლები, ნაკბილარები. აღნიშნული სახის კვალის აღმოჩენის შემთხვევაში გაცილებით რთულია გატეხის იარაღების იდენტიფიცირება. წარმოქმნის ფორმის მიხედვით გატეხის იარაღების კვალი შეიძლება იყოს: **ჩაღრმავებული** (მოცულობითი); **ზედაპირული**; **სტატიკური** და **დინამიკური** სახის.

194. რა გარემოებების დადგენა ხდება გატეხის იარაღებზე დარჩენილი კვალის მიხედვით?

გატეხის იარაღებზე დარჩენილი კვალის მიხედვით შეიძლება დადგინდეს დანაშაულის ჩადენის გარემოება, ჯგუფური კუთ-

ვნილება და მოხდეს გატეხის იარაღის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია.

195. რა გარემოებების დადგენა არის შესაძლებელი გატეხის იარაღის კვალის მიხედვით?

გატეხის იარაღების კვალის მიხედვით შეიძლება ვიმსჯელოთ პიროვნების ფიზიკურ შესაძლებლობაზე, მის პროფესიულ ჩვევებზე, პირთა რაოდენობაზე, წინააღობის გადალახვისა და შეღწევის ხერხებზე. ასევე კონკრეტულ გატეხის იარაღზე და ხელსაწყოზე რომელიც გამოყენებული იყო დანაშაულის ჩადენის დროს.

196. როგორ ხდება გატეხის იარაღებისა და ხელსაწყოების კვალთა დაყოფა მათი წარმოშობის მექანიზმისა და მექანიკური ზემოქმედების მიხედვით?

კრიმინალისტიკაში მიღებულია გატეხის იარაღთა და ხელსაწყოთა კვალის დაყოფა მათი წარმოშობის მექანიზმისა და მექანიკური ზემოქმედების მიხედვით. კერძოდ:

1. დანოლის, დარტყმის და განევის კვალი.
2. სრიალის, გაცურებისა და ხახუნის კვალი.

197. ზემოქმედების რა ხერხები განაპირობებს სხვადასხვა კატეგორიის კვალის წარმოშობას ?

დანოლის, დარტყმის და განევის კვალი წარმოიშობა ხელის, ფეხის ან მკვრივი საგნის დარტყმით, რომლის შედეგადაც სრულად აღიბეჭდება კვალის დამტოვებელი საშუალების ზომა, ფორმა, ნაკანრები და ა.შ. მათ საფუძველზე შესაძლებელია კვალის დამტოვებელი ობიექტის მხოლოდ ჯგუფური და არა ინდივიდუალური კუთვნილების დადგენა. სრიალის, გაცურების და ხახუნის კვალი წარმოიშობა წინააღობის ზედაპირზე გატეხის იარაღთა მოძრაობის შედეგად. ამ სახის კვალთან ხშირად გვაქვს საქმე იმ შემთხვევაში, როდესაც მორგებული გასაღები გამოყენებული. სრიალის, გაცურების და ხახუნის კვალი წარმოიშობა სხვადასხვა ხელსაწყოების გამოყენებით: ნაჯახი, დანა, მაკრატელი, ალმასი, მინა და ა.შ. მათი ზემოქმედების შედეგად

წარმოშობილი კვალი კრიმინალისტიკური თვალსაზრისით ძალზე საინტერესოა. ამიტომ იმისათვის, რომ ექსპერტმა მოახდინოს იდენტიფიკაცია აუცილებელია აღნიშნული ხელსაწყოებით ექსპერიმენტული ნიმუშების მიღება, რაც ხელს შეუწყობს კვალის მიხედვით გატეხის იარაღის იდენტიფიკაციას.

198. როგორ ხდება გატეხის იარაღების კვალთა აღმოჩენა-ამოღება, ფიქსაცია?

როდესაც კვალი დარჩენილია ლითონზე, თავდაპირველად იფარება ზეთის თხელი ფენით დაჟანგვის თავიდან აცილების მიზნით. როგორც წესი – კვალის აღმოჩენა-ამოღების მიზნით გამოიყენება საგამოძიებო ჩემოდანი და მასში მოთავსებული ისეთი საშუალებები, როგორიცაა: თაბაშირი, პლასტილინი და სხვა სახის აღჭურვილობა, რომელთა გამოყენებამაც შეიძლება გამოიწვიოს აღნიშნული ნივთიერებების გადატანა-მიწებება აღნიშნულ კვალზე. სწორედ ამიტომ, კვალის ზეთის ან ცხიმოვანი ნივთიერებით სათანადოდ დამუშავება თავიდან აგვაცილებს აღნიშნულ პრობლემას. იმ შემთხვევაში, როდესაც ნივთის ტრანსპორტირება მისი დიდი მოცულობის გამო შეუძლებელია, მიზანშეწონილია გატეხის იარაღთა კვალის დასამუშავებლად და ფიქსაციისათვის გამოყენებულ იქნეს, ასევე, სხვა საშუალებებიც. მაგ: მიკროსილი ან/და სხვა პოლიმერები.

199. რომელი საერთაშორისო ორგანიზაცია იკვლევს გატეხის იარაღების სპეციფიკას და გვთავაზობს იარაღის კვალთა დადგენის ფაზებს?

აშშ-ში არსებობს ორგანიზაცია – **AFTE (ASSOCIATION FIRE-ARMS TOOLMARKS EXAMINER)** რომელიც იკვლევს გატეხის იარაღთა სპეციფიკას და გვთავაზობს გატეხის იარაღთა კვალის დადგენის შემდეგ ფაზებს:

1. ინფორმაციის მოპოვება დანაშაულის პროცესში გამოყენებული ხელსაწყოების გამოყენებისა და მოხმარების შესახებ;
2. იმავე ტიპის 10 ხელსაწყოზე ექსპერიმენტის ჩატარება, კლასის საერთო მახასიათებლებისა და ნიშნების გამორკვევის მიზნით;

3. აღმოჩენილ ხელსაწყოზე მიკროსკოპული გამოკვლევის ჩატარება ამ კონკრეტული ხელსაწყოს მორფოლოგიური და ინდივიდუალური მახასიათებლების გამორკვევის მიზნით;
4. აღმოჩენილი მეტალის ნივთის მიკროსკოპული ანალიზი – შემოწმების მიზნით;
5. მიკროსკოპული შედარებითი ანალიზი, აღმოჩენილ საგანსა და იდენტურ საგნებზე გამოსაკვლევ სელსაწყოს ტესტირების შედეგის შედარების მიზნით.

200. გატეხის იარაღთა და ხელსაწყოთა გამოკვლევისას რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს?

კითხვები შეიძლება იყოს შემდეგი სახის:

1. ამოღებული იარაღით არის თუ არა დატოვებული კვალი შემთხვევის ადგილზე?
2. რომელ სახეს მიეკუთვნება იარაღი, რომლითაც მოხდა დაზიანება?
3. რომელი მხრიდან არის დაზიანებული კარი?
4. რა დრო არის სავარაუდოდ საკმარისი, კარის გასაღებად?
5. დაკეტილი იყო თუ არა მოცემული საკეტი?
6. რა ხერხითაა გაღებული საკეტი?
7. მორგებული გასაღებით არის თუ არა კარი გაღებული?
8. კონკრეტულად რომელი ხელსაწყო იყო გამოყენებული ბოქლომის ან საკეტის გასაღებად?

თავი X

სატრანსპორტო საშუალებათა კვალი

201. რა მიზანი აქვს სატრანსპორტო საშუალებათა კვალის შესწავლას?

სატრანსპორტო საშუალებათა კვალის შესწავლა მნიშვნელოვანია დანაშაულის გახსნისა და მასთან დაკავშირებული მექანიზმების ახსნის თვალსაზრისით.

202. რომელი საშუალებები მიეკუთვნება სატრანსპორტო საშუალებებს?

სატრანსპორტო საშუალებებს მიეკუთვნება: საჰაერო, რკინიგზის ტრანსპორტი, ასევე ზღვის და მდინარეების სატრანსპორტო საშუალებები, სხვადასხვა სახისა და დანიშნულების ავტომანქანები: მოტოციკლები, კომბაინები, ტრაქტორები, ველოსიპედები. გარდა ზემოთ ჩამოთვლილისა – სატრანსპორტო საშუალებებს მიეკუთვნება ისეთი საშუალებებიც, სადაც გამწევ ძალას წარმოადგენს, ცხოველი (ცხენი, ვირი, აქლემი, ირემი, ძაღლი, ხარი და ა.შ.) თხილამურები, ციგა და ა.შ.

203. რაზე შეიძლება დარჩეს სატრანსპორტო საშუალების კვალი და რა სახის შეიძლება იყოს იგი?

სატრანსპორტო საშუალებათა კვალი შესაძლებელია დარჩეს გზებსა და ნიადაგზე, საგანზე, რომელსაც დაეჯახა სატრანსპორტო საშუალება, ასევე ადამიანზე, გვამზე, ტანისამოსზე და ა.შ.

სატრანსპორტო საშუალებების კვალისა და მისი წამოშობის მექანიზმის შესწავლის საფუძველზე შეიძლება დადგინდეს დანაშაულებრივი შემთხვევის კონკრეტული გარემოება. სატრანსპორტო საშუალების სახეობა და მისი გადაადგილების მიმართულება, სიჩქარე, სატრანსპორტო საშუალებათა ურთიერთგანლაგება საგზაო შემთხვევის დროს – მათი დაჯახების ადგილი და ა.შ. ასევე, შესაძლებელია განისაზღვროს სატრანსპორტო საშუალების ჯგუფური კუთვნილება, კერძოდ იგი არის:

სამგზავრო, საბარგო, მსუბუქი თუ სპეციალური დანიშნულების მანქანა. ასევე დადგინდეს ინდივიდუალური და საქარხნო ნიშნები, რაც საშუალებას გვაძლევს დავადგინოთ კონკრეტული სატრანსპორტო საშუალება, რომელიც უშუალოდ არის დაკავშირებული საგზაო თუ სხვა დანაშაულებრივ შემთხვევასთან (საბურავების დეფექტები, რომლებიც წარმოიშვა ექსპლუატაციის შედეგად, მათი ადგილმდებარეობა და ზომები. საბურავის გაჭრის კვალი და ა.შ.)

204. რა სპეციფიკური თავისებურებით ხასიათდება შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ავტო-საგზაო შემთხვევის დროს?

აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე გადაუდებელ ხასიათს ატარებს **შემთხვევის ადგილის დათვალიერება**. პირველი, ყველაზე არსებითი, შემთხვევის ადგილის დადგენა და დაცვაა, რათა არ დაიკარგოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი მტკიცებულებები. ასევე მნიშვნელოვანია ფიქსაციის სწრაფად განხორციელება, რათა არ მოხდეს დათვალიერების თანმიმდევრობის დარღვევა და მოძრაობის შეჩერება, ვინაიდან, ხშირ შემთხვევაში ავტო-საგზაო შემთხვევის დროს ავტომანქანები გზის სავალ ნაწილზე არიან განთავსებულნი, რაც იწვევს საცობების შექმნას და ა.შ. ასევე მნიშვნელოვანია ისეთი პრინციპების დაცვა, როგორიც სისწრაფე და ოპერატიულობაა, ვინაიდან, ავტოსაგზაო შემთხვევის დროს პოლიციის მისვლამდე ხშირ შემთხვევაში ხდება შემთხვევის ადგილზე არსებული სიტუაციის არსებითად შეცვლა. ადგილზე არსებული ნაწილების, ავტომანქანის თუ ადამიანების გადაადგილება, რაც არსებითად ცვლის არსებულ სურათს. შემდგომ კი მის გამო საქმის სრულფასოვნად გამოძიება და დანაშაულის გახსნაც უფრო რთული ხდება, ვინაიდან, ვეღარ ხერხდება შემთხვევის სრული სურათის აღდგენა. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი სატრანსპორტო საშუალების კვალისა და სხვა მახასიათებლების ფიქსაცია ხდება – ოქმის, ფოტოგადაღებისა და სქემის საშუალებით⁹.

⁹ ამ ეტაპზე, მხოლოდ სისხლის სამართლის საქმეებზე ხდება სქემის შედგენა.

205. რა გარემოებები უნდა იყოს ასახული შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ოქმში და თანდართულ სქემაზე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე აუცილებელია ოქმისა და სქემის საშუალებით დაფიქსირება, რომელშიც დაწვრილებით აისახება შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ყველა სახის კვალი და ნებისმიერი სხვა ინფორმაცია.

ეს ინფორმაციაა:

- ა. გზის ზედაპირის ტიპი, რომელზედაც აღმოჩნდა კვალი;
- ბ. გზის სავალი ნაწილის სიგანე;
- გ. ტროტუარის, გვერდულის სიგანე;
- დ. გზის მოხვევის რადიუსი;
- ე. აღმართის ან დაღმართის დახრილობა გრადუსებში ან პროცენტებში;
- ვ. უსაფრთხოების კუნძულის ფორმა და ზომა;
- ზ. გზის მიღმა არსებული ბარიერები;
- თ. გზის საფარზე არსებული მონიშვნები;
- ი. საგზაო ნიშნები და
- კ. საგზაო შუქნიშნები;
- ლ. აღმოჩენილ კვალთა სახეები, მათი განთავსების ადგილი;
- მ. სატრანსპორტო საშუალების მოძრაობის მიმართულება.

206. რა გარემოებების ახსნაში გვეხმარება შემთხვევის ადგილის ფოტოგადაღება?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს მნიშვნელოვანია ასევე, ფიქსაციის ისეთი საშუალების გამოყენება, როგორც ფოტოგადაღებაა, ვინაიდან, იგი გვეხმარება საგზაო მდგომარეობისა და მძღოლის მოქმედების განსაზღვრაში. ფოტოგადაღება ხდება როგორც წესი ავტომობილის მოძრაობის მიმართულებით. რეკომენდებულია სწორხაზოვანი პანორამული ფოტოგადაღების გამოყენება. ხოლო, იმ ადგილის გადასაღებად, სადაც უშუალოდ კვალია ასახული, უმჯობესია მასშტაბური ფოტოგადაღების გამოყენება. შემთხვევის ადგილზე ასევე უნდა დაფიქსირდეს ყველა არსებული უძრავი ობიექტი, რაც გვაძლევს შესაძლებლობას დავაკავშიროთ კონკრეტული შემთხვევის ადგილი გზის სავალი ნაწილის მიღმა განლაგებულ ობი-

ექტებთან. შემდგომი ეტაპი კი, შემთხვევის ადგილზე არსებული ობიექტების ფიქსირება, დანომვრა და ფოტოგადაღებაა. ეს კი შეიძლება იყოს: ადამიანზე გადავლის შემთხვევაში, დაზარალებულის კვალიანი ტანსაცმლის, ხოლო შემდგომ უშუალოდ კვალის ფოტოგადაღება – მასშტაბურ სახაზავთან ერთად. ასევე, ფიქსაციას ექვემდებარება: დამუხრუჭების კვალი, მოცურების კვალი, ადგილზე არსებული სხვადასხვა სახის კვალი, როგორიცაა საღებავები, სითხეები, ავტომანქანის დეტალები და ა.შ.

207. როგორ უნდა მოვახდინოთ ავტომობილის ინტერიერის ფოტოფიქსაცია?

ფოტოგადაღება უნდა დავიწყოთ მძღოლის მხრიდან, დაახლოებით 1,8 მეტრის მოშორებით. მანქანას ირგვლივ უნდა გადავუღოთ ფოტოები. საჭიროა თითოეული კარის გამოღება თანმიმდევრულად და ისე დაფიქსირება. თანმიმდევრობის განსაზღვრა ხდება შემდეგი სახით: შორი ხედის ფოტო მძღოლის მხარეს; შორი ხედის ფოტო მძღოლის უკანა მხარეს; შორი ხედის ფოტო საბარგულზე და ა.შ.

208. სატრანსპორტო საშუალების კვალისა და მისი წარმოშობის მექანიზმის შესწავლის საფუძველზე რა გარემოებების დადგენაა შესაძლებელი?

სატრანსპორტო საშუალების კვალისა და მისი წარმოშობის მექანიზმის შესწავლის საფუძველზე შეიძლება დადგინდეს დანაშაულებრივი შემთხვევის კონკრეტული გარემოება. სატრანსპორტო საშუალების სახეობა და მისი გადაადგილების მიმართულება, სიჩქარე, სატრანსპორტო საშუალებათა ურთიერთგანლაგება საგზაო შემთხვევის დროს მათი დაჯახების ადგილი. ასევე განისაზღვრება სატრანსპორტო საშუალებათა ჯგუფური კუთვნილება, როგორიცაა: საბარგო, სამგზავრო, მსუბუქი, სპეციალური დანიშნულების, სატრანსპორტო საშუალება, რომელიც უშუალო კავშირშია ავტო-საგზაო შემთხვევასთან და ა.შ.

209. რა ინფორმაციის მატარებელია საბურავი?

ჩვეულებრივ, ავტომატურად იყიდება ოთხი ერთნაირი საბურავის კომპლექტი. თუმცა, შეიძლება დროის ფაქტორისა თუ სხვა რაიმე მიზეზით (ავტოსაგზაო შემთხვევა, ცვეთა და ა.შ.) ერთი, ან რამდენიმე საბურავის ჩანაცვლება მოხდეს სხვა საბურავებით, რომელიც ყოველთვის შეიძლება არ შეესაბამებოდეს პირველ კომპლექტს – ფასის, პიროვნული მოსაზრებებისა თუ ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით. სრულიად შესაძლებელია, რომ ავტომობილის ოთხივე საბურავი, ზემოაღნიშნულის შესაბამისად, სხვადასხვა იყოს.

საბურავის ძირითადი მახასიათებელია პროტექტორის ნახატი. იგი შეიძლება იყოს პარალელური, ან გადამკვეთი ღრმა ნახატები. პროტექტორზე ახლოდან დაკვირვებისას, ზოგ ადგილას შესაძლოა შეიმჩნეოდეს **ცვეთის კვალი**.

210. რა არის DOT ნომერი?

DOT ნომერი – კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ელემენტია DOT ნომერი. ორი რიცხვი (ასოები, ან ასოები და ციფრები) DOT პრეფიქსის შემდეგ, მწარმოებელისა და წარმოების ადგილის სიმბოლოა, DOT ნომრის ბოლო ოთხი ციფრი წარმოების თარიღს აღნიშნავს. 2000 წლის 1 იანვრის შემდეგ წარმოებულ საბურავებს ოთხი ნომერი აქვს, 1999 წელს, ამაზე ადრე წარმოებულ საბურავებს კი – სამი. მაგალითად 2001 წლის ოცდამეხუთე კვირაში წარმოებული საბურავის DOT ნომრის ბოლო ოთხი ციფრი იქნება 2501; 1999 წლის ოცდამეხუთე კვირაში წარმოებულის კი – 259.

211. როგორ ხდება საბურავებს შორის მანძილის დადგენა?

საბურავებს შორის მანძილი იზომება ერთი საბურავის ცენტრიდან მეორე საბურავის ცენტრამდე. ჩვეულებრივ, უფრო მნიშვნელოვანია უკანა საბურავებს შორის მანძილი, ორი მარტივი მიზეზის გამო:

1. როდესაც ავტომობილი პირდაპირ მიდის, ბუნებრივია, რომ უკანა საბურავების კვალი, წინა საბურავების კვალს ფარავს;
2. თუ ავტომობილი ტრიალდება, მაშინ წინა საბურავებს შორის მანძილი მცირდება, უკანა საბურავებს შორის მანძილი კი უც-

ვლელი რჩება.

მანძილის გაზომვა კვალის პერპენდიკულარულად უნდა მოხდეს, ნაწილობრივი კვალის შემთხვევაში კი, შედეგის მისაღებად, შესაძლებელია გაიზომოს გარე ნაწილი, საბურავის სიგანის გამოკლებით, შიდა ნაწილი, საბურავის სიგანის დამატებით, ან გარე და შიდა წერტილები.

მანძილის ამგვარად გამოთვლის შემდეგ, შესაძლოა განხორციელდეს მისი მოძიება მონაცემთა ბაზაში, რომელიც წარმოადგენს სავარაუდოდ შესადარებელი ავტომობილების სიას.

212. რას წარმოადგენს მობრუნების დიამეტრი?

მობრუნების დიამეტრი ესაა იმ წრის დიამეტრი, რომელსაც ავტომობილის წინა საბურავები ქმნიან მობრუნებისას. საერთოდ, პატარა მანქანების მობრუნების დიამეტრი, დიდ მანქანებთან შედარებით, უფრო პატარაა. მობრუნების დიამეტრის გამოთვლა ხორციელდება ორ, X და Y წერტილს შორის, რომელიც არსებული წინა საბურავის კვალის უკიდურეს გარე წრეზე მდებარეობს და მანძილი (A) კვალის უკიდურეს წერტილსა და X და Y წერტილებს შუა მდებარე წერტილს შორის. ძირითადად, ავტომობილები, მოსახვევში შესვლისას ზრდიან მობრუნების კუთხის გრადუსს, მოსახვევიდან გამოსვლისას მისი შემცირების მიზნით, ამიტომ უნდა გავითვალისწინოთ, რომ მობრუნების გრადუსი ყოველთვის მინიმალური არ არის, სავარაუდოა, რომ შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი დიამეტრის ზომა აუცილებლად მინიმალურ ზომას არ წარმოადგენს და მისი ზომა შეიძლება გამოყენებული იყოს იმ ავტომობილების გამოსარიცხად, რომელთა მობრუნების კუთხეც არასოდეს იქნება იმ ზომის, მისივე მონაცემებიდან გამომდინარე.

213. როგორ უნდა მოვახდინოთ სატრანსპორტო საშუალების კვალის ამოღება?

მოცულობითი კვალის აღმოჩენის შემთხვევაში, მომდევნო ეტაპი მისი გადატანაა შესაბამისი საშუალებებით. საერთოდ, ეს ყოველთვის მნიშვნელოვანი დეტალია, რადგან არსებობს ელემენტები, რომელთა დაფიქსირებაც არ ხდება ფოტოგადაღების სა-

შუალებით. ეს მეთოდი განსაკუთრებით ეფექტურია, საბურავის ნატურალური ზომის დადგენის პროცესში. ამ თვალსაზრისით, ფოტო და კვალის ამოღება თაბაშირის საშუალებით ერთმანეთის ალტერნატივა არაა, ამიტომ აუცილებელია ფიქსაციის ორივე საშუალების გამოყენება შემთხვევის ადგილას. ტვიფარი მზადდება თაბაშირის საშუალებით. თაბაშირით უნდა ამოვიღოთ საბურავის ერთი სრული ბრუნის ტვიფარი. ამისათვის მასის მომზადება ძალიან მარტივია: ფხვნილი ერევა განსაზღვრული რაოდენობის წყალში (ძირითადად 1:4 შეფარდებით) და ხდება მათი შერევა იქამდე ვიდრე არ მიიღება პასტელის, მსგავსი მასა. ჩასხმამდე უნდა მოხდეს იმ ზონების დაფიქსირება სადაც საჭიროა მასის ჩასხმა, ამგვარად თავიდან ავიცილებთ მასის არასაჭირო ადგილებში განთხევას. უკვე მიღებული მასიდან დამზადებულ ტვიფარს კი უკეთდება შესაბამისი წარწერა მითითებით, თუ სად იქნა ამოღებული აღნიშნული კვალი. ასევე აღინიშნება მისი ნომერი და მიმართულება.

214. სატრანსპორტო საშუალებათა კვალის გამოკვლევის რომელი მეთოდებია ცნობილი?

სატრანსპორტო საშუალებათა კვალის გამოკვლევის სხვადასხვა მეთოდი არსებობს, რომელთაგან აღსანიშნავია: მარკირების, ვაზელინის, წებოვანი ქაღალდის გამოყენების მეთოდები.

მარკირება: გულისხმობს შავი მელნით შეღებილ ზედაპირზე საბურავის გადატარებას; შემდეგ კი საბურავს გადაატარებენ თეთრ ქაღალდზე, რომელზედაც გადაიტანება ნაკვალევი;

ვაზელინი: გულისხმობს საბურავის დაფარვას გარკვეული რაოდენობის ვაზელინით და შემდეგ მარკირების მეთოდის განხორციელებას; კვალის გამოსაკვეთად, გამოიყენება მაგნიტური დაქტილოსკოპიური ფხვნილი, რათა უფრო ადვილად მოხდეს ფხვნილის ნაწილაკების მოშორება.

წებოვანი ქაღალდის გამოყენება: ზოგიერთ შემთხვევაში, საკმარისია საბურავის თეთრ წებოვან ქაღალდზე გადატარება. ასეთ შემთხვევაში, საბურავი ტოვებს თვით მასზე არსებული ჭუჭყის კვალს; რასაკვირველია, ეს მეთოდი, წინა ორ მეთოდთან შედარებით, არასრულყოფილად უზრუნველყოფს დეტალური ინ-

ფორმაციის მოწოდებას.

ნებისმიერი მეთოდის გამოყენების შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია „ექსპერიმენტული“ საბურავის ინდივიდუალური ნიშნებისა და მოძრაობის მიმართულების დადგენა.

215. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს ავტოსაგზაო შემთხვევის გამოძიების ეტაპზე?

ექსპერტის წინაშე შეიძლება დაისვას შემდეგი სახის კითხვები:

- 1.** სატრანსპორტო საშუალებების ერთმანეთთან შეჯახების დროს:
 - 1.1. რა კუთხით არიან შეჯახებული სატრანსპორტო საშუალებები?
 - 1.2. სად მოხდა შეჯახება?
 - 1.3. როგორ იყვნენ გზის სავალ ნაწილზე განლაგებული ერთმანეთის მიმართ ავტომობილები შეჯახებამდე?
 - 1.4. როგორია საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის მექანიზმი?
 - 1.5. რომელი სატრანსპორტო საშუალების მძღოლი სარგებლობდა გავლის უპირატესობით?
 - 1.6. როდის შეიქმნა საფრთხე მძღოლისათვის? შეეძლო თუ არა მძღოლს შეჯახების თავიდან აცილება?
- 2.** ქვეითად მოსიარულეზე ან ველოსიპედისტზე დაჯახებისას:
 - 2.1. რა სიჩქარით მოძრაობდა ავტომობილი, თუ შემთხვევის ადგილზე დამუხრუჭებით დატოვა X მეტრი სიგრძის კვალი, ავტომობილის წინა (უკანა) თვლებამდე?
 - 2.2. ტექნიკური თვალსაზრისით, გამოძიებით დადგენილ ვითარებაში, შეეძლო თუ არა მძღოლს თავიდან აეცილებინა ქვეითად მოსიარულეზე დაჯახება?
 - 2.3. როგორ უნდა ემოქმედა „საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების შესახებ“ კანონის თანახმად ავტომობილის მძღოლს, შექმნილ ვითარებაში?
 - 2.4. შეესაბამება თუ არა მძღოლის ჩვენება როგორც ეს დადგენილებაში (განჩინებაშია) ნაჩვენები, მომხდარი საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის ფაბულას?
- 3.** მოძრავი სატრანსპორტო საშუალებიდან მგზავრთა გადმოვარდნის შემთხვევაში:

- 3.1. იყო თუ არა მოწყობილი სატრანსპორტო საშუალება მგზავრთა გადასაყვანად?
- 3.2. როგორია მგზავრთა გადაყვანის წესი; აღნიშნული სატრანსპორტო საშუალებით?
- 3.3. მძღოლის მიერ აღწერილ ვითარებაში შეიძლებოდა თუ არა მგზავრის გადმოვარდნა?
4. ბუქსირების დროს მომხდარი საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევები:
 - 4.1. როგორია ბუქსირების წესი?
 - 4.2. ჰქონდათ თუ არა მძღოლებს მოცემული საბუქსირე საშუალებით მოძრაობის უფლება?
 - 4.3. რამ გამოიწვია საგზა-სატრანსპორტო შემთხვევა?
 - 4.4. არის თუ არა ტექნიკურად მიზეზობრივ კავშირში ბუქსირების წესის დარღვევა მომხდარ შემთხვევასთან?
 - 4.5. როგორ უნდა ემოქმედა მძღოლს მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში?
 - 4.6. კონკრეტულ ვითარებაში მძღოლს ჰქონდა თუ არა მგზავრთა გადაყვანის უფლება?
5. ნივთმტკიცებად წარმოდგენილი დეტალების გამოკვლევა:
 - 5.1. არის თუ არა ნივთმტკიცებად წარმოდგენილი დეტალი ტექნიკურად გამართული?
 - 5.2. თუ დეტალი არ არის ტექნიკურად გამართული, რამ გამოიწვია მისი დაზიანება?
 - 5.3. როდის წარმოიშვა ტექნიკური უნესივრობა, ექსპლუატაციის პროცესში თუ რაიმე საგნის ზემოქმედებით?
 - 5.4. აღნიშნული დეტალის დაზიანების შემთხვევაში შეეძლო თუ არა მძღოლს საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევის თავიდან აცილება?
 - 5.5. თუ წარმოდგენილი ნივთმტკიცება დაზიანებულია, შეეძლო თუ არა მისი აღმოჩენა მძღოლს ექსპლუატაციის დაწყებამდე ან ექსპლუატაციის პროცესში?

216. არსებობს თუ არა მონაცემთა ბაზა სადაც თავმოყრილია ინფორმაცია საბურავების ზომებისა და პროტექტორის ნახატის შესახებ?

მონაცემთა ბაზის პრობლემა ძალიან ბევრ ქვეყანაში არსებობს, მათ შორის საქართველოშიც, თუმცა მაგ: ამერიკის შეერთებულ შტატებში, არსებობს მრავალი ისეთი საშუალება, რომელიც მნიშვნელოვან დახმარებას წარმოადგენს საბურავის ზომებისა და პროტექტორის ნახატის კვლევის პროცესში. მოკლედ დავახასიათოთ რამდენიმე მათგანი:

საბურავების კორპორაციის სახელმძღვანელო (Tire Guides, Inc) დაარსდა 1950 წელს. ესაა პუბლიკაციების სერია, საბურავების მარკისა და პროტექტორის ნახატის შესახებ. დღესდღეობით უკვე არსებობს აღნიშნულის ელექტრონული ვერსია. ამათგან მნიშვნელოვანია:

დამცავი მოწყობილობების დიზაინის სახელმძღვანელო (Tread Design Guides), რომელიც ქვეყნდება წელიწადში ერთხელ და შეიცავს საბურავის პროტექტორის ნახატის ათასობით ფოტოს, რომლებიც დაყოფილია სხვადასხვა კატეგორიებად (სამგზავრო, მოტო, სამეურნეო და ა. შ) და მარკებად. ეს არის მწარმოებელი სფეროს გზამკვლევი, ამას გარდა იგი შესანიშნავი დამხმარეა შესაბამისი საგამოძიებო ორგანოებისა და ექსპერტთათვის, კონკრეტული კვალის დამტოვებელი, საბურავის მარკისა და ტიპოლოგიის ძიების პროცესში.

მწარმოებელი ფირმების საბურავების კატალოგი (Who makers it and where tire directory) მოიცავს ინფორმაციას ადგილობრივი, თუ უცხოური საბურავების მარკების შესახებ, მათი მწარმოებელი/შემომტანი ფირმის საკონტაქტო ტელეფონის ნომრებს, მისამართებს, თითოეული მათგანის შესატყვის აბრევიატურას რომლებიც, **DOT** ნომრის ნაწილია.

ორიგინალი დანადგარების მწარმოებელი-საბურავის ზომის სახელმძღვანელო (OEM Tire Size Guide) პირველად 1996 წელს გამოქვეყნდა და აერთიანებს ინფორმაციას ახალი წარმოებული ავტომობილის საბურავების თავდაპირველი კომპლექტის შესახებ, იქნება ეს მარკა, ზომები, თუ სხვა მახასიათებლები. ყოველი გამოცემა აღწერს მიმდინარე წლისა და წინა ათი წლის მონაცემებს. ამ გამოცემის ერთ-ერთი განყოფილება კი აქვეყნებს სიას წლების მიხედვით, რომელსაც თან აქვს დართული იმ საბურავების სია ზომების შესახებ, რომლის კომპლექტითაც

გაიყიდა ახალი ავტომობილი.

ჯატო დინამიკა (Tire Print _ Jato Dynamics) შეიქმნა მონაცემთა ბაზის ვებ-გვერდი, რომელიც დანაშაულის ჩადენის დროს გამოყენებული ავტომობილების პოვნას უზრუნველყოფს საბურავის ზომების მიხედვით.

ევროპაში არსებობს Tire Print-ის მსგავსი მონაცემთა ბაზა. ერთი მონაცემთა ბაზა ბელგიაშია, რომელიც შეიცავს ინფორმაციას: საბურავის ზომების, მანქანის მოდელების, კარის ნომრების შესახებ.

კიდევ ერთი ბაზა არის – „Tire Global Information“ – იმ კომპანიის მონაცემების გზამკვლევი, რომელიც აწარმოებს საბურავებს აზიური და ევროპული ბაზრისათვის.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია „SICAR’S TreadMate“, რომელიც ქმნის საბურავების საერთაშორისო მონაცემთა ბაზას. იგი შეიცავს 5000-ზე მეტი დასახელების საბურავის შესახებ მონაცემს, რომელიც 2002 წლიდან იქნა გამოშვებული (მათ რიცხვს მიეკუთვნება: აშშ, ევროპა, აზია). ყოველი ჩანაწერი შეიცავს ინფორმაციას საბურავის მარკის, მოდელის, ხელმისაწვდომობის შესახებ, მწარმოებელი ქვეყნის, ბაზარზე გაშვების თარიღისა და ბაზრიდან ამოღების თარიღის ჩათვლით. პროგრამაში შედის იმ მწარმოებელთა ჯგუფებიც, რომლებიც ერთსა და იმავე მოდელს აწარმოებენ. ეს ყველაფერი მთელი იმ სავარაუდო საბურავების ბაზის განხილვის საშუალებას იძლევა, რომელსაც შეეძლო ამგვარი კვალის დატოვება და მიიღება ინფორმაცია იმ გარემოების შესახებაც, თუ რამდენად გავრცელებულია ეს მოდელი. პროგრამის განახლება ყოველწლიურად ხდება.

თავი XI

თმის კვალი (ადამიანის თმა და მისი ტიპები)

217. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი ადამიანის თმის აგებულებისა და თმის ზრდის პროცესისათვის?

თმა ადამიანის სხეულზე მრავლად გვხვდება. თითოეული ტიპის თმას თავისი დამახასიათებელი ნიშნები გააჩნია. თეორიულად ნებისმიერი თმით არის შესაძლებელი ადამიანის იდენტიფიკაცია. თუმცა კრიმინალისტიკაში უმეტესად თავის მიდამოებიდან მიღებული თმის ექსპერტიზა ტარდება.

თმა ზრდის პროცესში პერიოდულად გადის ორ ფაზას ანაგენს (ზრდის) და ტელოგენს (დასვენების). მათი დადგენა შესაძლებელია მიკროსკოპული დაკვირვების მეშვეობით. ტელოგენის პროცესში თმა ხშირად ცვივა, ამ თავისებურების გამო იგი ხშირად ხდება ექსპერტიზის ჩატარების ობიექტი. როდესაც თმა მიაღწევს ტელოგენების ფაზას, ბაქტერიები თმის ფუძის ქვეშ იწყებენ ახალი თმის წარმოქმნას ანაგენის ფაზაში. თმის ასეთი სახით ცვენა არ არის რეგიონულად სისტემატიზირებული.

ადამიანის თმის ზრდის სრული ფაზა **1000** დღეს შეადგენს, მას შემდეგ ადამიანის თმების **10%** მუდმივი ტელოგენის ფაზაშია. რაც შეეხება მის აგებულებას, თუ თმას წარმოვიდგენთ როგორც ფანქარს მას აქვს გარე ფენა, ხოლო მედულა კი შიგთავსი. ამ უკანასკნელის დიამეტრით, ექსპერტი იკვლევს თუ ვის ეკუთვნის იგი, ადამიანს თუ ცხოველს. ადამიანში მედულას დიამეტრის დამოკიდებულება მთლიანი თმის დიამეტრზე **1/3** არ აღემატება.

218. რა სახის თმა არსებობს და რამდენად არის შესაძლებელი მათი საშუალებით პიროვნების იდენტიფიკაცია?

ადამიანის თმის მიკროსკოპული ანალიზის შედეგად, მისი ზომის, ფორმის პიგმენტაციის ხარისხით და სხვა მონაცემებით შესაძლებელია დადგინდეს თუ სხეულის რომელი მონაკვეთიდანაა იგი.

შემთხვევის ადგილზე შეიძლება აღმოჩენილი იქნეს: თავის თმები, ბოქვენის თმები, სახის თმები, კიდურის თმები, თუმცა, ყველაზე ინფორმატიული თავის თმებია და შესაბამისად პიროვნების იდენტიფიკაცია, მხოლოდ მისი დახმარებით ხდება.

219. შესაძლებელია თუ არა თმის მიხედვით პიროვნების ასაკისა და სქესის დადგენა?

თმების მიკროსკოპული ანალიზით შეუძლებელია პიროვნების ასაკის ზუსტი დადგენა. დეტალური ანალიზით შეიძლება ობიექტის მხოლოდ ასაკობრივი ჯგუფებისათვის მიკუთვნება.

ასევე პრობლემატურია სქესის დადგენაც (იმ შემთხვევისაგან განსხვავებით, როდესაც თმაზე დნმ-ის ანალიზის ჩასატარებლად საკმარისი ინფორმაციაა დარჩენილი).

დაკვირვების შედეგად შესაძლებელია იმ გარემოებების დადგენა, აღნიშნული თმა ხელოვნური ზემოქმედების შედეგადაა დარჩენილი შემთხვევის ადგილზე, თუ ბუნებრივი ცვენის შედეგად. ასევე ადვილი დასადგენია თმის საღებავის შემადგენლობისა და მისი გამოყენების თარიღის დადგენაც.

ყოველივე ზემოაღნიშნული გარემოებების სწორად და მიზანმიმართულად გამოკვლევა კი განაპირობებს სწორი ოპერატიულ-სამძებრო თუ საგამოძიებო მოქმედებების განხორციელებას. გამოძიების სწორად დაგეგმვას, ვერსიების აგება-შემოწმებას, რაც თავისთავად უწყობს ხელს დანაშაულის გახსნასა და საქმეზე არსებული ფაქტობრივი გარემოებების დადგენას.

220. თმის აღმოჩენის შემთხვევაში რა გარემოებების დადგენა არის საჭირო და რა სახის კითხვებს დაუუსვავთ ექსპერტს?

თმის აღმოჩენისას საჭიროა განისაზღვროს:

- ა. საკვლევი ობიექტი თმა არის, ბალანი თუ ქიმიური ბოჭკო;
- ბ. თუ თმა არის, სხეულის რომელი მიდამოდან;
- გ. ამოვარდნილია თუ ამოგლეჯილია;
- დ. რომელი იარაღით არის თმები მოცილებული;
- ე. თმები შეღებილია, გაუფერულებული თუ დახვეული;
- ვ. აღინიშნება თუ არა მექანიკური ან თერმული ზემოქმედება;

- ზ. არის თუ არა დაავადებული;
- თ. როგორია მისი სქესობრივი კუთვნილება;
- ი. ეკუთვნის თუ არა იგი კონკრეტულ პიროვნებას;

თავი XII

ცხოველის ფეხის კვალი, მიკროობიექტები, სუნის კვალი

221. რა თავისებურებებით ხასიათდება ცხოველის ფეხის კვალი და როგორ მოვახდინოთ მათი იდენტიფიკაცია?

სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების ეტაპზე ტრასოლოგიური კვლევის საგანი შეიძლება გახდეს სხვადასხვა სახის ობიექტი, რომელთა აღმოჩენას, ფიქსირებასა და გამოკვლევას შეუძლია ხელი შეუწყოს დანაშაულის გამოძიებასა და საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენას. პრაქტიკაში გხვდება ცხოველის ფეხის კვალი, სუნის კვალი და ა.შ.

ცხოველის ფეხის კვალი – შემთხვევის ადგილზე შეიძლება დაგვხვდეს, რამდენიმე ფაქტორიდან გამომდინარე. **1.** როდესაც ცხოველი სატრანსპორტო საშუალებათა გამწვევი ძალაა და **2.** როდესაც ადგილი აქვს ცხოველის ქურდობას.

ცხოველის ფეხის კვალი, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა კვალი შეიძლება იყოს როგორც ზედაპირული ისე მოცულობითი. ცხოველის ფეხის კვალზე დაკვირვებით შესაძლებელია მივიღოთ ინფორმაცია ცხოველის სახეობაზე, მიმართულებაზე, კვალის ბილიკსა და სიგანეზე.

შემთხვევის ადგილზე ცხოველის ფეხის აღმოჩენის, ამოღებისა და შემდგომი კვლევის ეტაპზე ასევე შესაძლებელია ვიმსჯელოთ იმ ინდივიდუალურ მახასიათებლებზეც როგორიცაა ჩლიქის ან ნალის თავისებურება, დაზიანება, დეფორმაცია და ა.შ. რომელიც საბოლოო ჯამში გვაძლევს კონკრეტული ცხოველის იდენტიფიცირების საშუალებას.

222. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს ცხოველის კვალის გამოკვლევისას?

შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ცხოველის კვალის შემთხვევაში ექსპერტს შეიძლება დავუსვათ შემდეგი სახის კითხვები: ა. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ცხოველის კვალი ხომ არ

არის დატოვებული შესაბამისი ცხოველის მიერ?
ბ. ვარგისია თუ არა იგი გამოკვლევისათვის?
გ. რომელი ცხოველის მიერაა დატოვებული კვალი?

223. რა არის მიკროკვალი და მიკრონაწილაკი და რა თავისებურებებით ხასიათდება მიკრონაწილაკების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა?

მიკროკვალი და მიკრონაწილაკები, ადამიანის სხეულზე თუ სხვადასხვა საგანზე, შესაძლებელია დარჩეს შეხების, გადაადგილების და ა.შ. შედეგად.

მიკრონაწილაკი ეწოდება მყარ მატერიალურ სხეულს, რომლის ზომა არ აღემატება 1 მმ-ს, ხოლო **მიკროკვალი** არის სხვადასხვა სითხის შედეგად დატოვებული კვალი, რომლის წონა არ აღემატება 1 მგ-ს.

მიკრონაწილაკების (ეს შეიძლება იყოს ცემენტის ნაწილაკები, კვების პროდუქტების ნაწილაკები და ა.შ.) გადატანა მარტივად ხდება ერთი ობიექტიდან მეორეზე, მაგალითად, ბრალდებულის ტანისამოსიდან დაზარალებულის ტანისამოსზე, ან რომელიმე ობიექტზე. მათი ამოღება ხდება წებოვანი ლენტის საშუალებით, სპეციალური მტვერსასრუტის ან სხვა სახის საშუალებით. ყველა ობიექტი, რომელზედაც არის აღმოჩენილი მიკრონაწილაკები ამოღებული და შეფუთული უნდა იყოს იმ სახით რა სახითაც არის იგი აღმოჩენილი. არ შეიძლება ნივთის დაკეტვა, გახსნა და ა.შ. ნივთის პოლიეთილენის პაკეტში განთავსებამდე რეკომენდებულია ქაღალდში გადახვევა და ისე ჩადება, რათა არ მოხდეს პოლიეთილენის პაკეტის კედლებზე მიკრონაწილაკების მიწებება. თუმცა, არ შეიძლება ქაღალდის პაკეტში მაგალითად, სველი ობიექტის განთავსება, ვინაიდან იგი გამოიწვევს ასევე ქაღალდის დასველებას და მათზე არსებული თავისებურებების გადატანას.

რაც შეეხება მიკროკვალს, ეს შეიძლება იყოს ადამიანის სხეულის გამონაყოფი. მაგალითად, სისხლი, ნერწყვი, სპერმა და ა.შ. ან სხვა სახის სითხე, რომელიც შემთხვევის ადგილზე შეიძლება იქნეს აღმოჩენილი. როგორც წესი სითხით შეიძლება იყო გაჟღერებული ტანისამოსი, ან სხვა სახის ზედაპირი, რომლის

ამოღებაც მთლიანად უნდა მოხდეს (თუ ეს შესაძლებელია). სხვა შემთხვევაში კი უნდა განხორციელდეს ანაწმენდის გაკეთება სპეციალური საშუალების დახმარებით (ტამპონი და ა.შ.). საკონტროლო ანაწმენდის გაკეთება უნდა მოხდეს იმ ადგილის მახლობლადაც სადაც კონკრეტული სითხე იყო დასხმული (მაგ., იმ შემთხვევაში, როდესაც სისხლია დაღვრილი თოვლზე, უნდა მოხდეს როგორც სისხლიანი თოვლის ამოღება, ისე სუფთა თოვლის ამოღებაც).

224. რა არის სუნი და რა ჰქვია სწავლებას სუნის შესახებ?

სუნის კვალის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება დანაშაულის გამოძიების ეტაპზე. სუნის კვალს შეისწავლის კრიმინალისტიკური ოდოროლოგია (ოდოროლოგია – ლათ. **odor** – სუნი, ბერძნ. **logos** – მოძღვრებას ნიშნავს. ანუ, მეცნიერებას სუნის შესახებ). აღნიშნულიდან გამომდინარე კი, შეიძლება დავასკვნათ, რომ კრიმინალისტიკური ოდოროლოგია არის კრიმინალისტიკური ტექნიკის ნაწილი, რომელიც წარმოადგენს სამეცნიერო კვლევის იმ სისტემას, რომელიც შეისწავლის, სუნის მატარებელი ობიექტის მიერ გარკვეულ ზედაპირზე სუნის წარმოშობის კანონზომიერებას, ასევე, მისი აღმოჩენისა და ამოღების თავისებურებებს, დანაშაულის გამოძიებისა და გახსნის უზრუნველყოფის მიზნით.

225. რა თვისებები ახასიათებს სუნს?

სუნს ახასიათებს ისეთი თვისებები როგორიცაა: აქროლადობა, გაბნევადობა, მუდმივი გამოყოფის უნარი, დაყოფადობა, დინამიურობა, ხსნადობა, ადსორბციულობა, შედარებითი სტაბილურობა.

ა. აქროლადობა – სუნის მქონე ნივთიერებაში შემავალი მოლეკულების უნარი გადაადგილდეს ჰაერის ნაკადში, რაც ხელს უწყობს სუნის გავრცელებას.

ბ. დისპერსიულობა – სუნის მოლეკულების უნარი ნაწილაკებად დაშლის შედეგად გადაადგილდეს გარემოში.

გ. დიფუზია – პროცესი რომელსაც მოლეკულები ქაოსურად გადაადგილების შედეგად შეიღწევა სხვადასხვა მატერიაში,

თუმცა ამის შედეგად არ კარგავს თავის თვისებებს.

დ. მუდმივი გამოყოფის უნარი – სუნის მქონე ნივთიერების უნარი უწყვეტად აორთქლდეს მისი წყაროდან.

ე. ადსორბციულობა – მყარი ნივთიერების ზედაპირის მიერ აირადი ნივთიერების შთანთქმის პროცესი. მშთანთქმელ ნივთიერებას ადსორბენტი ეწოდება, ხოლო შთანთქმულს ადსორბატი.

ვ. შედარებითი სტაბილურობა – სუნის მოლეკულების ქიმიური სტრუქტურის უცვლელობა გარემოში.

226. ვინ და როდის დანერგა პრაქტიკაში სუნის კვალის ამოღება აქტივირებული ნახშირით?

ცნობილმა ქართველმა მეცნიერმა ოთარ გვახარიამ 90-იან წლებში, პრაქტიკაში დანერგა სუნის კვალის ამოღება აქტივირებული ნახშირით, რომელიც დააპატენტა. აღნიშნული მეთოდი აქტიურად გამოიყენება პრაქტიკაში.

227. იდენტიფიკაციის რა საშუალებები არსებობს ადამიანის სუნის დასადგენად?

როგორც ცნობილია ყოველი ადამიანი თავისი დამახასიათებელი ნივთიერი შემადგენლობიდან გამომდინარე ერთმანეთისაგან განსხვავებულია, ამიტომ ერთიმეორისაგან განსხვავებულ სუნსაც გამოყოფს, რომელიც გვაძლევს საშუალებას ძაღლის, ან აქტივირებული ნახშირის საშუალებით მოვახდინოთ პიროვნების დაძებნა, იდენტიფიკაცია.

თითოეული სახის კვლევის მეთოდის გამოყენება კვალის სპეციფიკიდან გამომდინარე ძაღზე მნიშვნელოვანია. მაგალითად, ბლანდჰაუდების ჯიშის ძაღლების გამოყენება დამნაშავეების წინააღმდეგ ჯერ კიდევ შუა საუკუნეებში დაიწყო. პოლიციამ კი იგი პირველად შოტლანდიაში 1816 წლის 8 თებერვალს გამოიყენა, როდესაც აბერდინის საგრაფოში, პოლიციელმა მალკპოლმ გილესმა ბულტერიერის ჯიშის ძაღლი წაიყვანა ჩასაფრებაში, რათა აღეკვეთა კონტრაბანდული ვისკის გადატანა. შემდგომ ეტაპზე კი დაიწყო ძაღლის ინტენსიურად გამოყენება სხვადასხვა მიმართულებით, დაიხვეწა მათი წვრთნისა და გამ-

ოყენების მეთოდები. დღესდღეობით ძალის გამოყენება ხდება არამხოლოდ ადამიანის დასაძებნად, არამედ ნარკოტიკების და ა.შ.

228. სად შეიძლება დარჩეს ადამიანის სუნი და რა ხერხები არსებობს მის ამოსაღებად?

ადამიანის სუნი კარგად რჩება სხვადასხვა საგანზე: ფეხსაცმელი, ქუდი, შალის ქსოვილი, თოვლი, სველი ნიადაგი (შესაბამისად სუნის მატარებელი ობიექტებია: ადამიანის ოფლი, სისხლი, თმა, პირადი ნივთები და სხვადასხვა საგნები). მაგრამ მათგან გასხვავებით მოასფალტებული ადგილი და ლითონის ნაწარმი შედარებით ცუდად ინარჩუნებს სუნის კვალს.

სუნის ამოღების რამდენიმე ხერხი არსებობს. მათ შორის შეიძლება გამოვყოთ ერთი მეთოდი. კერძოდ: იმ ადგილას სადაც შესაძლებელია აღმოჩენილი იქნეს ადამიანის სუნის კვალი, მოათავსებენ აქტივირებულ ნახშირს, რომელიც იყრება იმ ზედაპირზე, რომელსაც სავარაუდოდ შეეხო პირი, რის შემდგომაც ხდება აღნიშნული ნახშირის ქილებში განთავსება ლაბორატორიული კვლევის მოსამზადებლად, რომელშიც აქტიურად არიან ჩართული ძაღლები (ლაბორატორიული კვლევის ეტაპზე ერთი კონკრეტული სუნის იდენტიფიცირების ეტაპზე 3 სხვადასხვა ძაღლი მაინც იღებს მონაწილეობას, სადაც რამდენიმე ქილიდან, რომლებიც თანმიმდევრულად არის განლაგებული, ახდენენ ერთი კონკრეტული სუნის იდენტიფიცირებას).

სუნის კვალის ამოღება შემთხვევის ადგილიდან უნდა მოხდეს დაუყოვნებლივ, დათვალიერების საწყის ეტაპზე, მანამ სანამ დათვალიერების მონაწილეები არ დატოვებენ საკუთარ სუნის კვალს.

229. ოდოროლოგიური კვლევის ეტაპზე, რომელი სახის საერთომეცნიერულ მეთოდებს იყენებს კრიმინალისტიკა?

ოდოროლოგიური კვლევის ეტაპზე კრიმინალისტიკა იყენებს ისეთ საერთომეცნიერულ კვლევის მეთოდებს, როგორიცაა: ა. ქიმიური ანალიზი და სინთეზი, ბ. ბიოლოგიური და გ. ფიზიკური მეთოდები.

ლაბორატორიული კვლევის ეტაპზე წარმოდგენილი უნდა იყოს დაახლოებით 10 ნიმუში, რომელზე დაყნოსვის და იდენტიფიცირების შემთხვევაში იღებს საჭირო პოზას და განთავსდება კონკრეტული ქილის გასწვრივ. იმისათვის, რომ შესამაბისი შედეგი მივიღოთ უმჯობესია ცდის არაერთხელ გამეორება. კვლევის ინსტრუმენტული გამოკვლევისას კი გამოიყენება ქრომატოგრაფი, გაზის ანალიზატორი, სპექტრომეტრი და ა.შ.

230. სად არის ყველაზე მარტივი სუნის კვალის აღმოჩენა?

სუნის კვალი კარგად ინახება დახურულ შენობაში, ფორებიან და ხორკლიან ზედაპირზე, სიცივეში და ჩრდილში.

231. სად არის ნაკლებად შესაძლებელი სუნის კვალის აღმოჩენა?

სუნის კვალის აღმოჩენა პრობლემატურია-გახურებულ და გლუვ ზედაპირზე, ქარში და წვიმაში. სუნის კვალი მეტად არამდგრადია, რადგან იგი გაიწოვება გარემოში და პრაქტიკულად ქრება. მათი შენახვისთვის აუცილებელია სათანადო პირობების შექმნა, რომელიც გამორიცხავს სუნის მოლეკულების სწრაფ გაწოვას. მაგ: სათავსო სადაც იმყოფებოდა დამნაშავე არ შეიძლება განიავდეს დიდი ხნით, ხოლო ღია ადგილზე აღმოჩენილი სუნის კვალი აუცილებლად უნდა მოთავსდეს აქტივიზირებულ ნახშირიან ჭურჭელში და დაკონსერვდეს.

232. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს, ოდორ-ოლოგიური ექსპერტიზის ჩატარებისას?

ექსპერტიზის ჩატარებისას ექსპერტს, შეიძლება დავუსვათ შემდეგი სახის კითხვები:

1. არის თუ არა გამოსაკვლევად წარმოდგენილი ნიმუში ადამიანის სუნი;
2. ქალს ეკუთვნის თუ მამაკაცს;
3. ეკუთვნის თუ არა ობიექტის მატარებელზე არსებული სუნი შესამონმებელ პირს;
4. საგნიდან ამოღებული კვალი – ემთხვევა თუ არა გამოსაკვლევი პირის ხელის ან ფეხის კვალს.

თავი XIII
ფონოსკოპია
(ხმის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია)

233. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ფონოსკოპია?

კრიმინალისტიკური ფონოსკოპია შეისწავლის სატელეფონო საუბრებისა და სხვა სახის ჩანაწერების გამოკვლევას.

234. რა ეტაპებს მოიცავს ჩანაწერის განმენდა/გასუფთავება?

საუბრის ჩანწერა შესაბამისი საგამოძიებო ორგანოებისა თუ სხვა მესამე პირების მიერ ხდება. ჩანაწერი კი ხშირად უსუფთაოა (ხმაური), რაც საუბრის დიდ ნაწილს გამოუყენებადს ხდის. ამიტომ, საუბრის უკეთ გაგებისა და მისი ღირებულების გაუმჯობესების მიზნით, საჭიროა სიგნალის გასუფთავება. მოსმენის გაადვილებისა და საუბრის გაუმჯობესების მიზნით ყველაზე ხშირად გამოიყენება შემდეგი სახის ფილტრები:

- ა. ჯგუფური გავლის ფილტრი (აბდენს დიაპაზონის გახანგრძლივებულ გავლას, რაც ხელს უწყობს იმ არასაჭირო სიხშირეების წაშლას, რაც თან სდევს ხმის სიხშირეს);
- ბ. მაღალი დონის ფილტრი, რომლის საშუალებითაც ხდება ქსელური და მისი თანმხლები სიხშირეების წაშლა.

235. რას წარმოადგენს ხმა და როგორ წარმოიქმნება იგი?

ხმა, ფიზიკური თვალსაზრისით, აკუსტიკური ტალღაა, რომელიც ჰაერის მსგავსად გავრცელების საშუალებას საჭიროებს. როგორც ყველა ტალღისებურ მოვლენას, ხმასაც ახასიათებს სიგრძე, გავრცელების სიხშირე და საფეხურები, ასევე, ისეთი ვექტორული მახასიათებლები, როგორიცაა ტალღების რაოდენობა, ან გავრცელების სიჩქარე. ხმა ბგერების კომპლექსია, რადგან იგი რამდენიმე მოვლენის საერთო აკუსტიკური შედეგია. ეს მოვლენებია:

1. ჰაერის გავლა ყიაში, რომლის დროსაც, მნიშვნელოვანია სახმო სიმების მდგომარეობა ვინაიდან აღნიშნულის საფუძ-

- ველზე წარმოიქმნება ხმა და ტალღების მწკრივი;
2. აკუსტიკური სადინარის გავლა. რომლის დროსაც, რეზონანსის საშუალებით, მოდულირდება ახალი სიგნალი;
 3. აკუსტიკური სადინარის მორფოლოგიის ცვლილება, რეზონანსის საშუალებით, რა დროსაც მოდულირდება ახალი სიგნალი;
 4. აკუსტიკური სადინარის მორფოლოგიის ცვლილება, რომელიც წარმოქმნის სხვადასხვა ბგერას.

236. რას მოიცავს ხმების შედარების პირველი ეტაპი?

მოსაუბრეთა იდენტიფიცირებისას განხორციელებული ხმების შესადარებლად, უნდა გავითვალისწინოთ, რომ ვერბალიზაციის პროცესში, ძირითადად, ორი სახის ინფორმაცია იკვეთება: ინდივიდუალური ფონეტიკური აპარატის აკუსტიკური სიგნალი და კოდირებული ლინგვისტური სქემის მიხედვით ფორმულირებული შეტყობინება. ხმების შედარების ანალიზი ორ ძირითად ხაზს მიუყვება: აკუსტიკური გამოკვლევის მეცნიერული მხარე და ლინგვისტურ-ფონეტიკური ანალიზი. უნდა აღინიშნოს, რომ ორივე სახის ანალიზი აუცილებელია, ვინაიდან აღნიშნულის საფუძველზე მიიღება ორი ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელი ინფორმაცია, რომლებიც ერთმანეთს ავსებს. ხმის შედარების პროცესში წარმოქმნილი ძირითადი სიძნელეები გამომწვეულია თითოეული მოსაუბრიდან მომდინარე ხმოვანი სიგნალის ცვალებადობით, რისი დარეგულირებაც შეუძლებელია. ეს ცვალებადობა შედარებას ბევრად უფრო რთულს ხდის და აბსოლუტურად სხვა მიმართულებას აძლევს, ციფრულ მონაცემებთან შედარებით. ხმა განიცდის მუდმივ ცვლილებას არა მხოლოდ ასაკის, ან სასუნთქი აპარატიდან გამომდინარე პათოლოგიების გამო, არამედ ამასთანავე განიხილება სხვა სახის „ხანმოკლე“ ცვლილებებიც, როგორიცაა სუნთქვის მექანიზმის ავტომატური ანომალია, ალკოჰოლის გავლენა, ან მოსაუბრის ხასიათის მოულოდნელი ცვლილება.

237. საუბრის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციის რომელი მეთოდია ცნობილი?

გამოკვლევის სფეროში, მოსაუბრის ამოსაცნობად 3 ძირითადი მეთოდი გამოიყენება, ესენია:

- ა. ლინგვისტურ-ფონეტიკური მეთოდი;
- ბ. ნახევრად ავტომატური მეთოდი;
- გ. ავტომატური მეთოდი.

238. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს ფონო-კოპიური ექსპერტიზის ჩატარებისას?

ფონო-კოპიური ექსპერტიზის ჩატარებისას ექსპერტს შეიძლება დავუსვათ შემდეგი კითხვები:

- 1. ვარგისია თუ არა აუდიო/ვიდეო ჩანაწერი კვლევისათვის?
- 2. ვარგისია თუ არა აუდიო/ვიდეო ჩანაწერი აუდიტორული/ვიზუალური კვლევისათვის?
- 3. გთხოვთ მოახდინოთ ფონოგრამის გაშიფრვა.
- 4. გთხოვთ ჩაატაროთ ფონოგრამის ლინგვისტიკური ანალიზი.
- 5. აღინიშნება თუ არა აუდიო/ვიდეო ჩანაწერებზე მონტაჟის ნიშნები?
- 6. გთხოვთ მოახდინოთ ხმისა და მეტყველების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია;
- 7. რამდენი პიროვნება საუბრობს ჩანაწერში და რა სქესის, ასაკის;
- 8. გთხოვთ მოახდინოთ ვიდეოგამოსახულების აღწერა;
- 9. გთხოვთ მოახდინოთ ვიდეოგამოსახულების ფოტო-რეჟიმში გადატანა.

თავი XIV

დოკუმენტების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა

239. რას შეისწავლის დოკუმენტების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა?

სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების ეტაპზე ხშირად გამოიყენება დოკუმენტების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა. იგი შეისწავლის და ადგენს გამოსაძიებელ საქმეზე მნიშვნელობის მქონე დოკუმენტებისა და ფასიანი ქაღალდების სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით – გაყალბების ხერხებსა და გარემოებებს.

240. რა არის დოკუმენტი?

დოკუმენტი თავისი არსიდან გამომდინარე, სხვადასხვაგვარად განიმარტება. კერძოდ, „დოკუმენტი“ არის ლათინური სიტყვა და იგი რაიმეს დამონშებას, დამტკიცებას ნიშნავს. დოკუმენტი განსხვავდება სხვა ობიექტებისაგან – ვინაიდან, იგი არის ინფორმაციის აზრობრივი ფიქსაციის საშუალება. სწორედ ამიტომ დოკუმენტად ითვლება კრიმინალისტიკური კვლევის ობიექტი, რომელიც შეიცავს გამოსაძიებელ საქმეზე მნიშვნელობის მქონე ნებისმიერი სახის ინფორმაციას.

241. რამდენ ჯგუფად იყოფა დოკუმენტები და რა თავისებურებები ახასიათებთ მათ?

დოკუმენტებს, სისხლის სამართლის პროცესსა და კრიმინალისტიკაში ჰყოფენ 3 ჯგუფად:

1. დოკუმენტი, რომელიც შედგენილია ყველა შესაბამისი ნების დაცვით, მისი ორიგინალობა ეჭვს არ იწვევს და დოკუმენტის შინაარსი ექვემდებარება გამოკვლევას.

დოკუმენტებში გადმოცემული ინფორმაცია შეიძლება მოიცავდეს მონაცემებს, ორგანიზაციის, საწარმოს ან მოქალაქის მიერ გაცემული იურიდიული მნიშვნელობის ფაქტის ან უფლების შესახებ. შესაბამისად არსებობს, ოფიციალური და კერძო დოკუმენტები.

ოფიციალური დოკუმენტების შედგენა ხდება დადგენილი სტანდარტების მიხედვით და გააჩნია ყველა აუცილებელი რეკვიზიტი (შტამპი, ბეჭედი). ოფიციალურისაგან განსხვავებით კერძო დოკუმენტებს არ გააჩნიათ სტანდარტული ფორმა, თუმცა შეიცავენ ინფორმაციას ავტორისა და მისი ხელწერის შესახებ.

2. მეორე ჯგუფში შედის დოკუმენტები, ნივთიერი მტკიცებულებები. ესენია ის ობიექტები – აზრობრივი შინაარსის გამომხატველი ინფორმაციით, რომელთაც აქვთ განსაზღვრული მატერიალურად ფიქსირებული ნიშნები.

დოკუმენტი, როგორც ნივთიერი მტკიცებულება წარმოადგენს დანაშაულის გახსნის საშუალებას, საქმის ფაქტობრივი გარემოებების დადგენას, ემსახურება დამნაშავეს დადგენას და ხელს უწყობს მტკიცების პროცესს.

დოკუმენტი ნივთიერი მტკიცებულება ხდება მათი დათვალიერების შემდეგ, უფლებამოსილი პირების გადაწყვეტილების საფუძველზე. მანამდე იგი პოტენციურ ნივთიერ მტკიცებულებას წარმოადგენს.

აღნიშნულ ჯგუფში შემავალი დოკუმენტების პროცესუალური მდგომარეობა შეიძლება შეიცვალოს. მაგ: თუ გაირკვევა, რომ მონაცემები დოკუმენტებში არ არის სარწმუნო, ან საპროცესო ნორმების დარღვევითაა მიღებული.

3. მესამე ჯგუფს მიეკუთვნება ის ნიმუშები, რომელიც აზრობრივი ინფორმაციის მატარებელია და მიღებულია შედარებითი გამოკვლევისათვის, საპროცესო ნორმების სრული დაცვით, შემდგომში ექსპერტიზის ჩატარების მიზნით.

242. დოკუმენტების კრიმინალისტიკური გამოკვლევის რომელი სახეები არსებობს?

დოკუმენტების გამოკვლევა, როგორც წესი ტარდება კრიმინალისტიკური ექსპერტიზის ჩატარების გზით.

დოკუმენტების კრიმინალისტიკური გამოკვლევის მიხედვით დოკუმენტები შეიძლება დავეყოთ შემდეგ სახეებად: **ხელნაწერების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა და დოკუმენტების ტექნიკურ-კრიმინალისტიკური გამოკვლევა.**

243. რა არის ხელი?

ხელის ცნება – განიხილება, როგორც წერის ფორმა, ე. ი. ასოებისა და სიტყვების წერა ადამიანისათვის ჩვეული ხერხით. ხელი წარმოადგენს აგრეთვე ნაწერის გარეგან ფორმას, რომელიც დამახასიათებელია გარკვეული პირისათვის.

244. რა ფაქტორები ახდენს გავლენას ხელის ფორმირებაზე?

ხელის ჩამოყალიბებაზე გავლენას ახდენს შემდეგი ფაქტორები:

- ა. პირობითი რეფლექსები;
- ბ. დროებითი კავშირები;
- გ. დინამიკური სტერეოტიპების ჩამოყალიბება;
- დ. ჩვევების გამომუშავება.

245. რომელი კონკრეტული საიდენტიფიკაციო ნიშნები მიუთითებს ხელნაწერის ინდივიდუალობაზე?

ხელნაწერის საიდენტიფიკაციო ნიშნები ისეთი ნიშნებია, რომლებიც მიუთითებენ და განსაზღვრავენ ხელნაწერის ინდივიდუალობას.

ცალკეული საიდენტიფიკაციო ნიშნები სხვადასხვა ზომითა და ხარისხით ახდენენ ხელნაწერის ინდივიდუალიზაციას, მაგრამ მათი ერთობლიობა, სისტემურობა და განუმეორებლობა საშუალებას იძლევა დავადგინოთ ხელნაწერის შემსრულებელი პირი. ხელნაწერის საიდენტიფიკაციო ნიშნებია: მეტყველების წერილობითი ნიშნები, ტოპოგრაფიული ნიშნები, საერთო და კერძო ნიშნები. პირველი და მეორე ნიშანი დაკავშირებულია მეტყველების წერილობით ნიშნებთან, ხოლო მესამე და მეოთხე ჯგუფის ნიშნები კი – ხელთან.

246. რა არის მეტყველების წერილობითი ნიშანი?

მეტყველების წერილობითი ნიშნები მიუთითებს და განსაზღვრავს აზრის გადმოცემის თავისებურებას, მისი გადმოცემის ხერხსა და სტილს, ფრაზების აგებულებას, სიტყვების მარაგის დონეს.

მეტყველების წერილობითი ნიშნებია: ლექსიკური, სტილისტური და გრაფიკული ნიშნები.

ლექსიკური ნიშნები მიუთითებს დამწერის სიტყვის მარაგზე, პიროვნების პროფესიასა და დიალექტიკურ თავისებურებებზე. აღნიშნული ნიშნების საფუძველზე შესაძლებელი ხდება დავინროვდეს ის წრე, სადაც უნდა ვეძებოთ ტექსტის ავტორი. სტილისტური ნიშნები კი მიუთითებს აზრის გადმოცემის სტილზე, მისი გამოხატვის საშუალებასა და კონკრეტულ ფორმაზე. სტილისტური ნიშნები ძირითადად დაკავშირებულია დოკუმენტის მიზნობრივ დანიშნულებაზე. გრაფიკული ნიშნების შესწავლა საშუალებას იძლევა განვსაზღვროთ ხელნაწერის შემსრულებელი პირის განათლების დონე, სიტყვებისა და ფრაზების შესრულების დროს დაშვებული ტიპიური სინტაქსური და ორთოგრაფიული შეცდომები, სიტყვების გადატანის შეცდომები და ა.შ.

247. რა თავისებურებას მოიცავს ხელნაწერის ტოპოგრაფიული ნიშნები?

ტოპოგრაფიულ ნიშნები ახასიათებს ტექსტისა და მისი ცალკეული ნაწილების ქალაქში განთავსების განსაკუთრებულობას. კერძოდ: ხელნაწერ ტექსტში მინდვრების არსებობა, არარსებობა; ხაზებსა და სიტყვებს შორის ინტერვალი; სტრიქონების მიმართულება; აბზაცების არსებობა და მოცულობა;

ტოპოგრაფიული ნიშნები მდგრადია და მისი გაკონტროლება დამწერის მიერ, როგორც წესი არ ხდება. ადამიანს დროთა განმავლობაში გამოუმუშავდება ხელნაწერის შესრულების სხვადასხვა სპეციფიკური ჩვევები. ასეთია: ტექსტის ცალკეული ნაწილების გამოყოფა: სათაურების, აბზაცების, ცალკეული წინადადებების ან სიტყვების ინტერვალების გაზრდით, ხაზის გასმით; შესწორებების შეტანა ხაზის გადასმის გზით და გადახაზული სიტყვის ზემოთ ახალი ჩანაწერის შესრულებით, ფურცლის მინდორზე ჩანართის ადგილის აღნიშვნით და ა.შ.; გადატანის ნიშნების არსებობა ან საერთოდ არარსებობა; თარიღების შესრულების თავისებურება;

მეტყველების წერილობითი ნიშნებიდან ქართული დამწერლობისათვის დამახასიათებელია სხვადასხვა დიალექტი, მათ შორის: ქართლური, კახური, ფშავ-ხევსურული, იმერული, გურუ-

ლი, მეგრული, რაჭა-ლეჩხუმური, აჭარული, აფხაზური და ა.შ.

248. რომელია ხელის საერთო ნიშანი?

ხელის საერთო ნიშნებს მიეკუთვნება ისეთი ნიშნები, რომლებიც საშუალებას იძლევა მოვახდინოთ ხელნაწერის ზოგადი დახასიათება. ხელის ზოგადი ნიშნებია: ხელის გამომუშავება (დაბალი, საშუალო, მაღალი), ხელის საერთო აგებულება; ასოებისა და სიტყვების გამარტივებული შესრულება. ხელის მარჯვნივ თუ ხელის მარცხნივ შემოვლებით შესრულებული ასოები. ხელის გაქანება, როგორც საერთო ნიშანი, მიუთითებს იმაზე, თუ როგორ არის შესრულებული ხელნაწერი. ხელნაწერის გაქანება განისაზღვრება მოძრაობის განფენილობით ჰორიზონტალში. გაქანების მიხედვით ხელნაწერი შეიძლება იყოს: შეკუმშული ასოებითა და სიტყვებით. ასოების სიმაღლე მათ სიგანეზე ნაკლებია, ასოებს შორის მანძილი უმნიშვნელოა, ამის შედეგად ასოების რაოდენობა სტრიქონში ჩვეულებრივზე მეტია; საშუალო შემჭიდროვებით – ასოების სიმაღლე დაახლოებით მათი სიმაღლის, ასევე ასოთა შორის მანძილის ტოლია; გაკრული ხელით წერისას – ასოების სიგანე მათ სიმაღლეზე მეტია, ასოებს შორის მანძილი გაზრდილია.

სტრიქონების შესრულების ხერხი შეიძლება იყოს: კლაკნილობა, სწორი ელემენტების ტეხილობა, ოვალებისა და ნახევაროვლების კუთხური ფორმით შესრულება, ცალკეული ელემენტების არათანაბარი ზომები და ა.შ.

საწერი ხელსაწყოს დანოლა კი მიუთითებს იმაზე, თუ რა ძალის დანოლით არის შესრულებული გამოსაკვლევი ტექსტი; ხელნაწერის დანოლის ხარისხი ახასიათებს ძალის საერთო ინტენსივობას და მის განთავსებას საწერ საშუალებაზე წერითი ნიშნების შესრულების დროს. განასხვავებენ დანოლის შემდეგ ხარისხებს: მცირე, საშუალო და სუსტი. აღნიშნული თავისებურება შედარებით უცვლელია, თუმცა, უფრო მკვეთრად არის გამოხატული კალმით წერის შემთხვევაში და ნაკლებად, ფანქრით წერისას.

ასოების დახრილობა დგინდება წერითი ნიშნების ვერტიკალური ღერძის მდებარეობით სტრიქონის ხაზის მიმართ. აღნიშნულის

გათვალისწინებით ხელნაწერი შეიძლება იყოს: მარჯვნივდახრილი, მარცხნივდახრილი, დაუხრელი და შერეული. დახრილობისთვის არ არის დამახასიათებელი შედარებითი უცვლელობა. დამწერს თავისუფლად შეუძლია მისი შეცვლა სურვილის მიხედვით ჩვეულებრივი წერის დროს, განსაკუთრებით კი, ხელნაწერის განზრახ შეცვლის შემთხვევაში. თუმცა, ამავდროულად მისი შეცვლა შესაძლებელია სხვადასხვა სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორების ზემოქმედებითაც: მაგ: სიმთვრალე, ნაწერის ფეხზე დგომით შესრულება, უჩვეულო პოზა და ა.შ. რაც შეეხება ხელნაწერის გადაბმას, იგი ასახავს დამწერის უნარს შეასრულოს წერითი ნიშნების ელემენტები საწერი საშუალების ქაღალდიდან მოცილების გარეშე, უწყვეტი, ურთიერთდაკავშირებული მოძრაობებით. როდესაც დამწერი ხელწერის დროს იშვიათად წყვეტს მოძრაობას, უფრო მაღალია გადაბმის ხარისხი. იმის მიხედვით, თუ რამდენადაა განვითარებული ეს უნარი, განასხვავებენ ხელწერის სამ ხარისხს: გადაბმის მაღალი ხარისხი, გადაბმის საშუალო ხარისხი და გადაბმის დაბალი ხარისხი. აღნიშნული ზოგადი ნიშნები – დამახასიათებელია ყველა ხელნაწერისათვის, მიუხედავად იმისა, თუ რომელ ენაზეა იგი შესრულებული.

249. რა არის ხელნაწერის კერძო საიდენტიფიკაციო ნიშნები?

ხელის კერძო ნიშნების კვლევისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს იმ თავისებურებებზე რომ ეს ნიშნები შემთხვევით ხასიათს არ უნდა ატარებდეს, არამედ იგი დამახასიათებელი უნდა იყოს მოცემული ხელნაწერის შემსრულებლისათვის, ვინაიდან, მხოლოდ ამ გარემოების დადგენა გვაძლევს პირის იდენტიფიკაციის საშუალებას.

250. რა არის ხელწერის გამომუშავების ხარისხი?

ხელწერის გამომუშავების ხარისხი არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მაჩვენებელი იმისა, თუ რამდენად სრულყოფილად ფლობს ადამიანი წერით ჩვევებს, ანუ იგი არის წერის ფლობის ტექნიკის ხარისხის განმსაზღვრელი. გამომუშავების ხარისხის მახასიათებლებია შესრულების ტემპი, მოძრაობის კოორდინა-

ცია, ხელწერის ნიშნების სიმყარე, ასოებისა და ციფრების აგებულება, მათი კონსტრუქციის ვარიაციულობა და ა.შ.

251. რა არის დახრა და რა მნიშვნელობა აქვს აღნიშნული ფაქტორის დადგენას ხელნაწერი დოკუმენტის გამოკვლევის ეტაპზე?
დახრა არის ნიშანი, რომლებიც განსაზღვრავს ასოებისა და ციფრების მიმართულებას. ასოების დახრილობა დგინდება წერითი ნიშნების ვერტიკალური ღერძის მდებარეობით სტრიქონის ხაზის მიმართ. აღნიშნულის გათვალისწინებით ხელნაწერი შეიძლება იყოს: *მარჯვნივდახრილი, მარცხნივდახრილი, დაუხრელი და შერეული*. დახრილობისთვის არ არის დამახასიათებელი შედარებითი უცვლელობა. დამწერს თავისუფლად შეუძლია მისი შეცვლა სურვილის მიხედვით ჩვეულებრივი წერის დროს, განსაკუთრებით კი, ხელნაწერის განზრახ შეცვლის შემთხვევაში. თუმცა, ამავდროულად მისი შეცვლა შესაძლებელია სხვადასხვა სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორების ზემოქმედებითაც: მაგ: სიმთვრალე, ნაწერის ფეხზე დგომით შესრულება, უჩვეულო პოზა და ა.შ.

252. რა არის ხელის გაქანება და გადაბმა და რა ინდივიდუალური ნიშნებია მისთვის დამახასიათებელი?

ხელის გაქანება განსაზღვრავს მანძილს ასოებსა და ციფრებს შორის, ხოლო ზომა-ასოების, ციფრებისა და მათი ელემენტების სიდიდეზე მიუთითებს. აღნიშნული ნიშნების შეცვლასაც ცდილობენ ხელწერის განზრახ დამახინჯების შემთხვევაში. რაც შეეხება ხელნაწერის გადაბმას, იგი ასახავს დამწერის უნარს შეასრულოს წერითი ნიშნების ელემენტები საწერი საშუალების ქაღალდიდან მოცილების გარეშე უწყვეტი, ურთიერთდაკავშირებული მოძრაობებით. როდესაც დამწერი ხელწერის დროს იშვიათად წყვეტს მოძრაობას, უფრო მაღალია გადაბმის ხარისხი. იმის მიხედვით, თუ რამდენადაა განვითარებული ეს უნარი, განასხვავებენ ხელწერის სამ ხარისხს: გადაბმის მაღალი ხარისხი, გადაბმის საშუალო ხარისხი და გადაბმის დაბალი ხარისხი. აღნიშნული ზოგადი ნიშნები – დამახასიათებელია ყვე-

ლა ხელნაწერისათვის, მიუხედავად იმისა, თუ რომელ ენაზეა იგი შესრულებული.

253. რა გარემოებები ახდენს გავლენას ხელწერაზე?

ხელწერაზე გავლენას ახდენს გარკვეული ფაქტორები. კერძოდ:

1. ხელწერის (ხელმოწერის) შესრულების უჩვეულო გარეშე ფაქტორი-მდგომარეობა (შეცვლილი პოზა, წერის უჩვეულო მასალა, შეუჩვევლი სანერი საშუალება, არასაკმარისი განათება და ა. შ.);
2. შემსრულებლის შინაგანი (სულიერი) მდგომარეობა და ა.შ.
3. შემსრულებლის უჩვეულო მდგომარეობა. რომელიც არ არის დაკავშირებული პირის სურვილთან, შეცვალოს ხელწერა (ხელმოწერა).

254. რა ფაქტორები იწვევს ხელწერის შეგნებულად შეცვლას და რა კონკრეტული ნიშნები იკვეთება გაყალბებული ხელნაწერის გამოკვლევისას?

ხელწერის (ხელმოწერის) შეგნებულად შეცვლა დაკავშირებულია წერითი ჩვევების შეგნებულად გარდაქმნასთან. შეგნებულად შეცვლილი ხელწერის შემთხვევაში იკვეთება ნიშანთა სტერეოტიპული, ანუ წერითი ჩვევების გარდაქმნა, შეცვლა. ასეთ შემთხვევაში პირი ცდილობს შეცვალოს როგორც საერთო, ისე კერძო ნიშნები. ზოგჯერ იცვლება სტილისტური, ლექსიკური, გრამატიკული ნიშნებიც.

ხელწერის (ხელმოწერის) შეგნებულად შეცვლის სახეებია:

1. ხელწერის (ხელმოწერის) სწრაფი წერით შენიღბვა;
2. ნაბეჭდ პრიფტთან მიმსგავსებული ხელწერით შესრულება;
3. მარცხენა ხელით ხელწერის (ხელმოწერის) შესრულება;
4. სხვა პირის ხელნაწერთან (ხელმოწერასთან) მიმსგავსება-იმიტაცია.

255. როგორ და რა თანმიმდევრობით შეიძლება ჩატარდეს ხელნაწერის გამოკვლევა?

ხელნაწერების კრიმინალისტიკური გამოკვლევა ხორციელდება ექსპერტის მიერ გამოკვლევის ჩატარების საფუძველზე. ხელ-

ნაწერი ნიმუშების სახეებია: **თავისუფალი, პირობით თავისუფალი და ექსპერიმენტული.**

თავისუფალი ნიმუშია – შესაძარებელი მასალა, რომელიც შესრულებულია გარკვეული პირის მიერ, მოცემულ სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიების დაწყებამდე და უშუალო კავშირში არ არის მოცემულ სისხლის სამართლის საქმესთან. ეს შეიძლება იყოს: ავტობიოგრაფიის, კადრების, სამსახურებრივი მიმოწერის, ახსნა-განმარტების, ხელმოწერების და ა.შ. ნიმუშები.

პირობით თავისუფალი ნიმუშია – ისეთი ნიმუშები, რომელიც მიღებულია ბრალდებულისაგან სისხლის საქმეზე გამოძიების დაწყების შემდეგ, თუმცა არა სპეციალურად ექსპერტიზის ჩატარების მიზნით (ასეთია მაგ: განცხადება, განმარტება და ა.შ.).

ექსპერიმენტულია – ისეთი ნიმუში, რომელიც მიღებულია სპეციალურად იმ პირისაგან, რომლის ხელმოწერის ექსპერტიზაც უნდა ჩატარდეს (პირი უნდა იყოს ინფორმირებული აღნიშნულის შესახებ). ხელწერის ექსპერიმენტული ნიმუში უნდა შესრულდეს იმავე პირობებში, როგორც გამოსაკვლევი დოკუმენტია შესრულებული. მაგ: მარცხენა ხელით, დაწოლილ მდგომარეობაში და ა.შ.

256. რა საშუალებით ხდება დოკუმენტებში ცვლილების შეტანა?
დოკუმენტში ცვლილებების შეტანა შესაძლებელია განხორციელდეს ამოფხეკით, ამოშლით, ჩამატება-ჩაბეჭდით, ფოტოსურათების გადანებებით, გვერდების გამოცვლით და ა.შ.

257. რა თავისებურებებით ხასიათდება ამოფხეკით, ამოშლით, ქიმიური საშუალებების გამოყენებით გაყალბებული დოკუმენტების გამოკვლევა?

ამოფხეკა – ამოშლა, ანუ, მექანიკური საშუალებების გამოყენებით დოკუმენტის მთლიანი ან ნაწილობრივი ტექსტის გაუფერულება, დოკუმენტის შინაარსის შეცვლის მიზნით. ამოფხეკის მიზნით გამოიყენება – ბასრი, წანვეტებული საგნები (მაკრატელი, დანა), ან სხვა საშუალებები. ამოშლის მიზნით კი, მაგალითად, საშლელი რეზინა. დოკუმენტში შესაბამისად აღნიშნული

საშუალებების დახმარებით შეიძლება ამოფხეკილი და ამოშლილი იქნეს როგორც ცალკეული სიტყვები, ისე, ასოები, ციფრები, თარიღები, ხელმოწერები და ა.შ.

ამოფხეკის კვალის დადგენა შესაძლებელია შემდეგი ნიშნების საფუძველზე: დოკუმენტის ზედაპირის სტრუქტურის დარღვევა; ქაღალდის ზედაპირის გათხელება; ქაღალდის ზედაპირის აბურძგვნა; დოკუმენტის კიდეების, ხაზების შტრიხების დაზიანება, განთხევა, საშლელი რეზინის ნაწილაკების დოკუმენტის ზედაპირზე დარჩენა. ყველა ზემოაღნიშნული შემთხვევა ვიზუალური დაკვირვების საფუძველზე ძალიან მარტივი ამოსაცნობია შეუიარაღებელი თვალისთვისაც კი.

ქიმიური საშუალებით ამოშლის შემთხვევაშიც ფაქტობრივად იგივე თავისებურებები იკვეთება: ქაღალდის ზედაპირი ფერშეცვლილი და გაუმჭირვალე, მოყვითალო ფერის ხდება, კარგავს ელასტიურობას, ასევე საკმაოდ მსხვრევეადიცაა იმ ადგილას, სადაც კონკრეტულად განხორციელდა ქიმიური საშუალებით ამოშლა. ამოშლის მიზნით კი ძირითადად გამოიყენება: ლიმონმჟავა, ნატრიუმის ტუტე, სოდა და ა.შ.

გარკვეული თავისებურება ახასიათებს ნაკლებად ხილვადი საშუალებით ნაშლილი ტექსტის წაკითხვას, ვინაიდან დოკუმენტის ტექსტის აღდგენის მიზნით, ამ შემთხვევაში რეკომენდებულია საწერი კალმის დაწოლის შედეგად ტექსტის ჩაღრმავებული ხაზების დოკუმენტის მეორე გვერდზე არსებული ამობურცული ნაწილების დაფიქსირება (შესაბამისი ფერადი ფხვნილისა და ფოტოგადაღების საშუალებით).

იმ შემთხვევაში თუ დოკუმენტის გაყალბების მიზნით მასში არსებული ტექსტი გადახაზული ან ლაქადასხმულია, დოკუმენტის ტექსტის ფერისგან განსხვავებული ფერის საღებავით, ამ შემთხვევაში რეკომენდებულია გამოყენებულ იქნეს ფერგაყოფის ფოტოგრაფიული მეთოდი.

258. როგორ არის შესაძლებელი დახეული და დამწვარი დოკუმენტების ტექსტის აღდგენა?

გარკვეულ შემთხვევებში შესაძლებელია ექსპერტიზაზე გამოსაკვლევად და აღსადგენად წარდგენილი იქნეს დახეული დოკუ-

მენტი. დოკუმენტის აღდგენის შემთხვევაში იგი არ გამოიწვევს ეჭვს, თუ ყველა ნაწილი ადგილზე იქნება და ამკარად იქნება გამოხატული დახვეის კვალი, რომელიც ადვილად უერთდება ერთმანეთს, ქაღალდის ფერი და შინაარსი კი ერთმანეთს ემთხვევა.

დოკუმენტის ნაწილები უნდა დახარისხდეს შემდეგი ნიშნების მიხედვით: ფერი, ქაღალდის დამცავი ბადე, დახვეის კუთხე და მახასიათებლები და ა.შ. აღდგენის პროცესში მიზანშეწონილია გამოყენებული იქნეს მინა და პინცეტი. დოკუმენტის ნაწილები უნდა განთავსდეს ორ მინას შორის, შემდგომ კი მოხდეს მისი ფოტოგრაფირება.

რაც შეეხება დამწვარ დოკუმენტს, მაღალი ტემპერატურის ზემოქმედების შედეგად გამოსაკვლევი დოკუმენტი შეიძლება დაინვას და მთლიანად დაიფერფლოს.

აღნიშნულ შემთხვევაში დოკუმენტის აღდგენა ფაქტობრივად შეუძლებელია (ფიზიკო-ქიმიური კვლევის მეთოდები კი სასურველ შედეგს ვერ იძლევა).

შემთხვევის ადგილიდან დამწვარი დოკუმენტები დიდი სიფრთხილით უნდა იქნეს ამოღებული, ვინაიდან დამწვარი დოკუმენტი ადვილად იშლება. დამწვარი დოკუმენტი უნდა განთავსდეს მინაზე, ან მუყაოზე, რომ არ მოხდეს დოკუმენტის კიდევ უფრო მეტად დაზიანება. დამწვარი დოკუმენტი, რომ ელასტიური გახდეს, ამისთვის უნდა მოხდეს მისი დამუშავება 15%-იანი გლიცერინის წყალხსნარით, ან მინერალური ზეთით. დამწვარი დოკუმენტიდან ხელნაწერის ამოკითხვა დამოკიდებულია ქაღალდის ნარჩენების ფერზე და შტრიხების შემადგენლობაზე, საწერი საშუალების დანოლის შედეგად დარჩენილ კვალზე.

259. რა თავისებურებია დამახასიათებელი დოკუმენტის გაყალბებისათვის, როდესაც ფოტოსურათის გადანებვა მოხდა?

სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების ეტაპზე, ხშირად ადგილი აქვს დოკუმენტების გაყალბების ისეთ ხერხს, როგორიცაა ფოტოსურათის გადანებვით დოკუმენტის გაყალბება (ეს შეიძლება იყოს მაგ: პირადობის დამადასტურებელი დოკუმენტი

და¹⁰ ა.შ.).

აღნიშნული სახით დოკუმენტის გაყალბებისას იკვეთება შემდეგი ნიშნები, რომლებიც მიუთითებს გადანებების ფაქტზე: ა. გადანებებულ ფოტოსურათზე ბეჭდის არსებობა; ბ. ფოტოსურათსა და დოკუმენტზე არსებული ბეჭდის შეუთავსებლობა; გ. ბეჭდის სხვადასხვა ფერი; დ. სხვადასხვა ნებოვანი ნივთიერების არსებობა; ე. დოკუმენტის ზედაპირის დაზიანება;

260. რა ნიშნებია დამახასიათებელი ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით ხელმოწერების გაყალბებისათვის?

ხელმოწერების ტექნიკური საშუალებებით გაყალბების რამოდენიმე ხერხი არსებობს. ესენია: ხელმოწერის გადატანა გამჭოლ შუქზე, ხელმოწერის გადატანა შტრიხებზე დანოლის გზით, ხელმოწერის გაყალბება შტრიხების საღებავი ნივთიერების გადატანით, ხელმოწერის ტექნიკური ხელმოწერის განხორციელება მიბაძვით, ხელმოწერის გადატანა ასლის გადამღები ქაღალდის მეშვეობით, გამჭოლ შუქზე გადატანით.

261. რა საკითხებს წყვეტს ექსპერტი ხელნაწერი დოკუმენტების გამოკვლევის ეტაპზე?

ექსპერტი გამოკვლევის პროცესში წყვეტს საიდენტიფიკაციო და არასაიდენტიფიკაციო ხასიათის მთელ რიგ საკითხებს. როგორიცაა:

1. შესრულებულია თუ არა გამოსაკვლევი ხელნაწერი ამა თუ იმ პირის მიერ?
2. სადავო ხელნაწერები შესრულებულია ერთი და იმავე თუ სხვა პირთა მიერ?
3. ხელნაწერი შესრულებულია თუ არა უჩვეულო პირობებში.
4. შესრულებულია თუ არა გამოსაკვლევი ხელნაწერი მარცხ-

¹⁰ პირადობის მოწმობას რაც შეეხება უნდა აღინიშნოს, რომ 2011 წლის ივნისიდან შეიცვალა ძველი პირადობის მოწმობები (ანუ ის, რომელშიც ფოტოსურათები ჩანებებული სახით იყო, ან ლამინირებული). ახალი პირადობის მოწმობა პლასტიკურია და შესაბამისად გაყალბების ხერხების დადგენის ზემოაღნიშნული მეთოდების გამოყენება შეუძლებელი. ისევე როგორც თვით დოკუმენტის გაყალბება, ვინაიდან იგი მრავალი დამცავი საშუალებით აღიჭურვა.

- ენა ხელით?
5. ხომ არ არის ხელნაწერი შესრულებული შეგნებულად შეცვლილი ხელით?
 6. ხომ არ არის შესრულებული სადავო ხელნაწერი განსაზღვრული პირის ხელწერასთან მიმსგავსების მცდელობით?
 7. ხომ არ არის შესრულებული სადავო ხელნაწერი განსაზღვრული პირის ხელწერასთან მიმსგავსების მცდელობით?
 8. ხომ არ არის შესრულებული ხელნაწერი იმ პირის მიერ, რომელიც იმყოფებოდა ფიზიკური დაღლილობის, სულიერი აღელვების, მძიმე ავადმყოფობის, ალკოჰოლური სიმთვრალის მდგომარეობაში და ა.შ. ?
 9. შესრულებულია თუ არა ხელმოწერა ერთი და იმავე პირის მიერ?
 10. შესრულებულია თუ არა ხელმოწერა ერთი კონკრეტული პირის მიერ?
 11. ხომ არ არის ხელმოწერა შესრულებული გადახატვის, ასლის გადამღები ქაღალდის ან სხვა ტექნიკური საშუალების გამოყენებით?

262. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს დოკუმენტების ტექნიკურ-კრიმინალისტიკური გამოკვლევისას?

დოკუმენტების ტექნიკურ-კრიმინალისტიკური გამოკვლევის ეტაპზე შესაძლებელია შემდეგი კითხვების დასმა:

1. როგორი საშუალებითაა დამზადებული დოკუმენტი ან მისი ბლანკი (ტოპოგრაფიული, ხელით და ა. შ);
2. ერთი და იგივე საშუალებითაა თუ არა დამზადებული დოკუმენტები?
3. ერთი შრიფტითაა დაბეჭდილი დოკუმენტი?
4. ავტომატური თუ მელნიანი კალმითაა შესრულებული ტექსტი?
5. შესრულებულია თუ არა ტექსტი ბურთულიანი კალმით?
6. ტექსტი ფანქრით თუ გადამღები ქაღალდის გამოყენებითაა დამზადებული?
7. ხელნაწერი ტექსტი სწრაფად გადანერით, გადახატვით, გადანერით თუ სხვა საშუალებითაა შესრულებული?

8. განიცადა თუ არა დოკუმენტის ტექსტმა ამოშლა, და თუ განიცადა, რომელი ასოები, სიტყვები და ციფრებია წაშლილი ამოშლის გზით?
9. განიცადა თუ არა ცვლილება თავდაპირველმა ტექსტმა ჩაწერების საშუალებით და თუ განიცადა, მაშინ დოკუმენტის რომელი ჩანაწერია შეცვლილი ასეთი საშუალებით?
10. განიცადა თუ არა მოცემული დოკუმენტის ტექსტმა ამოშლა და თუ განიცადა, რომელი რეაქტივით?
11. შეცვლილია, თუ არა დოკუმენტის თავდაპირველი ტექსტის ფრაგმენტები ამოფხეკით და შეცვლილია თუ არა ზემოდან გადანერილი ახალი სიტყვებით (ასოებით, ციფრებით)?
12. ხომ არ არის შეცვლილი მოცემულ დოკუმენტზე ჩანებებულის სურათი?
13. ხომ არ არის მოცემული ფულის კუბიურა ყალბი და თუ ყალბია, რა საშუალებითაა დამზადებული?
14. ხომ არ არის შეცვლილი სერია (ნომერი) ფულზე (ფასიან ქაღალდზე) და თუ შეცვლილია, როგორი იყო პირველადი სახე?

თავი XV

ბალისტიკა

263. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ბალისტიკა?

კრიმინალისტიკური ბალისტიკა არის კრიმინალისტიკური ტექნიკის ერთ-ერთი დარგი, რომელიც შეისწავლის ცეცხლსასროლ იარაღს, საბრძოლო მასალას, მათ აგებულებასა და ცეცხლსასროლი იარაღის მოქმედების თავისებურებებს. ასევე, იარაღის გამოყენების შედეგად წარმოშობილ კვალს, მისი აღმოჩენის, ამოღებისა და ფიქსირების თავისებურებებს.

264. ცეცხლსასროლი იარაღის კლასიფიკაციის მიხედვით რა სახის იარაღი არსებობს?

ცეცხლსასროლი იარაღის კლასიფიკაცია ხდება შემდეგი ნიშნების მიხედვით: საბრძოლო, სამოქალაქო, სანადირო, სასწავლო – სპორტული და კრიმინალური იარაღები.

265. რა სახის იარაღი მიეკუთვნება საბრძოლო იარაღს?

საბრძოლო იარაღი არის, ქარხნულად დამზადებულ იარაღი, რომელსაც როგორც წესი ერთი ხრახნიანი ლულა აქვს, მოსრიალე ჩამკეტი და განკუთვნილია გარსიანი ტყვიებით სროლისთვის.

საბრძოლო იარაღი შეიძლება იყოს ასევე გრძელლულიანი, საშუალოლულიანი, მოკლელულიანი. გრძელლულიანის ლულის სიგრძე 50სმ-ზე მეტია, საშუალოლულიანის ლულის სიგრძე დაახლოებით 20სმ-დან – 50 სმ-მდე მერყეობს, ხოლო მოკლელულიანის ლულის სიგრძე კი 20 სმ-მდეა.

მოკლელულიან იარაღებს ძირითადად განეკუთვნება ნახევრადავტომატური პისტოლეტები და რევოლვერები; საშუალო ლულიანს, პისტოლეტ – ტყვიამფრქვევები, ავტომატები და კარაბინები, ხოლო, გრძელლულიანებს კი ხელის ტყვიამფრქვევები და შაშხანები. საბრძოლო იარაღები შეიძლება იყოს ავტომატუ-

რი, ნახევრადავტომატური და არაავტომატური¹¹.

266. რა სახის იარაღი მიეკუთვნება სამოქალაქო იარაღს?

სამოქალაქო ცეცხლსასროლ იარაღს კი მიეკუთვნება მოკლელ-
ლულიანი იარაღები, რომელთა შორისაა რევოლვერები და პი-
სტოლეტები.

267. რა სახის იარაღი მიეკუთვნება სანადირო ცეცხლსასროლ იარაღს?

სანადირო ცეცხლსასროლ იარაღს მიეკუთვნება გრძელლუ-
ლიანი ხრახნილლულიანი იარაღი (შაშხანა, კარაბინი), გრძელ-
ლულიანი, გლუვლულიანი სანადირო იარაღი (ერთ ლულიანი,
ორ ან მეტ ლულიანი), კომბინირებული (ხრახნილლულიანი და
გლუვლულიანი).

268. რა სახის იარაღი მიეკუთვნება სასწავლო-სპორტულ იარაღს?

სასწავლო – სპორტულ იარაღს მიეკუთვნება მცირეკალიბრიანი
იარაღები (5,6 კალიბრის იარაღები – შაშხანები, პისტოლეტები,
რევოლვერები).

269. რა სახის იარაღი მიეკუთვნება კრიმინალურ იარაღს?

კრიმინალური იარაღები კი ძირითადად მოკლელლულიანია და
დამზადების საშუალების მიხედვით დამახასიათებელია შემდეგი
ფაქტორები:

- კუსტარულად დამზადებული;¹²
- თვითნაკეთი;¹³

¹¹ ავტომატური იარაღია – ავტომატები, შაშხანები, პისტოპეტ-ტყვიამფრქვევე-
ბი, რომლებიც ისვრის საბრძოლო მასალის ამოწურვამდე, მანამ სასხლეტი
გამოწეულია ნახევრად ავტომატური იარაღიდან კი ყოველი მომდევნო გას-
როლისათვის საჭიროა სასხლეტი კაუჭის გამოწვევა. არაავტომატური იარაღის
შემთხვევაში კი ჩამკეტი მოძრაობაში უნდა მოვიდეს ხელის მოძრაობით, უშუა-
ლოდ მსროლელის მიერ.

¹² კუსტარული იარაღი დამზადებულია ქარხნული ან მაღალტექნოლოგიურად
დამზადებული დეტალებისაგან.

¹³ თვითნაკეთი მთლიანად დამზადებულია თვითნაკეთი წესით (არ არის გამოყ-

- გადაჭრილი;¹⁴
- გადაკეთებული სპეციალური მონყობილობა;¹⁵

270. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი იარაღის წარმოებისათვის?

ცეცხლსასროლი იარაღის წარმოება ოდითგანვე კვალიფიციური პერსონალის მხრიდან ხდებოდა და თითქმის ყოველთვის ხელით სრულდებოდა. დღესდღეობით იარაღის წარმოების ეს მეთოდი ძალიან ძვირადღირებულია და თითქმის ფუფუნების საგნადაც კი მიიჩნევა. ამიტომაც მოხდა მისი ჩანაცვლება მექანიკური წარმოებით, რაც სერიული წარმოების საშუალებას იძლევა.

ხელის პირველი ცეცხლსასროლი იარაღი ევროპაში XIV საუკუნეში გამოჩნდა. საკმაოდ დიდი ხნის განმავლობაში ერთმანეთისაგან არაფრით არ განსხვავდებოდა – სანადირო და საბრძოლო დანიშნულების იარაღი.

ჭურვის მსროლელი პირველი იარაღი წარმოადგენდა მეტალის მოკლე მილს, რომელიც ხის სადგამზე იყო დამაგრებული. მას ერთი ბოლო დახშული ჰქონდა, რომელიც ხის სადგამზე იყო დამაგრებული. მას ერთი ბოლო დახშული ჰქონდა, რომელშიც დატოვებული იყო პატარა ჭრილი ცეცხლის მისაწოდებლად. მეორე ბოლოდან ხდებოდა დენთისა და ჭურვის მოთავსება. თავდაპირველად დენთის აფეთქებას გახურებული ნახშირით ან ანთებული ხის წკირით ახდენდნენ. მისაწოდებლად, ფითილის გამოყენება დაიწყეს.

ფითილიანი საკეტის შემდეგ თაობას გორგოლაჭიანი საკეტი წარმოადგენს. ის შედგებოდა მეტალის რგოლისაგან, რომელიც მოქმედებაში მოდიოდა სპირალური ზამბარით. ზამბარა იჭიმებოდა ქანჩით და ფიქსირდებოდა. დაკეტილი გორგოლაჭი მოქმედებაში მოჰყავდა სასხლეტ კაუჭს, რგოლი სპირალური ზამბარის მოქმედებით ბრუნდებოდა და ეხახუნებოდა კაუჭს. წარმოიქმნებოდა ნაპერწკალი, რომელიც თავის მხრივ უზრუნ-

ენებული ქარხნული დეტალები).

¹⁴ გადაჭრილია ძირითადად სანადირო და სპორტული იარაღის ლულები.

¹⁵ სპეციალური მონყობილობა, კერძოდ: სამშენებლო-სამონტაჟო, აირის, ან სასტარტო და სასიგნალო იარაღი გადაკეთებულია ჭურვების გასასროლად.

ველყოფდა დენთის აალებას.

მოგვიანებით, გორგოლაჭიანი საკეტი მექანიზმი შეცვალა კაჟიანმა საკეტმა. ამ ტიპის საკეტში გამოჩნდა ჩახმახი, რომელშიც სპეციალური დამჭერით მაგრდებოდა კაჟის ქვა. ზამბარით დაჭიმული ჩახმახი მოქმედებაში მოჰყავდა სასხლეტს, კაჟის ქვა ეხახუნებოდა ლითონის ფირფიტას, წარმოიქმნებოდა ნაპერწკალი, რომელიც მიმართული იყო ლულაზე სპეციალურად დატოვებული ხვრელისაკენ, საიდანაც ხდებოდა დენთის აალება.

თანამედროვე ცეცხლსასროლი იარაღის სერიული წარმოება, პირველად, სამოქალაქო ომის დროს, ამერიკის შეერთებულ შტატებში განხორციელდა. საგულდაგულოდ შეირჩა ნედლეული და ტექნიკა, განისაზღვრა წარმოების რაციონალური შესაძლებლობები, სერიული წარმოებისათვის საჭირო განსაკუთრებული ტექნოლოგიები, მეტალის დამუშავებისა და უკვე დასრულებული დეტალების ერთმანეთთან მიერთებისა და იარაღის აწყობის მეთოდები. სერიული წარმოების დაწყების უმთავრესი მიზანი წარმოების ღირებულებისა და დახარჯული დროის შემცირება იყო, რამაც აუცილებელი გახდა მაღალი ტექნოლოგიისა და განსაკუთრებული მანქანა-დანადგარების გამოყენება წარმოებაში. იმისათვის რომ უფრო ადვილი წარმოსადგენი გახდეს თანამედროვე იარაღის წარმოების პროცესი, მოკლედ განვიხილოთ ის ძირითადი საფეხურები, რაც იარაღის მთავარი დეტალების დასამზადებლად საჭირო. ასეთი დეტალებია: ლულა, კორპუსი, ჩამკეტი ან დოლურა, ჩამკეტის ღერძი ან სახაზინო ნაწილი.

ლულა წარმოადგენს მილს, რომელშიც გასატყორცნ ელემენტს მიეწოდება განსაზღვრული სიჩქარით მიზანმიმართული მოძრაობა.

ლულას გააჩნია სახაზინო და ლულის კვეთი, სავაზნე და ტყვიის შესასვლელი არხი. იგი ძირითად შემთხვევებში, განსაკუთრებული ფოლადისაგან მზადდება.

ჩამკეტი მექანიზმი კი არის იარაღის ის შემადგენელი ნაწილი, რომელიც ემსახურება ლულის არხის ჩაკეტვას.

ხაზინა კი ლულის ის ნაწილია, სადაც თავსდება ვაზნა.

ცეცხლსასროლი იარაღის უმცირესი დეტალებიც სერიულად

ინარმოება მანქანა დანადგარების საშუალებით. მექანიკური დეტალები, განსაკუთრებით კი ზამბარები, მზადდება სპეციალურ ღუმელში, სადაც ტემპერატურა მუდამ კონტროლდება. ლითონის დეტალების ზედაპირის დამუშავების შემდეგ, შესაძლებელი ხდება ლითონის დამცავი საფარით დაფარვა და შეღებვა, მონიკელება ან ზედაპირის სხვაგვარი დაფარვა, რაც ცვლის იარაღის ფერს გამოყენებული ლითონის მახასიათებლების მიხედვით.

იარაღის ხის ნაწილების, მაგალითად კონდახის მასალის შერჩევა ხდება იარაღის ტიპის მიხედვით. ხეც მექანიკურად მუშავდება, ეკვრება ლითონის დეტალები, სულ ბოლოს კი ხდება ხის გაპრიალება.

271. რა არის საბრძოლო მასალა?

საბრძოლო მასალა განისაზღვრება, როგორც გარკვეული მასალით ცეცხლსასროლი ფუნქციის ჩამოყალიბების პროცესი, იქამდე, ვიდრე ეს უკანასკნელი არ მიაღწევს თავის ფუნქციასა და ბალისტიკურ შესაძლებლობას და არ მიეცემა დასრულებული ცეცხლსასროლი იარაღის-ტყვიის სახე.

272. რა ინფორმაციაა მასრის ძირზე განთავსებული?

მასრების ძირზე განთავსებულია დამღები, რომლებიც მიუთითებს დამამზადებელ ქარხანაზე, გამოშვების თარიღზე, კალიბრსა და სხვა ინფორმაციული ხასიათის მონაცემებზე.

მასრების კალიბრის კლასიფიკაციის ორი ძირითადი სახე არსებობს: ევროპული (გერმანული) და ანგლოსაქსური. ევროპული სისტემა იყენებს ზომის ევროპულ აღნიშვნას, მეტრსა და მის დანაყოფებს, ხოლო ანგლოსაქსური სისტემა გოჯებით იზომება. ევროპული სისტემა, რა თქმა უნდა, უფრო რაციონალურია იმდენად, რამდენადაც ლულის დიამეტრის გარდა, მნიშვნელოვანია მასრის სიგრძის ზუსტად განსაზღვრაც. ამიტომ თუ ვაზნა კლასიფიცირდება, როგორც 7,62X51 მმ კალიბრის, ეს ნიშნავს, რომ ტყვიის დიამეტრია 7,62 მმ, მასრის სიგრძე კი 51 მმ.

ანგლოსაქსურ სისტემაში, გოჯის მეათასედი ნაწილები გამოიყენება მხოლოდ ტყვიის დიამეტრის განსაზღვრისას. მაგალითად,

თუ ვაზნის კალიბრი კლასიფიცირდება, როგორც 0. 270 ეს ნიშნავს, რომ დიამეტრიც 0,270"-ს ტოლია (კუთხეში დაწერილი მძიმეები გოჯს აღნიშნავს).

ძირის მიხედვით მასრები არის: გამოწეული ძირით (მაგ. რევოლვერის ვაზნა) და შეჭრილი ძირით (მაგ. პისტოლეტის ვაზნა);

273. რა ძირითადი გარემოებებია დამახასიათებელი ტყვიისათვის?

ტყვიის ძირითადი მახასიათებელია:

- კალიბრი;
- მასა;
- სიგრძე;
- ფორმა და მისი აგებულება;
- გამოყენების დანიშნულება.

ზემოთ ჩამოთვლილი მახასიათებლები გავლენას ახდენს სროლის ტრაექტორიაზე, სიჩქარესა და სიზუსტეზე, მაშასადამე, სასურველ ეფექტზეც.

აგებულების მიხედვით, ტყვიები შეიძლება იყოს ასევე გარსიანი, უგარსო და ნახევრადგარსიანი. უგარსო არის მაგალითად, მცირეკალიბრიანი შაშხანის, სპორტული რევოლვერისა და პისტოლეტისათვის განკუთვნილი ტყვიების უმრავლესობა, ასევე გლუვლულიანი სანადირო თოფებისათვის გათვალისწინებულ ვაზნებში არსებული ჭურვები; გარსიანია – საბრძოლო იარაღების ვაზნების ტყვიები.

გარსი ეს არის ლითონის თხელი ფენა, რომელიც ტყვიაში არსებულ რბილ ლითონს აკრავს გარშემო. გარსი შეიძლება დამზადებული იყოს ლითონისა და მისი ისეთი მინარევებისაგან, როგორიცაა სპილენძი, თითბერი, რბილი ნიკელი, ალუმინი, თუთია და ვერცხლის მინარევი.

274. ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენებით ჩადენილი დანაშაულის შემთხვევაში, რა თავისებურებებია დამახასიათებელი შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისათვის?

დღესდღეობით სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების პროცესში ექსპერტ-კრიმინალისტს უმთავრესი როლი აკისრია. მისი

მოვალეობაა მოიპოვოს და გამოსაკვლევად მოამზადოს შემთხვევის ადგილზე არსებული ყველანაირი კვალი. იმ მიზნით, რათა მოპოვებული კვალის შედეგად მოხდეს დანაშაულებრივი დინამიკის, დამნაშავის პიროვნების დადგენა და საჭირო მოქმედებების განსაზღვრა. თუ დანაშაულებრივი ქმედების განხორციელების ეტაპზე გამოყენებულია ცეცხლსასროლი იარაღი, ამ შემთხვევაში მთავარი როლი ბალისტ ექსპერტ-კრიმინალისტს ენიჭება. იგი თავდაპირველად ახდენს ცეცხლსასროლი იარაღის მახასიათებლების გამორკვევასა და კვალის შესწავლას, გამოყენებული ტყვიის სახეობისა და საბრძოლო მასალის განსაზღვრას.

შემთხვევის ადგილზე შესაძლებელია აღმოჩენილი იქნეს როგორც ცეცხლსასროლი იარაღი, ასევე სხვა სახის საბრძოლო მასალა და მისი შემადგენელი კომპონენტები: მასრები, ტყვიები, ასაფეთქებელი ნივთიერებები, ვინაიდან ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების შედეგად შემთხვევის ადგილზე ყოველთვის რჩება გარკვეული სახის კვალი. საგამოძიებო ორგანოების წარმომადგენლები, რომლებიც შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას ახდენენ, უნდა იცავდნენ ყველა იმ წესს, რასაც ითვალისწინებს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ტაქტიკა (მაქსიმალურად ზუსტად და დიდი სიფრთხილით უნდა მოხდეს შემთხვევის ადგილზე არსებული ნებისმიერი კვალის ამოღება, რათა არ მოხდეს არსებული კვალის ნაშლა ან დაზიანება, რაც საბოლოო ჯამში აღარ მოგვცემს იდენტიფიცირების საშუალებას).

შემთხვევის ადგილის დათვალიერება პირველადი და გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედებაა, რომელიც აუცილებლად სწორად უნდა იყოს განხორციელებული, რათა ყველა მტკიცებულება სათანადოდ იქნეს მოპოვებული და არ წარმოიშვას მოპოვებული მტკიცებულების დაუშვებელ მტკიცებულებად აღიარების საშიშროება.

თავდაპირველად ხდება შემთხვევის ადგილისა და იქ არსებული კვალის ფოტო ან ვიდეო გადაღება (ფიქსირდება ყველა სახის დეტალი, ეს შეიძლება იყოს დენტის კვალი და ა. შ). მხოლოდ ამ პროცესის შემდეგ ხდება მტკიცებულებების სათანადოდ ამო-

ლება ექსპერტიზის ჩატარების მიზნით. ბუნებრივია, ექსპერტების შემთხვევის ადგილზე მისვლამდე, ადგილი დაცული უნდა იყოს სათანადოდ, რათა არ მოხდეს გარეშე პირთა შეღწევა შემთხვევის ადგილზე, მტკიცებულებათა გადაადგილება ან მათზე არსებული კვალის ნაშლა.

ცეცხლსასროლი იარაღი ან ნებისმიერი საბრძოლო მასალის დეტალები ფრთხილად უნდა მოთავსდეს სპეციალურ პაკეტებში, რომელსაც უნდა გაუკეთდეს შესაბამისი აღნიშვნა და დაილუქოს შესაბამისი წესების დაცვით. ამ პროცესში ძალიან მნიშვნელოვანია ნებისმიერი სახის კვალის აღებისას განსაკუთრებული სიფრთხილის დაცვა. მტკიცებულებები უნდა მოთავსდეს ცალ-ცალკე. მაგ: ტყვია არ უნდა მოხვდეს სხვა ქიმიურ ნივთიერებებთან ერთად – აღნიშნული კი მნიშვნელოვანია იმდენად, რამდენადაც იგი საბოლოო ჯამში გვაძლევს იარაღის იდენტიფიცირების საშუალებას. ცეცხლსასროლი იარაღის აღება უნდა მოხდეს ხელთათმანიანი ხელით და ხელი უნდა მოვკიდოთ მხოლოდ დაცულ ადგილებზე (სადაც ნაკლებადაა შესაძლებელი დარჩენილიყო რაიმე სახის კვალი) და მხოლოდ მას შემდეგ, რაც ექსპერტი მოახდენს იმ ადგილის ფიქსაციას, სადაც მოხდა ცეცხლსასროლი იარაღის აღმოჩენა.

მნიშვნელოვანია, რომ გამოირიცხოს ყოველგვარი წინასწარი ჩარევა, იქნება ეს მჭიდის გახსნა, ლულის დაცლა და ა.შ. იმ შემთხვევაში, თუ აღმოჩენილია დამუხტული იარაღი (ან თუ ერთი ლულაა დამუხტული) უმჯობესია ტრანსპორტირებამდე მოხდეს მისი განმუხტვა (ქარხნული წესით დამზადებული იარაღის შემთხვევაში), თუმცა, მანამდე უნდა მოხდეს დეტალური აღწერა და ფიქსაცია.

მაშასადამე, ყოველთვის მნიშვნელოვანია, რომ იარაღის ამოღება მოხდეს ექსპერტ-ბალისტიკოსის მიერ ზუსტად იმ ადგილას, სადაც მოხდა მისი აღმოჩენა.

275. რას მოიცავს შედარებითი გამოკვლევა?

შედარებითი გამოკვლევის დროს ხდება იმის დადგენა, აღმოჩენილი მასრა და/ან ტყვია გასროლილია თუ არა დანაშაულის სავარაუდო იარაღიდან. აღნიშნულიდან გამომდინარე უნდა

მოხდეს განხორციელებული დანაშაულებრივი შემთხვევის შეფასება – დანაშაულის დინამიკის აღდგენა: ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების დინამიკის აღდგენისას ხდება – გასროლის ადგილის დადგენა, მსროლელსა და მსხვერპლს შორის ურთიერთქმედება, გასროლის მანძილისა და მიმართულების დადგენა; ასევე შემთხვევის გარემოების აღდგენისათვის საჭირო სხვა მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მოძიება.

აღნიშნული ფაქტორების განსაზღვრის შემდეგ, ექსპერტი ირჩევს კვლევის იმ მეთოდს, რომელიც დაეხმარება აღნიშნული საკითხების სიღრმისეულ კვლევაში.

276. რა თავისუბურებები უნდა იქნეს გათვალისწინებული შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი ცეცხლსასროლი იარაღისა და საბრძოლო მასალის აღწერის და მისი გამოკვლევის დროს?

შემთხვევის ადგილზე ნებისმიერი ბალისტიკური წარმოშობის კვალის აღმოჩენის, მისი სათანადოდ ამოღებისა და ფიქსაციის შემდეგ პირველი ნაბიჯია ბალისტიკური ექსპერტიზის ჩატარება კვალისათვის დამახასიათებელი გარემოებების გამოვლენის მიზნით.

ცეცხლსასროლი იარაღის შემთხვევაში, აუცილებელია – განსაზღვრულ ვადებში – პირველ რიგში მოხდეს იარაღის მარკის, მოდელის, ინდივიდუალური ნომრის და წარმოების თარიღის დადგენა. დაზიანებული იარაღის არსებობის შემთხვევაში კი ხდება იმ მიზეზების დადგენა, რამაც გამოიწვია ცეცხლსასროლი იარაღის დაზიანება. კერძოდ, იმის დადგენა აღნიშნული ცვლილება (დაზიანება) ხომ არ განხორციელდა დანაშაულებრივი ქმედების განხორციელების შემდეგ, რათა ვერ მოხდეს ცეცხლსასროლი იარაღის იდენტიფიკაცია. მაგ: ძალიან ხშირად, იარაღზე გადაშლილია საიდენტიფიკაციო ნომერი, იარაღის იდენტიფიცირების შეუძლებლობის მიზნით. თუმცა ოპტიკური თუ ქიმიური დამუშავების საშუალებით, ნაშლილი ნომრის ნაკითხვა შესაძლებელი ხდება. პირველად ხდება გადაშლილ ზედაპირზე ოპტიკური მიკროსკოპით დაკვირვება, იმის დასადგენად, თუ არსებობს რაიმე სახის კვალი იმისათვის, რომ მოხდეს, ნომრის სრული თუ არა ნაწილობრივი აღდგენა მაინც.

იმ შემთხვევაში, თუ ოპტიკური მეთოდით არ ხერხდება ციფრების აღდგენა, მაშინ ხდება ზედაპირის ქიმიური ნაერთის საშუალებით დამუშავება. ამ გზით სრულიად შესაძლებელი ხდება ციფრების ამოკითხვა, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ რიცხვები არ არის იმდენად ღრმად ამოშლილი, რაც შეუძლებელს გახდის მის შემდგომ იდენტიფიკაციას. აღნიშნული მეთოდის გამოყენების შემდეგ, იცვლება იარაღის გარეგნული სახე, ამდენად, ამ გამოკვლევის ჩატარება მიზანშეწონილია მას შემდეგ, რაც უკვე მოპოვებულია იარაღზე არსებული ყველა სახის კვალი და ჩატარებულია ყველა სხვა ბალისტიკური გამოკვლევა.

რაც შეეხება საბრძოლო მასალას, უნდა მოხდეს მისი კალიბრის, ტიპის, წარმოების თარიღის, გამოშვების მიზნის – სამხედრო, სამოქალაქო, სპორტული – დადგენა.

ასევე, ამ ტიპის იარაღებისათვის მნიშვნელოვანია მჭიდის შემოწმება, ვინაიდან ხშირად მასზე დატანილია სერიული ნომერი. იმისათვის რომ დადგინდეს მჭიდის მოქმედება, საჭიროა შესაბამისი იარაღით მისი გამოცდა ლაბორატორიულ პირობებში. თუმცა ეს ცდა უნდა განხორციელდეს ძალიან ფრთხილად. ასევე, შეიძლება ჩატარდეს სხვაგვარი ანალიზიც. კერძოდ: ექსპერტმა უნდა მოახდინოს იმ სავარაუდო დეტალების დადგენა, რაც საბრძოლო მასალის ეფექტიანობაზე შექმნის წარმოდგენას.

ტყვიასა და მასრაზე ასევე შესაძლებელია განხორციელდეს გამოკვლევა, რათა დადგინდეს მისი კალიბრი. მაგალითად: იმ შემთხვევაში თუ დავადგენთ, რომ იგი 12-კალიბრიანია, აღნიშნული საფუძველზე შევძლებთ დასკვნის გაკეთებას, ეს ზომა შეესატყვისება თუ არა დანაშაულის სავარაუდო იარაღს.

277. რა სახის თავისებურებები არის დამახასიათებელი შედარებითი გამოკვლევის მეთოდოლოგიისათვის?

ცეცხლსასროლი იარაღის იდენტიფიკაცია კვალის მიკრო-კომპარატიული ანალიზის საფუძველზე ხორციელდება. ამ ანალიზს ბალისტიკური შედარებითი გამოკვლევა ეწოდება. ამ ანალიზის ჩატარებისათვის აუცილებელი ხელსაწყო, შესადარებელი მიკროსკოპი. ამ ხელსაწყოს მეშვეობით ხდება გასროლის ყველა ფაზის შედეგად დატოვებული კვალის დაფიქსირება. შედარე-

ბითი მიკროსკოპი შედგება ორი ზუსტად ერთნაირი მიკროსკოპისაგან, რომელთაც ერთნაირი ობიექტივი გააჩნია, ისინი ერთმანეთთან ოპტიკური ხიდის საშუალებითაა დაკავშირებული. პრიზმა აირეკლავს ერთსა და იმავე გამოსახულებას. ამგვარად შესაძლებელია ორ სხვადასხვა საგანზე (თითო საგანი თითო ობიექტივის ქვეშ) ერთდროულად დაკვირვება. ამგვარად განხილული საგნები თავსდება ერთი ვერტიკალური ხაზის ცენტრში. ამ ხაზს შედარების ხაზი ეწოდება. შესადარებელი მიკროსკოპი მიერთებული უნდა იყოს ციფრულ, ან ჩვეულებრივ ფოტო კამერასთან, რომელიც ყველა განსახილველ დეტალს დააფიქსირებს.

278. შედარებითი გამოკვლევის დაწყებამდე როგორ უნდა მოხდეს კვალის კლასიფიკაცია და მომზადება?

პირველ ეტაპზე უნდა მოხდეს გამოსაკვლევი ობიექტების კლასიფიკაცია კალიბრის მიხედვით. ამ პროცესში მნიშვნელოვანია ექსპერტის გამოცდილება, ვინაიდან კლასიფიკაციის ეტაპი ძალიან მნიშვნელოვანი და ამავე დროს რთული პროცესია. რადგან ცნობილია, რომ სხვადასხვა კალიბრის მასრები შესაძლებელია სხვადასხვა იარაღზე გამოვიყენოთ.

ამ შემთხვევაშიც დიდი სიფრთხილის გამოჩენაა საჭირო, რადგან ლულის კვალი არ შეიძლება აბსოლუტურ მტკიცებულებად მივიჩნიოთ, რადგან განსხვავებული ან ძალიან დეფორმირებული ტყვიების აღმოჩენისას ძნელია ზუსტი პასუხის გაცემა. რაც შეეხება აბსოლუტურად განსხვავებული მახასიათებლების მქონე ტყვიების არსებობას, ამ შემთხვევაში აშკარაა, რომ სხვადასხვა იარაღიდანაა გასროლილი.

მას შემდეგ რაც მოხდება არსებული კვალის კლასიფიცირება, იწყება შედარებითი ანალიზი, რომელიც აუცილებლად ჰომოგენურ ელემენტებზე უნდა განხორციელდეს (მასრა – მასრასთან, ტყვია – ტყვიასთან და ა. შ). იმ შემთხვევაში თუ ამ ელემენტების შედარება ხდება დანაშაულის სავარაუდო იარაღთან, საჭიროა დაკვირვება გასროლით განხორციელდეს, რათა მივიღოთ ე. წ ტესტ ანუ ექსპერიმენტული ელემენტები, რაც აუცილებელია ბალისტიკური შედარებისათვის.

როდესაც გამოსაკვლევი იარაღი დაზიანებულია, სპეციალისტმა შეიძლება თავდაპირველად მის აღდგენაზე იზრუნოს. ამგვარი პრაქტიკა მისაღებია იმდენად რამდენადაც იგი გვაძლევს ექსპერიმენტული ნიმუშების მიღების საშუალებას და იმის განსაზღვრას აღნიშნული იარაღიდან განხორციელდა გასროლა თუ არა. ეს პროცესი ძალიან ფრთხილად უნდა განხორციელდეს, რადგან ამ ჩარევის შედეგად შესაძლოა იარაღი საბოლოოდ დაზიანდეს და შეუძლებელი გახდეს მისი გამოყენება შემდგომი ანალიზისათვის. გამოკვლევის შემდეგ აუცილებელია იარაღის გასუფთავება გარკვეული ნაწილებისა და დეტალებზე ახალი კვალის დატოვების თავიდან აცილების მიზნით. ზოგიერთ შემთხვევაში შესაძლოა აუცილებელი აღმოჩნდეს დაზიანებული ნაწილების სხვა ნაწილებით ჩანაცვლებაც კი. ამის შემდეგ კი ექსპერტმა უნდა შეაფასოს მზად არის თუ არა იარაღი გამოსაცდელად, წინააღმდეგ შემთხვევაში კი უნდა განსაზღვროს დაზიანების ხარისხი.

განსახილველი ნიმუშების შედარება ხდება ყველა კვალის მორფოლოგიური მახასიათებლების მიხედვით. განსაკუთრებით იმ კვალის, რომელიც მიჩნეულია მნიშვნელოვნად და ერთი იარაღის შედეგად მიღებულ კვალად, რაც კლასიფიცირებულია, როგორც ბალისტიკური ნიშანი.

შედარებითი ანალიზისას, ექსპერტმა უნდა დააფიქსიროს იარილის მორფოლოგიურად მნიშვნელოვანი კვალი და შეაფასოს სპეციალური კვლევის შედეგად. შედარებისას დიდი სიფრთხილის გამოჩენაა აუცილებელი. ერთი და იმავე კლასის იარაღი, მექანიკური მახასიათებლებიდან გამომდინარე, შესაძლოა თითქმის ერთნაირი მახასიათებლების მქონე კვალს ტოვებდეს მიკროსკოპიული თვალსაზრისითაც კი. ამგვარ კვალს კლასობრივი კვალი ეწოდება და საკმაოდ ხშირად გვხვდება.

დადებითია შედარებითი ანალიზი ორ მასრასა თუ ორ ტყვიას შორის. თუ ანალიზის შედეგად დასტურდება, რომ ეს ორი ნიმუში ერთი და იმავე ცეცხლსასროლი იარაღიდანაა მოპოვებული და ამ ორ ნიმუშს ენიჭება ერთი და იგივე წარმომავლობის სტატუსი. წინააღმდეგ შემთხვევაში, შედარებითი ანალიზის დასკვნა ყალიბდება შემდეგნაირად: სხვადასხვა წარმომავლობა,

რაც ნიშნავს იმას, რომ ეს ნიშნულები სხვადასხვა იარაღიდანაა მოპოვებული. ცხადია, ყველა შემთხვევის ადგილზე არ გვხდება გამოყენებული იარაღის დასადგენად საჭირო ელემენტები. მაგ: დანაშაულის იარაღის ტიპი თუ მისი მდგომარეობა, შესაძლოა ექსპერტისთვის გადაულახავ დაბრკოლებად იქცეს.

შედარებითი ანალიზი უნდა განხორციელდეს იარაღის მრავალ მახასიათებელზე და უნდა დადასტურდეს, რომ ყველა მახასიათებლის ტოპოგრაფია და მორფოლოგია ერთმანეთსა და იარაღის მექანიკურ ტიპს შეესაბამება. იმ შემთხვევაში, თუ იარაღს აკლია რომელიმე ნაწილი ან დეტალი, რაც შედარებით ანალიზს გააძნელებს, ექსპერტმა მაინც ბოლომდე უნდა განახორციელოს გამოკვლევა რათა გამოავლინოს შესაძლო შეუსაბამობა, ან განსაზღვროს დეტალების აღდგენის აუცილებლობა.

ბალისტიკური შედარებითი ანალიზი უნდა განვითარდეს მეთოდოლოგიური პროფილის მიხედვით, უფრო ზუსტად რომ ვთქვათ უნდა განისაზღვროს დეტალების შედარების სისრულე და სრულყოფილება, იქნება ეს სავარაუდო დანაშაულის იარაღთან ტესტ შედარება, თუ აღმოჩენილი ტყვია – მასრის შედარება. იგი უნდა მოხდეს ამომწურავად დოკუმენტირებული ფოტოებისა და მიკროფოტოების საშუალებით. იკონოგრაფიულ – აღწერილობითი პროფილების შედარებისას საჭიროა გარკვევით დაფიქსირდეს, რომ მიკროფოტო წარმოდგენს სასამართლო დარბაზში მტკიცებულებად წარმოდგენილ იარაღზე ჩატარებული გამოკვლევიდან მიღებული შედეგების, ტექნიკური საფუძვლის ერთადერთ მტკიცებულებას.

279. ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების დინამიკის სრულად აღდგენამდე, რა სახის მოსამზადებელი ღონისძიებებისა და ტექნიკური ხასიათის კვლევების ჩატარებაა მნიშვნელოვანი?

მნიშვნელოვანი ელემენტების მოსაპოვებლად, შესაძლოა მოხდეს რამდენიმე ტექნიკური ხასიათის კვლევის ჩატარება. რომელთა შორის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, კვლევის შედეგების მაქსიმალური შედეგიანობით გამოყენება ტრაექტორიის აღდგენისა და ბალისტიკური ცდებისა თუ ექსპერიმენტების პროცესში.

ტრაექტორიის აღდგენის ცდის მიზანია ცეცხლსასროლი იარაღიდან გასროლილი ტყვიის ტრაექტორიის აღდგენა გასროლის წერტილიდან დაცემის წერტილამდე. ტრაექტორიის განსაზღვრისათვის, საჭიროა არსებობდეს ორი ისეთი წერტილი, რომელზედაც აუცილებლად გაიარა ტყვიამ. ეს ორი წერტილი შეიძლება იყოს ჭრილობა ან რაიმე ნივთზე ან საგანზე დარჩენილი ნახვრეტი, მათ შორის ერთი შესასვლელი, მეორე კი გასასვლელია (შემავალი და გამავალი). ამ ორ წერტილზე გავლებული ლაზერული სხივი სრული ტრაექტორიის პირველი ნაწილია.

ტრაექტორიის ფიზიკურად გამოსახვა ძირითადად ხდება თაქსიმის გაჭიმვით ორ არსებულ წერტილს შორის. ამის შემდეგ გასროლის კუთხე შეიძლება გაიზომოს ტრანსპორტირით. დაფიქსირდეს კუთხის ზომა და ტრაექტორიის მიმართულება. ტრაექტორიის დადგენის შემდეგ, შეიძლება დადგინდეს გასროლის წერტილიც და დაცემის მონაკვეთიც. იმ შემთხვევაში თუ აღმოჩნდება, რომ ტრაექტორია მსხვერპლის სხეულში გადის იგი გვაძლევს შესაძლებლობას, განისაზღვროს დანაშაულის ადგილზე მსხვერპლის პოზიცია, ჭრილობების ადგილი და ტრაექტორიული ანაბეჭდები.

ტრაექტორიის აღდგენისას შეცდომის დაშვების თავიდან აცილების მიზნით, მხედველობაშია მისაღები ის გარემოება, რომ ტყვია სხეულში სწორხაზოვნად არ გაივლის (მცირე მანძილის შემთხვევაშიც კი). გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ტყვია შეიძლება ძალიან მყარ ზედაპირს მოხვდეს, ან გრძელი დისტანციის გამო ბოლოს მოხდეს ტყვიის დაცემა მიზიდულობის ძალის გამო.

მსგავსი ბალისტიკური კვლევები თუ ექსპერიმენტები შეიძლება ძალიან სასარგებლო აღმოჩნდეს დანაშაულებრივი ქმედების დინამიკის აღდგენის პროცესში. ბალისტიკური კვლევების მიზანია ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების შედეგებისა და ამ შედეგების ბუნებისა და მახასიათებლების კვლევა, ამის შემდეგ კი ხდება ფაქტების დინამიკის აღდგენა.

მაქსიმალურად საინტერესო შედეგების მისაღებად აუცილებელია იდენტიური ცეცხლსასროლი იარაღისა და საბრძოლო მასალის კომბინაციის გამოყენება. ვინაიდან, იგი დაგვეხმარე-

ბა თითქმის ზუსტი შედეგის მიღებაში. მაგალითად, შეიძლება განხორციელდეს ექსპერიმენტი ტყვიის შეღწევისა და/ან დეფორმაციის დონის განსასაზღვრად. ბალისტიკური ზიანის ეფექტის სიმულაცია კი ცხოველის ტყავზე, ან ჟელატინზე ხდება, რაც მაქსიმალურად ახლოსაა ადამიანის კანთან.

ბალისტიკური ექსპერიმენტებისა და ტრაექტორიის აღდგენის ცდის გარდა, გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანია ბევრი სხვა ტექნიკური გამოკვლევის განხორციელებაც. ამ კვლევებში შედის ბიოლოგიური, ქიმიურ-ფიზიკური კვლევები, დენთის კვალის გამოკვლევა, რაც გასროლის მანძილის დადგენაშიც გვეხმარება.

280. რას მოიცავს ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების დინამიკის აღდგენა?

მას შემდეგ, რაც მოხდება შემთხვევის ადგილის სრულყოფილი დათვალიერება, იქ არსებული ყველა სახის კვალის სათანადოდ აღწერა და ფიქსაცია, ასევე ჩატარდება ყველა სხვა მნიშვნელოვანი ბალისტიკური გამოკვლევა შესაძლებელი ხდება მოწმის, დაზარალებულისა თუ ბრალდებულის ჩვენების საფუძველზე განხორციელდეს ექსპერიმენტი. რათა მოხდეს ცეცხლსასროლი იარაღის გამოყენების დინამიკის აღდგენა.

მას შემდეგ, რაც მოხდება ყველა საჭირო ინფორმაციის (სუბიექტური და ობიექტური) მოპოვება და შეფასება, იწყება ცეცხლსასროლი იარაღით ჩადენილი დანაშაულის დინამიკის აღდგენის ერთი, ან რამდენიმე ვერსიის ჩამოყალიბების ეტაპზე გადასვლა. დინამიკის აღდგენის პროცესში აუცილებელია დამნაშავისა და მსხვერპლის პოზიციებისა და სროლის მანძილის დადგენა. მრავალ შესაძლო ვარიანტს შორის ხდება რეალობასთან მაქსიმალურად ახლოს მდგარი, ყველაზე უფრო რაციონალური და ამასთან, ყველაზე მარტივად ასახსნელი და გასაანალიზებელი ჰიპოთეზის შერჩევა. ამასთან, ეს ჰიპოთეზა უნდა შეიცავდეს თითქმის ყველა მოპოვებულ ელემენტს. ჰიპოთეზის ძირითადი ნაწილი მაინც გრაფიკულად უნდა იყოს წარმოდგენილი (სასურველია 3D ფორმატში ან ვირტუალური ვიდეოს სახით) და წარმოადგენდეს ადვილად აღსაქმელ მასალას.

ამგვარად, იმ ადამიანებს, ვისაც წარედგინება დინამიკის აღდგენის აღნიშნული სურათი (დაცვის მხარე, ნაფიცი მსაჯულები, მოსამართლე), ექნებათ ტექნიკურად გამართული და ადვილად აღსაქმელი ჰიპოთეზა. ვინაიდან აღნიშნულის საფუძველზე ცხადი იქნება ამ ელემენტებს შორის არსებული ტექნიკური თუ ლოგიკური ჯაჭვის არსებობა.

ნებისმიერ შემთხვევაში, დანაშაულის დინამიკის აღდგენის ჰიპოთეზა არ გულისხმობს იმ გარემოებას, რომ დადასტურებული იქნება ყველა უმცირესი დეტალიც კი. ეს ჰიპოთეზა მიჩნეული უნდა იყოს როგორც გამოძიების ტექნიკურად გაღრმავების მცდელობა, რომლის საშუალებითაც ხდება მოპოვებული ელემენტების თვალსაჩინოდ დაკავშირება და წარმოჩენა. თუმცა, აუცილებელია იმის გათვალისწინება, რომ თუნდაც ნაკლებად შესაძლებელი ვერსიაც კი აუცილებლად ყურადღებით განხილვას მოითხოვს, რადგან ის არც ერთ შემთხვევაში არ უპირისპირდება მოპოვებულ ობიექტურ მონაცემებს.

281. რა სახის ინფორმაციის შეტანა ხდება სარეგისტრაციო ბარათში იარაღის რეგისტრაციის ეტაპზე?

იარაღზე, თუ საბრძოლო მასალაზე (ვაზნა, მასრა, ტყვია) ჩატარებული ყოველი ბალისტიკური გამოკვლევის შემდეგ, მნიშვნელოვანია მოპოვებული ინფორმაციის შეტანა სარეგისტრაციო ბარათში.

ცეცხლსასროლი იარაღის რეგისტრაციის მნიშვნელობა კი დიდია იმდენად, რამდენადაც, მოპოვებული შედეგები შეიძლება შედარდეს ბაზაში უკვე არსებულ მონაცემებს და გამოირკვეს იგივე ცეცხლსასროლი იარაღი გამოყენებულია თუ არა სხვა დანაშაულებრივი შემთხვევისას.

ბაზაში ყოველი ახალი მონაცემის დამატებისას, ხდება სპეციალური ანკეტის, სარეგისტრაციო ბარათის შევსება, რომელშიც იწერება ყველა ძირითადი მონაცემი (მარკა, მოდელი, იარაღის საიდენტიფიკაციო ნომერი, ვაზნებისა და მასრების კალიბრი და ძირითადი მახასიათებლები).

ცეცხლსასროლი იარაღის რეგისტრაციის შემთხვევაში ფიქსირდება ლულის ტიპი, რაოდენობა. ანალოგიურად, ტყვიის შემ-

თხვევაში, ფიქსირდება ტყვიაზე არსებული ნიშნები, თუ სხვა განსაკუთრებული მახასიათებლები.

სარეგისტრაციო ბარათი შეიძლება იყოს 2 სახის: მარტივი-ხელით შესავსები და პროგრამული უზრუნველყოფის ელექტრო ანკეტები. რომელშიც ხდება მონაცემების ავტომატურად განახლება.

282. ბალისტიკური ექსპერტიზის ჩატარებისას რა სახის კითხვები უნდა დაისვას ექსპერტის წინაშე?

ექსპერტს შეიძლება დაეუსვას შემდეგი სახის კითხვები:

1. წარმოდგენილი იარაღი მიეკუთვნება თუ არა ცეცხლსასროლ იარაღთა კატეგორიას?
2. იარაღი ვარგისია თუ არა სროლისათვის?
3. სასხლეტის გამოწვევის გარეშე შესაძლებელია თუ არა განხორციელებულიყო გასროლა წარმოდგენილი იარაღიდან?
4. ექსპერტიზაზე წარმოდგენილი თვითნაკეთი მოწყობილობა (ან უბრალოდ მოწყობილობა) არის თუ არა ცეცხლსასროლი იარაღი?
5. შემთხვევის ადგილიდან ამოღებული ტყვია რა იარაღიდან არის ნასროლი და ხომ არ არის გასროლილი წარმოდგენილი იარაღიდან?
6. რა იარაღიდან არის ნასროლი წარმოდგენილი მასრა?
7. რა სახეობის ვაზნის შემადგენელი ნაწილია წარმოდგენილი ტყვია (მასრა)?
8. აღინიშნება თუ არა წარმოდგენილ ტყვიაზე ასხლეტისათვის დამახასიათებელი კვლები (რიკოშეტის კვალი)?
9. აღინიშნება თუ არა ობიექტზე ცეცხლნასროლი დაზიანებები და დადებით შემთხვევაში რა რაოდენობის, რა მანძილიდან არის გასროლა ნაწარმოები?
10. გთხოვთ დაადგინოთ სროლის მიმართულება.
11. გთხოვთ განსაზღვროთ დაზარალებულისა და იარაღის ურთიერთმდებარეობა სროლის მომენტში.

თავი XVI

ცივი იარაღი

283. განვითარების რა გზა გაიარა ცივი იარაღის წარმოებამ?

კაცობრიობის არსებობის მანძილზე ადამიანები წინააღმდეგობის დაძლევის მიზნით ყოველთვის იყენებდნენ სხვადასხვა საგნებსა და ობიექტებს, რომელთაც საბოლოოდ მიიღეს იარაღის სახელწოდება. ქართული ისტორიულ-არქეოლოგიური წყაროების შესწავლა თვალნათლივ მიუთითებენ იმ ფაქტორებზე, რომ საქართველოშიც იარაღის კულტურა საკმაოდ მაღალ დონეზე იყო განვითარებული. ისტორიულ წყაროებზე დაყრდნობით ითვლება, რომ ქვა და ჯოხი იყო ის პირველი იარაღი, რომელიც ადამიანებმა გამოიყენეს თავდასხმის ან თავდაცვის მიზნით. კერძოდ, პირველყოფილი ადამიანი მეტისმეტად სუსტი იყო ბუნებასთან და სხვა ადამიანებთან ბრძოლაში, მას შეეძლო დაემზადებინა და გამოეყენებინა უაღრესად პრიმიტიული იარაღი, როგორიც იყო უბრალოდ წანვეტებული ქვა, ჯოხი, ძვლის ნატეხი და სხვა. შემდეგ, თანდათან, ხანგრძლივი გამოცდილების მიღების შედეგად იგი აუმჯობესებდა და მრავალფეროვანს ხდიდა მათ. ქვის ხელცულთან ერთად იგი უკვე ამზადებდა ქვის დანებს, საფხეკებს, წვეტანებს და სხვა¹⁶ – შემდგომ ეტაპზე, ანუ ნეოლითის ხანაში (დაახლოებით 8-6 ათასი წლის წინათ) დიდი გარდატეხა მოხდა ქვის დამუშავების ტექნიკაში. ადამიანებმა ისწავლეს ქვის გაპრიალება, ხერხვა, გახვრეტა. ასეთი იარაღი კი გაცილებით მოსახერხებელი იყო სანადიროდ და სამუშაოდ. ამავე პერიოდში საქართველოს ტერიტორიაზე ადამიანმა იარაღის დასამზადებლად ქვასთან ერთად ლითონის გამოყენებაც დაიწყო. როგორც ჩანს ადამიანმა შემთხვევით მიაგნო თვითნაბად სპილენძს და მის თვისებებს გააცნო. ქვისგან განსხვავებით სპილენძის გამოჭედვა შეიძლებოდა. გამოჭედვით მისგან უფრო მოსახერხებელი იარაღი მზადდებოდა. ჩვ. წ. აღ-მდე IV-III ათასწლეულების მიჯნაზე კი ქართველთა წინაპარმა ტომებმა უკვე ისწავლეს იარაღის მასალად ბრინჯაოს გამოყენება. ბრინ-

¹⁶ იმ ხანას როდესაც ადამიანი ასე მარტივად დამუშავებული იარაღით სარგებლობდა, ძველი ქვის ხანა, ანუ პალეოლითი ეწოდებოდა.

ჯაოს ლეზულობდნენ ცეცხლზე გამდნარ სპილენძში სხვადასხვა ნივთიერების (კალის, დარიშხანი, ანთიმონის) შერევით. ამით ლითონი უფრო მაგარი ხდებოდა. გამდნარ ბრინჯაოს ყალიბში ასხამდნენ და ასეთი გზით საჭირო ფორმის იარაღს იღებდნენ. შემდგომ ეტაპზე კი კიდევ უფრო მეტად განვითარდა იარაღი და გაჩნდა ახალი ტიპის იარაღი: რკინის აბჯარი, ჯავშანი, რკინის ხმალი, სატევარი და ა.შ. როგორც ვხედავთ იარაღს ძირითადად საბრძოლო და თავდაცვითი დანიშნულება ჰქონდა. ივ. ჯავახიშვილმა კი მოახდინა მათი კლასიფიკაცია და გამოყო – საბრძოლო და თავდაცვითი იარაღის სახით.

284. საბრძოლო იარაღის რომელ სახეებს გამოყოფდა ივ. ჯავახიშვილი?

საბრძოლო იარაღი იყოფოდა შემდეგ სახეებად:

1. **საძგერებელი** – საძგერებელი იარაღი, იარაღის უძველესი სახეობაა და იგი სხვადასხვა ზომისა და ფორმის იყო.¹⁷ ქართულ წერილობით ძეგლებში „ჰოროლი“ გვხვდება საძგერებელი იარაღის აღმნიშვნელად, რომელიც შუბის მაგვარი იარაღი იყო. საბოლოოდ „ჰოროლი“ შუბმა შეცვალა, რომელიც შედგებოდა შუბის პირის, შუბის წვერისა და ტარი-საგან.¹⁸

¹⁷ სულხან-საბა ორბელიანი საძგერებელი იარაღის აღმნიშვნელ ზოგად სახელად ლახვარს მიიჩნევს. კერძოდ, ესენია: ოროლი (ჰოროლი), გმური, სათხედი, გეონი, შუბი, ხიშტი, ზუფანი, ლიბანდაკი. „ლახვარნიცა განიყოფებიან, რამეთუ: ოროლი არს, რომელსა აკინაკად უხმობენ, ლახვარი ორ-პირი და ბუნ-გრძელი; გმური არს ლახვარი პირ-ბრტყელი და ბუნ-ზომიერი, ვიეთნი ხელ-შუბას უხმობენ; გეონი არს მოწლო და სამძგიდე, ბუნი მცირედ კაცისა უმაღლესი; შუბი არს ლახვარი სამ-ძგიდე და ბუნ-გრძელი ხიშტი არს ლახვარი პირგრძელი, ძგიდე-მახვილი, ტარკოდა; ზუფანი არს ლახვარი მსგავსი გეონისა, ბუნ – წყრთეული შორით სასროლი, რომელ არს ლიბანდაკი. სულხან-საბა ორბელიანი., ლექსიკონი ქართული, მეტრეველი ელ., ქურციკიძე ც., (რედ.), ტ. I. , თბ., 1991, 410

¹⁸ არქეოლოგიური მონაცემების მიხედვით, საქართველოში ძვ. წელთაღრიცხვის VI და ახ. წელთაღრიცხვის IV საუკუნეებში ყველაზე გავრცელებული იარაღი სწორედ შუბი იყო. ხევსურეთში სამი სახის შუბი იყო გავრცელებული: ხანჯლისებური, წვერკუთხა და სამწვერა, რომელთაგან ყველაზე სამიში სამწვერა შუბი იყო.

2. **სატყორც-საძგერებელი** – აღნიშნული კატეგორიის იარაღს მიეკუთვნებოდა: მაზრაკი, ზუფინი, სათხედი და გეონი (შუბის მსგავსი იარაღი).
 3. **სატყორცნი** – სატყორცნი იარაღის პირველი და ყველაზე მარტივი ფორმა ქვა იყო, რომლის სასროლადაც შურდული გამოიყენებოდა.¹⁹
 4. **სასროლი** – სასროლი იარაღის ძირითადი სახეობა მშვილდ-ისარია, რომელსაც საქართველოში XVII საუკუნემდე ცეცხლსასროლ იარაღთან ერთად საკმაოდ აქტიურად იყენებდნენ.²⁰
- მშვილდ-ისარი შედგებოდა მშვილდისა და ისრისაგან. ისარს განსაკუთრებული ნაწვეტებული წვერი უნდა ჰქონოდა (გარკვეულ შემთხვევაში ფრთებიც უმაგრდებოდა) რომ უფრო სწრაფად მიეღწია სამიზნემდე და მაქსიმალურად მოეხდინა მისი დაზიანება.
5. **დასარტყმელი** – მნიშვნელოვანი ადგილი ეჭირა ისეთ დასარტყმელ იარაღებს, როგორიცაა ლახტი, გურზი, კვერთხი, მათრახი.
 6. **მკვეთრ-მკვეთებელი** – აღნიშნული კატეგორიის იარაღი ყველაზე მოსახერხებელი და აქტუალური აღმოჩნდა არა მხოლოდ საბრძოლო თვალსაზრისით, არამედ საყოფაცხოვრებო თვალსაზრისითაც. მათ მიეკუთვნება: ხმალი, ხანჯალი, მახვილი, დაშნა, დიდი დანა, სატევარი, ცული; ყველაზე გავრცელებული იყო ხმალი.²¹ ხმალი სხვადასხვა

¹⁹ შურდული უძველესი და ყველაზე ხელმისაწვდომი იარაღი იყო, ამიტომ იგი ყველაზე ხშირად გამოიყენებოდა.

²⁰ მშვილდ ისრის ქართველთა მიერ აქტიურად გამოყენების შესახებ ცნობებს გვანდის ასევე სტრაბონიც, რომელიც მიუთითებს, რომ სვანები შესანიშნავი მოისრეები იყვნენ და ისრის პირების მოსაწამლად შხამსაც კი იყენებდნენ, რომელიც წამიერად ახდენდა ადამიანის მოკვდინებას და საშინელი სუნი ჰქონდა.

²¹ ხმლებს შორის ყველაზე გამორჩეულია ხმალი „გორდა“- გორდას გენუას უკავშირებენ. თუმცა, არსებობს ლეგენდაც, რომლის თანახმადაც ხმალი გორდელობა მეიარაღე დაამზადა, რის გამოც ხმალს გორდა ეწოდა. არსებობს ასევე მოსაზრებაც იმის შესახებ, რომ აღნიშნული ხმლის შექმნის ისტორია დავით აღმაშენებელს უკავშირდება. თუმცა, გარკვეულ შემთხვევაში ისტორიკოსთა მოსაზრების თანახმად მისი შექმნის ისტორია მაინც იტალიას უკავშირდება – კერძოდ, XVI საუკუნის მეიარაღე ძმებს ჯანდონატო და ანდრეა ფერარებს დიდი სანაწარმო ჰქონდათ, სადაც მაღალი ხარისხის ხმლის პირებს ჭედავდნენ და

მოყვანილობის იყო და რამდენიმე ნაწილისაგან შედგებოდა: პირი, კოტა (ხელის მოსაკიდებელი),²² ვადა ან ჯვარედი. ხმალი ორპირად მჭრელი არ იყო, მას ერთ მხარეზე ჰქონდა ფხა, ხოლო მეორეზე ყუა, ანუ გდე.

დანას დღესდღეობით ძირითადად საყოფაცხოვრებო დანიშნულება აქვს, თუმცა XII საუკუნემდე საბრძოლო იარაღი იყო და სამეურნეო დანიშნულებაც გააჩნდა.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია ქართული ყოფისთვის „ხანჯალი“ – რომელიც დღემდე მნიშვნელოვან ადგილს იკავებს საქართველოში და ქართული კლასიკური ჩაცმულობის ერთ – ერთი შეუცვლელი ატრიბუტია.²³

ცული – ასევე უძველესი დროიდან გვხვდება საქართველოში, რომელსაც ორგვარი დანიშნულება ჰქონდა (სამეურნეო და საბრძოლო). ყველაზე გამორჩეული კოლხური ცული იყო, რომელიც თავისი ფორმებითა და მხატვრული დონით გამოირჩეოდა.

გარდა აღნიშნული კლასიფიკაციისა საბრძოლო იარაღი იყო-ფოდა ასევე სამხედრო და საქვეითო იარაღად, სადღესასწაულო – საზეიმო და საომარ იარაღად.²⁴

285. თავდაცვითი იარაღის რომელ სახეებს გამოყოფდა ივ. ჯავახიშვილი?

თავდაცვით იარაღებს 4 ნაწილად ჰყოფდნენ:

1. **თავსაბურავი** – თავსაბურავებს ძირითადად წარმოადგენდა: ჩაფხუტი, ჩაჩქანი, ზარადი, მუზარადი და ჩაბალახი. აღნიშნული თავსაბურავები ძირითადად რკინისაგან მზადდებოდა

დავითფერულიც სწორედ მათ სახელს უკავშირდება.

²² ხმლის კოტას, თავს, ქუდი ერქვა, მის ნახვრეტში თასმა იყო გაყრილი, რომელიც მეომარს ხმლის ადვილად დასაჭერად ჭირდებოდა და მაჯაზე ჰქონდა შემოხვეული.

²³ „ხანჯალი“ – სხვათა ენაა, საგვერდული მახვილია, ქართულად სატევარი ჰქვიან“ „ხანჯალი“ – სხვათა ენაა, საგვერდული მახვილია, ქართულად სატევარი ჰქვიან“ – იხ. სულხან-საბა ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, მეტრეველი ელ., ქურციკიძე ც., (რედ.), ტ. II., თბ., 1993, 416.

²⁴ საზეიმო იარაღს ივანე ჯავახიშვილი წყაროზე დაყრდნობით „გასაჩვენოს“ უწოდებს. აღნიშნული იარაღი ძვირფასი თვლებითა და ფიგურებით იყო მოკაზმული და მას მხოლოდ დასამშვენებლად იყენებდნენ.

და კვერცისებური მოყვანილობა ჰქონდა, წინ და უკან კი ნაქსოვი რკინა ჰქონდა შემოვლებული.²⁵

2. **გულმკერდის საცავი** – ანუ, ჯაჭვის პერანგი,²⁶ რომელიც საქართველოში აქტიურად გამოიყენებოდა და მისი დამზადების განსაკუთრებული წესიც არსებობდა.
3. **ქვედა ნაწილის საცავი** – სხეულის ქვედა ნაწილის დასაცავი საშუალება (სამუხლე და საბარკული).
4. **ფარი და ჩელთი** – ფარი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ატრიბუტი იყო და ძირითადად ხეზე გადაკრული ტყავისგან მზადდებოდა, რომელსაც ზედ რკინის სალტეები უკეთდებოდა. თუმცა იყო მხოლოდ რკინისგან დამზადებული ფარებიც.²⁷ ჩელთი კი ბრტყელი ოთხკუთხა ფარივით იარაღი იყო, რომელსაც ასევე თავდასაცავად იყენებდნენ.

თავდასაცავ იარაღს კი საკაცო და საცხენო აბჯრებად ჰყოფდნენ, რომლითაც ცხენების აღჭურვა ხდებოდა.

286. რა არის ცივი იარაღი და როგორ განიმარტება იგი საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით?

საქართველოს კანონით იარაღის შესახებ²⁸ ცივი იარაღი განიმარტება, როგორც იარაღი, რომლის მოქმედებაც ხორციელდება ადამიანის ფიზიკური ძალით და რომელიც განკუთვნილია უშუალოდ შეხების ობიექტის დასაზიანებლად.

287. რა სახის ცივი იარაღები არსებობს დანიშნულების მიხედვით?

დანიშნულების მიხედვით არსებობს: სამხედრო, სანადირო, რენვის, საყოფაცხოვრებო – სამეურნეო იარაღები, რომელთაც დამნაშავე ხშირად იყენებს, მუქარის, ჯანმრთელობის და-

²⁵ რკინის თავსაბურავის შიგნით, როგორც წესი მეომარი ნაბდის ქუდს იფენდა, რათა დარტყმის შედეგად თავი არ სტკენოდა.

²⁶ ქართული ჯაჭვის პერანგი სხეულისგან ძირითადად ზომით არის განსხვავებული, ვინაიდან ისინი მუხლამდე სიგრძისაა, მკლავები კი იდაყვებამდე წვდება. მისგან განსხვავებით ევროპული უფრო გრძელია და ზოგჯერ კოჭებამდე აღწევს.

²⁷ ფარს ტყავის საკიდი ჰქონდა, რომლითაც ის მეომრის მხარზე იყო გადაკიდებული. უკანა მხარეს კი ხელის ჩასაკიდებელი ჰქონდა.

²⁸ საქართველოს კანონი იარაღის შესახებ, 08. 05. 2003.

ზიანების ან მკვლელობის მიზნით.

288. კონსტრუქციული აგებულების მიხედვით როგორ ხდება ცივი იარაღების კლასიფიკაცია?

კონსტრუქციული აგებულებისა და მოქმედების მიხედვით ისინი იყოფა: მჩხვლეტავ, მჩეხავ, მჩხვლეტავ – ბასრ და მსხვრევად, დასარტყმელ ცივ იარაღებად.

მჩხვლეტავ იარაღებს მიეკუთვნება: მახვილი, ხიშტი, დაშნა, ქორდიკი, სტილეთი;

მჩეხავ იარაღებს მიეკუთვნება: საჩეხელა, გორდა, ხმალი;

მჩხვლეტავ-ბასრ იარაღებს მიეკუთვნება: ფინური დანა, სანადირო დანა, ხანჯალი;

მსხვრევად დასარტყმელ ინსტრუმენტებს: კვერთხი, ხელგულა, კასტეტი;

დამზადების მიხედვით კი ცივი იარაღები იყოფა 3 ჯგუფად: ქარხნული,²⁹ კუსტარული,³⁰ თვითნაკეთი,³¹ შენიღბული,³² გადაკეთებული.³³

289. რამდენი ნაწილისაგან შედგება ცივი იარაღი?

²⁹ ქარხნული წესით დამზადებული იარაღი მზადდება განსაზღვრული სტანდარტების მიხედვითა და შესაბამისი ტექნიკური პირობების შესაბამისად, ცივ იარაღებს ახასიათებს დეტალების ზუსტი დამუშავება, სამარკო აღნიშვნების და დამღების არსებობა.

³⁰ კუსტარულ იარაღებს ამზადებენ ხელოსნები, რომელთაც აქვთ სათანადო ხელსაწყოები და გამოცდილება. მათ მიერ დამზადებული ცივი იარაღები თავიანთი ზომებითა და საბრძოლო თვისებებით ემსგავსებიან ქარხნული წესით დამზადებულ იარაღებს.

³¹ თვითნაკეთი ცივი იარაღები უმეტეს შემთხვევაში მზადდება შემთხვევითი პირის მიერ, რომელთაც არავითარი საერთო არ აქვთ იარაღის წარმოებასთან. ასეთი კატეგორიის იარაღები კონსტრუქციით ემსგავსებიან ფინურ, სანადირო დანებს, სტილეტებს და ა.შ.

³² შენიღბულ ცივ იარაღს აქვს სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო-სამეურნეო ნივთის გარეგნული სახე – რომლებიც შენიღბულია ხელჯოხების, ქოლგების, სანერკალმის და ა.შ. სახით.

³³ გადაკეთებული იარაღი დამზადებულია ქარხნული ან კუსტარული წესით, მათ გააჩნიათ სანარმოო ან საყოფაცხოვრებო დანიშნულება და შემდგომ გადაკეთებულნი არიან უფრო მეტი დამაზიანებელი თვისებების მინიჭების მიზნით.

ცივი იარაღი შედგება ძირითადად 2 ნაწილისაგან: პირი და სახელური.

ცივი იარაღის პირი შეიძლება იყოს ორპირიანი ან ცალპირიანი. პირის იმ ნაწილს, რომელიც სახელურს ებჯინება და არ არის გაღესილი ქუსლი ეწოდება. სიმაგრის გაძლიერების და იარაღის შემსუბუქების მიზნით პირს შეიძლება გააჩნდეს (გრძივი) ღარები, რომელსაც სიმტკიცის ღარები ეწოდება. პირის გაგრძელება წარმოადგენს ღეროს, რომელზედაც მაგრდება სახელური. სახელური შეიძლება იყოს ჩამოსაცმელი ან დამოქლონებული.³⁴ ცივი იარაღის პირსა და სახელურს შორის შეიძლება გაჩნდეს შემზლუდველი, რომელიც ხელის მტევანს იცავს დაცურებისაგან. ცივი იარაღის კვლევის ეტაპზე ხდება – ცივი იარაღის სტატიკური გამოცდა, სადაც ისინი კლასიფიცირებულია შემდეგი სახით: მოკლეპირიანი (400 მმ-მდე) საგნების გამოცდა, პირიანი საგნების გამოცდა, სატყორცნი საგნების გამოცდა.

290. რა სახის დანები არსებობს?

არსებობს შემდეგი სახის დანები: სანადირო,³⁵ სპეციალური დანიშნულების,³⁶ ტურისტული დანიშნულების,³⁷ ფინური დანები.³⁸

291. რა თვისებურებებია დამახასიათებელი დასარტყმელი და

³⁴ ჩამოსაცმელი მთლიანად მასიურია, ხოლო დამოქლონებულის შემთხვევაში ფირფიტები ღეროს სიბრტყეზე არიან ორივე მხრიდან განთავსებული.

³⁵ სანადირო დანები შესაძლებელია იყოს, როგორც ქარხნული, ისე თვითნაკეთი და კუსტარული. მისი პირი განიერი და სქელია, გააჩნია შემზლუდველი და გრძელი ღარები. მათი პირი ცალმხრივ ღესილია.

³⁶ სპეციალური დანიშნულების დანები — განკუთვნილია გარკვეული სამუშაოს შესასრულებლად, რომელთა გამოყენება შეიძლება მოხდეს თავდაცვის, ან თავდასხმის მიზნით.

³⁷ ტურისტული დანები – ადაპტირებულია სავსელ პირობებში სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო სამუშაოს შესასრულებლად, საკვების მოსაპოვებლად, თავდაცვისათვის, ასევე თავდასხმისათვის. ისინი შეიძლება იყოს საკეციც.

³⁸ ფინური დანების პირი სწორი მოყვანილობისაა, ცალმხრივ ღესილია და წვერთან შემომრგვალებული. მათ პირის გვერდით სიბრტყეზე დაყოლებული აქვთ გრძივი ღარები.

ცივი სასროლი იარაღებისათვის და რომელი იარაღები მიეკუთვნება მათ?

მსხვერვად – დასარტყმელი და ცივი სასროლი იარაღები: მათთვის დამახასიათებელია დასარტყმელი ზედაპირის არსებობა. ასეთებია: კასტეტი, რომელიც მზადდება ლითონისაგან, ძვლის ან პლასტმასისაგან. ხოლო კვერთხი კი მძიმე საგანია, რომლის ერთი ბოლო სქელია, ხოლო მეორე შედარებით წვრილი (სახელური). იგი მზადდება თუჯის, ფოლადის ან ტყვიისაგან და ა.შ. რაც შეეხება ხელკეტებს, ისინი შეიძლება იყოს რეზინის ან ტელესკოპიური. კომპინირებული შენიღბული ცივი იარაღის შემთხვევაში სახეზე გვაქვს ერთ საგანში გაერთიანებული პირიანი და უპირო ცივი იარაღები.

ცივი სასროლი იარაღები: კანონმდებლობით განსაზღვრულია ისეთი კატეგორიის იარაღი, რომლის მოქმედებაც ხორციელდება ადამიანის ფიზიკური ძალით ან მექანიკური მოწყობილობებით და რომელიც განკუთვნილია ობიექტის დიდი მანძილიდან დასაზიანებლად. ასეთი კატეგორიის იარაღები შეიძლება იყოს საბრძოლო, სპორტული და სანადირო არბალეტები.

292. რა თავისებურებაა დამახასიათებელი ცივი იარაღის კვლევისათვის?

ობიექტის მიღების შემდგომ ექსპერტი ახდენს შეფუთული და დალუქული ობიექტის ფოტოგადაღებას, ამონმებს პაკეტის მთლიანობას, შემდგომ კი ახდენს ობიექტის საერთო ხედისა და ცალკეული ნაწილების ფოტოგადაღებას. შემდეგ ეტაპზე კი ექსპერტი ახდენს ობიექტის სიმტკიცისა და სხვა მახასიათებლების გამოკვლევას.

კვლევის ჩატარებისას მოწმდება ცივი იარაღის ტექნიკური მდგომარეობა, რომლის საფუძველზეც დადგინდება: 1. ვარგისია თუ არა ცივი იარაღი. 2. გააჩნია თუ არა ხარვეზი. 3. გააჩნია თუ არა დეფექტი, რომელიც ხელს შეუშლის მის გამოყენებას. 4. შესაძლებელია თუ არა დეფექტის ისე გამოსწორება, რომ შესაძლებელი იყოს მისი გამოყენება.

თავი XVII

გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია

293. რას შეისწავლის პიროვნების გაიგივება გარეგნული ნიშნების მიხედვით?

გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია კრიმინალისტიკური ტექნიკის ერთ-ერთი დარგია, რომელიც გამოიყენება საგამოძიებო და სასამართლო პრაქტიკაში პიროვნების იდენტიფიკაციის მიზნით. გარეგნობის ნიშანთა მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია მნიშვნელოვანია თითქმის ყველა კატეგორიის დანაშაულის გამოძიების ეტაპზე. კერძოდ: ქურდობა, ძარცვა, მკვლელობა, გაუპატიურება და ა.შ. იგი შეიძლება განხორციელდეს პრაქტიკაში დამკვიდრებული სხვადასხვა ხერხებითა და მეთოდებით, როგორიცაა: საძიებო პიროვნების დადგენა ამომცნობი პირის მიერ; პიროვნების ამოცნობა ფოტოსურათის საშუალებით; გარეგნობის ნიშნებით პიროვნების დასადგენად გამოიყენება „ფოტორობოტი“;³⁹ იგი ემყარება მეცნიერების რამდენიმე დარგს: ანატომიას, ფიზიოლოგიას, ანთროპოლოგიასა და სასამართლო მედიცინას.

294. რას ნიშნავს ჰაბიტოსკოპია?

გარეგნობის ნიშანთა მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციას ეწოდება „ჰაბიტოსკოპია“. იგი ლათინური და ბერძნული სიტყვების ნაზავს წარმოადგენს. „habitus“ ლათ. სიტყვაა და ნიშნავს ადამიანის გარეგან სახეს, მისი სხეულის აგებულებას, ხოლო „skopeo“ ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს დაკვირვებას.

³⁹ ფოტორობოტის შესაქმნელად გათვალისწინებული უნდა იქნეს რამდენიმე კრიტერიუმი: სქესი, ასაკი, ნაციონალობა – გარეგნულად ჰგავს რუსს, კავკასიელს, ჩინელს და ა.შ. ანატომიური ნიშნები: საერთო ფიგურა, სახე, შუბლი, ნარბები, თვალები, ცხვირი, პირი, ტუჩები, კბილები, ნიკაპი, თმა, ულვაშები, წვერი, ყურები. ამ კონკრეტული ელემენტების საშუალებით შესაძლებელია თვითმხილველის გონებაში აღბეჭდილი სუბიექტური პორტრეტის გადმოცემა და აღნიშნულის საფუძველზე ფოტორობოტის შედგენა.

295. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის?

გარეგნობის ნიშანთა მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის დამახასიათებელია მთელი რიგი თავისებურებები: სქესი, ასაკი, ჩაცმულობა, სხეულის გარეგანი აგებულება და ა.შ. აღნიშნულის მიხედვით კი შესაძლებელია მოვახდინოთ გარეგნობის ნიშანთა კლასიფიკაცია შემდეგი ნიშნების მიხედვით: საერთო ფიზიკური, დემოგრაფიული, ანატომიური, ფუნქციონალური, განსაკუთრებული, განსაკუთრებით თვალსაჩინო და საყოფაცხოვრებო ნიშნები.

296. რა არის საერთო ფიზიკური, დემოგრაფიული, ანატომიური, ფუნქციონალური, განსაკუთრებული, განსაკუთრებულად თვალსაჩინო, საყოფაცხოვრებო და თანხლებითი ნიშნები და რა თავისებურებაზე მიუთითებს თითოეული მათგანი?

საერთო ფიზიკური ნიშნები მიუთითებს ადამიანის სქესზე და წლოვანებაზე. **დემოგრაფიულ ნიშნებს** მიეკუთვნება: ეროვნება, დიალექტიკური თავისებურება, ეთნიკური წარმომავლობა. **ანატომიური ნიშნები** ახასიათებს ადამიანის სხეულს მთლიანად ან სხეულის ცალკეულ თავისებურებებს. **ფუნქციონალური ნიშნები** დაკავშირებულია მოძრაობასთან პიროვნების ცალკეული ფუნქციის შესრულების დროს. **განსაკუთრებული ნიშნები** ისინია, რომლებიც არსებობს ადამიანის სხეულზე (ხალი, მეჭეჭი და ა.შ.). **განსაკუთრებით თვალსაჩინო** კი ისეთი ნიშნებია, რომლებიც ადვილი შესამჩნევია და დაკავშირებულია ადამიანის ფიზიკურ ნაკლთან (მაგ., კუზი, ფეხის უქონლობა და ა.შ.). **საყოფაცხოვრებო ნიშნებს** რაც შეეხება, ეს ისეთი დამახასიათებელი თვისებაა, რომელიც მხოლოდ პროფესიული საქმიანობის შედეგად ან ყოველდღიური საყოფაცხოვრებო საქმიანობის პროცესში წარმოიქმნება. **თანხლებითი ნიშნები** დაკავშირებულია ადამიანის ჩაცმულობასთან (ქუდი, პერანგი, ფეხსაცმელი და ა.შ.).

297. რა არის ანატომიური და ფუნქციონალური ნიშნები და რა ინფორმაციას შეიცავს იგი?

გარეგნობის ნიშანთა მიხედვით პიროვნების დადგენის მიზნით

გამოიყენება, ასევე, ანატომიური და ფუნქციონალური ნიშნები. ანატომიური ნიშნებია:

ადამიანის სიმაღლე: დაბალი, საშუალო სიმაღლის, მაღალი, ძალიან მაღალი (100 სმ, 160 სმ, 175 სმ, 200 სმ);

ტანის აგებულება: გამხდარი, საშუალო, მსუქანი;

თავის მოცულობა: პატარა, საშუალო, დიდი. ფორმის მიხედვით – მრგვალი, ოვალური, სამკუთხა, ოთხკუთხა, კვადრატული, რომბისებური.

კისერი: მოკლე, საშუალო, დიდი; ფორმის მიხედვით – ვიწრო, საშუალო, ფართო;

გულმკერდი: ზომის მიხედვით – ვიწრო, საშუალო, განიერი; ფორმის მიხედვით ჩავარდნილი, სწორხაზოვანი, წინ გამოწეული;

მხრები: ვიწრო, ძალიან ვიწრო, საშუალო, ფართო, ძალიან ფართო;

ხელები: სიგრძის მიხედვით – მოკლე, საშუალო, გრძელი; თითების მიხედვით – ვიწრო, საშუალო, სქელი. თავისებურების მიხედვით – ზედმეტი თითი, დანაკლისი თითი, მოღუნული თითი;

ფეხები: ზომის მიხედვით – მოკლე, საშუალო, გრძელი; სისქის მიხედვით – ვიწრო, საშუალო, სქელი; ფორმის მიხედვით – სწორი, არასწორი, შეღუნული;

თმები: სიხშირის მიხედვით – უთმო, იშვიათი თმით, საშუალო თმიანი; სიგრძის მიხედვით – მოკლე, საშუალო, გრძელი, ძალიან გრძელი. ფერის მიხედვით – ჭალარა, ქერა, ნაბლისფერი, მონითალო, შავი; ასევე განსხვავებულია თმის დაფარვის ზოლიც: სწორი, რკალისებური, მრუდი, ტეხილი, ხატოვანი, ასიმეტრიული.

სახე: ზომის მიხედვით – ვიწრო, საშუალო, ფართო. ფორმის მიხედვით – მრგვალი, ოვალური, სწორკუთხოვანი, სამკუთხა; თავისებურების მიხედვით – წვერებით, უღვაშებით, დანაოჭებული.

შუბლი: სიმაღლის მიხედვით – დაბალი, საშუალო, მაღალი, სიგანის მიხედვით, ვიწრო, საშუალო, ფართო; დახრილობის მიხედვით – ვერტიკალური, წინ დახრილი, უკან დახრილი,

გამოზნექილი.

წარბები: ზომის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; სიგანის მიხედვით – ვიწრო, საშუალო, ფართო, გაფართოებადი, შევიწროვებადი.

ფორმის მიხედვით: სწორი, რკალისებური, მრუდი, ტეხილი, სამკუთხა.

წარბები კუთხეების დახრის მიხედვით კი შეიძლება იყოს: ჰორიზონტალური; შიგნით დახრილი; გარეთ დახრილი.

ასევე მათი ურთიერთგანლაგება განისაზღვრება მათ თავებს შორის არსებული მანძილით: ახლოს განლაგებული, შორისშორს განლაგებული.

თვალები: ზომის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; ფერის მიხედვით – შავი, ღია ცისფერი, ნაბლისფერი, მომწვანო, ნაცრისფერი, თაფლისფერი; ქრილის მიხედვით კი, იგი შეიძლება იყოს: ნუშისებრი, ოვალური, მრგვალი, სამკუთხედი, ქრილისებური, სეგმენტისებური, ჩოგანისებური, ნამგლისებური.

წამწამები: ზომის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; კონტურის მიხედვით – პირდაპირი, რკალისებური; სიხშირის მიხედვით – იშვიათი, საშუალო, ჭარბთმიაანი;

ცხვირი: ზომის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; სიგანის მიხედვით – სწორი, საშუალო, ფართო; ცხვირის ფუძის მიხედვით – სწორი, ზევით ანეული, ქვემოთ დახრილი.

ცხვირის ზურგის კონტურის მიხედვით – სწორი, ამოზნექილი, ჩაზნექილი, გაღუნული.

შესწავლა ხორციელდება როგორც ანფასში, ასევე პროფილში, მისი აღწერილობისას საჭიროა დახასიათდეს როგორც მისი მთლიანობა, ასევე ცალკეული დეტალური აგებულება.

პირი: ზომის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; კონტურის მიხედვით – ქვემოთ დანეული, ჰორიზონტალური, ზევით ანეული.

ტუჩები: სისქის მიხედვით – წვრილი, საშუალო, სქელი; კონტურის მიხედვით.

პირდაპირი, რკალისებური, ტალღისებური; ფერის მიხედვით – წითელი, მკრთალი წითელი, მოლურჯო;

კბილები: სიდიდის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; კბი-

ლებს შორის მანძილის მიხედვით – მცირე, საშუალო, მაღალი; სიხშირის მიხედვით – იშვიათი, საშუალო, ხშირი; ფორმის მიხედვით – სწორი, წინ წამოწეული, თავისებურების მიხედვით – ცალკეული კბილის უქონლობა, პროთეზი.

ნიკაპი: სიმაღლის მიხედვით – დაბალი, საშუალო, მაღალი. კონტურის მიხედვით – სწორკუთხოვანი, მომრგვალო, მაღალი; მდგომარეობის მიხედვით – გამოშვებული, ვერტიკალური, წინ დახრილი; თავისებურების მიხედვით – ნიკაპის ფოსოს არსებობა, განივი ღარით;

ყური: ზომის მიხედვით – პატარა, საშუალო, დიდი; ფორმის მიხედვით – ოვალური, სამკუთხა, სწორკუთხოვანი, მომრგვალო; დახრილობის მიხედვით – წინ დახრილი, უკან დახრილი; სწორი; ყურის ბიბილოს ფორმის მიხედვით: პატარა, საშუალო, დიდი; ბიბილოს ყურთან შეერთების მიხედვით – შეერთებული, გამოყოფილი.

ფუნქციონალური ნიშნები: ფუნქციონალური ნიშნების დადგენას, ასევე, დიდი მნიშვნელობა ენიჭება პიროვნების იდენტიფიკაციის პროცესში. ეს ნიშნებია: თავის დაჭერის თავისებურება – მარცხნივ, მარჯვნივ გადახრილი, წინ წამოწეული, უკან დახრილი;

სიარული სიჩქარის მიხედვით: ნელი, საშუალო, ჩქარი; თავისებურების მიხედვით (რომელიც შეიძლება დამახასიათებელი იყოს გარკვეულ შემთხვევაში პიროვნებისათვის) – ფეხის თრევა, ხელების ძალზე დიდი გაქანებით ქნევა, სიკოჭლე, ნაბიჯის სიგრძე და ფეხის კუთხე.

ჟესტიკულაცია: საუბრის დროს ემოციური ფაქტორების გამოჟღავნება – ხელების ქნევა, თავის ქნევა, მხრების ქაჩვა;

მიმიკა: საუბრის დროს სახის ნაკვთების მოძრაობა; ტუჩების კვნეტა, თვალების ჭუტვა და ა.შ.

ხმა: ტემბრის მიხედვით – ბასი, სოპრანო, ტენორი და ა.შ. ხმის სიძლიერის მიხედვით – სუსტი, საშუალო, ძლიერი;

საუბარი სიჩქარის მიხედვით: ნელი, საშუალო, წყნარი, ადრეუბული; თავისებურების მიხედვით – აქცენტი, ეროვნული ნიშნები; მეტყველების მიხედვით – ფრაზების აგებულების მიხედვით, ჟარგონი და ა.შ.

აღნიშნული მონაცემების საფუძველზე შესაძლებელია პიროვნების პორტრეტის შექმნა როგორც ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით, ისე მხატვრის მიერ.

298. რა არის პორტრეტული ექსპერტიზა?

სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების ეტაპზე ხშირად გამოიყენება პორტრეტული ექსპერტიზა, რომლის საფუძველზეც შესაძლებელია გადაწყდეს შემდეგი საკითხები: გამოსაკვლევ ფოტოსურათზე გამოსახულია თუ არა პირი, რომლის მიმართაც წყდება იდენტიფიკაციის საკითხი, ორ ან მეტ ფოტოსურათზე გამოსახულია თუ არა ერთი და იგივე პირი; ჯგუფურ ფოტოსურათზე ხომ არ არის დასადგენი პირი ალბეჭდილი.

299. რამდენად არის შესაძლებელი ადამიანის თავის ქალის მიხედვით პიროვნების დადგენა?

სახის ფორმის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციას საფუძვლად უდევს ის ფაქტორი, რომ ადამიანის თავის ქალის ფორმა ინდივიდუალურია. თავის ქალის ზუსტი მოდელირება რთულ საკითხს წარმოადგენს, ამიტომ ამ მეთოდის ტექნიკური რეალიზაციისათვის მხოლოდ სახის ზედა პირის ფორმას იყენებენ. აღსანიშნავია ის ფაქტორიც, რომ ადამიანებიც ერთმანეთს სახის მოყვანილობით ცნობენ, რაც გვაძლევს იმის საბაზს, რომ შესაძლებელია კომპიუტერულმა სისტემებმაც მსგავსად აღიქვან ადამიანის სახის კონფიგურაცია. სახეზე არსებობს განსაზღვრული წერტილები, რომელთა სივრცული კოორდინატების განსაზღვრა იდენტიფიკაციის საშუალებას გვაძლევს. ამასთან ერთად ამ წერტილების რაოდენობა რამდენიმე ათეულს წარმოადგენს. სირთულე მდგომარეობს მხოლოდ გაზომვების სიზუსტეში, რომლისთვისაც გარდა ძვირად ღირებული ციფრული ფოტო და ვიდეო აპარატურისა, მძლავრი პროცესორის და ოპერატიული მეხსიერების მქონე კომპიუტერული ტექნიკაა აუცილებელი.

300. რა სახის კითხვები შეიძლება დავუსვათ ექსპერტს გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციის ეტაპზე?

კითხვები შეიძლება შემდეგი სახით იყოს ფორმულირებული:

1. გამოსახულია თუ არა გამოსაკვლევად წარმოდგენილ სურათზე მოცემული პირი?
2. გამოსახულია თუ არა გამოსაკვლევად წარმოდგენილ ორ სხვადასხვა სურათზე ერთი და იგივე პირი?
3. გამოსაკვლევად წარმოდგენილ გვამის ფოტოსურათზე გამოსახულია თუ არა მოცემული პირი?

პორტრეტულ ექსპერტიზას ექვემდებარება მხატვრული ფოტოსურათი, დოკუმენტზე არსებული ფოტოსურათი, გვამის ფოტოსურათი, ფოტორობოტი, პიროვნების მხატვრული გამოსახულება; გამოკვლევის აღნიშნული ობიექტები შეიძლება შედარდეს ყველა შესაძლო ვარიანტს. მაგ., ამოსაცნობი ფოტოგადაღების წესით გადაღებული ფოტოსურათი შედარდეს გვამის ფოტოსურათს და ა.შ.

გამოკვლევის პროცესში უნდა დამზადდეს შესადარებელი ფოტოსურათები ერთ მასშტაბში.

გამოკვლევის ეტაპზე დარდება სახის ყველა ნაწილი. შედარების შედეგად დადგენილი ყველა ნიშანი ფასდება კრიტიკულად და ერთობლიობაში, და მხოლოდ აღნიშნულის შემდეგ ადგენს ექსპერტი დასკვნას – რომელშიც აღინიშნება პიროვნების იდენტიფიცირებისა თუ იდენტიფიკაციის შეუძლებლობის მიზეზი, ასევე, დასაბუთებულად აღიწერება პიროვნების გარეგნობის ნიშანთა დამთხვევის ან სხვაობის ფაქტი.

გამოკვლევის შედეგად ექსპერტი ადგენს დასკვნას (დადებით ან უარყოფით დასკვნას). რომელიც აუცილებლად უნდა ემყარებოდეს უტყუარ, მყარ, არგუმენტირებულ საფუძვლებს. აღნიშნულს კი დაწვრილებით ასახავს კვლევის დასკვნით ნაწილში. დადებითი დასკვნის შემთხვევაში, მისი საფუძველია: საიდენტიფიკაციო გამოსახულება, რომელიც საკმარისია პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის და ის ურთიერთგანსხვავებები რომლებიც საიდენტიფიკაციო პერიოდში ჩამოყალიბებულ ნიშნებს არ წარმოადგენს (იგი შეიძლება განპირობებული იყოს ფოტოგადაღების განსხვავებული პირობებიდან გამომდინარე). წარმომავლობითი, ჯგუფური და ინდივიდუალური ნიშნები საკმარისია პირის იდენტიფიკაციისთვის. თანადამთხვევითი ნიშნების ერ-

თობლიობა კი ქმნის ისეთი ინდივიდუალური ნიშნების კომპლექსს, რომელთა განმეორებაც პრაქტიკულად შეუძლებელია. რაც შეეხება სავარაუდო დადებით დასკვნას – ექსპერტი მას ადგენს იმ შემთხვევაში, როდესაც მიუხედავად იმისა, რომ ფოტო ხარისხიან გამოსახულებას წარმოადგენს, მასზე გამოსახული ინდივიდუალური ნიშნები რთულად გამოსაყოფია. შესადარებელ გამოსახულებაზე გამოვლენილი ერთი ან რამდენიმე მნიშვნელოვანი/განსაკუთრებული განსხვავება კი უკვე იძლევა კატეგორიული უარყოფითი დასკვნის გაკეთების საფუძველს. სავარაუდო უარყოფით დასკვნას ექსპერტი ადგენს იმ შემთხვევაში, როდესაც სურათზე გამოსახული ურთიერთგანსვავებული ნიშნების წარმოშობა/წარმომავლობის დადგენაც შეუძლებელია. ხოლო უარს დასკვნის გაცემის შესახებ ექსპერტი გაცემს იმ შემთხვევაში, როდესაც გამოსახულებაზე დაფიქსირებული დამთხვევითი ან ურთიერთგანსხვავებითი ნიშნები არასაკმარისია იდენტიფიკაციისათვის. აღნიშნულ შემთხვევაში ექსპერტი აცნობებს ექსპერტიზის დამკვეთს და მოითხოვს დამატებით ინფორმაციას (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), რის არქონის შემთხვევაშიც დასკვნის გაცემა შეუძლებელი იქნება.

თავი XVIII

კრიმინალისტიკური რეგისტრაცია

301. რა არის კრიმინალისტიკური რეგისტრაცია?

კრიმინალისტიკური რეგისტრაცია კრიმინალისტიკური ტექნიკის ერთ-ერთი დარგია, რომელიც მეცნიერულად შემუშავებული სისტემის მიხედვით ახდენს კრიმინალისტიკურად მნიშვნელოვანი ინფორმაციის აღრიცხვა – დამუშავებას.

კრიმინალისტიკური რეგისტრაციის მიზანია მონაცემთა ბაზაში სისხლის სამართლის საქმესთან დაკავშირებული ინფორმაციის შეკრებისა და აღრიცხვის უზრუნველყოფა, რაც შესაძლებლობას აძლევს სამართალდამცავ ორგანოებს დროულად და სრულფასოვნად მოხდეს საქმესთან დაკავშირებული ინფორმაციის მოძიება და მისი გამოყენება.

302. რა შეიძლება იყოს კრიმინალისტიკური რეგისტრაციის ობიექტი?

კრიმინალისტიკური რეგისტრაციის ყველაზე გავრცელებული სახეებია: ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის, უგზო – უკვლოდ დაკარგული პირებისა და ამოუცნობი გვამების რეგისტრაცია, დაკარგული საგნებისა და ნივთების რეგისტრაცია, ჰაბიტოსკოპიური რეგისტრაცია, ცეცხლსასროლი იარაღების რეგისტრაცია, დაქტილოსკოპიური რეგისტრაცია. უახლოეს მომავალში საქართველოში, კერძოდ, საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს ინიციატივით ასევე განხორციელდება დნმ რეგისტრაცია და შეიქმნება ერთიანი ბაზა, რომელიც უფრო მეტად გაამარტივებს პიროვნების იდენტიფიცირებას და დანაშაულის ჩამდენი პირების დადგენას.

303. როგორ ხდება ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის რეგისტრაცია და რა არის რეგისტრაციის მიზანი?

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა რეგისტრაციის მიზანია დადგინდეს აღნიშნულ პირთა მიერ ადრე ჩადენილი დანაშაულის ფაქტი; იყო თუ არა იგი ადრე რეგისტრირებული; ხომ არ

შეიცვალა სახელი, გვარი ან სხვა ანაგრაფიული მონაცემები. აღნიშნული პირების რეგისტრაციის ძირითადი სახეებია: სახელობითი ან ანბანური რეგისტრაცია⁴⁰ და დაქტილოსკოპიური რეგისტრაცია.⁴¹

304. რაში მდგომარეობს ამოუცნობი გვამებისა და უგზოუკვლოდ დაკარგულ პირთა რეგისტრაცია?

უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირების რეგისტრაცია მიზნად ისახავს ამ პიროვნებათა მოძებნას, ხოლო ამოუცნობი გვამის რეგისტრაცია – პიროვნების დადგენასა და მის ამოცნობას. უგზო-უკვლოდ დაკარგულ პირთა სარეგისტრაციო ბარათში შეიტანება ცნობები განმცხადებელი პირის შესახებ.

ამოუცნობი გვამის რეგისტრაცია უნდა მოხდეს ამოუცნობი გვამის აღმოჩენის შესახებ შედგენილი ოქმის საფუძველზე, გვამის გარეგნობისა და მისთვის დამახასიათებელი სხვა ინდივიდუალური ნიშნების ზუსტი აღწერით. ასევე, უნდა მოხდეს ამოუცნობი გვამის ხელის თითების ქარგების გადატანა დაქტილობარათზე – დაქტილოსკოპირება. ბარათში აღინიშნება მისი სავარაუდო ასაკი, სიკვდილის მიზეზი, სიკვდილის დადგომის დრო და ადგილი, სხვა ინდივიდუალური ნიშნები.

305. რა თავისებურებით ხასიათდება დაკარგული საგნებისა და ნივთების რეგისტრაცია?

აღნიშნული სახის რეგისტრაციას ექვემდებარება ყველა სახის საგანი: ფოტო, ვიდეოაპარატურა, ტელეფონი, სამუშაო სარეგისტრაციო ბარათში აღინიშნება შეტანილი საძიებო საგნის ფერი, ზომა, მოცულობა, დაზიანება (ასეთის არსებობის

⁴⁰ ანბანური რეგისტრაციის დროს ბარათში აღინიშნება შემდეგი მონაცემები: პირის სახელი, გვარი, მამის სახელი, დაბადების წელი და თარიღი, სამუშაო ადგილი, ოჯახური მდგომარეობა, ეროვნება, ნასამართლობის ფაქტი, ასევე, რეგისტრირებული პირის თითის ანაბეჭდები, მისი ფოტოსურათი და ა.შ.

⁴¹ დაქტილოსკოპიური რეგისტრაციისას პირის ბარათში აღინიშნება: სახელი, გვარი, მამის სახელი, სხვა დემოგრაფიული მონაცემები, პირის ორივე ხელის თითების ანაბეჭდები. დაქტილოსკოპიური რეგისტრაცია გულისხმობს თითის ანაბეჭდების საფუძველზე ფორმულების გამოყენებას, რომელთა მეშვეობითაც ხდება მათი გარკვეული სისტემის მიხედვით დალაგება

შემთხვევაში) და სხვა სპეციფიკური ნიშნები, რომელიც დამახასიათებელია საძიებო საგნისათვის. ბარათში აღინიშნება, ასევე, რეგისტრაციის გატარების საფუძველი, მისი შედგენის დრო და ადგილი.

306. რა თავისებურებით ხასიათდება ცეცხლსასროლი იარაღების რეგისტრაცია?

ცეცხლსასროლი იარაღის რეგისტრაციის მიზანია იარაღის საშუალებით ჩადენილ დანაშაულთა გახსნა და დაკარგული იარაღის დაძებნა. ასევე შესაძლებელს ხდის დადგინდეს ის გარემოება, რომ არ იყო აღმოჩენილი იარაღი ადრე რეგისტრირებული სხვა დანაშაულის ჩადენის დროს;

რეგისტრაციას ექვემდებარება: ხრახნილლულიანი ცეცხლსასროლი იარაღი (საბრძოლო, სანადირო, სასწავლო და ა.შ.), გლუვი და კომბინირებული ლულებით, თავდაცვითი დანიშნულების იარაღი (ცეცხლსასროლი, საფანტის, აირის ტრავმული მოქმედების).

სარეგისტრაციო ბარათში აღინიშნება: ცეცხლსასროლი იარაღის მოდელი, სისტემა, ტიპი, სახეობა, ინდივიდუალური ნომერი, კალიბრი, მფლობელის სახელი, გვარი, იურიდიული მისამართი, პირადი ნომერი, სარეგისტრაციო მოწმობის კატეგორია (შენახვის ან ტარების უფლება), გაცემის თარიღი. იარაღის რეგისტრაციისას, მისი ბალისტიკური შემოწმების დროს ხდება ექსპერიმენტული გასროლა მინიმუმ სამჯერ და მიღებული ექსპერიმენტული ნიშნუშები, ტყვიები და მასრები (თოფების, საფანტის, აირის, ტრავმატული იარაღის შემთხვევაში, მხოლოდ მასრების) იგზავნება საექსპერტო – კრიმინალისტიკურ დეპარტამენტში ერთიან ტყვია – მასროთეკის ბაზაში მოსათავსებლად.

307. როგორ ხდება დაქტილოსკოპიური რეგისტრაცია და რა სახის ინფორმაცია იყრის თავს ბაზაში?

დაქტილოსკოპიური რეგისტრაცია როგორც წესი ორი წესით ხდება. ელექტრონული ფორმით და ლილვაკის მეთოდით. ელექტრონული დაქტილოსკოპირება ხდება **Dacto 2000** პროგრამისა (პროგრამა მუდმივად განახლებადია) და ელექტრონული

სკანერის მეშვეობით. აღნიშნული მონაცემები კი თავს იყრის დაქტილოსკოპიურ ბაზაში. ბაზაში ასევე თავს იყრის შემთხვევის ადგილიდან ამოღებული ხელის კვლებიც.

დაქტილოსკოპიური ბარათი მოიცავს პერსონალურ ინფორმაციას – ნიმუშის წარმომდგენის შესახებ, სისხლის სამართლის საქმის ნომერს (ასეთის არსებობის შემთხვევაში), ნასამართლობის შესახებ ინფორმაციას, პროფესიის შესახებ ინფორმაციას და ა.შ.

ბარათზე ხდება ორივე ხელის ათივე თითის, ასევე საკონტროლო ცერა და საკონტროლო **4** თითის გადატანა, რომელსაც ემატება ხელის გულების ანაბეჭდი.

308. რა თავისებურებით ხასიათდება ჰაბიტოსკოპიური რეგისტრაცია?

ჰაბიტოსკოპიური რეგისტრაციის დროს ხდება პიროვნების ფოტოგადაღება: წინა მხრიდან (ანფასი), მარჯვენა და მარცხენა პროფილი, უკანა მხრიდან დიაგონალზე, ასევე ზედხედი და ყველა ის სახასიათო ნიშანი, რომელიც შეიძლება ადამიანს ჰქონდეს (მაგ: ხალი, ტატუ და ა.შ.)

თავი XIX

ჩონჩხის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაცია

309. რა ვადაში არის შესაძლებელი გვამის გახრწნა ნესტიან გარემოში?

გვამის ხრწნის პროცესი დამოკიდებულია ნიადაგის თავისებურებებზე. მაგ: ძალიან ნესტიან გარემოში – 18 დღეში ნეშტისაგან მხოლოდ ძვლები რჩება.

310. რა სტანდარტული პროცედურები გამოიყენება იმ ადგილის კვლევისას, სადაც ნეშტია აღმოჩენილი?

ადგილის კვლევისას გამოიყენება არაერთი მეთოდი, რომელთა შორის უნდა გამოვყოთ სტრატეგრაფიული შემონმების მეთოდი (ნიადაგის კულტურული ფენების მონაცვლეობის სისტემა); ამ შემთხვევაში ნიადაგი იყოფა სტრატეებად, რომლებიც ერთმანეთისაგან განსხვავდება ფერით, ხარისხით, მიწის მარცვლების ზომითა და მატერიალური კომპონენტებით (ქვიშა, თიხა).

311. როგორ ხდება ფენის ან ზონის დაყოფა ქვეფენებად?

მიწის ფენები შეიძლება დაიყოს ფენებად. ესენია სამარხები, ცხოველების თხრილები, სახლის საძირკველი, ამოძირკვეული ხეები. არქეოლოგები ფენას ან ზონას 5-10 სმ-იან ქვეფენებად ჰყოფენ.

312. როგორ უნდა მოვახდინოთ ნეშტის ამოთხრა?

ნეშტისთვის სიკვდილის შემდგომი ზიანის მიყენების მინიმუმამდე დაყვანის მიზნით მნიშვნელოვანია პროცედურის დიდი სიფრთხილით განხორციელება, რათა ნეშტის უკონტროლო ამოღებამ არ გამოიწვიოს სუსტი ძვლების დაზიანება.

ნეშტზე სიკვდილის წინარე ტრამეების დადგენა კონტროლირებადი გათხრით უფრო ადვილია, რომლის დროსაც გამოიყენება პატარა ხელსაწყოები, სპეციალური კოვზები, ხის საჩიჩქნი ჯოხები, ფუნჯები და ა.შ.

313. შესაძლებელია თუ არა გვამის ნაწილების მიხედვით სქესის დადგენა?

სქესის დადგენა როგორც წესი პრობლემა არ არის. გამონაკლისს მხოლოდ ჭეშმარიტი ჰერმაფროდიტიზმი და სკელეტიზებული გვამი წარმოადგენს.

ძვლოვანი ნაწილის აღმოჩენის შემთხვევაში ინფორმატიულია მენჯის და თავის ქალის ძვლები. ქალის მენჯი დაბალი და ფართოა. მამაკაცის მენჯი კი მაღალი და ვიწროა. ასევე განსხვავებულია თავის ქალაც. მამაკაცის თავის ქალა ბორცვებითა და ხორკლიანი ზედაპირით გამოირჩევა. კეფის გარეთა შემადგენელი მკვეთრადაა გამოწეული, ასევე წამოწეულია წარბების რკალი და მასიურია. ქალის თავის ქალა კი გამოირჩევა გადასწორებული ზედაპირით; კეფის გარეთა შემადგენელი და წარბზედა რკალები სუსტადაა გამოხატული; კეფის ძვლის დვრილისებური მორჩები მცირეა და მისი ქედები ბლაგვია; ქვედა ყბის მასა კი ნაკლებია მამაკაცის ქვედა ყბის მასაზე.

314. შესაძლებელია თუ არა ადამიანის ჩონჩხის მიხედვით ასაკის დადგენა?

გვამის ასაკის განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია ძვლოვანი აპარატის რენტგენოლოგიური გამოკვლევა. გვამების ექსპერტიზისას რენტგენოლოგიური გამოკვლევა შეუცვლელი მეთოდია, რადგან უცნობი გვამების სიკვდილის შემდგომი ცვლილებების დროს ასაკის დადგენის სხვა საშუალება არ არსებობს. რენტგენოლოგიური გამოკვლევით ხდება ხელის მტევანის, წინამხრის, ტერფის, წვივების და სხვა ძვლებისა და სახსრების გაძვალეების ინტენსივობის დადგენა ორგანიზმის ზრდის პერიოდში, ხოლო შემდგომ პერიოდში-ძვლოვანი ქსოვილის ინვოლუციური და დისტროფიული (ქსოვილის, ორგანოს ან მთელი ორგანიზმის კვების მოშლით გამოწვეული ცვლილებები) ცვლილებების განსაზღვრა. რენტგენოლოგიური გამოკვლევით გაძვალეების ასაკობრივი განსაზღვრა შეიძლება გამოყენებულ იქნეს 20-25 წლის ასაკამდე, ჩონჩხის ფორმირების დამთავრებამდე. ამ ასაკის შემდგომ კი ძვლებში შეიძლება აღმოვაჩინოთ კირის ჩალაგების პროცესის ინტენსივობა, იოგებისა და მყესების გა-

კირვა, ზოგიერთი ძვლის ფორმისა და სტრუქტურის ცვლილება, რაც ხანდაზმულ ასაკში, ასაკის დადგენის მნიშვნელოვანი საშუალებაა.

315. შესაძლებელია თუ არა ადამიანის ჩონჩხის მიხედვით სიმალლისა და რასობრივი კუთვნილების დადგენა?

სიმალლის განსაზღვრა ჩონჩხის ძვლებით ხდება. თითოეული ძვლის ზომა განსაზღვრულ ურთიერთობაშია სხეულის სიგრძესთან. სიმალლის განსაზღვრისათვის გამოიყენება სადიაგნოსტიკო ფორმულები და ცხრილები. ეს ცხრილები დამუშავებულია დაბალი, საშუალო და მაღალი სიმალლის პირებისათვის. ასევე განსხვავებულია მამაკაცისა და ქალის სიმალლის განსაზღვრის მაჩვენებელიც, კავკასიური, ნეგროიდული და მონღოლოიდური რასებისათვის. ფორმულაში შედის როგორც წესი გვამის ან ჩონჩხის ბარძაყის, მხარის, იდაყვის, სხივის და წვივების ძვლების ზომების მაჩვენებლები სიმალლის გამოსათვლელად. სიმალლის განსაზღვრა გრძელი ლულოვანი ძვლებით 3-5 სმ-ის ცდომილებით ხდება. სიმალლის განსაზღვრა შეიძლება მოკლე ლულოვანი ძვლებითაც, მაგრამ შედარებით ნაკლები სიზუსტით. სიმალლის დადგენა შესაძლებელია ხერხემლის და მენჯის ძვლებითაც.

რასობრივი კუთვნილება:

კავკასიური რასა – თავის ქალას აქვს ჰორიზონტალურ სიბრტყეში წამოწეული სახის ძვლები, ცხვირის ძვლები წინ წამოწეული და ვიწროა. ყვრიმალის ძვლები გადასწორებულია და თანაბრად გადადის გვერდით ზედაპირზე, ეშვის ფოსოები კარგადაა განვითარებული; სიბრძნის კბილები შედარებით სუსტადაა განვითარებული, მეორე და მესამე ზედა ძირითადი კბილების გვირგვინების სიმალლე ახლოსაა პირველი ძირითადი კბილის გვირგვინის სიმალლესთან. **მონღოლოიდური რასა** – თავის ქალა დიდია. სახის ძვლები დაგრძელებულია და გადასწორებული. ცხვირის ძირის კუთხე ღრმა არ არის.

ნეგროიდული რასა – თავის ქალა ფართოა. სახის ძვლები გადასწორებულია. ცხვირის ფუძე ღრმა არ არის. მსხლისებური ფორმა აქვს ზედა ყბის საკბილე მორჩები და ზედა საჭრელები

მკვეთრად წინ წამოწეულია. კბილები მსხვილია. მეორე და მესამე ძირითადი კბილები წინ ვერტიკალურადაა წამოწეული.

316. როგორ ხდება თავის ქალას გამოკვლევა, დაკარგული პიროვნების ფოტოსურათთან შედარების მეთოდის გამოყენებით?
სხვადასხვა მიზეზების გამო შესაძლებელია თავის ქალას ძვლებზე არ გამოვლინდეს იმ რაოდენობის ნიშან-თვისებები, რაც უცნობი პირის ამოცნობის საშუალებას მოგვცემდა. ასეთ შემთხვევაში ხდება თავის ქალასა და დაკარგული პიროვნების ფოტოსურათის შედარებითი გამოკვლევა გამოსახულების პირდაპირი შედარების მეთოდით. ეს მეთოდი ერთ-ერთი ყველაზე გავრცელებული მეთოდია და მას ფოტოშეთავსების მეთოდი ეწოდება.

ფოტოშეთავსების მეთოდის გამოყენებისას, დაცული უნდა იყოს რამდენიმე პირობა:

ა. თავის ქალის ფოტოსურათი და საძიებელი პირის ფოტოსურათი ერთ რაკურსში და მასშტაბში უნდა იყოს გადიდებული, რაც მიღწეული უნდა იქნეს თავის ქალას მეშვეობით და არა პიროვნების ფოტოსურათით მთლიანობაში.

ბ. ექსპერტმა უნდა იცოდეს ერთნაირი ნიშნების სივრცითი ურთიერთმდებარეობა, რომელთა საშუალებით ადარებენ თავის ქალასა და სახის გამოსახულებას.

გ. შედარებითი შედეგების შეფასება მისი თითოეული ნიშან-თვისების მიხედვით და იმის გათვალისწინებით, რომ ერთნაირი წერტილი და კონტური თავის ქალასა და სახის გამოსახულებაში პროექცირებულია განსაზღვრული კუთხით ერთი და იგივე სიბრტყეში. მეორე ყველაზე მნიშვნელოვანი მეთოდი კომპიუტერული ტექნიკის საშუალებით ტარდება.

ამ შემთხვევაში არ შეიძლება გამოვიყენოთ ფოტოსურათი არტეფაქტებით, სარკისებური გამოსახულებით დაბეჭდილი ფოტოსურათები და ასევე, პროექციული ბეჭდვის საშუალებით მიღებული ფოტოსურათები, რომლებიც საკმაოდ ხარვეზიანია. კომპიუტერული პროგრამით შესაძლებელია გამოსაკვლევი თავის ქალას მიხედვით ძებნაში მყოფი მრავალი პირის ფოტოსურათებიდან შეირჩეს სავარაუდო პირის ფოტოსურათი. ამ

მიზნით გამოსაკვლევ თავის ქალას სქესით და ასაკის ნიშნების გათვალისწინებით კომპიუტერული პროგრამა შეუქმნევს საძიებელი ადამიანის სიცოცხლისდროინდელ დამუშავებულ სავარაუდო ფოტოსურათს ანფასში. პროგრამა პოულობს სავარაუდო შესაბამის ფოტოსურათებს იმ თანმიმდევრობით, რომლებიც შედარებით უფრო შეესაბამება თავის ქალას. ამის შემდგომ კი ხდება თავის ქალასთან ფოტოშეთავსების მეთოდით იდენტიფიკაცია ყველაზე ახლო მდგომ ფოტოსურათთან. პროგრამას შეუძლია ერთდროულად შეადაროს ექსპერტის მიერ შერჩეული თავის ქალას 1000 ფოტოსურათი.

თავი XX

ენტომოლოგია

317. რას შეისწავლის ენტომოლოგია?

ენტომოლოგია (ბერძნულად entoma – მწერები, logos – მოძღვრება) ზოოლოგიის ერთ-ერთი დარგია, რომელიც შეისწავლის მწერებს. თანამედროვე ენტომოლოგია წარმოადგენს ბიოლოგიის სულ უფრო განვითარებად დარგს, არსებითი მნიშვნელობა აქვს მეცნიერებისათვის და მჭიდროდ არის დაკავშირებული პრაქტიკასთან. ენტომოლოგია იყოფა რიგ დამოუკიდებელ სასწავლო დისციპლინებად – ზოგადი ენტომოლოგია, სასოფლო – სამეურნეო ენტომოლოგია, სატყეო, სამედიცინო და სავეტერინარო ენტომოლოგია.

318. როდის დაიწყო მწერების მეცნიერული შესწავლა და ვინ ჩაუყარა საფუძველი აღნიშნული დარგის განვითარებას?

მწერების მეცნიერული შესწავლის დასაწყისად უნდა ჩაითვალოს XVII საუკუნე. ამ საუკუნეში იტალიელმა მეცნიერმა მ. მალპიგმა (1628 – 1694) აბრეშუმის ქიის ანატომიის შესახებ და ჰოლანდიელმა ი. სვამერდამმა (1637 – 1680) მწერების ანატომიისა და მეტამორფოზის შესახებ არაერთი ნაშრომი შექმნეს. XVIII საუკუნეში ცნობილმა შვედმა მკვლევარმა კ. ლინემ (1707 – 1778) ასევე არაერთი ნაშრომი შექმნა (მან შექმნა თავისი მნიშვნელოვანი „ბუნების სისტემა“ (Systema naturae), რომელშიც საკმაოდ დიდი ადგილი დაუთმო მწერებს. ხოლო რ. რემიურმა (1683 – 1757) შეისწავლა მწერების ბიოლოგია და მორფოლოგია, შექმნა 6 ტომი „მწერების ისტორიის მემუარები“ (Memoirs pour servir à l’histoire des insectes, 1734 – 1742).

მე – 19 საუკუნეში რიგ ქვეყნებში ჩამოყალიბდა სამეცნიერო ენტომოლოგიური საზოგადოებები, რომელთა შორის უძველესია საფრანგეთის ენტომოლოგიური საზოგადოება (1832 წ.), ინგლისში ლონდონის ენტომოლოგიური საზოგადოება (1833 წ.), რუსეთში კი, 1859 წელს ჩამოყალიბდა რუსეთის ენტომოლოგიური საზოგადოება, რომელიც დღესაც ფუნქციონირებს და

ყოველმხრივ უწყობს ხელს ენტომოლოგიის განვითარებას.

XX საუკუნე ხასიათდება ენტომოლოგიური კვლევის სფეროს სულ უფრო მეტი აღმავლობით, ენტომოლოგიის ყველა დარგის ფართო განვითარებით და რიგ დამოუკიდებელ სამეცნიერო დისციპლინებად მისი საბოლოო დიფერენციაციით. საფუძველი ჩაეყარა თანამედროვე კლასიფიკაციას, ინტენსიურად დამუშავდა მწერთა ფიზიოლოგიის საკითხები, ფართო მასშტაბით შევიდა ეკოლოგიური ცოდნის პრინციპები, წარმატებით დამუშავდა მავნებლებთან ბრძოლის ქიმიური მეთოდები.

დღეისათვის ენტომოლოგია მსოფლიოში წარმოადგენს მრავალი დანესებულების სამეცნიერო და პრაქტიკული მოღვაწეობის მნიშვნელოვან განყოფილებას. რაც უფრო მაღალგანვითარებულია ქვეყანა, მით მეტი ენტომოლოგი მუშაობს და მეტი წვლილი შეაქვთ აღნიშნული დარგის განვითარებაში – სხვადასხვა მიმართულებით.

ფონდებში დაცული ქართული ხელნაწერების მიხედვით, ჩვენი სწავლული წინაპრები ჯერ კიდევ 10 – 12 საუკუნის წინ საკმაოდ კარგად იცნობდნენ მწერების ბიოლოგიას. მაგრამ ჩვენში ენტომოლოგიის მეცნიერულ განვითარებას საფუძველი ჩაეყარა 1852 წელს, როდესაც შეიქმნა კავკასიის მუზეუმი (1919 წლიდან მას საქართველოს მუზეუმი ეწოდა).

1914 წელს თბილისის ბოტანიკურ ბაღთან ჩამოყალიბდა ენტომოლოგიური კაბინეტი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ბ. უვაროვი, 1923 წლიდან კი, ჯერ პ. ნაგორნი, შემდეგ კი ნ. არხანგელსკი. 1925 წელს ბიურო გადაკეთდა მინათმოქმედების კომისარიატის მცენარეთა დაცვის განყოფილებად, რომელსაც სათავეში ჩაუდგა ნ. ხაჭაპურიძე. განყოფილებას 1928 წელს შეემატა გერმანიიდან დაბრუნებული ლ. კალანდაძე. 1930 წელს მცენარეთა დაცვის განყოფილების ოპერატიული ნაწილის ბაზაზე დაარსდა საქართველოს სააქციო საზოგადოება, რომელიც იმავე წლის ბოლოს გადაკეთდა მავნებლებთან ბრძოლის საქართველოს სახელმწიფო გაერთიანებად. სამეცნიერო ნაწილის ბაზაზე კი ჩამოყალიბდა საქართველოს გამოყენებითი ენტომოლოგიის ინსტიტუტი, რომლის დირექტორად დაინიშნა ნ. ხაჭაპურიძე. იმავე წელს გამოყენებითი ენტომოლოგიის ინს-

ტიტუტისა და ფიტოპათოლოგიის საცდელი სადგურის ბაზაზე თბილისში შეიქმნა ა/კ მცენარეთა დაცვის ინსტიტუტი თავისი ფილიალებით (საცდელი სადგურებით) აზერბაიჯანსა და სომხეთში. ამ ეტაპზე აგრარული უნივერსიტეტის ბაზაზე არის შექმნილი ენტომოლოგიის ინსტიტუტი, რომელიც სხვადასხვა მიმართულებით აქტიურად მუშაობს.

319. რა გარემოებებია დამახასიათებელი მწერებისათვის რომელთა დადგენაც მნიშვნელოვანია გვამის გამოკვლევის ეტაპზე?

მწერებს აქვთ ფილტვები, ამიტომ ისინი უკანა ნაწილში არსებული პატარა ღრმულის საშუალებით სუნთქავენ. მწერების უმეტესობას ორი წყვილი თვალი აქვს, სმენა განვითარებული. ყურის ბარაბნის ან ბუსუსი ანტენის მეშვეობით მწერები ყველაფერს ჭამენ. მათი მცირე ნაწილი ვეგეტარიანელია, ასევე პარაზიტი ან სისხლის მწოველი. გამოკვეთილად ძლიერი ყბები აქვთ, ყბაში კი ნემსის მაგვარი კბილები. სასამართლო ენტომოლოგები იკვლევენ ასევე მწერების ჭუპრებსა და მატლებსაც, ვინაიდან, გვამის გამოკვლევის ეტაპზე ჭუპრის მატლის ქცევის ანალიზის საფუძველზე შესაძლებელია დადგინდეს სიკვდილის დადგომის ზუსტი დრო (კერძოდ, უნდა მოხდეს უმსხვილესი ჭუპრის მატლის აღმოჩენა, მილიმეტრებში გაზომვა, რომელსაც უნდა დაუმატოთ ციფრი 2 და მივიღებთ სიკვდილის დადგომიდან გასული დღეების ზუსტ რაოდენობას).

320. რა გზებით აღწევენ მწერები ადამიანის ნეშტში?

მწერები ადამიანის ნეშტში შედიან ღია ადგილებიდან: თვალები, ცხვირი, პირი, ანუსი და გენიტალიები. იქ დებენ კვერცხებს. შემდგომ კი იზიდავენ სხვა პარაზიტებს-ბუზებს, კოლოებს, ხოჭოებს. ადამიანის სხეულის 80% მწერები ჭამენ.

321. რა თავისებურებით გამოირჩევა მატლებით მიყენებული დაზიანება?

მატლებით გამოწვეული დაზიანებები ზედმიწევნით ნააგავს საფანტით მიყენებულ ჭრილობებს. მატლი, ისე როგორც საფანტი კანზე პატარა ხვრელს აკეთებს, მაგრამ ამ ხვრელს საფანტით

მიყენებული ხვრელისაგან განსხვავებით ირგვლივ ნაჭდევის რგოლი არ ექნება. მას ზიგზაგისებური ფორმა აქვს. საფანტი კი შედარებით სწორ ქრილს აკეთებს, რომლის დაბოლოებასთან საფანტს აღმოვაჩენთ.

ნაწილი III
კრიმინალისტიკური ტაქტიკა

თავი XXI

კრიმინალისტიკური ტაქტიკის ცნება, არსი და ამოცანები; საგამოძიებო ვერსიის ცნება და მისი აგების თავისებურებები; სპეციალური ცოდნის გამოყენების ტაქტიკა

322. რას შეისწავლის კრიმინალისტიკური ტაქტიკა ?

კრიმინალისტიკური ტაქტიკა როგორც კრიმინალისტიკის დამოუკიდებელი განყოფილება, წარმოადგენს სამეცნიერო ხერხებისა და რეკომენდაციების სისტემას, რომელიც სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობისა და დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის პრაქტიკის განზოგადების საფუძველზე შეიმუშავებს – იმ ტაქტიკურ ხერხებს, მეთოდებსა და კრიმინალისტიკურ ტექნიკურ საშუალებებს, რომლებიც ხელს უწყობს დანაშაულის გამოძიებასა და გახსნას.

კრიმინალისტიკური ტაქტიკა მოიცავს კრიმინალისტიკურ ტაქტიკასთან დაკავშირებულ ზოგადი ხასიათის მიდგომებს და ცალკეული სახის საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ტაქტიკას. ცალკეული სახის საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ტაქტიკა კი, თავის მხრივ მოიცავს – იმ ტაქტიკური ხერხების სისტემას, რომელიც გამოიყენება ცალკეული სახის საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისას.

323. რა არის კრიმინალისტიკური ტაქტიკის უმთავრესი მიზანი?

კრიმინალისტიკური ტაქტიკის უმთავრესი მიზანია – საგამოძიებო მოქმედებების ეფექტურად ჩატარების უზრუნველყოფა.

324. რა არის კრიმინალისტიკური ტაქტიკის ამოცანა?

კრიმინალისტიკური ტაქტიკის ამოცანაა – პრაქტიკის შესწავლა და განზოგადება.

დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის გმოცდილებისა და შესაბამისი ტაქტიკური შეცდომების შესწავლის საფუძველზე, რეკო-

მენდაციების შემუშავება, ტაქტიკური ხერხებისა და მეთოდების დასახვეწად.

კონკრეტული ტაქტიკური ხერხების და მიდგომების შემუშავება – დაეხმარება გამომძიებელს, საგამომძიებო მოქმედებების ეფექტურად განხორციელებაში, ინფორმაციის დაცვის ტაქტიკის შემუშავებაში.

კრიმინალისტიკური ტაქტიკის მიღწევების გამოყენება არის მძლავრი ინსტრუმენტი, გამომძიებლის, ოპერატიული თანამშრომლისა და მოსამართლის ხელში, რომელიც ეხმარება მათ დანაშაულის გახსნაში, თავიანთი უფლებამოსილების ხარისხიანად და კომპეტენტურად განახორციელებაში.

325. რამდენ სტადიას მოიცავს ცალკეული სახის საგამომძიებო მოქმედების ჩატარების ტაქტიკა?

ცალკეული სახის საგამომძიებო მოქმედების ჩატარება მოიცავს შემდეგ სტადიებს: 1. საგამომძიებო მოქმედების მომზადება; 2. საგამომძიებო მოქმედების ჩატარება; 3. საგამომძიებო მოქმედების ფიქსაცია; 4. ანალიზი და შეფასება.

აღნიშნული სტადიები დამახასიათებელია ნებისმიერი სახის საგამომძიებო მოქმედებისათვის, თუმცა, მათი განხორციელების ტაქტიკური ხერხები – გამომდინარეობს კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის თავისებურებიდან.

326. რა არის ვერსია?

„ვერსია“ ფრანგული სიტყვა „version“-დან მომდინარეობს, რომელსაც აქვს ლათინური ფუძე „versare“ და ნიშნავს ამბის ერთ-ერთ ახსნას ან გადმოცემას.

327. რა არის ზოგადი სახის ვერსია?

ზოგადი სახის საგამომძიებო ვერსია ეხება მომხდარი გამოსაძიებელი შემთხვევის ახსნას.

328. რა არის კერძო სახის საგამომძიებო ვერსია?

კერძო ხასიათის ვერსია არის დანაშაულის შემადგენლობის ცალკეული ელემენტების ასახსნელად საჭირო გარემოებები.

329. რა შემთხვევაში არის აუცილებელი დეტალური ვერსიის აგება?

დეტალურ ვერსიას აგებენ ისეთი გარემოების ან ფაქტის ახსნის შესახებ, რომლებსაც დანაშაულის გახსნისა და საქმეზე არსებითი გარემოებების დასადგენად აქვს მნიშვნელობა.

330. როგორ უნდა მოხდეს საგამოძიებო ვერსიების შემოწმება?

ვერსიების შემოწმება უნდა მოხდეს პარალელურად. შემოწმების შედეგების მიხედვით კი გაკეთდეს დასკვნა და გამოიკვეთოს სწორი ვერსია.

თავი XXII

სპეციალური ცოდნის გამოყენების ტაქტიკა დანაშაულთა გახსნის პროცესში

331. რა მნიშვნელობა აქვს დანაშაულის გამოძიებისა და გახსნის პროცესში სპეციალური ცოდნის გამოყენებას?

დანაშაულის გახსნისა და გამოძიების პროცესში მნიშვნელოვანია თანამედროვე ტექნიკური საშუალებებისა და სპეციალური ცოდნის გამოყენება, ვინაიდან, შემთხვევის ადგილის დათვალიერება, იქ არსებული კვალის აღმოჩენა, ამოღება ფიქსირება, ასევე სხვა სახის საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება აღნიშნული საშუალებების გარეშე შეუძლებელია.

332. რას ნიშნავს ექსპერტიზა?

ექსპერტიზა ფრანგული სიტყვაა და ნიშნავს სპეციალისტების (ექსპერტების) მიერ მნიშვნელოვანი გარემოებების გამორკვევას – განხილვას, დასაბუთებული და პროფესიონალური დასკვნის მიღების მიზნით. ექსპერტიზა ტარდება იმ შემთხვევაში, თუ მეცნიერების, ტექნიკის, ხელოვნების სათანადო დარგის ან ამა თუ იმ ხელობის ექსპერტთა მონაწილეობის გარეშე შეუძლებელია საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ფაქტობრივ გარემოებათა დადგენა, ასევე თუ სხეულის ან ინფორმაციის შემცველ ობიექტს ამჩნევია საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე კვალი, ნიშანი ან თავისებურება, რომლის სწორად გაგება და აღქმა სპეციალური ცოდნის გარეშე შეუძლებელია.

333. რას ნიშნავს ტერმინი ექსპერტი?

ექსპერტი ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს გამოცდილს, რაიმე საქმის სპეციალისტს, რომელსაც ინვესტენ რთულ, სადავო შემთხვევაში ექსპერტიზისათვის.

334. რომელია კრიმინალისტიკური ექსპერტიზის სახეები?

კრიმინალისტიკური ექსპერტიზის სახეებია: დაქტილოსკოპი-

ური, ტრასოლოგიური, დოკუმენტების ტექნიკურ-კრიმინალ-ისტყური; ბალისტიკური ექსპერტიზები, ჰაბიტოსკოპიური და ა.შ.

335. რა სახის შეიძლება იყოს ექსპერტიზის დასკვნა?

ექსპერტიზის დასკვნის ფორმებია: კატეგორიული (დადებითი, უარყოფითი) დასკვნა, უარი დასკვნის მიცემაზე, სავარაუდო დასკვნა.

კატეგორიული დასკვნა თავის მხრივ იყოფა:

- 1. კატეგორიული დადებითი დასკვნა** – როდესაც ექსპერტი ადასტურებს კონკრეტული ფაქტის ან მოვლენის არსებობას. მაგ: ფეხის კვალი, რომელიც შემთხვევის ადგილზეა აღმოჩენილი, კონკრეტულ ბრალდებულს ეკუთვნის.
- 2. კატეგორიული უარყოფითი დასკვნა** – როდესაც ექსპერტი არ ადასტურებს კონკრეტული ფაქტის ან მოვლენის არსებობას. მაგ: შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი თითის ანაბეჭდი არ ემთხვევა ბრალდებულის თითის ანაბეჭდს.
- 3. სავარაუდო დასკვნა** – როდესაც ექსპერტი გამოთქვამს ვარაუდს კონკრეტული ფაქტის ან მოვლენის შესახებ. მაგ: დაზარალებულის სხეულზე მიყენებული ზიანი შეიძლება გამოწვეული იყოს ბრალდებულის ფეხსაცმელით.
- 4. დასკვნა დასკვნის შედგენის შეუძლებლობის შესახებ** – მაშინ როდესაც ექსპერტისათვის დასმული კითხვები სცილდება მისი ცოდნის ფარგლებს, ანუ მისთვის წარდგენილი მასალა საკმარისი არ არის დასკვნის მისაცემად.

თავი XXIII

გამოძიების დაგეგმვა

336. რას ნიშნავს გამოძიების დაგეგმვა და რას მოიცავს იგი?

გამოძიების დაგეგმვა არის აზრობრივი პროცესი, რომელიც მოიცავს, გამოძიებისათვის საჭირო გზებისა და ამოცანების განსაზღვრას.

აღნიშნული შეიძლება იყოს როგორც ზეპირი, წერილობითი, ისე სქემატური ფორმით გადმოცემული. დაგეგმვა უკავშირდება გამოძიების ამოცანების განხორციელებას, ვერსიების აგებას, მათი გადამოწმების გზებისა და საშუალებების გადამოწმებას, ასევე მაქსიმალურად ფართო ხასიათის სამეცნიერო – ტექნიკური საშუალებებისა და ტაქტიკური ხერხების გამოყენებას.

გამოძიების დაგეგმვა მისი დეტალიზირებისა და კონკრეტიზაციის შედეგების მიხედვით შეიძლება იყოს სქემატური და დეტალური სახის. დაგეგმვის ფორმის მიხედვით კი, შეიძლება იყოს წერილობითი ან ზეპირი სახის. გამოყოფენ, ერთი კონკრეტული საქმისა და ერთი საგამოძიებო მოქმედების დაგეგმვას, ასევე, საგამოძიებო მოქმედებების კომპლექსს, რომელიც მიმართულია საქმის ცალკეული გარემოებების გამოკვლევისაკენ და ტაქტიკური ხასიათის მოქმედებების დაგეგმვისაკენ.

337. რომელ პრინციპებს ემყარება გამოძიების დაგეგმვა?

გამოძიების დაგეგმვა ემყარება შემდეგ პრინციპებს: **დაგეგმვის ინდივიდუალურობა, დაგეგმვის დინამიურობა, დაგეგმვის რეალურობა, დაგეგმვის ეკონომიურობა და ოპტიმალურობა. დასახული ამოცანების მისაღწევად საჭირო ხერხებისა და საშუალებების დასაშვებობა, რომელიც ეხმარება დაგეგმილის რეალიზებაში, არის: კანონიერება, სრულფასოვნება, კონკრეტულობა, სისტემატურობა, დროულობა და ა.შ.**

338. რას მოიცავს სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების დაგეგმვა?

კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების დაგეგმვა მოიცავს ყველა წამოჭრილი ვერსიის გადამოწმებას. კონკრეტული გარემოებების დადგენის მიზნით, რომლებიც შედიან მტკიცების პროცესში. აუცილებელია დაიგეგმოს სხვადასხვა სახის საგამოძიებო მოქმედებები და გათვალისწინებულ იქნეს მათი თანმიმდევრობა. აღნიშნული როგორც წესი განაპირობებს არსებული შედეგების სანდოობას.

საგამოძიებო მოქმედებების თანმიმდევრობა გამომდინარეობს ან გამომძიებლის შეხედულებიდან, ან პროცესუალურად გაწერილი ნორმებიდან. კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმის გეგმა არ არის პროცესუალური დოკუმენტი; იგი დგება გამომძიებლის შეხედულებისამებრ – სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიებით დადგენილი პრაქტიკისა და კრიმინალისტიკური რეკომენდაციების გათვალისწინებით.

339. რას მოიცავს ცალკეული საგამოძიებო მოქმედებების დაგეგმვა?

ცალკეული სახის საგამოძიებო მოქმედების გეგმა უფრო დეტალიზირებულია, მოიცავს დროის უფრო მცირე პერიოდს და შეიძლება იყოს კონკრეტული სისხლის სამართლის საქმეზე არსებული გეგმის შემადგენელი ნაწილი. როგორც წესი ხდება უფრო რთული სახის საგამოძიებო მოქმედებების დაგეგმვა (მაგალითად, საგამოძიებო ექსპერიმენტის დაგეგმვა).

საგამოძიებო მოქმედებების დაგეგმვა ყველა ამოცანის, საკითხის, ტექნიკური საშუალებების, წარმოების დროისა და ადგილის თანმიმდევრობის განსაზღვრას მოიცავს.

340. როგორ უნდა მოხდეს ტექნიკური თვალსაზრისით გამოძიების დაგეგმვა?

გამოძიების დაგეგმვა ტექნიკური თვალსაზრისით პრაქტიკაში მოიცავს ძირითადად ცხრილის სახით გეგმის შედგენას. შესავალ ნაწილში აღინერება საქმის ფაბულა, მიეთითება წამოყენებული ვერსიები და საკითხები, რომლებიც ექვემდებარება გამოკვლევას. ცხრილში უნდა მიეთითოს რიგითი ნომერი, ღონისძიების დასახელება, შესრულების ვადები, შემსრულებელი, შენიშვნები

და ა.შ. გამოყოფენ ასევე ისეთი სახის გეგმას, რომელიც დგება იმ კონკრეტული კითხვების მიხედვით, რომელიც ექვემდებარება გამოკვლევას.

341. რას მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დაგეგმვა?

1. დასათვალიერებელი ობიექტის შესწავლა;
2. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩამტარებელი პირების რაოდენობის განსაზღვრა და ფუნქციების განაწილება;
3. უფლებამოსილი პირის მოძიება;
4. დათვალიერებაში მონაწილე პირების საჭიროების განსაზღვრა და მათი მონვევის უზრუნველყოფა;
5. ტექნიკური საშუალების გამოყენების საკითხის გადანყვეტა;
6. დათვალიერების დროის განსაზღვრა;

342. რას მოიცავს ჩხრეკა-ამოღების დაგეგმვა?

1. ობიექტისა და პირის შესწავლას, ვისგანაც ხდება ჩხრეკა/ამოღება;
2. საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელი პირების რაოდენობის განსაზღვრა და ფუნქციების განაწილება;
3. უფლებამოსილი პირების მოძიება;
4. ამოღებაში მონაწილე პირების საჭიროების განსაზღვრა და მათი მონვევის უზრუნველყოფა;
5. ტექნიკური საკითხის გამოყენების საკითხის გადანყვეტა.

343. რას მოიცავს საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების დაგეგმვა?

1. საგამოძიებო მოქმედების დროისა და ადგილის განსაზღვრა;
2. საგამოძიებო მოქმედების მიმდინარეობის სავარაუდო ხანგრძლივობის განსაზღვრა;
3. ტექნიკური საშუალების საჭიროების განსაზღვრა;
4. მონაწილე პირების საჭიროებების განსაზღვრა;
5. მონაწილე პირების გამოძახება;
6. დაკავებული პირების მონაწილეობის უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული საკითხების გადანყვეტა;

344. რას მოიცავს ამოცნობის ჩატარების დაგეგმვა?

1. ამოცნობის ორგანიზებისა და ჩატარებაში დამხმარე პირების რაოდენობის განსაზღვრა და მათ შორის ფუნქციების განაწილება;
2. ტექნიკური საშუალებების საჭიროების განსაზღვრა;
3. ამოცნობის ჩატარების ადგილის განსაზღვრა;
4. მსგავსი პირების მოძიება;
5. მსგავსი ტანსაცმლის მოძიება;
6. ამოცნობაში მონაწილე პირების საჭიროების განსაზღვრა;
7. ამოცნობის ადგილისა და დროის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება მონაწილე პირებისთვის.

345. რას მოიცავს გვამის ექსპუმაციის ჩატარების დაგეგმვა?

1. ექსპუმაციაში მონაწილე პირების განსაზღვრა და მათი მოწვევის უზრუნველყოფა;
2. დამხმარე პირების რაოდენობის განსაზღვრა და უსაფრთხოების ზომების მიღება;
3. ექსპუმაციის ჩატარების დროის განსაზღვრა და მონაწილე პირებისთვის შეტყობინება;
4. ტექნიკური საშუალებების გამოყენების საკითხის გადაწყვეტა.

346. რას მოიცავს გამოკითხვის ჩატარების დაგეგმვა?

1. გამოკითხვის კონკრეტული ადგილის მოწესრიგება;
2. აუცილებელი საგნების, დოკუმენტებისა და ტექნიკური საშუალებების მოძიება;
3. გამოკითხვისათვის საჭირო საკითხების, კითხვებისა და მეთოდების განსაზღვრა;
4. თავისუფლებაშეზღუდული პირის გამოკითხვისთვის მომზადება;
5. მძიმედ ავადმყოფი პირის გამოკითხვისთვის მომზადება.

თავი XXIV

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების ტაქტიკა

347. რა არის შემთხვევის ადგილის დათვალიერების მიზანი და ამოცანა?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების მიზანი და ამოცანაა:

1. დანაშაულის კვალის აღმოჩენა;
2. შემთხვევის გარემოების ახსნა;
3. საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე სხვა გარემოებების გამორკვევა;
4. აღმოჩენილი კვალის აღწერა, ფიქსაცია;
5. მოპოვებული მონაცემების საფუძველზე საგამოძიებო ვერსიების აგება და გამოძიების დაგეგმვა;

348. რამდენ სტადიას მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერება?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების ტაქტიკა მოიცავს შემდეგ სტადიებს:

1. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების მიმოხილვითი სტადია;
2. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების სტატიკური სტადია;
3. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების დინამიკური სტადია;
4. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების დასკვნითი სტადია.

349. რას მოიცავს დათვალიერების მიმოხილვითი სტადია?

დათვალიერების მიმოხილვით სტადიაზე ხდება დასათვალიერებელი ადგილმდებარეობის ზოგადი დათვალიერება და გადანყევტილების მიღება დათვალიერების კონკრეტული ადგილიდან დაწყების შესახებ. ასევე, მნიშვნელოვანია დათვა-

ლიერების სტატიკურ სტადიაზე გადასვლამდე მოხდეს მნიშვნელოვანი ინფორმაციის შეგროვება დაზარალებულისაგან, თვითმხილველებისა და ექსპერტებისაგან.

350. რას მოიცავს დათვალიერების სტატიკური სტადია?

დათვალიერების სტატიკური სტადია მოიცავს: შემთხვევის ადგილის არსებით გამოკვლევას, იქ არსებული საგნებისა და ობიექტების სრულყოფილად გამოკვლევას, მათ აღწერას.

351. რას მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დინამიკური სტადია?

დათვალიერების დინამიკური სტადია მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას დეტალურად, ადგილის შესწავლას მისთვის სასურველ მდგომარეობაში.

352. რას მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დასკვნითი სტადია?

შემთხვევის ადგილის ყოველმხრივი, სრული დათვალიერების შემდეგ ხდება ჩატარებული ღონისძიებების შეფასება. კერძოდ, უნდა გადამოწმდეს, მოხდა თუ არა – ყველა ობიექტის სრულფასოვნად დათვალიერება, ამოღებული საგნების შეფუთვა, დალუქვა და აღწერა.

353. ვინ არიან შემთხვევის ადგილის დათვალიერების სუბიექტები?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების სუბიექტები არიან: გამომძიებელი და პროკურორი.

354. რა ტაქტიკურ ხერხებსა და მეთოდებს იყენებს გამომძიებელი შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისას გამომძიებელი მიმართავს გამოსაძიებელი შემთხვევის აზრობრივ მოდელირებას. აღნიშნული გამომძიებელს აძლევს შესაძლებლობას, უფრო მიზანმიმართული გახადოს დაკვირვებისა და აღქმის პროცესი დათვალიერების ეტაპზე. გამომძიებელი არ უნდა გამოვიდეს

უბრალო რეგისტრატორის როლში და მხოლოდ ის არ უნდა დააფიქსიროს, რაც ნახა. უმთავრესი ამ შემთხვევაში არის იმაზე მითითება, აღმოჩენილი ფაქტებიდან, საგნებიდან და გარემოებებიდან, რომელი უნდა იყოს შესწავლილი და გამოკვლეული, გამოსაძიებელ საქმესთან რამდენად არის შემხებლობაში. ამიტომ გამომძიებელმა უნდა განსაზღვროს მიზეზობრივი კავშირი აღმოჩენილ საგნებსა და გამოსაძიებელ შემთხვევას შორის. გამომძიებელმა მხოლოდ აზრობრივად, რომ განსაზღვროს და გადაჭრას საკითხი შეიძლება შეცდომა დაუშვას. ამიტომ, შეცდომის თავიდან ასაცილებლად, გამოვლენილი და დაფიქსირებული უნდა იყოს რაც შეიძლება ბევრი ფაქტი და გარემოება იმისათვის, რომ შეძლოს სწორი ვერსიების აგება.

355. რა განსხვავებაა შემთხვევის ადგილის დათვალიერებასა და საგამოძიებო ექსპერიმენტს შორის?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერებასა და საგამოძიებო ექსპერიმენტს შორის არსებობს რამდენიმე მნიშვნელოვანი განსხვავება:

1. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს ხდება მხოლოდ შემთხვევის ადგილმდებარეობისა და იქ არსებული საგნებისა და მტკიცებულებების დათვალიერება და შეფასება. საგამოძიებო ექსპერიმენტის დროს კი არა მარტო მისი ჩატარების პროცესის, არამედ მისი შედეგების შეფასებაც ხდება.
2. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს გამოსაკვლევი ობიექტები უშუალოდ აღიქმება იმავე სახით, რა სახითაც იქნა აღმოჩენილი. საგამოძიებო ექსპერიმენტის დროს კი გამოსაკვლევი მთლიანი შემთხვევა ან მისი ცალკეული გარემოება.
3. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს გამოსაკვლევი ობიექტები არ შეიძლება შეიცვალოს. საგამოძიებო ექსპერიმენტის დროს კი ისინი მსგავსი საგნებით იცვლება და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ცდის სახით ხდება გამოკვლევა შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისაგან განსხვავებით.
4. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება უნდა ჩატარდეს დაუყ-

ოვნებლივ და იმავე ადგილას, რა ადგილასაც ადგილი ჰქონდა საქმესთან დაკავშირებული გარემოებების აღმოჩენას, ხოლო ექსპერიმენტი კი ტარდება გამოძიების ჩატარების ეტაპზე და არ არის აუცილებელი ამისთვის ის ადგილი, სადაც უშუალოდ მოხდა დანაშაულის ჩადენა. იგი სხვა ადგილასაც შეიძლება ჩატარდეს.

356. რა სახის ფსიქოლოგიური ასპექტები უნდა იყოს გათვალისწინებული შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს საჭიროა გათვალისწინებულ იქნეს შემდეგი სახის ფსიქოლოგიური ასპექტები:

- ა. შემთხვევის ადგილის მდგომარეობის ვიზუალური აღქმა;
- ბ. აღმოჩენილი კვალისა და ნივთიერი მტკიცებულებების აზრობრივი ანალიზი;
- გ. აღმოჩენილ ნივთებსა და დანაშაულის ფაქტს შორის მიზეზობრივი კავშირის დამყარება;
- დ. მომხდარი მოვლენის აზრობრივი მოდელის შექმნა.

თავი XXV

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ტაქტიკა

357. რა არის საგამოძიებო ექსპერიმენტი?

საგამოძიებო ექსპერიმენტი – საგამოძიებო მოქმედებაა, რომელიც ხელს უწყობს დანაშაულის გახსნას და საქმეზე არსებითი გარემოებების დადგენას, საქმეზე არსებული მნიშვნელოვანი ინფორმაციის აღდგენა-გაანალიზების გზით.

358. რა არის საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების საფუძველი?

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარებისათვის აუცილებელია ფაქტობრივი და იურიდიული საფუძველი.

359. რა არის საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ფაქტობრივი საფუძველი?

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ფაქტობრივი საფუძველია გამომძიებლისა და პროკურორის ვარაუდი საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების შესახებ.

360. რა არის საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების იურიდიული საფუძველი?

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების იურიდიული საფუძველია: დადგენილება ან სასამართლოს განჩინება.

361. რას მოიცავს საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების მომზადება – მისი ჩატარების ადგილზე მისვლამდე?

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების მომზადება მისი ჩატარების ადგილზე მისვლამდე მოიცავს შემდეგი სახის ღონისძიებებს:

1. საგამოძიებო ექსპერიმენტის მიზნისა და ამოცანების განსაზღვრას;
2. შესამოწმებელი გარემოებების დადგენას;
3. საგამოძიებო ექსპერიმენტში მონაწილე პირების მოწვევასა

- და სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების განსაზღვრას;
4. საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ადგილის წინასწარ გაცნობასა და მის სათანადოდ დაცვას.

362. რას მოიცავს საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების მომზადება ადგილზე მისვლის შემდეგ?

საგამოძიებო ექსპერიმენტის მომზადება ადგილზე მისვლის შემდეგ მოიცავს:

1. ადგილმდებარეობისა და პირობების წინასწარ შემოწმებას;
2. ექსპერიმენტში მონაწილე პირების შემოწმებას;
3. ექსპერიმენტში მონაწილე პირებისათვის შესაბამისი ადგილის მიჩენას და ფუნქციების გადანაწილებას;
4. უსაფრთხოების ზომების მიღებას;
5. მონაწილე პირებისათვის ინსტრუქტაჟის ჩატარებას მონაცემების გაუმჟღავნელობაზე;

363. რას მოიცავს გარკვეული ფაქტის შემეცნება?

გარკვეული ფაქტის შემეცნება განსაზღვრულ შემთხვევებში წარმოადგენს ყველაზე გავრცელებულ სახეს. ამ სახეს მიეკუთვნება ექსპერიმენტები, რომელიც მხედველობაში მიიღება მხედველობის, სმენადობის და ა.შ. გადამოწმების მიზნით. გარკვეული მოქმედების განხორციელებისას მხედველობაში მიიღება კონკრეტული მოქმედების ჩადენა მოცემულ პირობებში ან დროის გარკვეულ მონაკვეთში (მაგ., ექსპერიმენტები, რომლითაც მოწმდება, შეეძლო თუ არა გარკვეული წინააღმდეგობის დაძლევა ადამიანს და ა.შ.), რომელიც მოითხოვს სპეციალურ ცოდნას და გულისხმობს იმ ადამიანის მიერ გარკვეული მოქმედების განხორციელებას, რომელიც აღჭურვილია ამ ცოდნით (მაგ., შეეძლო თუ არა ბრალდებულს – ფულადი ნიშნები, ანუ კუპიურები დაემზადებინა მოცემული ტექნიკური საშუალების გამოყენებით, გაეთიშა სიგნალიზაცია და დაექოქა ავტომანქანა და ა.შ.)

364. რას ნიშნავს მოქმედების (გარემოების) რეკონსტრუქცია?

აღნიშნული მოიცავს კონკრეტული ფაქტორების დადგენის

მიზნით სისხლის სამართლის საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების აღდგენა-რეკონსტრუქციას, რათა დადგინდეს გარკვეული სახის მოვლენის ან ფაქტის დადგომის შესაძლებლობა. მაგალითად, საქმე ეხება არა იმას, როგორ მოხდა გასროლა და შეიძლებოდა თუ არა ის განხორციელებულიყო, არამედ იმას, შეიძლებოდა თუ არა საერთოდ განხორციელებულიყო გასროლა მოცემული საბრძოლო მასალითა და იარაღით.

365. რას მოიცავს მოვლენისა და კვალის წარმოშობის მექანიზმის დადგენა?

მოვლენის მექანიზმის დადგენა მთლიანობაში და ცალკეულ დეტალებში უფრო მჭიდროდ არის დაკავშირებული მოვლენის რეკონსტრუქციასთან და როგორც წესი მოითხოვს სათანადო პირობების შექმნას, რომელიც მსგავსი უნდა იყოს იმ მოქმედების, რაც დანაშაულებრივი ქმედების შედეგად განხორციელდა ასეთი სახის საგამოძიებო ექსპერიმენტის დროს. მოქმედების განხორციელების ეტაპზე მონშდება, შეიძლებოდა თუ არა იგი მომხდარიყო ისეთი გზით, როგორც ამას აღწერს მონშე ან ბრალდებული.

რაც შეეხება კვალის წარმოშობის მექანიზმის დადგენას, იგი ტარდება იმ შემთხვევაში, როდესაც წარმოიშობა ამა თუ იმ გარემოების შემონშებისა და მისი წარმოშობის მექანიზმის დადგენის აუცილებლობა (მაგ., ბრალდებულისაგან ჩხრეკის საშუალებით ამოღებულ – იარაღზე დარჩენილი კვალის კვლევა, რომელიც შეიძლება ანალოგიური იყოს დანაშაულის ჩადენის დროს დარჩენილი კვალისა).

366. რა საშუალებით ხდება საგამოძიებო ექსპერიმენტის ფიქსაცია?

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ფიქსაციისათვის გამოიყენება:

1. ოქმი;
2. ფოტო, ვიდეოგადაღება.

367. შესაძლებელია თუ არა, საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარება ჩვენების ადგილზე შემონშების მიზნით?

საგამოძიებო ექსპერიმენტი ტარდება ჩვენების ადგილზე შემონმების მიზნითაც. ჩვენების ადგილზე შემონმება ადრე დამოუკიდებელი სახის საგამოძიებო მოქმედება იყო, რომელიც შემდგომ გაერთიანდა საგამოძიებო ექსპერიმენტში. ჩვენების ადგილზე შემონმების პროცესთან, არსებითად არის დაკავშირებული ცდების ჩატარებაც, რათა უფრო სრულფასოვანი შედეგი მივიღოთ კონკრეტული გარემოებების კვლევის ეტაპზე.

368. რა მოქმედების განხორციელება უნევს ჩვენების ადგილზე შემონმებისას შესამონმებელ პირს?

ჩვენების ადგილზე შემონმების ეტაპზე, პირი ჩვენების მიცემასთან ერთად დემონსტრირებს თავის მოქმედებას, მიუთითებს მოქმედების მიმართულებას, გარკვეულ ობიექტებს, დანაშაულის კვალის, ადგილისა და იმ პირების შესახებ, რომლებიც იმყოფებოდნენ შემთხვევის ადგილზე.

369. რა არის ჩვენების ადგილზე შემონმების მიზანი?

ჩვენების ადგილზე შემონმების მიზანი არის ბრალდებულის, მოწმის, დაზარალებულის ჩვენების ადგილზე შემონმება და შესაბამისად შემდეგი გარემოებების დადგენა: ბრალდებულის შესაძლო კავშირი დანაშაულის ჩადენასთან, დაზარალებულის, მოწმის ჩვენების შემონმება, ჩვენების დაზუსტება.

370. რას მოიცავს შემონმების პროცესი?

გამომძიებელი ხმამაღლა კითხულობს იმ პირის (დაზარალებულის, მოწმის, ბრალდებულის) ჩვენებას, რომელიც მოწმდება. იგი ჩვენების მიმცემ პირს აძლევს წინადადებას შეძლებისდაგვარად თანმიმდევრულად მიუთითოს ჩვენებაში ასახულ ადგილზე ან საგანზე.

გამომძიებელი ჩვენების მიმცემ პირს სთავაზობს დაადასტუროს ან დააზუსტოს მის მიერ მიცემული ჩვენება. აღნიშნული პროცედურა ძალზე მნიშვნელოვანია, ვინაიდან რეალურად არის ისეთი ფაქტორები, რის გამოც ბრალდებულს, მოწმესა და დაზარალებულს ობიექტური მიზეზებიდან გამომდინარე არ შეუძლიათ მიუთითონ გარკვეულ გარემოებებზე დაკითხვის ან გამოკითხ-

ვის დროს. ამ გარემოებებს მიეკუთვნება შენობის მისამართი, აღჭურვილობა. ხშირად დაკითხული პირები ამბობენ, რომ არ იციან მისამართი, მაგრამ შეუძლიათ მიგვითითონ ადგილმდებარეობაზე, ამოიცნონ ის ადგილი და ა.შ. შესამოწმებელ პირს უნდა მიეცეს სრული ინიციატივის უფლება, გამომძიებელი და სხვა პირები არ უნდა ჩაერიონ აღნიშნულში. არ უნდა მოხდეს მითითება – მინიშნება. მაგალითად, იმ შემთხვევაში, თუ ბრალდებული, მონმე (დაზარალებული) უნდა მიდიოდეს ჯგუფის წინ და თვითონ მიუთითებდეს მიმართულებას, ავტომანქანით გადაადგილებისას გამომძიებელი – მონმის და ა.შ. პირების გვერდით უნდა იყოს და შეასრულოს მისი მითითება მიმართულების შესახებ. ჩვენების ადგილზე შემოწმება მოიცავს თხრობასთან ერთად მოქმედების დემონსტრირებას. ანუ, პირი მხოლოდ კი არ მოგვითხრობს, არამედ ჟესტებით, გარემოში ობიექტის გადაადგილებით – აძლევს შესაძლებლობას თვალსაჩინოდ მივიღოთ ინფორმაცია ობიექტის შესახებ – არა განყენებულად, არამედ გარემოსთან მის შესატყვისობაში.

371. ფიქსაციის რა საშუალებები გამოიყენება ჩვენების ადგილზე შემოწმებისას?

ჩვენების ადგილზე შემოწმების ეტაპზე მნიშვნელოვანია ფოტო და ვიდეო გადაღების წარმოება. თუმცა, უფრო ეფექტური ვიდეოგადაღებაა. იგი იძლევა შესაძლებლობას, სრულფასოვნად იქნეს ფიქსირებული ყველა ის მოქმედება, რომელიც ადგილზე სრულდება. გარდა ამისა, ვიდეოჩანერისას შესაძლებელია კარგად გამოჩნდეს, ყველა საჭირო უფლებამოსილი პირის დასწრება.

372. იმ შემთხვევაში თუ საგამომძიებო მოქმედების ჩატარებისას ადგილზე აღმოჩნდება სისხლის სამართლის საქმისათვის მტკიცებულებითი ინფორმაციის შემცველი საგანი, ობიექტი, კვალი თუ დოკუმენტი – როგორ უნდა მოიქცეს გამომძიებელი?

აღნიშნულ შემთხვევაში, გამომძიებელმა იგი უნდა დაათვალიეროს საგამომძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირების თანდასწრებით, რის შემდგომაც უნდა ამოიღოს, შეფუთოს, დალუქოს

და დაიცვას მტკიცებულებათა დამაგრების სსსკ-ით დადგენილი წესით.

373. რა გარემოებები უნდა აისახოს საგამოძიებო მოქმედების ოქმში?

ოქმში უნდა მიეთითოს რაოდენობა, სახეობა და ნიშან – თვისებები, ინდივიდუალური და გვარეობითი ნიშნები. ოქმს ხელს აწერს ყველა მონაწილე პირი. განსხვავებული აზრის შემთხვევაში კი აფიქსირებს მას ოქმში. ასევე, ხელის მოწერაზე უარის თქმის შემთხვევაშიც უნდა განიმარტოს აღნიშნულის მიზეზი.

თავი XXVI

ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა

374. რა არის ჩხრეკა და ამოღება და რა მნიშვნელობა აქვს მას?

ჩხრეკა-ამოღება გადაუდებელი სახის საგამოძიებო მოქმედებაა, რომლის დროულად ჩატარებაზეც არის დამოკიდებული საქმეზე მნიშვნელობის მქონე მტკიცებულებებისა და არსებითი ხასიათის გარემოებების აღმოჩენა-დადგენა.

375. რა არის ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების საფუძველი?

ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარება შესაძლებელია **ორი** მნიშვნელოვანი საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში. ესენია: იურიდიული და ფაქტობრივი საფუძველი.

376. ვინ შეიძლება მიიღოს მონაწილეობა გამომძიებელთან ერთად ჩხრეკა-ამოღების ჩატარებისას?

ჩხრეკა-ამოღების ჩატარებისას, გამომძიებელთან ერთად შესაძლოა მნიშვნელოვანი იყოს ექსპერტის, კინოლოგის, თარჯიმნისა, თუ სხვა პირების მონაწილეობა (საჭიროებებიდან გამომდინარე. როდესაც მნიშვნელოვანია, სპეციალური ცოდნით აღჭურვილი პირის მონაწილეობა).

377. რას მოიცავს ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა? რა ხერხები გამოიყენება კონკრეტულად?

ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა მოიცავს, ყველა იმ ტაქტიკურ ხერხსა და მეთოდს, რომელიც ხელს უწყობს აღნიშნული საგამოძიებო მოქმედების სწორად და ხარისხიანად ჩატარებას. ტაქტიკური ხერხებია: თანმიმდევრულობა და შერჩევითი ხასიათი; ცალკეული და ჯგუფური, პარალელური და შემხვედრი; შესამოწმებელი ობიექტების მთლიანობის დარღვევის გარეშე ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედება.

378. ჩხრეკის ჩატარების მიზნით, რა სახის ღონისძიებები უნდა დაგეგმოს და განახორციელოს გამომძიებელმა?

ჩხრეკის დაწყებამდე გამომძიებელმა ჩხრეკის ობიექტის შესწავლის მიზნით: 1. უნდა მოიპოვოს ინფორმაცია ბინის ან სხვა მფლობელობის ადგილმდებარეობისა და მასში მცხოვრები პირების შესახებ; 2. ადგილზე გასვლით შეისწავლის ადგილმდებარეობას, განლაგებას, შენობის ყველა შესასვლელსა და გასასვლელს. ასევე, ადგენს გასაჩხრეკი ობიექტის ვინაობას და საიდენტიფიკაციო მონაცემებს. ოჯახის სრულწლოვანი წევრების ვინაობას და მათ ადგილსამყოფელს. იმ შემთხვევაში თუ ჩხრეკა ტარდება იურიდიული პირის ან ადმინისტრაციული ორგანოს მფლობელობაში, ადგენს ვინ არის მისი ხელმძღვანელი ან წარმომადგენელი.

379. რა თანმიმდევრობით უნდა წარიმართოს პირადი ჩხრეკა?

პირადი ჩხრეკის პროცესი უნდა წარიმართოს შემდეგი თანმიმდევრობით:

გამომძიებელი სთავაზობს ნებაყოფლობით გადასცეს დასაძებნი ობიექტი; იმ შემთხვევაში, თუ დასაძებნი ობიექტი არ იქნება სრულყოფილად გადაცემული, ჩხრეკა უნდა ჩატარდეს სრულყოფილად; ჩხრეკის ჩამტარებელი პირი განსაზღვრავს ჩხრეკის თანმიმდევრობას; იმ შემთხვევაში თუ გასაჩხრეკი პირი მარტო იმყოფებოდა ავტომანქანაში, გაჩხრეკას ექვემდებარება ავტომანქანა. თუ არსებობს ინფორმაცია, ან ვარაუდის საფუძველი იმის შესახებ, რომ დასაძებნი ობიექტი არის პირის სხეულში განთავსებული, საჭიროა სამედიცინო ჩარევა, რის გამოც პირი გადაყვანილი უნდა იქნეს სამედიცინო დაწესებულებაში, სადაც გამომძიებელს ეხმარება სპეციალისტი ჩხრეკის ჩატარებაში. ჩხრეკის ეტაპზე აღმოჩენილი ნივთები ამოღებამდე წარედგინება საგამომძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირებს. აღმოჩენილი ნივთები დაწვრილებით უნდა აისახოს ოქმში, შემდეგ კი მოხდეს მათი ამოღება. ამოღებული ნივთები უნდა შეიფუთოს და დაილუქოს.

380. პირადი ჩხრეკის ჩატარების ეტაპზე შესაძლებელია თუ არა იძულების ზომების გამოყენება და რა შემთხვევაში?

პირადი ჩხრეკის ჩატარების ეტაპზე შესაძლებელია გამოყენებ-

ული იქნეს იძულების ზომები მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ პირადი ჩხრეკის მონაწილე უწევს წინააღმდეგობას საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელ პირს;

381. რამდენ სტადიას მოიცავს ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა?

ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა მოიცავს 4 სტადიას. ესენია: მოსამზადებელი, მიმოხილვითი, დეტალური და ფიქსაციის სტადია.

382. რამდენად მნიშვნელოვანია ფსიქოლოგიური მონაცემების გამოყენება ჩხრეკის პროცესში?

ჩხრეკის ჩატარების პროცესში გამოყენებული უნდა იყოს ჩხრეკის ობიექტის მფლობელ პირებზე ფსიქოლოგიური დაკვირვების მეთოდი. მაგ: ჩხრეკის დროს სათანადო ყურადღება უნდა მიექცეს იმას, ჩხრეკის პროცესში ამა თუ იმ საგნის აღმოჩენა როგორ ზემოქმედებას მოახდენს ბინის მფლობელის ან ჩხრეკის შედეგებით დაინტერესებული პირის ფსიქოლოგიურ განწყობაზე. აღნიშნულით ისინი ფაქტობრივად ამხელენ დასაძებნი საგნის ადგილსამყოფელს.

383. ჩხრეკისა და ამოღების სრულფასოვნად ჩატარების მიზნით, საჭირო არის თუ არა ტექნიკური საშუალებების გამოყენება?

ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარებამდე, გამოძიებელი განსაზღვრავს: არის თუ არა მტკიცებულებათა აღმოსაჩენად, მათი ფიქსაციისა და დალუქვისათვის საჭირო ტექნიკური საშუალებები. კერძოდ, რა საშუალებები არის საჭირო – პაკეტები, ფოტოაპარატი, ლუქი და ა.შ. იმ შემთხვევაში თუ არ არის ყველა საჭირო საშუალება, იღებს ზომებს მათ მოსაძიებლად.

384. რა საშუალებები გამოიყენება ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ფიქსაციისათვის?

ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ფიქსაციისთვის გამოიყენება ორი საშუალება.

1. ძირითადი საშუალება ოქმი;

2. დამატებითი საშუალებები (ტექნიკური საშუალებები-ფოტო, ვიდეო გადაღება).

თავი XXVII

გამოკითხვის ჩატარების ტექტიკა

385. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებაა გამოკითხვა და რამდენად რთულია მისი სრულფასოვნად ჩატარება?

გამოკითხვა რთული, პირველდანიებითი გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედებაა, რომლის სრულფასოვნად ჩატარებაზე მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული სისხლის სამართლის საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების დადგენა. მათი სირთულე განპირობებულია არა მარტო მათი ჩატარების ტექტიკური თავისებურებებით, არამედ იმიტაც, რომ ისინი უშუალოდ არიან დაკავშირებული პიროვნებასთან, მის ფსიქოლოგიურ განწყობასთან, გამოსაძიებელ ფაქტთან და მის დამოკიდებულებასა და ფსიქოლოგიურ განცდებთან. გამოკითხვა – ნებაყოფლობითი ხასიათისაა.

ერთმანეთისაგან უნდა გავმიჯნოთ, ორი გარემოება:

ა. დაგეგმილი გამოკითხვა;

ბ. დაუგეგმავი გამოკითხვა (მისი აუცილებლობა წარმოიშვება პირის დაკავების შემდგომ);

386. რა არის გამოკითხვის მიზანი?

გამოკითხვის მიზანია გამოსაძიებელ საქმეზე მნიშვნელობის მქონე გარემოების შესახებ გამოსაკითხი პირისაგან მიღებულ იქნეს სწორი, სრულყოფილი და ობიექტური ჩვენება.

387. რა ეტაპებს მოიცავს ჩვენების ფორმირების პროცესი?

ჩვენების ფორმირების პროცესი მოიცავს 3 მნიშვნელოვან ეტაპს: აღქმა, დამახსოვრება და გადმოცემა.

388. რას მოიცავს აღქმის პროცესი?

აღქმის პროცესი საწყისი ეტაპია, რომლის დროსაც ხდება გამოსაძიებელი შემთხვევის ან მისი რომელიმე გარემოების ასახვა მეხსიერებაში გადასატანად სმენის, მხედველობის და

სხვა მგრძნობელობითი ორგანოების მეშვეობით. არსებობს ე.წ. სუბიექტური აღქმა, ანუ თითოეული ადამიანი სამყაროს აღიქვამს ინდივიდუალურად. ფსიქიკა შერჩევითია და აღიქვამს მოვლენების მხოლოდ ნაწილს. აუცილებელია იმ ფაქტორის გათვალისწინებაც, რომ ერთი და იგივე ადამიანი განსხვავებულ სიტუაციაში განსხვავებულად აღიქვამს მოვლენებს და სხვადასხვა ადამიანი ერთსა და იმავე სიტუაციაში, განსხვავებულად აღიქვამს ერთსა და იმავე მოვლენას. ადამიანი თავად ქმნის საკუთარ რეალობას და მოვლენებს სუბიექტურად აღიქვამს.

389. რა ფაქტორები ახდენენ გავლენას პირის მიერ ინფორმაციის დამახსოვრებაზე?

დამახსოვრებაზე არსებით გავლენას ახდენს ჯანმრთელობა, ასაკი, აღქმული საგნების ცოდნა და შთაბეჭდილების სიძლიერე.

390. აღქმულისა და დამახსოვრებულის გადმოცემაზე რა ფაქტორები ახდენენ გავლენას?

აღქმულისა და დამახსოვრებულის გადმოცემაზე რამდენიმე მნიშვნელოვანი ფაქტორი ახდენს გავლენას. მათ შორისაა: ფანტაზიის უნარი, დაკვირვებულობა. უნარი შეუცდომლად და სრულყოფილად გადმოსცეს დანაშაულებრივი შემთხვევის შესახებ აღქმული და დამახსოვრებული ფაქტობრივი გარემოებები, შეუძლია თუ არა მოახდინოს აღქმული და დამახსოვრებული ფაქტების შეუღამაზებლად გადმოცემა და სხვა.

391. გამოსაკითხ პირთა განსაზღვრის შემდგომ რა ღონისძიებები უნდა განახორციელოს საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელმა სუბიექტმა?

გამოსაკითხ პირთა განსაზღვრის შემდგომ საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელმა სუბიექტმა უნდა განახორციელოს ისეთი მნიშვნელოვანი ღონისძიებები, როგორიცაა:

1. გამოკითხვის საგნის განსაზღვრა;
2. საქმეში არსებული მონაცემებით გამოსაკითხ პირთა გამოკითხვის თანმიმდევრობის დადგენა;

3. საქმეში არსებული მონაცემების გულდასმით შესწავლა და გამოკითხვისათვის მასალების მომზადება;
4. საქმეში არსებული მონაცემებით გამოსაკითხი პირის ფსიქოლოგიური თავისებურებების შესწავლა;
5. გამოსაკითხი პირის დამოკიდებულება გამოსაძიებელ ფაქტთან და მასში ჩაბმულ პირებთან;
6. საკითხების იმ წრისა და თანმიმდევრობის განსაზღვრა, რომელზეც გამოსაკითხი პირისაგან უნდა იქნეს მიღებული ჩვენება.

392. ბრალდებულის გამოკითხვის სწორად ჩასატარებლად რა სახის მოსამზადებელი ღონისძიებებია საჭირო?

ბრალდებულის გამოსაკითხად საჭიროა შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

1. საქმეში არსებული მასალების დეტალურად გაცნობა და იქიდან საჭირო გარემოებების დაკონკრეტება (მონიშვნა);
2. ბრალდებულის გამოკითხვის თანმიმდევრობის განსაზღვრა;
3. გამოსაკითხი ბრალდებულის მიერ ჩადენილი დანაშაულებრივი ფაქტების მამხილებელი მასალების მომარჯვება;
4. ბრალდებულის პიროვნების პროფესიისა და ფსიქოლოგიის საფუძვლიანი შესწავლა;
5. გამოკითხვაში მონაწილეობის მისაღებად მოსაწვევ პირთა შერჩევა და მოყვანა.

393. რა ეტაპებს მოიცავს გამოკითხვის მიმდინარეობა?

გამოკითხვის მიმდინარეობა მოიცავს: გამოსაკითხი პირის ვინაობის დადგენას, გამოკითხვის მეთოდის განსაზღვრას, გამოკითხვის თავისუფალი თხრობის ჩატარებას, გამოკითხვის კითხვა-პასუხის რეჟიმში ჩატარებას, გამოკითხვის ფიქსაციას.

394. რა ინფორმაციის ფიქსირება ხდება გამოსაკითხი პირის ვინაობის დადგენის ეტაპზე?

გამოკითხვის დაწყებამდე უნდა დაადგინოს გამოსაკითხი პირის პირადი მონაცემები. საგამოძიებო ორგანოში პირის გამოკითხვის შემთხვევაში, გამოკითხვის დაწყებამდე გამოსაკითხი პირი

უნდა იქნეს რეგისტრირებული სისხლის სამართლის საქმის წარმოების ელ. პროგრამაში და შევსებული უნდა იქნეს ყველა ის მონაცემი, რომელიც ცნობილია. მონაცემების შევსების შემდგომ უნდა მოხდეს გამოკითხვის ოქმის შედგენა. თუ გამოკითხვა სხვა ადგილას ტარდება, გამოკითხვის ფიქსაცია ხდება ამობეჭდილ ოქმში.

395. რა გარემოებები უნდა იქნეს გათვალისწინებული თავისუფალი თხრობით გამოკითხვისას?

თავისუფალი თხრობით გამოკითხვის ეტაპზე, გამომძიებელი:

1. გამოსაკითხ პირს უხსნის, რა გარემოებების შესახებ სურს ინფორმაციის მიღება და აძლევს წინადადებას – მოჰყვეს ყველაფერი, რაც საქმის შესახებ იცის; 2. ისმენს ზოგადი ხასიათის ინფორმაციას; 3. ინფორმაციის გადმოცემის თანმიმდევრობას განსაზღვრავს; 4. სთხოვს გამოსაკითხ პირს, ისაუბროს საქმესთან დაკავშირებით; 5. იმ შემთხვევაში, თუ საქმეში მონაწილეობს თარჯიმანი, გამოსაკითხ პირს სთხოვს, ისაუბროს ნელა და გასაგებად; 6. ისმენს ინფორმაციას განსაზღვრული თანმიმდევრობის მიხედვით; 7. გამოსაკითხ პირს მიუთითებს დაიცვას წინასწარ განსაზღვრული თანმიმდევრობა; 8. მიწოდებულ ინფორმაციას ინიშნავს, რათა თხრობის დასრულების შემდგომ, დასვას დამაზუსტებელი კითხვები.

დამაზუსტებელ კითხვებს პროცესის მონაწილეები გამოსაკითხს უსვამენ შემდეგი თანმიმდევრობით: გამომძიებელი, ადვოკატი, თარჯიმანი.

396. რა გარემოებები უნდა იქნეს გათვალისწინებული კითხვა – პასუხის რეჟიმში – გამოკითხვის ჩატარებისას?

თუ გამოკითხვა მიმდინარეობს კითხვა-პასუხის რეჟიმში, გამომძიებელი: 1. გამოყოფს იმ საკითხებს, რასთან დაკავშირებითაც სურს კითხვების დასმა; 2. განსაზღვრავს ამ კითხვების თანმიმდევრობას; 3. გამოსაკითხს განუმარტავს რა საკითხების ირგვლივ და თანმიმდევრობით სურს კითხვების დასმა; 4. ეკითხება გამოსაკითხს გასაგებია, თუ არა მისი განმარტება; 5. იმ შემთხვევაში თუ გამოკითხვაში მონაწილეობს თარჯი-

მანი, გამოსაკითხს სთხოვს ნელა ისაუბროს; 6. კითხვებს სვამს განსაზღვრული თანმიმდევრობით; 7. იმ შემთხვევაში, თუ გამოსაკითხი ვერ ხვდება შეკითხვის არსს, მას განუმარტავს; 8. წინადადებას აძლევს ადვოკატს დაუსვას კითხვები გამოსაკითხს; 9. სვამს დამაზუსტებელ შეკითხვებს; 10. ასევე აძლევს ადვოკატს შესაძლებლობას, დაუსვას გამოსაკითხს დამაზუსტებელი კითხვა; 11. დამაზუსტებელი კითხვის დასმის შესაძლებლობას აძლევს გამოკითხვის სხვა მონაწილეებს;

შეკითხვების დასმისას გამომძიებელი: 1. იყენებს ღია ტიპის კითხვებს; 2. იყენებს მოკლე და ლაკონურ შეკითხვებს; 3. თარჯიმანს აძლევს შესაძლებლობას, სრულფასოვნად თარგმნოს შეკითხვები; 4. ითვალისწინებს გამოსაკითხი პირის გონებრივ შესაძლებლობებს; 5. შესაბამის თემაზე საუბრისას გამოსაკითხ პირს წარუდგენს საგნებსა და დოკუმენტებს და მასთან დაკავშირებით უსვამს შეკითხვებს;

397. რა მნიშვნელობა აქვს ჟესტებს გამოკითხვის პროცესში?

ჟესტები, ანუ სხეულის ენა ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია გამოკითხვის წარმოებისას. სხეულის ენა გვაწვდის ინფორმაციას პიროვნული თავისებურებების შესახებ (ემოცია, მოტივაცია, აზროვნების სტილი, ტემპერამენტი და ა. შ.).

398. რა სახის ჟესტები მიუთითებს ადამიანის მიერ ტყუილის თქმაზე?

ცნობილია ტყუილის თანმხლები 8 ყველაზე გავრცელებული ჟესტი: 1. **პირის დაფარვა:** ხელის მტევანით პირს იფარავს, რადგან თავის ტვინი ქვეცნობიერად კარნახობს მას, ჩაახშოს მატყუარა სიტყვები, რომლებიც წარმოითქმევა. ეს ჟესტი ცაკლულ შემთხვევაში შეიძლება რამდენიმე თითის პირთან მიტანით ან შეკრული მუშტითაც შესრულდეს, თუმცა ჟესტის მნიშვნელობა იგივე რჩება.

2. **ცხვირზე შეხება:** გარკვეულ შემთხვევაში ცხვირზე შეხება შეიძლება იყოს რამდენიმე სწრაფი მოსრესა ცხვირის ქვემოთ, ან ცხვირის ქვემოთ ერთი სწრაფი შეხება.

3. **ცხვირის ქავილი:** ქავილის მოთხოვნილება ამ შემთხვევაში

კმაყოფილდება, ცხვირის მოსრესით, ან მოფხანით. რაც განსხვავდება ხელის მსუბუქი მოსრესისაგან ცხვირზე შეხების ჟესტის დროს.

4. თვალის მოსრესა: თვალის მოსრესა არის ტვინის მცდელობა, შეზღუდოს სიცრუე, ან თავი აირიდოს იმ ადამიანის სახის დანახვა, რომელსაც ატყუებენ.

5. ყურის მოფხანა: მსმენელის მხრიდან ეს არის მსმენელის მცდელობა, არ გაიგონოს არაფერი ცუდი.

6. კისრის მოფხანა: საჩვენებელი თითით, ყურის ბიბილოს ქვემოთ კისრის ნაწილის მოფხანა. ჟესტი უფრო მეტად შესამჩნევი ხდება მაშინ, როდესაც ვერბალური ენა ეწინააღმდეგება მას.

7. საყელოს განევა: აღნიშნული ჟესტი განპირობებულია იმ ფაქტორით, რომ ტყუილი ინვესტს ჩხვლეტის შეგრძნებას სახისა და კისრის ნაზ ქსოვილებში და საჭირო ხდება ამ ადგილების მოფხანა ან მოსრესა.

8. თითები პირში: ეს არის ადამიანის გაუცნობიერებელი ცდა, დაუბრუნდეს უსაფრთხოების განცდას.

399. გამოკითხვის ეტაპზე მნიშვნელოვანი არის თუ არა ფსიქოლოგიური მეცნიერების მიერ შემუშავებული მეთოდების ცოდნა გამომძიებლისათვის?

გამოკითხვა მტკიცებულების მიღების ყველაზე მნიშვნელოვანი გზაა, თუმცა, ამავდროულად ძალიან რთული საგამომძიებო მოქმედებაა, რომელიც საგამომძიებო მოქმედებების ჩამტარებელი ძირითადი სუბიექტებისაგან ზოგად, ფსიქოლოგიურ და პროფესიულ განათლებას, ადამიანის ფსიქოლოგიისა და გამოკითხვის ტექნიკური მეთოდების ცოდნას მოითხოვს.

400. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი მოწმისა და დაზარალებულის გამოკითხვის ფსიქოლოგიური მხარისათვის?

მოწმის გამოკითხვის მომზადების დროს საგამომძიებო მოქმედების ჩამტარებელი სუბიექტის ძირითადი ამოცანა ინფორმაციული ბაზის შექმნაა. მან ჯერ უნდა მოიპოვოს ძირითადი ინფორმაცია და განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციოს, გამოკითხვისას მნიშვნელოვან ინფორმაციას. ყველაზე მნიშ-

ნელოვანია გამოკითხვისას – 4 ძირითადი ფორმის გათვალისწინება:

- ა. გამოსაკითხ პირთან ფსიქოლოგიური კონტაქტის დამყარება;
- ბ. გამოსაკითხი პირის თავისუფალი თხრობა;
- გ. დამაზუსტებელი კითხვების დასმა;
- დ. ჩვენების ფიქსაცია და მისი გაცნობა გამოსაკითხი პირისათვის.

მნიშვნელოვანია გამოსაკითხ პირთან ფსიქოლოგიური კონტაქტის დამყარება, ისეთი ატმოსფეროს შექმნა, რომლის დროსაც მოწმეს საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელ პირთან მიმართებაში პატივისცემა ექნება და მისი ნებისმიერი პიროვნული მოტივი გამოირიცხება. კონტაქტის დამყარებაზე გავლენას ახდენს საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელი პირის მანერა, მისი თვითკონტროლის უნარი, ტონი და გარეგნული შეხედულება. მან გამოსაკითხ პირს უნდა მისცეს შესაძლებლობა თავისუფალი თხრობის სახით ჩამოაყალიბოს სათქმელი და მხოლოდ ამის შემდგომ უნდა დააზუსტოს მოვლენები, ხარვეზები შეავსოს და სცადოს ახალი ფაქტების გამოვლენა. თუმცა, ამავედროულად ეჭვი შეიტანოს პირის მიერ გადმოცემული ფაქტების სიზუსტეში-იმ შემთხვევაში, თუ გამოსაკითხი თავს არიდებს და ფრაგმენტულად აწვდის ინფორმაციას საგამოძიებო ორგანოს და იმ შემთხვევაშიც, თუ ზედმინევნიტ დაწვრილებით გადმოსცემს დანაშაულთან დაკავშირებულ ყველა გარემოებას.

401. რა ტაქტიკური ხერხები არსებობს გამოსაკითხი პირის მეხსიერების გაუმჯობესების მიზნით?

გამოსაკითხი პირის მეხსიერების გაუმჯობესების მიზნით გამოიყენება სხვადასხვა სახის მეთოდები:

გამოკითხვა ასოციაციური კავშირების გამოყენებით:

- ა. **მოსაზღვრეობის მიხედვით** – ფაქტის გახსენებაში დახმარების მიზნით საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელი პირი გამოსაკითხ პირს მოვლენას ან საგანს შეახსენებს, რომელიც გამოკითხვის საგანთან, სივრცით ან დროით კავშირში იმყოფება. ამ მიზნით გამოსაკითხი პირი შეიძლება შემთხვევის ადგილზე გაიყვანონ.

ბ. მსგავსების მიხედვით – ამ დროს გამოიყენება ის მასალა, რომელიც უშუალოდ საქმესთან არ არის დაკავშირებული, თუმცა ამან შესაძლოა გამოსაკითხ პირს საქმისათვის საინტერესო ინფორმაცია გაახსენოს: მაგ, ფოტოსურათის ჩვენებამ შეიძლება გაახსენოს კონკრეტული ადამიანი, რომელიც ამ ფოტოსურათზე გამოსახულ პიროვნებას ჰგავს.

გ. კონტრასტის მიხედვით – ამ მეთოდის გამოყენებისას გამოსაკითხ/დასაკითხ პირს მინიშნებას აძლევენ კონტრასტული ობიექტის გამოყენებით. მაგ: ვითარება, რომელიც გამოძიებას საინტერესებს, ზაფხულში მოხდა და მოწმე ამას ვერ იხსენებს, შესაძლოა მინიშნება მოხდეს ზამთარზე, ან ზაფხულზე და ამით საქმისათვის მნიშვნელოვანი დრო გაიხსენოს.

დ. თვალსაჩინოების მეშვეობით – ეს მეთოდი გამოიყენება მაშინ, თუ დასაკითხს უჭირს სიტყვებით გადმოსცეს ესა თუ ის მოვლენა. მას აჩვენებენ იმ საინტერესო საგანს რომელიც კონკრეტულ შემთხვევასთან არის დაკავშირებული. აღნიშნული კი შეიძლება გახდეს სტიმული რომლის საფუძველზეც გამოსაკითხი პირის მეხსიერებაში მოხდება ასოციაციების გაცოცხლება და საჭირო ინფორმაციის გახსენება.

402. გამოსაკითხი პირის ტყუილში მხილების რა ფსიქოლოგიური თავისებურებები არსებობს?

ცრუ ჩვენებას, როგორც წესი მხოლოდ ბრალდებულები არ იძლევიან, არამედ მოწმე და დაზარალებულიც ასევე ხშირ შემთხვევაში იძლევა ცრუ ჩვენებას.

ცრუ ჩვენების მოტივაცია როგორც წესი შეიძლება იყოს:

ა. ბრალდებულის, მისი ნათესავებისა და მეგობრების მხრიდან შურისძიების შიში;

ბ. სიფრთხილე, არ გაუფუჭდეს ურთიერთობა საქმესთან დაკავშირებულ პირებთან;

გ. სურვილი, შეუმსუბუქოს ბრალდებულს სასჯელი;

დ. ანგარება;

ე. სურვილი, დაუმძიმოს სასჯელი ბრალდებულს;

ვ. მისწრაფება დამალოს საკუთარი ამორალური ქცევა.

რაც შეეხება ბრალდებულის მიერ მცდარი ჩვენების მიცემის

მოტოვაციას, ყველაზე ხშირად შემდეგი მოტივები გვხვდება:

ა. სურვილი, შეამციროს თავისი პასუხისმგებლობა ჩადენილ დანაშაულზე;

ბ. სურვილი, დანაშაულის თანამონაწილეების პასუხისმგებლობა შეამციროს;

გ. სურვილი, დაადანაშაულოს საკუთარი თავი, რათა თავისი ახლობლების დანაშაული დამალოს.

403. რა ხერხები არსებობს გამომძიებელთან კონფლიქტში მყოფ პირთან მიმართებაში – კონფლიქტის დასარეგულირებლად?

პიროვნება რომელიც მცდარ ჩვენებას აძლევს გამომძიებელს ამით უპირისპირდება და ებრძვის მას, რის გამოც კონფლიქტური სიტუაცია იქმნება.

გამომძიებელმა გამოსაკითხი პირი ტყუილში რომ ამხილოს, შემდეგი ტაქტიკური მეთოდები უნდა გამოიყენოს:

ა. დაარწმუნოს ბრალდებული, რომ მისი პოზიცია არასწორია;

ბ. მიაწოდოს ბრალდებულს ინფორმაცია, თუ რა სამართლებრივი შედეგები შეიძლება მოჰყვეს მცდარი ჩვენების მიცემას;

გ. მიაწოდოს ინფორმაცია, თუ რა მავნე შედეგები შეიძლება მოუტანოს მის ახლობლებს მცდარი ჩვენების მიცემამ;

დ. ხაზი გაუსვას ბრალდებულის პიროვნების პოზიტიურ მხარეებს.

დარწმუნება – ამ მეთოდის დროს ზემოქმედება გამოსაკითხი პირის საღი აზროვნების უნარზე ხდება. მას განუმარტავენ, თუ რა მავნე შედეგები შეიძლება მოჰყვეს მცდარ ჩვენებას და რა ხელსაყრელ ვითარებაში შეიძლება აღმოჩნდეს აღიარების შემთხვევაში.

გამოსაკითხი პირის დადებითი თვისებების გამოყენება – ამ მეთოდს ხშირ შემთხვევაში დადებით შედეგამდე მივყავართ. თითოეულ ადამიანს აქვს პატივმოყვარეობისადმი მიდრეკილება და თუ ხაზს მის პატიოსნებას, ნესიერებას, წარსულში დამსახურებას და ავტორიტეტს გაუუსვამთ, შევძლებთ დავანახოთ აღიარების პრიორიტეტები.

ტყუილის აღმოფხვრა – ამ მეთოდის გამოყენების დროს როგორც კი გამოიკვეთება, რომ გამოსაკითხი პირი ცრუობს, უნდა

შევარჩიოთ და წარმოვადგინოთ მტკიცებულებები, რომლებიც მის ნათქვამს ეწინააღმდეგება. აღნიშნულით იგი მიხვდება, რომ მას არ აქვს შესაძლებლობა მოგვანოდოს დეზინფორმაცია და შესაძლოა სიმართლე აღიაროს.

დაცდა – ეს მეთოდი გამოიყენება იმ პირთან, რომელსაც მოტივების შინაგანი ბრძოლა აქვს. ყოყმანობს მისცეს ჩვენება, თუ არა, აღიაროს თუ არა დანაშაული. გამომძიებელი ვალდებულია მოთმინებით დაელოდოს და ისეთი ინფორმაცია მიაწოდოს, რომელიც დაეხმარება მას საჭირო გადაწყვეტილების გამოტანაში.

ლეგენდის დაშვება – ხანდახან საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელი პირი ხვდება, რომ გამოსაკითხი პირი მცდარ ჩვენებას იძლევა და მას აძლევს შესაძლებლობას თავისი ლეგენდა ბოლომდე მოყვეს. შემდეგ გადადის კითხვებზე აფიქსირებს მონაცოლს ოქმში.

მოულოდნელობა – ამ ეტაპზე გამომძიებელი გამოკითხვის შემდეგ გადაწყვეტს ისეთი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებას რომელიც გამოსაკითხი პირისათვის მოულოდნელობას წარმოადგენს.

თანმიმდევრულობა – საგამოძიებო მოქმედების ჩამტარებელი პირი აღნიშნულ ეტაპზე თანმიმდევრულად წარუდგენს მტკიცებულებებს. რა დროსაც ხდება თითოეულ მტკიცებულებაზე დანვრილებით შეჩერება და გაანალიზება. ამ შემთხვევაში გამოიყოფა რამდენიმე ტაქტიკური ხერხი – მტკიცებულების ერთდროული ჩვენება, მტკიცებულების მოულოდნელი ჩვენება და ჯერ უმნიშვნელო და შემდეგ მნიშვნელოვანი მტკიცებულების ჩვენება.

დაძაბულობის მოხსნა – გარკვეულ შემთხვევაში ბრალდებული გამოკითხვის გაგრძელებაზე უარს არ ამბობს, მაგრამ დაძაბულობის გამო ვერ ახერხებს მის გაგრძელებას, ამ დროს აუცილებელია გამომძიებელმა მიმართოს კანონმდებლობით დადგენილ ფარგლებში ყველა იმ ხერხს, რომელიც ხელს შეუწყობს დაძაბულობის მოხსნას.

404. რა ტაქტიკურ ხერხს გამოიყენებს გამომძიებელი ბრალდებულის სუსტი ადგილების წარმოსაჩენად?

პიროვნების სუსტ ადგილებში იგულისხმება ისეთი თვისებები, რომლებზე ზემოქმედების შედეგადაც შესაძლოა ბრალდებულის აღიარებას მივაღწიოთ.

ინერცია – ამ მეთოდის გამოყენებისას გამომძიებელი ბრალდებულს ჯერ განყენებულ თემებზე ესაუბრება და შემდეგ გადადის უშუალოდ საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებაზე. აღნიშნულ შემთხვევაში ბრალდებული ხშირად ვერ ამჩნევს ამ გადასვლას და გამომძიებლის კითხვებს თავისუფლად პასუხობს.

ყურადღების დაფანტვა – როგორც წესი ბრალდებული ცდილობს გამოიცნოს თუ რა არის მნიშვნელოვანი გამომძიებლისათვის და ყურადღებას ამაზე ამახვილებს. გამომძიებელს კი მისი ყურადღება გადააქვს სხვა არაარსებითი ხასიათის დეტალებზე, რათა ბრალდებულს განუმტკიცოს რწმენა იმ მიმართებით, თითქოს მართლაც ამ არაარსებითი გარემოებების კვლევის მიმართულებითაა მისი ყურადღება მიმართული.

შთაბეჭდილების შექმნა, თითქოს გამომძიებელი კარგად არის საკითხებში გაცნობიერებული – აღნიშნულის საფუძველზე ბრალდებულს აღარ ექნება საგამოძიებო ორგანოს შეცდომაში შეყვანის სურვილი.

ფორსირებული ტემპი – გამომძიებელი აქტიურ პოზიციას იღებს და წინასწარ მომზადებული გეგმის მიხედვით ბრალდებულს სწრაფად უსვამს კითხვებს. ბრალდებული დაფიქსირებას ვერ ასწრებს და გამომძიებელს ძალაუნებურად სწორ ინფორმაციას აძლევს.

405. ფიქსაციის რა საშუალება გამოიყენება, გამოკითხვის დროს?

გამოკითხვის ფიქსაციის ძირითადი, მნიშვნელოვანი საშუალებაა ოქმი. ოქმში უნდა აღინიშნოს: საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების სრული თანმიმდევრობა. როგორც თავისუფალი თხრობის სახით გადმოცემული ინფორმაცია, ასევე, კითხვა – პასუხი.

406. შესაძლებელია თუ არა გამოკითხვის დროს ხმის ან გამოსახულების ჩამწერი ტექნიკური საშუალებების გამოყენება?

რეკომენდირებულია გამოკითხვის დროს იქნეს მიღებული

გადაწყვეტილუა ხმის ან/და გამოსახულების ჩამწერი ტექნიკური საშუალებების გამოყენების შესახებ.

თავი XXVIII

ამოსაცნობად წარდგენის ჩატარების ტაქტიკა

407. რა არის ამოცნობა და რა მნიშვნელობა აქვს მას სისხლის სამართლის საქმისათვის?

ამოცნობა სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით გათვალისწინებული საგამოძიებო მოქმედებაა, რომელიც წარმოადგენს კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის განხორციელების ერთ-ერთ საუკეთესო საშუალებას, რომლის არსი მდგომარეობს გამოძიების მიზნებისათვის საჭირო საამოსაცნობო პირების, გვამების, საგნებისა და ობიექტების ამოცნობა-დადგენაში. ასევე, ამომცნობი პირის მეხსიერებაში აღბეჭდილი ამ საგნებისა და ობიექტების ნიშან-თვისებათა მიხედვით გარემოებების დადგენაში.

408. რა ეტაპებს მოიცავს ამოცნობის ჩატარების მოსამზადებელი ღონისძიებები?

ამოცნობის სრულფასოვანი ჩატარების მიზნით აუცილებელია მთელი რიგი მოსამზადებელი ღონისძიებების გატარება. კერძოდ:

1. ამოცნობის ჩატარებას წინ უნდა უსწრებდეს ამომცნობი პირის დეტალური გამოკითხვა და იმის გარკვევა, შეუძლია თუ არა მოცემულ გამოსაკითხ პირს საძიებო პირის ან საგნის, ობიექტის ამოცნობა და კონკრეტულად რა ფაქტორებით.
2. შეირჩეს და განისაზღვროს ამოცნობის ჩატარების ფორმა.
3. ამოცნობის ჩასატარებლად შეირჩეს ამოცნობის ჩატარების ადგილი.
4. შეირჩეს ერთგვაროვანი ობიექტები, რომლებიც ერთმანეთისაგან არ განსხვავდებიან.
5. განისაზღვროს ამოცნობაში მონაწილე პირთა წრე.

409. რა სახის პროცესუალური და ტაქტიკური ხერხებია საჭირო ამოცნობის სრულფასოვნად ჩასატარებლად?

ამოცნობის სრულფასოვნად ჩასატარებლად აუცილებელია გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები:

1. ცოცხალი პირების, საგნების, ნივთების, შინაური ცხოველებისა და ობიექტების ამოცნობას წინ უნდა უსწრებდეს ამომცნობ პირთა გამოკითხვა/დაკითხვა.
2. ცოცხალი პირების, ასევე საგნებისა და სხვა ობიექტების ამოსაცნობად წარდგენა უნდა მოხდეს ამოსაცნობი პირისათვის უცხო მის მსგავს პირებსა და საგნებს შორის, რომელთა რაოდენობაც განსაზღვრულია სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით.
3. გვამის ამოცნობამდე ამოსაცნობი უნდა გამოიკითხოს ამოსაცნობი პირის აღწერილობისა და ამოსაცნობ პირთან კავშირის შესახებ;
4. ამოცნობის ჩატარებამდე ამომცნობი და ამოსაცნობი ერთიმეორეს არ უნდა შეხვდნენ.
5. ერთი და იმავე პირის ამოსაცნობად წარდგენა შესაძლებელია მხოლოდ ერთხელ და განმეორებით ჩატარება დაუშვებელია.

410. რა ტიპის ფსიქოლოგიურ ასპექტებს მოიცავს ამოცნობის ჩატარება?

ამოცნობის პროცესი მოიცავს სამ ელემენტს:

- ა. ადამიანის გარეგნობის ან რომელიმე ობიექტის აღქმა;
- ბ. გარეგნული თვისებებისა და ობიექტების ნიშნების აღქმა;
- გ. ობიექტის ამოცნობა წარმოდგენილთა შორის;

არსებობს ობიექტის აღქმის 2 ფორმა: ანალიზური როცა ხდება გარეგნობის ცალკეული თავისებურებების გამოყოფა (თვალების ამ თმის ფერის, ცხვირის ფორმა) და სინთეზური, რომლის დროსაც ხდება საგნებისა და მოვლენების მთლიანობით აღქმა ცალკეულ ნიშან-თვისებათა გამოყოფის გარეშე. აღინიშნება მესამე, შერეული ფორმაც, რომელიც აერთიანებს ანალიზური და სინთეზური აღქმის ელემენტებს. ფსიქოლოგიური თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია ამოცნობა გრძნობათა განსხვავებული ორგანოებით.

პრაქტიკაში გავრცელებულია ამოცნობა მხედველობითი ხატის

მიხედვით, რომელიც ორ ეტაპად იყოფა. სიმულტანური და სექცესიური. სიმულტანური ამოცნობა გულისხმობს წარმოდგენილი ობიექტის წამიერ ამოცნობას ცალკეული დეტალების გამოყოფის გარეშე. ესაა ე. წ. ერთი შეხედვით ამოცნობა. სექცესიური ამოცნობა კი გულისხმობს წარმოდგენილი ობიექტის ამოცნობას ლოგიკური ანალიზის დონეზე და ობიექტის ცალკეული დამახასიათებელი ნიშნების შედარებას იმ ხატის ნიშნებთან, რომელიც ადრე იყო აღქმული.

411. რა გარემოებებზე უნდა გავამახვილოთ ყურადღება ამომცნობის გამოკითხვის ეტაპზე?

პირის ამოსაცნობად წარდგენამდე ამომცნობი უნდა გამოიკითხოს, ამოსაცნობი პირის აღწერილობისა და იმ გარემოებების შესახებ, რომელშიც მას შეხება ჰქონდა ამოსაცნობ პირთან.

ამომცნობის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია უნდა შეიცავდეს მონაცემებს ასევე ისეთი გარემოებების შესახებ, როგორიცაა:

1. სად ნახა ამოსაცნობი პირი და რა მანძილზე; 2. როდის ნახა (დღის რომელ მონაკვეთში); 3. როგორი იყო განათება და კლიმატური პირობები; 4. როგორი იყო ხილვადობა. ხომ არ იყო ხელის შემშლელი რაიმე ფაქტორი; 5. რომელი მხრიდან დაინახა; ასევე უნდა აღინეროს (ამოსაცნობი პირის ზოგადი ნიშნები): სქესი, ასაკი, სახის ფორმა, თვალის, წარბის ფორმა, ფერი, ცხვირის ფორმა, ზომა, კანის ფერი; თმა (თმის ფერი, სიგრძე, მოცულობა და ა.შ.); განსაკუთრებული ნიშანი (ხალი, ტატუ, ნაიარევი); ფიზიკური ნაკლი (ასეთის არსებობის შემთხვევაში); მიმიკა, ჟესტიკულაცია. ხმა, ხმის ტემბრი, რა ენაზე საუბრობდა, დამახასიათებელი კილო, მეტყველების დეფექტი; მოძრაობის მანერა; ჩაცმულობა; ფეხსაცმელი, ტანსაცმელი (თუ შესაძლებელია, ტანსაცმლის აღწერილობა);

ასევე უნდა დაფიქსირდეს: შეუძლია თუ არა ამომცნობს, ამოსაცნობის ამოცნობა. თუ შეუძლია, კერძოდ რა ნიშნებით შეუძლია ამოცნობა; არის თუ არა თანახმა მონაწილეობა მიიღოს ამოცნობის ჩატარებაში;

412. როგორ ხდება ამოსაცნობი პირის მსგავსი პირების შერჩევა?

გამომძიებელი შეარჩევს არანაკლებ ორ პირს, რომლებიც ვი-
ზუალურად მკვეთრად არ განსხვავდებიან გარეგნული მახასია-
თებლების მიხედვით.

მოძიება კი შესაძლებელია მოხდეს: ელექტრონული ბაზები-
დან, თავისუფლების აღკვეთის ადგილებიდან, დროებითი მო-
თავსების იზოლაციორებიდან, ან სხვა წყაროებიდან.

ამ პირების მოძიების შემდეგ უნდა გაარკვიონ: შეუძლიათ თუ
არა აღნიშნულ პირებს ამოცნობაში მონაწილეობა, პრობლემა
ხომ არ იქნება შემდეგ ეტაპზე, მათი სასამართლოში დაკითხვა;
ჯანმრთელობის მდგომარეობა აძლევთ თუ არა საშუალებას მი-
იღონ მონაწილეობა საგამომძიებო მოქმედებაში; სამართალწარ-
მოების ენას ფლობენ თუ არა;

აღნიშნულ პირებთან შეხვედრისას კი განუმარტავთ მათ, რა
საგამომძიებო მოქმედებაში უნდა მიიღონ მონაწილეობა, რამდე-
ნად მნიშვნელოვანია მათი მონაწილეობა, რა დრო არის საჭირო,
სამართალწარმოების ენას ფლობენ თუ არა, აცნობებს ამოც-
ნობის ჩატარების დროსა და ადგილს, სთხოვს გამოცხადდნენ
შეთანხმებულ დროსა და ადგილას, ინიშნავს საკონტაქტო მო-
ნაცემებს.

გამომძიებელი მოიძიებს ამოსაცნობი პირისა და სხვა მსგავსი
პირებისათვის ერთი სტილის, ფერისა და მახასიათებლების
მქონე ტანსაცმელს. ვინაიდან, ამოსაცნობი პირები გარდა
გარეგნული მახასიათებლებისა, ერთნაირად უნდა იყვნენ ჩაც-
მულები.

413. ფოტოსურათით ამოცნობის შემთხვევაში როგორ უნდა მოხ- დეს ფოტოების ოქმში დამაგრება?

ფოტოსურათით ამოცნობა შეიძლება ჩატარდეს ორი ფორმით:

1. ამობეჭდილი ფოტოსურათების წარდგენის გზით; 2. ფოტოე-
ბის ელექტრონული ფორმით წარდგენის გზით. ამობეჭდილი
ფოტოსურათით ამოცნობისას გამომძიებელმა ოქმში წინასწარ
განსაზღვრული რიგითობით უნდა განათავსოს სურათები და
დაუსვას ბეჭედი, რომლის ნახევარიც უნდა ფარავდეს ფოტოსუ-
რათს და ნახევარი ოქმის ფურცელს, რათა შემდგომ გამოირიცხოს
ფოტოს შეცვლის ან გადაადგილების შესაძლებლობა.

იმ შემთხვევაში, როდესაც ამოცნობა ტარდება ფოტოების ელექტრონული ფორმით წარდგენის გზით, გამომძიებელი ელ. პროგრამაში არსებულ მონაცემებს ოქმში ამომცნობის მოსვლამდე წინასწარ ტვირთავს.

414. ობიექტის, საგნის ამოცნობის შემთხვევაში რა სახის გარემოებებს უნდა შეიცავდეს პირის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია?

1. სად ნახა ამოსაცნობი ობიექტი/საგანი; 2. როდის ნახა; 3. მეტეოროლოგიური პირობები; 4. ხილვადობა; 5. სრულად, თუ ნაწილობრივად შეძლო საგნისა და ობიექტის დანახვა; ასევე უნდა აღწეროს ობიექტის: სახეობა, მოდელი, მარკა, ნომერი, ზომა, წონა, ფორმა, მოცულობა, ფერი, მასზე არსებული ნიშნები, განსაკუთრებული ნიშნების შესახებ ინფორმაცია.

415. ვინ და როგორ ახდენს ამოსაცნობად წარსადგენი ობიექტის/საგნის მოძიებას?

ამოსაცნობად წარსადგენი ობიექტის/საგნის მოძიებას ახდენს გამომძიებელი. ობიექტი/საგანი უნდა იყოს მსგავსი ფორმის, ზომის და ნიშნების. მათი მოძიება უნდა მოხდეს მაღაზიებიდან, პოლიციის დაწესებულების საცავიდან, სხვა წყაროებიდან.

416. რა თვისებურება არის დამახასიათებელი გვამის ამოცნობისათვის?

გვამის ამოცნობისას გათვალისწინებული უნდა იქნეს შემდეგი გარემოება. გვამი უნდა იყოს ერთი და როგორც წესი მნიშვნელოვანია ექსპერტის მონაწილეობა. გვამის ამოსაცნობად წარდგენისათვის გასათვალისწინებელია გვამის მდგომარეობა. ძირითადად სახის ნაწილის, როდესაც არსებითი ცვლილებები ართულებს გვამის ამოცნობას, გარკვეულ შემთხვევაში კი შეუძლებელს ხდის მას. თუ გვამის გარეგნული მახასიათებლები შეცვლილია, გვამური ლაქების წარმოშობის გამო, მაგრამ კანის საფარი არ არის შეცვლილი, უნდა მოხდეს მისი სახისთვის ე.წ. „ტუალეტის“ ჩატარება, რომელიც შესაძლებელს გახდის გვამის ამოცნობას. მაგრამ თუ თავის არე უფრო დაზიანდა,

გვამური მოვლენების ან მექანიკური ზემოქმედების შედეგად – მისი აღდგენა უფრო რთულ ხასიათს ატარებს და ამ შემთხვევაში საჭიროა მისი რესტავრაცია. ამოცნობის ჩატარების ეტაპზე მიზანშეწონილია მონაწილეობა მიიღოს იმავე ექსპერტმა, რომელმაც მოახდინა გვამის მონესრიგება.

417. ფიქსაციის რომელი საშუალება გამოიყენება ამოცნობის დროს და რა გარემოებები უნდა იყოს მასში აღწერილი?

ამოცნობის ჩატარების შემდგომ, სავალდებულოა ოქმის შედგენა. მას ხელს აწერს ამოცნობაში მონაწილე ყველა პირი.

ოქმში ასევე უნდა მიეთითოს: ოქმის შედგენის თარიღი, ადგილი, ოქმის შემდგენი პირის სახელი, გვარი და თანამდებობა, სისხლის სამართლის საქმის ნომერი, საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ადგილი, დაწყებისა და დასრულების დრო. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ის მუხლები, რომლის საფუძველზეც ტარდება ამოცნობა.

თავი XXIX

გვამის ექსჰუმაციის ჩატარების ტაქტიკა

418. რა არის გვამის ექსჰუმაცია?

გვამის ექსჰუმაცია,⁴² ანუ დამახული გვამის საფლავიდან ამოღება წარმოადგენს საკმაოდ რთულ და ამავდროულად სპეციფიკურ საგამოძიებო მოქმედებას, რომელსაც აწესრიგებს საქართველოს სისხლის საპროცესო კანონმდებლობა. მისი ჩატარების სპეციფიკა განპირობებულია მატერიალურ – ტექნიკური საშუალებების გამოყენებისა და მოქმედების განხორციელების თავისებურებით. ასევე აღსანიშნავია ადამიანთა დელიკატურ – ემოციური და მგრძნობელობითი სფეროს თავისებურებაც, რომელიც დაკავშირებულია გარდაცვლილის ხსოვნასთან და შესაბამისად გარდაცვლილის ახლობლების დამოკიდებულებასთან აღნიშნულ პროცესთან.

419. რა არის გვამის ექსჰუმაციის ჩატარების მიზანი?

გვამის ექსჰუმაციის ჩატარების მიზანია როგორც გვამის დათვალიერება, ისე გვამთან ერთად არსებული საგნებისა და ნივთების, სამარხის ან სასახლის დათვალიერება. მოცემული საგამოძიებო მოქმედება გარკვეულწილად არა მხოლოდ ხელს უწყობს სისხლის სამართლის საქმეზე მისი ჩატარების შემდგომ მთელი რიგი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარების სწორად დაგეგმვასა და განხორციელებას, ან უკვე ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედებების შედეგად მოპოვებული ინფორმაციისა და მტკიცებულებების გადამოწმებასა და შეფასებას, არამედ გარკვეულ შემთხვევაში მის გარეშე ფაქტობრივად შეუძლებელია მთელი რიგი მტკიცებულებების მიღება.

⁴² ექსჰუმაცია – ლათ. სიტყვაა – exhumatio – ex -იდან, humus მიწა-საფლავიდან გვამის ამოღება და გამოკვლევა სასამართლო მედიცინის მიზნებისათვის – გოგიჩაძე გ., სამედიცინო ტერმინოლოგიის ქართულ-ინგლისურ-რუსულ-ლათინური განმარტებითი ლექსიკონი გოგიჩაძე გ., გედენიძე ა., ჭუმბურიძე ჯ., (რე.: ნოდარ ჭიჭინაძე, ალექსანდრე ქორელი) თბ. „მერიდიანა“, 2009, 496

420. რომელი მნიშვნელოვანი ხერხი არის ეფექტური და უნივერსალური, გვამის ექსჰუმაციის დროს?

გვამის ექსჰუმაციის დროს ყველაზე მნიშვნელოვანი ხერხი არის: ხელმძღვანელობის ერთიანობა, ეთიკური ნორმებისა და რელიგიური მიდგომებით ხელმძღვანელობა, ტექნიკური საშუალებების გამოყენების სისტემურობა და სისრულე.

421. დაკრძალვის პირობების გათვალისწინებით რა სახის სიტუაციები შეიძლება გამოვყოთ?

დაკრძალვის პირობების მიხედვით, შეიძლება გამოვყოთ შემდეგი სახის სიტუაციები: ა. გვამი არის დაკრძალული სასახლით – ოფიციალური დაკრძალვის ადგილას; ბ. გვამი არის დაკრძალული სასახლის გარეშე – ოფიციალური დაკრძალვის ადგილას; გ. გვამი არის დაკრძალული ოფიციალური დაკრძალვის ადგილის მიღმა.

422. გვამის ექსჰუმაციისას, როგორ უნდა მოხდეს ადგილისა და გარემოებების დათვალიერება?

პირველ რიგში უნდა მოხდეს დაკრძალვის ადგილისა და სასახლის ვიზუალური დათვალიერება. სასახლის გახსნა განსაკუთრებული სიფრთხილით უნდა მოხდეს, რათა არ დაზიანდეს გვამი, გვამთან ერთად არსებული საგნები, ობიექტები და უშუალოდ სასახლე. რათა სრულყოფილად მოხდეს გვამის მდგომარეობის შესწავლა და ის დაზიანებები, რომელიც გამოიწვია ფიზიკურმა პროცესმა. დათვალიერების შემდგომ უნდა მოხდეს გვამის გადატანა გამოსაკვლევად საექსპერტო დაწესებულებაში.

გარდა გვამის გამოკვლევისა და მისი გადატანისა, უნდა მოხდეს სასახლის შიგთავსის სრულფასოვნად გამოკვლევა. ასევე უნდა მოხდეს, საჭირო ნიმუშების აღება, რომელიც სასურველია განახორციელოს სათანადო ცოდნით აღჭურვილმა ექსპერტმა.

423. იმ შემთხვევაში თუ, გვამი სასახლის გარეშეა დაკრძალული რა გარემოებაზე უნდა იქნეს გამახვილებული ყურადღება?

ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია, განსაკუთრებული ყურ-

ადლების გამოჩენა, რათა თავიდან იქნეს აცილებული გვამის მდგომარეობის შეცვლა ან დაზიანება. მაგალითად, მიწის ამოთხრის დროს, უნდა შემონმდეს მიწაც, ვინაიდან მასშიც შეიძლება იქნეს აღმოჩენილი გარკვეული საგნები – რომელიც პიროვნების იდენტიფიკაციისათვის არის მნიშვნელოვანი. გვამის ან გვამის ნაწილების განსაზღვრის შემდგომ – აუცილებელია ჩატარდეს მისი გასუფთავება თავიდან ფეხამდე – ამ ეტაპზე უნდა იქნეს გამოყენებული მცირე ზომის ინსტრუმენტები (ტექნიკური საშუალებები).

424. რა საშუალებებით ხდება გვამის ექსჰუმაციის ფიქსაცია?

გვამის ექსჰუმაციის დროს მნიშვნელოვანია ფიქსაცია. კერძოდ, პირველ რიგში უნდა იქნეს გამოყენებული ფიქსაციის ძირითადი საშუალება ოქმი. შემდგომ კი დამატებითი საშუალებებიც – ფოტო და ვიდეოგადაღება, რომელსაც მოქმედებების დანყებისთანავე ახორციელებენ კრიმინალისტიკური სამსახურის წარმომადგენლები.

უნდა დაფიქსირდეს ადგილის მდგომარეობა, ამოთხრის პროცესში აღმოჩენილი ნებისმიერი გარემოების, სასახლის მდგომარეობის ან გვამის უშუალოდ დაკრძალვის ადგილის კუბოს საერთო ხედის დაფიქსირება. ასევე ოქმში უნდა იყოს მითითებული დაკრძალვის ადგილი, საფლავის და გრუნტის მდგომარეობა, სასახლის განთავსების სიღრმე – მისი მდგომარეობა. ის ნიშნები, რომლებიც გრუნტთან არის განთავსებული. სასახლის სახურავი, მისი დეფორმაცია, სარჩულის მასალა, მისი მთლიანობა და მდგომარეობა. ზედმეტი საგნების არსებობა სასახლეში. გვამის მდგომარეობა და პოზა, ტანისამოსის მდგომარეობა.

425. რა გაუთვალისწინებელ ფაქტორებს შეიძლება ჰქონდეს ადგილი გვამის ექსჰუმაციისას?

გვამის ექსჰუმაციისას შესაძლებელია ადგილი ჰქონდეს მთელ რიგ გაუთვალისწინებელ ფაქტორებს, რომლის კლასიფიკაციაც შეიძლება მოვახდინოთ შემდეგი სახით: ა. პროკურორისათვის მოულოდნელი. ბ. მოულოდნელი სასამართლო – სამედი-

ცინო ექსპერტისათვის და გარდაცვლილის ახლობლებისათვის. გ. იმ ადამიანებისათვის მოულოდნელი, რომლებმაც ჩაიდინეს დანაშაული. მეორე და მესამე გარემოებას შეიძლება ადგილი ჰქონდეს კონფლიქტური სიტუაციების შემთხვევაში, მაგ: ახლობლების მხრიდან წინააღმდეგობის განწევას, როდესაც ისინი არ აძლევენ გვამის ამოთხრის საშუალებას (თუნდაც რელიგიური თვალსაზრისით). მოცემულ სიტუაციაში აუცილებელია გათვალისწინებული იქნეს ქცევის გარკვეული მოტივები. მაგ: უკმაყოფილების მიზეზი გარკვეულ შემთხვევაში შეიძლება იყოს შესაბამისი სახსრების არ ქონა, რომელიც მისცემს საშუალებას პირს, აღადგინოს დაკრძალვის ადგილი გარკვეული დროის განმავლობაში (მაგ: 40 დღის ვადაში) და აქედან გამომდინარე ხდება წინააღმდეგობის განწევა. ასევე გასათვალისწინებელია სხვა ეთიკურ-ზნეობრივი გარემოებები და ა.შ.

პირველ რიგში მნიშვნელოვანია მონაწილე პირებისათვის უფლება-მოვალეობების განმარტება და გარდაცვლილის ახლობლებისათვის იმაზე მითითება, რომ ექსპუმაცია განპირობებული არის აუცილებლობით, ასევე ის, რომ აღნიშნული მოქმედება საგამოძიებო ორგანოების ვალდებულებაა, რათა თავიდან იქნეს აცილებული აგრესია მათი მხრიდან.

დროის განსაზღვრისას კი უმჯობესია, გათვალისწინებული იქნეს დრო – მოულოდნელობის ფაქტორის გათვალისწინებით – იმ პირებისათვის, რომლებმაც შეიძლება ხელი შეგვიშალოს მოქმედების სრულფასოვნად განხორციელებაში. ასეთი პირები კი შეიძლება იყვნენ ბრალდებული და სხვა პირები, რომლებიც მიიჩნევენ, რომ პირის დაკრძალვასთან ერთად დაფარულია ყველა ის კვალი, რომელიც მიუთითებს იმაზე, რომ ეს დანაშაული აღნიშნულმა პირმა ჩაიდინა. მოულოდნელობის ფაქტორი ვერ იქნება გამოყენებული გარდაცვლილის ახლობლების მიმართ – ვინაიდან სასამართლოს მიერ განჩინების გამოტანის შემდგომ მათ ეცნობებათ ექსპუმაციის შესახებ.

426. რა თავისებურებებზე უნდა მიეთითოს ექსპუმირებული გვამის გამოკვლევისას?

ექსპუმირებული გვამის გამოკვლევისას აღინერება ყველა ის

დაზიანება, რომელიც პირველადი გამოკვლევის დროს აღინიშნებოდა და ის დაზიანებები, რომლებიც განვითარდა გვამის პირველადი გამოკვლევის შედეგად (თუ ასეთს ადგილი ჰქონდა), ასევე უნდა აღინეროს გვამის გახრწნის შედეგად განვითარებული ცვლილებებიც.

გვამის ღვრიის პროცესი – ექსპერტიზის წინაშე დასმული საკითხების გადწყვეტას აძნელებს. აღნიშნულის გამო, რაც უფრო ადრე ჩატარდება გვამის ექსპერტიზა, გამოძიების მიერ დასმულ კითხვებზე ამომწურავი პასუხის გასაცემად ექსპერტს, მით უფრო მეტი შესაძლებლობა ექნება. მიუხედავად გვამის ხრწნისა, არის საკითხები, რომელთა გადწყვეტა შეიძლება დიდი ხნის გასვლის შემდეგაც. ძვლების მექანიკური დაზიანების შემთხვევაში, დიდი ხნის დაკრძალული გვამის ექსპერტიზითაც შეიძლება დავადგინოთ ძვლების დაზიანების ხასიათი და მოტეხილობის განვითარების მექანიზმი. გვამის ღვრიის დროს შესაძლებელია აღვადგინოთ კანის ჭრილობის პირველად მდგომარეობა სპეციალური მეთოდით, რაც ითვალისწინებს გვამის სპირტითა და ყინულოვანი ძმარმჟავით დამუშავებას. ამ მეთოდით რამდენიმე თვის შემდეგაც კი შესაძლებელია ჭრილობების თავისებურების დადგენა.

427. რა სახის ექსპერტიზები შეიძლება დაინიშნოს ექსპერტიზებული გვამის გამოკვლევის ეტაპზე?

ექსპერტიზებული გვამის გამოკვლევის ეტაპზე შესაძლებელია ჩატარდეს: ქიმიური, ბიოლოგიური, სამედიცინო – კრიმინალისტიკური და თუ გვამის დაკრძალვიდან დიდი დრო არ არის გასული ჰისტოლოგიური ექსპერტიზაც.

ნაწილი IV

დანაშაულის გახსნის მეთოდика

თავი XXX

დანაშაულის გახსნის მეთოდის ცნება, არსი და ამოცანები; დანაშაულის ჩადენის ხერხების ცნება და კლასიფიკაცია; სპეციალური ტექნიკური საშუალებების გამოყენების თავისებურებები დანაშაულის გახსნის პროცესში

428. რას შეისწავლის დანაშაულის გახსნის მეთოდის?

დანაშაულის გახსნის მეთოდის სასამართლო-საგამოძიებო და საექსპერტო პრაქტიკისა და თეორიის განზოგადების, საგამოძიებო ვერსიების აგება-შემოწმების, გამოძიების დაგეგმვისა და გამოძიებით დასადგენი გარემოებების სპეციფიკურობის გათვალისწინებით, საპროცესო კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესაბამისად, შეისწავლის გამოსაძიებელ საქმეზე საჭირო ოპერატიულ-სამძებრო ღონისძიებებისა და საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების თავისებურებებს, მტკიცებულებათა აღმოჩენის, ფიქსაციისა და გამოკვლევისათვის სპეციალური სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების, ტექნიკური ხერხებისა და მეთოდების ეფექტურ გამოყენებას დანაშაულის სწრაფი, სრული გახსნის თავიდან აცილებისა და გამოსაძიებელ საქმეზე არსებითი გარემოებების დადგენის მიზნით.

429. რა არის დანაშაულის გახსნის მეთოდის ამოცანა?

დანაშაულის გახსნის მეთოდის ამოცანაა შექმნას ისეთი ზოგადი და კონკრეტული სახის რეკომენდაციები, რომელთა სწორი გამოყენება ხელს შეუწყობს როგორც ყველა სახის დანაშაულის გახსნას, ისე ერთგვაროვანი ან ცალკეული, კონკრეტული სახის დანაშაულის სწრაფ, სრულ გახსნას და გამოსაძიებელ საქმეზე არსებითი გარემოებების დადგენას და ამ მიმართებით, საგამოძიებო ორგანოს მუშაკებისათვის პრაქტიკული ჩვევების გამომუშავებას.

430. რა მოქმედებების განხორციელების შესრულება ევალება

გამომძიებელს დანაშაულის შესახებ მიღებულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით?

დანაშაულის ჩადენის შესახებ მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე გამომძიებელმა, სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობით განსაზღვრულ ფარგლებში და წესით უნდა დაიწყოს გამოძიება და ჩაატაროს გადაუდებელი საგამომძიებო მოქმედებები კრიმინალისტიკური ტაქტიკით განსაზღვრული წესით.

431. რამდენ ჯგუფადაა დაყოფილი დანაშაულის ხერხები?

დანაშაულის ჩადენის ხერხები და საშუალებები, მათი ჩადენის მექანიზმის გათვალისწინებით, შეიძლება დავყოთ რამდენიმე ჯგუფად:

1. დანაშაული, რომელიც შეიძლება განხორციელდეს წერილობითი სახით ან ატარებდეს მუქარის ხასიათს;
2. დანაშაული, რომელიც შეიძლება მოხდეს უმოქმედობით;
3. დანაშაული, პირის უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით;
4. დანაშაული, რომლის ჩადენა შესაძლებელია მხოლოდ აქტიური მოქმედებით;
5. დანაშაული, რომლის ჩადენაც შესაძლებელია გარკვეული ფიზიკური ან ფსიქიკური ზემოქმედებით;

432. გამოიყენება თუ არა სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებები გამოძიების პროცესში და ვინ არის მისი გამოყენებული სუბიექტი?

დანაშაულის გამოძიების ეტაპზე მნიშვნელოვანია სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების გამოყენება, რომლის მიზანმიმართულად, დროულად გამოყენებაზეც არის დამოკიდებული სისხლის სამართლის საქმის შემდგომი ბედი. მისი გამოყენების ძირითადი სუბიექტია: გამომძიებელი, პროკურორი, ექსპერტი;

433. საჭიროა თუ არა სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების პროცესუალური გაფორმება?

გამომძიების პროცესში სამეცნიერო-ტექნიკური საშუალებების გამოყენება უნდა მოხდეს კანონმდებლობით დადგენილ ფარ-

გლებში. მისი ასახვა კი სავალდებულოა საგამოძიებო და სხვა საპროცესო მოქმედებათა ოქმებში.

თავი XXXI

მკვლელობის გახსნის მეთოდика

434. რა არის მკვლელობა?

მკვლელობა არის ერთი პირის მიერ – მეორე პირის განზრახი მკვლელობა.

435. რა თავისებურებით ხასიათდება პირის უგზო – უკვლოდ დაკარგვის ფაქტზე მიღებული ცნობის ორგანიზაცია?

სირთულეებთან არის დაკავშირებული ის შემთხვევები, როდესაც პიროვნების ადგილსამყოფელი დაუდგენელია და არსებობს სავარაუდო მონაცემები, რომ მის მიმართ ჩადენილია მკვლელობა. საჭიროა ინფორმაციის სრულყოფილი შესწავლა და მხოლოდ აღნიშნულის შემდგომ საქმეზე გამოძიების დაწყება.

საქმეზე კი უნდა დადგინდეს შემდეგი გარემოებები:

ა. უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის ახლობლებისა და მისი ნათესავ-მეგობრების წრე. მისი დამოკიდებულება თანამშრომლებთან და ახლობლებთან.

ასევე ყურადღება უნდა გამახვილდეს:

ბ. დაკარგული პირისათვის დამახასიათებელ ანატომიურ და ფუნქციონალურ ნიშნებზე;

გ. დაკარგული პირის ჩაცმულობაზე;

დ. სად, როდის, ვისთან, რა გარემოებაში და რა მდგომარეობაში ნახეს იგი უკანასკნელად;

ე. ვინმესგან ხომ არ მიიღო წერილობითი ან სხვაგვარი შეტყობინება;

ვ. დაკარგვის წინა დღეებში ვის ესაუბრა ტელეფონით და რა საკითხებზე;

ზ. როგორი იყო მისი ცხოვრების წესი;

თ. როგორ დამოკიდებულებაში იყო ოჯახის წევრებთან, მშობლებსა და შვილებთან;

ი. ხომ არ არის მოთავსებული რომელიმე საავადმყოფოში.

კ. ხომ არ არის გაგზავნილი მივლინებით სხვა ქალაქში;

ლ. ხომ არ არის მოთავსებული სასჯელაღსრულებით დაწესებულებაში;

მ. ხომ არ შეიცვალა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი;

436. რა თავისებურებით ხასიათდება მკვლელობის გამოძიება, როცა საქმეზე გამოძიების მომენტისათვის ცნობილია მოკლულის და მისი ჩამდენი პირის ვინაობა?

ასეთ კატეგორიას როგორც წესი მიეკუთვნება ოჯახურ და მეზობლურ დავებში ჩადენილი მკვლელობები. ამიტომ, აღნიშნული კატეგორიის მკვლელობის გამოძიების დროს მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ის, რომ ასეთ დროს დაზარალებული და ამ ქმედების ჩამდენი პირიც, ოჯახის დანარჩენი წევრების, მეზობლებისა და მოკლული პირის ახლო ნათესავებისა და ნაცნობ-მეგობრებისათვის გამოძიების გარეშეც ცნობილია. ამიტომაც ასეთი კატეგორიის საქმეების გამოძიება და გახსნა არც ისე რთულ საკითხს წარმოადგენს. გამოძიების მთელი აქცენტი გადატანილი უნდა იქნეს მართლსაწინააღმდეგო ქმედების ჩადენის მთლიანი მექანიზმის-ბრალის ფორმებისა და სახეობის, მოტივის, მიზნის, გამომწვევი მიზეზებისა და სხვა გარემოებების დადგენაზე.

განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს ისეთ გარემოებათა სრულყოფილ ახსნა-განმარტებას და გამოკვლევას, როგორიცაა:

1. სად, როდის, ვის მიერ, როგორ, ვისი თანდასწრებით, თუ ფარულად – სხვებისგან შეუმჩნევლად იქნა ჩადენილი მკვლელობა;
2. მკვლელობა ჩადენილ იქნა უშუალოდ ჩხუბის დროს თუ მის შემდეგ სხვა გარემოებებში;
3. კონკრეტულად რა გარემოებებში და რა სახის იარაღით იქნა ჩადენილი მკვლელობა;
4. რა იყო მოცემული მკვლელობის ჩადენის მიზანი და მოტივი;
5. ადგილი ჰქონდა თუ არა მსხვერპლის დაჟინებული თხოვნით მკვლელობას;
6. რა სახის დაზიანება მიაყენა დაზარალებულს და უშუალოდ რა იყო მისი სიკვდილის გამომწვევი მიზეზი.

7. რა მოიმოქმედა პირმა დანაშაულის ჩადენის შემდეგ, ხომ არ სცადა დანაშაულის კვალის დაფარვა და კონკრეტულად რა ხერხი და მეთოდი გამოიყენა.
8. როგორ ურთიერთობაში იყვნენ დაზარალებული და დანაშაულის ჩამდენი პირი.
9. რა ნიშნებით ხასიათდება მკვლელობის ჩამდენი პირის პასუხისმგებლობის სხვა შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებები.

437. რა თავისებურებებით ხასიათდება ის გარემოება, როდესაც ცნობილია მოკლულის ვინაობა, მაგრამ უცნობია მისი ჩამდენი პირი?

აღნიშნული კატეგორიის მკვლელობებისათვის დამახასიათებელია ის გარემოება, რომ დამატებით დასადგენია ამ საშიში მართლსაწინააღმდეგო ბრალეული ქმედების ჩამდენი უცნობი პირის ვინაობა.

ამ კატეგორიის მკვლელობების დიდი ნაწილი ხდება ფარულად, სხვადასხვა შენიღბული ხერხებითა და საშუალებებით. მის გახსნას აბრკოლებს ისიც, რომ ზოგჯერ შეიძლება მოკლულის სხეულზე საერთოდ არ იყოს აშკარად შესამჩნევი რაიმე სახის დაზიანება. ასეთ შემთხვევას როგორც წესი ადგილი აქვს მაშინ, როდესაც მკვლელობა ჩადენილია სხვადასხვა სახის მომწამლავი ნივთიერების მიღების შედეგად, ან სხეულში ნემსის მეშვეობით არასწორად ან ზედმეტი დოზით ნარკოტიკული ნივთიერების შეყვანით და ა.შ. ასეთი შემთხვევა აშკარად განსხვავდება იმ შემთხვევისაგან, როდესაც დაზიანება მიყენებული აქვს აშკარად შესამჩნევად. ორივე შემთხვევაში იგი გამოირჩევა წამოსაყენებელი ვერსიების სიუხვით.

438. ადამიანის დანაწევრებული გვამის აღმოჩენის ადგილზე არსებული ფაქტობრივი მონაცემებისა და კვალის მიხედვით რა სახის გარემოებებისა და საკითხების დადგენა არის შესაძლებელი?

დანაწევრებული გვამის აღმოჩენის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია გამოძიების სწორად წარმართვა და მთელი რიგი გარემოებების დადგენა. გვამის დანაწევრება გარკვეულ შემთხვევაში

ხდება – სხეულის გარკვეული ნაწილების მოცილებით გვამის-გან, იმისათვის, რომ გართულდეს გვამის ამოცნობა, ასევე, გაადვილდეს მისი ტრანსპორტირება. გვამის დანაწევრება შეიძლება განახორციელოს ფსიქიკურად ავადმყოფმაც (ეს ეხება ე. წ. სექსუალური ხასიათის მკვლელობებს). ამ შემთხვევაში დამნაშავე – ახდენს სასტიკო ორგანოების მოკვეთას, მკერდის, შინაგანი ორგანოების ამოკვეთას და ა.შ.;

ხშირ შემთხვევაში, გვამის ნაწილების აღმოჩენისას დგინდება – გვამის ვინაობა, ხოლო დამნაშავის ვინაობის დადგენა ვერ ხერხდება. ასევე, 1. ხდება სხეულის ყველა ნაწილის აღმოჩენა; 2. ხდება მხოლოდ სხეულის ცალკეული ნაწილების აღმოჩენა; 3. ხდება რამდენიმე ადამიანის სხეულის ნაწილის აღმოჩენა.

ადამიანის გვამის ნაწილების აღმოჩენის შემთხვევაში, უპირველეს ყოვლისა უნდა მოხდეს:

1. გვამის ნაწილებისა და მათი აღმოჩენის ადგილის დათვალიერება;
2. გვამის ნაწილების მიხედვით მთელის იდენტიფიკაცია;
3. მისი შემდგომი ამოცნობა და დაზარალებულის ვინაობის დადგენა.

უნდა დაინიშნოს სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა და ექსპერტს გადასაწყვეტად დაესვას ისეთი კითხვები, როგორიცაა:

ა. ვის, ან რას მიეკუთვნება აღმოჩენილი სხეულის ნაწილები-ადამიანს თუ ცხოველს.

ბ. აღმოჩენილი სხეულის ნაწილები მიეკუთვნება ერთ გვამს თუ რამდენიმეს.

გ. როგორ და რა ხერხებითაა გვამი დანაწევრებული.

დ. შეიძლებოდა თუ არა გვამის დანაწევრება გამოსაკვლევად წარმოდგენილი საგნით.

ე. როგორია აღმოჩენილი ადამიანის გვამის გარეგნული დამახასიათებელი ნიშნები.

5. გვამის დანაწევრების საშუალებებისა და ხერხების მიხედვით შეიძლება თუ არა ვიმსჯელოთ გვამის დამანაწევრებული პირის პროფესიისათვის დამახასიათებელ ნიშნებზე.

439. რა ნიშნებით ხასიათდება შემთხვევის ადგილზე არსებული სისხლისა და სხვა სახის კვალი და როგორ უნდა მოხდეს მათი დამუშავება?

შემთხვევის ადგილზე სისხლის კვალი შეიძლება იყოს სისხლის გუბის, სისხლის ნაკადის, ანუ დახრილ საგანზე ჩამონადენის, აგრეთვე სისხლის ლაქებისა და სისხლის ნაცხის სახით. სისხლის გუბე წარმოიქმნება ჰორიზონტალურად მდებარე შემთხვევის ადგილზე დიდი რაოდენობით სისხლის დაღვრის შედეგად, როდესაც ადამიანს ღია ჭრილობით დაუზიანდა სისხლძარღვები და დიდი რაოდენობით მოხდა სისხლძარღვებიდან სისხლის დაქცევა. ასევე სისხლდენა ყოველთვის თან სდევს ადამიანის სხეულზე არსებულ ღია ჭრილობას. რაც შეეხება შემთხვევის ადგილზე არსებულ ჩამონალგენთი სახით წარმოქმნილ კვალს, დადგენილია, რომ იგი აღმოცენდება იმ შემთხვევაში, როდესაც ადამიანს ვერტიკალურ მდგომარეობაში მიაყენეს ჭრილობა და სისხლმა ზემოდან ქვემოთ დაიწყო დინება, ან როცა მიყენებული ჭრილობის შემდეგ ვერტიკალურად დახრილ მდგომარეობაში ყოფნის დროს მოხდა ადამიანის სხეულიდან სისხლის დაქცევა დაქანებულ მდგომარეობაში მყოფი საგნის ზედაპირზე. სისხლის ლაქები კი, როგორც წესი აღმოცენდება ამა თუ იმ საგანზე სისხლის წვეთების ვარდნის შედეგად. სისხლის შხეფების კვალი წარმოიქმნება ადამიანის სხეულზე ძლიერი დაზიანების მიყენების შედეგად სხეულიდან შადრევანის მსგავსად სისხლის ნაკადის წარმოქმნით. ნაცხის სახით არსებული სისხლის კვალი კი, როგორც წესი, წარმოიქმნება დანაშაულის ჩადენის იარაღის ან გასისხლიანებული ხელის, ან სხეულის სხვა ნაწილების რაიმე საგანზე ან ტანსაცმელზე შეწმენდის შედეგად. შემთხვევის ადგილზე არსებული ასეთი სახის კვალი ფოტოგადაღებების, ან ოქმში აღწერის შემდეგ ამოღებული და ფიქსირებული უნდა იყოს შესაბამისი წესების დაცვით და მომზადდეს ბიოლოგიური ექსპერტიზის ჩასატარებლად. განსაკუთრებული სიფრთხილით უნდა მოვეკიდოთ ასევე შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილ სხვა სახის კვლების ამოღებასა და დამუშავებას, დანაშაულის ჩადენის იარაღსა და მასზე არსებულ ხელის თითების უჩინარი კვალის გამოვლინება-დამუშავებას.

440. რა თავისებურებებით ხასიათდება მოწმის გამოკითხვა, როცა უცნობია მკვლელობის ჩამდენი პირი?

მოწმის გამოკითხვის დროს ყურადღება უნდა გამახვილდეს შემდეგ გარემოებებზე: უშუალოდ შეესწრო თუ არა მკვლელობის ფაქტს. სად, როდის, ვისი თანდასწრებით, ვის მიერ, როგორ და ვისი მონაწილეობით იქნა ჩადენილი მკვლელობა. იცნობს თუ არა იგი მკვლელობის ჩამდენ პირს, ან ხომ არ შეუძლია მას მისი ამოცნობა. მკვლელობის ჩადენის შემდეგ ხომ არ მიაქცია ყურადღება საით წავიდა და როგორ იყო იგი ჩაცმული.

441. რა თავისებურებებით ხასიათდება მკვლელობის ჩადენაში ბრალდებულის გამოკითხვა?

ყველაზე მნიშვნელოვანი გარემოება ბრალდებულის გამოკითხვის დროს არის მისი უფლებების მაქსიმალურად დაცვა. ადვოკატს უნდა მიეცეს საშუალება დაიცვას და სრულად დაესწროს ყველა საგამოძიებო მოქმედებას. თავიდან იქნეს აცილებული იძულებით-აღიარებითი ჩვენების მიღების შესაძლებლობა.

442. რა სახის ექსპერტიზები შეიძლება დაინიშნოს მკვლელობის საქმეებზე?

მკვლელობის საქმეთა გამოძიების დროს სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დანიშვნის გარდა, შეიძლება აუცილებელი გახდეს ისეთი სახის კრიმინალისტიკური ექსპერტიზების დანიშვნა, როგორიცაა: ტრასოლოგიური (ხელის, ფეხის, სატრანსპორტო საშუალების, საბურავების, გატეხის იარაღების კვალი და ა.შ.), ბალისტიკური (ცეცხლსასროლი იარაღების ვარგისიანობის, გასროლილი ტყვიისა და გაცლილი მასრის მიხედვით ცეცხლსასროლი იარაღის იდენტიფიკაცია), ასევე დოკუმენტების ტექნიკურ-კრიმინალისტიკური და ხელნაწერების გამოკვლევის, პიროვნების იდენტიფიკაციის, ტექნიკური სახის ექსპერტიზისა და სხვა სახის ექსპერტიზების დანიშვნა.

443. რა თავისებურებებით ხასიათდება ადამიანის ამოუცნობი გვამის აღმოჩენის ფაქტებზე სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიება?

იმ შემთხვევაში როდესაც უცნობია გვამის ვინაობა აუცილებელია მოხდეს დაზარალებულის (მოკლულის) ვინაობის დადგენა. ამ უკანასკნელის დადგენის გარეშე შეუძლებელია დანაშაულის გამოძიება და გახსნა. ამოცნობის შემდგომ კი აუცილებელია მოხდეს შემდეგი გარემოებების დადგენა:

1. გარდაცვლილის საქმიანობის, პროფესიისა და მისწრაფებების, მეგობრებისა და ახლო ნათესავების და მათი დამოკიდებულების დადგენა.
2. როგორ იქცეოდა და ცხოვრობდა იგი სიკვდილის წინა პერიოდში.
3. ხომ არ უჩიოდა ვინმეს მისადმი ცუდი დამოკიდებულების გამო.
4. ხომ არ იყო შეშინებული ან ხომ არავინ ემუქრებოდა სიკვდილით.
5. ხომ არ უყვარდა აზარტული თამაშები და ხომ არ წააგო დიდი რაოდენობის თანხა.
6. ვინ ნახა იგი ბოლოს სიკვდილის წინა დღეებში და რაზე ისაუბრეს.
7. ვინ ნახა იგი შემთხვევის ადგილზე, ვინ აღმოაჩინა მისი გვამი და რა გარემოებაში და ა.შ.

უნდა მოხდეს ასევე მონშეთა დეტალური გამოკითხვა, მოხდეს ჩვენების სწორი ანალიზი და კრიტიკული შეფასება. დროულად ჩატარდეს სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზა.

444. რა თავისებურებებით ხასიათდება ადამიანის სხეულის ნაწილების აღმოჩენის ფაქტებზე დაწყებული სისხლის სამართლის საქმის გამოძიება?

საგამოძიებო პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როცა მკვლელობის შემდეგ დანაშაულის კვალის დაფარვისა და მოსალოდნელი სისხლის სამართლის პასუხისმგებლობის თავიდან აცილების მიზნით პირი ახდენს გვამის დანაწევრებასა და მის გატანას ერთ ან რამდენიმე ადგილზე. ამ კატეგორიის საქმეების გამოძიება მეტ სირთულეებთანაა დაკავშირებული, რადგან მოკლული პიროვნების ამოცნობამდე, უნდა მოხდეს მისი სხეულის ნაწილების მოძებნა და ურთიერთმეთავსება, აღდგენა,

მისი იდენტიფიკაცია ნაწილების მიხედვით. გვამის ნაწილების აღმოჩენის შემთხვევაში, უპირველეს ყოვლისა, უნდა მოხდეს:

ა. გვამის ნაწილებისა და მათი აღმოჩენის ადგილის დათვალიერება;

ბ. გვამის ნაწილების მიხედვით მთელის იდენტიფიკაცია;

გ. მისი შემდგომი ამოცნობა და დაზარალებულის ვინაობის დადგენა;

აღნიშნულ დანაშაულთან დაკავშირებით მნიშვნელოვანია დაინიშნოს სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა, რომლის დროსაც უნდა გადანყდეს ისეთი საკითხები როგორიცაა:

ა. ვის, ან რას მიეკუთვნება აღმოჩენილი სხეულის ნაწილები. ადამიანის არის თუ ცხოველის.

ბ. აღმოჩენილი სხეულის ნაწილები მიეკუთვნება ერთ გვამს, თუ რამდენიმეს;

გ. როგორ, რა ხერხებითაა გვამი დანაწევრებული.

დ. შეიძლება თუ არა მოცემული გვამის დანაწევრება გამოსაკვლევად წარმოდგენილი საგნით;

ე. როგორია აღმოჩენილი გვამის დამახასიათებელი ნიშნები (სქესი, ასაკი, სიმაღლე, დაავადება, პროფესია და სხვა ინდივიდუალური ნიშნები).

გვამის დანაწევრების საშუალებებისა და ხერხების მიხედვით შეიძლება იმაზე ვიმსჯელოთ ვის მიერ არის დანაწევრებული გვამი და არის თუ არა პროფესიონალურ დონეზე დანაწევრებული (მაგ: ყასაბი, ან ქირურგი).

445. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებები უნდა ჩატარდეს დანაწევრებული გვამის აღმოჩენის შემთხვევაში?

დანაწევრებული გვამის აღმოჩენის შემთხვევაში ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან საგამოძიებო მოქმედებას წარმოადგენს შემთხვევის ადგილისა და იქ არსებული დანაწევრებული გვამის დათვალიერება. არსებითი ყურადღება უნდა მიექცეს სატრანსპორტო საშუალებებისა და ადამიანის ფეხის კვალს, ასევე სხვა სახის საგნებსა და კვლებს. განსაკუთრებული ყურადღებით უნდა დათვალიერდეს ის საგნები და საშუალებები, რომელშიც შეფუთული იყო ადამიანის გვამის ნაწილები,

აგრეთვე ყურადღება უნდა გამახვილდეს გვამის დანაწევრების წესსა და იმაზე, თუ რამდენად სწორად და პროფესიონალურადაა დანაწევრებული ადამიანის სხეული, რადგან ამით, მთელრიგ შემთხვევებში, შეიძლება ვიმსჯელოთ ამ საშიში დანაშაულის ჩამდენი პირის პროფესიაზე და აღნიშნულის საფუძველზე ავაგოთ სწორი საგამოძიებო ვერსიები. აღნიშნული კატეგორიის მკვლელობის გამოძიების დროს შემთხვევის ადგილისა და გვამის სრულყოფილი დათვალიერების დეტალური კრიტიკული გამოკითხვა, ჩხრეკისა და ამოღების გარდა, გამოძიებისათვის საჭირო გარემოებების დადგენის მიზნით შეიძლება საჭირო გახდეს საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარებაც.

446. რა თავისებურებები ახასიათებს უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის საქმის გამოძიებას?

ადამიანის დაკარგვის შესახებ მიღებულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიების დაწყების საფუძვლის მოსაპოვებლად უნდა ჩატარდეს გარკვეული სახის მოქმედებები:

1. დადგინდეს განცხადების შემტანი პირის ვინაობა და მისი დამოკიდებულება დაკარგულ პირთან;
2. განცხადების მიღებასთან დაკავშირებით უნდა შედგეს ოქმი;
3. შესწავლილი იქნეს უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის ახლო ნათესავებისა და ნაცნობ – მეგობრების წრე და უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის დამოკიდებულება აღნიშნულ პირებთან;
4. დადგინდეს პირის ჩაცმულობა სახლიდან წასვლისა და დაკარგვის დროს;
5. დადგინდეს მისი ცხოვრების წესი;
6. ხომ არ იყო ჩართული აზარტულ თამაშებში;
7. ხომ არ აპირებდა წასვლას საზღვარგარეთ;
8. ხომ არ იმყოფება სამედიცინო დაწესებულებაში, ან ხომ არ მოხვდა მასობრივ კატასტროფაში და ა. შ

447. რა სახის ვერსიები შეიძლება იყოს წამოყენებული უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის საქმეზე?

უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირის საქმეზე შეიძლება წამოყენებული იქნეს შემდეგი სახის ვერსიები:

1. უგზო-უკვლოდ დაკარგული პირი გაუჩინარდა ყველასგან მოულოდნელად;
2. გაუჩინარებული პირის ადგილსამყოფელის შესახებ იციან ოჯახის წევრებმა და ახლო ნათესავებმა, მაგრამ მოსალოდნელი უსიამოვნების თავიდან ასაცილებლად, სხვადასხვა მოტივით არ სურთ მისი გამოჩენა და აცხადებენ მას უგზო-უკვლოდ დაკარგულად;
3. მოცემული პირი მოკლა მისმა ახლო ნათესავმა ან ნაცნობმა და ცდილობს დაარწმუნოს მისი ოჯახის წევრები, რომ იგი მოულოდნელად წავიდა ხანგრძლივ მივლინებაში ან საზღვარგარეთ და ამით სურს მოადუნოს მათი ყურადღება საძიებო პირის მიმართ და ა.შ.

448. რა თავისებურებები ახასიათებს დედის მიერ ახალშობილის მკვლელობის გამოძიებას?

დედის მიერ ახალშობილი ბავშვის მკვლელობის სწრაფი, სრული გახსნა ბევრადაა დამოკიდებული იმაზე, თუ პირმა თავისი მართლსაწინააღმდეგო ბრალეული ქმედების ჩადენის შემდეგ კვალის დაფარვისათვის რა სახის ხერხები და საშუალებები გამოიყენა. უპირველეს ყოვლისა ამ დროს უნდა დადგინდეს და ამოღებულ იქნეს ახალშობილი ბავშვის გვამი და გაირკვეს სავარაუდო დამნაშავე ნამდვილად იმყოფებოდა თუ არა ორსულად და მისი მშობიარობის დროს შეესაბამება თუ არა მოკლული ბავშვის მშობიარობის დრო. ყურადღება უნდა მიექცეს მოკლული ბავშვის შეფუთვის საგნებს, მასზე არსებულ ნიშნებს და სპეციალისტის დახმარებით მოხდეს მისი სრული იდენტიფიცირება.

449. როგორ უნდა მოხდეს „თვითმკვლელობის“ ინსცენირების ან „უბედური შემთხვევის“ დადგენა და მისი შემდგომი გამოძიება?

საგამოძიებო პრაქტიკაში ხშირად გვხვდება კარგად შენიღბული მკვლელობა თვითმკვლელობის ნიშნებით. აღნიშნულიდან გამომდინარე აუცილებელია მეტი სიფრთხილით მოხდეს

საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების დადგენა. კერძოდ, გვამის სრულყოფილი სასამართლო-სამედიცინო შემოწმება და ექსპერტიზა.

გარდაცვლილის ახლო-ნათესავებისა და მეგობრების დეტალური გამოკითხვა; შემთხვევის ადგილზე არსებული დოკუმენტებისა და კვლების კრიმინალისტიკური ექსპერტიზა. მაგ: თუ თვითმკვლელობის ჩამდენი პირის მიერ დატოვებულია წერილი, იგი აუცილებლად შემოწმებული და გამოკვლეული უნდა იქნეს ორი გზით:

1. წერილი მის მიერაა თუ არა დატოვილი;
2. რამ აიძულა წერილში მითითებული გარემოებების დაწერა და ვინ არის წერილის ადრესატი;

ამ გარემოების დადგენის მიზნით აუცილებელია ჩატარდეს ხელნაწერების გამოკვლევის ექსპერტიზა და დეტალურად იქნეს შესწავლილი მისი პიროვნება, წარსული და აწმყო, საყოფაცხოვრებო პირობები, ახლო ნათესავებისა და ნაცნობ-მეგობრების წრე.

450. შესაძლებელია თუ არა ადამიანის სხეულზე არსებული დაზიანების ხანდაზმულობის დადგენა?

იმ გარემოების დადგენა, დაზიანება სიცოცხლის დროს არის თუ სიკვდილის შემდეგ მიყენებული, ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია. აღნიშნული დიდ სირთულეს არ წამოადგენს. სიცოცხლის დროინდელი დაზიანების ნიშნები როგორც წესი კარგად ვლინდება – განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც ტრამვის მიღებიდან სიკვდილამდე რამდენიმე საათი ან დღე არის გასული. გვამზე განვითარებული დაზიანებები შეიძლება იყოს შემთხვევითი ან წინასწარი განზრახვით მიყენებული.

შემთხვევითი დაზიანებები გვხვდება არასწორი ტრანსპორტირებისას, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს სიკვდილის შემდგომი ნაჭდევეები და კანის ზედაპირული დაზიანებები. წინასწარი განზრახვით მიყენებული დაზიანებები გვამზე გვხვდება თვითმკვლელობის ან უბედური შემთხვევის ინსცენირების დროს, გვამის დანაწევრებისას ან შურისძიების მიზნით გვამის დასახიჩრებისას. სიცოცხლისდროინდელი დაზიანებისათვის დამახა-

სიათებელია გულისსისხლძარღვთა ფუნქციის დამადასტურებელი ისეთი ნიშნების არსებობა, როგორიცაა გარეგანი და შინაგანი სისხლდენა, ტრავმის უბანში თრომბის აღმოჩენა; დამწვარი გვამების სასუნთქ გზებსა და ლიმფურ კვანძებში ქვარტლის აღმოჩენა და ა.შ. დიდი რაოდენობით სისხლდენა შესაძლებელია მხოლოდ სიცოცხლის დროს. მაგ: შემთხვევის ადგილზე სისხლის გუბის ან სისხლის შხეფების აღმოჩენა, ტანსაცმლის სისხლით გაჟღენთა დაზიანების სიცოცხლისდროინდელობას მიუთითებს. ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც გარდაცვლილი ადამიანის სხეულზე გვხვდება სისხლჩაქცევა გვამური ლაქების განლაგების ადგილას, ეს უკვე სიკვდილის შემდგომი იმბიბიციის შედეგია. სიკვდილის შემდგომ თხელ სისხლჩაქცევებში შედედებული სისხლი არ გვხვდება, მხოლოდ ქსოვილების იმბიბიციით მკვეთრად შემოსაზღვრულ შეფერილობას აქვს ადგილი.

აღნიშნული გარემოებები დამოკიდებულია ასევე ჭრილობის ხარისხზეც. მაგ: კისრის არეში მიყენებული დიდი ზომის ჭრილობის შემთხვევაში სისხლი დიდი სისწრაფით გადმოედინება და ჭრილობის კიდეებში არსებული წვრილი სისხლძარღვები სისხლისგან იცლება, რის გამოც ჭრილობის კიდეებში სისხლჩაქცევა აღარ გვხვდება. ამიტომ, აღნიშნულმა შეცდომაში არ უნდა შეგვიყვანოს.

451. შესაძლებელია თუ არა სასიკვდილო დაზიანების შემდგომ დაზარალებულმა შეძლოს რაიმე სახის მიზანმიმართული მოქმედება?

დაზარალებულისათვის მიყენებული დაზიანების ხარისხიდან გამომდინარე შეიძლება ვიმსჯელოთ, შეეძლო თუ არა მას სხვა მოქმედებების შესრულება დაზიანების მიყენების შემდგომ. ეს დამოკიდებულია: ტრავმის სახეზე, ლოკალიზაციაზე, დაზიანების მოცულობასა და დაზიანებული ორგანოს სასიცოცხლო მნიშვნელობაზე, სისხლდენის ტემპზე და სხვა მნიშვნელოვან გარემოებებზე. მაგ: გულის, თავის ტვინისა და მსხვილ სისხლძარღვთა დაზიანებები სწრაფ სიკვდილს იწვევს, ამ დროს მას რაიმე მოქმედების შესრულება არ შეუძლია, თუმცა არის შემთხვევები, როდესაც დაზარალებული რთულ და მიზანდასახულ

მოძრაობებს ასრულებს.

452. რა თავისებურება არის დამახასიათებელი შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისათვის გვამის აღმოჩენის დროს? როგორ უნდა მოხდეს გვამის დათვალიერება?

გვამის დათვალიერებას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისას. პირველი, ყველაზე მნიშვნელოვანი გარემოება ის არის, რომ შემთხვევის ადგილი უნდა იყოს მაქსიმალურად დაცული და დათვალიერება კარგად ორგანიზებული. იმ შემთხვევაში, როდესაც შემთხვევის ადგილი კარგად არ არის განათებული, ან ძლიერი წვიმაა და ა.შ. ასეთ შემთხვევაში შესაძლებელია განმეორებითი დათვალიერება. ან დათვალიერება უნდა მოხდეს შეძლებისდაგვარად ადგილზე და გვამი შემდეგ გადაიგზავნება პროზექტურაში, სადაც მისი დეტალური შესწავლა მოხდება.

გვამის აღმოჩენის ადგილზე სასამართლო სამედიცინო ექსპერტის მისვლას შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩამტარებული ორგანოები უზრუნველყოფენ. მათ ევალებათ ასევე სპეციალისტის მუშაობისთვის საჭირო პირობების შექმნა და მორგები გვამის ტრანსპორტირება. ექიმი დათვალიერების დროს ადგენს იმ ნიშნებს, რომლებიც საშუალებას იძლევა ვიმსჯელოთ სიკვდილის ხანდაზმულობის, დაზიანების წარმოშობის მექანიზმისა და ხასიათის შესახებ; ასევე ეხმარება მათ სხვა სახის მონაცემების დადგენაში, რომელთაც არსებითი მნიშვნელობა აქვს საგამოძიებო მოქმედებისათვის, კონსულტაციას უწევს გამომძიებელს გვამის შემთხვევის ადგილზე დათვალიერებასა და სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის საკითხებზე; ექიმი ადგილზე მისვლისას პირველ რიგში უნდა დარწმუნდეს, დაზარალებულს აქვს თუ არა სიცოცხლის ნიშნები. სიკვდილის უტყუარი ნიშნების არარსებობისას ექიმი, გამომძიებლის საშუალებით იძახებს სასწრაფო სამედიცინო დახმარებას, ხოლო მის მოსვლამდე თვითონ ატარებს გადაუდებელ ღონისძიებებს ორგანიზმის ძირითადი სასიცოცხლო ფუნქციის აღდგენისათვის. გამომძიებელი ვალდებულია მიიღოს ყველა ზომა სასწრაფო სამედიცინო დაწესებულებაში გადასაცემად კვალიფიციური საექ-

იმო დახმარების გაწევის მიზნით. რეანიმაციული ღონისძიებები სიკვდილის უტყუარი ნიშნების გამოვლინებამდე უნდა ჩატარდეს. თუ აღნიშნული ღონისძიებების გატარებას შედეგი არ მოჰყვა, იგი უნდა აღინიშნოს დათვალიერების ოქმში და მიეთითოს, სახელდობრ რა ღონისძიებები იქნა მიღებული დაზარალებულის გადასარჩენად, მათი დაწყებისა და დამთავრების დროის ჩვენებით. ნაკითხვის შემდგომ ოქმს ხელს აწერენ შემთხვევის ადგილის დათვალიერებაში მონაწილენი, მათ შორის ექიმი.

ოქმში აუცილებლად უნდა აღინიშნოს: გვამის პოზა, მის ირგვლივ და ქვეშ არსებული კვლები, იმ ზედაპირის მდგომარეობა რომელზედაც ასვენია გვამი. გვამზე ტანსაცმლის მდგომარეობა, შესაკრავების, თასმებისა და ღილების მდგომარეობა და მათი მთლიანობა, არის თუ არა ტანსაცმელი მორგებული, შეესაბამება თუ არა სიგრძეში და ზომებში, გახსნილია თუ შეკრული, ქვედა საცვლები აწეულია თუ ჩაწეული, რა და როგორი თანმიმდევრობით აცვია, უკულმა ხომ არ აცვია ტანსაცმლის რომელიმე ნაწილი და ა.შ.

დათვალიერებისას გვამს ტანსაცმელს არ ხდიან, მხოლოდ გახსნიან და აწევენ, რის შესახებაც ოქმში შესაბამის ჩანაწერს აკეთებენ. უპირველეს ყოვლისა უნდა მოხდეს ტანსაცმლის მდგომარეობის დაფიქსირება. უნდა მიეთითოს ტანსაცმელი სველია, სისხლიანია და ა.შ. გვამზე ტანსაცმლის თანმიმდევრობა აღინერება ზემოდან ქვემოთ, გარედან შიგნით. ტანსაცმლის აღწერისას უნდა მიეთითოს ტანისამოსის ფერი, ქსოვილის სტრუქტურა, სხეულზე მისი მდებარეობა. ყურადღება უნდა მიექცეს ტანსაცმლის ფენებს შორის ან მათ ნაკეცებში ხომ არ არის უცხო სხეულები, რაც ასევე ოქმში უნდა დაფიქსირდეს. ყურადღებით უნდა დათვალიერდეს ასევე ტანსაცმლის ჯიბეები. უნდა დავრწმუნდეთ, ხომ არ არის ისინი ამოტრიალებული. ხომ არ არის მათ შიდა ზედაპირზე სისხლის ან სხვა დაბინძურების კვალი. თუმცა, ჯიბეების ბოლომდე ამოტრიალება არ არის მაინც მიზანშეწონილი, რათა არ დაიკარგოს შიდა მცირე ზომის შიგთავსი (მიკრონაწილაკები). თუ გვამს ფეხსაცმელი არ აცვია, ამ შემთხვევაში ყურადღება უნდა მივაქციოთ წინდების ქვედა ზედაპირის მდგომარეობას, რათა გამოირიცხოს,

ან დადასტურდეს შემთხვევამდე ფეხსაცმლის გარეშე ხომ არ გადაადგილდებოდა. თავისებურება ახასიათებს ავტოსაგზაო შემთხვევისას დაზარალებულის გვამის დათვალიერებას. ამ შემთხვევაში შესაძლებელია ტანსაცმელზე იყოს ავტომობილის პროტექტორის, საღებავის, ზეთის, მინის ნამსხვრევების კვალი. გვამის აღწერისას აუცილებლად უნდა აღინეროს სქესი, დაახლოებითი ასაკი, ტანის აგებულება, კანის ფერი, ბუნებრივი ხვრელების მდგომარეობა, უცხო სხეულების, გამონაყოფებისა და სხვა არსებობა.

ყურადღება უნდა მიექცეს სხეულის განსაკუთრებულ ნიშნებს (ფიზიკური ნაკლი, სვირინგები და ა.შ.), ნაადრევ გვამურ მოვლენებს, ასევე სხეულის ღია და ტანსაცმლით დაფარული ადგილების ხელის შეხებით გაცივების ხარისხს, სხეულის ტემპერატურას, გვამურ ლაქებს, მათ განლაგებას, ფერს, გვამური გაშეშების გამოხატულების ხარისხს. თუ გვამის გახრწნა არის დაწყებული, ამ შემთხვევაში ხრწნის ხარისხს (მუმიფიკაცია, ლპობა, ქონცვილი). უნდა აღინეროს გვამზე არსებული დაზიანებები და გვამის მახლობლად არსებული კვლები, მათი ფორმა და მანძილი გვამიდან.

დაუშვებელია, ჭრილობის ზონდირება და ნებისმიერი სხვა ქმედება, რომელმაც შეიძლება გავლენა მოახდინოს დაზიანებულ ადგილებზე და მისი პირველსაწყისი სახისა და თვისებების შეცვლა გამოიწვიოს.

გვამის დათვალიერების შემდეგ ექიმი პასუხობს შემდეგ კითხვებს:

ა. როგორია სიკვდილის დადგომის დაახლოებითი ხანდაზმულობა;

ბ. არის თუ არა სიკვდილის შემდეგ გვამის გადაადგილების ნიშნები;

გ. არის თუ არა გვამზე გარეგანი დაზიანებები;

დ. არის თუ არა გვამზე ან შემთხვევის ადგილზე სისხლის ან მსგავსი სხვა გამონაყოფების კვლები, რა არის სიკვდილის შესაძლო მიზეზი.

453. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი გვამის დათვა-

ლიერებისათვის სიკვდილის სახეობის მიხედვით?

შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი გვამის დათვალიერებას გარკვეული სპეციფიკა ახასიათებს. მაგ.:

- 1. მკვრივი ბლავი საგნით მიყენებული დაზიანება** – მხედველობაში მიიღება ის გარემოება, რომ ტანსაცმელი შესაძლებელია დაუზიანებელი დარჩეს, მაშინ როდესაც სხეულზე შეიძლება იყოს სხვადასხვა დაზიანება. ტანსაცმელზე შეიძლება აღმოჩნდეს მკვრივი ბლავი საგნის ანაბეჭდი, რომელიც საგნის ფორმასა და თავისებურებებს იმეორებს. მკვრივი ბლავი საგნის კუთხოვანი კიდით დარტყმისას ტანსაცმელზე შესაძლებელია განვითარდეს მახვილი იარაღით მიყენებულის მსგავსი დაზიანება. მკვრივი ბლავი საგნის საკონტაქტო ზედაპირის თავისებურებების გამო შესაძლებელია, სისხლნაჟღერითი და ნაჭდები ტრამვის მიმყენებელ საგანს ასახავდეს.
- 2. ავტოსატრანსპორტო ტრავმა** – ყურადღება ექცევა გვამის პოზას და მის განლაგებას სატრანსპორტო საშუალებასთან. მათ შორის მანძილს, ტანსაცმლის მდგომარეობას, ფეხსაცმლის ძირის მდგომარეობას, აღინერება დაზიანების ხასიათი, მათი ლოკალიზაცია და განლაგების სიმაღლე ქუსლის არეში ტერფის ზედაპირთან. ასევე ტრანსპორტზე სისხლის კვალის, თმების, ქსოვილებისა და ორგანოების ნაწილების, ტანსაცმლის ნაფლეთების, ტანსაცმლის ქსოვილის ნახატის ანაბეჭდებისა და სხვა თავისებურებები.
- 3. სარკინიგზო ტრავმა** – საყურადღებოა გვამის პოზა, მდებარეობა ან რელსებთან მიმართებაში მისი დანაწევრებული ნაწილების განლაგება და სხვა. გვამზე და ტანსაცმელზე დაზიანების ხასიათი, დაბინძურება, დაზიანების სიცოცხლისდროინდელი ნიშნები.
- 4. სიმალიდან ვარდნის დროს** – აღინიშნება გვამის პოზა და მისი მდებარეობა იმ ობიექტის მიმართ, საიდანაც ვარდნას ვარაუდობენ, იმ ზედაპირის თავისებურებები, რომელზედაც მოთავსებულია გვამი; გვამის ახლოს და მის ქვეშ არსებული საგნების თავისებურებები; ტანსაცმლის მდგომარეობა; სისხლის არსებობა და მისი რაოდენობა, დაზიანებები

გვამზე.

5. **ცეცხლნასროლი დაზიანება** – მნიშვნელოვანია დაზიანებები ტანსაცმელზე, მის ფენებსა ან ნაოჭებს შორის ტყვიის, საფანტის, ტიზის არსებობა, დაზიანებათა რაოდენობა და მათი განლაგება, ფორმა, ზომა, კიდეები, დენთი, ჭვარტლი და დენთის დაუნვაი ნაწილები, იარაღის ლულის ანაბეჭდებისა და შესავალი ხვრელის მიდამოში ქსოვილთა გაგლეჯა, ჭრილობის ხასიათი და მისი თავისებურებები, სისხლზე საეჭვო კვალი, გვამის სხეულზე, ტანსაცმელზე, გარშემო არსებულ საგნებზე მათი განლაგება და თავისებურებები.
6. **აფეთქებით დაზიანებისას** – შემთხვევის ადგილის დათვალიერება აფეთქების ცენტრიდან პერიფერიისაკენ ტარდება. აღწერილი უნდა იყოს დაზიანებების მოცულობა, ხასიათი და ლოკალიზაცია. ყურადღება ექცევა ტანსაცმელზე ჭვარტლის, თერმული და ქიმიური ზემოქმედების კვლების არსებობას, გვამისა და ტანსაცმლის დაზიანებების შესაბამისობას.
7. **მექანიკური ასფიქსია** – დამახასიათებელია სახის შებერილობა, კანის მოლურჯო ელფერი; განავლის, შარდის, სპერმის კვალი სხეულზე და ტანსაცმელზე.

ჩამოხრჩობისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს გვამის პოზაზე, გვამის თავისუფალი ბოლოს მიმაგრების ადგილამდე, ისეთი საგნების არსებობაზე, რომლებიც შეიძლებოდა გამოეყენებინა ქვესადგამად და მათზე არსებულ კვალზე; მარყუჟს კვანძის საპირისპირო მხარეს გადაჭრიან, შემდეგ გადაკვეთილ ბოლოებს ერთმანეთს ძაფით მიამაგრებენ და მორგში გვამთან ერთად გადააგზავნიან შემდგომი გამოკვლევისთვის. კისრის მიდამოში ხელის ჩაჭერით და ცხვირ-პირის შესავლის გადაკვეთით გამოწვეულ სიკვდილზე ეჭვის მიტანისას დაზიანებები აღინერება კისრის, სახის კანის, ცხვირისა და პირის ხვრელების ირგვლივ, ტუჩების, პირის ღრუს ლორწოვანი გარსების მდგომარეობის შესახებ;

გულმკერდზე და მუცელზე ზეწოლით გამოწვეული ასფიქსიისას აღინერება ზემოწოლი საგნების ზომები და ხასიათი; ტანსაცმლისა და სხვა საგნების ნეგატიური ანაბეჭდები კანზე; კანის ფერი;

მექანიკური დაზიანების ხასიათი და თავისებურებები; სისხლ-ჩაქცევები ქუთუთოების ლორწოვან გარსსა და სკლერიაში, კისრის, სახის, სხეულის ზემო ნაწილის კანში. წყალში დახრჩობისას ყურადღება ექცევა ისეთი საგნების არსებობას, რომლებიც გვამს წყლის ზედაპირზე აკავებენ ან პირიქით, ხელს უწყობენ გვამის ჩაძირვას, ტანსაცმლის არსებობასა და მდგომარეობას, უცხო ნაწილაკებს, მექანიკური დაზიანებების არსებობასა და ლოკალიზაციას, მათ ხასიათს.

8. მონამვლა – აღიწერება შხამის მოქმედების კვალი კანზე და ტანსაცმელზე (დამწვრობა, პირნაღები მასები); ქიმიური ნივთიერების ნაშთები (ფხვნილი, აბები და სხვა), შპრიცისა და ნემსის არსებობა, კანის საფარველისა და ხილული ლორწოვანის ფერი, პირის ღრუდან სუნი, ინექციის კვალი.

9. დაბალი ტემპერატურის მოქმედებისას – საინტერესოა გვამის პოზა, იმ ზედაპირის მდგომარეობა, რომელზედაც მოთავსებულია გვამი; ტანისამოსის მდგომარეობა, გვამური ლაქების შეფერილობა ან მათი არსებობა თვალის მიდამოში და ცხვირ-პირის ხვრელებთან, ბატის კანი, სხვადასხვა ხარისხის მოყინვის უბნები, ლოკალიზაცია, ზომები და ა.შ. გაყინული გვამის დათვალიერების დროს აუცილებელია დიდი სიფრთხილე – მყიფე ადგილების დაზიანება რომ არ გამოვიწვიოთ.

10. მაღალი ტემპერატურის მოქმედებისას – აღიწერება ტანსაცმლის მდგომარეობა, სუნი. დაზიანებები, რომლებიც არ არის დაკავშირებული ალის მოქმედებასთან, დამწვრობის ლოკალიზაცია, გავრცელება, ხასიათი; დამწვრობისა და ქვარტლის არსებობა პირის ღრუში; ქვარტლის არსებობა თვალის გარეთა კუთხეებსა და შუბლზე კანის ნაოჭების მწვერვალებზე და სხვა.

გვამის დაწვაზე ეჭვის არსებობის შემთხვევაში ექიმი ეხმარება გამომძიებელს ღუმელის ან ცეცხლის სხვადასხვა ადგილიდან არანაკლებ 4 სინჯის, თითოეულიდან დაახლოებით 50 გრ. აღებაში.

11. ელექტროდენით დაზიანებისას – თუ დაზიანებულს აღმოუჩინეს დახმარება და სხეული გადაადგილებულია, ოქმ-

ში უნდა აღინიშნოს, დახმარების ხასიათი და აღმოჩენის პირველსაწყისი მდგომარეობა. სხეულის შესაძლო კონტაქტი დენის გამტარებთან; პირობები, რომელიც ხელს უწყობენ ელექტროდენით დაზიანებას. ტანსაცმლის თავისებურებები, რომლებიც ხელს უწყობენ დენის გატარებას, სითბური და მექანიკური მოქმედებით გამონვეული დაზიანების არსებობა. აღინერება დენის ზემოქმედების ნიშნები.

სანამდის გვამის დათვალიერებას დავიწყებთ უნდა დავრწმუნდეთ, რომ გვამი და მის ირგვლივ არსებული საგნები ხომ არ არიან ელექტროდენის ზემოქმედების ქვეშ. ატმოსფერული ელექტროდენით (მეხის დარტყმა) დაზიანებაზე ეჭვის შემთხვევაში ვნახულობთ დაზიანებას ტანსაცმელზე და სხეულზე; აღინერება ტანსაცმელზე დანვის კვალი, მძიმე დამწვრობები და თმის შეტრუსვა კანზე, მეხის კვალი-ელვის ფიგურები, ყურადღება ექცევა შემდეგ გარემოებებს: მეტალის საგნები ხომ არ არის გამდნარი ან დეფორმირებული? ელვის ფიგურების აღმოჩენის შემთხვევაში საჭიროა მათი ფოტოგრაფირება-ვინაიდან ისინი შემდგომ შეიძლება გაქრეს.

12. აბორტი – შეიძლება ნანახი იქნეს ქიმიური ნივთიერებები, მედიკამენტები და სხვა დამხმარე საშუალებები, რომლებიც შეიძლებოდა აბორტის მიზნით გამოეყენებინათ; აღინერება გვამის პოზა, ორსულობის ნიშნები და ა.შ. ასევე უნდა მოხდეს იმ ადგილების დათვალიერება, სადაც შეიძლება შენახული იყოს პლანცეტა, ნაყოფი და მისი ნაწილები.

13. ახალშობილის გვამის ან მისი ნაწილების დათვალიერებისას – ყურადღება ექცევა ახალშობილის შესახვევის არსებობას და მის ხასიათს, გვამზე მექანიკური დაზიანების ნიშნებს, ახალშობილის მოვლის ნიშნებს, კანზე ხაჭოსებრ საცხს, სამშობიარო სიმსივნეს, ჭიპლარის მდგომარეობას, ბუნებრივ ხვრელებს, მათში უცხო სხეულის გამოვლენის მიზნით.

14. უცნობი გვამის დათვალიერებისას – ტანისამოსი აღინერება დეტალურად, ავლიწნავთ სქესს, დაახლოებით ასაკს, განსაკუთრებულ ნიშნებს, განვითარების დეფექტებს, ტრავმის შედეგებს, ნაწიბურებს, სვირინგებსა და სხვა. მიზანშეწონილია გვამი აღინეროს სიტყვიერი პორტრეტის მეთოდით,

საჭიროა ფოტოგრაფირება და დაქტილოსკოპირება.

15. დანაწევრებული გვამის აღმოჩენისას – აღინერება შესახვევი და მისი ხასიათი. ტანსაცმლის ჯიბეებში არსებული საგნები, განსაკუთრებულ ნიშნები: განვითარების დეფექტები, სვირინგები და სხვა. საჭიროა ფოტოგრაფირება, სიტყვიერი პორტრეტის აღწერა და დაქტილოსკოპირება, თუ ეს შესაძლებელია.

16. უეცარი სიკვდილისას – აღინიშნება, არის თუ არა დაზიანება, დადებით შემთხვევაში მისი ხასიათი, გამოირკვევა სიკვდილისწინარე გარემოებები.

თუ ეჭვია განსაკუთრებით საშიშ ინფექციაზე – აღნიშნულის შესახებ დაუყოვნებლივ უნდა აცნობოს გამომძიებელს და მასთან ერთად მიიღოს ზომები, რათა ჯანდაცვის ორგანოებს შეატყობინოს. გვამის ტრანსპორტირება სპეციალური ტრანსპორტით ეპიდემიოლოგიური სამსახურის მიერ უნდა მოხდეს.

454. რა თავისებურება არის დამახასიათებელი ნივთმტკიცებისა და კვალთა სამედიცინო თვალსაზრისით ალებისა და გამოკვლევისათვის?

ისეთი კვლების ამოღება, რომელიც სისხლის, სპერმისა და ადამიანის ორგანიზმის სხვა გამონაყოფებს მოიცავს, დიდ სირთულესთან არის დაკავშირებული. აღნიშნული კვლების მოძებნისას ექსპერტმა გამომძიებლის ყურადღება უნდა მიაპყროს შემდეგ თავისებურებებზე: სისხლის კვალის მოძებნას ე. წ. „ფარულ ადგილებში“ (ფრჩხილების შიგთავსი, ტანსაცმლის ჯიბეები, სახელოების შიდა კიდეები, ნაკერები, ნაპრალები, ავეჯის დეტალების ჩაღრმავებასა და შეერთების ადგილებში, კარის სახელოებზე, წყალგაყვანილობის მილებზე, დანაშაულის იარაღებზე, სატრანსპორტო საშუალებებზე და ა.შ.) სისხლის ლაქების ფერის შეცვლის შესაძლებლობაზე, თუ ისინი განლაგებულია მუქ ჭრელ ფონზე ან გადარეცხილია და ა.შ. თმების ძებნისას, რომელთა არსებობა, შემთხვევის ხასიათიდან გამომდინარე სავარაუდოა დანაშაულის იარაღზე ან სატრანსპორტო საშუალებებზე, უნდა მიეთითოს მკვეთრ შუქზე ლუპით დათვალიერების აუცილებლობა და თმებთან ფრთხილი დამოკიდებულება, რათა

არ დაზიანდეს ან დაიკარგოს. სავარაუდოდ დამნაშავეს მიერ შემთხვევის ადგილზე სავარაუდოდ დატოვებული სიგარეტის ნამწვავის, საფერფლის, ტანსაცმლის, ქუდის, ფეხსაცმლის, აღმოჩენისას ექსპერტი გამომძიებელს რეკომენდაციას უწევს გააგზავნოს ისინი სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის ლაბორატორიაში ნერწყვის, ოფლისა და ცხიმის, გამოსაკვლევად, რაც საშუალებას იძლევა დადგინდეს სისხლის ჯგუფი; სხეულის ქსოვილების აღმოჩენისას, შემდგომი გამოკვლევის მიზნით შესაძლებელია იგი გამოაშრონ ოთახის ტემპერატურაზე ან მოათავსონ ფორმალინის ხსნარიან ქილაში; მთლიანი ნივთმტკიცების ან მისი ნაწილის აღების შეუძლებლობისას, საეჭვო ლაქას აფხეკენ ან წმენდენ წყალში დასველებული დოლბანდის ნაჭრით, შემდეგ კი დოლბანდს ოთახის ტემპერატურაზე გააშრობენ; საკონტროლო გამოკვლევისათვის თუ ხდება ნივთმტკიცების აფხეკით, დოლბანდის სუფთა ნაჭრითა და სხვა მეთოდით აღება, ასეთ შემთხვევაში ცალკე პაკეტში საეჭვო უბნის სიახლოვეს აღებული ნიმუშები თავსდება; სველი ნივთმტკიცებები ან გამოუშრობი კვლები ოთახის ტემპერატურაზე უნდა გაშრეს და გამშრალი დოლბანდი დალუქული პაკეტით ლაბორატორიული გამოკვლევისათვის გაიგზავნოს.

455. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი გვამისთვის – მექანიკური ასფიქსიისას?

ასფიქსიისათვის დამახასიათებელი სიკვდილის შემდგომი ცვლილებები 2 ჯგუფად იყოფა: ასფიქსიის გარეგანი და შინაგანი ნიშნები.

ასფიქსიის გარეგანი ნიშნებიდან აღსანიშნავია:

- ორივე თვალის გუგის გაფართოება.
- გვამის ნელი გაციება და სწრაფი ლბობა. გვამის ქვემდებარე ზედაპირზე უხვად გამოხატული მუქი მოლურჯო-მოიისფრო გვამური ლაქების განვითარება, რომლებიც სწრაფად, სიკვდილიდან 30-60 წუთში ჩნდება. ეს აიხსნება ასფიქსიური სიკვდილის დროს სისხლის შეუდედებლობით და ჰიპერვენური ხასიათით.
- სახის მკვეთრი ციანოზი და მისი ნაწილობრივი შეშუპება.

- თვალის შემაერთებელქსოვილიან გარსებში, განსაკუთრებით მის გარდამავალ ნაკეცებში, ერთეული ან მრავლობითი ნერტილოვანი ღია წითელი ფერის სისხლჩაქცევები.
- პეტექიური სისხლჩაქცევები (პეტექია-1. კანისა და ლორწოვანი გარსის კაპილარების კედლის დაზიანების შედეგად წარმოქმნილი მცირე სისხლჩაქცევები. აგრეთვე შეიძლება გამოწვეული იყოს სისხლში თრომბოციტების რაოდენობის შემცირებით. 2. (სტომატ.) პეტექია 1-2 მმ დიამეტრის ლაქა კანზე ან ლორწოვანზე, გამოწვეული კაპილარული სისხლჩაქცევით) ტუჩებზე და ყურის ნიჟარებს უკან. სისხლდენა ცხვირიდან და ყურებიდან.
- პირღებინების კვალი.

ასფიქსიური სიკვდილის შინაგან ნიშნებს მიეკუთვნება:

- მუქი წითელი ფერის შეუდედებელი სისხლი;
- გულის მარჯვენა ნახევრის სისხლსავსეობა;
- შინაგანი ორგანოების მკვეთრი ვენური სისხლსავსეობა;
- ფილტვების ემფიზემა.

456. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი სტრანგულაციური ასფიქსიისათვის?

მარყუჟით მოხრჩობა – ჩამოხრჩობა არის მარყუჟზე სხეულის კისრით ჩამოკიდება. ჩამოხრჩობისას განვითარებული სპეციფიკური პათომორფოლოგიური ნიშნების ხასიათი და ინტენსივობა მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული მარყუჟის თავისებურებებზე.

მასალის მიხედვით მარყუჟი შეიძლება იყოს: მკვრივი (მაგ. თული), ნაკლებად მკვრივი (ბანარი) და რბილი (პირსახოცი). კისერზე მარყუჟის შემოხვევის მიხედვით, არჩევენ: ორმაგ, სამმაგ და მრავლობით მარყუჟებს. თუ მარყუჟის კვანძი კეფის არეშია მოთავსებული, მას მარყუჟის ტიპური მდებარეობა ანუ ტიპური მარყუჟი ეწოდება;

თუ მარყუჟის კვანძი მოთავსებულია კისრის წინა ან გვერდით ზედაპირზე მას უწოდებენ მარყუჟის ატიპურ მდებარეობას ანუ ატიპურ მარყუჟს.

ჩამოხრჩობისას კისერზე მარყუჟს კვანძის მიმართ აღმავალი

მიმართულება აქვს.

მარყუჟი ნივთმტკიცებას წარმოადგენს და გამოძიებისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს, რის გამოც უნდა ვეცადოთ, მარყუჟი კვანძის ადგილას არ გავხსნათ. საჭიროა კვანძი მოპირდაპირე მხარეს გადაიჭრას და შემდეგ აღდგენილი იქნას მისი მთლიანობა. მარყუჟის კვანძის მიხედვით ზოგჯერ შესაძლებელია დადგენილი იქნას მისი გამკვანძავის პროფესია, მაგ: ქირურგი, მეზადური და ა.შ. სხვადასხვაგვარად აკეთებენ ნასკვს. სპეციფიკურია ასევე ხელის ყელში ჩაჭერა-ამ დროს ყელში ხელის ჩაჭერისას კისრის ორგანოების მიჭყლეტა ხდება ხერხემლის წინა ზედაპირზე, რის გამოც იხშობა სასუნთქი გზები და ვითარდება მექანიკური ასფიქსია. ყელში ხელის ჩაჭერით გამოწვეული მექანიკური ასფიქსიისას გვამის გამოკვლევით სპეციფიკურ ნიშნებს ვნახულობთ. კერძოდ, კისრის წინა და გვერდით ზედაპირზე ნახევარმთვარიებური ფორმის ნაჭდე-ვებს და მრგვალი ან ოვალური ფორმის სისხლნაჟღენთებს. მარჯვენა ხელით მოხრჩობისას კისრის მარცხენა გვერდით ზედაპირზე მრავლობითი ნაჭდევები და სისხლნაჟღენთებია, ხოლო კისრის მარჯვენა გვერდით ზედაპირზე-ერთი. მარცხენა ხელით მოხრჩობისას, პირიქით, კისრის მარჯვენა გვერდით ზედაპირზე არის მრავლობითი დაზიანებები, ხოლო მარცხენა გვერდით ზედაპირზე – ერთი; ორივე ხელით მოხრჩობისას კისრის ყველა ზედაპირზე ვნახულობთ მრავლობით დაზიანებებს ნაჭდევებისა და სისხლნაჟღენთების სახით. ახალშობილთა ხელით მოხრჩობისას ნაჭდევები და სისხლნაჟღენთები ვითარდება კისრის წინა და უკანა ზედაპირზე, რადგან მოზრდილი ადამიანის ხელი ახალშობილის კისერს თითქმის მთლიანად შემოწვდება ხელის მტევნის მოჭერისას. თუ ხელი კისრის უკანა ზედაპირიდან შემოუჭირეს, დაზიანებები კისრის წინა ზედაპირზე იქნება და პირიქით. ახალშობილს კისრის არეში მსგავსი დაზიანებები შეიძლება მშობიარობის დროს მშობიარის მიერ თვითდახმარების შედეგად განუვითარდეს; ამ დროს ნაჭდევები და სისხლნაჟღენთები კისრის ზედა მესამედში ვითარდება და უპირატესად განივად მდებარეობს.

ასფიქსიური სიკვდილის მიზეზი შესაძლოა კისერზე მკლავის

შემოჭერა ანუ ბრახიო-ანტიბრახიული სტრანგულაცია გახდეს, რომელიც სამართალდამცავი ორგანოების მიერ ბრალდებულის დაკავების დროს, ან ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში აგრესიული პაციენტების დამორჩილების დროს გამოიყენება. კისერზე მკლავის შემოჭერა შეიძლება ორი ტიპის იყოს:

- კლავის შემოჭერა მოგუდვით;
- მკლავის შემოჭერა სისხლძარღვების მიჭყლეტით; გვამის გამოკვლევის ეტაპზე, როგორც წესი, კანის დაზიანება არ იკვეთება.

ცხვირისა და პირის შესავლის დახშობა – ცხვირისა და პირის შესავლის ერთდროული დახშობით ფილტვებში ჰაერის მიწოდება წყდება, ვითარდება ორგანიზმის ჰიპოქსია, რასაც ასფიქსიური სიკვდილი მოსდევს. ასეთი კატეგორიის ასფიქსია როგორც წესი მკვლელობას წარმოადგენს. ცხვირპირის დახშობა ხდება ხელისგულით ან რბილი საგნით. თუმცა, ასფიქსიის ეს სახე შეიძლება უბედური შემთხვევაც იყოს. მაგ: ეპილეფსიური გულყრისას ან სიმთვრალის შემთხვევაში გულაღმა დაძინებისას. ასევე ე. წ. ბავშვთან ჩაძინება – ანუ ბავშვზე დედის გადაფარება. საკუთარი ხელით ცხვირ-პირის დაფარვა შეუძლებელია, ვინაიდან ჰიპოქსიის გამო კიდურის კუნთების სწრაფი მოღუნების შედეგად კიდური ცხვირ-პირის შესავალს მოცილდება. შესაბამისად გამორიცხულია თვითმკვლელობა ამ გზით. ასევე შესაძლებელია ცხვირ-პირის აპარატის პოლიეთილენით გადაკეტივის შემთხვევები, რაც წებოს ორთქლის შესუნთქვის მიზნით თავზე პოლიეთილენის პაკეტის ჩამოცმასთან არის დაკავშირებული. ამ დროს გამოიყენება სხვადასხვა სახის წებოს ორთქლი, მაგ.: ქსელინი, რომელსაც პოლიეთილენის პაკეტებში აგროვებენ. პაკეტი, შესაძლებელია, მჭიდროდ მიეკრას ჰაერგამტარი გზების შესავალს და მექანიკური ასფიქსია გამოიწვიოს; ასეთ პირობებში, შესაძლოა სიკვდილი – შეკრულ პაკეტებში ჟანგბადის უკმარისობის გამო და ქიმიური მონამვლის შედეგად განვითარდეს.

სასუნთქი გზების დახშობა უცხო სხეულებით – სასუნთქი გზების დახშობა შეიძლება მოხდეს:

- კბილით;

- სისხლის კოლტი;
- ანაფილაქსიური რეაქციის გამო ლორწოვანის მწვავე შეშუპებით;
- სითხით;
- საკვებით;
- პირნალები მასით;
- უცხო სხეულებით;

უცხო სხეულის მოხვედრა პირის ღრუში უცხო სხეულის, ხშირად, რბილი საგნების მოთავსება ენის უკანა და ზემოთ გადაწევის ინვევს, რის გამოც იხშობა ცხვირ-ხახის ღრუ და სასუნთქ გზებში ჰაერის არმოხვედრის გამო ასფიქსია ვითარდება. შესაძლებელია უცხო სხეული უშუალოდ ხახის ღრუში იქნას მოთავსებული, რაც ხორხის შესავლის დახშობას გამოიწვევს. შესაძლებელია უცხო სხეულმა უშუალოდ ხორხისა და ბრონქების სანათური დაახშოს. უცხო სხეულებით სასუნთქი გზების დახშობით გამოწვეული ასფიქსიური სიკვდილი უბედური შემთხვევაა, შესაძლებელია ასევე იგი მკვლელობა ან თვითმკვლელობაც იყოს. უბედური შემთხვევა შედარებით ხშირია ბავშვებში, რადგან ბავშვები სხვადასხვა საგანს პირში იდებენ, როგორიცაა ლობიოსა და სიმინდის მარცვლები, ხურდა ფული, ღილები, საღეჭი რეზინი და სხვა, რაც იწვევს სასუნთქი გზების დახშობას.

უცხო სხეულით გამოწვეული ასფიქსიით მკვლელობის შემთხვევაში, სრულასაკოვანთა გვამებს სახის ან სხეულის სხვა ადგილებში, მოსალოდნელია თავდაცვისა და ბრძოლის შედეგად განვითარებული ტრავმული დაზიანებები აღენიშნებოდეს. შესაძლებელია, მიზნის მიღწევის შემდეგ მკვლელმა ზემო სასუნთქი გზებიდან გამოყენებული უცხო სხეული ამოიღოს, რის გამოც სასუნთქ გზებში უცხო სხეული ვეღარ აღმოჩნდეს, მაგრამ ამ შემთხვევაში შესაძლებელია, ცხვირ-ტუჩის ირგვლივ, ღრძილების ტუჩების, ცხვირ-ხახის ლორწოვანზე ნაჭდევი და სისხლნაჟღერებები იყოს. დახრჩობა ასევე შესაძლებელია პირნალები მასითაც. აღნიშნული შესაძლებელია განვითარდეს მძიმე ალკოჰოლური თრობისას, ზოგადი ნარკოზის, ქალა ტვინის ტრამვის, ხელოვნური სუნთქვის დროს. ამ შემთხვევაში

გასათვალისწინებელია ის ფაქტორი, რა დროს მოხვდა აღნიშნული მასა სასუნთ გზებში, რათა დადგინდეს გარდაცვალების მიზეზი. რაც შეეხება სითხეებში დახრჩობას – სითხეებში დახრჩობის ძირითად პირობად სხეულის სითხეში ჩაძირვა და ამ სითხით სასუნთქი გზების დახშობა ითვლება. მხოლოდ თავის მოთავსება სითხეში, მაგალითად გუბეში, არ ჩაითვლება სითხეში დახრჩობად. სითხეში დახრჩობისათვის დამახასიათებელი ნიშნებია მოთეთრო ფერის მდგრადი, თანაბრად წვრილბუშტუკოვანი ქაფის არსებობა ცხვირ-პირის შესავლის გარშემო; თუ ის გარეგნული დათვალიერებით არ აღინიშნება, გულ-მკერდზე ზენოლის შედეგად ქაფი ზემო სასუნთქი გზებიდან ცხვირ-პირის აპარატის გარშემო ამოდის.

457. რა თავისებურებები ახასიათებს მკვრივი, ბლაგვი საგნით მიყენებულ დაზიანებას?

დაზიანება როგორც წესი ბლაგვი საგნის ადამიანის სხეულზე ან ადამიანის სხეულის ბლაგვ საგანზე მიჯახებით ვითარდება და ასეთი კატეგორიის საგნებს ბლაგვი საგნები ეწოდება. ბლაგვი საგნები შეიძლება იყოს რბილი და მკვრივი. ქსოვილების ანატომიური მთლიანობის დარღვევას მკვრივი საგნები იწვევს. ასეთი სახის ზემოქმედება შეიძლება გამოიწვიოს გაზის ან სითხის ჭავლის დიდი წნევით ზემოქმედებამ. ძალის მიყენების ადგილზე დაზიანების ხასიათს ძირითადად განსაზღვრავს მკვრივი ბლაგვი საგნის საკონტაქტო, დამზიანებელი ზედაპირის თავისებურება. დაზიანებული ზედაპირი იყოფა 2 ჯგუფად: შემოსაზღვრულ და შემოუსაზღვრელ ზედაპირად. შემოსაზღვრული ზედაპირის მქონე მკვრივი ბლაგვი საგნის დარტყმით მიყენებული დაზიანების ზომასა და ფორმას ძირითადად ტრავმის მიმყენებელი საგანი განსაზღვრავს, ხოლო შემოუსაზღვრავი ზედაპირის მკვრივი ბლაგვი საგნით მიყენებული დაზიანებისას დაზიანებული უბნის თავისებურებები განსაზღვრავს.

შემოუსაზღვრავი ზედაპირის მქონე ბლაგვი საგნების საკონტაქტო ზედაპირი შეიძლება იყოს სადა, გლუვი, ან არასწორი და ხორკლიანი. ასეთივე შეიძლება იყოს შემოსაზღვრული ზედაპირის საგნებიც.

ასეთი ტიპის დაზიანებებია: ნაჭდევი, ნაკანრი, სისხლნაჟღენთი, ჭრილობა, მოტეხილობა, ძვლის მონყვეტა, ღრძობა, ამოვარდნილობა, შინაგანი ორგანოების დაზიანება.

სქესობრივი დანაშაულის გახსნის მეთოდика

458. რა ნიშნებით ხასიათდება გაუპატიურება?

გაუპატიურების კრიმინალისტიკური დახასიათება მოიცავს ისეთი სახის საკითხების დადგენას, როგორიცაა: დანაშაულის ჩადენის დრო, ადგილი, გარემოება; დაზარალებულის წინააღმდეგობის დაძლევის ხერხები და საშუალებები; დაზარალებულის უმწეო მდგომარეობის გამოყენების ფორმები; გაუპატიურების კვალის დაფარვის ხერხები და საშუალებები, ანუ, გაუპატიურების ჩადენისა და მისი კვალის დაფარვის მთლიანი მექანიზმი. გაუპატიურების ჩადენის დროს მოძალადე პირი წინასწარ ქმნის თავისი დანაშაულებრივი განზრახვის სისრულეში მოყვანის მოდელს, რომელშიც მთავარ ადგილს იკავებს მიზნის მიღწევისა და მოსალოდნელი პასუხისმგებლობისაგან თავის დაღწევის ხერხები და საშუალებები. ამ კუთხით გაუპატიურებას ახასიათებს მრავალი მნიშვნელოვანი ფაქტორი, რომელიც იზრდება უფრო მეტად მაშინ, როდესაც დაზარალებული ახდენს დანაშაულის ინსცენირებას.

459. როგორ უნდა მოხდეს გაუპატიურების შესახებ მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე გამოძიების დაწყება?

გაუპატიურების შესახებ ინფორმაცია შეიძლება მიღებულ იქნეს უშუალოდ დაზარალებულის მიერ, ინფორმაციის შეტყობინების საფუძველზე. იმ შემთხვევაში, როდესაც დაზარალებული არასრულწლოვანია-ინფორმაცია დანაშაულის ჩადენის შესახებ, როგორც წესი მიიღება ან დაზარალებულის ან მისი ოჯახის წევრების განცხადების საფუძველზე. დაზარალებულის, ან სხვა პირის მიერ საგამოძიებო ორგანოებისათვის მიწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე პირველ რიგში უნდა მოხდეს სქესობრივი ურთიერთობით ხელყოფილი პირისა და მოძალადისათვის დეტალური ახსნა-განმარტების ჩამორთმევა მომხდარი დანაშაულებრივი ფაქტისა და მათი ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ, მათი ტანსაცმლისა და შემთხვევის ადგილის დათვა-

ლიერება და მიღებული მონაცემების საფუძველზე გამოტანილ იქნეს დასაბუთებული გადანყვეტილება საქმეზე გამოძიების დაწყების შესახებ, რომელსაც იწყებს პროკურორი/გამომძიებელი.

460. რა სახის ვერსიები შეიძლება იქნეს წამოყენებული გაუპატიურების ფაქტზე?

გაუპატიურების საქმეებზე, შესაძლებელია წამოყენებულ იქნეს მრავალი სახის საგამოძიებო ვერსია.

კერძოდ: 1. ნამდვილად ჰქონდა თუ არა ადგილი მოცემულ პირთან სქესობრივი კავშირის დამყარებას ფიზიკური ძალის ან მუქარის გამოყენებით;

2. სქესობრივი კავშირის დამყარება ხომ არ მოხდა პირის უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით;

3. მოძალადეს ნამდვილად უნდოდა სქესობრივი ურთიერთობის დამყარება პირთან, მაგრამ ვერ შეძლო მისგან და მოუკიდებელი მიზეზების გამო;

4. სქესობრივი კავშირის დამყარებას ნამდვილად ჰქონდა ადგილი, თუმცა არა ძალადობით, ან მუქარით, არამედ ნებაყოფლობით და ადგილი ჰქონდა ინსცენირებას;

5. ადგილი ჰქონდა არა გაუპატიურებას, არამედ ჯანმრთელობის განზრახ დაზიანებას, ან სხვა დანაშაულებრივ ქმედებას;

6. მოძალადეს სურდა პირის გაუპატიურება, მაგრამ ნებაყოფლობით აიღო ხელი დანაშაულის ჩადენაზე.

461. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებაა საჭირო სქესობრივი დანაშაულის საქმეებზე?

სქესობრივი დანაშაულის საქმეებზე აუცილებელია ჩატარდეს მთელი რიგი საგამოძიებო მოქმედებები: შემთხვევის ადგილის დათვალიერება, გამოკითხვა/დაკითხვა, საგამოძიებო ექსპერიმენტი.

462. რა თავისებურებები ახასიათებს დაზარალებულის გამოკითხვას?

სქესობრივი დანაშაულის საქმეებზე ყველაზე მნიშვნელოვანი,

დაზარალებულის გამოკითხვაა, რომლის სწორად ჩატარებაც დიდ მომზადებას მოითხოვს. გამოკითხვა უნდა წარიმართოს ისეთი ფორმით, რომ დაზარალებულს შეეძლოს რწმენა იმის შესახებ, რომ მის მიერ მიცემული ჩვენება და მომხდარი ფაქტი არ იქნება გახმაურებული და მის სწორ, ობიექტურ ჩვენებაზე ბევრადაა დამოკიდებული საქმის სრული, დროული გახსნა და დამნაშავის სამართლიანი დასჯა. დაზარალებულის გამოკითხვის დროს მისგან უნდა იქნეს მიღებული ამომწურავი პასუხი მრავალ მნიშვნელოვან გარემოებაზე.

კერძოდ:

- ა. სად, როდის და ვისი მეშვეობით გაიცნეს ერთმანეთი;
- ბ. რაში გამოიხატა მასზე ფიზიკური ან ფსიქიკური ზემოქმედება და მის საპასუხოდ როგორ და რა სახის წინააღმდეგობა გაუწია მოძალადეს;
- გ. ადრეც ხომ არ ჰქონდა მასთან რაიმე სახის სქესობრივი ხასიათის კონტაქტი;
- დ. სად, როდის და რა გარემოებებში დაამყარა მასთან სქესობრივი კავშირი;
- ე. კონკრეტულად რაში გამოიხატებოდა მოძალადის მიერ მის მიმართ ფიზიკური ან ფსიქიკური ზემოქმედება;
- ვ. შეეძლო თუ არა მოძალადეს მასთან სქესობრივი კავშირის დაჭერა, რა სახითა და ფორმით;
- ზ. როგორ იცეოდა მოძალადე მასთან სქესობრივი კავშირის დამყარების შემდეგ და რას ეუბნებოდა მას;
- თ. რამდენჯერ დაამყარა მოძალადემ მასთან სქესობრივი კავშირი;
- ი. გაუპატიურების შემდეგ პირველად ვის გაუმხილა აღნიშნული გარემოება დაზარალებულმა;
- კ. სქესობრივი დანაშაულის შედეგად ხომ არ მიიღო პირმა ჯანმრთელობის დაზიანება და ა.შ.

463. რა გარემოებები შეიძლება დადგინდეს სასამართლო-სამედ-იკინო ექსპერტიზით?

გამოძიებით დასადგენი ისეთი საკითხების გადასაწყვეტად როგორიცაა: დაზარალებულთან სქესობრივი ურთიერთო-

ბის ფაქტის დადგენა, მისი ხანდაზმულობა, საქალწულე აპკის ფორმა და მასში მომხდარი ცვლილებები (დარღვეულია თუ არა მისი მთლიანობა და როგორია მასში მომხდარი ცვლილებები), შეიძლებოდა თუ არა მასთან სქესობრივი კავშირის დამყარება საქალწულე აპკის დარღვევის გარეშე, სხეულის რა ხასიათისა და ხარისხის დაზიანებები აქვს მიყენებული დაზარალებულს და როგორია მათი წარმოქმნის მექანიზმი, მასთან სქესობრივი ურთიერთობის დამყარებას ხომ არ მოჰყვა ჯანმრთელობის მდგომარეობის რაიმე გართულება ან მძიმე სქესობრივი ურთიერთობით გადამდები ავადმყოფობით და როგორია მისი ხანდაზმულობა, როგორია მისი სისხლის შემადგენლობა, ფეხმძიმობა და სხვა. სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზა შეიძლება დაინიშნოს საქალწულე აპკის მთლიანობის დარღვევის ფაქტის დასადგენად, აგრეთვე დაზარალებულის სხეულზე მიყენებული დაზიანებების აღმოჩენისა და მათი ხარისხის განსასაზღვრად. შესაბამისად შეიძლება საჭირო გახდეს მოძალადის შემოწმება ალკოჰოლურ სიმთვრალეზე, ასევე საჭიროა იმის დადგენა, ხომ არ იყო იმ დროს იგი ნარკოტიკული ნივთიერების ზემოქმედების ქვეშ. შესაძლებელია დაინიშნოს ისეთი მნიშვნელოვანი ექსპერტიზები, როგორიცაა დაზარალებულის საშოდან აღებული სპერმის გამოსკვლევად გენეტიკურ-ბიოლოგიური ექსპერტიზა, მიკრონაწილაკებისა და ბოჭკოვანი მასალის გამოსაკვლევად კრიმინალისტიკური და სხვა სახის ექსპერტიზების დანიშვნა, რათა შემოწმებულ იქნეს მოძალადის მიერ წამოყენებული ვერსია და მხილებულ იქნეს იგი დაზარალებულის მიმართ ფიზიკური ძალის, ან მისი უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით მასთან სქესობრივი კავშირის დამყარებაში. სქესობრივი ძალადობის დროს საჭიროა სასამართლო სამედიცინო ექსპერტიზის ჩატარება, რადგან აუცილებელია დადგინდეს სქესობრივი შეუღლების ფაქტი და ძალადობის ნიშნები. სქესობრივი დანაშაულის შემთხვევაში, მნიშვნელოვანია ძალადობის ნიშნების დაფიქსირება. ნაძალადევი სქესობრივი კავშირისათვის დამახასიათებელი დაზიანებები სასქესო ორგანოების მიდამოში ვითარდება. მაგ.: ბარძაყის შიგნითა ზედაპირზე მომრგვალო ან ოვალური ფორმის მრავლობითი სისხლნაჟღერების არსე-

ბოზა, მიუთითებს ფეხების ძალადობრივ გაშლის მცდელობაზე. დაზიანებები სახეზე და გულმკერდზე კი, მიყენებული წინააღმდეგობის შეწყვეტის მიზნით შეიძლება განვითარდეს; კისრის არეში ნაჭდევეები და სისხლნაჟღენთები, რომელიც განვითარებულია მოძალადის ხელის მტევნის თითებით, ძირითადად ქალის უმწეო მდგომარეობაში ჩასაგდებად. განსხვავებულია ფსიქიკური ძალადობით ან ქალის უმწეო მდგომარეობის გამოყენებით გაუპატიურების დროს ექსპერტიზის ჩატარება, ვინაიდან დაზარალებულს სხეულზე დაზიანების ნიშნები არ აქვს, რის გამოც ექსპერტს მხოლოდ სქესობრივი შეუღლების ფაქტის და მოძალადის სპერმის ჯგუფის დადგენა შეუძლია. ფსიქიკური ძალადობის შემთხვევაში უნდა მოხდეს სასამართლო-ფსიქიატრიული ექსპერტიზის ჩატარება.

დაზარალებულის სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის გარდა, აუცილებელია მოძალადის სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზაც, რომელსაც შეიძლება მნიშვნელოვანი დაზიანებები აღმოაჩნდეს – ქალის წინააღმდეგობის შედეგად. მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ მის სხეულზე, სასქესო ორგანოებზე არსებული კვალი, არამედ ხელის თითების ფრჩხილებქვეშ აღმოჩენილი ეპიდერმისისა და ლორწოვანი უჯრედების ქალისადმი მიკუთვნება და დაზარალებულთან იდენტიფიკაცია დანაშაულის ფაქტის დადასტურების მიზნით. გაუპატიურების სამართლებრივი შეფასების უზრუნველსაყოფად ასევე მნიშვნელოვანია ამ დანაშაულის შედეგების გამოვლენა, რისთვისაც დაზარალებული ორსულობის დასადგენად ან გამოსარიცხად უნდა გაიგზავნოს სამედიცინო დანესებულებაში. ასევე გამოკვლეულ უნდა იქნეს ვენერიული ავადმყოფობისა და შიდსის ინფექციის გამოსარიცხად. დაზარალებულის დაზიანების ან ავადმყოფობის შემთხვევაში, რომელიც გაუპატიურების გამო განვითარდა, ექსპერტი ვალდებულია სხეულის დაზიანების ხარისხი განსაზღვროს.

464. როგორ უნდა წარიმართოს მოწმის გამოკითხვა სქესობრივი დანაშაულის ფაქტზე?

მოწმის გამოკითხვა ერთ-ერთი გადაუდებელი საგამოძიებო მო-

ქმედებაა. გაუპატიურების საქმეებზე მოწმედ შეიძლება გამოკითხულ იქნენ ისეთი პირები, რომლებმაც შემთხვევით, უშუალოდ ნახეს გაუპატიურების აქტი, ურთიერთშებრძოლება ან დაზარალებულის მიერ მოძალადისათვის წინააღმდეგობის გაწევა, ან გაუპატიურების შემდეგ ნახეს უგონოდ მყოფი დაზარალებული, ან რომლებმაც ნახეს დაზარალებული და ბრალდებულის სქესობრივი ურთიერთობის დამყარებამდე ან მის შემდეგ; აგრეთვე პირები, რომლებმაც დაზარალებულის ან მოძალადის მიერ გაიგეს ჩადენილი გამოსაძიებელი ფაქტის შესახებ, ან პირები, რომლებიც, მართალია, გაუპატიურების ფაქტს არ შესწრებიან, მაგრამ შეუძლიათ გარკვეული ჩვენება მისცენ დაზარალებულის ან ბრალდებულის ურთიერთდამოკიდებულებაზე გაუპატიურებამდე და მის შემდეგ. გამოკითხვის დროს პასუხი უნდა იქნეს გაცემული ისეთ კითხვებზე, როგორიცაა: სად, როდის და რა გარემოებებში ნახეს მათ დაზარალებული და მოძალადე ან თითოეული მათგანი ცალ-ცალკე, რა იარაღი ან საგანი გამოიყენა მოძალადემ დაზარალებულის წინააღმდეგობის დასაძლევად, იცნობდნენ თუ არა ადრე ისინი ერთმანეთს და როგორ ურთიერთდამოკიდებულებაში იყვნენ გამოსაძიებელი შემთხვევის ჩადენამდე და მის შემდეგ, როგორ ხასიათდებოდა თითოეული მათგანი ყოფა-ცხოვრებაში თავიანთი საქმიანობისა და წარსულის მიხედვით და ა.შ.

465. რა თავისებურებით გამოირჩევა ბრალდებულის გამოკითხვა?

საჭიროა მოხდეს ბრალდებულის დეტალური გამოკითხვა, რომლის დროსაც საჭიროა გამოსაკითხი პირისაგან მიღებულ იქნეს სწორი, ამომწურავი ჩვენება არა მარტო მთავარი ფაქტის ირგვლივ, არამედ მის მიერ თავის მართლებების მიზნით გამოყენებული ვერსიების ახსნის შესახებაც.

თავი XXXIII

სამოხელეო დანაშაულის გახსნის მეთოდика

466. როგორ უნდა მოხდეს სამოხელეო დანაშაულის შესახებ მიღებული ინფორმაციის გადამოწმება?

სამოხელეო დანაშაულის შესახებ მიღებული ინფორმაცია შეიძლება იყოს წერილობითი ან ზეპირი სახის. ინფორმაციის წყარო შეიძლება იყოს: მოქალაქის განცხადება და საჩივარი, წარმოება-დანესებულებისა და ორგანიზაციის ხელმძღვანელისა და სხვა თანამდებობის პირების მიერ მიწოდებული ინფორმაცია. პრესაში გამოქვეყნებული ცნობა; მაკონტროლებელი ორგანოს მიერ მიწოდებული ცალკეული წარმოება-დანესებულების ორგანიზაციისა და მოხელის საქმიანობის შემოწმების მასალები და ა.შ.

467. რა სახის საგამოძიებო ვერსიები შეიძლება ავაგოთ სამოხელეო დანაშაულის საქმეებზე?

სამოხელეო დანაშაულის საქმეებზე შეიძლება აიგოს შემდეგი სახის საგამოძიებო ვერსიები:

1. მოხელემ ან მასთან გათანაბრებულმა თანამდებობის პირმა თავის სამსახურებრივ მოთხოვნათა საწინააღმდეგოდ ნამდვილად ჩაიდინა ქმედება, რომლითაც არსებითად დაირღვა სახელმწიფოს ან საზოგადოების კანონიერი ინტერესი, მოქალაქეთა უფლებები და კანონიერი ინტერესები, შეიცავს ზემოთ განხილული კონკრეტული სახის სამოხელეო დანაშაულის ნიშნებს.
2. მოხელემ ან მასთან გათანაბრებულმა თანამდებობის პირმა ნამდვილად ჩაიდინა თავის სამსახურებრივ მოთხოვნათა საწინააღმდეგო ქმედება, მაგრამ არ შეიცავს არც ერთ მატერიალური შემადგენლობის სამოხელეო დანაშაულის ნიშნებს, რადგან მას არ მოჰყვა არსებითი ან მძიმე შედეგი და არ მოხდა იურიდიული ან ფიზიკური პირის უფლებებისა და

- კანონიერი ინტერესების არსებითი დარღვევა;
3. სახელმწიფოს ან საზოგადოების ინტერესები ან ცალკეული მოქალაქეების უფლებები და კანონიერი ინტერესები, მართალია, არსებითად დაირღვა და მას მძიმე შედეგიც მოჰყვა, მაგრამ იგი გამოწვეული არ იყო მოხელის ან მასთან გათანაბრებული მოცემული კონკრეტული თანამდებობის პირის მიერ თავის სამსახურებრივ მოთხოვნათა საწინააღმდეგო მოქმედებით ან უმოქმედობით.
 4. მოხელის ან მასთან გათანაბრებული თანამდებობის პირის მიერ სამსახურებრივ მოთხოვნათა საწინააღმდეგო ქმედება, რომელიც არსებითად დაირღვა სახელმწიფოს ან საზოგადოების ინტერესები, ან ცალკეულ მოქალაქეთა უფლებები და კანონიერი ინტერესები, გამოწვეული იყო უკიდურესი აუცილებლობით უფრო საშიში, მოსალოდნელი მძიმე შედეგის თავიდან აცილებისათვის.
 5. გამოწვეული იყო დაუდევრობით;
 6. სამსახურებრივი უფლებამოსილების გადამეტებით და ა.შ.

468. რა ტაქტიკური თავისებურებებით ხასიათდება მატერიალური შემადგენლობის მქონე საქმეებზე ჩასატარებელი საგამოძიებო მოქმედებები?

გამოძიებით დასადგენი გარემოებების გამოკვლევისა და საქმეზე საჭირო მტკიცებულებათა შეკრებისათვის რეკომენდირებულია ჩატარდეს-დოკუმენტებისა და სხვა ობიექტების დათვალიერება, მოწმის გამოკითხვა, ბრალდებულის გამოკითხვა, ჩხრეკა და ამოღება, ამოცნობა და საგამოძიებო ექსპერიმენტი.

1. **დოკუმენტების დათვალიერება** – ამ საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების მიზანია მოძებნილ და ამოღებულ იქნეს თანამდებობის პირის სამსახურებრივი ფუნქციების ამსახველი დოკუმენტები, უკანონო ბრძანებები და განკარგულებები, მასალები, რომლებიც მიუთითებს დანაშაულის კვალის დაფარვის ხერხებზე, ფულადი სახსრების არადანიშნულებისამებრ გამოყენებაზე.
2. **მოწმის გამოკითხვა** – ერთ-ერთი რთული საგამოძიებო მოქმედებაა. მის სირთულეს განაპირობებს ის, რომ მთელ რიგ

შემთხვევებში მოწმე დაინტერესებულია გამოსაძიებელი საქმის შემდგომი ბედით, რომ მას არ სურს თანამდებობის პირთან გაირთულოს სამსახურებრივი მდგომარეობა და ა.შ. მოწმეთა კლასიფიკაცია შეიძლება 5 ჯგუფად:

1. პირები, რომელთაც მიაწოდეს ინფორმაცია მოცემული მოხელე თანამდებობის პირის სამსახურებრივ მოთხოვნათა სანინალმდეგო მოქმედებით ან უმოქმედობით სახელმწიფო ან საზოგადოებრივი ინტერესებისათვის, ან სხვა მძიმე შედეგის დადგომის შესახებ;
2. პირები, რომლებიც კარგად იცნობენ და საფუძვლიანად ერკვევიან მოცემული მოხელე თანამდებობის პირის პროფესიონალურ საქმიანობაში და შეუძლიათ საქმეზე მისცენ სწორი, ამომწურავი ჩვენება ბრალდებული მოხელე თანამდებობის პირის დანაშაულებრივ საქმიანობაზე.
3. პირები, რომლებმაც იციან ბრალდებულის მიერ ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედების შესახებ ან უშუალოდ თვითონ მათ განიცადეს ზიანი პასუხისგებაში მიცემული თანამდებობის პირის უკანონო მოქმედებით;
4. ის მოხელე თანამდებობის პირები, რომლებსაც სამსახურებრივად ევალებოდათ ხელმძღვანელობისა და კონტროლის გაწევა იმ წარმოება-დანესებულებისა და საზოგადოებრივი ორგანიზაციების საქმიანობაზე, რომელშიც მუშაობდა ბრალდებული;
5. პირები, რომლებიც ახლო ნათესაურ ან ნაცნობ-მეგობრულ ურთიერთობაში იმყოფებოდნენ საქმეზე პასუხისგებაში მიცემულ მოხელე თანამდებობის პირთან.
3. **ჩხრეკა-ამოღება** – ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარებას მიმართავენ იმ შემთხვევაში, როდესაც საჭიროა დამატებით მოძიებული იქნეს მოხელე თანამდებობის პირის დანაშაულებრივ ქმედებაზე მიმთითებელი ის გადამალული ნივთიერ – დამამტკიცებელი საბუთები და დამატებითი მტკიცებულებები, რომელთა შესახებაც გამოძიებას აქვს სათანადო ინფორმაცია. ამ შემთხვევაში მიზანშეწონილია ჩატარდეს დაკავებული თანამდებობის პირის საცხოვრებელი ბინისა და სამუშაო ოთახის ჩხრეკა.

4. **ბრალდებულის გამოკითხვა** – აღნიშნული საგამოძიებო მოქმედება განსაკუთრებულ მომზადებას მოითხოვს უფლებამოსილი თანამდებობის პირის მხრიდან, საქმის მასალების სრულფასოვნად შესწავლას, გამოკითხვის საგნის განსაზღვრას, საქმეზე შეკრებილი მასალების სათანადო გამოყენებას გამოკითხვის პროცესში. ამ შემთხვევაში აუცილებლად უნდა იყოს გამოყენებული ბრალდებულთან სწორი ფსიქოლოგიური კონტაქტის დასამყარებლად საჭირო ტაქტიკური ხერხები.
5. **ამოცნობა** – ამოცნობას ატარებენ მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც დანაშაულში მხილებული მოხელე თანამდებობის პირის დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენაზე მიუთითებს დანაშაულებრივი შემთხვევის უშუალო მნახველი გარეშე პირი და მიუთითებს იმ მოხელე თანამდებობის პირისათვის დამახასიათებელ ნიშნებზე, რომლითაც მას შეუძლია ამოცნობა.

469. რა ტაქტიკური თავისებურებებით ხასიათდება ფორმალური შემადგენლობის მქონე სამოხელეო დანაშაულთა საქმეებზე ჩასატარებელი საგამოძიებო მოქმედებები: ჩხრეკა და ამოღება, დაკითხვა, დათვალიერება?

ყველაზე მნიშვნელოვანი საგამოძიებო მოქმედებები, რომლებიც უნდა ჩატარდეს აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე, არის გამოკითხვა, ჩხრეკა-ამოღება, დოკუმენტების დათვალიერება.

მოწმის გამოკითხვა – მოწმის გამოკითხვა ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საგამოძიებო მოქმედებაა. მის ეფექტურად ჩასატარებლად საჭიროა გამომძიებლის სათანადო მომზადება და ჩატარების სწორი ტაქტიკის შერჩევა. მექრთამეობის საქმეებზე მოწმის სახით გამოსაკითხ პირთა წრე რეკომენდირებულია დაიყოს რამდენიმე კატეგორიად:

1. პირები, რომელთა მიმართ ადგილი ჰქონდა ქრთამის გამოცდელს ან ასეთის მცდელობას, ან ადრე თვითონ იყვნენ ამ დანაშაულის მონაწილენი ქრთამის მიმცემის სახით და თავიანთ გულწრფელი, ნებაყოფლობითი აღიარებით სურთ ხელი შეუწყონ ჩადენილი დანაშაულის გახსნასა და თავიდან აცილებას;

2. პირები, რომელთაც არანაირი კავშირი არ აქვთ მექრთამეობის ფაქტთან, და გულწრფელად სურთ საგამოძიებო ორგანოების დახმარება.
3. პირები, რომლებმაც, მართალია არაფერი იციან მომხდარი მექრთამეობის ფაქტის შესახებ, მაგრამ შეუძლიათ დაადასტურონ ან უარყონ საქმეზე გამოძიებით დასადგენი რაიმე მნიშვნელოვანი გარემოება.
4. პირები, რომლებმაც მართალია, იციან მექრთამეობის ფაქტის შესახებ, მაგრამ მექრთამეობაში მონაწილე პირებთან სამსახურებრივი, ნათესაური ან მეგობრული დამოკიდებულების გამო არ სურთ მისცენ დანაშაულში მხილებული მოხელე თანამდებობის პირის საწინააღმდეგო ჩვენება და შეგნებულად ცდილობენ ჩვენების მიცემისაგან თავის შეკავებას ან მათთვის ცნობილი ფაქტების განგებ დამახინჯებით გადმოცემას.

ჩხრეკა და ამოღება – მექრთამეობის საქმეებზე ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარება ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საგამოძიებო მოქმედებაა. ჩხრეკის ჩატარებისას გათვალისწინებული უნდა იყოს ჩხრეკის ობიექტისა და მოსაძებნი საგნის თავისებურება. არსებითი ყურადღება უნდა მიექცეს სამუშაო ოთახებსა და საცხოვრებელ სახლში საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებას.

დოკუმენტების დათვალიერება ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საგამოძიებო მოქმედებაა. მისი მიზანია გამოსაძიებელ საქმეზე მნიშვნელობის მქონე დოკუმენტების აღმოჩენა და ამოღება. ამ მოქმედების ჩატარებისას ყურადღება უნდა მიექცეს ისეთი სახის დოკუმენტების აღმოჩენასა და ამოღებას, როგორიცაა მასალები, რომლებიც მიუთითებენ მოხელე თანამდებობის პირის მიერ სამსახურებრივი მდგომარეობის გამოყენებით ქრთამის მიმცემის ინტერესებისათვის შესრულებული ქმედების ხასიათს, მისი შესრულებისას არსებული წესის რიგითობის დაუცველობას. დოკუმენტები, რომელშიც შეტანილია ცვლილება, ამოფხეკის, ამოშლის, ამოჭრის ან ჩამატების გზით, ან დოკუმენტები, რომლებიც სიყალბის ნიშნებით ხასიათდებიან.

ბრალდებულის გამოკითხვა – ბრალდებულის გამოკითხვის ჩასა-

ტარებლად საჭიროა საფუძვლიანი მომზადება. კერძოდ: უნდა შეირჩეს და განისაზღვროს გამოკითხვის დრო და ადგილი; მოხდეს საქმეში არსებული მისი ქმედების მამხილებელი მასალების გაცნობა; განისაზღვროს ბრალდებულ პირთა გამოკითხვის თანმიმდევრობა. მოხდეს გამოსაკითხი ბრალდებულის პიროვნების ფსიქოლოგიის წინასწარი შესწავლა და მის შესაბამისად შეირჩეს გამოკითხვის ტაქტიკური ხერხები; შედგეს გამოკითხვის გეგმა გამოსაკვლევი გარემოებებისა და ბრალდებულის გამოკითხვის თანმიმდევრობის შესახებ, რათა შესაძლებელი გახდეს გამოკითხვის პროცესში მასთან მჭიდრო ფსიქოლოგიური კონტაქტის დამყარება.

470. რა ღონისძიებები უნდა იქნეს გატარებული მექართამეობისა და სხვა ანგარებითი სახის სამოხელეო დანაშაულთა აღმოფხვრისა და თავიდან ასაცილებლად?

1. საზოგადოების აქტიური მონაწილეობა;
2. კადრების სწორად შერჩევა;
3. კანონმდებლობის სრულყოფა;
4. ინფორმაციაზე სათანადო და დროული რეაგირება. მექართამეობის საქმეებზე არსებული მონაცემების სისტემური განზოგადება და ა.შ.

თავი XXXIV

სატრანსპორტო დანაშაულის გახსნის მეთოდика

471. რა თავისებურებებით ხასიათდება სატრანსპორტო დანაშაული კრიმინალისტიკური დახასიათების თვალსაზრისით?

დანაშაულთა გახსნის მეთოდის სისტემაში გამოსაძიებელი შემთხვევის კრიმინალისტიკურ დახასიათებას მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია, რადგან იგი გვიჩვენებს, რომ თუ ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში აუცილებელია დროულად მოხდეს გამოძიების წარმართვა და საქმის სრული, ყოველმხრივი გახსნა და არსებული გარემოებების დადგენა, სატრანსპორტო დანაშაულის გახსნის პროცესში გამოსაძიებელი შემთხვევის კრიმინალისტიკური დახასიათების სრულყოფილად წარმოდგენისათვის მნიშვნელობა აქვს იმ პირველად მონაცემებს, რომლებიც მიუთითებენ ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოების წესების დანაშაულებრივი დამრღვევი პირის ფიზიკურ და ფსიქიკურ მდგომარეობაზე, სატრანსპორტო საშუალებათა ტექნიკურ გამართულობაზე, სავალი გზის მდგომარეობაზე და სხვ. ავტოსაგზაო შემთხვევის აღმოცენება ხელს უწყობს მძღოლის მიერ მოძრაობის უსაფრთხოების წესების ისეთ დანაშაულებრივ დარღვევას, როგორიცაა:

1. ნასვამ მდგომარეობაში მყოფი პირის ან მართვის უფლების არმქონე პირის მიერ სატრანსპორტო საშუალების მართვა;
2. მოძრაობის დროს რიგითობისა და გასწრების წესების დაუცველობა;
3. სატრანსპორტო საშუალებათა მართვა გადაჭარბებული სიჩქარით;
4. გზის მარცხენა სავალ ნაწილზე გადასვლისა და გზაჯვარედინზე გავლის წესების დაუცველობა;
5. მაშუქებელი სინათლეების არასწორი ხმარება;
6. ტექნიკურად გაუმართავი სატრანსპორტო საშუალების ექსპლუატაციაში გაშვება და მისი მართვა;
7. მოძრაობის დროს სატრანსპორტო საშუალებათა შორის მანძილის დაუცველობა;

8. საზოგადოებრივი ტრანსპორტის გაჩერების ადგილზე და ფეხით მოსიარულეთა გადასასვლელზე დიდი სისწრაფით გავლა;
9. ფეხით მოსიარულის მიერ ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოების წესების დაუცველობა;
10. რკინიგზის გადასასვლელზე მოძრაობის წესების დაუცველობა და მოძრაობის დროს ობიექტური პირობების გაუთვალისწინებლობა (გზის მოყინულობა, გზის სისველე, მოღრუბლულობა და სხვ.).

472. რა სახის ვერსიები შეიძლება იქნეს წამოყენებული ავტოსაგზაო შემთხვევის გამოძიების დროს?

ავტოსაგზაო შემთხვევების გამოძიების ეტაპზე შესაძლებელია მოხდეს არაერთი ვერსიის წამოყენება. კერძოდ: საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევა გამოწვეული იყო თუ არა მძღოლის მიერ მოძრაობის უსაფრთხოების წესების დანაშაულებრივი დარღვევით; ავტოსაგზაო შემთხვევა ხომ არ იყო გამოწვეული დაზარალებულის მიერ ტრანსპორტის უსაფრთხო მოძრაობის წესების დარღვევით; საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევა ხომ არ მოხდა იმის გამო, რომ ტექნიკურად არ იყო გამართული სატრანსპორტო საშუალება; ხომ არ ჰქონდა ადგილი სატრანსპორტო საშუალების გამოყენებით განზრახ მკვლელობის ჩადენას ან ასეთის მცდელობას; საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევა ხომ არაა ინსცენირებული სხვა უფრო მძიმე დანაშაულის კვალის დასაფარავად; ხომ არ ჰქონდა ადგილი უბედურ შემთხვევას; კონკრეტულ შემთხვევაში ხომ არ შეეძლო მძღოლს თავიდან აეცილებინა მოსალოდნელი საფრთხე და სხვ.

473. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი შემთხვევის ადგილის, გვამისა და სატრანსპორტო საშუალების დათვალიერებისათვის?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე გასათვალისწინებელია შემდეგი სახის თავისებურებები:

1. დანაშაულის კვალისა და სხვა მტკიცებულებათა აღმოჩენა.
2. შემთხვევის საერთო გარემოებების ახსნა;

3. საქმეზე მნიშვნელობის მქონე სხვა გარემოებების გამორკვევა;
4. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი კვალის აღწერა-დათვალიერების ოქმში იმავე სახითა და თანმიმდევრობით, რა სახითა და თანმიმდევრობითაც მოხდა მათი აღმოჩენა-გამოვლენა და დათვალიერება;
5. დათვალიერების დროს აღმოჩენილი და ამოღებული ყველა ნივთმტკიცების ფიქსაცია კრიმინალისტიკაში შემუშავებული ხერხებითა და საშუალებებით;
6. დათვალიერების პროცესში აღმოჩენილი და ამოღებული საგნებისა და დოკუმენტების დაცვა და შენახვა მტკიცებულებათა სახით;
7. დათვალიერების პროცესში მოპოვებული მონაცემების საფუძველზე საგამოძიებო ვერსიების აგება, გამოძიების დაგეგმვა და სხვ. გვამის დათვალიერების შემთხვევაში ყურადღება უნდა მიექცეს გვამის აღმოჩენის ადგილს სავალსაგზაო ნაწილებთან მიმართებაში, მის პოზას, შეჯახების შედეგად სხეულსა და ტანსაცმელზე აღბეჭდილ კვლებს, მიყენებული დაზიანების ხასიათსა და მათი აღმოცენების მექანიზმს. ტანსაცმელს, მის ჯიბეებში არსებულ საგნებს, დოკუმენტებს, მისი პიროვნების დამადასტურებელ დოკუმენტებს. აუცილებელია მოხდეს გვამის ფოტოგადაღება – ფოტოგადაღების შესაბამისი ხერხების გამოყენებით. სატრანსპორტო საშუალების დათვალიერებისას-გასათვალისწინებელია ტრასოლოგის, ავტოტექნიკოსის, სხვა დარგის სპეციალისტის მოსაზრებები. ყურადღება უნდა გამახვილდეს ავტომანქანის ტექნიკურ გამართულობაზე, შეჯახების შედეგად მასზე დარჩენილ კვლებსა და მიყენებულ დაზიანებებზე, მასზე არსებული ტვირთის სახეობასა და რაოდენობაზე, მანქანის სალონის წინა და უკანა ნაწილების მდგომარეობაზე, მანქანის საჭისა და სამუხრუჭე სისტემის გამართულობაზე, მანქანის საჭეზე, სიჩქარეების გადამრთველ ბერკეტზე, კარების სახელურსა და სხვა საგნებზე არსებულ ხელის კვალის გამოვლინება-დამუშავებაზე და სხვ. რა დროსაც გამოყენებულ უნდა იქნეს უახლესი სამეცნიერ-

რო-ტექნიკური საშუალებები და ფოტო-კინო, ვიდეო და სტერეო-ფოტოგადაღებისათვის საჭირო სპეციალური სტერეოსკოპიული დანადგარები და სხვ.

474. სატრანსპორტო დანაშაულის საქმეებზე რა სახის ექსპერტიზა შეიძლება დაინიშნოს?

ტრანსპორტის უსაფრთხო მოძრაობისა და ექსპლუატაციის წესების დარღვევის საქმეებზე გამოძიების დროს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გადაუდებელ საგამოძიებო მოქმედებად მიჩნეულია დაზარალებულისა და ბრალდებულის სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტიზის დანიშვნა. ასევე ავტოტექნიკური, კრიმინალისტიკური ექსპერტიზების ჩატარება.

475. რა სახის კითხვები შეიძლება დაისვას ავტოტექნიკური ექსპერტიზის დანიშვნის დროს?

ავტოტექნიკური ექსპერტიზის ჩატარებისას ექსპერტის წინაშე შეიძლება დაისვას შემდეგი სახის კითხვები:

1. მოცემული გამოსადიებელი შემთხვევა ხომ არ გამოიწვია სატრანსპორტო საშუალებათა გაუმართაობამ და, სახელდობრ, ტრანსპორტის რა ნაწილის დაზიანებამ გამოიწვია იგი;
2. გადაჭარბებული სიჩქარით ხომ არ მოძრაობდა იგი და რა როლი შეასრულა მან საზოგადოებრივად საშიში შედეგის დადგომაში;
3. კონკრეტულად რა სიჩქარით მოძრაობდა სატრანსპორტო საშუალება და ხომ არ იქნა დარღვეული მოძრაობის უსაფრთხოების წესები ავტომანქანის მძღოლის, ან ფეხით მოსიარულე დაზარალებულის მიერ;
4. შეეძლო თუ არა მძღოლს თავიდან აეცილებინა მოსალოდნელი საფრთხე და ამისათვის გამოიყენა თუ არა ყველა საჭირო ღონისძიება;
5. მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში როგორი იყო მძღოლის მხედველობის არე და რა მანძილზე შეეძლო შეემჩნია მას მოსალოდნელი საფრთხე;
6. შეეცადა თუ არა მძღოლი მოსალოდნელი საფრთხის თავი-

დან აცილებისათვის მანქანის სრულ შეჩერებას;

7. რა სიჩქარით მიემართებოდა იგი;

8. როგორი იყო დამუხრუჭების მანძილი და სხვა.

476. რა შემთხვევაში შეიძლება დაინიშნოს ტრასოლოგიური და ოდოროლოგიური ექსპერტიზები?

ტრასოლოგიური და ოდოროლოგიური ექსპერტიზების დანიშვნას მიმართავენ ისეთი საკითხების გადასაწყვეტად, რომლებიც შეეხება შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი სატრანსპორტო საშუალების ან სხვა სახის საგნებისა და ობიექტების მიერ წარმოქმნილი კვალის დაზარალებულის სხეულზე, ან მის ტანსაცმელზე აღმოჩენილი საბურავების, ან სხვა სახის კვალის ან თვითონ სატრანსპორტო საშუალებაზე შეჯახების შედეგად წარმოქმნილი კვალის აღმოცენების მექანიზმსა და მის ტრასოლოგიურ გამოკვლევას. მაგ: ადამიანის ფეხის, ხელის, კვალის გამოკვლევა, ნაწილების მიხედვით მთელის იდენტიფიკაცია, სალონში არსებული სუნის აღმოჩენა-იდენტიფიცირება.

477. რა შემთხვევაში და როგორ შეიძლება ჩატარდეს საგამოძიებო ექსპერიმენტი და ამოცნობა სატრანსპორტო დანაშაულთა საქმეებზე?

ბრალდებულის გამოკითხვის შედეგად მიღებული ინფორმაციის გადამოწმების მიზნით მნიშვნელოვანია მთელი რიგი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება, მათ შორის საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარება, რათა სრულყოფილად მოხდეს გამოძიებით დასადგენი მთელი რიგი გარემოების დადგენა-გამოკვლევა.

რა გარემოებები ითვლება სატრანსპორტო დანაშაულის გამომწვევ მიზეზად, მის ხელშემწყობ გარემოებად და რა ღონისძიებები შეიძლება გატარდეს მის თავიდან ასაცილებლად?

სატრანსპორტო დანაშაულის გამომწვევ მიზეზებად და მის ხელშემწყობ გარემოებად შეიძლება ჩაითვალოს:

ა. სატრანსპორტო საშუალების მართვა, მართვის უფლების არმქონე ან ალკოჰოლური ნივთიერების ზემოქმედების ქვეშ მყოფი პირის მიერ;

ბ. მოძრაობის შემზღუდავი ობიექტური და სუბიექტური ფაქ-

ტორების გაუთვალისწინებლად სატრანსპორტო საშუალების მართვა გადაჭარბებული სიჩქარით;

გ. საექსპლუატაციოდ ტექნიკურად გაუმართავი სატრანსპორტო საშუალების გამგება;

დ. ტრანსპორტის მოძრაობის უსაფრთხოებისა და ექსპლუატაციის წესების დაუცველობა და დაუდევარი დამოკიდებულება იმ პირებისა, ვისაც უშუალოდ ევალებოდა ამ წესების დაცვა;

ე. მგზავრის, ქვეითად მოსიარულის ან მოძრაობის სხვა მონაწილის მიერ ტრანსპორტის უსაფრთხო მოძრაობის წესის დარღვევა;

ვ. სხვადასხვა სახის მოძრაობისა და ექსპლუატაციის უსაფრთხოების წესების უხეში დარღვევა და სხვა მთელი რიგი ღონისძიებები;

478. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი ტრანსპორტით გამოწვეული დაზიანებისათვის?

სატრანსპორტო ტრავმა სასამართლო სამედიცინო თვალსაზრისით არის მოძრავი ტრანსპორტის გარეგანი და შინაგანი დეტალებითა და მოძრავი ტრანსპორტიდან ვარდნით განვითარებული მექანიკური დაზიანება. სხვადასხვა ტრანსპორტით გამოწვეული დაზიანებები ერთმანეთისაგან გასხვავდებიან და შესაბამისად იყოფიან შემდეგ კატეგორიებად:

1. საგზაო-სატრანსპორტო ტრავმა:

ა. საავტომობილო ტრავმა;

ბ. სარკინიგზო ტრავმა;

2. საავიაციო ტრავმა;

3. წყლის ტრანსპორტით მიყენებული დაზიანება;

4. განვითარების მექანიზმის მიხედვით კი ავტოსატრანსპორტო შემთხვევათა შემდეგ სახეებს გამოყოფენ:

1. ქვეითად მოსიარულეზე მოძრავი ავტომობილის დაჯახება;

2. მოძრავი ავტომობილის საბურავით გადავლა;

3. მოძრავი ავტომობილიდან ვარდნა;

4. მოძრავი ავტომობილის სალონში განვითარებული დაზიანება;

5. მოძრავ ავტომობილსა და მკვრივ ბლაგვ საგანს შორის

მოყოლა;

6. კომბინირებული დაზიანება;

479. ქვეითად მოსიარულეზე მოძრავი ავტომობილის დაჯახებისას კონკრეტულად რა თავისებურებები აღიბეჭდება სხეულზე?

ქვეითად მოსიარულეზე მოძრავი ავტომობილის დაჯახების დროს შეიძლება ტრავმის მიყენების რამდენიმე ფაზა გამოიყოს:

1. ავტომობილის პირველადი კონტაქტი ქვეითად მოსიარულეზე – დაზიანება დარტყმით ვითარდება;
2. სხეულის გრუნტზე ვარდნა – დაზიანება დარტყმით ვითარდება;
3. გრუნტზე სხეულის გახობება – დაზიანება ხახუნით ვითარდება; ქვეითად მოსიარულეზე მოძრავი ავტომობილის დაჯახებისას დაზიანებები სხეულის სხვადასხვა ნაწილში და სხვადასხვა ზედაპირზე მკვრივი ბლაგვი საგნის მოქმედებით ვითარდება.

ავტომობილის პირველადი დარტყმით შეიძლება განვითარდეს ნაჭდევი, სისხლნაჟღენთი, დაჟეჟილი და ნაფლეთოვანი ქრილობები, მოტეხილობა, შინაგანი ორგანოების გასკდომა და მოწყვეტა. დაზიანების მოცულობა ამ შემთხვევაში დამოკიდებულია ავტომანქანის მასაზე და სიჩქარეზე, ხოლო მათი ლოკალიზაცია – ავტომობილის წინ გამოშვებული ნაწილების განლაგების სიმაღლეზე. დაჯახების დროს შესაძლებელია ავტომანქანის ამა თუ იმ ნაწილის საკონტაქტო ზედაპირის ფორმა და ზომა ასახოს. მაგ: შესაძლებელია ასახოს ავტომობილის ფარის ფორმა და ა.შ. ბამპერით კი განივი ან განივ-ფრაგმენტოვანი მოტეხილობა ვითარდება, რომელიც „ბამპერ-მოტეხილობის“ სახელითაა ცნობილი. მსუბუქი ავტომანქანები წვივის ძვლების მოტეხილობას იწვევენ, ხოლო სატვირთო ავტომანქანები-ბარძაყის ძვლისას.

შედარებით ფართო და ბრტყელი წინა ზედაპირის მქონე ავტომობილის ფრონტალური დაჯახებისას დაზიანებები ერთდროულად სხეულის სხვადასხვა ნაწილზე ვითარდება და ადგილი აქვს სხეულის ზოგად შერყევას, რის გამოც ფილტვების ფესვების მიდამოში, პარააორტულად, გულის ფუძესთან ეპიკარდიუმის ქვეშ, ლეიძლის საფიქსაციო აპარატში, ელენთისა და თირკ-

მელის კარში, წვრილი ნაწლავის ჯორჯალში სისხლჩაქცევები ვითარდება. ზოგჯერ შინაგანი ორგანოების საკიდი იოგების განყვეტა შეიძლება განვითარდეს, ხოლო ძლიერი დარტყმის შემთხვევაში გულის და ელენთის სრული მოწყვეტა. სხეულის უკანა ზედაპირზე ძლიერი დარტყმისას შეიძლება ე. წ. „მოლტისებური დაზიანება“-კისრის მალეების იოგების დაწყვეტა, მათში სისხლჩაქცევა, წვეტიანი მორცების მოტეხილობა, კისრის მალეების სხეულის უკანა სოლისებური კომპრესიული მოტეხილობა განვითარდეს.

ქვეითად მოსიარულეზე ავტომანქანის დაჯახების შემთხვევაში ფეხსაცმლის ძირზე და ქუსლზე აღინიშნება გახობების კვალი, რაც ვლინდება პარალელური, ზედაპირული ხაზოვანი დაზიანებებით და რომელთა საშუალებითაც შეიძლება განისაზღვროს დარტყმის მიმართულება. მსუბუქი ავტომანქანა პირველადი შეჯახების შედეგად სხეულს აგდებს ავტომანქანის ძარის ზედა ნაწილზე, ვითარდება თავისა და გულმკერდის დაზიანება. სხეულის ნიადაგზე ვარდნისას დაზიანება დარტყმით და ხახუნით ვითარდება. სახით დაცემისას ნაჭდევეები და დაუფეხილი ჭრილობები განლაგებული იქნება სახის წამობურცულ ნაწილებზე, გასრიალების შედეგად სხეულის ხახუნით ვითარდება ღრმა, ფართო ნაჭდევი, რომლის ფონზე მრავლობითი პარალელური სწორხაზოვანი ღრმა ნაკანრები ან ზედაპირული ჭრილობები მოჩანს. ასეთივე ნაჭდევეები შეიძლება ხელისგულებსა და მუხლებზე აღინიშნებოდეს.

480. ავტომობილის საბურავით გადავლის შემთხვევაში რა თავისებურებები აღიბეჭდება სხეულზე?

ავტომობილის საბურავით გადავლისას დაზიანების მექანიზმი რთულია, დაზიანება ვითარდება ზეწოლის, გაქაჩვის, ხახუნისა და დარტყმის შერწყმით. ამ დაზიანების განვითარების ფაზებია: ა. საბურავის სხეულთან პირველადი კონტაქტი – დაზიანება ვითარდება დარტყმით; ბ. სხეულის გათრევა ავტომანქანის მოძრაობის მიმართულებით – დაზიანება ვითარდება ხახუნით; გ. სხეულზე საბურავის ასვლა – დაზიანება ვითარდება ხახუნისა და გაქაჩვის შერწყმით;

დ. სხეულზე საბურავის გადავლა – დაზიანება ვითარდება ზე-
ნოლისა და გაქაჩვის შერწყმით; ე. სხეულის გრუნტზე გასრიალე-
ბა ავტომანქანის მოძრაობის სანინალმდეგო მიმართულებით –
დაზიანება ვითარდება ხახუნით. დაზიანება ლოკალიზდება იმ
ზოლის საზღვრებში, რომელზედაც ავტომობილის საბურავები
გადაივლის, მისი სიფართოვე საბურავის სიფართით და მათი
რაოდენობით განისაზღვრება.

**481. მოძრავი ავტომობილიდან ვარდნის შემთხვევაში რა სახის
დაზიანებები შეიძლება განვითარდეს ადამიანის სხეულზე?**

მოძრავი ავტომობილიდან ვარდნით განვითარებული ტრავმისას
ვითარდება დაზიანების 3 ფაზა:

1. პირველადი კონტაქტი ავტომობილის ნაწილებზე-დაზიანება
ვითარდება დარტყმით;
2. გრუნტზე სხეულის ვარდნა-დაზიანება ვითარდება დარ-
ტყმით;
3. გრუნტზე სხეულის გასრიალება-დაზიანება ვითარდება ხახ-
უნით;

გრუნტზე სხეულის თავით დაცემისას ვითარდება ქალა ტვინის
მძიმე ტრავმა. გრუნტზე სხეულის საჯდომით დაცემისას სა-
ჯდომი ძვლების მოტეხილობა ზოგჯერ წელისა და გულმკერ-
დის მალის სხეულის კომპრესიულ მოტეხილობებთან ერთად
ვითარდება. სხეულის ნებისმიერი ადგილით გრუნტზე ვარდნა
სხეულის ზოგად შერყევას იწვევს. მოძრავი ავტომობილიდან
სხეულის ვარდნისას დაზიანებათა მოცულობა დამოკიდებულია
ძირითადად ავტომანქანის სიჩქარეზე და ნაკლებად, ვარდნის
სიმაღლეზე.

**482. ავტოსატრანსპორტო შემთხვევისას რა სახის დაზიანება
შეიძლება მიიღოს ადამიანი ავტომობილის სალონში?**

ავტომობილის სალონში დაზიანება დიდი მრავალფეროვნებით
გამოირჩევა, ვინაიდან ავტომანქანა შეიძლება მოძრაობისას გა-
დაბრუნდეს, სიმაღლიდან გადავარდეს, შეეჯახოს სხვა ავტომო-
ბილს, რაიმე უძრავ საგანს და სხვ. დაზიანებათა ხასიათს განა-
პირობებს ავტომანქანის ინტერიერის კონსტრუქცია, სალონში

უცხო საგნების არსებობა და მასში მყოფ პირთა ადგილმდებარეობა. ამ სახის დაზიანებას აქვს ორი ფაზა: ა. ავტომობილის ინტერიერის ნაწილებთან პირველადი კონტაქტი – დაზიანება დარტყმით ვითარდება; ბ. ავტომობილის ნაწილების გადაადგილებით სხეულის მიჭყლეტა-დაზიანება ზენოლით ვითარდება. შესაძლებელია შეჯახებისას ავტომობილის სალონში სხეულის ზოგადი შერყევისგან მძღოლსა და მგზავრებს შინაგანი ორგანოების გასკდომა განუვითარდეთ. ხელის მტევნებზე და სახეზე მინის დამსხვრეული ფრაგმენტებით განვითარებული მრავლობითი ნაჭდევების, სისხლნაჟღენთებისა და კანის ზერელე ნაკვეთი ჭრილობების შეპირისპირებით სალონის კონსტრუქციის დეტალებთან, ექსპერტიზამ შეიძლება დაადგინოს, თუ სად ისხდნენ დაზარალებულები ტრავმის მიღების დროს და როგორი იყო დაჯახების დროს ძალის მიმართულება. ხოლო თუ სალონში მყოფი უსაფრთხოების ღვედებით არ იყვნენ ფიქსირებული, თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობის გამო მათ სხეულზე მრავალფეროვანი დაზიანებები განუვითარდებათ.

თავი XXXV

საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გახსნის მეთოდика

483. რა არის ძარცვა და რა ნიშნებია დამახასიათებელი აღნიშნული დანაშაულისათვის?

ძარცვა ჩადენის მექანიზმისა და ხელყოფის ორგვარი ობიექტის გათვალისწინებით საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა შორის ერთ-ერთი მძიმე დანაშაულია.

მას ახასიათებს აშკარა ხასიათი და მიმართულია სხვისი მოძრავი ნივთის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლებისა და თავის საკუთრებაში მოქცევისაკენ. რომელსაც ემატება ასევე დაზარალებულისადმი ძალადობის გამოყენების მუქარა.

484. რა არის ყაჩაღობა და რა ნიშნებია დამახასიათებელი აღნიშნული დანაშაულისათვის?

ყაჩაღობა ძარცვასთან ერთად საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულთა შორის ერთ-ერთი ყველაზე მძიმე დანაშაულია. რომლისთვისაც ასევე დამახასიათებელია აშკარა ხასიათი და მიმართულია სხვისი მოძრავი ნივთის მართლსაწინააღმდეგო დაუფლებასა და თავის საკუთრებაში მიქცევისაკენ. რომელსაც თან ერთვის დაზარალებულისადმი ძალადობის გამოყენების მუქარა, ან ისეთი ძალადობის გამოყენების მუქარა, რომელიც მიმართულია ადამიანის სიცოცხლის ხელყოფისა და ჯანმრთელობის დაზიანებისაკენ.

485. რა გარემოებების დადგენაა საჭირო იმისათვის, რომ მოვახდინოთ ქმედების ყაჩაღობად კვალიფიკაცია?

ყაჩაღობის გამოძიების პროცესში დასადგენი გარემოებები შეიძლება დაიყოს 2 ჯგუფად:

1. ფაქტის დამადასტურებელი გარემოებები;
2. დანაშაულის გახსნისათვის საჭირო გარემოებები.

უნდა დადგინდეს ჰქონდა თუ არა ქმედებას ადგილი. ასევე,

უნდა დადგინდეს:

ა. ჰქონდა თუ არა ადგილი მოთხოვნის წაყენებას ნივთის დაუყოვნებლივ გადაცემის შესახებ;

ბ. მოთხოვნას თან ახლდა თუ არა ძალადობა ან ძალადობის მუქარა;

გ. თუ ძალადობას ჰქონდა ადგილი, მაშინ უნდა გაირკვეს: იყო თუ არა ძალადობა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში.

დ. სად ჰქონდა ადგილი ყაჩაღურ თავდასხმას;

ე. როდის იქნა ჩადენილი ყაჩაღური თავდასხმა;

ვ. როგორია ყაჩაღობის ჩადენის ხერხები, მზადების შინაარსი;

ზ. იყო თუ არა თავდასხმა შეიარაღებული და რა იარაღი იქნა გამოყენებული;

თ. ვინ არიან ის პირები, რომლებსაც გააჩნიათ გამოძიებისათვის საინტერესო ინფორმაცია ყაჩაღური თავდასხმის და მის ჩამდენ პირთა შესახებ;

ი. ვინ ჩაიდინა ყაჩაღური თავდასხმა, ერთმა პირმა თუ რამდენიმემ;

კ. ვინ შედიოდა მონაწილე პირების შემადგენლობაში და რაში გამოიხატებოდა მათი მონაწილეობა;

ლ. ინფორმაცია თავდამსხმელის შესახებ;

მ. პასუხისმგებლობის შემამსუბუქებელი და დამამძიმებელი გარემოებები (ასეთის არსებობის შემთხვევაში);

ნ. ინფორმაცია დაზარალებულის შესახებ. მისი მატერიალური მდგომარეობა;

ო. ინფორმაცია გატაცებული ქონების შესახებ.

486. რა არის ქურდობა და რომელი მნიშვნელოვანი ნიშანია დამახასიათებელი აღნიშნული დანაშაულისათვის?

ქურდობა არის სხვისი მოძრავი ნივთის ფარული დაუფლება მართლსაწინააღმდეგო მისაკუთრების მიზნით. ქურდობის ერთ-ერთი დამახასიათებელი ნიშანია მისი ჩადენის ფარულობა.

487. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გამოძიებისა და გახსნისათვის?

პირველი ყველაზე მნიშვნელოვანი გარემოება არის გამოძიების დროული დაწყება. ასევე უნდა მოხდეს დანაშაულის მექანიზმის, დროის, ადგილის, გარემოების, ვითარებისა და სახეობათა მხედველობაში მიღება რაც აღნიშნული დანაშაულისთვის არის დამახასიათებელი.

488. რა თავისებურებებით ხასიათდება საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულზე საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება?

პირველი, ყველაზე მნიშვნელოვანი თავისებურება არის პირველდანიშნული გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება, რომელთა შორის პირველი ადგილი უკავია შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას. თუმცა ამავდროულად აქცენტი უნდა გაკეთდეს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების დროულობასა და სისწრაფეზე. ასევე აქტუალურია ამოცნობისა და გამოკითხვის დროულად ჩატარება და ტაქტიკის სწორად დაგეგმვა და გამოყენება.

489. როგორ ხდება შემთხვევის ადგილის დათვალიერების შედეგების ფიქსაცია?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ფიქსაცია ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილია აღნიშნული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისას. ფიქსაციის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი, ძირითადი სახეა ოქმი, ხოლო დამატებითი ფოტო – ვიდეო გადაღება.

490. რა სახის ექსპერტიზების დანიშვნა არის შესაძლებელი ქურდობის საქმეებზე?

ქურდობის საქმეებზე ყველაზე ხშირად ინიშნება ტრასოლოგიური ექსპერტიზა. ასევე აქტუალურია ქიმიური, ბიოლოგიური, ოდოროლოგიური, მიკრონაწილაკებისა და სხვა სახის ექსპერტიზები.

491. რა ძირითადი ნიშნებია დამახასიათებელი ჯიბის ქურდობისათვის?

ჯიბის ქურდობის არსი მდგომარეობს პირის მიერ სხვისი

ტანსაცმლის ჯიბეში ან ჩანთაში მოთავსებული ფულის, ძვირფასი ნივთის ან სამკაულის მართლსაწიად მდგომარეობაში ფარულ დაუფლებასა და არაკანონიერი გზით თავის საკუთრებად გადაქცევაში. ჯიბის ქურდობის გამოძიება და გახსნა მისი ჩადენის მექანიზმის გათვალისწინებით-პირადად დაზარალებულისა და, მთელ რიგ შემთხვევებში, სხვებისაგან შეუმჩნეველად, ფარულად და ქმედების ჩადენის სისწრაფის გამო, გარკვეულ სირთულესთან არის დაკავშირებული.

492. რა თავისებურებები ახასიათებს ჯიბის ქურდობის საქმეზე შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას ჯიბის ქურდობის საქმეებზე მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია. შემთხვევის ადგილზე ახდენს სავარაუდო დამნაშავე ჯიბიდან ამოღებული საგნების მოშორებას. აღნიშნულიდან გამომდინარე დროულად უნდა მოხდეს ადგილის დეტალური დათვალიერება, მასზე არსებული ლატენტური კვალის აღმოჩენა-გამოვლენის მიზნით, მისი დამუშავება და ფიქსაცია კრიმინალისტიკურ ტექნიკაში შემუშავებული ხერხებისა და საშუალებების გამოყენებით, რათა დაქტილოსკოპიური ექსპერტიზით დადგენილი იქნეს ამ კვალის დამტოვებელი პირის ვინაობა და სხვა.

493. რა თავისებურება არის დამახასიათებელი ჯიბის ქურდობით დაზარალებულის გამოკითხვისთვის?

ჯიბის ქურდობით დაზარალებულის გამოკითხვის დროს უნდა დადგინდეს შემდეგი გარემოებები:

1. დანაშაულის ჩადენის მომენტში მისი ფიზიკური და ფსიქოლოგიური მდგომარეობა;
2. როდის მოხდა კონკრეტული შემთხვევა;
3. რა ნივთი ამოაცალეს ჯიბიდან;
4. დანაშაულის ჩადენის მომენტში ხომ არ იმყოფებოდა ალკოჰოლური ნივთიერების ზემოქმედების ქვეშ;
5. მართო იყო თუ სხვა პირებთან ერთად;
6. ხომ არ ახსოვს მასთან მდგომ საეჭვო პირთან მყოფი პირის ან პირების ფიზიკური აგებულება და მათი ჩაცმულობა,

გარეგანი ნიშნები, შეუძლია თუ არა მათი ამოცნობა და ა.შ.

494. რა სახის ექსპერტიზა შეიძლება დაინიშნოს ჯიბის ქურდობის საქმეებზე?

ჯიბის ქურდობის საქმეებზე შეიძლება ჩატარებულ იქნეს სხვადასხვა სახის ექსპერტიზები: დაქტილოსკოპიური, ბიოლოგიური და ა.შ.

თავი XXXVI

ტერორიზმის გახსნის მეთოდика

495. რა არის ტერორიზმი?

ტერორიზმი – ძალადობა ან ძალადობის გამოყენების მუქარა, მიმართული ფიზიკური ან იურიდიული პირების წინააღმდეგ, შენობა-ნაგებობების სატრანსპორტო საშუალებების, კომუნიკაციების და სხვა მატერიალური ობიექტების განადგურება-დაზიანება ან მათი განადგურება – დაზიანების მუქარა იარაღის, ასაფეთქებელი მასალების, ბირთვული, ქიმიური, ბიოლოგიური თუ სხვა, ადამიანის სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში ნივთიერების გამოყენებით ან ადამიანის გატაცებითა თუ მძევლად აყვანით, რათა ხელისუფლება ანდა მისი რომელიმე ორგანო ან საერთაშორისო ორგანიზაცია იძულებული გახდეს, განახორციელოს გარკვეული ქმედება ან თავი შეიკავოს გარკვეული ქმედების განხორციელებისაგან, რომელიც ტერორისტების მართლსაწინააღმდეგო ინტერესებში შედის.

496. რა არის ტერორისტული აქტი?

ტერორისტული აქტი – აფეთქება, ცეცხლის წაკიდება, ადამიანზე თავდასხმა, იარაღის გამოყენება ან სხვა ქმედება, რომელიც ქმნის ადამიანის სიცოცხლის მოსპობის, მნიშვნელოვანი ქონებრივი ზიანის ან სხვა მძიმე შედეგის განხორციელების სამიშროებას, ჩადენილი ტერორისტული მიზნით, ან ტერორისტული აქტის ჩადენის მუქარა.

497. რაიმე თავისებურებით გამოირჩევა თუ არა შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ტერორიზმის შემთხვევაში?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ტარდება აფეთქების ადგილის დათვალიერების ზოგადი წესისათვის დამახასიათებელი თავისებურების გათვალისწინებით. როგორც წესი ტერორისტებისთვის მნიშვნელოვანია ხალხმრავალი ადგილები, ბევრი ხალხი (ბაზარი, სავაჭრო ცენტრები, სტადიონი და ა.შ.), რაც განაპირობებს დიდი რაოდენობით მსხვერპლს. მსხვერპლის

გაზრდის მიზნით ტერორისტები იყენებენ ასაფეთქებელ მოწყობილობებს. არა ერთ, არამედ რამდენიმეს, იმისათვის, რომ ერთ აფეთქებას მოჰყვეს მეორე აფეთქება დროის გარკვეულ მონაკვეთში, რაც გამოიწვევს უფრო მეტ მსხვერპლს.

გასათვალისწინებელია ის ფაქტორი, რომ დათვალიერების ეტაპზე, როდესაც ჯერ კიდევ არ არის დადგენილი უბედური შემთხვევა ის აფეთქება, თუ დანაშაულის ადგილი, აფეთქების ადგილს უნდა მივუდგეთ ისე, როგორც დანაშაულის ადგილს.

498. რა ტიპის პრობლემები არის დამახასიათებელი აფეთქების ადგილისთვის?

აფეთქების ადგილისთვის დამახასიათებელია: დაბნეულობა, უსაფრთხოების ზომების განსაზღვრის აუცილებლობა, დანაშაულის ადგილის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა.

499. დანაშაულის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე რა ტიპის საორგანიზაციო საკითხებია განსაზღვრული?

პირველ რიგში უნდა განისაზღვროს სახელმძღვანელო ცენტრი, რომელიც მოიცავს: 1. საკონტაქტო ცენტრს, როგორც გარე სამყაროსთვის ისე გამოძიებისათვის. 2. დანაშაულის ადგილზე შესვლის საკონტროლო პუნქტს. 3. მედიასთან ურთიერთობის ცენტრს.

აქვე უნდა გაითვალისწინონ, რომ დათვალიერებას ექვემდებარება ჯერ გარე პერიმეტრი, შემდეგ კი შიდა პერიმეტრი.

აუცილებლად უნდა დავრწმუნდეთ იმაში, რომ გამნალმელებმა ტერიტორია ჩვენს შესვლამდე შეამოწმეს. შემდგომ ეტაპზე უნდა მოხდეს ადგილის დასურათება, უნდა მოხდეს გაბნეული სამხილების შეგროვება, დიდი ზომის მასალის შეგროვება უნდა მოხდეს ბოლო ეტაპზე.

დანაშაულის ადგილზე შესვლამდე უნდა გავითვალისწინოთ დაბინძურების საკითხი. ჯობს იყოს ლენტით შემოსაზღვრული ერთი კონკრეტული ბილიკი, რომლის საშუალებითაც გადაადგილდებიან ადგილზე შემსვლელი პირები.

500. რა სახის აღჭურვილობა არის აუცილებელი დათვალიერების ეტაპზე?

დათვალიერების ეტაპზე მნიშვნელოვანია, ძირითადად პატარა ზომის საშუალებების გამოყენება: ნიჩბები და ფოცხები, ბადეები, კიბეები, პორტატული განათება, ლითონის დეტექტორები და მაგნიტები, აორთქლებადი ნივთიერებების შესანახი პარკები და საღებავის ყუთები.

ნიმუშების ასაღებად ასევე მნიშვნელოვანია: ბამბა, პინცეტი, მინის სინჯარები, ხელთათმანები, ტაევიკის ტანსაცმელი.

ნიმუშების ამოღება უნდა მოხდეს იმ მხრიდან, რომელიც აფეთქებისკენ იყო მიმართული.

501. რომელი დარგის სპეციალისტი არის საჭირო ასედთი კატეგორიის საქმეებზე შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისას?

მნიშვნელოვანია: ოდონტოლოგი, სამედიცინო ექსპერტი, გამნალმველი, კრიმინალისტიკური სამსახურის ექსპერტები, მშენებელ – ინჟინრები.

502. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების შემდეგ რომელი საპროცესო მოქმედებები არის განსახორციელებელი?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების შემდეგ მნიშვნელოვანია ისეთი მოქმედებების განხორციელება, როგორიცაა: ბრალდებულის დაკავება „ცხელ კვალზე“ (ამ შემთხვევაში გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ ტერორისტები კარგად არიან შეიარაღებულები, როგორც იარაღით, ისე ფიზიკურად. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ დაკავება მოხდეს სპეც. მომზადებული და აღჭურვილი პირების მიერ).

შემდეგი საგამოძიებო მოქმედება, რომელიც ტარდება ასეთი კატეგორიის საქმეებზე, არის, ჩხრეკა-ამოღება და გამოკითხვა, ამოცნობა, საგამოძიებო ექსპერიმენტი.

მნიშვნელოვანია ექსპერტიზების დანიშვნა და ჩატარება. კერძოდ: ტრასოლოგიური, ბალისტიკური, სასამართლო-სამედიცინო, სასამართლო – ფსიქოლოგიური და ა.შ.

თავი XXXVII

არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის გახსნის მეთოდика

503. არასრულწლოვნის მიმართ, მისი სამართლებრივი სტატუსი-დან გამომდინარე, რა მიდგომები არსებობდა და ამ ეტაპზე არსე-ბობს თუ არა კანონმდებლობა, რომელიც აწესრიგებს არასრულწ-ლოვანთა მართლმსაჯულებასთან დაკავშირებულ საკითხებს?

არასრულწლოვანთან მიმართებაში ჯერ კიდევ რომის სამარ-თალში არსებობდა განსაკუთრებული მიდგომა, რომელიც დრო-თა განმავლობაში სრულწლოვანთა მდგომარეობას გაუთანაბრ-და და ბავშვების მიმართაც გამოიყენებოდა წამება, სხვა მკაცრი სასჯელები და სიკვდილით დასჯაც კი.

მხოლოდ მე-19 ს. დაიწყო საუბარი ბავშვის აღზრდის მნიშვნ-ელობასა და მის სრულფასოვან ცხოვრებაზე. გასული საუკუნის 80-იანი წლებიდან კი სახელმწიფოებმა უარყვეს მკაცრი მიდგო-მა და ყურადღება გაამახვილეს არასრულწლოვნის რესოციალ-იზაციასა და რეაბილიტაციაზე. რაც შეეხება საქართველოს, სისხლის სამართლის კანონმდებლობაში არსებობდა სპეციალ-ური ნორმები არასრულწლოვნებთან მიმართებაში, თუმცა, არ არსებობდა – სპეციალური ნორმატიული აქტი, რომელიც გააერთიანებდა მართლმსაჯულების პროცესში არასრულწლოვ-ნის მონაწილეობის შესახებ არსებულ წესებს და გაამარტივებდა მათ აღქმას. საკითხის მოწესრიგება 2015 წელს მოხდა, როდე-საც მიიღეს არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი, რომლის ძირითადი ნაწილი 2016 წლის 1 იანვრიდან ამოქმედდა. კოდექსი ადგენს არასრულწლოვანთა სისხლისსამართლებრივი და ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობისა და არასრულწლოვ-ნის მონაწილეობით ადმინისტრაციული სამართალდარღვევის საქმის წარმოების, სისხლის სამართლის პროცესის თავისე-ბურებებს, სასჯელისა და სხვა ზომების აღსრულების სპეციალ-ურ წესებს.

504. რა თავისებურებები უნდა იქნეს გათვალისწინებული არას-

რულნლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის გამოძიების ეტაპზე?

არასრულწლოვანის მიერ ჩადენილი დანაშაულის გამოძიება გარკვეული სპეციფიკით ხასიათდება. მნიშვნელოვანია გათვალისწინებული იქნეს ისეთი გარემოება, როგორიცაა – გარდატეხის ასაკი. ამ ასაკში ადამიანი ადვილად ღიზიანდება, გამოირჩევა აქტიურობით, ხასიათის ხშირი ცვლილებით. უჭირს – კარგისა და ცუდის ერთმანეთისაგან გარჩევა, ასევე, თავისუფლებისა და თვითნებობის, პირადი ღირსებისა – საკუთარი თავის სიყვარულისაგან, რეალური ოცნებისა კი ფანტაზიის ერთმანეთისაგან გარჩევა. ამ ეტაპზე ადამიანს ხასიათი და მსოფლმხედველობა არ აქვს სრულყოფილად ჩამოყალიბებული.

შეუძლია ცრუ გმირობისა და მეგობრობის არასწორი გაგების გამო – ჩაიდინოს დანაშაული. აილოს თავის თავზე სხვისი დანაშაული, დაიმკვიდროს მეგობართა კამპანიაში თავისი თავი.

გასათვალისწინებელია ასევე, სოციალურ – ფსიქოლოგიური თავისებურება – რაც გამოიხატება პრიმიტიული ხასიათის უარყოფით მოთხოვნილებებში: ალკოჰოლისადმი, აზარტული თამაშებისაკენ მიდრეკილება, ძალადობრივი დანაშაულისადმი მიდრეკილება. თანატოლებთან შედარებით გამოირჩევა კულტურის უფრო დაბალი დონით.

მნიშვნელოვანია დადგინდეს ასაკი, არასრულწლოვნის ცხოვრებისა და განვითარების, განათლების დონე. სოციალური ქცევა განისაზღვრება გენეტიკური მემკვიდრეობით, სოციალური გარემოთი და ოჯახში აღზრდით. გამოძიების პროცესში უნდა იქნეს მოძიებული ინფორმაცია არასრულწლოვნის ოჯახის, ახლობლების, მეგობრების შესახებ. მოხდება რა არასრულწლოვნის ცხოვრებისა და განვითარების პირობების შესწავლა, აუცილებელია ასევე იმ გარემოს შესწავლა, რომელშიც ის ცხოვრობს და იზრდება. ყურადღება უნდა გამახვილდეს ისეთ ფაქტორებზე, როგორიცაა მათი საცხოვრებელი, მატერიალური მდგომარეობა, ცხოვრების წესი. ასევე მნიშვნელოვანია, ისეთი საკითხების გარკვევა, როგორიცაა, სკოლაში და სამსახურში მისი აღზრდისა და თანამშრომლებთან ურთიერთობის საკითხები, გარემომცველი ფაქტორების გავლენა, ასევე სხვა მნიშვნელოვანი გარემოებები, რომლებიც ახდენს გავლენას და-

ნაშაულებრივი ქმედების ფორმირებაში. აღნიშნულის შესწავლა კი მოგვცემს შესაძლებლობას, სწორად განვსაზღვროთ არასრულწლოვნის საზოგადოებრივი სამიშროების ხარისხი, ასევე ის ღონისძიებებიც, რომელიც დაგვეხმარება მის აღზრდასა და გამოსწორებაში. უნდა დადგინდეს სრულწლოვანის გავლენა არასრულწლოვანზე. ხომ არ იყენებენ მას როგორც დანაშაულის იარაღს. რაც შეეხება თანამონაწილეობით, ჯგუფურად ჩადენილ დანაშაულს, უნდა მოხდეს ამ ჯგუფის ფორმირების საკითხი, ყოველი მონაწილის როლი დანაშაულის ჩადენაში. ინტელექტუალური, ნებითი და ფსიქოლოგიური განვითარების ხარისხის დადგენა – თუ არსებობს მონაცემები პირის გონებრივი ჩამორჩენილობის შესახებ, რომელიც არ არის დაკავშირებული სულიერ ავადმყოფობასთან, მაშინ უნდა დადგინდეს, შეეძლო თუ არა სრულფასოვნად გაეცნობიერებინა თავისი ქმედების ხასიათი.

505. რა თავისებურებებით ხასიათდება არასრულწლოვნების მიერ ჩადენილი დანაშაული?

არასრულწლოვნების მიერ ჩადენილი დანაშაული გამოირჩევა:

1. განსაკუთრებული სისასტიკითა და ცინიზმით; 2. ორგანიზებულიობით; 3. მოტივის გარეშე ჩადენილი დანაშაულით; 4. გოგონების მიერ ჩადენილი დანაშაულის რაოდენობის გაზრდით;

506. რა სახის დანაშაულს სჩადიან ძირითადად არასრულწლოვნები?

არასრულწლოვნები ძირითადად სჩადიან: საკუთრების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულებს (ქურდობა, ძარცვა, ყაჩაღობა); პიროვნების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულებს (გაუპატიურება, ჯანმრთელობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული, მკვლელობა); საზოგადოებრივი წესრიგისა და უსაფრთხოების წინააღმდეგ მიმართულ დანაშაულს;

507. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებაა ეფექტური არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის გამოძიების ეტაპზე?

არასრულწლოვნის მიერ ჩადენილი დანაშაულის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია: ა. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება; ბ. გამოკითხვა/დაკითხვა; გ. საგამოძიებო ექსპერიმენტი;

508. ძირითადად რა მიზნით ინიშნება სასამართლო-სამედიცინო და სასამართლო – ფსიქოლოგიური ექსპერტიზა არასრულწლოვანთან მიმართებაში?

არასრულწლოვანთან მიმართებაში – სასამართლო – სამედიცინო ექსპერტიზა ინიშნება – ასაკის დადგენის მიზნით; ხოლო სასამართლო – ფსიქოლოგიური კი, პირის ინტელექტუალურ-ნებითი განვითარების ხარისხის დასადგენად.

თავი XXXVIII

ცეცხლის წაკიდებისა და სახანძრო უსაფრთხოების წესების დანაშაულებრივი დარღვევის გახსნის მეთოდика

509. რა არის ხანძარი ?

ხანძარი არის დაჟანგვის სწრაფი პროცესი, რომელიც წარმოადგენს ქიმიურ რეაქციას სხვადასხვა ინტენსივობის სითბოსა და სინათლის განვითარების მიმდინარეობით.

510. რა ინვევს ხანძარს?

ხანძრის ხელშემწყობებია-ნებისმიერი რამ რაც ხელს უწყობს ცეცხლის გაჩენას-მაგ: საწვავი და ა.შ. საწვავი არის მასალა, რომელიც ინარჩუნებს წვას სპეციფიკურ გარემო პირობებში. საწვავი შეიძლება იყოს: მყარ (ხე, პლასტმასი, სინთეტიკა), თხევად (ბენზინი, ნავთი, დიზელი, საკვები ზეთი და ა.შ.) და გაზობრივ მდგომარეობაში.

511. რა არის წვის პროდუქტი და რას შეიცავს ის?

კვამლი არის წვის პროდუქტი – რომელიც გამოირჩევა გაზების, მყარი და სითხის ნაწილაკების საჰაერო გადატანით. მყარი მასალებისგან წარმოიქმნება ნაცარი და ჭვარტლი. აძნელებს მხედველობის უნარს. გამოიყოფა მომწამვლელი გაზები, რომელიც ასუსტებს ყურადღების კონცენტრაციას, მოძრაობის უნარს. მომწამვლელი გაზები შეიცავენ ნახშირბადის მონოქსიდს CO-ს, წყალბადის ციანიდს HCN და ჟანგბადის გაუხშოებელ ჰაერს.

512. რა ფაქტორები ეხმარება ხანძრის განვითარებას?

ხანძრის განვითარებას ეხმარება: აალებადი ქსოვილები; მუყაოს ყუთები; ბენზინი და სხვა აალებადი სითხეები; აალებადი საღებავები; ღია კარი, ფანჯარა.

513. რა ფაქტორი აფერხებს ხანძრის განვითარებას?

ხანძრის განვითარებას ხელს უშლის: არანვადი მასალა; ძნელად წვადი ქსოვილისგან დამზადებული ფარდა; დახურული კარი, ფანჯარა;

514. რა ფაქტორებით შეიძლება დადგინდეს ხანძრის გაჩენის კერა?

ხანძრის გაჩენის კერის ძირითადი ნიშნებია: V ფორმის დაზიანების კვალი კედელზე; U ფორმის დაზიანების კვალი კედლების ზედა ნაწილზე; თეთრი ფერის ლაქების კედლებზე, ლითონსა და ქერზე; ნახეთქების კვალი კედლებსა და იატაკზე; დეფორმაციის ნიშნები ლითონის კონსტრუქციებზე; ლოკალური დანახშირების კვალი კედელზე, იატაკზე და ქერზე.

ხანძრის გაჩენის კერის ზონაა: ის ძირითადი უბანი, საიდანაც დაიწყო ხანძარი (მაგ: საძინებელი ოთახი). ხანძრის გაჩენის კერა: სპეციფიური ადგილი საიდანაც ხანძარი დაიწყო (მაგ: საძინებელი ოთახის დასავლეთის კედლის შუა ნაწილი). ხანძრის მიზეზი: ხანძრის გამომწვევი საწყისი სიტოხოს, საწვავის და ჟანგბარის ფაქტორთა კომბინაცია (მაგ; ააღდა საწოლთან ახლოს, ტუმბოზე მდგარი ელ. სანათი).

515. ხანძრის გამოკვლევისათვის რა სახის ინფორმაცია არის საჭირო?

ხანძრის გამოკვლევისათვის საჭიროა იმ გარემოებების დადგენა: სად არის ხანძრის გაჩენის კერის ზონა? რა საშუალებები იქნა გამოყენებული წვის დაწყებისას? რა ტიპის მასალა იწვოდა თავიდან? რა სახის სიტომამ გამოიწვია მასალების ააღება? რა სახის მოქმედებამ გამოიწვია ხანძარი?

516. რა შეიძლება გახდეს გამოძიების დაწყების საფუძველი ხანძრის შემთხვევებში?

თუ პირველადი მონაცემებით გამოიკვეთება, რომ ადგილი აქვს ცეცხლის წაკიდებას განზრახ ან გაუფრთხილებლობით, რომელსაც მოჰყვა სხვისი ქონების დაზიანება ან განადგურება, ადამიანის სიცოცხლის მოსპობა, ან სხვა მძიმე შედეგი, მაშინ დაუყოვნებლივ უნდა მოხდეს გამოძიების დაწყება და მასზე სა-

თანადო ვერსიების აგება.

517. რა სახის ვერსიები შეიძლება იქნეს წამოყენებული ხანძრის საქმეებზე?

ხანძრის საქმეებზე ხანძრის გამომწვევი მიზეზების შესახებ შეიძლება წამოყენებულ იქნეს შემდეგი სახის ვერსიები:

1. მოცემულ შემთხვევაში ადგილი ჰქონდა ცეცხლის წაკიდებას;
2. ადგილი ჰქონდა ხანძრის გაჩენის მოწყობის ინსცენირებას;
3. ხანძარი გაჩნდა სახანძრო უსაფრთხოების წესის დარღვევის შედეგად;
4. ხანძარი გაჩნდა ადვილად აალებადი საგნების დაუდევრად შენახვის გამო;
5. ხანძარი გაჩნდა ელექტროგაყვანილობის დაზიანების გამო;
6. ხანძარი გაჩნდა ბუნებრივი მოვლენების გავლენით.

518. რა ღონისძიებები უნდა გატარდეს ხანძრის საქმეებზე შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ჩატარების დაწყებამდე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დაწყებამდე, ხანძრის ჩაქრობამდე ან დაუყოვნებლივ მას შემდეგ, საჭიროა სათანადო ზომები იქნას მიღებული გარეშე პირთაგან ხანძრის ადგილმდებარეობის, იქ არსებული კვალის, დამწვარი საგნებისა და ობიექტების დაზიანების თავიდან ასაცილებლად.

519. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი შემთხვევის ადგილის დათვალიერებისათვის ხანძრის საქმეებზე?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე უნდა დადგინდეს ისეთი მნიშვნელოვანი გარემოებები, როგორიცაა:

1. ხანძრის გაჩენის წყარო;
2. ხანძრის გავრცელების არეალი;
3. ხანძრის გამომწვევი მიზეზები;
4. მიყენებული ზიანის ხასიათი და ოდენობა;
5. ცეცხლის წამკიდებლისათვის დამახასიათებელი ნიშნები;
6. ცეცხლის წაკიდებისას დამოუკიდებლად მოქმედებდა თუ პირთა ჯგუფთან ერთად;

7. ცეცხლის წაკიდების მიზანი და მოტივი.

520. რამდენ ეტაპს მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერება?

შემთხვევის ადგილის დათვალიერება მოიცავს 3 ძირითად ეტაპს, ესენია: ზოგადი დათვალიერება, დეტალური დათვალიერება და საბოლოო დათვალიერება.

521. რას მოიცავს შემთხვევის ადგილის ზოგადი დათვალიერების სტადია?

საერთო, ანუ სტატიკური დათვალიერება მოიცავს შემდეგ ეტაპებს:

- ა. შენობის ექსტერიერის გამოკვლევა;
- ბ. შემთხვევის ადგილზე მდგომარეობის გაცნობა;
- გ. შენობის ინტერიერის გამოკვლევა;
- დ. ხანძრის განვითარების გზების დადგენა;
- ე. დათვალიერების საზღვრებისა და მისი თანმიმდევრობის განსაზღვრა;
- ვ. საჭიროების შემთხვევაში სხვადასხვა დარგის სპეციალისტთა მოწვევის განსაზღვრა;
- ზ. ტექნიკურ საშუალებათა მომზადება;
- თ. დათვალიერებისათვის შესაბამისი პირობების უზრუნველყოფა;
- ი. ვიდეო-ფოტო გადაღება.

522. რა გარემოებებია დამახასიათებელი დეტალური დათვალიერების ეტაპისათვის?

დეტალური დათვალიერების დროს უნდა მოხდეს:

- ა. ხანძრის კერის ნიშნების დადგენა;
- ბ. ნივთმტკიცების შერჩევა;
- გ. საერთო დათვალიერების შედეგად მიღებული მონაცემების დაზუსტება;
- დ. იმ ახალი მონაცემების მიღება, რომლებიც განსაზღვრავენ ხანძრის საქმის საბოლოო შედეგს.

523. შემთხვევის ადგილის დასკვნითი სტადია რა მნიშვნელოვან ფაქტორებს მოიცავს?

დასკვნითი სტადია მოიცავს:

- ა. აღმოჩენილი ნითმტკიცებების ამოღება და შეფუთვის;
- ბ. დათვალიერების ოქმის შედგენას;
- გ. შემთხვევის ადგილის ფოტოგადაღებას და გეგმების შედგენას;
- დ. დათვალიერების მონაწილეთა შენიშვნების განხილვას.

524. რა გარემოებების დადგენა უნდა მოხდეს მოწმეთა გამოკითხვის ეტაპზე?

სად მოხდა ხანძარი და რა ფართზე გავრცელდა? რა ფერის იყო ალი და კვამლი? ხომ არ ჰქონდა რაიმე უჩვეულო მოვლენას ადგილი ხანძრის გაჩენამდე და ხანძრის გაჩენის შემდეგ?

525. რა ფაქტორები არის დამახასიათებელი ელექტრული ხანძრების გაჩენისთვის?

ელექტრული ხანძრებისთვის დამახასიათებელია: მოკლე ჩართვა; გადატვირთვა; გარდამავალი წინაღობა.

მოკლე ჩართვა – ძაბვის ქვეშ მყოფი ელექტროსადენების უშუალო კონტაქტი. მაგ: ავტომანქანაში მოკლე ჩართვის მიზეზი შეიძლება გახდეს – ელექტროკაბელის იზოლაციის დარღვევა, რაც შეიძლება გამოიწვიოს იზოლაციის ცვეთამ ან ზედმეტად გადახურების შედეგად გამოწვეულმა დნობამ, იზოლაციის მექანიკურმა დაზიანებამ.

გადატვირთვა – არის მოვლენა, როდესაც მკვებავი სადენებიდან ელექტროხელსაწყოს მიეწოდება სადენებისათვის შეუსაბამო დიდი სიდიდის ელექტროდენი.

გარდამავალი წინაღობა – ისეთი სახის წინაღობაა, რომელიც წარმოიშობა ერთი ელექტროსადენიდან გარდამავლი მეორე ელექტროსადენზე ელექტროდენის გადასვლისას, იმ შემთხვევაში თუ ადგილი აქვს არა მჭიდრო კონტაქტს, სხვადასხვა მასალისა და განსხვავებული დიამეტრის ელექტროსადენების შეერთებას.

526. ადამიანის სხეულის დაწვისას რა სახის დამწვრობა ითვლება სიცოცხლისათვის საშიფათოდ?

ადამიანის სხეულის დამწვრობისას – სხეულის დაახლოებით 25 % -ის დაწვა ითვლება სიცოცხლისთვის საშიფათოდ. სხეულისა და კიდურების ცალკეული ნაწილების დაფარვის ზონა მოიცავს: თავი და კისერი- 9%, ტანის, მკერდის ზედაპირი- 9%, მუცელი – 9%, წელი და დუნდულები – 9 %, ხელი – 9%, ბარძაყი – 9%, წვივი და ტერფი – 9%, შორისი და გარე სქესობრივი ორგანოები – 1%.

527. ავტომანქანის დაწვის შემთხვევაში – რა გარემოებების გამოკვლევა უნდა მოხდეს?

ავტომანქანის გამოკვლევის პროცესში – ყურადღებით უნდა იქნეს შესწავლილი – ინტერიერი, ექსტერიერი, ძრავის ნაწილი, საწვავი სისტემები, ელექტრო სისტემები. კერძოდ, უნდა დადგინდეს: იმყოფებოდა თუ არა მანქანაში გასაღები, ავზში იყო თუ არა აალებადი სითხე, არის თუ არა ავტომობილში რადიო და მაგნიტოფონი.

თავი XXXIX

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დანაშაულებრივი დარღვევის გახსნის მეთოდика

528. რაში გამოიხატება გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესის დანაშაულებრივი დარღვევა?

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესის დანაშაულებრივი დარღვევა მოიცავს ჰაერის, მიწის წიაღისა და წყლის რესურსების დაცვის წესების დანაშაულებრივ დარღვევას.

529. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებაა მნიშვნელოვანი აღნიშნული კატეგორიის საქმეების გამოძიების ეტაპზე?

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დანაშაულებრივი დარღვევის ფაქტებზე უნდა ჩატარდეს შემდეგი სახის საგამოძიებო მოქმედებები:

1. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება, რომლის ერთ-ერთ სახედ შეიძლება გამოვყოთ დოკუმენტების დათვალიერება;
2. გამოკითხვა, დაკითხვა;

530. რა ტაქტიკური თავისებურება ახასიათებს საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებას და რა თანმიმდევრობით უნდა ჩატარდეს?

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დანაშაულებრივი დარღვევის ფაქტზე ჩასატარებელი საგამოძიებო მოქმედებები გარკვეული სპეციფიკით ხასიათდება. იგი ბევრადაა დამოკიდებული გამოსაძიებელი დანაშაულებრივი ქმედების ჩადენის ხერხებზე, მისი ხელყოფის ობიექტის ტერიტორიულ მოცულობაზე. გარემოს დაცვის წესების დარღვევით მიყენებული ზიანის სახეობასა და ოდენობაზე. პირველი, ყველაზე მნიშვნელოვანი პირველადი და გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედებაა შემთხვევის ადგილის დათვალიერება. რომლის დათვალიერებისას იგულისხმება არა მარტო

ის ადგილი, სადაც გამოვლენილ ან აღმოჩენილი იქნა ამგვარი ზემოქმედების მავნე შედეგები, არამედ ის ადგილმდებარეობაც, სადაც აღმოჩენილი იქნება მათი დაბინძურების წყარო. შემდგომი ეტაპი დოკუმენტების დათვალიერებაა. ასეთი დოკუმენტები კი შეიძლება იყოს:

1. ნორმატიული აქტები, რომლებშიც შეიძლება მოცემული იყოს გამოძიებისათვის მნიშვნელობის მქონე ინფორმაცია გარემოს დაცვის საკითხების შესახებ;
2. მრეწველობის თხევადი ნარჩენების აღრიცხვის დოკუმენტები;
3. საპროექტო დოკუმენტები;
4. დოკუმენტები, რომლითაც მოწესრიგებულია კონკრეტული დაწესებულების ნორმალური საქმიანობა;
5. დოკუმენტები, რომლებშიც ასახულია მუშაობის ორგანიზაციულ-ტექნიკური რეჟიმი და გამწმენდი მოწყობილობების ტექნიკური მდგომარეობა;
6. საკანალიზაციო ობიექტების გაუმართაობის, მათი შეკეთებისა და გამწმენდი აგრეგატების დამონტაჟების ამსახველი დოკუმენტები;

შემდგომი ეტაპი გამოკითხვაა. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ბრალდებულის გამოკითხვას, რომლის დაწყებამდე საჭიროა, სრულყოფილად იქნეს შესწავლილი საქმეში არსებული მასალები და დოკუმენტები მათი უფლება-მოვალეობების განხორციელების შესახებ, განისაზღვროს გამოკითხვის ტაქტიკური თანმიმდევრობა და შერჩეული იქნეს გამოკითხვის სწორი, თანმიმდევრული და დეტალური ტაქტიკა.

531. რა სახის ექსპერტიზები უნდა დაინიშნოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დარღვევის საქმეებზე?

გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დარღვევის საქმეებზე უნდა დაინიშნოს შემდეგი სახის ექსპერტიზები:

1. სასამართლო-სამედიცინო;
2. ბიოლოგიური;

3. ვეტერინარული;
4. ტექნიკური;
5. ჰიდრომეტეოროლოგიური;
6. იქტიოლოგიური

თავი XXXX

ნარკოტიკული დანაშაულის გახსნის მეთოდика

532. რა არის ნარკოტიკი?

ნარკოტიკი არის ნივთიერება, რომელიც ახდენს ზემოქმედებას ცენტრალურ ნერვულ სისტემაზე, იწვევს ეიფორიის შეგრძნებას და ახასიათებს დამოკიდებულება (მიჩვევა).

533. რა სახის ნარკოტიკული საშუალებები არსებობს?

ნარკოტიკული საშუალებები არის: ბუნებრივი, ნახევრად სინთეზური და სინთეზური.

534. რომელი ნარკოტიკული საშუალებები მიეკუთვნება ბუნებრივ ნარკოტიკულ საშუალებებს?

ბუნებრივია მცენარეული წარმოშობის ნარკოტიკული საშუალებები, რომელთა მოხმარებაც შეიძლება რთული ქიმიური გარდაქმნის გარეშე. მათ რიცხვს მიეკუთვნება მცენარე კანაფისაგან (მაგ., მარიხუანა (იგი ჯერ კიდევ მრავალი საუკუნის წინ გამოიყენებოდა ჩინელი ბოტანიკოსების ხელშეკრულებაში. ჩინელები მას თერაპიული მიზნით იყენებდნენ), ჰაშიში, „მანაგუა“, კანაფის ზეთი) და ყაყაჩოსაგან მიღებული ნარკოტიკული საშუალებები (ყაყაჩოს ნამჯა, ოპიუმი).

535. რა გავლენას ახდენს მარიხუანა ადამიანზე?

მარიხუანასთვის დამახასიათებელია მოთენთილობა, ძილისკენ მიდრეკილება. სიძნელეები დროის აღქმასთან დაკავშირებით. შეზღუდული ხანმოკლე მეხსიერება. ისეთი საქმეების კეთების შეზღუდული შესაძლებლობა, რომელიც მოითხოვს ყურადღების კონცენტრაციას და კოორდინაციას. მაგ; ავტომანქანის მართვა. მისთვის დამახასიათებელია აჩქარებული გულისცემა, ჩაწითლებული თვალები, პირისა და ყელის გამომშრობა.

536. რა არის LSD და რა გავლენას ახდენს ის ადამიანზე?

LSD ანუ ლიზერგინის მჟავის დიეთილამიდი – ძლიერი ჰალუცი-

ნოგენია. იგი ცვლის ადამიანის მხედველობის, ბგერის, შეხებისა და ა.შ. აღქმას, იმდენად რომ იწვევს ჰალუცინაციებს. მისი მომხმარებელი ხედავს არარეალურ სურათებს, ან ესმის არარსებული ბგერები. **LSD** ნახევრად სინთეტიკური ნარკოტიკია, რომელიც მიიღება ლიზერგინის მჟავისგან.

537. რა არის ოპიუმი და რისგან მიიღება იგი?

ოპიუმი არის ნარკოტიკული ნივთიერება, რომელიც მიიღება ყაყაჩოს შიგთავსისაგან. მცენარის გულს ოდნავ ჩაჭრიან და იქიდან გადმოედინება ოპიუმი.

538. რა არის ექსტაზი?

ექსტაზი არის ფსიქოდელური, ჰალუციგენოგენური ამფეტამინი, რომელიც განსაკუთრებით პოპულარული გახდა ბოლო წლების განმავლობაში. მას ხშირად აქვს აბის ფორმა, თუმცა, ხშირად კაფსულის ან ფხვნილის სახითაც იყიდება. მიღება ხდება ორალურად. არსებობს იმის ილუზია, რომ ექსტაზის ერთხელ გამოყენება არ არის მავნებელი. მისთვის დამახასიათებელია: ამაღლებული განწყობა, მოჭარბებული ენერგია, სხვებთან სიახლოვის მოთხოვნილება, თანაგრძნობისა და სხვებისადმი სიყვარულის გამოვლინება, მუსიკისადმი განსაკუთრებული ლტოლვა. ემოციების გადამეტებული გამოხატვა.

539. რა შედეგს იწვევს სუბოტექსის გამოყენება?

სუბოტექსი შეიცავს ბუპრენორფინს. გარკვეული დოზის შემდეგ მისი ნარკოტიკული ეფექტი აღარ მატულობს და დოზის გაზრდას აზრი ეკარგება. ალკოჰოლურ, საძილე ან დამამშვიდებელ პრეპარატებთან ერთად მისი მიღება იწვევს სუნთქვის ცენტრის პარალიზებას და სიკვდილს. სხვა ორგანოებთან ერთად სუბოტექსი განსაკუთრებით ღვიძლს აზიანებს.

540. რა არის ვინტი და ნიანგი?

ე. ნ. ვინტი – კუსტარულად დამზადებული ნარკოტიკი ეფედრონია, რომელიც ფსიქოსტიმულატორების ჯგუფს მიეკუთვნება. იწვევს ცენტრალური ნერვული სისტემის აღგზნებას,

კრუნჩხვას, პარკინსონიზმს, ღრმა ჭკუასუსტობას, ტვინში სისხლის ჩაქცევას და სიკვდილს. ინვეეს ასევე ტვინის ცალკეული უბნების დაზიანებასა და კვდომას (მეურნალობას არ ექვემდებარება).

რაც შეეხება ნიანგს – ის საქართველოში დაახლოებით 2010 წლიდან გამოჩნდა. რომლის დამზადებაც საკმაოდ მარტივი და იაფია (ნიანგის დამზადების ერთ-ერთი საშუალება არის, საყოფაცხოვრებო პრაქტიკაში, კანალიზაციის მილების გასაწმენდი საშუალება).

541. რა არის კოკა და კოკაინი? როგორ ხდება მისი მიღება?

კოკას ფოთლებს ადამიანი ჯერ კიდევ ხუთი ათასი წლის წინათ იყენებდა. მთებში მცხოვრები ინდიელები მას შიმშილისა და სიცივის შეგრძნებათა დასათრგუნად ლეჭავდნენ. კოკა ინდიელების ტრადიციული სამზარეულოსა და რელიგიური რიტუალების განუყოფელი ნაწილი იყო. მას შემდეგ რაც კოკა ევროპაში შეიტანეს, მის გავრცელებას წინ აღუდგა ეკლესია. ესპანეთის მეფე ფილიპე მეორემ კანონიც კი გამოსცა, კოკას აკრძალვის შესახებ. მაგრამ, ის მაინც ელვის სისწრაფით გავრცელდა. კოკას ფოთლებისგან კოკაინის მიღების წესი ჩრდილოეთ კოლუმბიის ბინადარი გუახიროს ტომის ინდიელებმა აღმოაჩინეს, მისი მასობრივი წარმოება კი მე-19 საკუნის შუა ხანებიდან დაიწყო. კოკას ფოთლებს განსაზღვრულ მინარევებთან ერთად ადულებდნენ და იღებდნენ სქელ მასას, რომელიც შემადგენლობით თანამედროვე კოკაინს ჰგავს, მისი გაწმენდის შედეგად კი იღებდნენ კოკაინის თეთრ ფხვნილს. გერმანელმა ქირურგმა კარლ ლუდვიგ შლაიხმა ადგილობრივი გაუტკივარების მეთოდი შეიმუშავა – მას შემდეგ – რაც ქიმიკოსმა – ვიოლერმა კოკას ფოთლებისგან სუფთა სახით მიიღო შესანიშნავი საანესთეზიო საშუალება კოკაინი.

კოკაინი არის უსუნო, თეთრი კრისტალური ფხვნილი, რომელიც მიიღება კოკას პასტისაგან. კოკაინის მიღება ხდება შესუნთქვის გზით, ინექციით და სხვა ფორმითაც.

542. რა არის ამფეტამინი და რა გავლენას ახდენს ადამიანზე?

ამფეტამინი ლაბორატორიაში დამზადებული პრეპარატია, რომელიც სტიმულატორების სახელითაა ცნობილი. ისინი ცენტრალურ ნერვული სისტემის ალგზნებადობას იწვევს და სიცოცხლისუნარიანობის შეგრძნებას უმძაფრებს ადამიანს. თუმცა, ასეთ „ამაღლებულ“ განწყობას თან სდევს მოწყენილობა და დეპრესია. ვითარდება ამ ნივთიერებისადმი მიჩვევა და მომხმარებელი მასზე ფსიქოლოგიურად დამოკიდებული ხდება. ამფეტამინები და მეტ-ამფეტამინები სინთეზური ნარკოტიკული საშუალებებია, რომელიც გვხვდება ფხვნილის და კრისტალების სახით.

543. რომელი ნარკოტიკული საშუალებები მიეკუთვნება ნახევრად სინთეზურ ნარკოტიკულ საშუალებებს?

ნახევრად სინთეზურია ისეთი ნარკოტიკული საშუალებები, რომლებიც მიიღება ბუნებრივი ნედლეულის ქიმიური გარდაქმნის გზით. მაგალითად, ჰეროინი, რომელიც მიიღება ოპიუმის (ბუნებრივი ნედლეულის) აცეტილირების გზით (აცეტილირება – acetylation ცილების პოსტრანსლაციური მოდიფიკაცია, რომელიც გულისხმობს აცეტილის ჯგუფის კოვალენტურად დაკავშირებას. ჰისტონებში N კიდურა მონაკვეთების აცეტილირება, დაკავშირებულია ქრომატინის აქტივაციასთან).

544. რომელი ნარკოტიკული საშუალებები მიეკუთვნება სინთეზურ ნარკოტიკულ საშუალებებს?

სინთეზური ნარკოტიკული საშუალებები მიიღება წმინდა ქიმიური სინთეზის გზით, ბუნებრივი ნედლეულის გამოყენების გარეშე. მათ რიცხვს მიეკუთვნება: მეტადონი, ბუპრენორფინი, ოქსიკოდონი და ა.შ.

545. რა არის პრეკურსორი?

პრეკურსორია ის ნივთიერება, რომლის საშუალებითაც მიიღება ნარკოტიკული ნივთიერება. მაგალითად: ძმარმჟავა ანჰიდრიდი, აცეტონი, ანთრანოლის მჟავა, ეფედრინი, ფსევდოეფედრინი, ერგომეტრინი, ქლორწყალბადმჟავა, ეთილის ეთერი, ლიზერგინის მჟავა, გოგირდმჟავა მეთილეთილკეტონი, კალიუმის პერ-

მანგანატი, პიპერილინი, პიპერონალი.

546. დანაშაულის ჩადენის რა ხერხებით ხასიათდება ნარკოტიკული დანაშაული?

ნარკოტიკული დანაშაული ხასიათდება ჩადენის რამდენიმე მნიშვნელოვანი ხერხითა და მეთოდით. ესენია: ნარკოტიკული ნივთიერების უკანონო დამზადება, წარმოება, შეძენა, შენახვა, გადაზიდვა, გადაგზავნა, გასაღება და ა.შ.

547. რა შეიძლება იყოს ნარკოტიკული დანაშაულის შემთხვევაში გამოძიების დაწყების საფუძველი?

ნარკოტიკული დანაშაულის ფაქტზე გამოძიების დაწყების საფუძველია, ინფორმაცია ნარკოტიკული ნივთიერების უკანონო შეძენის, გასაღების და ა.შ. შესახებ.

548. ნარკოტიკული დანაშაულის საქმეებზე რა სახის პირველადი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებაა შესაძლებელი?

ნარკოტიკული დანაშაულის საქმეებზე აუცილებელია ჩატარდეს შემდეგი სახის პირველადი და გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედებები: ჩხრეკა და ამოღება; შემთხვევის ადგილის დათვალიერება; ბრალდებულის, მოწმის გამოკითხვა, დაკითხვა.

549. რა ტაქტიკური თავისებურებით ხასიათდება აღნიშნული კატეგორიის საქმეებზე ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარება?

ჩხრეკა და ამოღება ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საგამოძიებო მოქმედებაა რომლის სწორად ჩატარებაზეც მნიშვნელოვნადაა დამოკიდებული დანაშაულის გახსნა. შესაბამისად, ყურადღებით უნდა დათვალიერდეს დაკავებულის ჯიბეები, ქუდის სარჩული, ზედა პიჯაკის სარჩული. ფეხსაცმლის ქუსლები, ჩანთები და ა.შ. ასევე გამოყენებული უნდა იქნეს კინოლოგიური სამსახური და სპეციალისტები.

550. როგორ უნდა მოხდეს ნარკოტიკული დანაშაულის შესახებ მიღებული ცნობების შემოწმება?

ნარკოტიკული დანაშაულის ფაქტებზე გამოძიების დაწყების

საფუძველია მოქალაქის ან თანამდებობის პირის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია ამა თუ იმ პირის მიერ ნარკოტიკული საშუალების ან ფსიქოტროპული ნივთიერების უკანონო შემოტანა-გატანის, გასაღების და ა.შ. შესახებ. ინფორმაციის მიღების შემთხვევაში გამოძიებელმა უნდა შეადგინოს ოქმი. როდის, ვისგან, რა სახით მიიღო ინფორმაცია ან ცნობა. ზეპირი სახითაა თუ წერილობითი შეტყობინების ფორმით. ინფორმაციის გადამოწმების შემდგომ უნდა გატარდეს ყველა საჭირო ღონისძიება ბრალდებულის დასაკავებლად. მოხდეს მისი კუთვნილი ავტომანქანების ჩხრეკა, ხელბარგის დათვალიერება და ა.შ.

551. რა სახის ექსპერტიზები უნდა ჩატარდეს მოცემული კატეგორიის საქმეებზე?

ნარკოტიკული დანაშაულის ფაქტებზე აუცილებელია ჩატარდეს რამდენიმე სახის ექსპერტიზა. კერძოდ: ქიმიური, ფიზიკური, ბიოლოგიური და ტრასოლოგიური.

552. ექსპერტიზის ჩატარებისას რა სახის საკითხების გადაწყვეტა ხდება?

ნარკოტიკულ საშუალებებზე ექსპერტიზის ჩატარებისას ხდება შემდეგი საკითხების გადაწყვეტა:

გვარობრივი კუთვნილების დადგენა; სხვადასხვა საგან-მატარებლებზე ნარკოტიკული საშუალებების მიკრონაწილაკების აღმოჩენა; ნარკოტიკული საშუალებების საერთო წარმოშობის წყაროს დადგენა – მათი დამზადებისა და წარმოების ადგილის, წესის მიხედვით; კუსტარული წარმოშობის ნარკოტიკული საშუალების დამზადების წესის, ტექნოლოგიისა და სხვა ნიშნების დადგენა.

553. რა თავისებურებები უნდა გავითვალისწინოთ ნარკოტიკული საშუალებების აღმოჩენისა და ამოღების პროცესში ?

ნარკოტიკულ საშუალებებთან და პრეკურსორებთან მუშაობის პროცესში მნიშვნელოვანია სიფრთხილის ზომების დაცვა, ვინაიდან ისინი მავნე ზემოქმედებას იწვევენ ადამიანის ორგანიზმზე. მაგალითად: 1. არ შეიძლება, სიგარეტის მოწევა; 2. სან-

თებელასთან, ძრავასთან და სხვა გამათბობელ საშუალებებთან ახლოს მათი განთავსება; 3. მზის სხივების პირდაპირი ზემოქმედება; 4. ნილბისა და ხელთათმანების გარეშე მათი ამოღება; 5. შესაბამისი ჭურჭლისა და ტემპერატურის დაცვის გარეშე შენახვა. 6. არ შეიძლება სხვადასხვა ნარკოტიკული საშუალების ერთად შეფუთვა.

თავი XXXXI

ოჯახურ და მეზობლურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის გახსნის მეთოდიკა

554. რამდენად გავრცელებულია ქალთა მიმართ და ოჯახში ძალადობა?

ქალთა მიმართ და შორის ოჯახში ძალადობა, ევროპაში და მათ შორის საქართველოში, ადამიანის უფლებათა დარღვევის ერთ ერთ ყველაზე რთულ ფორმას წარმოადგენს და ფართოდ არის გავრცელებული.

ქალთა მიმართ ძალადობა ვლინდება ყველა ასაკისა და სოციალური წარმომავლობის ქალის წინააღმდეგ, მაგრამ გარკვეული ჯგუფები ძალადობის მიმართ განსაკუთრებით მონწყვლადი არიან.

ოჯახში ძალადობა კი ძალიან ღრმა ტრავმის მიმყენებელი ძალადობრივი ქმედებაა. მსხვერპლთა უდიდესი უმრავლესობა ქალები და გოგონები არიან. თუმცა, გარკვეულ შემთხვევაში ძალადობის მსხვერპლად გვევლინებიან მამაკაცები და ხანდაზმულებიც.

ქალის მიმართ ძალადობა შეიძლება ჩადენილი იქნას „პირის“ და „სახელმწიფოს“ მიერ, ხოლო ეს ორი ჯგუფი, თავის მხრივ შეიძლება რამდენიმე კატეგორიად დაიყოს.

555. რა ფაქტორები განაპირობებს ოჯახში ძალადობის ჩადენას?

ოჯახში ძალადობის განმაპირობებელი ფაქტორებია: 1. კულტურული; 2. ეკონომიკური; 3. სამართლებრივი; 4. პოლიტიკური.

556. რა თავისებურებებია დამახასიათებელი მოძალადისათვის?

არსებული შეხედულებების მიხედვით, მოძალადისათვის დამახასიათებელია შემდეგი თავისებურებები: ა. მოძალადე ხშირად ზემოქმედებს მსხვერპლზე, რომ არ დაუშვას კონფლიქტში სამართალდამცავი ორგანოების წარმომადგენელთა ჩარევა; ბ. ზოგჯერ მოძალადე თავს მსხვერპლად წარმოგვიდ-

გენს, რომელსაც შეურაცხყოფენ და იძულებულს ხდიან, მიმართოს ძალადობას; გ. მოძალადე ძალადობის სხვადასხვა ფორმას მიმართავს; დ. მოძალადის მოქმედებები შეიძლება მოიცავდეს ისეთ მახასიათებელს, როგორიცაა: შეშინება და მანიპულირება; იზოლაცია და თავისუფლების აღკვეთა; ფულის ან საკვების მიწოდებაზე უარის თქმა; ბავშვებზე ძალადობა.

557. რა თავისებურებები არის დამახასიათებელი ოჯახურ დავებში ჩადენილი მკვლელობისათვის?

აღნიშნულ მკვლელობებს გააჩნია გარკვეული თავისებურებები:

1. მკვლელობა ხორციელდება ოჯახში, ოჯახის წევრის მიმართ;
2. მკვლელობა არის ოჯახში არსებული კონფლიქტის შედეგი.

558. რა სახის ვერსიები შეიძლება აიგოს ოჯახურ დავებში ჩადენილი მკვლელობის შემთხვევაში?

ოჯახურ დავებში ჩადენილი მკვლელობის საქმეებზე შესაძლებელია აიგოს შემდეგი სახის ვერსიები, დანაშაულის გამომწვევ მიზეზებთან დაკავშირებით:

1. სქესი, ასაკი, განათლება, ბიოგრაფია, დაბადების და ცხოვრების ადგილი, პროფესია, სამუშაო, ოჯახური მდგომარეობა, ახლო ნათესავების საცხოვრებელი ადგილი;
2. პიროვნული თვისებები, ლიდერობისკენ მიდრეკილება,
3. მატერიალური მდგომარეობა;
4. კრიმინალური წარსული;
5. დაზარალებულთან ურთიერთობა;
6. იარაღის ქონა;
7. გართობის დრო და ადგილი;
8. დამამძიმებელი და შემამსუბუქებელი გარემოებები.

იმ შემთხვევაში, როდესაც გვამი აღმოჩენილია ძალადობითი სიკვდილის ნიშნებით, გამოძიების საწყის ეტაპზე შეკრებილი მასალების მიხედვით გამოძიებლის წინაშე წარმოიშობა ვერსია იმ პირის გამოვლენის შესახებ, რომელმაც ჩაიდინა დანაშაული. პირველ რიგში განისაზღვრება იმ პირთა წრე, სადაც შესაძლებელია იმყოფებოდეს დამნაშავე.

ამ პირთა წრე შეიძლება დაიყოს 3 ჯგუფად: 1. დაზარალებუ-

ლისათვის უცნობი პირები; 2. მისი ნაცნობები, რომლებიც მასთან არ ცხოვრობენ; 3. დაზარალებულის ახლობლები, რომლებიც მასთან ერთად ცხოვრობდნენ.

559. ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის შედეგად დაზარალებულთა რამდენი კატეგორია არსებობს?

ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის შედეგად დაზარალებულთა 2 ჯგუფი შეიძლება გამოვყოთ:

1. მეუღლეები;
2. ძმები, დები, მშობლები და შვილები.

560. რა არის ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის ჩადენის მოტივი?

სისხლის სამართლის საქმეთა გამოძიების პრაქტიკის შესწავლა საშუალებას გვაძლევს გამოვყოთ რამდენიმე ტიპიური მეთოდი.

1. ანგარებითი მოტივი, რომელიც გამოიხატება მეუღლის ან სხვა ოჯახის წევრის მკვლელობაში მატერიალური გამორჩენის მიზნით;
2. ლიდერობის მოტივი, რომელიც ძირითადად ახასიათებთ იმ პირებს, რომლებიც ვერ ეგუებიან თავიანთ უმუშევრობას, ცდილობენ ყველა ხერხით დათრგუნონ მეუღლის ინიციატივა;
3. გარკვეული წესებისადმი მიდრეკილების შენარჩუნების მოტივი;
4. ოჯახურ ურთიერთობაში ავტორიტეტის დაკარგვის შიშის მოტივი;
5. დამორჩილების მოტივი;

561. ოჯახური ძალადობისას ჩადენილი დანაშაულისათვის რა სახის ტაქტიკური ხერხებია დამახასიათებელი?

ოჯახში ჩადენილი დანაშაულისათვის დამახასიათებელია მკვლელობის გარკვეული ხერხი: მკვლელობა, რომელიც ჩადენილია კონფლიქტურ სიტუაციაში, განხორციელებულია დანით, ბლაგვი საგნით, ნაჯახით და სხვა საშუალებით, რომელსაც დამნაშავე პოულობს ბინაში ან ეზოში; მკვლელობის ჩადენის ხერხი,

რომელიც განხორციელებულია მონამვლით, მოხრჩობით და ა.შ.

562. რა სახის სიტუაციები განაპირობებს ვერსიების წამოყენებას ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის ფაქტებზე?

ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის შემთხვევაში დანაშაულთა თავისებურება განპირობებულია შემდეგი სიტუაციებით:

- ა. სიტუაცია, როდესაც გვამია აღმოჩენილი;
- ბ. სიტუაცია, როდესაც გვამი აღმოჩენილი არ არის;
- გ. როდესაც ოჯახში მკვლელობა ჩადენილია ჯგუფურად და
- დ. როდესაც მკვლელობა ინსცენირებულია თვითმკვლელობის ან უბედური შემთხვევის სახით.

563. ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის საქმეებზე რა სახის პირველადი საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებაა შესაძლებელი?

ოჯახურ დავებში ჩადენილი დანაშაულის საქმეებზე სავალდებულოა ჩატარდეს შემდეგი სახის პირველადი და გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედებები:

1. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება-ამ საგამოძიებო მოქმედების წარმატებით ჩატარებაზე არის მნიშვნელოვნად დამოკიდებული გამოძიების შემდგომი მსვლელობა, ვინაიდან ამ ეტაპზე ხდება სწორედ, ნივთიერ მტკიცებულებათა ძირითადი ნაწილის მოპოვება.

შემთხვევის ადგილის დათვალიერება იძლევა ფართო ინფორმაციას ვერსიების აგებისათვის და განსაზღვრავს გამოძიების შემდგომ მიმართულებას. ამიტომ იგი ითვლება ერთ-ერთ გადაუდებელ საგამოძიებო მოქმედებად და რაც მთავარია მისი შეცვლა რომელიმე საგამოძიებო მოქმედებით არ შეიძლება. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ამოცანაა:

- ა. გამომძიებლის, პროკურორის მიერ მკვლელობის ადგილზე არსებული ვითარებისა და მექანიზმის აღდგენა, ფიქსაცია და შესწავლა უშუალო აღქმის გზით;
- ბ. მკვლელობის ჩამდენ პირთა მამხილებელი კვალისა და სხვა ნივთიერი დამამტკიცებელი საბუთების აღმოჩენა, ამოღება და

ფიქსაცია;

გ. მტკიცებათა ახალი წყაროების გამოვლენა, რომლებსაც მნიშვნელობა აქვს საქმისათვის;

დ. საქმის ფაქტობრივ მონაცემებზე დაყრდნობით ვერსიების აგება და შემოწმება;

დ. „ცხელი კვალის“ მიხედვით მკვლელობის ჩამდენი პირის დაძებნა, დაკავების ღონისძიებების განხორციელება;

ვ. მკვლელობის ჩამდენი პირის ან მისი ნიშან-თვისებების, აგრეთვე მსხვერპლის პიროვნების დადგენა-შესწავლა;

ზ. შემთხვევის ადგილის, იქ არსებულ კვალთა ფიქსაცია და პროცესუალური დამაგრება;

თ. დათვალიერების პროცესის დროს ამოღებული საგნების და კვალის შენახვის უზრუნველყოფა შემდგომი საექსპერტო გამოკვლევის მიზნით.

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს შეიძლება დადგენილ იქნეს მკვლელობის ჩადენის დრო, მკვლელობის ჩადენის საშუალება, მკვლელის მოქმედება შემთხვევის ადგილზე და ა.შ.

მონაცემების დადგენა პიროვნების შესახებ შეიძლება შემდეგი სქემით:

ა. ფაქტის გამოვლენით;

ბ. ფაქტების საფუძველზე ამა თუ იმ პირის მოქმედების განსჯით;

გ. მოქმედების განსაკუთრებულობის საფუძველზე – მათი განხორციელების დროს ფსიქიკური მდგომარეობის განსჯით.

ოჯახური დავების შედეგად ჩადენილი მკვლელობის გამოძიების დროს შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ხასიათდება გარკვეული თავისებურებით, რომელიც განპირობებულია გვამის მდგომარეობით.

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დაყოფაც შესაბამისად შესაძლებელია რამდენიმე ვარიანტად:

ა. გვამის დათვალიერება ძალადობის ნიშნების არარსებობის შემთხვევაში;

ბ. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება ახალშობილის მკვლ-

- ელობის შემთხვევაში;
- გ. წყალში აღმოჩენილი გვამის დროს;
 - დ. დანაწევრებული გვამის დროს;
 - ე. დამწვარი გვამის აღმოჩენის დროს;
 - ვ. სიმაღლიდან ჩამოვარდნის ნიშნებით გვამის აღმოჩენის დროს;
 - ზ. მომწამვლელი ნივთიერების მოქმედებით გამოწვეული სიკვდილის დროს;
 - თ. ცეცხლსასროლი იარაღით მკვლელობის ნიშნებით გვამის აღმოჩენის დროს;
 - ი. ჩამოხრჩობის ნიშნებით აღმოჩენილი გვამის შემთხვევის ადგილის დათვალიერება.

ჩხრეკა-ამოღება – ოჯახის წევრის მკვლელობის თავისებურება ასევე მნიშვნელოვნად განაპირობებს ჩხრეკის ტაქტიკურ ხერხებს, კერძოდ: საცხოვრებელი ბინის, დამხმარე სათავსოებისა და პირადი ჩხრეკის ჩატარებას. აღნიშნულ შემთხვევაში შესაძლებელია იარაღი გადამალული იყოს დამხმარე სათავსოში ან მეზობელთან, ან ჩამარხული შეიძლება იყოს მიწაში. დამალული საგნების გადამალვა ნათესავების ან მეგობრის საცხოვრებელ სახლში ან დამხმარე სათავსოებში ერთ-ერთი ტიპიური მოქმედებაა ოჯახურ დავებში ჩადენილი მკვლელობისათვის. ამიტომ აღნიშნული კატეგორიის დანაშაულისათვის დამახასიათებელია გასაჩხრეკი ობიექტის წრის გაფართოების აუცილებლობა. ბინის ჩხრეკის დროს ყურადღების ობიექტი უნდა იყოს ყველა დეტალი, რადგან დაკვირვების შედეგად დასადგენია კვალის ორი ნაირსახეობა: დანაშაულის კვალი და ინსცენირების ამსახველი კვალი.

აღნიშნული კატეგორიის დანაშაულის სრული გახსნა არსებითად დაკავშირებულია ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობასთან.

დაზარალებულისა და მოწმის გამოკითხვა – როგორც წესი, ადგილი აქვს დაზარალებულისა (დაზარალებულის უფლებამონაცვლის) და მისი ოჯახის წევრების მხრიდან არასწორი ჩვენების მიცემას. ამით იგი ხელს უშლის გამოძიების სრულფასოვან ჩატარებას.

მოწმის გამოკითხვის ეტაპზე ვლინდება მისი ფსიქოლოგიის წინააღმდეგობა. აქ ობიექტურ და სუბიექტურ ზემოქმედებას ახ-

დენს ინდივიდის როლი, როგორც ახლობლის ან ნათესავის, ან მეზობლისა. ამიტომ კანონზომიერია, ის ფაქტორი, რომ მოწმე შეიძლება კეთილსინდისიერად შეცდეს და ზუსტ შესაბამისობაში ვერ გადმოსცეს გამოკითხვის საგანი.

მოწმის ჩვენების კიდევ ერთი თავისებურებაა გასათვალისწინებელი. პირი, როგორც მოწმე, იმყოფება მომხდარი ფაქტის აღქმის პროცესში და მისი დამოკიდებულება ფაქტის მიმართ მეტად რთული და შესაძლოდ გაორებულია. ჩვენებაზე გავლენას ახდენს მოწმის ინდივიდუალური თვისებები. აქ გასათვალისწინებელია სქესი და ასაკი.

გასათვალისწინებელია ის ფაქტორი, რომ ქალები – უფრო ემოციურად აღწერენ ფაქტებს, რაც ხშირად ჩვენების დამახინჯების წყარო ხდება. ასევე განსაკუთრებულ დაკვირვებას მოითხოვს იმ მოწმეთა ჩვენების შეფასება, რომლებიც მათი ოჯახის წევრები ან ახლო ნათესავები არიან (ასეთ შემთხვევაში, ისინი ცდილობენ, არ „გაიფუჭონ“ ურთიერთობა ბრალდებულთან და შეუმსუბუქონ მათ ბრალი). არის ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც მოწმე თავს იკავებს ჩვენების მიცემისაგან იმის გამო, რომ ვერ შეძლო დანაშაულის აღკვეთა და თავს იდანაშაულებს აღნიშნულში.

გვამის აღმოჩენის შემთხვევაში მოწმის სახით უნდა გამოიკითხოს ის ადამიანი, რომელმაც აღმოაჩინა გვამი ან გვამის ნაწილები, დაზარალებულის ნივთები. აუცილებლად უნდა დადგინდეს იცნობს თუ არა მოწმე დაზარალებულს. მოწმის ჩვენებით შეიძლება დადგინდეს დანაშაულის ადგილი, დრო, დამნაშავის ვინაობა და საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე სხვა გარემოებები.

ბრალდებულის გამოკითხვა – გამომძიებელი ვალდებულია ბრალდებული გამოკითხოს დაუყოვნებლივ. გამოკითხვის დაწყებამდე ბრალდებულს ეკითხებიან, ცნობს თუ არა თავს დამნაშავედ. გამოკითხვისას მნიშვნელოვანია იმის დადგენა, ცრუობს თუ არა ბრალდებული. გამოკითხვის დროს მნიშვნელოვანია, გამოყენებული იქნეს – საგნები, ნივთები, ამოცნობის შედეგები და ა.შ.

საგამომძიებო ექსპერიმენტი – საგამომძიებო ექსპერიმენტის ჩატ-

არების ეტაპზე მნიშვნელოვანია ყურადღება მიექცეს, ისეთ გარემოებებს, როგორიცაა: 1. მკვლელობის იარაღი; 2. საგნები და ნივთები, რომელიც დატოვებულია მკვლელის მიერ დანაშაულის ადგილზე; 3. მატერიალური ღირებულების მქონე ნივთები და ობიექტები. ბრალდებულის ან მოწმის ჩვენების სისწორის შესამოწმებლად ექსპერიმენტმა შეიძლება გადამწყვეტი როლი შეასრულოს, ასევე, მკვლელის პროფესიული ჩვევების დადგენისას.

საგამოძიებო ექსპერიმენტის წარმოების დროს მნიშვნელოვანია შესამოწმებელი საგნების ინდივიდუალური ნიშნების და ფიზიკური თვისებების შენარჩუნება. ექსპერიმენტი მაქსიმალურად უნდა იყოს მიახლოებული იმ ვითარებასთან, რომელშიც ხდებოდა აღსადგენი მოქმედება და შემთხვევა. კანონის დარღვევით მიღებული ექსპერიმენტის შედეგებს სისხლის სამართლის საქმეზე არა აქვს მტკიცებულებითი მნიშვნელობა.

ამოცნობა – ამოცნობის მიზანია საოჯახო კონფლიქტის შედეგად ჩადენილი მკვლელობის გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანი ობიექტის ამოცნობა (შეცნობა) ანუ, სისხლის სამართლის პროცესის მონაწილის (ფართო გაგებით) დადგენა. პირის მესხიერებაში შემორჩენილ მკვლელობასთან დაკავშირებული საძიებო ობიექტისათვის დამახასიათებელი ნიშან-თვისებების მიხედვით. იმისათვის, რომ ამოცნობამ მიაღწიოს გამოძიებისათვის მნიშვნელოვან შედეგს, აუცილებელია შემდეგი მოთხოვნების დაცვა: 1. ამოცნობას, როგორც წესი, წინ უნდა უსწრებდეს ამომცნობი პირის დეტალური გამოკითხვა და იმის გარკვევა, შეუძლია თუ არა მოცემულ გამოსაკითხ პირს საძიებო პირის ან საგნის, ობიექტის და სხვა გარემო-ვითარების ამოცნობა. დადებით შემთხვევაში გამოსაკითხმა პირმა უნდა მიუთითოს იმაზე, თუ კონკრეტულად რა ნიშნებით შეუძლია მისი ამოცნობა და სხვ.

ტესტები

1. ტერმინი „კრიმინალისტიკა“:

- ა. იტალ. სიტყვაა და ნიშნავს დამნაშავეს;
- ბ. ლათ. სიტყვაა და ნიშნავს დამნაშავეს;
- გ. ლათ. სიტყვაა და ნიშნავს დანაშაულს;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

2. კრიმინალისტიკის, როგორც მეცნიერების დარგის ფუძემდებელია:

- ა. ჰანს გროსი;
- ბ. ბერტილიონი;
- გ. გალტონი;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

3. კრიმინალისტიკის სისტემა შედგება:

- ა. 4 განყოფილებისაგან;
- ბ. 2 განყოფილებისაგან;
- გ. 3 განყოფილებისაგან;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

4. საერთომეცნიერული მეთოდებია:

- ა. მოდელირება, განზომილება;
- ბ. მიკროსკოპული გამოკვლევა;
- გ. ფოტოგრაფიული მეთოდი;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

5. კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის კლასიფიკაცია შეიძლება მოხდეს შემდეგი საფუძვლით:

- ა. შედეგებისა და გამოსაკვლევი ობიექტის სახეობის მიხედვით;
- ბ. გამოკვლევის სუბიექტის მიხედვით;
- გ. პროცესუალური რეგლამენტაციისა და იდენტიფიკაციის ფორმის მიხედვით;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

6. ნიმუშების სახეა:

- ა. გამაიგივებელი;
- ბ. გასაიგივებელი;
- გ. თავისუფალი;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

7. ხელნერაში დაოსტატებულ ნაფიცთა კორპორაცია ჩამოყალიბდა:

- ა. იტალიაში;
- ბ. საფრანგეთში;
- გ. საბერძნეთში;
- დ. რუსეთში.

8. თბილისში პირველი ქიმიური ლაბორატორია ჩამოაყალიბა:

- ა. ბურინსკიმ;
- ბ. სტრუვემ;
- გ. გალტონმა;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

9. ანთროპომეტრიულ მეთოდს საფუძველი ჩაუყარა:

- ა. ჰ. სტრუვემ;
- ბ. ფ. გალტონმა;
- გ. ა. ბერტილიონმა;
- დ. ბ. ხარაზიშვილმა.

10. ქართულ ენაზე გამოცემული კრიმინალისტიკის პირველი სახელმძღვანელოს ავტორი არის:

- ა. ა. ფალიაშვილი;
- ბ. რ. გოგშელიძე;
- გ. ბ. ხარაზიშვილი;
- დ. მ. ლეკვეიშვილი.

11. დათვალიერების პროცესი იყოფა:

- ა. 3 ნაწილად: მონაცემების აღმოჩენა, შეგროვება და გადამოწმების ეტაპი;

- ბ. 2 ნაწილად: მონაცემების შეგროვება და გადამოწმების ეტაპი;
- გ. 2 ნაწილად: მონაცემების აღმოჩენა და შეგროვების ეტაპი;
- დ. 2 ნაწილად: მონაცემების აღმოჩენა და ფიქსაციის ეტაპი.

12. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე, მნიშვნელოვანია:

- ა. 4 სახის ფოტოგადაღება: საორიენტაციო, მიმოხილვითი, საკვანძო და მასშტაბურ-დეტალური;
- ბ. 3 სახის ფოტოგადაღება: საორიენტაციო, რეფლექსური, რეპროდუქციული;
- გ. 4 სახის ფოტოგადაღება: საორიენტაციო, რეფლექსური, საკვანძო, დეტალური;
- დ. 4 სახის ფოტოგადაღება: რეპროდუქციული, საკვანძო, დეტალური, მიმოხილვითი.

13. საორიენტაციო ფოტოგადაღების დროს:

- ა. ხდება შემთხვევის ადგილის დაფიქსირება გარემომცველი გარემოს გარეშე;
- ბ. ხდება შემთხვევის ადგილის დაფიქსირება გარემომცველ გარემოსთან ერთად;
- გ. ხდება შემთხვევის ადგილის ცენტრალური ადგილის დაფიქსირება;
- დ. ხდება უშუალოდ კონკრეტული საგნის/ობიექტის დაფიქსირება.

14. მეტრული ფოტოგადაღების დროს:

- ა. ფოტოაპარატის ობიექტივის ქვემოთ უნდა განთავსდეს სილრმის მასშტაბი, რის შედეგადაც განისაზღვრება გადაღებული ობიექტების მდგომარეობის სილრმის ზომები;
- ბ. ხდება ფოტოსურათზე აღბეჭდილი საგნებისა და გარემოებების, თავიანთი მოცულობის, სივრცეში მდებარეობისა და ურთიერთგანლაგების მიხედვით აღქმა;
- გ. ცოცხალი პირებისა და გვამების ფოტოგადაღება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

15. განასხვავებენ პანორამული ფოტოგადაღების 2 სახეს:

- ა. განზომილებითს და მასშტაბურს;
- ბ. განზომილებითს და დეტექტურს;
- გ. წრიულსა და ხაზოვანს;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

16. დაქსელვის მეთოდი ეფექტურია:

- ა. დაახლოებით 5 კვ. ფართის დათვალიერების ეტაპზე;
- ბ. დაახლოებით 50 კვ. ფართის დათვალიერების ეტაპზე;
- გ. დიდი ტერიტორიის დათვალიერების პროცესში;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

17. სპირალური მეთოდი გამოიყენება იმ შემთხვევაში, თუ:

- ა. ადგილზე ფიზიკური დაბრკოლება არსებობს;
- ბ. ადგილი დიდ ტერიტორიას მოიცავს;
- გ. ადგილის მოცულობა 5 კვ. მეტს არ აღემატება;
- დ. ადგილის მოცულობა 100 კვ. მეტია.

18. ტრასოლოგია არის:

- ა. ფრანგული სიტყვა და ნიშნავს სწავლებას იარაღის შესახებ;
- ბ. ფრანგული სიტყვაა და ნიშნავს სწავლებას კვალთა შესახებ;
- გ. ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს სწავლებას იარაღის შესახებ;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

19. კვალის მიმღები ობიექტის ზედაპირის დეფორმაციის მიხედვით შეიძლება იყოს:

- ა. მოცულობითი და ზედაპირული;
- ბ. სტატიკური და დინამიკური;
- გ. რკალისებური;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

20. დაქტილოსკოპია ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს:

- ა. „დაქტილოს“ დაკვირვებას, „სკოპოს“ თითს;
- ბ. „დაქტილოს“ თითს, „სკოპოს“ დაკვირვებას;

- გ. „დაქტილოს“ ხელს, „სკოპოს“ თითს;
- დ. „დაქტილოს“ ფეხს, „სკოპოს“ დაკვირვებას.

21. რას შეისწავლის დაქტილოსკოპია:

- ა. ხელის თითებზე ფრჩხილების განლაგებას;
- ბ. ადამიანის ხელის თითებზე მოთავსებულ დვრილოვან ქარგებს;
- გ. ადამიანის კანის აგებულებას;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

22. ტყუპებს:

- ა. ერთნაირი თითის ანაბეჭდები აქვთ;
- ბ. მხოლოდ მონოზიგოტურ ტყუპებს აქვთ ერთნაირი თითის ანაბეჭდები;
- გ. ყველა ადამიანს განსხვავებული თითის ანაბეჭდი აქვს;
- დ. ერთნაირი ანაბეჭდი აქვს იმ შემთხვევაში, თუ პირველი ჯგუფის სისხლი აქვთ.

23. დვრილოვანი ქარგებისთვის დამახასიათებელია:

- ა. ინდივიდუალურობა და შედარებითი უცვლელობა;
- ბ. ინდივიდუალობა და განვითარების სისწრაფე;
- გ. ინდივიდუალურობა და გარემო პირობებში შეცვლის უნარი;
- დ. ინდივიდუალურობა, თუმცა, დაზიანების შემთხვევაში მოკლებულია აღდგენის უნარს.

24. ხელის კვალი – შეიძლება იყოს:

- ა. მხოლოდ ხილული;
- ბ. მხოლოდ ზედაპირული;
- გ. როგორც ხილული, ისე უხილავი;
- დ. მხოლოდ მოცულობითი.

25. დაქტილოსკოპიური ფხვნილები ეფექტურია:

- ა. მხოლოდ სუფთა და მშრალ ზედაპირზე;
- ბ. მხოლოდ ჭუჭყიან ზედაპირზე;
- გ. მხოლოდ ნოტიო ზედაპირზე;

დ. მხოლოდ ხაოიან ზედაპირზე.

26. იოდის ორთქლის საშუალებით – შესაძლებელია გამოვავლინოთ ანაბექტი:

- ა. მინაზე;
- ბ. ქალაღზე და ხეზე;
- გ. ლითონზე;
- დ. მხოლოდ სპილენძზე.

27. ციანო-აკრილატის მეთოდით ანაბექტების გამოსავლენად საჭიროა, ციანო-აკრილატის გაცხელება:

- ა. 20-30°;
- ბ. 40-50°;
- გ. 70-80°;
- დ. 100°;

28. ციანო-აკრილატის მეთოდით გამოვლენილი დვრილოვანი ქარგები ინახება:

- ა. განუსაზღვრული დროით;
- ბ. 1 დღით;
- გ. 12 სთ;
- დ. 72 სთ.

29. მოცულობითი ხელის კვალის ამოსაღებად გამოიყენება:

- ა. ნინჰიდრინი;
- ბ. მიკროსილი;
- გ. იოდის ორთქლი;
- დ. DFO.

30. დვრილოვანი ქარგები ზედაპირზე შეიძლება დარჩეს:

- ა. 24 სთ;
- ბ. 48 სთ;
- გ. 3 სთ;
- დ. გარკვეული დროის განმავლობაში ეს დამოკიდებულია გარემო პირობებზე.

31. არსებობს დვრილოვანი ქარგების:

- ა. 2 სახე;
- ბ. 3 სახე;
- გ. 4 სახე;
- დ. 10 სახე.

32. რკალისებურ ქარგას გააჩნია:

- ა. 3 ქვესახე;
- ბ. 8 ქვესახე;
- გ. 2 ქვესახე;
- დ. 5 ქვესახე.

33. მარყუჟისებური ქარგის ქვესახეა:

- ა. კარვისებური მარყუჟი;
- ბ. რკალისებური მარყუჟი;
- გ. ვერტიკალური მარყუჟი;
- დ. დელტა.

34. ხელის დინამიკური კვალი, შეიძლება იყოს:

- ა. მხოლოდ ზედაპირული;
- ბ. როგორც მოცულობით, ისე ზედაპირული;
- გ. მხოლოდ მოცულობითი;
- დ. მხოლოდ მოცულობითი – გლუვ ზედაპირზე.

35. ხელის კვალის ფოტოგადაღება – უნდა მოხდეს:

- ა. მასშტაბური ფოტოგადაღებით;
- ბ. მიმოხილვითი ფოტოგადაღებით;
- გ. საკვანძო ფოტოგადაღებით;
- დ. პანორამული ფოტოგადაღებით.

36. იმ შემთხვევაში, როდესაც გვამი გაციების სტადიაზეა ანაბეჭდების ამოსაღებად:

- ა. უნდა მოხდეს ხელის მტევნის 20სთ მოთავსება თბილ წყალში, შემდეგ კი თხევადი ვაზელინის შეყვანა თითის ბალიშებში;
- ბ. უნდა მოხდეს ხელის მტევნის 15 -20სთ მოთავსება თბილ წყ-

ალში, შემდეგ კი თხევადი ვაზელინის შეყვანა თითის ბალიშებში;
გ. უნდა მოხდეს ხელის მტევნის 24 სთ მოთავსება თბილ წყალში, შემდეგ კი თხევადი ვაზელინის შეყვანა თითის ბალიშებში;
დ. უნდა მოხდეს ხელის მტევნის 18 სთ მოთავსება თბილ წყალში, შემდეგ კი თხევადი ვაზელინის შეყვანა თითის ბალიშებში.

37. მოცულობითი ფეხის კვალის ამოღება ხდება:

- ა. მიკროსილით;
- ბ. თაბაშირით;
- გ. იოდის ორთქლით;
- დ. პასტა k.

38. ფეხის კვალის ფიქსირებისთვის გამოიყენება:

- ა. მხოლოდ საგამოძიებო ფოტოგრაფიის სახეები;
- ბ. მხოლოდ კვლევითი ფოტოგრაფია;
- გ. როგორც საგამოძიებო, ისე კვლევითი ფოტოგადაღება;
- დ. ციფრული მეთოდი.

39. ნაბიჯის სიგანე იზომება:

- ა. მარჯვენა და მარცხენა – ფეხის ლანჩით ნაწილებს შორის მანძილით;
- ბ. მარჯვენა და მარცხენა ფეხის ქუსლით ნაწილებს შორის მანძილით;
- გ. მარჯვენა და მარცხენა ფეხსა და ხელს შორის მანძილით;
- დ. საერთოდ არ იზომება.

40. ფეხსაცმელების შედარებისას:

- ა. მნიშვნელოვანია როგორც ზოგადი, ისე ინდივიდუალური მახასიათებლების მოძიება;
- ბ. მხოლოდ ზოგადი მახასიათებლების მოძიება;
- გ. მხოლოდ ინდივიდუალური მახასიათებლების მოძიება;
- დ. ორივე, როგორც ინდივიდუალური და ისე ზოგადი მახასიათებლების მოძიებაც, თუ ამას საგამოძიებო ორგანო მიზანშეწონილად მიიჩნევს.

41. სასამართლო სტომატოლოგიის საშუალებით ხდება ისეთი საკითხების გადაწყვეტა, როგორიცაა:

- ა. მექანიკური დაზიანებით გამოწვეული დაზიანებების დადგენა;
- ბ. კბილებით მიყენებული დაზიანებების დადგენა;
- გ. სასის ნაოჭებით პიროვნების იდენტიფიკაცია;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

42. ზრდასრული ადამიანის პირის ღრუში არსებული კბილები იყოფა:

- ა. 3 ჯგუფად;
- ბ. 4 ჯგუფად;
- გ. 2 ჯგუფად;
- დ. 8 ჯგუფად.

43. კბილის კვალის კვლევისას, საიდენტიფიკაციო ნიშნები – იყოფა:

- ა. ძირითად და არაძირითად ნიშნებად;
- ბ. მხოლოდ ძირითად ნიშნებად;
- გ. თანდაყოლილ და შეძენილ ნიშნებად;
- დ. მხოლოდ შეძენილ ნიშნებად.

44. ღორის კბილი და ადამიანის კბილი:

- ა. იდენტურია;
- ბ. იდენტურია მხოლოდ საღეჭი კბილი;
- გ. იდენტურია წინა კბილები;
- დ. მხოლოდ ცალკეული რასის წარმომადგენლების საღეჭი კბილი და ღორის საღეჭი კბილი არის იდენტური.

45. სასის ნაოჭების მიხედვით იდენტიფიკაცია შესაძლებელია:

- ა. ნებისმიერ დროს;
- ბ. გვამის გახრწნამდე;
- გ. მხოლოდ 2 დღის განმავლობაში;
- დ. გარდაცვალებიდან 1 წლის განმავლობაში.

46. ადამიანის სისხლი იყოფა:

- ა. 2 ჯგუფად;
- ბ. 3 ჯგუფად;
- გ. 5 ჯგუფად;
- დ. 4 ჯგუფად.

47. სისხლის კვალის გამოსაკვლევად გამოიყენება:

- ა. ფიზიკა;
- ბ. ქიმია;
- გ. ბიოლოგია;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

48. თავისუფლად ვარდნილი წვეთი გლუვ, არაფოროვან ზედაპირზე:

- ა. სპირალური ფორმისაა;
- ბ. წრიული ფორმისაა;
- გ. ელიფსური ფორმისაა;
- დ. სამკუთხედი ფორმისაა.

49. თუ წვეთი დახრილ ზედაპირზე ეცემა:

- ა. მრგვალი ფორმისაა;
- ბ. რომბის ფორმისაა;
- გ. ელიფსური ფორმისაა;
- დ. სპირალური ფორმისაა.

50. ავზი:

- ა. ჭრილობა, საიდანაც დიდი ოდენობით სისხლი გადმოედინება;
- ბ. შეხების შედეგად წარმოქმნილი კვალი;
- გ. გრავიტაციის ძალის შედეგად წარმოქმნილი კვალი;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

51. მოცემული მსჯელობიდან რომელი არის სწორი?

- ა. სუსტი ძალის შედეგად წარმოიქმნება მცირე ზომის წვეთები, ინტენსიური ძალის შედეგად კი დიდი მოცულობის წვეთები;
- ბ. წვეთების წარმოქმნა მხოლოდ იარაღზეა დამოკიდებული;
- გ. სუსტი ძალის შედეგად წარმოიქმნება მცირე მოცულობის

წვეთები;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

52. არტერიული სისხლის პროექციის დროს წარმოქმნილი კვალი:

ა. ელიფსური ფორმისაა;

ბ. ზიგსაგისებურია;

გ. დიდი მოცულობის წვეთებია;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

53. სისხლის შედედების დროა:

ა. 1-3 წთ-მდე;

ბ. 3-7წთ-მდე;

გ. 3-15 წთ-მდე;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

54. სათვალზე დნმ შეიძლება იქნეს აღმოჩენილი:

ა. მინაზე;

ბ. მინის გარშემო-სათვალის ჩარჩოზე;

გ. ცხვირის არეში;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

55. სისხლი და სხვა გამონაყოფების კვლევა არაეფექტურია, თუ:

ა. დამუშავდა ქიმიური რეაქტივებით;

ბ. დაბინძურებულია;

გ. დაობეებულია;

დ. ყველა პასუხი სწორია.

56. ტერმინი „დისპერსია“:

ა. ლათინური სიტყვაა და ნიშნავს დაყოფა, დაშლა, დაქუცმაცებას;

ბ. იტალიური სიტყვაა და ნიშნავს დაყოფა, დაშლა, დაქუცმაცებას;

გ. ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს დაყოფა, დაშლა, დაქუცმაცებას;

დ. ფრანგული სიტყვაა და ნიშნავს დაყოფა, დაშლა, დაქუც-
მაცებას.

57. ნივთმტკიცების გაშრობა:

- ა. შესაძლებელია მზეზე;
- ბ. თმის საშრობით;
- გ. სპეციალურ საშრობში;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

58. ჯინსიდან და ტყავიდან:

- ა. შესაძლებელია დნმ-ის აღება და მისი სრულყოფილი გამოკვ-
ლევა;
- ბ. ნაკლებად არის შესაძლებელი დნმ-ის აღება და გამოკვლევა,
ვინაიდან იგი საღებავ დემინს შეიცავს;
- გ. ნაკლებად არის შესაძლებელი დნმ-ის აღება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

59. პაკეტზე დატანილი უნდა იყოს ინფორმაცია:

- ა. სად იქნა აღმოჩენილი;
- ბ. ვის მიერ;
- გ. დრო;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

60. სისხლის ნიმუშის აღება უნდა მოხდეს:

- ა. სტერილური შპრიცით;
- ბ. ასანთის ღერით;
- გ. ხელთათმანით;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

61. თუ სისხლი თოვლზე ან წყალშია:

- ა. შესაძლებელია მისი ნებისმიერ დროს გამოკვლევა;
- ბ. შესაძლებელია მისი გამოკვლევა 10 დღის ვადაში;
- გ. უნდა მოხდეს მისი დროულად ამოღება და გამოკვლევა;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

62. ქსოვილი, ორგანო ან ძვალი:

- ა. შეიძლება აღებულ იქნეს პინცეტით;
- ბ. უნდა გაიყინოს;
- გ. ფოტოგადაღების გზით დაფიქსირდეს;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

63. დნმ-ის ანალიზის გამოყენება საქმის გამოძიებისა და გახსნის მიზნით, პირველად გამოიყენეს:

- ა. გასული საუკუნის 40-იან წლებში;
- ბ. გასული საუკუნის 50-იან წლებში;
- გ. გასული საუკუნის 70-იან წლებში;
- დ. გასული საუკუნის 80-იან წლებში;

64. შხეფების წარმოქმნის:

- ა. 3 სახის მექანიზმი არსებობს;
- ბ. 8 სახის მექანიზმი არსებობს;
- გ. 10 სახის მექანიზმი არსებობს;
- დ. 2 სახის მექანიზმი არსებობს.

65. ცეცხლსასროლი იარაღის ტყვიისაგან გაფანტული შხეფების გავრცელების სიჩქარე:

- ა. 170 მ/წმ – 900 მ/წმ-ს შორის მერყეობს;
- ბ. 170-600 მ/წმ შორის მერყეობს;
- გ. 190 მ/წმ – 900 მ/წმ შორის მერყეობს;
- დ. 120 მ/წმ – 650 მ/წმ შორის მერყეობს.

66. გამჭოლი – ცეცხლსასროლი დაზიანების შემთხვევაში:

- ა. წარმოიქმნება 2 სახის შხეფი;
- ბ. წარმოიქმნება 4 სახის შხეფი;
- გ. 5 სახის შხეფი;
- დ. 8 სახის შხეფი.

67. იმ შემთხვევაში, როდესაც იარაღის ლულა ახლოსაა მსხვერპლის სხეულთან:

- ა. სისხლი ლულაში შეიღწევა მთლიანად;

ბ. სისხლი ლულაში შეიღწევა იმდენად ღრმად, რამდენადაც მცირეა ლულის მსხვერპლთან სიახლოვე;

გ. სისხლი ლულაში საერთოდ არ შეიღწევა;

დ. სისხლის ლულაში შეღწევა დამოკიდებულია იარაღის ტიპზე.

68. სისხლის კვალის რაოდენობა და გავრცელება დამოკიდებულია:

ა. ცეცხლსასროლი იარაღის კალიბრზე;

ბ. მიყენებული დაზიანების რაოდენობაზე;

გ. ლულასა და სამიზნეს შორის მანძილზე;

დ. ყველა პასუხი სწორია.

69. არტერიის დაზიანება იწვევს:

ა. მცირე რაოდენობის სისხლის გადმოდინებას;

ბ. მცირე რაოდენობის ნელი ტემპით სისხლით გადმოდინებას;

გ. დიდი რაოდენობით სისხლის სწრაფად გადმოდინებას;

დ. დიდი რაოდენობით სისხლის ნელი ტემპით გადმოდინებას.

70. ამოხველებული სისხლისთვის დამახასიათებელია:

ა. სისხლის დიდი დოზით გადმოდინება;

ბ. ნერწყვიანი სისხლის გადმოდინება;

გ. მუქი ფერის სისხლის გადმოდინება;

დ. მოვარდისფრო-მოყვითალო შეფერილობის სისხლის გადმო-
დინება.

**71. ცენტრიფუგული ძალის ზემოქმედებით გამოყოფილი სისხ-
ლის ლაქების ზომა:**

ა. 4-8 მმ შორის მერყეობს;

ბ. 10-15 მმ შორის მერყეობს;

გ. 15-25მმ შორის მერყეობს;

დ. 2-4 მმ შორის მერყეობს.

72. სისხლის შედედება შეიძლება განვითარდეს:

ა. 1-3 წთ-მდე;

ბ. 3-15 წთ-მდე;

გ. 5-20 წთ-მდე;

დ. 40 წთ-დან – 1 საათამდე.

73. საექსპერტო პრაქტიკაში გენეტიკური კვლევა გამოიყენება:

- ა. ძირითადად 5 მიმართულებით;
- ბ. ძირითადად 2 მიმართულებით;
- გ. ძირითადად 3 მიმართულებით;
- დ. ძირითადად 8 მიმართულებით.

74. გენომური დიაგნოსტიკის საშუალებით ხდება:

- ა. მხოლოდ პიროვნების იდენტიფიკაცია;
- ბ. მხოლოდ ნათესაური კავშირის დადგენა;
- გ. როგორც პიროვნების იდენტიფიკაცია, ისე ნათესაური კავშირის დადგენა;
- დ. ინდივიდის გენეტიკური მახასიათებლების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება.

75. ბიოლოგიური მასალა:

- ა. სისხლი;
- ბ. თმა;
- გ. კანი;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

76. გენეტიკური კვლევისათვის არ არის ეფექტური:

- ა. ქსოვილოვანი ნაწილი;
- ბ. თმა;
- გ. სისხლი;
- დ. ტყავი.

77. ფენოტიპი არის:

- ა. ორგანიზმის ყველა გარეგანი და შინაგანი ნიშან-თვისებების ერთობლიობა, რომელიც ყალიბდება ორგანიზმის ინდივიდუალური განვითარების პერიოდში;
- ბ. ორგანიზმის ცალკეული ნაწილების თავისებურება;
- გ. ორგანიზმის ცალკეული ნაწილის თავისებურება, რომელიც ყალიბდება ორგანიზმის განვითარების გარკვეულ პერიოდში;

დ. ამა თუ იმ ინდივიდისათვის დამახასიათებელი ალელური გენების ერთობლიობა.

78. მონოზიგოტური ნიშნავს:

- ა. სხვადასხვა კვერცხუჯრედიდან განვითარებულ ტყუპებს;
- ბ. ერთი კვერცხუჯრედიდან განვითარებულ ტყუპებს;
- გ. ორგანიზმის ნიშან-თვისებათა ერთობლიობას;
- დ. ალელური გენების ერთობლიობას.

79. დნმ-ის:

- ა. 95,9% ერთნაირი აქვს ყველა ინდივიდს, დანარჩენი 4,1% კი ინდივიდუალურია;
- ბ. 99,5% ერთნაირია – 0,5% კი ინდივიდუალურია;
- გ. 97,5% ერთნაირია – 2,5 % კი ინდივიდუალური;
- დ. 99% ერთნაირია – 1 % კი ინდივიდუალურია.

80. მამაკაცის სასქესო ქრომოსომას მამაკაცი იღებს:

- ა. დედისგან;
- ბ. დედისგან და მამისგან ერთობლივად;
- გ. მამისგან;
- დ. დედისგან ან მამისგან, აღნიშნული დამოკიდებულია რასაზე.

81. დნმ შეიცავს:

- ა. 30 გენს;
- ბ. 32 გენს;
- გ. 34 გენს;
- დ. 37 გენს.

82. გატეხის იარაღის კვალი წარმოიქმნება:

- ა. მხოლოდ გახერხვის შედეგად;
- ბ. მხოლოდ სრიალის შედეგად;
- გ. მხოლოდ გაჭრის შედეგად;
- დ. სრიალის, ხახუნის, გაჭრის, გახერხვის, გაბურღვის შედეგად.

83. იმ შემთხვევაში, როდესაც გატეხის იარაღის კვალი დარჩე-

ნილია ლითონზე, დაჟანგვის თავიდან ასაცილებლად გამოიყენება:

- ა. მიკროსილი;
- ბ. ზეთის თხელი ფენა;
- გ. დაქტილოსკოპიური ფხვნილი;
- დ. თაბაშირი.

84. გატეხის იარაღების მიერ დატოვებული ზედაპირული კვალის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია:

- ა. ფოტოგადაღება;
- ბ. ვიდეოგადაღება;
- გ. თაბაშირით ფიქსაცია;
- დ. მიკროსილით ფიქსაცია.

85. საბურავის პროტექტორის სტატიკური კვალი არის:

- ა. სრიალისას წარმოქმნილი კვალი;
- ბ. დამუხრუჭების შედეგად დატოვებული კვალი;
- გ. მის მიერ თავისუფალი ბრუნვისას დატოვებული კვალი;
- დ. როგორც სრიალით, ასევე დამუხრუჭების შედეგად დატოვებული კვალი.

86. ცვეთის მაჩვენებელი გულისხმობს – საბურავის ცვეთას, რომელიც იწყება პროტექტორის ძირიდან:

- ა. 1,2 სმ სიმაღლეზე;
- ბ. 1,6 სმ სიმაღლეზე;
- გ. 2 სმ სიმაღლეზე;
- დ. 10 სმ სიმაღლეზე.

87. საბურავებს შორის მანძილი იზომება:

- ა. ერთი საბურავის ცენტრიდან, მეორე საბურავის ცენტრამდე;
- ბ. წინა საბურავის ცენტრიდან – უკანა საბურავის ცენტრამდე;
- გ. მხოლოდ უკანა საბურავების ცენტრს შორის მანძილი;
- დ. საერთოდ არ იზომება.

88. მსუბუქ ავტომობილებს:

- ა. როგორც წესი 4 ღერძი აქვთ;
- ბ. როგორც წესი 2 ღერძი აქვთ;
- გ. როგორც წესი 3 ღერძი აქვთ;
- დ. როგორც წესი 8 ღერძი აქვთ.

89. ავტომატის ფოტოგადაღებისას:

- ა. მხოლოდ წინა ხედის გადაღება ხდება;
- ბ. მხოლოდ უკანა ხედის გადაღება ხდება;
- გ. ყველა მხრიდან უნდა მოხდეს გადაღება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

90. ავტომატის ფოტოგადაღების ეტაპზე:

- ა. არ უნდა მოხდეს მანქანის სალონის ფოტოგადაღება;
- ბ. უნდა მოხდეს ავტომატის სალონის ფოტოგადაღება;
- გ. უნდა მოხდეს სალონის ფოტოგადაღება, თუ აღნიშნულს პროკურორი მოითხოვს დადგენილების საფუძველზე;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

91. ავტომატის დაზიანების დაფიქსირება უნდა მოხდეს:

- ა. შორი ხედით;
- ბ. ახლო ხედით;
- გ. ახლო ხედით მასშტაბურ-დეტალური გადაღების საშუალებით;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

92. თმა შეიძლება შეგროვდეს:

- ა. მხოლოდ ხელით;
- ბ. მხოლოდ პინცეტით;
- გ. როგორც ხელით, ისე პინცეტით;
- დ. მხოლოდ სკოჩით.

93. თმა ზრდის პროცესში გადის:

- ა. 2 ფაზას;
- ბ. 3 ფაზას;
- გ. 5 ფაზას;

დ. 7 ფაზას.

94. ადამიანში – მედულას დიამეტრის დამოკიდებულება მთლიანი თმის დიამეტრზე:

- ა. $1/5$ არ აღემატება;
- ბ. $1/3$ არ აღემატება;
- გ. $1/7$ არ აღემატება;
- დ. $1/2$ არ აღემატება.

95. მიკრონაწილაკის ზომა:

- ა. 5მმ არ აღემატება;
- ბ. 4 მმ არ აღემატება;
- გ. 1 მმ არ აღემატება;
- დ. 7 მმ არ აღემატება.

96. ოდოროლოგია:

- ა. არის მეცნიერება კვალის შესახებ;
- ბ. არის მეცნიერება სისხლის კვალის კვლევის შესახებ;
- გ. არის მეცნიერება ხელის კვალის კვლევის შესახებ;
- დ. არის მეცნიერება სუნის შესახებ.

97. სუნის კვალის ამოსაღებად გამოიყენება:

- ა. მიკროსილი;
- ბ. აქტივირებული ნახშირი;
- გ. იოდის კრისტალები;
- დ. პასტა.

98. შავი დენთი პირველად მიღებულ იქნა:

- ა. საქართველოში;
- ბ. საფრანგეთში;
- გ. ჩინეთში;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

99. ვაზნა წარმოადგენს ცეცხლსასროლი იარაღის საბრძოლო მასალას, რაც ლულის შიდა ზედაპირის მიხედვით იყოფა:

- ა. ხრახნიანი და გლუვგულუიანი იარაღებისათვის საჭირო ვაზ-
ნებად;
- ბ. უგარსო და ნახევარგარსიანად;
- გ. გარსიან და უგარსოდ;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

100. მასრაში ჩამაგრების მიხედვით ტყვიები არის:

- ა. წერტილოვანი, შემოჭერილი, წრიული;
- ბ. წაკვეთილი, ბოთლისებური, ცილინდრისებური;
- გ. წერტილოვანი, ბოთლისებური, ცილინდრისებური;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

101. დანიშნულების მიხედვით ვაზნები არის:

- ა. მსუბუქი და მძიმე;
- ბ. გამონეული ძირით და შეჭრილი ძირით;
- გ. წერტილოვანი და ბოთლისებური;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

**102. ლულის შიდა ზედაპირის მიხედვით ცეცხლსასროლი იარა-
ღები არის:**

- ა. ხრახნიანი, გლუვგულუიანი და ნაწილობრივ ხრახნიანი;
- ბ. ქარნული, კუსტარული და თვითნაკეთი;
- გ. არაავტომატური, ავტომატური, თვითტენადი;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

103. იარაღი დანიშნულების მიხედვით შეიძლება იყოს:

- ა. საბრძოლო, სანადირო, სპორტული;
- ბ. არაავტომატური, ავტომატური, თვითტენადი;
- გ. გრძელგულუიანი, საშუალო და მოკლეგულუიანი;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

104. ტყვიაზე დარჩენილი კვალი შეიძლება იყოს:

- ა. ხრახნის პირველადი და მეორადი ხრახნი;
- გ. ჩამკეტი და მჭიდვე;
- ბ. ამსხლეტი და მჭიდვე;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

105. ექსპერტის მიერ ექსპერტიზის ჩატარების პროცესი მასალების მიღებიდან საექსპერტო დასკვნის მიცემამდე იყოფა:

- ა. მასალების გაცნობა, შესწავლა, შეფასება, დასკვნა;
- ბ. გაცნობა და დასკვნა;
- გ. გაცნობა და შეფასება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

106. ფორმის მიხედვით ტყვიები არის:

- ა. მომრგვალებული, ბრტყელი თავით, წვეტიანი;
- ბ. უგარსო, გარსიანი, ნახევარგარსიანი;
- გ. წვეტიანი, ბოთლისებური, ცილინდრისებური;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

107. აგებულების მიხედვით ტყვიები შეიძლება იყოს:

- ა. გარსიანი ან უგარსო;
- ბ. წრიული და შემოჭერილი;
- გ. ბოთლისებური და ცილინდრისებური;
- დ. ნაკვეთილი და ბოთლისებური.

108. რას ნიშნავს ფონოსკოპია?

- ა. გარეგნული ნიშნების მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციას;
- ბ. ხმის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციას;
- გ. დოკუმენტების ტექნიკურ-კრიმინალისტიკურ გამოკვლევას;
- დ. სისხლის კვლევას;

109. ხმას და ხმის წარმოქმნას ახასიათებს:

- ა. სიგრძე;
- ბ. გავრცელების სიხშირე;
- გ. გავრცელების საფეხურები;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

110. საუბრის მიხედვით პიროვნების იდენტიფიკაციის რამდენი

მეთოდი არსებობს:

- ა. 3 გ. 10
- ბ. 5 დ. 8

111. დოკუმენტი:

- ა. იტალიური სიტყვაა და რაიმეს დამოწმებას ნიშნავს;
- ბ. ლათინური სიტყვაა და რაიმეს დამოწმებას, დამტკიცებას ნიშნავს;
- გ. ბერძნული სიტყვაა და რაიმეს დამოწმებას, დამტკიცებას ნიშნავს;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

112. დამწერლობის ისტორიულ განვითარებაში ცნობილია წერის ჩამოყალიბების:

- ა. 3 ისტორიული საფეხური;
- ბ. 7 ისტორიული საფეხური;
- გ. 5 ისტორიული საფეხური;
- დ. 10 ისტორიული საფეხური.

113. დოკუმენტი შეიძლება იყოს შესრულებული :

- ა. 2 საშუალებით;
- ბ. 5 საშუალებით;
- გ. 7 საშუალებით;
- დ. 3 საშუალებით;

114. ხელნაწერის საიდენტიფიკაციო ნიშნებია:

- ა. ხაზებსა და სიტყვებს შორის ინტერვალი;
- ბ. აბზაცების არსებობა და მოცულობა;
- გ. მეტყველების წერილობითი ნიშნები;
- დ. ტექსტში მინდვრების არსებობა.

115. ხელის ზოგადი ნიშნებია:

- ა. ხელის გამომუშავება;
- ბ. ხელის საერთო აგებულება;
- გ. ასოებისა და სიტყვების გამარტივებული შესრულება;

დ. ყველა პასუხი სწორია.

116. ხელნაწერი ნიმუშის სახეა:

- ა. თავისუფალი;
- ბ. ნახევრად თავისუფალი;
- გ. პირობით ექსპერიმენტული;
- დ. ნახევრად ექსპერიმენტული.

117. დოკუმენტში ცვლილებების შეტანა შესაძლებელია განხორციელდეს:

- ა. ამოფხეკით;
- ბ. გადანებებით;
- გ. ამოშლით;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

118. თავდაცვით იარაღებს ძირითადად ჰყოფდნენ:

- ა. 2 ნაწილად;
- ბ. 3 ნაწილად;
- გ. 4 ნაწილად;
- დ. 5 ნაწილად.

119. მჩხვლეტავ იარაღს მიეკუთვნება:

- ა. დაშნა;
- ბ. ხმალი;
- გ. სტილეთი;
- დ. ხელგულა.

120. დანები კლასიფიკაციის მიხედვით იყოფა:

- ა. სანადირო, სპეციალური დანიშნულების, ტურისტულ დანებად;
- ბ. კასტეტებად, ხელკეტებად;
- გ. სატყორცნი დანები, ხელკეტები;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

121. გარეგნობის ნიშანთა კლასიფიკაცია ხდება:

- ა. საერთო ფიზიკური ნიშნების მიხედვით;

- ბ. დემოგრაფიული ნიშნების მიხედვით;
- გ. განსაკუთრებული ნიშნების მიხედვით;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

122. დემოგრაფიულ ნიშნებს მიეკუთვნება:

- ა. ეროვნება;
- ბ. ფიზიკური ნაკლი;
- გ. მოძრაობის თავისებურება;
- დ. ადამიანის ჩაცმულობა.

123. საყოფაცხოვრებო ნიშნებია:

- ა. ფეხის უქონლობა;
- ბ. პროფესიული საქმიანობის შედეგად წარმოქმნილი თავისებურება;
- გ. ხალი;
- დ. სხეულის ცალკეული ნაწილის თავისებურება;

124. წარბები ფორმის მიხედვით შეიძლება იყოს:

- ა. მრგვალი;
- ბ. ოვალური;
- გ. რკალისებური;
- დ. ვერტიკალური.

125. რამდენ სტადიას მოიცავს ცალკეული სახის საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების ტაქტიკა?

- ა. 2;
- ბ. 3;
- გ. 4;
- დ. 8.

126. რა არის ვერსია?

- ა. აღწერა;
- ბ. ერთ-ერთ ახსნას, გადმოცემას;
- გ. დათვალიერებას;
- დ. ექსპერიმენტს.

127. რას ნიშნავს ექსპერტიზა?

- ა. ექსპერტიზა ბერძნული სიტყვაა და ნიშნავს სპეციალისტის მიერ საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების გამოკვლევას;
- ბ. ექსპერტიზა იტალიური სიტყვაა და ნიშნავს სპეციალისტის მიერ საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების გამოკვლევას;
- გ. ექსპერტიზა ფრანგული სიტყვაა და ნიშნავს სპეციალისტის მიერ საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების გამოკვლევას;
- დ. ექსპერტიზა ქართული სიტყვაა და ნიშნავს სპეციალისტის მიერ საქმისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების გამოკვლევას;

128. ექსპერტიზის დასკვნა შეიძლება იყოს:

- ა. კატეგორიული დადებითი;
- ბ. კატეგორიული უარყოფითი;
- გ. სავარაუდო;
- დ. ყველა პასუხი სწორია.

129. გამოძიების დაგეგმა მოიცავს შემდეგ პრინციპებს:

- ა. დაგეგმვის ინდივიდუალურობა, დინამიურობა, რეალურობა, ეკონომიურობა და ოპტიმალურობა;
- ბ. სისწრაფე და ეკონომიურობა;
- გ. დამოუკიდებლობა და მიუკერძოებლობა;
- დ. სისტემატურობა და დამოუკიდებლობა;

130. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების მიზანია:

- ა. აღმოჩენილი კვალის აღწერა და ფისაცია;
- ბ. დანაშაულთან დაკავშირებული სიტუაციის აღდგენა;
- გ. მოწმის, დაზარალებულის ჩვენების ადგილზე შემოწმება;
- დ. ბრალდებულის ჩვენების ადგილზე შემოწმება;

131. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება მოიცავს:

- ა. 1 სტადიას; ბ. 2 სტადიას;
- გ. 3 სტადიას; დ. 4 სტადიას;

132. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება:

- ა. არის გადაუდებელი საგამოძიებო მოქმედება;
- ბ. შეიძლება ჩატარდეს გამოძიების ნებისმიერ მომენტში;
- გ. შეიძლება ჩატარდეს მხოლოდ ბრალდებულის გამოკითხვის შემდეგ;
- დ. შეიძლება ჩატარდეს მხოლოდ დაზარალებულის დაკითხვის შემდეგ;

133. შემთხვევის ადგილზე გასვლის დაყოვნებამ შეიძლება:

- ა. გამოიწვიოს მოსამზადებელი ღონისძიებების არასრულფასოვანი განხორციელება;
- ბ. კვალისა და ნივთმტკიცებების დაკარგვა, განადგურება;
- გ. შეუძლებელი გახადოს შემთხვევის ადგილის დათვალიერება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

134. იმ შემთხვევაში, თუ შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი იქნება პიროვნება, რომელსაც მიღებული აქვს ჯანმრთელობის მძიმე დაზიანება:

- ა. დაუყოვნებლივ უნდა იყოს მიღებული შესაბამისი ღონისძიებები და გადაყვანილი იქნეს სამედიცინო დაწესებულებაში;
- ბ. უნდა მოხდეს ცალკეული სახის კვალისა და ნივთმტკიცების დაფიქსირება და შემდგომ მისი გადაყვანა სამედიცინო დაწესებულებაში;
- გ. უნდა მოხდეს შემთხვევის ადგილის დათვალიერება და შემდგომ მისი გადაყვანა სამედიცინო დაწესებულებაში;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

135. დათვალიერების დაქსელვის (ჯვარედინი) მეთოდი გულისხმობს:

- ა. ადამიანური რესურსების მაქსიმალურ გამოყენებას, რა დროსაც ხდება ყველა დეტალის მაქსიმალური სიზუსტით კვლევა;
- ბ. შემთხვევის ადგილის მხოლოდ ცალკეული უბნების დათვალიერებას;
- გ. შემთხვევის ადგილის ერთი კონკრეტული კვადრატის კვლევას;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

136. შემთხვევის ადგილის სტატიკური დათვალიერება გულისხმობს:

- ა. შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას – როდესაც მაქსიმალურად ზედმიწევნით ხდება თითოეული კვალის, ნივთმტკიცების ამოღება, მისი შემოწმება და შეფუთვა;
- ბ. შემთხვევის ადგილზე არსებული კვალისა და ნივთმტკიცებების დათვალიერებას უძრავ მდგომარეობაში მათ გადაუადგილებლად;
- გ. შემთხვევის ადგილზე არსებული კვალისა და ნივთმტკიცებების დათვალიერებას უძრავ მდგომარეობაში მათ გადაუადგილებლად;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

137. დათვალიერების დინამიკური სტადია:

- ა. მოიცავს შემთხვევის ადგილის აქტიურ დათვალიერებას, ყველა დეტალის მაქსიმალურ შემოწმებას;
- ბ. მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერებას და აღწერას, საგნებისა და ობიექტების გადაუადგილებლად;
- გ. მოიცავს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების აღწერას, საგნებისა და ობიექტების გადაადგილების გზით;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

138. ექსპერიმენტის ჩატარების დროს:

- ა. ფიქსირდება ექსპერიმენტის ჩატარების ადგილი;
- ბ. ექსპერიმენტში მონაწილე პირები;
- გ. მონაწილე პირების განლაგება;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

139. გვამის გადაღება შემთხვევის ადგილზე ხდება:

- ა. ჯერ ზემოდან, შემდეგ კი მხოლოდ ორი მხრიდან;
- ბ. ჯერ ზემოდან, შემდეგ კი სამი მხრიდან;
- გ. ჯერ ზემოდან, შემდეგ კი ორი ან 4 მხრიდან;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

140. დანაწევრებული გვამის შემთხვევაში უნდა მოხდეს:

- ა. ნაწილების ცალ-ცალკე გადაღება;
- ბ. ნაწილების ცალ-ცალკე გადაღება, მერე შეერთება და ისე დაფიქსირება;
- გ. ფოტოგადაღება მხოლოდ ნაწილების ერთმანეთთან შეერთების შემდეგ;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

141. გვამის ფოტოგადაღება პროზექტურაში უნდა მოხდეს:

- ა. პანორამული ფოტოგადაღების საშუალებით;
- ბ. მასშტაბური ფოტოგადაღებით;
- გ. საამოსაცნობო ფოტოგადაღებით;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

142. შეიძლება მხოლოდ:

- ა. ცოცხალ პირთა, დოკუმენტების და გვამის დათვალიერება;
- ბ. შენობის, ადგილმდებარეობის, ცოცხალ პირთა და გვამის დათვალიერება;
- გ. ცოცხალ პირთა, შენობის, დოკუმენტების დათვალიერება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

143. შემთხვევის ადგილის დათვალიერებამდე:

- ა. გამომძიებელმა უნდა მიიღოს ზომები შემთხვევის ადგილის დასაცავად;
- ბ. დაუყოვნებლივ უნდა გავიდეს შემთხვევის ადგილზე;
- გ. გამომძიებელმა უნდა მიიღოს ზომები შემთხვევის ადგილის დასაცავად, უზრუნველყოს საჭირო პირთა გამოძახება;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

144. მოცემულ მსჯელობათაგან რომელი არის სწორი?

- ა. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს შეიძლება გამოკვლევის ობიექტები შეიცვალოს სხვა ისეთივე ან მსგავსი ობიექტებით;
- ბ. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს გამოსაკვლევი ობიექტები შეიძლება შეიცვალოს მხოლოდ პროკურორის თანხ-

მოზით;

გ. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების დროს გამოსაკვლევი ობიექტები არ შეიძლება შეიცვალოს;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

145. ამოსაცნობად წარდგენა არის:

ა. კრიმინალისტიკური იდენტიფიკაციის განხორციელების საშუალება;

ბ. კრიმინალისტიკური ტექნიკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სახე;

გ. ოპერატიულ – სამძებრო ღონისძიება;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

146. ამოსაცნობად წარდგენის ფიქსაციის ძირითადი საშუალებაა:

ა. განჩინება;

ბ. ოქმი;

გ. დადგენილება;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

147. ამოსაცნობად შეიძლება წარდგენილ იქნეს :

ა. გვამი სამ მის მსგავს გვამთან ერთად;

ბ. გვამი 2 მის მსგავს გვამთან ერთად;

გ. გვამის ამოსაცნობად წარდგენას საერთოდ არ ითვალისწინებს სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობა;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

148. საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ფაქტობრივი საფუძველია:

ა. მოსამართლის მითითება საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების შესახებ;

ბ. იუსტიციის მინისტრის მითითება საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების შესახებ;

გ. პროკურორისა და გამომძიებლის მოსაზრება, საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების შესახებ, რომელიც გამომდინარეობს საქმის ფაქტობრივი გარემოებებიდან;

დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

149. ჩხრეკისა და ამოღების ჩატარების ტაქტიკა მოიცავს:

- ა. 2 სტადიას;
- ბ. 3 სტადიას;
- გ. 4 სტადიას;
- დ. 6 სტადიას;

150. ჩვენების ფორმირების პროცესი მოიცავს:

- ა. 2 ეტაპს;
- ბ. 4 ეტაპს;
- გ. 3 ეტაპს;
- დ. 5 ეტაპს;

151. ინფორმაციის დამახსოვრებაზე გავლენას ახდენს:

- ა. ასაკი;
- ბ. შთაბეჭდილების სიძლიერე;
- გ. ჯანმრთელობა;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

152. გამოკითხვის ეტაპზე მნიშვნელოვანია, გათვალისწინებული იქნეს:

- ა. 4 ძირითადი ფორმა;
- ბ. 3 ძირითადი ფორმა;
- გ. 2 ძირითადი ფორმა;
- დ. 5 ძირითადი ფორმა;

153. გვამის ექსპუმაციისას:

- ა. დგება შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ოქმი;
- ბ. დგება ექსპუმაციის ოქმი;
- გ. დგება ჩხრეკის ოქმი;
- დ. დგება საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარების ოქმი;

154. რა არის გვამის ექსპუმაცია:

- ა. გვამის აუტოფსია;
- ბ. გვამის დაკრძალვა;

- გ. გვამის ამოთხრა;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

155. დანაშაულის ჩადენის ხერხები, პირობითად შეიძლება დავყოთ:

- ა. 3 ჯგუფად;
- ბ. 4 ჯგუფად;
- გ. 5 ჯგუფად;
- დ. 8 ჯგუფად;

156. უგზო-უკვლოდ დაკარგულ პირთან დაკავშირებული გამოძიების დაწყება მოიცავს, ინფორმაციის მოპოვებას:

- ა. დაკარგული პირის ჩაცმულობის შესახებ;
- ბ. დაკარგული პირის გარეგნული მახასიათებლების შესახებ;
- გ. დაკარგული პირის საცხოვრებელი ადგილის შესახებ;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

157. გვამის ნაწილების აღმოჩენის შემთხვევაში:

- ა. უნდა მოხდეს მისი დაკრძალვა;
- ბ. უნდა გადაეგზავნოს გამომძიებელს უკეთ დათვალიერების მიზნით;
- გ. პროკურორმა უნდა მოახდინოს მისი იდენტიფიკაცია;
- დ. უნდა მოხდეს ნაწილების მიხედვით, მთელის იდენტიფიკაცია;

158. შემთხვევის ადგილზე დარჩენილი ჩამონალვენთი სისხლის კვალი მიუთითებს იმაზე, რომ:

- ა. ადამიანს ვერტიკალურ მდგომარეობაში მიაყენეს დაზიანება და სისხლმა ზემოდან ქვემოთ დაიწყო დინება;
- ბ. ადამიანს ჰორიზონტალურ მდგომარეობაში მიაყენეს დაზიანება;
- გ. ადამიანს ზემოდან ქვემოთ მიაყენეს დაზიანება;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

159. სქესობრივი დანაშაულის საქმეებზე საჭიროა შემდეგი საპროცესო მოქმედების ჩატარება:

- ა. შემთხვევის ადგილის დათვალიერება;
- ბ. გამოკითხვა/ დაკითხვა;
- გ. საგამოძიებო ექსპერიმენტი;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

160. ტრანსპორტით გამოწვეული დაზიანებები იყოფა შემდეგ კატეგორიებად:

- ა. საგზაო-სატრანსპორტო ტრავმა; სავტომობილო ტრავმა;
- ბ. სარკინიგზო ტრავმა; საავიაციო ტრავმა;
- გ. წყლის ტრანსპორტით მიყენებული დაზიანება;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

161. მოძრავი ავტომობილიდან ვარდნილ განვითარებული ტრავმისას ვითარდება დაზიანების:

- ა. 2 ფაზა;
- ბ. 8 ფაზა;
- გ. 3 ფაზა;
- დ. 4 ფაზა;

162. საკუთრების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულიდან რომელს ახასიათებს ფარული ხასიათი?

- ა. ქურდობას;
- ბ. ძარცვას;
- გ. ყაჩაღობას;
- დ. ყველა ზემოთ ჩამოთვლილს;

163. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი მიიღეს:

- ა. 2011წელს;
- ბ. 2015 წელს;
- გ. 2019 წელს;
- დ. 2020წელს;

164. ხანძრის შემთხვევაში გამოძიების დაწყების საფუძველი შეიძლება გახდეს:

- ა. ცეცხლის წაკიდება განზრახ ან გაუფრთხილებლობით;

- ბ. ცეცხლის წაკიდება მხოლოდ განზრახ;
- გ. ცეცხლის წაკიდება მხოლოდ გაუფრთხილებლობით;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

165. გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის წესების დანაშაულებრივი დარღვევისას, უნდა ჩატარდეს:

- ა. ბალისტიკური ექსპერტიზა;
- ბ. იქტიოლოგიური ექსპერტიზა;
- გ. ტრასოლოგიური ექსპერტიზა;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

166. ნარკოტიკული საშუალებები არის:

- ა. ბუნებრივი;
- ბ. ნახევრად სინთეზური;
- გ. სინთეზური;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

167. ნარკოტიკული დანაშაულის ფაქტებზე აუცილებელია ჩატარდეს:

- ა. ტრასოლოგიური ექსპერტიზა;
- ბ. ქიმიური ექსპერტიზა;
- გ. ბიოლოგიური ექსპერტიზა;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

168. სინთეზური ნარკოტიკული საშუალება მიიღება:

- ა. ბუნებრივი ნედლეულისგან;
- ბ. სინთეზური საშუალებით, ბუნებრივი ნედლეულის გარეშე;
- გ. კოკას ფოთლებისაგან;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი;

169. ოჯახში ჩადენილი დანაშაულის მოტივი შეიძლება იყოს:

- ა. ანგარება;
- ბ. ლიდერობის სურვილი;
- გ. დამორჩილების მოტივი;
- დ. ყველა პასუხი სწორია;

170. ტერორიზმის შემთხვევაში, შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე, პირველ რიგში უნდა განისაზღვროს:

- ა. სახელმძღვანელო ცენტრი;
- ბ. პირთა წრე;
- გ. ექსპერტიზის სახეები;
- დ. არც ერთი პასუხი არ არის სწორი.

კაზუსები

1. გამომძიებელმა ი. ბასილაძემ მიიღო შეტყობინება დანაშაულის ჩადენის შესახებ (ქურდობის ფაქტის შესახებ, შელწევა **განხორციელებულიყო კარის შემტვრევის გზით**) და დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილზე, დამოუკიდებლად ჩაატარა შემთხვევის ადგილის დათვალიერება. ადგილზე არსებული ნივთები უშუალოდ გადაადგილა, მათი უკეთ დათვალიერების მიზნით, რის შედეგადაც მართლაც აღმოაჩინა არაერთი კვალი. მოახდინა ფოტოგადაღება და ფაქტთან დაკავშირებით დაიწყო გამომძიება.

შეაფასეთ გამომძიებლის მოქმედება. განმარტეთ, რა ქმედებები უნდა განხორციელდეს შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე. რა სახის ტექნიკური საშუალებების გამოყენება არის საჭირო დათვალიერების სრულფასოვნად ჩატარების მიზნით.

2. შეტყობინების საფუძველზე შემთხვევის ადგილზე გავიდა გამომძიებელი. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი იქნა ადამიანის გვამი. გვამის ახლოს კი ცეცხლსასროლი იარაღი და მასრები. გარდა ამისა, მის სხეულზე შეიმჩნეოდა სავარაუდოდ, ადამიანის კბილის კვალიც. რაც შეეხება სისხლის კვალს იგი შემთხვევის ადგილზე არ აღმოჩნდა. შემთხვევის ადგილზე ასევე აღმოჩენილი იქნა ხელის კვალიც, კერძოდ იქვე ახლოს მდგომ ლარნაკსა და ბოთლზე.

გამომძიებელმა მიმოხილვითი დათვალიერების დასრულების შემდეგ გამოიძახა კრიმინალისტიკური სამსახური და მათთან ერთად განაგრძო დათვალიერება. კერძოდ, გადავიდა დათვალიერების დინამიკურ სტადიაზე. ხოლო გვამი, თითის, კბილის კვალი და ცეცხლსასროლი იარაღი და მასრები დააფიქსირა პანორამული ფოტოგადაღების გზით. ასევე ცეცხლსასროლი იარაღი კარგად დაათვალიერა, სათანადოდ შეფუთა, დალუქა და მოამზადა ექსპერტიზაზე გადასაგზავნად. თითის ანაბეჭდების აღმოსაჩენად და ამოსაღებად კი მაგნიტური ფუნჯი და მაგნიტური ფხვნილი გამოიყენა. აღნიშნული გარემოებები კი დაწვრილებით ასახა ოქმში.

შეაფასეთ კაზუსი.

3. შეტყობინების საფუძველზე შემთხვევის ადგილზე გამოცხადდა გამომძიებელი ტრაპაიძე, რომელმაც დამოუკიდებლად დაათვალიერა შემთხვევის ადგილი, დაზარალებულის გვამი, სატრანსპორტო საშუალება და მოახდინა შემთხვევის ადგილის ფოტოგადაღება, შეადგინა დათვალიერების ოქმი, რომელსაც თვითონ მოაწერა ხელი. შემდეგ გაესაუბრა ავტომანქანის მფლობელს, რომელმაც განუმარტა გამომძიებელს, რომ შემთხვევის დროს ავტომანქანას მართავდა მასთან ერთად მყოფი, აწვარდაცვლილი მეგობარი. გამომძიებელმა იქ მყოფ პირებს ნება დართო დაზარალებულის გვამი სახლში გადასვენებინათ, ხოლო შესაბამის უფლებამოსილ პირებს დაავალა ავტომანქანის მფლობელის დაკავება.

შეაფასეთ კაზუსი.

4. გამომძიებელმა ი. მანაგაძემ მიიღო რა შეტყობინება დანაშაულის (კერძოდ **მკვლელობის ფაქტის**) შესახებ, დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალიერებლად. ი. მანაგაძემ კრიმინალისტებთან ერთად ჩაატარა შემთხვევის ადგილის დათვალიერება. დათვალიერების დაწყებისთანავე ადგილზე არსებული ნივთები და გვამი გადაადგილა უკეთ დათვალიერების მიზნით. მოახდინა ფოტოგადაღება, კერძოდ: შემთხვევის ადგილი მდებარეობდა ტყის მახლობლად, ამიტომ, მათ გვამი გარემომცველ გარემოსთან ერთად დააფიქსირეს სტერეოსკოპული ფოტოგადაღების საშუალებით, ხოლო შემთხვევის ადგილზე გვამის მახლობლად აღმოჩენილი დანაშაულის იარაღი კი – საამოსაცნობო ფოტოგადაღების გზით. გარდა ამისა გვამის ფოტოგადაღება განახორციელეს დეტალური ფოტოგადაღების საშუალებით.

გვამის სხეულზე ასევე აღმოჩენილი იქნა, სავარაუდოდ ადამიანის კბილის კვალი (მხარზე) და ასევე სიგარეტზე, რომელიც იქვე გვამთან ახლოს აღმოაჩინეს. აღნიშნული დააფიქსირეს საკვანძო ფოტოგადაღების საშუალებით და დაამზადეს ტვიფარი თაბაშირის საშუალებით. გვამი კი დათვალიერების შემდეგ გადატანილ იქნა პროზექტურაში.

შეაფასეთ კაზუსი

5. გამომძიებელმა ი. ბერიძემ მიიღო შეტყობინება იმის შესახებ, რომ ქალაქის ერთ-ერთ უბანში გზის სავალ ნაწილზე აღმოჩენილი იქნა მამაკაცის გვამი. ი. ბერიძე დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალისწინებლად, დამოუკიდებლად ჩაატარა შემთხვევის ადგილისა და გვამის დათვალისწინება. გვამის გადაადგილების გზით მოახდინა ფოტოგადაღება და სათანადოდ ასახა ოქმში.

შემთხვევის ადგილზე ასევე აღმოჩენილი იქნა დოკუმენტი, სადაც შეიმჩნეოდა სავარაუდოდ ქიმიური ნივთიერებით ამოშლის კვალი. აღნიშნული დოკუმენტი გადაიგზავნა ექსპერტიზაზე და მოხდა მისი გამოკვლევა – კერძოდ დოკუმენტი დაფარული იქნა პასტა **K-თი** რითაც გამოვლინდა დაფარული ტექსტი.

შეაფასეთ კაზუსი

6. გამომძიებელმა თ. დვალმა 2020 წლის 18 ივლისს 19 სთ-ზე ჩაატარა საგამომძიებო ექსპერიმენტი – მკვლელობის ფაქტზე – ხილვადობის შესამოწმებლად. ვინაიდან აღნიშნულ შემთხვევას ადგილი ჰქონდა 2020 წლის 28 იანვარს 19 სთ-ზე. აღნიშნული საგამომძიებო მოქმედება გამომძიებელმა ჩაატარა საპროცესო კანონმდებლობის სრული დაცვით.

შეაფასეთ კაზუსი

7. ა. თავაძემ კრიმინალისტებთან ერთად ჩაატარა შემთხვევის ადგილის დათვალისწინება. დათვალისწინების დაწყებისთანავე ადგილზე არსებული ნივთები და გვამი გადაადგილა უკეთ დათვალისწინების მიზნით. მოახდინა ფოტოგადაღება. გვამი გარემომცველ გარემოსთან ერთად დააფიქსირეს – მიმოხილვითი ფოტოგადაღების საშუალებით, ხოლო შემთხვევის ადგილზე გვამის მახლობლად აღმოჩენილი დანაშაულის იარაღი კი საორიენტაციო ფოტოგადაღების გზით. გარდა ამისა გვამის ფოტოგადაღება განახორციელეს საამოსაცნობო ფოტოგადაღების საშუალებით (იქვე შემთხვევის ადგილზე).

გვამის სხეულზე ასევე აღმოჩენილი იქნა კბილის კვალი (ცხვირზე) და ასევე ვაშლზე, რომელიც იქვე გვამთან ახლოს აღმოაჩინეს. აღნიშნული დააფიქსირეს რეფლექსური ფოტოგადაღების

საშუალებით და დაამზადეს ტვიფარი თაბაშირის საშუალებით. გვამი კი დათვალიერების შემდეგ გადატანილ იქნა პროზექტურაში.

შეაფასეთ კაზუსი

8. შეტყობინების საფუძველზე შემთხვევის ადგილზე გავიდა გამომძიებელი. რკინიგზის სადგურთან ახლოს აღმოჩენილი იქნა 2 ადამიანის გვამი. ერთი მათგანი ლიანდაგზე (იგი ორ ნაწილად იყო დანაწევრებული) მეორე კი მის მახლობლად. ორივე მათგანს თავისა და გულმკერდის არეში აღენიშნებოდა სავარაუდოდ – ცეცხლნასროლი დაზიანება. გვამების მახლობლად აღმოჩენილი იქნა მოცულობითი ფეხის კვალი, ასევე ცეცხლსასროლი იარაღი და მასრები. იმისათვის რომ გამომძიებელი დარწმუნებულიყო იარაღის ვარგისიანობაში ადგილზევე მოახდინა გასროლა, შემდეგ კი იგი შეფუთა, დალუქა და მოამზადა ექსპერტიზაზე გადასაგზავნად. შემთხვევის ადგილზე დარჩენილი ფეხის კვალი კი დააფიქსირა პანორამული ფოტოგადაღების გზით. გამომძიებელმა დათვალიერება დაიწყო დინამიკური სტადიით. კერძოდ, გადაადგილა გვამები, შემდგომ მოახდინა მათი ფოტოგადაღება და ფიქსაცია ოქმის საშუალებით.

შეაფასეთ კაზუსი

9. თბილისში, სხვადასხვა ადგილას აღმოჩენილ იქნა 5 უცნობი მამაკაცის გვამი. არც ერთი მათგანი არ იქნა დაქტილოსკოპირებული, ასევე არ ჩატარებულა მათი ამოცნობა და სასამართლო – სამედიცინო ექსპერტიზა. ამასთან, შემთხვევის ადგილისა და გვამების დათვალიერება მოხდა გამომძიებლის მიერ დამოუკიდებლად.

იმსჯელეთ, ახსენით და დაასაბუთეთ, რამდენად მართლზომიერია გამომძიებლის ასეთი მოქმედება. მოცემულ ფაქტებთან დაკავშირებით გამომძიებელს რა უნდა გაეკეთებინა, როგორ უნდა წარემართა გამოძიება (მიუთითეთ, რა სახის საგამომძიებო მოქმედებები უნდა ჩატარებინათ და რა თანმიმდევრობით). რა სახის ვერსიები შეიძლება აიგოს აღნიშნულ საქმეზე?

10. ქ. თბილისში, გლდანის ტერიტორიაზე (ნაგავსაყრელზე), აღმოჩენილ იქნა პროფესიონალურ დონეზე დანაწევრებული ადამიანის გვამი. მისი იდენტიფიცირების შემდეგ გამოძიებით დადგინდა მკვლელობის ჩადენის ადგილი, რომელიც, დაახლოებით 1,5 კმ იყო დაცილებული შემთხვევის ადგილიდან. ფაქტთან დაკავშირებით მიღებული იქნა, 16 წლის გოგონას აღიარებითი ჩვენება, რომლითაც იკვეთებოდა, რომ აღნიშნული მკვლელობა შურისძიების ნიადაგზე იყო ჩადენილი. გოგონას აღიარება – უტყუარ მტკიცებულებად მიიჩნია გამომძიებელმა და განაგრძო გამოძიება.

დაასაბუთეთ გამომძიებლის ქმედების მართლზომიერება. იმ-სჯელეთ რა ხერხებით, საშუალებებითა და რა სახის საგამოძიებო მოქმედებებით უნდა გადაემოწმებინა გამომძიებელს მოცემული პირის ჩვენება.

11. გამომძიებელმა ა. მიქაუტაძემ, აწარმოებდა რა სისხლის სამართლის საქმეზე გამოძიებას, მიზანშეწონილად მიიჩნია საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩატარება საქმეზე მტკიცებულებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოების გამოკვლევისა და ფაქტობრივი მონაცემების დადგენის მიზნით.

მან განსაზღვრა ექსპერიმენტის მიზანი, შინაარსი და დამოუკიდებლად ბრალდებულთან ერთად ჩაატარა საგამოძიებო ექსპერიმენტი. საგამოძიებო მოქმედების ოქმში აღნიშნა დანყებისა და დამთავრების დრო, ოქმის შემდგენი პირის ვინაობა, თანამდებობა, ბრალდებულის მონაცემები და ხელმოწერით დაადასტურა იგი.

დაასაბუთეთ აღნიშნული საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისა და გამომძიებლის მოქმედების მართლზომიერება.

12. გამომძიებელი ი. მიქაძე მკვლელობის შესახებ ინფორმაციის მიღებისთანავე გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალიერებლად. ჩაატარა დათვალიერება სრული მოცულობით, რა დროსაც აღმოაჩინა არაერთი კვალი. კერძოდ: კბილის კვალი შოკოლადზე, სიგარეტისა და გვამზე. აღნიშნულის ფიქსირება მოახდინა სრულყოფილად ოქმში. გვამიდან კბილის კვალის

ამოსაღებად კი გამოიყენა მიკროსილი. სიგარეტიდან და შოკოლადიდან კვალის ამოსაღებად კი გამოიყენა პასტა **k**. გატეხილი კარის დასაფიქსირებლად კი გამოიყენა ფოტოგადაღება. კერძოდ, მეტრული ფოტოგადაღების მეთოდი.

შეაფასეთ კაზუსი

13. შეტყობინების საფუძველზე შემთხვევის ადგილზე გავიდა გამომძიებელი. შემთხვევის ადგილზე აღმოჩენილი იქნა ადამიანის გვამი. გვამის ახლოს კი დანა და მასრები.

გვამს სხეულზე აღენიშნებოდა, სავარაუდოდ ადამიანის კბილის კვალიც. რაც შეეხება სისხლის კვალს, იგი შემთხვევის ადგილზე არ აღმოჩნდა. შემთხვევის ადგილზე ასევე აღმოჩენილი იქნა ხელის და ფეხის კვალიც, კერძოდ იქვე ახლოს მდგომ ტუმბოზე ხელის კვალი, ხოლო იატაკზე კი ფეხის კვალი. გამომძიებელმა მიმოხილვითი დათვალიერების დასრულების შემდეგ გამოიძახა კრიმინალისტიკური სამსახური და მათთან ერთად განაგრძო დათვალიერება. კერძოდ, გადავიდა დათვალიერების დინამიკურ სტადიაზე.

ხოლო გვამი, ხელის, ფეხის, კბილის კვალი, დანა და მასრები დააფიქსირა მეტრული ფოტოგადაღების გზით. ცივი იარაღი კარგად დათვალიერა და იმისათვის, რომ დარწმუნებულიყო მის ვარგისიანობაში (საკმაოდ ბასრი იყო თუ არა), გაჭრა იქ არსებული თოკი და გახსნა, იქ არსებული კონსერვის ქილა, შემდეგ იგი სათანადოდ შეფუთა, დალუქა და მოამზადა ექსპერტიზაზე გადასაგზავნად. კბილის კვალის ამოსაღებად კი გამოიყენა თაბაშირი, თითის ანაბეჭდების აღმოსაჩენად და ამოსაღებად, მაგნიტური ფუნჯი და მაგნიტური ფხვნილი, ხოლო ფეხის კვალის ამოსაღებად კი ასევე თაბაშირი. დათვალიერების მიმდინარეობა დაწვრილებით ასახა ოქმში.

შეაფასეთ კაზუსი.

14. აღმოჩენილი იქნა გვამი, რომელსაც, გულმკერდის არეში აღენიშნებოდა ცეცხლსასროლი იარაღით მიყენებული დაზიანება, სახე კი დამახინჯებული ჰქონდა (სავარაუდოდ ცივი იარაღით). შემთხვევის ადგილზე გასულმა გამომძიებელმა და-

მოუკიდებლად ჩაატარა შემთხვევის ადგილისა და გვამის დათვალიერება. გამომძიებელმა შემთხვევის ადგილზე აღმოაჩინა ცეცხლსასროლი და ცივი იარაღი, რომელიც გააგზავნა ბალისტიკურ ექსპერტიზაზე – რათა მოეხდინათ იარაღების იდენტიფიკაცია.

შემთხვევის ადგილზე ასევე აღმოჩენილი იქნა წერილი, რომლითაც გარდაცვლილი ემშვიდობებოდა ოჯახის წევრებს და მათ ბოდიშს უხდოდა თვითმკვლელობისთვის. აღნიშნული წერილი გამომძიებელმა მიიღო როგორც უტყუარი მტკიცებულება და გამორიცხა დანაშაულის ნიშნები. გვამი გადატანილ იქნა პროზექტურაში, სადაც მოხდა მისი პანორამული ფოტოგადაღება.

შეაფასეთ კაზუსი. რა სახის საგამომძიებო მოქმედებები უნდა ჩატარებინა გამომძიებელს, რა თანმიმდევრობით. ასევე ჩამოთვალეთ ტექნიკური საშუალებები, რომელიც უნდა გამოიყენებინათ საგამომძიებო მოქმედებების ჩატარების ეტაპზე, ასევე უფლებამოსილი პირები, რომელთაც უნდა მიეღოთ მონაწილეობა. რა სახის ექსპერტიზები შეიძლებოდა ჩატარებულიყო აღნიშნულ საქმეზე და რა სახის კითხვები უნდა დაესვათ ექსპერტისათვის. რა სახის ვერსიებს ააგებდით ფაქტთან დაკავშირებით. ასევე, ფიქსაციის რა საშუალებებს გამოიყენებდით?

15. გამომძიებელმა ი. სურგულაძემ მიიღო შეტყობინება იმის შესახებ, რომ ქალაქის ერთ-ერთ უბანში, გზის სავალ ნაწილზე აღმოჩენილი იქნა მამაკაცის გვამი. ი. სურგულაძე დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალიერებლად დამოუკიდებლად ჩაატარა შემთხვევის ადგილისა და გვამის დათვალიერება, გვამის გადაადგილების გზით-მოახდინა ფოტოგადაღება. კერძოდ, გვამის ფოტოგადაღება მოახდინა მეტრული და სტერეოსკოპული ფოტოგადაღების გზით, გვამზე არსებული დაზიანებები კი პანორამული ფოტოგადაღების საშუალებით. გვამს აღენიშნებოდა არაერთი ცეცხლსასროლი დაზიანება და კბილის კვალი მუცელსა და ცხვირზე. მათ აღმოსაჩენად და ამოსაღებად გამოიყენა მიკროსილი, აღნიშნული გარემოებები კი სათანადოდ ასახა ოქმში. გვამი შემდგომ

გადააგზავნა პროექტურაში, სადაც მოახდინა მისი პანორამული და დეტექტური ფოტოგადაღება.

შეაფასეთ კაზუსი.

16. გამომძიებელმა ი. თუთბერიძემ მიიღო შეტყობინება იმის შესახებ, რომ ქალაქის ერთ-ერთ უბანში გზის სავალ ნაწილზე აღმოჩენილი იქნა მამაკაცის გვამი. იგი დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალიერებლად – კრიმინალისტიკურ სამსახურთან ერთად. მათ ერთობლივად დაათვალიერეს ადგილი და შედეგები ასახეს ჩხრეკის ოქმში და სქემაზე. ფიქსაციისათვის ასევე გამოიყენეს ფოტოგადაღების არაერთი ხერხი. კერძოდ: გვამის ფოტოგადაღება მოახდინეს – პანორამული ფოტოგადაღების გზით, გვამზე არსებული დაზიანებები (ხელზე, ფეხზე და თავზე) კი – საორიენტაციო ფოტოგადაღების საშუალებით. რაც შეეხება გვამის მახლობლად აღმოჩენილ დანაშაულის იარაღს, იგი მეტრული ფოტოგადაღებით დააფიქსირეს. გვამის მახლობლად არსებული ფეხის კვალი კი, ექსპერტმა ამოიღო ულტრაიისფერი სხივების, დაქტილოსკოპიური ფხვნილის და ფუნჯის საშუალებით. ამოღებული და ფიქსირებული ნივთიერი მტკიცებულებები გადააგზავნეს ექსპერტიტაზე, ხოლო გვამი კი პროექტურაში, სადაც გვამის ფოტოგადაღება მოხდა დეტექტური ფოტოგადაღების გზით – გვამის მონესრიგების შემდგომ.

შეაფასეთ კაზუსი.

17. ირინა, რომელიც ქორწინებაში არ იმყოფებოდა, არ სურდა მისი ფეხმძიმობის შესახებ გაეგოთ ნაცნობებსა და ახლობლებს, რის გამოც შეძლებისდაგვარად მალავდა აღნიშნულ ფაქტს. მშობიარობა და ბავშვის მოშორება დედასა და დასთან ერთად დაგეგმა. მათ ბავშვი გაგუდეს, გვამი კი, გადაახვიეს ქალაღში, შემდგომ კი ზენარში და მათ სახლთან ახლოს მდგომ ნაგვის ურნაში ჩააგდეს.

გვამის აღმოჩენის შემდგომ, ფაქტზე დაიწყო გამოძიება. სამივე ქალი იქნა ბრალდებულად ცნობილი და დაკავებული.

შეაფასეთ კაზუსი. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარებაა მნიშვნელოვანი ფაქტთან დაკავშირებით. რა სახის ვერსიებს

ააგებდით? რა სახის ექსპერტიზას ჩაატარებდით და რა კითხვებს დაუსვავდით ექსპერტს?

18. 70 წლის ქალის მკვლელობის ფაქტზე გამომძიებელი გ. არჩვაძე დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალიერებლად. მას ადგილზე მისვლისას, რომელიც მდებარეობდა ქ. თბილისში, რომის ქ. 13-ში, დახვდა მამაკაცი (სავარაუდოდ გარდაცვლილი ქალის ქმარი), 84 წლის, რომელმაც განუცხადა, რომ იგი ბინის დათვალიერების წინააღმდეგი იყო. მიუხედავად აღნიშნულისა, გამომძიებელმა მიიღო შემთხვევის ადგილის დათვალიერების გადაწყვეტილება და დადგენილების საფუძველზე, მამაკაცის წინააღმდეგობის დაძლევის გზით დაიწყო დათვალიერება. დათვალიერებისას ბინაში აღმოჩნდა სისხლის შხეფები, იატაკსა და კედლებზე, რომელიც ნახევრად ჩამონგრეული იყო. ქალის გვამი, რომელსაც სავარაუდოდ ჩაქუჩით ჰქონდა მიყენებული არაერთი დაზიანება (ჩაქუჩი გვამიდან დაახლოებით 1 მეტრის მანძილზე ეგდო იატაკზე) – თავის, მხრებისა და ფეხის არეში, განთავსებული იყო მისაღებ ოთახში, სადაც უამრავი, სიძველისაგან ნახევრად დანგრეული და დაფლეთილი ავეჯი იყო. ქალის გვამი სისხლის გუბეში იყო. გამომძიებელმა დამოუკიდებლად დაიწყო დათვალიერება და დააფიქსირა ყველა კვალი, რომელიც შემთხვევის ადგილზე დახვდა. ასევე ქალის გვამიც, რომელზე არსებული დაზიანებებიც მიმოხილვითი ფოტოგადაღების საშუალებით დააფიქსირა. ჩაქუჩი გამომძიებელმა შეფუთა პაკეტში, სისხლის გუბიდან სისხლის კვალის ამოსაღებად შპრიცი გამოიყენა, რომელიც სახლში მყოფ მამაკაცს გამოართვა. გამომძიებელმა შეადგინა დათვალიერების ოქმი და სქემა. ასევე, ტელეფონის კამერის საშუალებით მოახდინა არა მხოლოდ ქალის გვამის, არამედ ადგილმდებარეობის ფოტოგადაღებაც. გამომძიებელმა დათვალიერების კანონიერების შემოწმების მიზნით მიმართა სააპელაციო სასამართლოს, დათვალიერების დასრულებიდან 72 საათში, რომელიც სასამართლომ განიხილა და 48 საათში მიიღო გადაწყვეტილება დათვალიერების კანონიერად ცნობის შესახებ. გამომძიებელმა გამოკითხა მეზობლები, რომლებისგა-

ნაც შეიტყო, რომ მკვლელობის დროს ზემოაღნიშნული ბინიდან გამოდიოდა ჩხუბის ხმა, რასაც მოჰყვა ბინიდან მამაკაცის ჩქარი ნაბიჯებით გამოსვლა. ის, მოწმეთა ჩვენების თანახმად, ჩავიდა რომის ქუჩის კუთხეში სურსათის მაღაზიაში, სავარაუდოდ რაღაც შეიძინა და კვლავ დაბრუნდა სახლში, თუმცა, რომის ქუჩიდან არსებული სადარბაზოს კარით აღარ უსარგებლია, ის ეზოში შევიდა, საიდანაც სავარაუდოდ უკვე სახლის მეორე შესასვლელით ისარგებლა. ერთ-ერთი მოწმის ჩვენების თანახმად, მას შეეძლო ამოეცნო ბინიდან გამოსული მამაკაცი, რომელსაც ტანისამოსზე სავარაუდოდ, სისხლის წვეთები აღენიშნებოდა. მოწმემ აღწერა მამაკაცის გარეგნული ნიშნები და განმარტა, რომ შეძლებდა მის ამოცნობას. გამომძიებელმა ჩაატარა ამოცნობა, რა დროსაც მეზობელს წარუდგინეს გარდაცვლილის ქმარი ამოსაცნობად – სხვა 1 პირთან ერთად. მეზობელმა ამოცნობისას განმარტა, რომ ეს მამაკაცი ნამდვილად ჰგავდა ბინიდან გამოსულ მამაკაცს, თუმცა არ იყო დარწმუნებული, რომ ეს ნამდვილად ის იყო, რის გამოც იგივე მამაკაცი ამოსაცნობად, ამჯერად უკვე 2 პირთან ერთად წარუდგინეს, რა დროსაც მოწმემ განაცხადა, რომ უკვე დაბეჯითებით შეეძლო იმის თქმა, რომ ის კაცი სწორედ მის წინაშე მე-2 ნომრად წარმოდგენილი პირი იყო.

ქალის გვამი – გარდაცვალების მიზეზის დადგენის მიზნით გამომძიებელმა შუამდგომლობის საფუძველზე გადააგზავნა პროზექტურაში. შუამდგომლობის საფუძველზე მან მოითხოვა სასამართლო – სამედიცინო ექსპერტიზის ჩატარება და შესაბამისი კითხვებიც დაუსვა ექსპერტს. ექსპერტიზის ჩატარების შემდეგ ექსპერტი დაუკავშირდა გამომძიებელს და დასმულ კითხვებზე ტელეფონის საშუალებით ამომწურავი პასუხი გასცა. გამომძიებელმა ის ოქმში შეიტანა და ხელმოწერით დაადასტურა. სისხლის ნიმუში კი გადააგზავნა ბალისტიკურ ექსპერტიზაზე. ჩაქურზე კი ფონოსკოპიური ექსპერტიზა დანიშნა.

შეაფასეთ კაზუსში აღწერილი ქმედებების კანონიერება (სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობის შესაბამისად იმოქმედება თუ არა გამომძიებელმა). ააგეთ შესაბამისი ვერსიები. მიუთითეთ რა სახის საგამოძიებო მოქმედებებს ჩაატარებდით

და რა თანმიმდევრობით. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ეტაპზე რა სახის სამეცნიერო-ტექნიკურ საშუალებებს გამოიყენებდით? მიუთითეთ ვისი მონაწილეობით უნდა ჩატარებინა საგამოძიებო მოქმედება გამომძიებელს? ასევე, რა სახის ექსპერტიზები უნდა დაენიშნა გამომძიებელს და რა კითხვები უნდა დაესვა ექსპერტისათვის?

19. გამომძიებელმა ლ. მჭედლიშვილმა, 2020 წლის 12 იანვარს 00:05 სთ-ზე მიიღო შეტყობინება დანაშაულის (კერძოდ, მკვლელობის ფაქტზე) შესახებ. იქიდან გამომდინარე რომ საპროცესო კანონმდებლობა მიუთითებს საგამოძიებო მოქმედების გარკვეულ დროში ჩატარების მიზანშეწონილობას, მან გადაწყვიტა შემთხვევის ადგილზე დილის 7 საათზე გასულიყო. მანამდის კი შეატყობინა კრიმინალისტიკურ სამსახურს. დათვალიერების დაწყებისთანავე არსებული ნივთები და გვამი გადაადგილა უკეთ დათვალიერების მიზნით. მოახდინა ფოტოგადაღება, ამოიღო ხელის, ფეხის და სუნის კვალი. ასევე იარაღი, მასრები და სისხლიანი ტანსაცმელი. თითოეული კვალი კარგად დაათვალიერა, მოახდინა მათი ფოტოგადაღება და ამოღება. შემთხვევის ადგილზე არსებული იარაღი კი გაისროლა, რათა დარწმუნებულიყო მის ვარგისიანობაში. სისხლიანი ტანსაცმელი გადაკიდა თოკზე, რათა მზიან ამინდში კარგად გამშრალიყო. შემდგომ კი შეფუთა პოლიეთილენის პაკეტში და მოამზადა ბიოლოგიურ ექსპერტიზაზე გადასაგზავნად. იარაღი, მასრები, ფეხისა და სუნის კვალი კი ერთ პაკეტში განათავსა და მოამზადა ასევე ექსპერტიზაზე გადასაგზავნად. გარდაცვლილის ახლობლებს კი განუმარტა, რომ დათვალიერების დასრულების შემდგომ მათ ჰქონდათ შესაძლებლობა ყველა პროცედურა განეხორციელებინათ და როდასაც მიზანშეწონილად მიიჩნევდნენ მაშინ დაეკრძალათ გარდაცვლილი.

შეაფასეთ კაზუსი. განმარტეთ, როგორ უნდა ჩატარებინა გამომძიებელს შემთხვევის ადგილის დათვალიერება. რამდენად სწორად მოიქცა, როდესაც შეტყობინებიდან რამდენიმე საათში გავიდა. რა სახის ვერსიები შეიძლება ავაგოთ აღნიშნულ საქმესთან დაკავშირებით. როგორ ხდება აღნიშნული კვლების აღმოჩენა

– ამოლება – ფიქსირება? თითოეულ მათგანზე რა სახის ექსპერტიზას დანიშნავდით და რა სახის კითხვებს დაუსვამდით ექსპერტს?

20. გამომძიებელმა, რომელმაც, 2020 წლის 14 იანვარს მიიღო შეტყობინება მკვლელობის შესახებ, გამოძიება დაიწყო 2020 წლის 19 იანვარს. გამოძიების დაწყების შესახებ კი პროკურორს გამოძიების დაწყებიდან 9 დღის შემდეგ, წერილობით შეატყობინა. გამოძიების პროცესში მოწმის სახით გამოკითხა 5 პირი, რის შემდგომაც ჩვენების სისწორის შემოწმების მიზნით გაიყვანა შემთხვევის ადგილზე. ჩვენების სისწორე 3 მათგანმა დაადასტურა, ხოლო ორმა კი სრულად ვერ აღიდგინა სურათი. პროკურორმა გამომძიებელს მისცა წერილობითი მითითება, ხელმეორედ გაეყვანა ხუთივე პირი – საგამომძიებო ექსპერტიზის ჩასატარებლად. გამომძიებელმა დაუყოვნებლივ შეასრულა პროკურორის მითითება. გამოძიებით დადგინდა, რომ დანაშაული შესაძლოა ჩადენილი ყოფილიყო გარდაცვლილის მეგობარი გოგონას მიერ. ამაზე მიუთითებდა შემთხვევის ადგილზე ნაპოვნი ხელის კვალი ქიქაზე, ფეხის კვალი საძინებელსა და სამზარეულოში, ასევე, თმის ღერები, რომლებიც აღმოჩენილი იქნა გარდაცვლილის საძინებელში – ზენარზე.

შეაფასეთ კაზუსი. შეეძლო თუ არა გამომძიებელს დამოუკიდებლად დაეწყო გამოძიება ფაქტზე? უნდა შეეტყობინებინა თუ არა გამოძიების დაწყების შესახებ პროკურორისთვის და რა ვადაში? სწორად მოხდა თუ არა საგამომძიებო მოქმედებების დაგეგმვა? რაზე მიუთითებს კაზუსში მითითებული კვლები და როგორ უნდა მოხდეს მათი აღმოჩენა-ამოლება-ფიქსირება? საკმარისია თუ არა აღნიშნული გარემოებები პირის ბრალდებისთვის?

21. ყაჩაღობის შესახებ ინფორმაციის მიღების შემდეგ შემთხვევის ადგილზე დაუყოვნებლივ გავიდა საგამომძიებო ჯგუფი. გამოკითხვის საფუძველზე დადგინდა, რომ დაზარალებულის საცხოვრებელ სახლში საღამოს 8 საათზე შეიჭრა 3 შეიარაღებული პირი. ერთ-ერთმა მათგანმა ფიზიკური ძალის გამოყენებით დააბა ოჯახის დიასახლისი და მისი 2 შვილი. ემუქრებოდა მათ მოკვლით, იმ შემთხვევაში თუ ისინი არ გადასცემდნენ 100 000

ა.შ.შ. დოლარს. თანხის გადაცემის შემდეგ კი იარაღის ტარით მიაყენა დაზიანება თავის არეში და ოჯახის კუთვნილი ავტომანქანით მიიმალნენ. ავტომანქანა 3 დღის შემდეგ აღმოჩენილი იქნა ქ. ბათუმში, ბულვარის მიმდებარე ტერიტორიაზე.

შეაფასეთ კაზუსი: 1. შემთხვევის რამდენი ადგილი და ობიექტია მოცემულ კაზუსში? 2. რა სახის კვალი იქნებოდა დარჩენილი კონკრეტულ ადგილებში და როგორ უნდა მოხდეს მათი აღმოჩენა-ამოღება-ფიქსირება? 3. რა სახის საგამოძიებო მოქმედებების ჩატარება არის საჭირო და რა თანმიდევრობით?

22. საცხოვრებელ სახლში მოხდა ქურდობა. ბინა მდებარეობს 3 სართულიანი სახლის მე-3 სართულზე. სახლში შეღწევა სავარაუდოდ განხორციელდა სახლის აივნიდან. კერძოდ, შესასვლელი კარის მინა ჩამტვრეული იყო. კარის სახელური კი დაზიანებული. ასევე აივანზე და ოთახის შესასვლელში აღინიშნება ფეხის კვალი. აივნის კარი გადის მისაღებ ოთახში, რომელსაც ემიჯნება სასადილო ოთახი. სასადილო ოთახის მეორე მხრიდან გასასვლელია კაბინეტსა და საძინებელ ოთახში. სასადილო ოთახში მოთავსებულია: მაგიდა, სკამები, წყლის ნიჟარა, მაცივარი, კარადა და ტელევიზორი. კარადის შიგთავსი გარეთ არის გადმოყრილი. ხოლო მაგიდაზე პროდუქტების ნაწილია განთავსებული. კერძოდ: ნახევარი ბოთლი ლუდი, ნახევარი ვაშლი და პურის ნატეხები. ხოლო საძინებელსა და მისაღებშიც ასევე ძირს ყრია პირადი ნივთები.

შეაფასეთ კაზუსი. ააგეთ შესაბამისი ვერსიები. განსაზღვრეთ რაზე და რა სახის კვალი დარჩებოდა. როგორ უნდა მოვახდინოთ აღნიშნული კვლების ამოღება-ფიქსირება? რა სახის ექსპერტიზებს დანიშნავდით და რა კითხვას დაუსვამდით ექსპერტს?

23. გამომძიებელმა ი. არჩვაძემ მიიღო შეტყობინება იმის შესახებ, რომ ქალაქის ერთ-ერთ უბანში, სკვერში, ხის ქვეშ აღმოჩენილი იქნა მამაკაცის გვამი. ი. არჩვაძე დაუყოვნებლივ გავიდა შემთხვევის ადგილის დასათვალიერებლად. დათვალიერების დაწყებიდან 4 საათის შემდეგ გამოიძახა ექსპერტები. მათ გვამი დაუყოვნებლივ გადაადგილეს და შემდეგ საამოსაცნო ფო-

ტოგადაღების საშუალებით მოახდინეს მისი ფიქსაცია.

გვამის ტანისამოსი კი შეფუთეს და მოამზადეს გადასაგზავნად. გვამის მახლობლად მიწაზე შეიმჩნეოდა ფეხის კვალი. ექსპერტებმა აღნიშნული კვალი საორიენტაციო ფოტოგადაღების ხერხით დააფიქსირეს.

გვამიდან 1 მეტრში კი სავარაუდოდ დანაშაულის იარაღი და მასრები იქნა აღმოჩენილი. იარაღი ექსპერტებმა დაუყოვნებლივ ამოიღეს, ვარგისიანობის შემოწმების მიზნით მოახდინეს გასროლა და შემდგომ შეფუთეს მასრებთან ერთად და დალუქეს. შემთხვევის ადგილზე გვამის ვინაობის დადგენა ვერ მოხერხდა, რის გამოც გამომძიებელმა მიმართა პროკურორს და მისი თანხმობის საფუძველზე მოახდინა ამოუცნობი გვამის სახით დაკრძალვა შესაბამის ადგილზე.

შეაფასეთ კაზუსი. რა სახის მოქმედებები უნდა განეხორციელებინა გამომძიებელსა და ექსპერტებს? ადგილი ხომ არ ჰქონდა რაიმე სახის დარღვევას მათი მხრიდან, როგორც პროცესუალური ისე ტექნიკური და ტაქტიკური თვალსაზრისით? დაასაბუთეთ კონკრეტულად რა. სწორად მოახდინეს თუ არა მათ კვალთა აღმოჩენა, ამოღება და კონკრეტულად რა ხერხები და მეთოდები უნდა გამოეყენებინათ აღნიშნული სახის კვლების აღმოსაჩენად და ამოსაღებად? ფიქსაციის კიდეც რომელი ხერხი უნდა ყოფილიყო გამოყენებული აღნიშნულ შემთხვევაში? ფოტოგადაღების ის ხერხი რომელიც აღწერილია რამდენად სწორად იქნა გამოყენებული? პასუხი დაასაბუთეთ.

24. მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე შემთხვევის ადგილზე გავიდა საგამომძიებო ჯგუფი, რომელსაც ხელმძღვანელობდა გამომძიებელი გ. ვაშაკიძე. მათ შემთხვევის ადგილზე აღმოაჩინეს ორი გვამი. ერთი გვამი სანოლში, მეორე კი მისაღებ ოთახში, კართან ახლოს იყო განთავსებული. სანოლსა და მისაღებ ოთახში არ იქნა აღმოჩენილი სისხლის კვალი, თუმცა, წინასწარი დათვალიერებით შეიძლებოდა მხოლოდ იმის თქმა, რომ დაზიანებები მიყენებული იყო ცეცხლსასროლი იარაღით, გულმკერდისა და თავის არეში. ოთახებში კი არანაირი არეულობის კვალი არ აღინიშნებოდა. გამომძიებელმა გვამების გადატა-

ნა პროზექტურაში უბრძანა, ხოლო შემდგომ, შემთხვევის ადგილის ფოტოგადაღება მოახდინა და დნმ-ისათვის ნიმუშების აღება კარის სახელურიდან და მისაღები ოთახის სარკიდან.

შეაფასეთ კაზუსი.

25. საერთო საცხოვრებლის ბინის სარდაფში აღმოჩენილი იქნა ახალგაზრდა ქალის გვამი. მასზე არსებული ნიშნები იძლეოდა იმის ვარაუდის შესაძლებლობას, რომ ადგილი ჰქონდა გაუპატიურებას და მკვლელობას. სარდაფის იატაკზე კიბის ბოლო საფეხურიდან 50 სმ. მოშორებით ეგდო მასიური რკინის ნაჭერი. სადარბაზოსთან რბილ ნიადაგზე კი აღინიშნებოდა ფეხის, ხოლო სავალ ნაწილზე კი სატრანსპორტო საშუალების კვალი. მიღებული იქნა ინფორმაცია, რომ დანაშაულის ჩადენაში ბრალდებული პირი იყო საშუალო სიმაღლის, ატარებდა მუქი ფერის სათვალეს, ეცვა ლურჯი ფერის შარვალი.

შეაფასეთ კაზუსი. კერძოდ: განმარტეთ, მოცემულ სიტუაციაში რა სახის ფოტოგადაღებას აწარმოებდით? რა სახის გარეგნული ნიშნებია მითითებული კაზუსში?

საგამოძიებო მოქმედებათა ოქმები

შემთხვევის ადგილის დათვალიერების ოქმი

„-----“ „-----“, “ 20 წ. -----
ადგილი

დაიწყო: --- საათი და --- წუთი დამთავრდა: --- საათი და ---
წუთი

(ოქმის შედგენი პირის სამუშაო ადგილი, თანამდებობა, სახელი, გვარი)

საქართველოს სსსკ-ის 111-ე, 125-127-ე მუხლების და 135-ე მუხ-
ლის მე-4 ნაწილის (გვამის დათვალიერებას დროს, ასევე 128-ე
მუხლის) შესაბამისად, სისხლის სამართლის №-----
საქმეზე ჩავატარე შემთხვევის ადგილის, რომელიც მდებარეობს

----- დათვალიერება.

დათვალიერებაში მონაწილეობდნენ:-----

(ექსპერტი ან სხვა პირი, მათი სამუშაო ადგილი, თანამდებობა, სახელი,
გვარი,

საკონტაქტო ტელეფონები – თითოეულზე)

დათვალიერება ჩატარდა სასამართლოს განჩინების გარეშე,
ვინაიდან:

- 1) დასათვალისწინებელი ობიექტის (სადგომი, სათავსი, საცავი, საგანი, დოკუმენტი ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი) მესაკუთრემ (თანამესაკუთრემ) წერილობით განაცხადა, თანხმობა, კერძოდ:
-
-
-

2) არსებობს საქართველოს სსსკ-ის 112-ე მუხლის მე-5 ნაწილით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევა, ვინაიდან: (ხაზი გაესვას)

- 1) დაყოვნებამ შეიძლება გამოიწვიოს გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი მონაცემების განადგურება;
- 2) დაყოვნება შეუძლებელს გახდის აღნიშნული მონაცემების მოპოვებას;
- 3) საქმისათვის საჭირო საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი აღმოჩენილია სხვა საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისას (თუ აღმოჩენილია მხოლოდ ზედაპირული დათვალისწინების შედეგად);
- 4) არსებობს სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის ხელყოფის რეალური საფრთხე,

საგამოძიებო მოქმედების დაწყებამდე -----

(პირს, ვისთანაც ტარდება საგამოძიებო მოქმედება)

(ვის მიერ—სამუშაო ადგილი, თანამდებობა, სახელი, გვარი)

წარედგინა 20 --წლის „---“ „-----“
განიხილა (დადგენილება) დათვალისწინების ჩატარების შესახებ და განემარტა მისი უფლება, დაესწროს საგამოძიებლის ყველა მოქმედებას, გააკეთოს განცხადება, რაც შეტანილი იქნება ოქმში.

შემდეგი მოქმედებები: -----

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal blue ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ოფენობა -----

----- ლარი

დათვალიერების ოქმს გავეცანი -----

(წავიკითხე პირადად, წამიკითხა -----)

(306)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირების შენიშვნები და განცხადებები:

ოქმი ჩანერილია სრულად და სწორად, რასაც ვადასტურებთ
ხელის მოწერით:

მონაწილენი:

1. _____
(ვინაობა) (სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

2. _____
(ვინაობა) (სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

3. _____
(ვინაობა) (სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

4. _____
(ვინაობა) (სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

პირი, რომელთანაც ჩატარდა დათვალიერება:

_____/_____
(ხელმოწერა) (სახელი, გვარი)

ოქმი შევადგინე:

(ხელმოწერა)

ოქმის ასლი მივიღე:

(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

პირი ვისთანაც ჩატარდა დათვალიერება:

(ვინაობა) (სახელი, გვარი)

(ხელმოწერა)

დათვალიერების სხვა მონაწილენი:

1. -----

(სახელი, გვარი)

(ხელმოწერა)

2. -----

(სახელი, გვარი)

(ხელმოწერა)

დათვალიერება ჩავატარე და ოქმი შევადგინე:

(სახელი, გვარი)

(ხელმოწერა)

ოქმის ასლი მივიღე:

/-----/

(პირი რომელთანაც ჩატარდა

(ხელმოწერა)

დათვალიერებაა – სახელი, გვარი)

გვამის ექსპუმაციის ოქმი

„_____“ 20 _____ წელი
(ოქმის შედგენის თარიღი) (ოქმის შედგენის ადგილი)

ოქმის შემდგენი პირი: _____

(სახელი, გვარი, თანამდებობა)

სისხლის სამართლის საქმის №:

საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების კონკრეტული ადგილი:

საგამოძიებო მოქმედების

დაწყების დრო: _____ საათი და _____ წუთი;

„_____“ 20 _____ წელი;
(თარიღი)

საგამოძიებო მოქმედების

დასრულების დრო: _____ საათი და _____ წუთი;

„_____“ 20 _____ წელი;
(თარიღი)

გვამის ექსპუმაცია განხორციელდა საქართველოს სისხლის
სამართლის საპროცესო კოდექსის 111-112-ე, 132-135-ე მუხ-
ლების შესაბამისად.

მონაწილე პირები:

გვამის ექსპუმაციაში სავალდებულოდ მონაწილე პირები

(ექსპერტი/ექსპერტები, პროკურორი)

1. _____

(საპროცესო სტატუსი)

(სახელი, გვარი)

2. _____
(საპროცესო სტატუსი) (სახელი, გვარი)

3. _____
(საპროცესო სტატუსი) (სახელი, გვარი)

სხვა პირები (მაგ.: ადვოკატი, დასაფლავების ადგილის ადმინისტრაცია ან გარდაცვლილის ნათესავი და ა.შ.):

1. _____
(საპროცესო სტატუსი) (სახელი, გვარი)

2. _____
(საპროცესო სტატუსი) (სახელი, გვარი)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირებს საგამოძიებო მოქმედების დაწყებამდე განემარტათ მათთვის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები, მათ შორის უფლება საგამოძიებო მოქმედების მიმდინარეობასთან დაკავშირებით გამოთქვან შენიშვნა, დამატება ან შესწორება, რომელიც აისახება ოქმში.

საგამოძიებო მოქმედებისას გამოყენებული იქნა ტექნიკური საშუალება:

(გამოყენებული ტექნიკური საშუალებების მახასიათებლები და მათი გამოყენების პირობები)

რომლის გამოყენების შესახებაც წინასწარ ეცნობათ საგამოძიებო მოქმედების მონაწილეებს.
დათვალიერების საფუძველი:

(სასამართლოს განჩინება, მიეთითოს თარიღი)

პირი ვისთვისაც განჩინების შესრულება სავალდებულოა:

(პირი ვისთვისაც განჩინების შესრულება სავალდებულოა- დასაფლავების ადგილის ადმინისტრაცია ან გარდაცვლილის ნათესავი)

/-----/
(ხელმოწერა)

(პირი ვისთვისაც განჩინების შესრულება სავალდებულოა- დასაფლავების ადგილის ადმინისტრაცია ან გარდაცვლილის ნათესავი)

/-----/
(ხელმოწერა)

(პირი ვისთვისაც განჩინების შესრულება სავალდებულოა- დასაფლავების ადგილის ადმინისტრაცია ან გარდაცვლილის ნათესავი)

/-----/
(ხელმოწერა)

ექსპუმაციის ჩატარების პირობები:

(უნდა აღინეროს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების გარემოებები და პირობები, დღე-ღამის დროს, განათების წყარო, მეტეოროლოგიური პირობები და ა.შ.)

ექსპუმაციის მიმდინარეობა და შედეგები:

(ექსპუმაციის ოქმში უნდა აღინიშნოს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების თანმიმდევრობა, საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებები, გვამის აღწერა, რა საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი იქნა ნანახი და ამოღებული)

ექსპუმაციის შედეგად ამოღებული იქნა: (საგნის, დოკუმენტის, ნივთიერების თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტის ამოღების შემთხვევაში ცალკე ოქმი არ დგება და ეს საგამოძიებო მოქმედება აღინერება ამა ოქმში)

(უნდა მიეთითოს ამოსაღები საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტი)

შესაძლებლობის შემთხვევაში წარედგინა თუ არა საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირებს,

ამოღებული საგნის დასახელება, აღწერა)

ექსპუმაციის შემდგომ განხორციელებული მოქმედებები:

(უნდა მიეთითოს ამოღებული საგნის დასახელება, დაილუქა და შეიფუთა თუ არა ამოღებული საგანი, დოკუმენტი)

ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, აღინიშნოს ლუქის ინდივიდუალური ნიშნები

სად გაიგზავნა დათვალიერების შემდეგ გვამი ან/და საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე სხვა ობიექტი)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირის შენიშვნა, შესწორება, დამატება ან განცხადება:

----- /-----/

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

----- /-----/

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

----- /-----/

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

გვამის ექსპერტიზის ოქმს გავეცანით, იგი გამომძიებლის მიერ შედგენილია სრულად და სწორად.

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირები:

----- /-----/

(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

ოქმის შემდგენი პირი:

----- /-----/

(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

----- /-----/

(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

პირის ამოცნობის ოქმი

„_____“ 20 ____ წელი
(ოქმის შედგენის თარიღი)

(ოქმის შედგენის ადგილი)

ოქმის შემდგენი პირი: -----

ოქმის შემდგენი პირი: -----

(სახელი, გვარი, თანამდებობა)

სისხლის სამართლის საქმის №:

საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების კონკრეტული

ადგილი: -----

საგამოძიებო მოქმედების

დაწყების დრო: ----- საათი და ----- წუთი; „-----“

„-----“ 20 ____ წელი;

(თარიღი)

საგამოძიებო მოქმედების

დასრულების დრო: ----- საათი და ----- წუთი; „-----“

„-----“ 20 ____ წელი.

(თარიღი)

პირის ამოცნობა ჩატარდა სისხლის სამართლის საპროცესო
კოდექსის 111-ე, 131-ე და 134-135-ე მუხლების შესაბამისად.

მონაწილე პირები:

ამომცნობი პირი: -----

(სახელი, გვარი)

(საცხოვრებელი ადგილი, ტელეფონი)

(სტატუსი)

ამოცნობის დაწყების წინ, ამომცნობს განემარტა, რომ იგი
სარგებლობს მოწმის უფლება-მოვალეობებით და მხოლოდ მისი

თანხმობის შემთხვევაშია შესაძლებელი ამ საგამოძიებო მოქმედების ჩატარება -----

(ამომცნობი პირის ხელმოწერა)

ამოცნობაში მონაწილე სხვა პირები (მაგ.: ადვოკატი, წარმომადგენელი და ა.შ.):

-----	-----
(საპროცესო სტატუსი)	(სახელი, გვარი)
-----	-----
(საპროცესო სტატუსი)	(სახელი, გვარი)
-----	-----
(საპროცესო სტატუსი)	(სახელი, გვარი)
-----	-----
(საპროცესო სტატუსი)	(სახელი, გვარი)

ამოსაცნობად წარდგენილი პირები:

ამოსაცნობი პირი:

-----	-----	-----
(სახელი, გვარი)	(მისამართი, ტელეფონი)	(საპროცესო სტატუსი)

(ამოსაცნობი პირის აღწერა)

ამოსაცნობ პირთან ერთად წარდგენილი პირები:

1. -----

(სახელი, გვარი)

(მისამართი, ტელეფონი)

(ამოსაცნობად წარდგენილი პირის აღწერა)

2. -----

(სახელი, გვარი)

(მისამართი, ტელეფონი)

(ამოსაცნობად წარდგენილი პირის აღწერა)

3. _____
(სახელი, გვარი) (მისამართი, ტელეფონი)

(ამოსაცნობად წარდგენილი პირის აღწერა)

4. _____
(სახელი, გვარი) (მისამართი, ტელეფონი)

(ამოსაცნობად წარდგენილი პირის აღწერა)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირებს საგამოძიებო მოქმედების დაწყებამდე განემარტათ მათთვის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები, საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების წესი, მათ შორის უფლება საგამოძიებო მოქმედების მიმდინარეობასთან დაკავშირებით გამოთქვან შენიშვნა, დამატება ან შესწორება, რომელიც აისახება ოქმში.

საგამოძიებო მოქმედებისას გამოყენებული იქნა ტექნიკური საშუალება:

(გამოყენებული ტექნიკური საშუალებების მახასიათებლები და მათი გამოყენების პირობები)

რომლის გამოყენების შესახებაც წინასწარ ეცნობათ საგამოძიებო მოქმედების მონაწილეებს.

საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების პირობები -----

(უნდა მიეთითოს პირის ამოცნობის ჩატარების გარემოებები და

(პირობები, დღე-ღამის დრო, განათების წყარო და ა.შ.)

საგამოძიებო მოქმედების მიმდინარეობა:
ამოცნობის დაწყების წინ, ამომცნობმა პირმა

(სახელი, გვარი)

აღნიშნა, რომ -----
(აღინიშნება იმ გარემოების შესახებ, რომელშიც ამომცნობს შეხება ჰქონდა ამოსაცნობ
ობიექტთან, ასევე

მისი ინდივიდუალური და გვარეობითი ნიშან-თვისებების შესახებ).

ამომცნობმა პირმა ----- განაცხადა, რომ იგი
(სახელი, გვარი)
თანახმაა მონაწილეობა მიიღოს ამოცნობაში.

ამოცნობის დაწყებამდე პირს ვისი ამოცნობაც ტარდება მიეცა
წინადადება ამოცნობაში მონაწილე სხვა პირებს შორის დაიკავოს
მისთვის სასურველი ადგილი, რის შემდგომაც მან განაცხადა,
რომ სურს დადგეს -----

(მარჯვნიდან მერამდენე)

ამის შემდეგ ამოსაცნობ პირს ამოსაცნობად წარედგინა:

1. -----
(სახელი, გვარი, მდებარეობა ამოსაცნობ პირებს შორის (განლაგების მიხედვით მარჯვნიდან მერამდენე))
2. -----
(სახელი, გვარი, მდებარეობა ამოსაცნობ პირებს შორის (განლაგების მიხედვით მარჯვნიდან მერამდენე))
3. -----
(სახელი, გვარი, მდებარეობა ამოსაცნობ პირებს შორის (განლაგების მიხედვით მარჯვნიდან მერამდენე))
4. -----
(სახელი, გვარი, მდებარეობა ამოსაცნობ პირებს შორის (განლაგების მიხედვით მარჯვნიდან მერამდენე))
5. -----
(სახელი, გვარი, მდებარეობა ამოსაცნობ პირებს შორის (განლაგების მიხედვით მარჯვნიდან მერამდენე))

და წინადადება მიეცა ყურადღებით დააკვირდეს ამოსაცნობად

წარდგენილ პირებს.

ამოსაცნობი პირების წარდგენის შემდეგ ამომცნობმა განაცხა-
და:

(რომელი პირი ამოიცნო (განლაგების მიხედვით: მარჯვნიდან მერამდენე))

ამომცნობმა პირმა ამოსაცნობი პირი ამოიცნო შემდეგი ნიშ-
ნებით:

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირის შენიშვნა,
შესწორება, დამატება ან განცხადება: -----

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

პირის ამოცნობის ოქმს გავეცანით, იგი გამომძიებლის მიერ შედგენილია სრულად და
სწორად, ამომცნობი პირი:

(სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირები:

(სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

(სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

(სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

ოქმის შემდგენი პირი:

(სახელი, გვარი)

/ _____/
(ხელმოწერა)

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ოქმი

„_____“ 20 ____ წელი
(ოქმის შედგენის თარიღი)

_____ (ოქმის შედგენის ადგილი)

ოქმის შემდგენი პირი: _____
(სახელი, გვარი, თანამდებობა)

სისხლის სამართლის საქმის №: _____
საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების კონკრეტული ადგილი:

საგამოძიებო მოქმედების

დაწყების დრო: ---- საათი და ---- წუთი; „-----“ „-----“ 20 ---- წელი;
(თარიღი)

საგამოძიებო მოქმედების

დასრულების დრო: ---- საათი და ---- წუთი; „-----“ „-----“ 20 ---- წელი;
(თარიღი)

საქართველოს სსსკ-ის 129-130-ე და 135-ე მუხლების მოთხოვნა-
თა დაცვით _____

(პირის სახელი, გვარი და საპროცესო სტატუსი)

მიღებული ჩვენების /გამოძიებისპროცესში წარმოშობილი ვერ-
სიის შესამოწმებლად ჩატარდა საგამოძიებო ექსპერიმენტი.
საგამოძიებო ექსპერიმენტში ვერსიის/ჩვენების ავტორის

_____ გარდა
მონაწილე პირები: (მაგ. პროკურორი, გამომძიებელი, ადვოკა-
ტი, ექსპერტი, თარჯიმანი, გარეშე ან სხვა პირი)

_____ (საპროცესო სტატუსი)

_____ (სახელი, გვარი)

_____ (საპროცესო სტატუსი)

_____ (სახელი, გვარი)

_____ (საპროცესო სტატუსი)

_____ (სახელი, გვარი)

საგამოძიებო ექსპერიმენტში მონაწილე პირებს განემარტათ ექსპერიმენტის ჩატარების მიზანი და წესი, მათი უფლებები და მოვალეობები, მათ შორის, რომ შეუძლიათ დასვან კითხვა, მოითხოვონ მოქმედების განმეორება, მონაწილეობა მიიღონ აღმორჩენილი საგნის, დოკუმენტისა თუ კვალის დათვალიერებაში. გამომძიებლის ყურადღება მიაპყრონ მათი აზრით საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებებს, გამოთქვან შენიშვნები, ან გააკეთონ განცხადება, რაც შეტანილი იქნება ოქმში.

საგამოძიებო მოქმედებისას გამოყენებული იქნა ტექნიკური საშუალება:

(გამოყენებული ტექნიკური საშუალებების მახასიათებლები და მათი გამოყენების პირობები)

რომლის გამოყენების შესახებაც წინასწარ ეცნობათ საპროცესო მოქმედების მონაწილეებს.

საგამოძიებო ექსპერიმენტის პირობები:

(დღე-ღამის დრო, განათების წყარო, მეტეოროლოგიური პირობები და ა.შ.)

თუ საგამოძიებო ექსპერიმენტი ტარდება ინფორმაციის (ჩვენების) ადგილზე შემოწმების მიზნით:

საგამოძიებო მოქმედების ყველა მონაწილის თანდასწრებით წაკითხული იქნა შესამოწმებელი ინფორმაცია (ჩვენებას) და ინფორმაციის (ჩვენების) მიმცემი პირისათვის შეთავაზებული იქნა, რომ დაადასტუროს ან დააზუსტოს მიცემული ინფორმაცია (ჩვენება), რასაც თან უნდა ახლდეს გარკვეულ მოქმედებათა დემონსტრირება და მიცემული ინფორმაციის (ჩვენების) დაზუსტება.

საგამოძიებო ექსპერიმენტის მიმდინარეობა და შედეგები:

(საგამოძიებო ექსპერიმენტის დაწყების ადგილი; გამოყენებული სატრანსპორტო საშუალება, მარშრუტი, მიმდინარეობის თანმიმდევრობა,

ტერიტორიის ან შესაბამისი ადგილის მისამართი, მიღებული ინფორმაციის შინაარსი, ფაქტის დემონსტრირება, საგამოძიებო

ექსპერიმენტის შედეგად აღმოჩენილი საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ნივთები, დოკუმენტები, კვალი და სხვა)

ამოღებული ნივთები და საგნები აღწერის შემდეგ დაილუქა და შეიფუთა:

(მიეთითება რა ფორმით იქნა შეფუთული ამოღებული ობიექტი, ამ თუკი შეფუთვა მისი ფორმის ან მოცულობის გამო შეუძლებელია,

აგრეთვე დალუქვის ფაქტი, ლუქის ნომერი, რომელზეც უნდა აღინიშნოს თარიღი და იმ პირთა ხელმოწერები, რომლებიც

მონაწილეობდნენ საგამოძიებო მოქმედებაში. აგრეთვე, ტექნიკური საშუალების გამოყენების შედეგად მიღებული ინფორმაციის შემცველი

მასალა (მაგ. დისკი) უნდა დაილუქოს, დადასტურდეს ხელმოწერებით და დაერთოს საქმეს)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირის შენიშვნა, შესწორება, დამატება ან განცხადება:

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი)

/-----/
(ხელმოწერა)

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ოქმს გავეცანით, იგი გამოძიებლის მიერ შედგენილია სრულად და სწორად, პირი ვისთანაც ჩატარდა საგამოძიებო ექსპერიმენტი
(ასეთის არსებობის შემთხვევაში)

-----/-----/
(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

საგამოძიებო ექსპერიმენტის მონაწილენი:

1.-----/-----/
(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

2.-----/-----/
(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

3.-----/-----/
(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

4.-----/-----/
(სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

საგამოძიებო ექსპერიმენტის ჩამტარებელი და ოქმის შემდგენი პირი:

-----/-----/
(თანამდებობა სახელი, გვარი) (ხელმოწერა)

ჩხრეკის ოქმი

„_____“ 20 _____ წელი
(ოქმის შედგენის თარიღი)

(ოქმის შედგენის ადგილი)

ოქმის შემდგენი პირი: -----

ოქმის შემდგენი პირი: -----
(სახელი, გვარი, თანამდებობა)

სისხლის სამართლის საქმის №:

საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების
კონკრეტული ადგილი:-----

საგამოძიებო მოქმედების

დაწყების დრო: ----- საათი და ---- წუთი; „-----“ „-----“ 20 ---- წელი;
(თარიღი)

საგამოძიებო მოქმედების

დასრულების დრო: ----- საათი და ---- წუთი; „-----“ „-----“ 20 ---- წელი;
(თარიღი)

ჩხრეკა ჩატარდა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 111-112-ე, 119-120-ე, 134-135-ე მუხლების (დიპლომატიური წარმომადგენლობის ტერიტორიაზე და დიპლომატიური იმუნიტეტის მქონე პირთან, აგრეთვე მისი ან/და მისი ოჯახის წევრის მიერ დაკავებულ პენობასა და სატრანსპორტო საშუალებაში – 122 მუხლის; მასმედიის, გამომცემლობის რედაქციაში, სამეცნიერო, საგანმანათლებლო, რელიგიური, საზოგადოებრივი ორგანიზაციების და პოლიტიკური პარტიის სათავესში – 123-ე მუხლის) შესაბამისად:

(მისამართი, კონკრეტული ობიექტი სადაც ტარდება ჩხრეკა და ა.შ.)

პიროვნება ვისთანაც ტარდება ჩხრეკა:

(სახელი, გვარი, პირადი ნომერი, საპროცესო სტატუსი და ა.შ.)

მონაწილე პირები (მაგ. : გამომძიებელი, პროკურორი, ბრალდებული, ადვოკატი, თარჯიმანი, წარმომადგენელი და ა.შ.):

1. _____	_____
(საპროცესო სტატუსი)	(სახელი, გვარი)
2. _____	_____
(საპროცესო სტატუსი)	(სახელი, გვარი)

საგამომძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირებს საგამომძიებო მოქმედების დაწყებამდე განემარტათ მათთვის სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები, საგამომძიებო მოქმედების ჩატარების წესი, მათ შორის უფლება საგამომძიებო მოქმედების მიმდინარეობასთან დაკავშირებით გამოთქვან შენიშვნა, დამატება ან შესწორება, რომელიც აისახება ოქმში.

საგამომძიებო მოქმედებისას გამოყენებული იქნა ტექნიკური საშუალება: _____

(გამოყენებული ტექნიკური საშუალებების მახასიათებლები და მათი გამოყენების პირობები)

რომლის გამოყენების შესახებაც წინასწარ ეცნობათ საგამოძიებო მოქმედების მონაწილეებს.

საგამოძიებო მოქმედების დაწყებამდე -----

(პირი, ვისთანაც ტარდება საგამოძიებო მოქმედება)

გაეცნო 20-- წლის „--“ „-----“ № -----
განჩინება/დადგენილება ჩხრეკის ჩატარების შესახებ და მასვე განემარტა უფლება დაესწროს გამომძიებლის ყველა მოქმედებას, გამოთქვას შენიშვნა, დამატება ან შესწორება, რომელიც აისახება ოქმში.

/-----/

(ხელმოწერა)

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 112-ე მუხლის მე-5 ნაწილისა და 120-ე მუხლის მე-4 ნაწილის შესაბამისად, ჩატარდა ჩხრეკა, კანონით გათვალისწინებული გადაუდებელი აუცილებლობიდან გამომდინარე, ვინაიდან:

□ დაყოვნებამ შეიძლება გამოიწვიოს გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი მონაცემების განადგურება;

□ დაყოვნება შეუძლებელს გახდის გამოძიებისათვის მნიშვნელოვანი ფაქტობრივი მონაცემების მოპოვებას;

□ საქმისათვის საჭირო საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი აღმოჩენილია სხვა საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებისას (თუ აღმოჩენილია მხოლოდ ზედაპირული დათვალიერების შედეგად);

□ არსებობს სიცოცხლის ან ჯანმრთელობის ხელყოფის რეალური საფრთხე.

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 120-ე მუხლის მე-8 ნაწილის შესაბამისად, დასაშვებია ჩხრეკის ან/და ამოღების ადგილზე მყოფი პირის პირადი ჩხრეკა, თუ არსებობს დასაბუთებული ვარაუდი, რომ მან დამალა ამოსაღები საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი. ასეთი შემთხვევა ითვლება გადაუდებლად და პირადი ჩხრეკა ტარდება სასამართლოს განჩინების გარეშე. ზე-

მოაღნიშნული გარემოების არსებობის შემთხვევაში გაკეთდეს
შესაბამისი აღნიშვნა: -----

აღნიშნულის შემდეგ -----

----- მიეცა წინადადება
(პირს, ვისთანაც ტარდება საგამოძიებო მოქმედება – სახელი, გვარი)

ნებაყოფლობით წარმოადგინოს ამოსაღები ობიექტი,
საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე საგანი, დოკუმენტი, ნივ-
თიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, კერ-
ძოდ:-----რაზეც მან განაცხადა

☐ თანხმობა; ☐ უარი – საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებაზე
☐ თანხმობა; ☐ უარი – ამოსაღები ობიექტის ნებაყოფლობით

წარდგენაზე

/-----/

(ხელმოწერა)

საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების პირობები:

(უნდა აღინეროს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარების გარემოებები და

პირობები, დღე-ღამის დრო, განათების წყარო, მეტეოროლოგიური პირობები და ა.შ.)

საგამოძიებო მოქმედების მიმდინარეობის აღწერა: -----

(ოქმში ჩამოყალიბებული უნდა იქნეს საგამოძიებო მოქმედებების თანმიმდევრობა,
საქმისათვის არსებითი გარემოებები.

თუ ჩხრეკის ჩატარებისას სცადეს გაენადგურებინათ ან გადაემაღათ მოსაძებნი სა-
განი, დოკუმენტი,

ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, ან თუ ადგილი ჰქონდა წინააღ-

მდეგობის გაწევას,

ეს უნდა აღინიშნოს ოქმში)

ჩხრეკის შედეგად აღმოჩენილი და ამოღებული იქნა:

(მიეთითოს რა ადგილას და რა ვითარებაშია აღმოჩენილი საგანი,

დოკუმენტი, ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი; ის ნებაყოფლობითაა გადაცემული თუ იძულებითაა

ყველა ობიექტი ოქმში უნდა აღინეროს რაოდენობის, წონის, ღირებულების (თუ ეს შესაძლებელია),

ინდივიდუალური და გვარეობითი ნიშან-თვისების მითითებით. ჩხრეკის დროს აღმოჩენილი საგანი, დოკუმენტი,

ნივთიერება ან ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, თუ შესაძლებელია, ამოღებამდე უნდა წარედგინოს ამ საგამოძიებო

მოქმედებაში მონაწილე პირებს, შემდეგ ამოღებულ იქნეს)

ამოღებული ნივთები და საგნები აღწერის შემდეგ დაილუქა და შეიფუთა:

ჩხრეკის დროს აღმოჩენილი საგანი, დოკუმენტი, ნივთიერება თუ ინფორმაციის შემცველი სხვა ობიექტი, თუ

შესაძლებელია ამოღებამდე უნდა წარედგინოს ამ საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირებს, შემდეგ ამოღებულ იქნეს,

დანვრილებით აღინეროს, დაილუქოს და, შესაძლებლობის შემთხვევაში, შეიფუტოს. შეფუთულ ნივთზე ლუქის

გარდა აღინიშნება თარიღი და იმ პირთა ხელმოწერები, რომლებიც მონაწილეობდნენ საგამოძიებო მოქმედებაში, ასევე

მიეთითება რა ფორმით, რამდენ ფუთად იქნა შეფუთული ამოღებული ობიექტი, ან თუკი შეფუთვა მისი ფორმის ან მოცულობის

გამო შეუძლებელია. აგრეთვე, ტექნიკური საშუალების გამოყენების შედეგად მიღებული ინფორმაციის შემცველი

მასალა (მაგ.: დისკი) უნდა დაილუქოს, დადასტურდეს ხელმოწერებით და დაერთოს საქმეს)

საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე პირის შენიშვნა, შესწორება, დამატება ან განცხადება:

(შენიშვნის შემტანი პირის სახელი, გვარი)

/-----/
(ხელმოწერა)

ჩხრეკის ოქმს გავეცანით, იგი გამომძიებლის მიერ შედგენილია სრულად და სწორად, საგამოძიებო მოქმედებაში მონაწილე

პირები:

(სახელი, გვარი)

(სახელი, გვარი)

(სახელი, გვარი)

(სახელი, გვარი)

(სახელი, გვარი)

/-----/
(ხელმოწერა)
/-----/
(ხელმოწერა)
/-----/
(ხელმოწერა)
/-----/
(ხელმოწერა)
/-----/
(ხელმოწერა)

ჩხრეკის ჩამტარებული და ოქმის შემდგენი პირი:

(სახელი, გვარი, თანამდებობა)

/-----/
(ხელმოწერა)

ოქმის ასლის მიმღები პირი:

(პირი – სახელი, გვარი რომელთანაც ჩატარდა ჩხრეკა)

/-----/
(ხელმოწერა)

დაზარალებულის გამოკითხვის ოქმი

„_____“ _____ „20___ წელი

(ოქმის შედგენის თარიღი)

(ოქმის შედგენის ადგილი)

დანეყების დრო: --- საათი და ---- წუთი

დამთავრების დრო: --- საათი და ---- წუთი

(ოქმის შემდგენი პირის სამუშაო ადგილი, თანამდებობა, სახელი და გვარი, გამოკითხ-
ვის ადგილი)

სისხლის სამართლის № ----- საქმეზე

გამოსაკითხი პირის მონაცემები:

სახელი: -----

გვარი: -----

მამის სახელი: -----

პირადი ნომერი:-----

დაბადების თარიღი:-----

მოქალაქეობა:-----

განათლება:-----

სამუშაო ადგილი:-----

საქმიანობა ან/და თანამდებობა:-----

ნასამართლობა (დადებით შემთხვევაში კვალიფიკაცია): -----

ოჯახური მდგომარეობა:-----

რეგისტრაციის მისამართი:-----

ფაქტობრივი საცხოვრებელი მისამართი:-----

ტელეფონი:-----

ურთიერთობა ბრალდებულთან:-----

ურთიერთობა დაზარალებულთან: -----

მისი დამოკიდებულება სასამართლოში გამოცხადებისა და ჩვენების მიცემისადმი: -----

გამოსაკითხ პირს განემარტა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები. კერძოდ:

1. გამოკითხვა არის ნებაყოფლობითი და გამოსაკითხი პირი უფლებამოსილია მხარეებს მიაწოდოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, რომელსაც იგი ფლობს;
2. გამოსაკითხ პირს უფლება აქვს, საკუთარი ხარჯით, ისარგებლოს ადვოკატის მომსახურებით;
3. გამოსაკითხი პირი, გამოკითხვაზე როგორც თანხმობის, ისე უარის შემთხვევაში, ვალდებულია გამომკითხველს თავისი პირადი მონაცემების შესახებ სწორი ინფორმაცია მიაწოდოს;
4. დაუშვებელია გამოსაკითხი პირის იძულება წარმოადგინოს მტკიცებულება ან გასცეს ინფორმაცია;
5. გამოსაკითხი პირი ვალდებულია არ გაამჟღავნოს საქმესთან დაკავშირებით მისთვის ცნობილი გარემოებები, თუ იგი ამის შესახებ გააფრთხილა გამომკითხველმა ან პროკურორმა;
6. გამოსაკითხი პირი უფლებამოსილია თავისი ან/და ახლო ნათესავის წინააღმდეგ არ გასცეს ინფორმაცია;
7. გამოსაკითხ პირს უფლება აქვს: იცოდეს, რა საქმის გამო ხდება მისი გამოკითხვა; ინფორმაცია მიაწოდოს მისთვის მშობლიურ ენაზე, თუ მან არ იცის სისხლის სამართლის პროცესის ენა, ისარგებლოს თარჯიმნის უფასო მომსახურებით; აცილება მისცეს თარჯიმანს; საკუთარი ხელით ჩამოაყალიბოს მის მიერ გამოძიებისათვის მიწოდებული ინფორმაცია; გაეცნოს გამოკითხვის ან მისი მონაწილეობით ჩატარებული სხვა საგამოძიებო მოქმედების ოქმს, მოითხოვოს მასში დამატებებისა და ცვლილებების შეტანა; გააკეთოს განცხადება გამოძიების უკანონო მეთოდების შესახებ; მონაწილეობა მიიღოს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებაში; გაეცნოს ოქმს და გააკეთოს განცხადებები, რომლებიც

- ოქმში შეიტანება;
8. გამოსაკითხ პირს უფლება აქვს წინასწარ იცოდეს ხმის ან/და გამოსახულების ჩამწერი ტექნიკური საშუალებების გამოყენების შესახებ;
 9. გამოსაკითხი პირი გამოკითხვაზე თანხმობის შემთხვევაში ვალდებულია გამოკითხვის ჩამტარებელ მხარეს საქმესთან დაკავშირებით მისთვის ცნობილი გარემოებების შესახებ სწორი ინფორმაცია მიაწოდოს, წინააღმდეგ შემთხვევაში მას დაეკისრება სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობა ცრუ ინფორმაციის მიწოდებისათვის (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 370-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული);
 10. გამოსაკითხ პირს განემარტა, რომ გამოკითხვაზე უარის თქმის შემთხვევაში იგი შეიძლება დაბარებულ იქნეს მაგისტრატ მოსამართლესთან ჩვენების მისაცემად. ამ შემთხვევაში ჩვენების მიცემა სავალდებულოა და ამ ვალდებულების შეუსრულებლობა გამოიწვევს გამოსაკითხი პირის სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას. გამოწვევისაა მხოლოდ საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 50-ე მუხლით გათვალისწინებული გარემოებები. კერძოდ, გამოსაკითხ პირს განემარტა, რომ მოწმედ დაკითხვისა და საქმისათვის მნიშვნელობის მქონე ინფორმაციის შემცველი საგნის, დოკუმენტის, ნივთიერების ან სხვა ობიექტის გადაცემის ვალდებულება არ ეკისრება:
 - ა) ადვოკატს – იმ გარემოების შესახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა ამ საქმეში ადვოკატის მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით;
 - ბ) ადვოკატს, რომელიც იურიდიულ დახმარებას უწევდა პირს დაცვის მიღებამდე, – იმ გარემოების შესახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა იურიდიული დახმარების განწევასთან დაკავშირებით;
 - გ) სასულიერო პირს – იმ გარემოების შესახებ, რომელიც მისთვის ცნობილი გახდა აღსარების ან სხვაგვარად განდობის შედეგად;
 - დ) ბრალდებულის ახლო ნათესავს;

- ე) სახალხო დამცველს ან მის მიერ უფლებამოსილ პირს – იმ ფაქტის გამო, რომელიც მას გაანდეს, როგორც სახალხო დამცველს;
- ვ) საქართველოს პარლამენტის წევრს – იმ ფაქტის გამო, რომელიც მას გაანდეს, როგორც წარმომადგენლობითი ორგანოს წევრს;
- ზ) მოსამართლეს – იმ გარემოების შესახებ, რომელიც სასამართლოს თათბირის საიდუმლოებაა;
- თ) ჟურნალისტს – პროფესიული საქმიანობისას მიღებულ ინფორმაციასთან დაკავშირებით;
- ი) ადამიანით ვაჭრობის (ტრეფიკინგის) მსხვერპლს – მოსაფიქრებელი ვადის განმავლობაში;
- კ) საქართველოს სახალხო დამცველთან შექმნილი სპეციალური პრევენციული ჯგუფის წევრს – იმ ფაქტის გამო, რომელიც მას გაანდეს პრევენციის ეროვნული მექანიზმის ფუნქციების შესრულებისას, თუ იგი არ დათანხმდება, მისცეს ჩვენება.

გამოსაკითხი პირი ----- გაფრთხილებულია ცრუ დასმენისათვის (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 373-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული) და ცრუ ინფორმაციის მიწოდებისათვის (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 370-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული) მოსალოდნელი სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ.

/-----/
(გამოსაკითხი პირის ხელმოწერა)

გამოსაკითხი პირის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია:

/-----/
(გამოსაკითხი პირის ხელმოწერა)

/-----/

(გამოსაკითხი პირის ხელმოწერა)

ბრალდებულის გამოკითხვის ოქმი

„_____“ „_____“ 20 ____ წელი

(ოქმის შედგენის თარიღი)

(ოქმის შედგენის ადგილი)

დაწყების დრო: --- საათი და ---- წუთი

დამთავრების დრო: --- საათი და ---- წუთი

(ოქმის შემდგენი პირის სამუშაო ადგილი, თანამდებობა, სახელი და გვარი,
გამოკითხვის ადგილი)

სისხლის სამართლის № ----- საქმეზე

გამოსაკითხი პირის მონაცემები:

სახელი: -----

გვარი: -----

მამის სახელი:-----

პირადი ნომერი:-----

დაბადების თარიღი:-----

მოქალაქეობა:-----

განათლება:-----

სამუშაო ადგილი:-----

საქმიანობაან/დათანამდებობა:-----

ნასამართლობა (დადებით შემთხვევაში კვალიფიკაცია): -----

ოჯახური მდგომარეობა: -----

რეგისტრაციის მისამართი:-----

ფაქტობრივი საცხოვრებელი მისამართი:-----

ტელეფონი:-----

ურთიერთობა დაზარალებულთან: -----

მისი დამოკიდებულება სასამართლოში გამოცხადებისა და ჩვენების მიცემისადმი: -----

გამოსაკითხ ბრალდებულს განემარტა საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებული უფლებები და მოვალეობები. კერძოდ:

1. გამოკითხვა არის ნებაყოფლობითი და გამოსაკითხი პირი უფლებამოსილია მხარეებს მიაწოდოს საქმისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაცია, რომელსაც იგი ფლობს;
2. გამოსაკითხი პირი, გამოკითხვაზე როგორც თანხმობის, ისე უარის შემთხვევაში, ვალდებულია გამომკითხველს თავისი პირადი მონაცემების შესახებ სწორი ინფორმაცია მიაწოდოს;
3. დაუშვებელია გამოსაკითხი პირის იძულება წარმოადგინოს მტკიცებულება ან გასცეს ინფორმაცია;
4. გამოსაკითხი პირი უფლებამოსილია თავისი ან/და ახლო ნათესავის წინააღმდეგ არ გასცეს ინფორმაცია;
5. გამოსაკითხ ბრალდებულს უფლება აქვს: იცოდეს, რა საქმის გამო ხდება მისი გამოკითხვა; ინფორმაცია მიაწოდოს მისთვის მშობლიურ ენაზე, თუ მან არ იცის სისხლის სამართლის პროცესის ენა, ისარგებლოს თარჯიმნის უფასო მომსახურებით; აცილება მისცეს თარჯიმანს; საკუთარი ხელით ჩამოაყალიბოს მის მიერ გამოძიებისათვის მიწოდებული ინფორმაცია; გაეცნოს გამოკითხვის ან მისი მონაწილეობით ჩატარებული სხვა საგამოძიებო მოქმედების ოქმს, მოითხოვოს მასში დამატებებისა და ცვლილებების შეტანა; გააკეთოს განცხადება გამოძიების უკანონო მეთოდების შესახებ; მონაწილეობა მიიღოს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარებაში; გაეცნოს ოქმს და გააკეთოს განცხადებები, რომლებიც ოქმში შეიტანება;
6. გამოსაკითხ პირს უფლება აქვს წინასწარ იცოდეს ხმის ან/და გამოსახულების ჩამწერი ტექნიკური საშუალებების გამოყენების შესახებ;
7. ნებისმიერი გამოკითხვის წინ ბრალდებულს მისთვის გას-

- აგებ ენაზე უნდა ეცნობოს, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით გათვალისწინებული რომელი დანაშაულის ჩადენაში არსებობს მის მიმართ დასაბუთებული ვარაუდი;
8. გამოსაკითხი ბრალდებული ვალდებულია არ გაამჟღავნოს საქმესთან დაკავშირებით მისთვის ცნობილი გარემოებები, თუ იგი ამის შესახებ გააფრთხილა გამომძიებელმა ან პროკურორმა;
 9. ნებისმიერი გამოკითხვის წინ ბრალდებულს უნდა ეცნობოს, რომ მას აქვს უფლება ადვოკატზე, დუმილისა და კითხვებზე პასუხის გაცემისაგან თავის შეკავების უფლება, უფლება, არ დაიბრალოს დანაშაული, რომ ყველაფერი, რასაც იგი იტყვის, შესაძლებელია მის წინააღმდეგ იქნეს გამოყენებული;
 10. ბრალდებულს შეუძლია ნებისმიერ დროს გამოიყენოს დუმილის უფლება. თუ ბრალდებული ირჩევს დუმილის უფლებას, ეს არ შეიძლება შეფასდეს მისი ბრალეულობის დამადასტურებელ მტკიცებულებად;
 11. ბრალდებულს აქვს ადვოკატის არჩევისა და ყოლის, ასევე მის მიერ არჩეული ადვოკატის ნებისმიერ დროს შეცვლის უფლება, ხოლო თუ ის უქონელია – უფლება, დაენიშნოს ადვოკატი სახელმწიფოს ხარჯზე. ბრალდებულს უნდა ჰქონდეს გონივრული დრო და საშუალება დაცვის მომზადებისათვის. ბრალდებულისა და მისი ადვოკატის ურთიერთობა კონფიდენციალურია. აკრძალულია ბრალდებულისა და მისი ადვოკატის ურთიერთობაზე ისეთი შეზღუდვების დაწესება, რომლებიც ხელს შეუშლის დაცვის სათანადოდ განხორციელებას;
 12. ბრალდებულს უფლება აქვს: დამოუკიდებლად ან ადვოკატის მეშვეობით ჩაატაროს გამოძიება, კანონიერად მოიპოვოს და წარადგინოს მტკიცებულება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით დადგენილი წესით; მოითხოვოს საგამოძიებო მოქმედების ჩატარება და გამოითხოვოს მტკიცებულება, რომელიც საჭიროა ბრალდების უარსაყოფად ან პასუხისმგებლობის შესამსუბუქებლად; მონაწილეობა მიიღოს მისი ან/და მისი ადვოკატის შუამდგომლობით ჩატარებულ საგამოძიებო მოქმედებაში; მოითხოვოს ადვოკატის

დასწრება მისი მონაწილეობით ჩატარებული საგამოძიებო მოქმედების დროს;

13. ბრალდებულს და მის ადვოკატს უფლება აქვთ, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით დადგენილ ფარგლებში და დადგენილი წესით გაეცნონ ბრალდების მხარის მტკიცებულებებს, მიიღონ მტკიცებულებისა და სისხლის სამართლის საქმის მასალების ასლები;
14. ბრალდებულს და მის ადვოკატს უფლება აქვთ, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით დადგენილ ფარგლებში და დადგენილი წესით გაეცნონ ბრალდების მხარის მტკიცებულებებს, მიიღონ მტკიცებულებისა და სისხლის სამართლის საქმის მასალების ასლები.
15. ბრალდებულს უფლება აქვს: მონაწილეობა მიიღოს მისი ბრალდების საქმის გამოძიებაში; დააყენოს შუამდგომლობა და განაცხადოს აცილება; დაცვის მხარის მტკიცებულება გამოიკვლიოს იმავე პირობებში, როგორშიც ბრალდების მხარის მტკიცებულების გამოკვლევა ხდება; გაეცნოს მხარის მიერ შეტანილ საჩივარს და მასზე გამოთქვას მოსაზრება;
16. ბრალდებულს უფლება აქვს, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში და დადგენილი წესით გაასაჩივროს გამომძიებლის მოქმედება პროკურორთან, პროკურორის მოქმედება და გადაწყვეტილება – ზემდგომ პროკურორთან, ხოლო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით გათვალისწინებულ შემთხვევებში – სასამართლოში. ბრალდებულს უფლება აქვს, გაასაჩივროს განაჩენი და სხვა სასამართლო გადაწყვეტილება, მიიღოს გასასაჩივრებელი გადაწყვეტილების ასლი;
17. თუ მტკიცებულების მოპოვებისათვის საჭიროა ისეთი საგამოძიებო ან სხვა საპროცესო მოქმედების ჩატარება, რომელსაც ბრალდებული ან მისი ადვოკატი დამოუკიდებლად ვერ ატარებს, იგი უფლებამოსილია შესაბამისი განჩინების გამოტანის შუამდგომლობით მიმართოს მოსამართლეს გამოძიების ადგილის მიხედვით. მოსამართლე ვალდებულია მიიღოს ყველა ზომა, რათა ბრალდების მხარისათვის ცნობილი არ გახდეს დაცვის მხარის მიერ მტკი-

ცეზულების მოპოვება;

/-----/
(გამოსაკითხი პირის ხელმოწერა)

გამოსაკითხი პირი ----- გაფრთხილებულია ცრუ დასმენისათვის (საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის 373-ე მუხლით გათვალისწინებული დანაშაული) მოსალოდნელი სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის შესახებ.

/-----/
(გამოსაკითხი პირის ხელმოწერა)

გამოსაკითხი პირის მიერ მოწოდებული ინფორმაცია:

/-----/
(გამოსაკითხი პირის ხელმოწერა)

სავარჯიშო №1

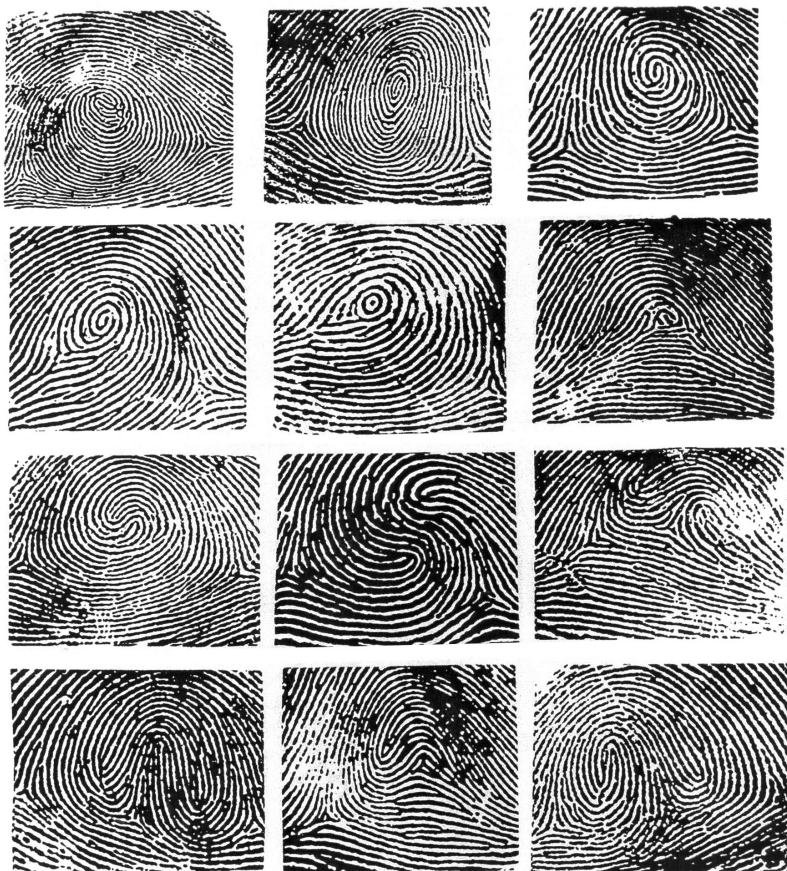
1. რა სახის ქარგაა გამოსახული სურათზე? მიუთითეთ ქარგის სახე და ქვესახე.

2. სურათზე მოცემულია – მარყუჟისებური ქარგა, მიუთითეთ, თითოეულ სურათზე გამოსახული მარყუჟისებური ქარგის ქვესახე და განსაზღვრეთ, რომელ ხელს ეკუთვნის, მარჯვენა ხელს, თუ მარცხენას?

3. რომელი სახის დერილოვანი ქარგაა გამოსახული სურათზე? მიუთითეთ დერილოვანი ქარგის კონკრეტული სახე და ქვესახე.

4. სურათზე გამოსახულია რკალისებური ქარგა – მიუთითეთ, ქვესახეები – სურათების მიხედვით.

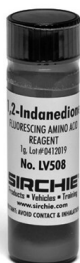
5. სურათზე გამოსახულია Ruvis აპარატი. განმარტეთ, რა სახის ხელის კვალისთვის არის ეფექტური Ruvis აპარატის გამოყენება?

6. ნინჰიდრინით ხელის კვალის დამუშავებისას, რა ფერს იღებს გამოვლენილი ანაბეჭდი?

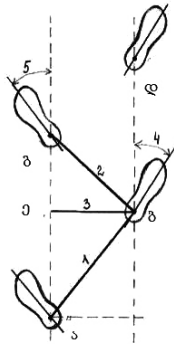

7. ძირითადად, რა სახის ზედაპირის დასამუშავებლად გამოიყენება ინდანედინი და რა შეფერილობას იღებს გამოვლენილი კვალი?

სავარჯიშო №2

1. სურათზე მოცემულია ფეხის კვალთა ბილიკი. აღნიშნული სახის კვალის აღმოჩენის შემთხვევაში, რა გარემოებებზე შეიძლება ვიმსჯელოთ?

-
-
2. სურათზე მოცემულია ფეხის კვალი – რა სახის კვალია (მოცულობითი, ზედაპირული)? განმარტეთ: როგორ მოახდენდით მის ფიქსაციას და ამოღებას?

3. ცვეთის მიხედვით – რა გარემოებებზე შეიძლება ვიმსჯელოთ?

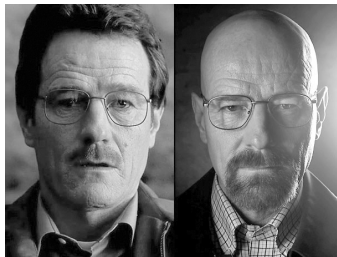
სავარჯიშო №3

მიუთითეთ, ფოტოზე გამოსახული ადამიანები – ერთი და იგივე პირები არიან თუ სხვადასხვა ადამიანია გამოსახული

a.

b.

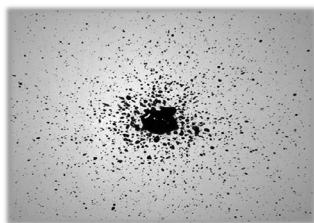

ბ.

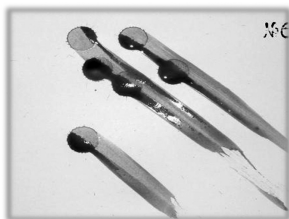

სავარჯიშო №4

1. განმარტეთ – როგორ შეიძლება წარმოიქმნას – სურათზე მოცემული სისხლის კვალი ?

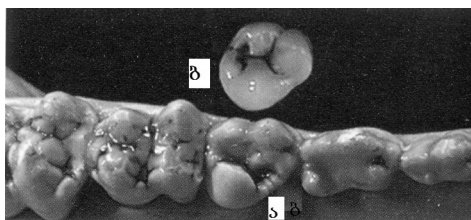

2. რა სახის ლაქაა გამოსახული სურათზე?

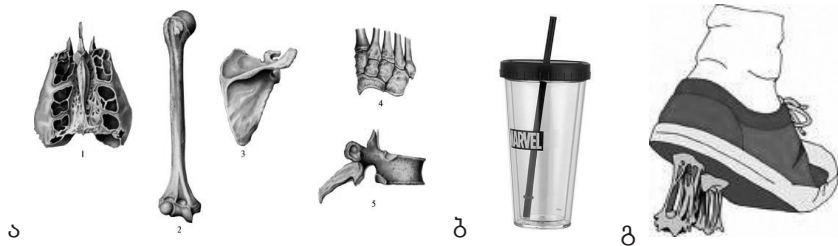
სავარჯიშო №5

1. სურათზე მოცემული კბილები – ა და ბ – ეკუთვნის ადამიანს თუ, ცხოველს? დაასაბუთეთ პასუხი.

სავარჯიშო №6

1. სურათებზე მოცემულ ნივთებზე, რა სახის კვალის ამოღება არის შესაძლებელი და კონკრეტულად რა ადგილებიდან?

2. სისხლის კვალის ფენით გაშრობის შემთხვევაში, შესაძლებელი არის თუ არა შემდეგ – დნმ – ის აღება? პასუხი დაასაბუთეთ.

სავარჯიშო №7

სურათზე მოცემულია საბურავზე დატანილი ინფორმაცია. მიუთითეთ რას აღნიშნავს მითითებული ინფორმაცია?

სავარჯიშო №8

ქვემოთ მოცემულ სურათებზე, განსაზღვრეთ: ხელწერისა და დოკუმენტის შედგენისათვის დამახასიათებელ რომელ თავისებურებას ხედავთ. პასუხი დაასაბუთეთ!

1.

ცდაბინისფერს ვარე სამყაროს ჰიგნადუბი
მუდგუბა სინაილის, ხმის, ჰიგნის, ცეშმუბაიხის
სეფიუბის, მნევისა და სხვათაგან.

ყოველი მუგრძნეშის ორგანი მხოლოდ
სწიფიფიკუბი ჰიგნადუბი რეფიგნეშ.

მიუხედავად იმისა, რომ მუგრძნეშის ორგანიუბი
სპეციფიკუბი სიგნადუბი ცეშმუბაიხი, იუბის ცეშის
მუგნადუბი სიგნადუბი იმუბა ცეში მუბი = რეფიგნეშ.

2.

მთი სინიფიგნეშის მუგნეშადი გამომიგნეშ
მრუბა მუბიგნეშადიგნეშის ორგანი
მუგნეშის მნიშვნელობი მუგნეშის ორგანი.

მნიშვნელობი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის

მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის
მუგნეშის ორგანი მუგნეშის ორგანი მუგნეშის

3.

წევითი მატარებელს უნდა დაეფაროს და დაეუქოს;
დაფარვა უნდა გახდეს და სიჩქარის
ინფორმაციის და შენობის ნიშნები.

4.

ფრანგული იმპერატორის რეიტინგის
სამსახურის სამსახურის სატელეფონო
სერვისი. დამატებითი მატარებელი, რომელიც
მატარებლის მიწვევას დაეფაროს, რომელიც
მოიცავს მატარებელს იმპერატორის
სამსახურის სამსახურის ნიშნებს.

5.

გონების მატარებელი უნდა იყოს,
რომელიც უნდა მატარებელს წარმოადგენდეს
ინფორმაციის წყაროს ან რომელიც
ხელს უწყობს ავტომატური ან
მანქანის ნაგვის გასაღების ან
წინააღმდეგობის, დამატებითის და
ალიგანდის გატანას.

6.

ბიზნესში უამრავი საფრთხეა, თუ რა უმჯობესობა
აქვს პოლიტიკის დამცველი წესები დამცველ მდგომარეობაში
აქვს ბიზნესში უმჯობესობა დამცველი მდგომარეობაში, ბიზნესში
დამცველი მდგომარეობა აქვს დამცველი მდგომარეობაში
აქვს დამცველი მდგომარეობაში.

7.

დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი
ბიზნესი დაეწყება ბიზნესი

ტესტის პასუხები:

№		№		№		№		№		№		№	
1	ბ	26	ბ	51	ბ	76	დ	101	ა	126	ბ	151	დ
2	ა	27	ბ	52	ბ	77	ა	102	ა	127	ბ	152	ა
3	ა	28	ა	53	ბ	78	ბ	103	ა	128	დ	153	ბ
4	ა	29	ბ	54	ბ	79	ბ	104	ა	129	ა	154	ბ
5	დ	30	დ	55	დ	80	ბ	105	ა	130	ა	155	ბ
6	ბ	31	ბ	56	ა	81	დ	106	ა	131	დ	156	დ
7	ბ	32	ბ	57	ბ	82	დ	107	ა	132	ა	157	დ
8	ბ	33	ბ	58	ბ	83	ბ	108	ბ	133	ბ	158	ა
9	ბ	34	ბ	59	დ	84	ა	109	დ	134	ა	159	დ
10	ბ	35	ა	60	ა	85	ბ	110	ა	135	ა	160	დ
11	ბ	36	ა	61	დ	86	ბ	111	ბ	136	ბ	161	ბ
12	ა	37	ბ	62	დ	87	ა	112	ბ	137	ბ	162	ა
13	ბ	38	ა	63	დ	88	ბ	113	ა	138	დ	163	ბ
14	ა	39	ბ	64	ა	89	ბ	114	ბ	139	ბ	164	ა
15	ბ	40	ა	65	ბ	90	ბ	115	დ	140	ბ	165	ბ
16	ბ	41	ა	66	ა	91	ბ	116	ა	141	ბ	166	დ
17	ა	42	ბ	67	ბ	92	ბ	117	დ	142	დ	167	დ
18	ბ	43	ბ	68	დ	93	ა	118	ბ	143	დ	168	ბ
19	ა	44	ბ	69	ბ	94	ბ	119	ა	144	ბ	169	დ
20	ბ	45	ბ	70	ბ	95	ბ	120	ა	145	დ	170	ა
21	ბ	46	დ	71	ა	96	დ	121	დ	146	ბ		
22	ბ	47	დ	72	ბ	97	ბ	122	ა	147	დ		
23	ა	48	ბ	73	ბ	98	ბ	123	ბ	148	ბ		
24	ბ	49	ბ	74	ბ	99	ა	124	ბ	149	ბ		
25	ა	50	ა	75	დ	100	ა	125	ბ	150	ბ		

სავარჯიშოს პასუხები:

№1

1. პირველ სურათზე გამოსახულია მარყუჟისებური ქარგა. კერძოდ: ა. ულნარული მარყუჟი; ბ. ულნარული მარყუჟი; გ. რადიალური მარყუჟი;
2. მეორე სურათზე მოცემულია – მარყუჟისებური ქარგა. ა. ულნარული მარყუჟი; ბ. ულნარული მარყუჟი; გ. რადიალური მარყუჟი; ეკუთვნის მარჯვენა ხელს.
3. მესამე სურათზე მოცემულია ხვეული ქარგა. კერძოდ: მარტივი ხვეული; მარყუჟი-სპირალური ხვეული; ორმაგმარყუჟიანი ხვეული; შემთხვევითი ხვეული;
4. სურათზე გამოსახულია რკალისებური ქარგა. კერძოდ: მარტივი რკალი და კარვისებური რკალი.
5. სურათზე მოცემულია რუვის აპარატი. ის გამოიყენება ხელის კვალის აღმოჩენის მიზნით, კვალის ვიზუალური დათვალიერებისას.
6. ნინჰიდრინით ხელის კვალის დამუშავებისას გამოვლენილი ხელი კვალი, იღებს – იისფერს.
7. ინდანედიონი ძირითადად ფოროვანი ზედაპირიდან ანაბეჭდის ასაღებად გამოიყენება. გამოვლენისას იღებს იისფერ-ვარდისფერ შეფერილობას.

№2

1. სურათზე მოცემულია ფეხის კვალი ბილიკი. მისი საშუალებით შეიძლება ვიმსჯელოთ: ა. ადამიანის სქესზე; ბ. სიარულის თავისებურებაზე; გ. ნაბიჯის სიგრძეზე; დ. ნაბიჯის სიგანეზე; ე. ნაბიჯის კუთხეზე.
2. სურათზე მოცემულია – მოცულობითი სახის ფეხის კვალი; მისი ფიქსაცია ხდება ფოტოგადაღების საშუალებით. ამოსაღებად კი გამოიყენება თაბაშირი.
3. სურათზე მოცემულია ფეხსაცმლის ლანჩის გაცვეთილი ნაწილი. ცვეთის მიხედვით შეგვიძლია ვიმსჯელოთ: სიარულის მანერაზე; ხმარების თავისებურებაზე; ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე და ა.შ.

№3

სურათზე მოცემული პირები – ა – ერთი და იგივე პირია; ბ – ერთი და იგივე პირია; გ – ერთი და იგივე პირია;

№4

1. სურათზე მოცემულია წვეთ-წვეთად დენის შედეგად წარმოქმნილი სისხლის კვალი – ასეთი სისხლის კვალი წარმოიქმნება – სისხლის წვეთში მეორე და შემდგომი წვეთების იმავდროული ვარდნისას. მის ძირითად ცენტრში წარმოიქმნება მცირე სახის გუბურა რის გარშემოც გაფანტულია თვით ჩავარდნის მომენტში – წარმოქმნილი უფრო მცირე ზომის მრავალჯერადი მიკრო წვეთები.
2. სურათზე მოცემულია – გადაწმენდილი სისხლის ლაქა.

№5

სურათზე მოცემულია ადამიანის და ღორის კბილი. საღეჭი კბილი ძალიან ჰგავს ადამიანის კბილს.

№6

1. სურათზე მოცემულია: ა. ძვლები; ბ. ჭიქა-საწრუპით; გ. საღეჭი რეზინი; დ. კბილის ჩხირები; ე. ნილაბი; ვ. სიგარეტის ნაწვეი; ზ. ქუდი (ქუდისა და ნილბის შემთხვევაში – საინტერესოა მათი შიდა მხარე).
2. სისხლის კვალის ფენით გაშრობა არ შეიძლება. ამ შემთხვევაში, დნმ-ის კვლევა – შეუძლებელი იქნება.

№7

სურათზე მოცემულია – DOT ნომერი – აღნიშნულზე მოცემულია ინფორმაცია – მწარმოებლისა და წარმოების თარიღის შესახებ.

№8

1. სურათზე მოცემული ტექსტის მიხედვით – შესაძლებელია ვიმსჯელოთ – სტრიქონებს შორის ინტერვალის ზომაზე;

2. სიტყვებს შორის ინტერვალზე;
3. წერის ხაზის მიმართულებაზე;
4. მარცნივდახრილი დოკუმენტი;
5. ხელნაწერი დიდი ზომის ასოებით;
6. ხელნაწერი პატარა ზომის ასოებით;
7. მარცხენა ხელით შესრულებული ხელნაწერი.

ბიბლიოგრაფია

ქართულენოვანი ლიტერატურა:

1. ბეგაშვილი ი., კინოლოგია და ოდოროლოგიური ექსპერტიზა, თბ., 2006.
2. ბოლქვაძე ვ., კრიმინალისტიკა (შემთხვევის ადგილის დათვალიერება), თბ., 2009.
3. გაბრიჩიძე ნ., საოჯახო კონფლიქტის შედეგად ჩადენილი მკვლელობის გამოძიების მეთოდика, თბ., 2005.
4. გელაშვილი რ., შემთხვევის ადგილის დათვალიერების და ხანძრის კერის დადგენის ძირითადი წესები №9., თბ., 2005.
5. გელენავა მ., დაქტილოსკოპია (მეთოდური სახელმძღვანელო), თბ., 2006.
6. გოგიჩაიშვილი თ., იურიდიული ფსიქოლოგია, თბ., 1997.
7. გოგნიაშვილი ნ., კრიმინალისტიკა., თბ., 2012.
8. გოგნიაშვილი ნ., კრიმინალისტიკა., თბ., 2021.
9. გოგნიაშვილი ნ., კრიმინალისტიკა (ძირითადი საკითხები კითხვა-პასუხებით), თბ., 2015.
10. გოგშელიძე რ., სასამართლო-კრიმინალისტიკური საექსპერტო დაწესებულებების ჩამოყალიბება და განვითარება საქართველოში, თბ., 1997.
11. გოგშელიძე რ., სასამართლო ექსპერტიზის სამართლებრივი რეგლამენტაცია, თბ., 1996.
12. გორდელაძე თ., სასამართლო მედიცინა, თბ., 1995.
13. დოვლათბეგოვი გ., ფალიაშვილი ა., ქართულ ენაზე შესრულებული ხელნაწერი დოკუმენტების ექსპერტიზის ჩატარების ტექნიკა., საქ. სსრ მინისტრთა საბჭოსთან არსებული სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტი, თბ., 1970.
14. იოსელიანი ხ., ტრადიციული ქართული საბრძოლო იარაღი, მეომრის ბიბლიოთეკა, №21, თბ., 2009.
15. კაპანაძე გ., ფანოზიშვილი ლ., სასამართლო ავტოტექნიკური ექსპერტიზის მეთოდика, თბ., 2014.
16. კვარაცხელია რ., ყაჩაღობის კვალიფიკაციის და გამოძიების პრობლემები (საგამოძიებო და სასამართლო პრაქტიკის ანალიზი და კომენტარი), თბ., 2014.
17. კილასონია ბ., სასამართლო მედიცინა, თბ., 2011.

18. კრიმინალისტიკა., ავტ. კოლ. ტ. I და ტ. II., თბ., 1995.
19. ლეკვეიშვილი მ., სასამართლო პროცესი მე-17-18სს. აღმოსავლეთ საქართველოში, თბ., 1963.
20. ლომსაძე მ., ექსპერტიზის დანიშვნის საფუძველი, სახეები და ექსპერტის წინაშე დასასმელი კითხვები გამოძიების პროცესში, თბ., 2013.
21. საბაძე ბ., შსს კინოლოგიის სამსახურის მოკლე ისტორია, თბ., 2014.
22. სახელმძღვანელო იურისტებისათვის სასამართლო ექსპერტიზის, ექსპერტი მოწმის დაკითხვისა და მტკიცებულებათა წარდგენის შესახებ, თბ., 2011.
23. სულხან-საბა ორბელიანი., ლექსიკონი ქართული, მეტრეველი ელ., ქურციკიძე ც., (რედ.), ტ. I., თბ., 1991.
24. ტორვალდი ი., კრიმინალისტიკის 100 წელი, თბ., 1978.
25. ტრეზუბოვი ვ. ნ., შჩერბაკოვი., მიშნევი ლ. მ., ორთოპედიული სტომატოლოგია, თბ., 2006.
26. ფაფიაშვილი შ., დაქტილოსკოპია და მისი როლი დამნაშავეობასთან ბრძოლის საქმეში, თბ., 1999.
27. ფაფიაშვილი შ., კრიმინალისტიკა (დანაშაულთა გახსნის მეთოდოლოგია და ტექნიკა), თბ., 2010.
28. ფაფიაშვილი შ., სამოხელეო და სატრანსპორტო დანაშაულთა გახსნის მეთოდოლოგია, თბ. 2003.
29. ფაფიაშვილი შ., მკვლელობისა და გაუპატიურების გამოძიებისა და გახსნის მეთოდოლოგიის პრობლემები (თეორია და პრაქტიკა), თბ., 2004.
30. ფაფიაშვილი შ., კრიმინალისტიკა (დანაშაულთა გახსნის ტექნიკა), თბ., 2001.
31. ფაფიაშვილი შ., კრიმინალისტიკა, დანაშაულთა გახსნის ტექნიკა და მეთოდოლოგია (ლექციების კურსი), თბ., 1995.
32. ფსიქოლოგიური ასპექტები სამართალდამცავი ორგანოების საქმიანობაში., საქ. შსს აკადემია. შემდგ. მ. ხელაშვილი., ნ. ბერუაშვილი., თ. კუპატაძე., თბ., 2006.
33. ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია, თბ., 1981., ტ. 2.
34. ქოჩლაძე დ., ექსპერტ-კრიმინალისტის სახელმძღვანელო, თბ., 2008.

35. ყოჩიაშვილი ნ., ბერიაშვილი რ., დნმ ნივთმტკიცებების ალების, შეფუთვისა და შენახვის სახელმძღვანელო, თბ., 2010.
36. ჭაბაშვილი მ., უცხო სიტყვათა ლექსიკონი/შეადგინა (და ნინასიტყვაობა დაურთო) მე-3 შესწ. და შევს. გამოცემა, თბ., 1989.
37. ხარაზიშვილი ბ., კრიმინალისტიკა, თბ., 1969.

უცხოენოვანი ლიტერატურა:

1. Баев О. Я., Основы Криминалистики, М., 2001.
2. Белкин Р. С., Аверьянова Т. В., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р., Криминалистика, М., 2000.
3. Боровского Е. В. (ред.), Терапевтическая стоматология, М., 1997.
4. Вопросы совершенствования судебно-технической экспертизы документов, научно-исследовательский институт судебной экспертизы, М., 1982.
5. Гросс Г., Руководство для судебных следователей как система криминалистики, СПб., 1908.
6. Гусаев А., Санончик А., Мирский Д., Чередниченко И., Техничко-криминалистическая экспертиза документов., Для служебного пользования, Волгоград., 1978.
7. Егоров А. Г., Свидлов Н. М., Ченцов Ю. Н., Правовые и криминалистические вопросы Экспертизы, Волгоград., 1984.
8. Зуев Е. И., Меженцев Г. Н., К вопросу о трасологическом понятии микрочастиц, Труды ВНИИ МВД . СССР М., 1989, #38.
9. Криминалистика, учебное пособие, М., 2015.
10. Колотушкина С. М. (ред.), Криминалистика (учебное пособие), М., 2015. Метки, используемые для проверки текста, подписей и электронных записей. Национальная академия МВД Украины, г. Киев., 2000.
11. Порубов Н. И., Грамович Г. И., Порубов А. Н., Федоров Г. В., Криминалистика, Минск., 2011.

12. Савельева М. В., Смушкин А. Б., Криминалистика (учебное пособие), Ростов-на-Дону., 2015
13. Седовой Т. А., Эксархопуло А. А. (ред.), Криминалистическая идентификация, СПб.,2001
14. Терехович В. Н., Основы Криминалистического исследования холодного оружия, Рига., 2009.
15. холодного оружия, Волгоград., 1984.
16. Теоретические и методические вопросы судебной экспертизы рукописей и подписей., Всесоюзный научно-исследовательский институт судебной экспертизы, Москва.,1977.
17. Шавер Б. М., Винберг А. И. , Криминалистика, М.,1940
18. Яблокова Н. П. (ред.), Криминалистика, М., 1995.
19. Яблокова Н. П. (ред.), Криминалистика, М.,1996
20. Яблоков Н. П. (ред.), Криминалистика, М.,1999
21. AA. VV. Biometria Tech. Istruzioni per l'uso, Bologna.,2017.
22. Aburatini H., Lee C., Jones K. W., Scherer S. W.,Hurles M. E. Global variation in copy number in the human genome, 2006.
23. Bowers C. M., Johansen R., Digital Analysis of Bitemark Evidence, Academic press.,2000.
24. Bowers C. M., Forensic Dental Evidence: An Investigator's Handbook, Elsevier Academic press,2004.
25. Bodziak W. J., Tire Tread and Tire Track Evidence _Recovery and Forensic Examination., CRC Press, Boca Raton, Fl., 2008.
26. Butler J. M., Shen Y., Mccord B. R., The development of reduced size STR amplicons as tools for analysis of degraded DNA. 2003.
27. Butler J. M., Forensic DNA Typing, Elsevier Academic Press,Burlington,London., 2005.
28. Coble M. D.,Butler J. M., Characterization of new mini Str loci to aid analysis of degraded DNA , 2005.
29. Donato F., Criminalistica e Tecniche investigative, Roma.,2006.
30. Dorion R. J., Marcel Dekker, Bitemark Evidence, New York., 2005.
31. ENFSI., Expert Working Group Marks Conclusion Scale Committee `Conclusion Scale for Shoeprint and Toolmarks Examinations~, Journal of Forensic Identification, 2006.
32. Gasti G., Tentativi di alterazione delle creste papillary delle dita,

Bollettino della Scuola di Polizia Scientifica e del Servizio di Segnalamento, Fascicolo 4 (luglio 1914)

33. Grande A., Tangredi D. M., Metodologia medico legale per identificazione dattiloscopia del cadaver, Roma., 2001.
34. Hulse-Smith L., M. S. and Mike Illes., A Blind trial evaluation of a crime scene methodology for deducing Impact velocity and drop-let size from circular bloodstains, J Forensic Sci, 2007.
35. James S. H., Kish P. E., Sutton T. P., Principles of Bloodstain Pattern Analysis, Theory and Practice., CRC Press., 2005.
36. Sanchez J. J., Borsting C., Morling N., Typing of Y chromosome SNPs with multiplex PCR methods. Methods Mol. Biol., 2005.
37. Sanchez J. J., Phillips C., Borsting C., Balogh K., Bogus M., Fondevila M., Harrison C. D., Musgrave- Brown E., Salas A., Symdercombe _Court D., Schneider P. M., Carracedo A., Morling N., 2006, a multiplex assay with 53 single nucleotide polymorphisms for human identification, Electrophoresis, 27(9), 1713-24.
38. Stimac J. T., Thermal & carbonless papers: a fundamental understanding for latent Friction ridge development, J. Forensic Ident, 53(3)265
39. Picozzi M., Intini A., Scienze Forensi (Teoria e prassi dell'investigazione scientifica), 2009.

ნორმატიული აქტები:

1. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი., 1999. 22. 07.
2. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსი., 2009. 09. 10.
3. საქართველოს კანონი იარაღის შესახებ., 2003. 08. 05.